





VERSLAGEN

OMTRENT

'sRIJKS OUDE ARCHIEVEN.

XXVII.

1904.



'S GRAVENHAGE.
1905.

VERSLAGEN

OMTRENT

's RIJKS OUDE ARCHIEVEN.

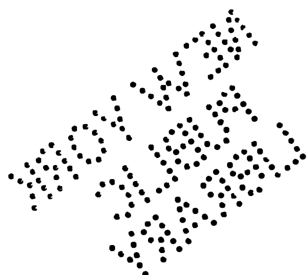
XXVII.

1904.



'S GRAVENHAGE.
1905.

INHOUD.



Het Rijksarchief te 's-Gravenhage.

A. Archiefwezen.

Aan het hoofd van dit verslag meen ik twee gewichtige maatregelen in herinnering te moeten brengen, die in den loop van het jaar op het gebied van het archiefwezen genomen zijn. Tot nog toe hadden de Rijksdepôts in hoofdzaak slechts de van vóór December 1813 dagteekenende archieven bevat, doch al meer en meer werd de wenschelijkheid ingezien om die tijdgrens verder uit te strekken en de nieuwere archieven ook onder wetenschappelijk beheer te stellen. In die richting werd eene eerste schrede gezet, die tevens van groote beteekenis was, toen bij het Koninklijk besluit van 16 Januari 1904 n⁰. 30 bepaald werd, dat de archieven van de Departementen van algemeen bestuur tot het jaar 1830 naar het Rijksarchief zouden worden overgebracht en daar, naar zekere tevens vastgestelde regelen, voor belangstellenden toegankelijk zouden zijn. Niet lang daarna werd bij eene andere beschikking in eene diep gevoelde behoefte voorzien. De bezoldiging van de archiefambtenaren was van dien aard, dat het hoogst moeilijk viel aan de Rijksarchieven geschikte werkkrachten te verbinden. Aan dat bezwaar is thans op eene doeltreffende wijze te gemoet gekomen daar, bij het Koninklijk besluit van 18 Februari 1904, n⁰. 34, eene regeling is vastgesteld, waardoor hunne jaarwedden belangrijk verhoogd zijn geworden.

In de op 25 October met de Rijksarchivarissen gehouden jaarlijksche bijeenkomst is als onderwerp in behandeling genomen: Welke gedrukte officieele stukken moeten in een Rijksarchiefdepôt bewaard worden en in welke verzamelingen van dat depôt zijn ze te plaatsen? Men begreep alleen de vóór het jaar 1795 gedrukte stukken te moeten bespreken en die vraag op verschillende wijze te moeten beantwoorden, naarmate men te doen heeft met een van de navolgende hoofdsoorten, waartoe die documenten konden worden gebracht: 1⁰. circulaires, 2⁰. publicaties, 3⁰. notulen en 4⁰. stukken die met het

oog op eene in behandeling zijnde zaak gedrukt werden, opdat de gedeputeerden eener Statenvergadering hunne lastgevers zouden kunnen inlichten.

Wat mijne inspectie van de archieven heeft opgeleverd is Uwe Excellentie uit het daaromtrent uitgebracht verslag en mijne hierover medegedeelde beschouwingen bekend.

Naar gewoonte werd ik door Uwe Excellentie gehoord over de periodieke opruiming van stukken die ter provinciale griffie van Zuidholland waardeloos bevonden werden. Ook werd ik door Uwe Excellentie uitgenoodigd mijne zienswijze mede te deelen omtrent de plaats waar de gemeente-archieven en de oude kerkelijke registers van den burgerlijken stand bewaard moeten worden.

Omtrent de rechterlijke archieven heb ik, in verband met de in het belang daarvan verrichte werkzaamheden, uitvoerige mededeelingen te doen.

Nadat ik in het begin des jaars van Uwe Excellentie de opdracht had ontvangen om het nader onderzoek naar oude rechterlijke archieven in die gemeenten van Zuidholland, wier archieven door wijlen den heer Hingman geïnventariseerd waren geworden, met kracht voort te zetten, heb ik de daartoe noodige maatregelen genomen. Daar hiervoor een groot aantal gemeenten in aanmerking kwamen, meende ik denzelfden weg te moeten inslaan, die reeds in 1895 bij eene dergelijke onderneming was gevolgd. Ik verzocht aan de drie adjunct-archivarissen, de heeren Telting, van Meurs en de Hullu, dien arbeid onder zich te willen verdeelen, zoodat ieder een zeker aantal gemeenten voor zijne rekening zou kunnen nemen.

De bij elkander gelegen gemeenten werden hiertoe in drie groepen ingedeeld, welke zich over het noorden, het midden en het zuiden der provincie uitstrekten. In den loop van het jaar zijn de meeste dezer gemeenten door genoemde heeren bezocht, hetgeen de gelegenheid gaf om de bewaarplaats van het archief op te nemen en na te gaan of die verzameling zich nog bevond in den toestand waarin zij door den heer Hingman beschreven was, en of er buiten het geïnventariseerde archief nog oude bescheiden aanwezig waren. Werden er onder de beschreven of onbeschreven stukken eenige aangetroffen die van rechterlijken aard bleken te zijn, dan werden zij naar het Rijksarchief overgebracht. Konden zij niet terstond van de andere stukken worden afgezonderd, dan werden de collecties, waarin zij voorkwamen, overgezonden, zoodat zij op het Rijksarchief konden worden uitgezocht, waarna het overige naar de gemeente terugkeerde. Waar door den heer Hingman beschreven stukken werden overgenomen, werd dit steeds in den door hem ver-

vaardigden inventaris aangeteekend. Uit het hierna volgende overzicht zal blijken, in welke volgorde iedere adjunct-archivaris de tot zijne afdeeling behoorende gemeenten heeft bezocht en welke bevinding hij bij die bezoeken heeft opgedaan.

Door Dr. de Hullu werden de navolgende gemeenten bezocht:

1. Warmond (3 Mei).

Het archief wordt bewaard op het gemeentehuis in een muurkast, in een vertrek, waar van tijd tot tijd wordt gestookt om het droog te houden.

De stukken zijn goed geconserveerd en bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Rechterlijke stukken zijn in het archief niet aangetroffen.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken zijn niet gevonden.

2. Oegstgeest (3 Mei).

Het archief, dat uitstekend is geconserveerd, wordt bewaard op het gemeentehuis in een brandvrije en, voor zooveel Dr. de Hullu kon beoordeelen, droge, steenen kluis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Eén stuk van niet-rechterlijken aard (n°. 144) was afwezig.

Buiten de geïnventariseerde stukken werden nog zwervende aangetroffen een prothocol van den notaris J. van der Laan over 1665–1691 en twee rekeningboeken van den Marendijkschen polder over 1651–1740.

In het geïnventariseerde archief werden rechterlijke bescheiden gevonden.

3. Lisse (5 Mei).

Het archief wordt bewaard op het gemeentehuis in een vochtig vertrek en is geborgen in een houten kast. De conserveering laat te wenschen over: de stukken zijn overdekt met stof en spinrag, de door den heer Hingman opgeplakte nummeretiquetten zijn bij verscheidene deelen en portefeuilles niet meer aanwezig.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig waren de nummers 7, 162–165 en 172, alle van niet-rechterlijken aard.

Buiten de geïnventariseerde stukken werden op den zolder rechterlijke stukken zwervende gevonden.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich stukken van rechterlijken aard.

4. Voorschoten (6 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast in een droog vertrek van het gemeentehuis.
De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
Afwezig waren de nummers 172—231, alle over kerkelijke zaken loopende, die in October 1895 bij raadsbesluit aan de Nederduitsch-Hervormde gemeente werden afgestaan.
Buiten de geïnventariseerde stukken werden nog zwervende aangetroffen een register van de ontvangst van den 200sten reëelen penning alsmede eenige rechterlijke bescheiden.
In het geïnventariseerde archief bevonden zich stukken van rechterlijken aard, waaronder, tegen verwachting, eenige van het gerecht van Veur.

5. Alphen (10 Mei).

Het archief, dat niet vrij bleek van motten, wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis.
De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
In het geïnventariseerde archief bevonden zich stukken van rechterlijken aard.
Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken zijn niet aangetroffen.

6. Aarlanderveen (10 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis.
De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
Afwezig waren twee nummers van niet-rechterlijken aard t. w. 78 en 79.
In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke stukken.
Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

7. Zwammerdam (11 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis.
De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
Buiten de geïnventariseerde bescheiden werd nog zwervende aangetroffen een niet-rechterlijk stuk n.l. een „Register van koop

en verkoop ter secretarije van Zwammerdam over 1786—1806."

In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke stukken.

8. Bodegraven (11 Mei).

Het archief wordt bewaard op het gemeentehuis in een kast die uiterst vochtig is, zoodat eenige daarin geborgen gedrukte boeken met een laag schimmel bedekt waren.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Buiten de geïnventariseerde stukken werden nog aangetroffen een „Grootboek van ontvangst en uitgaaf van wege den brand en vierschouwerij te Bodegraven over 1795—1814," alsmede in een kast op den zolder eenige polderrekeningen van de XVIIIe eeuw enz, doch geen rechterlijke stukken.

In het geïnventariseerde archief bleken geen bescheiden aanwezig te zijn van rechterlijken aard.

9. Hazerswoude (13 Mei).

Het archief wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis. De verzorging laat te wenschen over blijkens de hoeveelheid stof en spinnewebben, waarmede de stukken zijn bedekt.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig was een niet-rechterlijk document t. w. n^{0}. 135.

In het geïnventariseerde archief bevond zich een stuk van rechterlijken aard.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken zijn niet aangetroffen.

10. Boskoop (17 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een paar kasten op het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig was een niet-rechterlijk document t. w. n^{0}. 139.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich stukken van rechterlijken aard.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

11. Zoeterwoude (18 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in houten rekken op het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig waren twee niet-rechterlijke stukken t. w. de nummers 28 en 187.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke bescheiden.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

12. Oudshoorn (19 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke stukken.

Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

13. Papekop (20 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een tweetal kasten op het gemeentehuis, met uitzondering van een paar Burgerlijke stands-registers (n°s. 6 en 7), die op de te Oudewater gevestigde secretarie van Papekop berusten.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Buiten de geïnventariseerde stukken werden zwervende gevonden eenige rechterlijke bescheiden.

In het geïnventariseerde archief bleken geen rechterlijke stukken aanwezig te zijn.

14. Alkemade (31 Mei).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard op het te Roelof Arendsveen gevestigde gemeentehuis, in een gemetseld brandvrij vertrek.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.

Afwezig waren eenige niet-rechterlijke documenten, t. w. de nummers 169, 171, 172, 181 en 183 alsmede 190 en 191, die waarschijnlijk van rechterlijken aard zijn.

Buiten de geïnventariseerde stukken werden zwervende aangetroffen eenige rechterlijke stukken.

In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke bescheiden.

15. Nieuwkoop (2 Juni).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in eenige kasten op het gemeentehuis.

De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
In het geïnventariseerde archief bevonden zich rechterlijke bescheiden.
Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken zijn niet aangetroffen.

16. Woubrugge (16 Juni).

Het archief wordt bewaard in een kast op het gemeentehuis. Het gebouw is vrij vochtig, waardoor de stukken geleden hebben.
Zij bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
In het geïnventariseerde archief werden rechterlijke bescheiden gevonden.
Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken zijn niet aangetroffen.

17. Noordwijk (21 Juni).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een paar kasten op het gemeentehuis.
De stukken bevinden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
In het geïnventariseerde archief bevonden zich stukken van rechterlijken aard.
Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen.

18. Lange Ruige Weide (1 October).

Het goed geconserveerde archief wordt bewaard in een kast op de raadkamer.
De stukken bevinden zich in dezelfde orde, waarin zij door den heer Hingman zijn gebracht.
Zwervende, ongeïnventariseerde archiefstukken werden niet aangetroffen
Bij enkele stukken van het geïnventariseerde archief bleek het wenschelijk nader te onderzoeken of zich daaronder rechterlijke bescheiden bevinden.

19. Stompwijk (21 December).

Het archief wordt bewaard in een paar kasten op het zeer vochtige gemeentehuis.
De stukken bevinden zich in door den heer Hingman aangebrachte orde.
Afwezig was één nummer (75), zijnde een Polderprotocol, dat volgens verklaring van den ambtenaar der secretarie niet ontbrak,

maar op het oogenblik dat Dr. de Hullu het archief bezocht, niet voorhanden was.

Buiten het geïnventariseerde archief werden eenige zwervende stukken aangetroffen die, evenals verschillende stukken van het geïnventariseerde archief, nader moeten worden onderzocht, opdat zal kunnen blijken of daaronder ook rechterlijke voorkomen.

Ongeïnventariseerd werd bovendien nog aangetroffen een in 1738 opgemaakte inventaris van de documenten der ambachtsheerlijkheid.

Mr. van Meurs bezocht de volgende gemeenten:

1 en 2. Moercapelle en Bleiswijk (22 Februari).

De archieven van beide gemeenten worden bewaard te Bleiswijk, waar de Burgemeester en de Secretaris, die voor beide gemeenten dezelfde personen zijn, wonen en kantoor houden. De twee verzamelingen, die ieder afzonderlijk door den heer Hingman geïnventariseerd werden, zijn geborgen in een bovenwandkast van de secretarie, alwaar zij zich nog bevinden in de orde welke deze had aangebracht. Aan het archief van Moercapelle heeft de secretaris twee nummers toegevoegd, bestaande uit stukken, die bij de ordening over het hoofd waren gezien.

Rechterlijke stukken werden er niet in het archief van Moercapelle, wel in dat van Bleiswijk gevonden.

Op den zolder lag een groote verzameling ongeordende stukken, waarvan men niet wist of zij Moercapelle of Bleiswijk betroffen. Eerst bij een nader onderzoek zal kunnen blijken, of zich daaronder ook rechterlijke stukken bevinden.

3. Krimpen a/d IJssel (27 Februari).

Wandkasten van het archiefvertrek van het raadhuis bevatten het archief, dat nog in de orde van den inventaris staat. Het bestaat uit twee gedeelten, ieder afzonderlijk geïnventariseerd n.l. Krimpen a/d IJssel en Stormpolder.

Aan de tweede verzameling ontbrak n°. 19, eene portefeuille met verschillende stukken, die de belangrijkste van het archief genoemd kunnen worden.

In beide verzamelingen werden rechterlijke stukken gevonden.

Ongeïnventariseerde stukken werden niet aangetroffen.

4. Hardinxveld (12 Maart).

Het archief is geborgen in een wandkast van de archiefkamer en staat nog in oude orde.

Eenige hiertoe behoorende stukken, die rechterlijk konden zijn, kwamen voor een nader onderzoek in aanmerking.
Ongeïnventariseerde stukken waren niet aanwezig.

5. Hoornaar (25 Maart).

Het archief is in 1883 door den heer Hingman bezocht maar niet geordend en bestaat trouwens slechts uit enkele stukken, die met het nieuwe archief geplaatst zijn in wandkasten van de secretarie.
Rechterlijke stukken werden niet aangetroffen.

6. Zevenhuizen (25 Maart).

Het archief is geplaatst in twee tegen den wand getimmerde kasten in een kamer op de eerste verdieping van het gemeentehuis. Het bevat ook enkele stukken van Moercapelle, hoewel in den inventaris daarvan geen melding wordt gemaakt.
De stukken bevonden zich in de door den heer Hingman aangebrachte orde. N°. 40 van rechterlijken en n°. 345 van niet-rechterlijken aard waren niet meer aanwezig.
Eenige rechterlijke stukken zijn aangetroffen.
Een register van geldelijken aard is het eenige stuk, dat niet in den inventaris is opgenomen.

7. Nieuwerkerk a/d IJssel (5 April).

Het archief staat in een kast op den zolder van het raadhuis in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
Ook bevinden zich daar eenige ongeordende registers en stukken.
In beide verzamelingen werden rechterlijke stukken gevonden.

8. Gouderak (18 Juli).

Een kast in de hal van het raadhuis bevat het archief. Het is nog geplaatst in de orde waarin de heer Hingman het gebracht heeft.
Eenige, waaronder belangrijke stukken, zijn ongeïnventariseerd.
In het geïnventariseerde archief zijn rechterlijke stukken gevonden.

9. Moordrecht (18 Juli).

Het archief is geborgen in kasten op den zolder en verkeert in de door den heer Hingman aangebrachte orde.
Rechterlijke stukken werden hierin ook gevonden.
Daar de heer Hingman geen tijd had gehad om de ordening

te voltooien, had de Secretaris het overige gedeelte in 34 pakken vereenigd en die van opschriften voorzien, die niet alle geheel juist zijn. Deze verzameling is gemerkt als A^2, in tegenstelling met A^1, het geïnventariseerde archief.

Ook in A^2 werden rechterlijke stukken aangetroffen.

10. Berkenwoude (8 September).

Het archief staat in de door den inventaris aangegeven volgorde op den zolder.

Enkele rechterlijke stukken werden hierin gevonden.

Ongeordende stukken waren hier niet aanwezig.

11. Haastrecht (17 September).

Het archief wordt in den toestand, waarin de heer Hingman het heeft gebracht, in kasten op de raadzaal bewaard. De bestekken van n°. 96 zijn daarin niet gevonden, evenmin als het voorafgaande stuk („minuut van een request"). In verband met den gaven toestand van het pak en de omstandigheid dat dit archief nog niet lang geleden (1892) geordend werd, is het niet waarschijnlijk, dat de bedoelde stukken na de ordening zijn weggeraakt, maar is er veeleer aan eene vergissing bij het inventariseeren te denken.

Eenige rechterlijke stukken bleken in deze verzameling aanwezig te zijn.

Op den zolder lagen archiefstukken uitgespreid, welke bij de behandeling van Haastrecht door den bewerker werden nedergelegd als stukken van de voormalige gemeente Vlist en polderstukken. Zijn overlijden had ten gevolge dat aan zijn voornemen om ook die stukken te ordenen geen gevolg is gegeven.

Onder deze stukken werden geene rechterlijke bescheiden aangetroffen.

12. Sliedrecht (19 September).

Het archief bevindt zich in een daarvoor bestemd vertrek en is daar in wandkasten geborgen. Het bevat ook stukken van Wijngaarden, hoewel dit uit den inventaris niet blijkt. De orde komt overeen met die, welke door den inventaris wordt aangegeven.

Eenige rechterlijke stukken bleken aanwezig te zijn.

Buiten het geïnventariseerde archief werden er geene stukken gevonden.

13. Ouderkerk a/d IJssel (28 September).

Kasten op den zolder van het raadhuis dienen tot bergplaats van het archief, dat zich nog bevond in de orde, welke de heer Hingman had aangebracht.

Rechterlijke stukken kwamen hierin voor.

Verscheiden ongeïnventariseerde stukken bevonden zich op den zolder, maar de meeste schenen niet van Ouderkerk te zijn.

Ook onder deze werden er rechterlijke stukken aangetroffen.

14. Vianen (3 October).

Het archief bevindt zich in wandkasten van de archiefkamer op het raadhuis en verkeert in de orde, die aan de regeling van den heer Hingman te danken is.

Hierin kwamen rechterlijke stukken voor.

Bij het archief was geborgen eene ongeordende verzameling van kleineren omvang, alleen uit losse stukken bestaande.

Ook deze collectie bleek rechterlijke stukken te bevatten.

15. Ameide (17 October).

Het archief van dit stadje is geplaatst in een paar wandkasten van de secretarie. Hoewel dit door den inventaris niet wordt aangegeven, bevat het ook stukken van Jaarsveld.

De orde, die aan de inventariseering is te danken, is nog aanwezig.

Rechterlijke stukken werden aangetroffen.

Tijdens de regeling, die de heer Hingman ondernam, heeft hij een gedeelte van het archief ongeordend gelaten en vernietigd.

16. Bergambacht (20 October).

Twee wandkasten van het burgemeestersvertrek bevatten het archief, dat zich nog in de orde van de inventarisatie bevindt en waarin ook stukken van Zuidbroek zijn opgenomen.

Verscheiden rechterlijke stukken werden in deze verzameling gevonden.

17. Lexmond (28 November).

Het archief staat in een kast van de raadzaal. De stukken zijn niet genommerd, maar bleken bij vergelijking met den inventaris van den heer Hingman alle aanwezig te zijn.

Hierin werden rechterlijke bescheiden gevonden.

Slechts ongeveer een tiende gedeelte van het archief werd geordend. De ongeordende hoeveelheid bevindt zich bij de geordende en bleek ook rechterlijke bestanddeelen te bevatten.

18. Hei- en Boeicop (12 December).

Het archief is geborgen in wandkasten van de raadzaal. De stukken zijn ongenommerd, maar konden alle in den inventaris teruggevonden worden.
Stukken van rechterlijken aard werden hierin aangetroffen.
Ongeveer een even groote hoeveelheid als geordend is, bleef ongeïnventariseerd.
Ook hierin bevonden zich rechterlijke stukken.

Tot de volgende gemeenten heeft zich het onderzoek van Mr. Tel ting uitgestrekt.

1. Maassluis (11 en 13 April).

Het archief is geplaatst op den zolder van het gemeentehuis, waar het in groote kasten is geborgen.
De door den heer Hingman aangebrachte orde is bewaard gebleven.
Er werden geen oude stukken gevonden, die niet in den inventaris waren vermeld.
Onder de geïnventariseerde stukken bevonden er zich van rechterlijken aard.

2. Hellevoetsluis (29 April).

Het archief staat op planken op den zolder van het gemeentehuis.
De door den heer Hingman aangebrachte orde is niet verstoord.
Onder de in den inventaris beschreven stukken kwamen er voor, die van rechterlijken aard waren.
Behalve de geïnventariseerde stukken worden in eenige houten laden nog een aantal oude losse papieren gevonden van administratieven aard.

3. Schipluiden (14 Mei).

De archieven zijn geplaatst op een zolder, gedeeltelijk op planken, gedeeltelijk op den vloer.
De door den heer Hingman aangebrachte orde is bewaard gebleven.
Er zijn geen stukken aangetroffen, die niet in den inventaris waren vermeld.
Stukken van rechterlijken aard werden hier niet gevonden.

4. Kethel en Spaland (19 Mei).

Het archief wordt bewaard in de ruime raadzaal, waar het in een bovenmuurkast is geborgen.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was in stand gehouden.
Niet-geïnventariseerde stukken werden niet gevonden.
Rechterlijke stukken waren niet aanwezig.

5. Maasland (3 Juni).

Het archief is op het gemeentehuis geplaatst in een van den zolder afgeschoten kamertje; het staat daar op planken.
In de door den heer Hingman aangebrachte orde was geen verandering gekomen.
Niet-geïnventariseerde stukken waren er niet.
Stukken van rechterlijken aard werden niet gevonden.

6. de Lier (4 Juni).

Het archief is geplaatst in een kast ter secretarie op de eerste verdieping van het gemeentehuis.
In de door den heer Hingman aangebrachte orde had geen verandering plaats gehad.
Er waren geen oude stukken die niet in den inventaris voorkwamen.
Stukken van rechterlijken aard werden niet aangetroffen.

7. Sommelsdijk (20 en 21 Juni).

Het archief wordt bewaard in een daarvoor opzettelijk vervaardigde kast op een gang bij de secretarie, die zich op de eerste verdieping van het gemeentehuis bevindt.
De door den heer Hingman aangebrachte orde was bewaard gebleven.
Onder de geïnventariseerde archieven kwamen rechterlijke stukken voor.
Op den zolder werden een aantal pakketten gevonden met administratieve stukken, niet in den inventaris vermeld.

8. Ridderkerk (25 Juni).

Het archief is geplaatst in een kast op den zolder van het gemeentehuis, één verdieping hoog.
In de door den heer Hingman aangebrachte orde was geen verandering gekomen.
Onder de geïnventariseerde stukken werden er aangetroffen, die van rechterlijken aard bleken te zijn.
Na de inventarisatie waren er tusschen de nieuwe papieren, waarvan een lijst is opgemaakt, nog een paar stukken uit het oud-archief gevonden, waaronder een notulenboek van Schout en Schepenen van 1796—1807 en een gemeenterekening van 1810.

9. Schiebroek (30 Juni).

Het archief wordt bewaard in een kast, geplaatst in een kamertje achter de secretarie, gelijkvloers gelegen.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was bewaard gebleven.

Niet-geïnventariseerde stukken werden niet gevonden.

Onder de geïnventariseerde stukken kwamen er voor van rechterlijken aard.

10. Rockanje (8 September).

Het archief is geplaatst in een kast in de raadzaal op de eerste verdieping van het gemeentehuis.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was niet verstoord geworden.

Op den zolder vond Mr. Telting nog verscheidene niet-geïnventariseerde stukken uit de XVIIe, XVIIIe en het begin der XIXe eeuw. Hieronder kwamen, evenals onder de geïnventariseerde, stukken van rechterlijken aard voor.

11. Pernis (16 December).

Het archief wordt bewaard in een groote fraaie kast in de gelijkvloers gelegen secretarie.

De stukken zijn hier echter niet geplaatst volgens de nummers van den inventaris. De losse stukken van oud- en nieuw archief zijn namelijk met elkander vereenigd, opnieuw beschreven en van volgnummers voorzien. De registers van het oud-archief waren evenwel afzonderlijk gehouden en werden in muurkastjes bewaard, doch zijn thans, daar deze vochtig bleken te zijn, met de andere stukken in de groote archiefkast geplaatst.

Onder de geïnventariseerde stukken kwamen er voor, die nog nader behoorden te worden onderzocht opdat zou kunnen blijken of zij van rechterlijken aard zijn.

12. Rhoon (16 December).

Het archief bevindt zich in een kast in een vertrek naast de secretarie, gelijkvloers.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was bewaard gebleven, maar bij het opplakken van de nummeretiquetten heeft men abusievelijk een register uit het oud-archief met een uit het archief van na 1811 verwisseld.

Bij sommige geïnventariseerde stukken bleek het wenschelijk nader te onderzoeken of zij als rechterlijk moesten worden beschouwd.

13. Zwijndrecht (23 December).

Het archief wordt bewaard in een vertrekje, grenzende aan de secretarie, welke zich op de eerste verdieping van het gemeentehuis bevindt; het is daar geplaatst in een kastje.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was in stand gebleven.

Zwervende stukken werden niet gevonden.

Het geïnventariseerde archief bleek rechterlijke stukken te bevatten.

14. Strijen (24 December).

Het archief is geplaatst in twee kasten op den zolder van het gemeentehuis.

De door den heer Hingman aangebrachte orde was bewaard gebleven.

Niet-geïnventariseerde stukken kwamen er voor die bij nader onderzoek misschien van rechterlijken aard zullen blijken te zijn.

Zooals uit het gegeven overzicht reeds ten deele blijkt, heeft het door de drie adjunct-archivarissen ingestelde onderzoek tot het volgende resultaat geleid:

Er werden geene rechterlijke stukken aangetroffen in de gemeenten Warmond, Bodegraven, Hoornaar, Schipluiden, Kethel en Spaland, Maasland en de Lier.

Naar het Rijksarchief overgebracht, zijn voor de aanwinstenlijst beschreven de rechterlijke stukken van de gemeenten Oegstgeest, Lisse, Voorschoten, Alphen, Aarlanderveen, Zwammerdam, Hazerswoude, Boskoop, Zoeterwoude, Oudshoorn, Papekop, Alkemade, Nieuwkoop, Woubrugge, Noordwijk, Krimpen a/d IJssel, Zevenhuizen, Nieuwerkerk a/d IJssel, Gouderak, Berkenwoude, Sliedrecht, Ouderkerk a/d IJssel, Ameide, Bergarmbacht, Hei- en Boeicop, Maassluis, Hellevoetsluis, Sommelsdijk, Ridderkerk, Schiebroek en Rockanje.

Om te onderzoeken, of zich daaronder rechterlijke bescheiden bevinden, zijn naar het Rijksarchief overgebracht, alwaar zij nog in bewerking zijn, stukken van de gemeenten Lange Ruige Weide, Stompwijk, Vianen, Lexmond, Pernis, Rhoon, Zwijndrecht en Strijen.

Tot nader onderzoek werden opgevraagd, maar nog niet ontvangen, stukken van de gemeenten Bleiswijk, Hardinxveld, Moordrecht en Haastrecht.

Nadat ik de besturen van laatstgenoemde gemeenten herinnerd had aan het schrijven, waarbij ik de stukken had opgevraagd, heb ik dienaangaande de volgende ophelderingen bekomen.

Het gemeentebestuur van Bleiswijk betoonde zich bereid aan het verzoek te voldoen, zoodra het de kisten zou hebben ontvangen, die ter verpakking waren toegezegd, maar ten gevolge van een verzuim niet waren opgezonden.

Te Hardinxveld was men van oordeel, dat het gemeentearchief voor een groot gedeelte uit archieven van polders en kerkelijke gemeenten bestond wier besturen bezwaar tegen de opzending hadden gemaakt. Het gemeentebestuur wenschte echter met dezen in nader overleg te treden en mij het resultaat hiervan mede te deelen.

De opzending van de stukken van Moordrecht werd nog niet urgent geacht omdat de termijn gesteld in art. 3 van het Kon. besluit van 8 Maart 1879 (*Staatsblad* n°. 40), bij Kon. besluit van 16 December 1904 (*Staatsblad* n°. 254), verlengd was tot 1 Januari 1910. Dit gaf mij aanleiding op te merken, dat laatstgenoemd besluit door het gemeentebestuur niet juist werd opgevat, daar het niet bedoelde, dat de overneming der rechterlijke stukken op 1 Januari 1910 zou plaats hebben maar dat dan de regeling geheel moest zijn afgeloopen.

Door het gemeentebestuur van Haastrecht werd medewerking toegezegd. Het wenschte echter de stukken nog een kleinen tijd te behouden, daar ze juist door den preditant dezer plaats geraadpleegd werden en misschien nog aanwijzingen bevatten voor de restauratie van het raadhuis.

Ik meen hiermede Uwe Excellentie volledig omtrent de verrichte werkzaamheden te hebben ingelicht. De gemeenten die nu nog bezocht moeten worden zijn Hekendorp, Herkingen, IJsselmonde, Middelharnis, Mijnsheerenland en Naaldwijk.

Hoewel de heer Hingman ook inventarissen bewerkt had van de archieven van Geervliet en Hof van Delft, zal het onnoodig zijn ook die gemeenten te bezoeken, daar de heer van Meurs de rechterlijke stukken van daar verwijderd en naar het Rijksarchief overgebracht had, vóórdat de heer Hingman met de inventariseering van die archieven een begin had gemaakt.

Ook schijnt het raadzaam het onderzoek van het door den heer Hingman eveneens geïnventariseerd archief van 's-Gravenhage uit te stellen totdat er weder een archivaris voor die gemeente zal zijn benoemd.

Tot aanvulling van het medegedeelde moet nog bericht worden, dat zich op het Rijksarchief bevonden stukken van eenige gemeenten, die door den heer Hingman niet waren opgenomen in de door hem vervaardigde inventarissen van de archieven dezer gemeenten. Deze waren de gemeenten Zoeterwoude, Nieuwkoop, Noordwijk, Nieuwerkerk a/d. IJssel, Haastrecht, Ameide, Bergambacht, Geervliet, Kethel, Strijen en Wassenaar.

De wenschelijkheid werd ingezien om die aan de betrokken gemeenten terug te zenden, hetgeen reeds met alle, behalve met die van Haastrecht, Geervliet, Kethel en Strijen is geschied. Bij die teruggave werd de inventaris van het gemeentearchief met de beschrijving van die stukken aangevuld, hetgeen alleen niet te Noordwijk en te Wassenaar heeft plaats gehad. In de reeds teruggezonden collecties waren alleen onder de stukken van Noordwijk en Wassenaar rechterlijke stukken aangetroffen, die voor het Rijksarchief behouden zijn en op onze aanwinstenlijst geplaatst: de stukken van Noordwijk onder de zoodanige, die thans van genoemde gemeente zijn overgenomen.

Het gemeentebestuur van Berkenwoude zond ons voordat die gemeente werd bezocht, een rechterlijk register toe, dat bij het in 1896 ingestelde onderzoek niet gevonden had kunnen worden. Het is op onze aanwinstenlijst beschreven onder die stukken welke na het bedoelde bezoek van die gemeente zijn overgenomen.

Terwijl Mr. Telting zich in opdracht van Gedeputeerde Staten met de ordening van het archief der gemeente Heinenoord bezighield, zijn er eenige rechterlijke stukken aan het licht gekomen, die door het gemeentebestuur vervolgens zijn afgestaan.

Met goedvinden van Uwe Excellentie is aan de gemeente Schiedam teruggegeven een deel resolutiën van Schout, Burgemeesters en Schepenen dier stad van 1611—1637, vermeld onder onze aanwinsten van 1890 onder n°. 28 r. r., omdat dit boekdeel een reeks van in het gemeentearchief aanwezige registers aanvult en zoowel administratieve als rechtszaken betreft.

De regeling, door Mr. van Meurs in opdracht van Gedeputeerde Staten ondernomen, van het gemeentearchief van Berkel en Rodenrijs, stelde hem in de gelegenheid eene betere scheiding tusschen dat archief en het rechterlijk archief van die gemeente te maken, dan tot nog toe had bestaan. Dit had ten gevolge, dat aan het gemeentebestuur, na machtiging van Uwe Excellentie, werden afgestaan de stukken vermeld onder de aanwinsten van 1892 als: d.d.—i.i., p.p.—r.r., t.t.—v.v. van n°. 10 en h. van n°. 19 in hun geheel en als a—c, s, b.b. en s.s. van n°. 10 gedeeltelijk. In het hiervan op 2 Augustus opgemaakte proces-verbaal is ook nauwkeurig opgegeven wat van laatstgenoemde gesplitste collecties voor het Rijksarchief behouden bleef.

In aansluiting bij hetgeen in de vorige verslagen omtrent het copieeren van de registers van de dagvaarten van het land van Voorne is medegedeeld, kan bericht worden dat het afschrijven van het eerste deel wordt voortgezet, en die arbeid wegens het moeilijk leesbare schrift slechts langzaam kan vorderen.

Nadat de heer Beth de regeling der van de arrondissements-

rechtbank te Rotterdam afkomstige archieven ten einde had gebracht, heeft hij die van de archieven ondernomen welke onder de rechtbank te Brielle hebben berust.

B. RIJKSARCHIEF.

I. *Personeel.*

Bij Kon. besluit van 5 Maart 1904 n°. 19 werd de klerk F. W. Ross, die op het bureau van de Rijksgeschiedkundige publicatiën werkzaam is, met ingang van 1 April bevorderd tot adjunct-commies. Met ingang des jaars werd door Uwe Excellentie bij beschikking van 31 December 1903 tot tijdelijk machinist aangesteld W. Bron in plaats van den eervol ontslagen J. van der Hoeven.

II. *Ordening der archiefverzamelingen.*

Dr. de Hullu heeft zich ook dit jaar weder beziggehouden met het ordenen en beschrijven van de financieele registers van de Oost-Indische Compagnie.

Geïnventariseerd werden de Eischboeken, die meerendeels bleken te behooren tot het archief van de kamer Zeeland. Voorloopig zijn deze onder de volgende rubrieken gebracht:

1°. de zoogenaamde Generale eischen van de door Gouverneur-Generaal en Raden bij de XVII aangevraagde contanten en goederen, met opgaaf van het contingent, daarin door iedere kamer te leveren.

2°. de „Verdeelde eischen", waarin een opgave voorkomt van hetgeen door de onderscheidene kamers ingevolge den uit Indië overgezonden eisch, uit Patria afgezonden is.

3°. de „Bevinding op den generalen eisch voor gansch Indië", houdende opgaaf van hetgeen in Indië van de uit Patria afgezonden contanten en goederen is ontvangen.

4°. de „Aankomende eischen", bevattende een opgaaf van wat door de verschillende Indische buitenkantoren te Batavia aangevraagd en hetgeen daarvan door Gouverneur-Generaal en Raden is afgezonden.

5°. de „Afgaande eischen", waarin vermeld wordt wat Gouverneur-Generaal en Raden van de buitenkantoren geëischt en vervolgens ontvangen hebben.

6°. de „Beantwoorde eischen van retouren uit Indië", behel-

zende een opgaaf van de retourladingen, ingevolge den eisch der XVII uit Indië naar Patria verzonden.

Bovendien komen in deze verzameling nog een paar registers voor, mede tot het archief der kamer Zeeland behoorende, waarin geboekt is wat deze kamer van de door haar te leveren contingenten aan verschillende leveranciers besteld of aanbesteed en naar Indië verzonden heeft.

Daarna werd de inventarisatie ter hand genomen van de transportboeken van actiën. Zij konden met de bij het transport overgelegde documenten gemakkelijk gerangschikt worden, daar het uit den inhoud duidelijk blijkt tot het archief van welke kamer zij onderscheidelijk behooren. Al de zes kamers en opgevolgde kantoren zijn in deze verzameling vertegenwoordigd. Met uitzondering van de registers van Hoorn, die in het laatste vierendeel der XVIIe eeuw aanvangen, loopen zij alle over een korter of langer tijdsverloop van de XVIIIe tot in de eerste jaren van de XIXe eeuw door. In het archief van de kamer Zeeland bleven daarenboven nog bewaard enkele XVIIIe-eeuwsche „Ventilatieboeken", registers waarin bepaaldelijk de verzoeken zijn opgenomen om actiën op de rekeningcourant van anderen over te schrijven.

Van het archief der kamer, respectievelijk comptoir Amsterdam werden beschreven: de Notulen van de besognes, gehouden bij het opnemen van haar vierjarige rekeningen, die van het laatst der XVIIe tot het einde van de XVIIIe eeuw loopen, de Boeken van uitstaande schulden en de „ordonnantieboeken" of registers van gepasseerde ordonnantiën van betaling uit de XVIIIe eeuw, de XVIIIe-eeuwsche en gedeeltelijk ook XIXe-eeuwsche registers van uit Indië getrokken wisselbrieven en assignatiën, de XVIIIe-eeuwsche Balancen van depositarissen ten laste der Compagnie en van deze kamer in het bijzonder; van dat der kamer Zeeland: de zoogenaamde Equipagie-journalen en Equipagie-grootboeken van omstreeks 1614—1628, de „Capitaelboecken van actiën", waarin de bedragen zijn geregistreerd, die door de participanten in het kapitaal der kamer zijn ingebracht, over de XVIIe en het begin van de XVIIIe eeuw, de registers en bijbehoorende documenten van de bedragen, waarvoor omstreeks 1612 bij de kamer ten behoeve van de assurantie der Compagnie is ingeteekend, de Rekenboeken van particuliere goederen over 1779 en volgende jaren.

Al deze registers, liassen en bundels zijn stuk voor stuk op afzonderlijke papierstrooken beschreven. Hoewel eenigszins omslachtig heeft deze wijze van bewerking dit vóór dat, wanneer later nog stukken mochten worden aangetroffen, welke tot een reeds behandelde serie of categorie blijken te behooren, deze

des te gemakkelijker in den voorloopigen inventaris kunnen worden opgenomen, terwijl mogelijke misslagen beter hersteld en de stukken zelve van een supplementair nummer voorzien, tusschen de andere van de reeks ingevoegd kunnen worden.

Op dezelfde wijze is gehandeld ten opzichte van eenige serieën, die, volgens den inventaris door de Munnik omstreeks 1828 opgemaakt van het Oostindische archief, destijds berustende in het Westindisch magazijn te Amsterdam, behooren tot de papieren van de na de opheffing der Compagnie bestaande departementen van den ontvang en den ontvanger-generaal, zooals: de Journalen, de Memorialen van het bureau van finantie, de Bankboeken, de Petitie- en Budgetregisters, de registers van ontvangsten en uitgaven buiten de Petitie, de klappers van betaling der coupons van de in 1786 en 1790 gedane loterijleeningen, de Kasboeken, de Rekening-courantboeken, de Registers van op ordonnantie gedane uitbetalingen met bijbehoorende klappers, alsmede ten aanzien van eenige registers, waarvan zich vooralsnog geen serieën laten vormen.

De afzonderlijke beschrijving van al deze stukken kan, in afwachting van de definitieve vaststelling van den inventaris, nu reeds aan hen, die ze willen raadplegen, de gewenschte aanwijzingen verschaffen.

Dat een diergelijke wijze van doen, die er op berekend is zoo spoedig mogelijk al de registers en stukken van de aanzienlijke hoeveelheid financieele bescheiden door te werken, ook nog in ander opzicht haar voordeel heeft, moge hieruit blijken, dat onder deze ook een paar deelen zijn aangetroffen, die uit het archief van de West-Indische Compagnie waren verdwaald.

De aanwinsten van dit jaar werden door den heer Morren geïnventariseerd, met uitzondering van die van rechterlijken aard en van de collecties Canneman en van Keverberg, welke beide laatstgenoemde verzamelingen door Dr. Colenbrander geregeld werden. Bovendien voltooide de heer Morren de reeds ten vorigen jare aangevangen inventariseering van de collectie van Slingelandt. Omtrent hare samenstelling en lotgevallen meen ik hier in eenige bijzonderheden te moeten treden.

Toen de Regeering in 1857 de verzameling verkreeg, werden vele van de belangrijkste stukken in de archieven, waartoe zij behoorden, ingevoegd. De overige werden in denzelfden toestand gelaten waarin zij ontvangen waren en bleven tot op heden ongeïnventariseerd. Deze zijn geheel willekeurig in portefeuilles verpakt geworden, zoodat stukken afkomstig van verschillende personen en loopende over verschillende eeuwen bij elkander geborgen waren. Dit resteerend gedeelte bleek bij onderzoek afkomstig te zijn van:

I. Mr. Govert van Slingelandt, pensionaris van Dordrecht, 1653—1664, extraordinaris ambassadeur bij de Hoven van Zweden en Polen 1656, extraordinaris gedeputeerde in Denemarken 1659 en 1660 en secretaris bij den Raad van State 1664—1690.

II. Mr. Simon van Slingelandt, secretaris van den Raad van State 1690—1725, thesaurier-generaal van de Unie 1725—1727, raadpensionaris 1727—1736.

III. Mr. Govert Johan van Slingelandt, raad in den Raad van Brabant 1698—1703, raad in het Hof van Holland 1702—1703.

IV. Mr. Johan Diederik van Slingelandt, raad in den Raad van Brabant 1727—1740, raad in het Hof van Holland 1740—1757, gecommitteerde wegens het Hof in de Societeit van den Haag 1747—1749 en commissaris politiek op de Noordhollandsche Synode 1750—1756.

V. Mr. Govert van Slingelandt, oud raad en burgemeester van Dordrecht, ontvanger-generaal van Holland 1728—1767.

VI. Mr. Aalbrecht van Slingelandt, secretaris van Amsterdam 1759—1795.

VII. Mr. Govert Franco van Slingelandt, burgemeester van 's-Gravenhage 1785—1794.

VIII. Mr. Egbert de Vrij Temminck, schepen, raad en burgemeester van Amsterdam 1728—1785, bewindhebber der Oost-Indische Compagnie 1742—1785 en lid van den Raad van State 1745—1748.

IX. Mrs. François en Hendrik Fagel, griffiers van de Staten-Generaal 1690—1746 en 1750—1790.

X. Mr. Pieter van Bleiswijk, raadpensionaris 1772—1787.

XI. Waarschijnlijk van een Dijkgraaf of Hoogheemraad van den Zeedijk beoosten Muiden.

De stukken afkomstig van leden van de familie van Slingelandt zijn allen in geregelde filiatie op den laatsten eigenaar D. Baron van Slingelandt overgegaan.

De stukken van Mr. Govert van Slingelandt, secretaris van den Raad van State, gingen over op zijn zoon en opvolger Mr. Simon. Deze liet één zoon na, die zonder mannelijke nakomelingen overleed. Zijn archief schijnt toen overgegaan te zijn op zijn neef Mr. Govert van Slingelandt, oudsten zoon van zijn broeder Govert Johan.

Uit de nalatenschap van Mr. Govert van Slingelandt kwamen de stukken in 1769 in het bezit van zijn neef Mr. Aalbrecht van Slingelandt, zoon van zijn reeds in 1757 overleden broeder Mr. Johan Diederik.

Aalbrecht van Slingelandt, secretaris van Amsterdam, voegde bij deze stukken zijn eigen papieren en die van zijn vader, terwijl ook in zijn archief stukken van zijn broeder Mr. Govert Franco worden gevonden.

Bovendien kwam hij na het kinderloos overlijden in 1875 van den Amsterdamschen burgemeester Mr. Egbert de Vrij Temminck, den oom van zijne echtgenoote, eveneens in het bezit van diens papieren. Hij inventariseerde de verschillende collecties, die hij achtereenvolgens verkregen had, blijkens den nog aanwezigen inventaris van de stukken en handschriften van: 1°. Mr. Simon van Slingelandt, 2°. Mr. Egbert de Vrij Temminck en 3°. van een gedeelte van het archief van Mr. Johan Diederik van Slingelandt.

Na overlijden van Aalbrecht ging het archief over op zijn zoon Johan Diederik.

Hoe in deze verzameling de stukken afkomstig van Mrs. François en Hendrik Fagel en van Mr. Pieter van Bleiswijk zijn opgenomen, blijkt niet. Het staat buiten twijfel dat de stukken van de griffiers Fagel tot de collectie hebben behoord, daar ze als een onderdeel daarvan vermeld worden in het rapport van den Rijksarchivaris aan den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 6 October 1857, n°. 115.

De stukken, afkomstig van één persoon, zijn nu bijeengevoegd, chronologisch en zoo mogelijk ook systematisch geordend.

Achter den inventaris van deze collectie zijn lijsten opgenomen van de stukken, die in 1857 bij verschillende verzamelingen zijn ingevoegd, en van de stukken afkomstig van Mr. Aalbrecht van Slingelandt en van Mr. Egbert de Vrij Temminck, die in 1862 aan het archief der gemeente Amsterdam in bruikleen zijn afgestaan. Deze afgifte in bruikleen geschiedde evenwel op voorwaarde dat de stukken, die bij onderzoek mochten blijken te behooren tot of deel hadden uitgemaakt van het Amsterdamsch archief, aan die gemeente in eigendom zouden overgaan.

Door den heer van Meurs werd de regeling van de losse stukken van het Hof van Holland voortgezet. Deze bleken in een verwarden toestand te verkeeren, zoo zelfs dat daaronder stukken uit de archieven van den Hoogen Raad, het Nationaal Gerechtshof en den Raad van judicature over de middelen te water en te lande en uit de collectie Bisdom enz. werden aangetroffen. Deze laatste bescheiden werden bij genoemde archieven en verzamelingen gevoegd. Naarmate de ordening gereed kwam, werden de

stukken van het dienstgebouw naar het depôtlokaal overgebracht.

Aan het archief van den Hoogen Raad heeft Mr. Telting ook thans weder zijne zorg gewijd. In het vorige verslag werd medegedeeld, dat het onderzoek der liassen met conclusiën en de verzameling willige condemnatiën werd voortgezet, terwijl er een begin werd gemaakt met het doorloopen der groote verzameling requesten. Deze werkzaamheden werden onder zijne leiding door Mej. Regenboog eerst ten einde gebracht, terwijl daarna de vóór de verhuizing reeds op een voorloopige lijst gebrachte stukken alle nader werden onderzocht en beschreven. De fiches-inventaris was thans in orde gekomen en de lijst kon daarmede in overeenstemming worden gebracht. Tot de nieuwe nummering der stukken, naar de tengevolge van dit nader onderzoek hier en daar gewijzigde lijst, werd echter nog niet overgegaan, daar, zooals ik blijkens mijn laatste verslag reeds vermoedde dat het geval zou zijn, er nog stukken, behoorende tot de archieven van den Hoogen Raad, onder die van het Hof werden gevonden, en 't dus niet raadzaam kon worden geacht een nieuwe regeling in te voeren, voordat de regeling der stukken van laatstgenoemd college geheel ten einde was gebracht.

De heer Berends heeft zijn onderzoek naar de herkomst van de rekeningen van de rentmeesters der domeinen en geestelijke goederen uit het laatst der XVIIIe en het begin der XIXe eeuw voortgezet. In verband met de aanschrijving van Uwe Excellentie van 14 October 1901 n°. 2412 K. W. en van 23 September 1902 n°. 2365 K. W. om de archieven van de rentmeesters der Nassausche domeingoederen in Zeeland en van de rentmeesters en ontvangers van de Generaliteit in Staats-Vlaanderen aan het archief in Zeeland af te geven, strekte hij dat onderzoek ook uit tot andere financieele stukken dan rekeningen. Om op te sporen van welke admininistraties die bescheiden verkregen waren, heeft hij de noodige gegevens in de briefwisseling mijner ambtsvoorgangers en de daarin voorkomende processen-verbaal van overneming verzameld. Die opgaven moesten nu met de aanwezige stukken vergeleken worden. Dit leverde echter moeilijkheden op. Toen de stukken na de overneming geïnventariseerd zijn geworden, heeft men de stukken van verschillende herkomst dikwijls bijeengevoegd, en ze zoodanig omschreven, dat het niet duidelijk is of zij dezelfde zijn als die welke in de processen-verbaal vermeld waren geworden. Met behulp van de inventarissen waren de stukken dus in den regel niet terug te vinden. Er bleef dus niets anders over dan de stukken zelve in te zien en ze met de processen-verbaal te vergelijken. Ten einde dit ordelijk en stelselmatig te

kunnen doen wordt hierbij gehandeld zooals vroeger bij de Marine-archieven en de verzameling legatie-archieven. en gezantschaps-verbalen is geschied. De stukken worden gelaten in den toestand en de volgorde, waarin zij in de inventarissen beschreven zijn. Ieder nommer, dat voor het onderzoek in aanmerking komt, wordt nagegaan en met de processen-verbaal vergeleken en daarna beschreven op een los blaadje, waarop tevens melding gemaakt wordt van het nommer van den tegenwoordigen inventaris en van dat van het proces-verbaal, waarbij het was overgenomen. De heer Berends, hierin bijgestaan door den heer Bondam, heeft het eerst de stukken onder handen genomen, door den heer Hingman beschreven in den door hem vervaardigden inventaris van de Nassausche domeinarchieven.

Onder leiding van den heer Berends heeft de heer Hoogendijk een lijst gemaakt van de in het Rijksarchief berustende rekeningen van de aan de Generaliteit rekenplichtige steden in Staats-Vlaanderen.

De beschrijving van de verspreide stukken, die bij de overbrenging der archieven naar het nieuwe gebouw nog niet geregeld waren, werd door den heer Bondam voortgezet en ten einde gebracht. Het waren de stukken afkomstig uit 7 kamers en van den zolder te zamen vormende eene collectie van 470 boekdeelen en portefeuilles.

In verband met het gebruik dat daarvan in België moest worden gemaakt heeft de heer Bruggeman zich met de nadere ordening van de charters van het kapittel van St. Marie te Tongeren beziggehouden.

In het laatste jaarverslag is medegedeeld dat de heer Rotteveel de kaarten in de nieuwe kaartenkasten geplaatst en bij die gelegenheid nagegaan had, welke herstellingen de binnenlandsche kaarten hadden te ondergaan. Thans is dit laatste ook voor de buitenlandsche geschied terwijl nu ook de ongeïnventariseerde kaarten in de kasten werden opgenomen. Inmiddels nam Mr. Telting de op Nederland betrekking hebbende kaarten onder handen en stelde hij, evenals dat vroeger bij de buitenlandsche had plaats gehad, een onderzoek in naar hare herkomst. Bij vele was deze in den bestaanden inventaris vermeld, maar voor het grootste gedeelte moest zij worden opgespoord. Daarvoor werd de vroegere correspondentie nagegaan en met behulp van de daaruit verzamelde gegevens gelukte het dan ook voor verschillende kaarten de vraag tot een oplossing te brengen.

De heer van Oyen heeft zijne regeling van de losse zegels voortgezet door die nu ook uit te strekken tot de zoodanige welke in de gedrukte aanwinstenlijsten achter mijne jaarverslagen vermeld zijn geworden. Hij beschreef ook die op losse blaadjes,

welke nu nog in de afdeelingen van den catalogus ingevoegd moeten worden, terwijl de zegels zelve in de door de aanwinstenlijsten aangegeven volgorde achter de in de laden gerangschikte verzameling geplaatst moeten worden.

In het afgeloopen jaar werd ook het vertrek, voor de tentoonstelling van merkwaardige archiefstukken bestemd, door Mr. Telting, hierin bijgestaan door den heer van Oyen, grootendeels in orde gebracht. In de vitrines aan de eene zijde en in de zich daaronder bevindende laden werden meest oorkonden enz. van geschiedkundig belang voor ons land neergelegd, terwijl aan de andere zijde stukken, die om de een of andere bijzondere reden, b.v. wegens merkwaardigheid of fraaiheid der zegels of zegeldoozen, bezienswaardig waren, eene plaats verkregen.

De stander in het midden van het vertrek werd ingericht voor kaarten enz. en wel in deze volgorde: platte gronden van Nederlandsche steden, waaronder een aantal der bekende belangrijke kaarten van Jacobus van Deventer, vervaardigd tusschen 1558 en 1575; afbeeldingen van merkwaardige vestingbouwwerken, waarvan eenige afkomstig uit de in de kaartenverzameling opgenomen kaarten van den Raad van State; kaarten betrekking hebbende op de aanlegplaatsen, factoriën en bezittingen van de Oost- en West-Indische Compagniën, gerangschikt naar den koers welken de schepen gewoonlijk volgden, terwijl er nog eenige vakken zijn opengelaten voor een aantal in het archief berustende autografen van beroemde Nederlanders. In verband met deze inrichting van de tentoonstellingszaal werd het bekende kistje, waarin het tractaat van den Munsterschen vrede wordt bewaard, en dat in den loop der tijden veel geleden had, door de firma van Oven alhier onder toezicht van Mr. Telting op uitstekende wijze in zijn oorspronkelijken toestand hersteld, en thans bestaat het plan dit in eene afzonderlijke vitrine, waarin het volkomen veilig, ook voor brandgevaar, zal zijn geborgen, in ditzelfde vertrek te plaatsen.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De in dit jaar verkregen boekwerken van de bibliotheek werden voor zoover noodig ingebonden. Bij de fraaie exemplaren der atlassen van Braun en Hogenberg werden de banden, die in den loop van den tijd vuil waren geworden of geschonden waren, door de firma Mensing te Amsterdam op voortreffelijke wijze weder in orde gebracht.

Tot verbetering van den inwendigen toestand der koloniale archieven werd ook thans weder het noodige gedaan. Van de

registers uitmakende de serie van het Batavia's Inkomend Briefboek, werden 250 deelen herbonden. Bovendien werden er 85 resolutieboeken der Staten-Generaal hersteld.

De sedert 1720 „geregistreerde acten" of dingtalen in de voor het Hof van Holland gevoerde processen, die vroeger bundelsgewijze werden bewaard, zijn nu geplaatst geworden in 15000 papieren zakken, die alle van opschriften worden voorzien.

Het copieeren van de door tijd en vocht verbleekte brieven van Simon van Slingelandt werd door den heer Bruggeman geregeld voortgezet.

De concierge-boekbinder bond 4 inventarissen in, herstelde 4 registers van het Hof en de Staten Generaal en 14 andere van de rechterlijke archieven, vervaardigde 180 rugstukken voor portefeuilles en herstelde 45 kaarten, 18 h.s. en 17 zegels.

Buitendien werden er aangemaakt 800 portefeuilles.

IV. *Aanwinsten en verliezen.*

Tot uitvoering van het Koninklijk besluit van 16 Januari 1904 n°. 30 werd ik door Uwe Excellentie uitgenoodigd om met de hoofden van de Departementen van algemeen bestuur de overbrenging van de archieven dier Departementen te regelen en een voorstel betreffende het tijdstip der overbrenging in te dienen. Naar aanleiding hiervan betoogde ik aan Uwe Excellentie de wenschelijkheid om de archieven naar een vast plan over te nemen en stelde ik in het licht dat het opmaken van zulk een plan eerst goed mogelijk was wanneer de bedoelde maatregel op het archief van één Departement werd toegepast. Daar het archief van het Departement van Binnenlandsche Zaken in zijn geheel in het Rijksarchiefgebouw tijdelijk gedeponeerd is, scheen het mij het eenvoudigst, dat in de eerste plaats de stukken tot den door het Koninklijk besluit aangewezen scheidingsdatum van dat Departement zouden worden overgenomen. Daarna zou dan tot het overbrengen van de archieven van de andere Departementen kunnen worden overgegaan. Met dat denkbeeld heeft zich Uwe Excellentie vereenigd. De heer W. G. Ross, wien ik met goedvinden van Uwe Excellentie deze werkzaamheden had opgedragen, heeft zich vervolgens met de betrokken ambtenaren van Uw Departement in betrekking gesteld, van de stukken, die in aanmerking kwamen, een overzicht genomen en die op lijsten gebracht. De splitsing van het archief met den voorgeschreven datum als het eindjaar voor het over te nemen gedeelte leverde geene zwarigheid op, behalve bij het repertorium en den klapper op de kabinetsarchieven, daar deze

verder dan dat jaar doorliepen. In dat bezwaar werd hierdoor voorzien, dat de boekdeelen, waarin de doorloopende gedeelten van die registers voorkomen, tot 1830 voor het Rijksarchief werden afgeschreven. Door den Chef der afdeeling Secretarie en Expeditie werd bij de afdeelingen en bureau's onderzoek gedaan naar de stukken, die uit het archief gelicht waren en daar in gebruik waren gebleven. Deze zijn bij de aanwezige losse dossiers gevoegd, voor zoover zij niet terstond op hunne plaats in het doorloopende archief teruggebracht konden worden. De kabinetsarchieven werden op 18 Juni en het gewone archief op 29 October bij proces-verbaal overgenomen. Een overzicht hiervan hoop ik bij het volgende jaarverslag mede te deelen in verband met zoodanige opgave van de andere Departements-archieven, die nu met het Rijksarchief vereenigd zullen moeten worden.

Inmiddels werd de overbrenging van het archief van het Departement van Oorlog voorbereid.

Nadat Zijne Excellentie de Minister van Marine mij in October 1903 gevraagd had, of onder de te Amsterdam aanwezige stukken van de in 1887 opgeheven Rijkslijnbaan er eenige voorkwamen die voor het Rijksarchief waarde zouden kunnen hebben, had ik verzocht dat zij tot nader onderzoek hierheen zouden worden opgezonden. Deze bescheiden zijn mij door tusschenkomst van den Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam in dit jaar geworden, waarna zij door den heer Bondam werden nagezien en voorloopig beschreven. De onderlinge samenhang dezer stukken, waarvan de oudste van 1719 zijn maar de meeste uit de XIX[e] eeuw dagteekenen, was echter niet goed te beoordeelen, daar de verschillende regelingen, welke de lijnbaan heeft ondergaan, niet voldoende bekend zijn. Alleen het archief van het Departement van Marine kon hierover het noodige licht verspreiden. Daar dit archief toch weldra zal worden overgenomen en dus beter onder ons bereik zal komen dan thans het geval is, meende ik dat onderzoek tot later te moeten uitstellen en de stukken onder mij te moeten houden totdat ik met de noodige kennis van zaken Zijne Excellentie den Minister van Marine dienaangaande zou kunnen inlichten.

Vooral door aankoop is dit archief in het bezit van eenige belangrijke bescheiden gekomen.

Ter auctie van den boekhandelaar J. L. Beijers werd een verzameling stukken gekocht, die afkomstig waren van den heer Royaards van der Ham, welke deze verzameling had aangekocht op de auctie van Martinus Nijhoff in December 1862.

Deze collectie is hoofdzakelijk bijeengebracht door Mr. Frans van Limborch, van 1734—1765 advocaat-fiscaal der domeinen

van Holland. Zij is vooral belangrijk door de vele aanteekeningen omtrent heerlijkheden, gemeenten en waterschappen welke door Mr. Frans van Limborch, hetzij in zijn hoedanigheid als advocaat-fiscaal, hetzij als particulier advocaat zijn gemaakt. Enkele origineele stukken zijn op deze wijze in die collectie achtergebleven.

Eenige stukken in deze verzameling zijn afkomstig van Mr. Rem van Limborch, schoonvader en oom van Mr. Frans van Limborch, die van 1670—1685 eveneens de functie van advocaat-fiscaal bekleedde.

Na overlijden van Frans van Limborch kwam deze collectie in bezit van zijn kleinzoon Mr. Martinus van der Craght, die reeds in 1756 als assistent aan hem was toegevoegd en die hem in 1765 als advocaat-fiscaal opvolgde.

Op een auctie van den expert Noël Charavay te Parijs werden verschillende stukken aangekocht afkomstig van den kolonel De Haulterive, die zoowel onder Prins Maurits als onder Prins Frederik Hendrik lange jaren in dienst van de republiek is geweest. Onder deze stukken komen verschillende missiven en orders voor van Frederik Hendrik over de jaren 1629—1646, die voor de geschiedenis van de campagnes in die jaren niet onbelangrijk zijn.

Door den Archivaris in Limburg werden met machtiging van Uwe Excellentie eenige stukken aan mij overgedragen, die in zijn depôt niet thuis behoorden. Daaronder verdienen vermeld te worden een blaffert van de inkomsten der heerlijkheid Hardinxveld over 1539—1570 en een memorie over „de verleydinge van de riviere de Maes ende den ouden loop van deselve riviere" welk h.s. dagteekent uit de XVII[e] eeuw.

Op de aanwinsten die betrekking hebben op onze koloniale geschiedenis, mag vooral de aandacht gevestigd worden.

Hoewel onze verzameling reeds een oud afschrift bezat van het journaal der eerste reis van Jacob van Neck naar Oost-Indië in 1598 en 1599, meende ik de gelegenheid die zich dit jaar voordeed om voor het Rijksarchief door aankoop een tweede exemplaar te verwerven, niet voorbij te moeten laten gaan, daar mij uit een nauwkeurig onderzoek gebleken was, dat dit laatste het oorspronkelijke, door van Neck geheel eigenhandig geschreven, journaal bevatte van den vermaarden tocht. Het verheugt mij dat dit handschrift, een sprekend getuigenis van onzen nationalen roem, in het bezit van het Rijksarchief is overgegaan.

Belangrijk is verder een tweede handschrift insgelijks door koop verkregen en op dienzelfden tocht betrekking hebbende. Blijkens verschillende aanduidingen in den tekst vergeleken met enkele in het journaal van Jacob van Heemskerck, dat de

Jonge in zijn „Opkomst" heeft afgedrukt, is het een journaal, dat gedurende de heenreis gehouden werd op het jacht Vriesland door den stuurman Hendrik Dirkszoon Jolinck, en naderhand, toen van Neck den terugkeer naar het Vaderland had aanvaard, door Jolinck is voortgezet op het schip Amsterdam, waarop hij was overgegaan om in Januari 1599 met de drie overige schepen van het smaldeel van Wijbrand van Warwijck en Jacob van Heemskerck uit Bantam naar de Molukken te zeilen. Vooral het journaal van de Molukken-reis schijnt van gewicht, schoon veel droger en kroniekmatiger van schrijftrant dan dat van Heemskerck levert het een gewenschte bijdrage tot de geschiedenis van hetgeen de onzen wedervoer bij hun eerste bezoek aan de Specerij-eilanden en de plaatsen die zij onderweg aandeden.

Over Compagnie's betrekkingen met Japan handelen een tweetal andere aangekochte handschriften. Het eene op den omslag getiteld „Japans Vergrootglas", is een memorie omtrent 1689 aangeboden aan den Commissaris-generaal van Rheede van Drakestein door een ongenoemde, die volgens zijn verklaring gedurende de laatste tien jaar bij de negotie in Japan had gediend. Zij behelst een uitvoerig verslag van de schade, die de handel der Compagnie in Japan ondervond door de sluikerij, en de onbekwaamheid van haar beambten, door de fraudes bij het laden en lossen van de koopwaren gepleegd, in het kort van den „regten grond (gelijk de schrijver het uitdrukt). der handeldrijving aldaar", en „de slinxe grepen, waardoor 's Ed. Compagnie's Indischen handel jaarlijx een vrij groot support ontzet werd." Het andere stuk bevat de instructie, welke door den aftredenden opperkoopman in Japan, François Caron in 1641 werd opgesteld voor zijn opvolger Maximiliaan le Maire, en wel de origineele, door Caron zelf onderteekende acte. Van een tijdstip dateerend, toen de verplaatsing van ons kantoor naar Desima een nieuwe periode opende in de geschiedenis van onzen Japanschen handel en daarenboven afkomstig van iemand, die zich door een twintigjarig verblijf daar te lande met de toestanden in Japan vertrouwd gemaakt en de belangen der Compagnie aldaar met succes voorgestaan had, verdient de aanwinst van dit document een bijzondere vermelding, temeer omdat het tot dusver zelfs niet in afschrift in het koloniaal archief aanwezig was.

Voor de geschiedenis van de negentiende eeuw van gewicht zijn: de papieren van Keverberg en die van Canneman.

Onder de aanteekeningen, door Keverberg opgesteld ten behoeve van zijne werkzaamheden als lid van den Raad van State, is vermoedelijk vrijwat, dat later door geschiedkundigen, die van het archief van dat lichaam kennis zullen kunnen nemen,

met nut kan worden gebruikt. Voorts zijn van belang de particuliere memoriën van Keverberg aan koning Willem I over onderwijszaken; de stukken betrekking hebbende op het denkbeeld van een gesplitst Koninkrijk der Nederlanden onder eene dynastie in het najaar van 1830; het handschrift van het niet-gepubliceerde gedeelte van Keverberg's werk „Du Royaume des Pays-Bas"; het materiaal dat tot dit boek gestrekt heeft, waaronder een aantal aanteekeningen voorkomen van A. R. Falck; eene aanteekening van een door Keverberg gehouden gesprek met koning Willem I op 11 Juli 1840 betreffende de grondwetsherziening van dat jaar en 's Konings voornemen tot abdicatie. Voorts is de verzameling mandementen en vastenbrieven niet onmerkwaardig en bevindt zich onder de couranten een tot 28 Augustus 1830 compleete jaargang van het voornaamste Zuidelijk oppositieblad: „Le Courrier des Pays-Bas". Onder de brieven komen er voor van de bekende Staatslieden uit de Noordelijke en Zuidelijke gewesten, als Röell, van Maanen, A. R. Falck, J. van den Bosch, de Coninck, Florent van Ertborn, Goubau; ook een aantal van Prins Frederik der Nederlanden.

Niet minder trekken de papieren van Canneman de aandacht, die als secretaris-generaal onder Gogel een zoo grooten invloed heeft gehad op de reorganisatie van het Nederlandsche belastingwezen. Al dadelijk zijn de papieren over het jaar 1798, toen Canneman secretaris was der Commissie, die de aansluiting van Amsterdam aan den staatsgreep van 12 Juni had te bewerken, niet zonder belang. Voorts vestig ik de aandacht op de nu in de ingebonden collectie opgenomen brieven door Gogel geschreven, terwijl deze van het bestuur der financiën verwijderd werd gehouden. (1801 – 1805); op eene memorie van Gogel van 28 November 1804 over de administratie der openbare middelen; op de stukken betreffende het beheer der financiën in de Hollandsche departementen tijdens het Fransche Keizerrijk en de quaestiën die zich destijds voordeden als die betreffende de Duitsche Orde; op de „herinneringen aan November 1813", waaronder een naar het schijnt compleet stel der proclamatiën en verdere gedrukte stukken, uitgegaan van het Algemeen Bestuur; op het omvangrijke archief van Canneman als commissaris tot de liquidatie met de Fransche Kroon; op de stukken door hem verzameld in de hoedanigheid van koninklijke commissaris bij de Handelmaatschappij. Onder de brieven zijn (behalve de reeds genoemde van Gogel), van belang die van R. J. Schimmelpenninck, Appelius (zeer talrijk over de jaren 1810—1813), de Mey van Streefkerk, A. R. Falck, R Fagel. Ook komen er eenige belangrijke brieven voor van den Souvereinen Vorst uit de maanden December 1813 en Januari 1814.

Als aanwinst voor onze kaartenverzameling is slechts ééne losse kaart te vermelden.

Behalve met de gewone vervolgen werd de bibliotheek vermeerderd met 44 boekwerken op Nederland, 35 op het buitenland en 22 op Oost- en West-Indië betrekking hebbende. Onder de geschonken werken verdienen in het bijzonder genoemd te worden verschillende memoriën door Brazilië in zake het bekende Britsch-Braziliaansche grensgeschil in Guiana, aangeboden aan den Koning van Italië als scheidsrechter, met een bijzonder fraaien atlas van het betwiste gebied, alsmede een ons door den schrijver, den heer C. R. Wilson te Calcutta, vereerde geschiedenis van de Engelschen in Bengalen in het begin der XVIIIe eeuw.

Voor de in dit jaar aan andere depôts afgegeven archiefstukken komen in aanmerking de zoodanige die aan de gemeentebesturen van Schiedam en van Berkel en Rodenrijs werden teruggegeven, waarvan reeds bij de rechterlijke archieven is melding gemaakt.

Toen de Archivaris van Amsterdam mij verzocht eene missive van de regeering van Amsterdam aan hare gedeputeerden ter Statenvergadering van 19 Juli 1651 en een schrijven van burgemeesters en regeerders van Enkhuizen aan een lid van de regeering van Amsterdam van 4 Augustus 1651 te mogen ontvangen, zag ik er bezwaar in die uit den band, waarin zich die brieven met andere stukken bevonden, te verwijderen. Na mij bij den Archivaris in de provincie Utrecht overtuigd te hebben, dat hiertegen bij den schenker Baron van Tuijll van Zuilen, geen bezwaar zou bestaan heb ik met goedvinden van Uwe Excellentie den geheelen band met stukken, op onze aanwinstenlijst van 1902 als XIV n°. 11 omschreven, aan het gemeentearchief van Amsterdam overgedragen, alwaar die bescheiden beter dan in het Rijksarchief op hun plaats zijn.

Eindelijk zijn aan de Archivarissen in Noordbrabant en Zeeland zoo volledig mogelijke stellen afgegeven van de gedrukte resolutiën (ordinaire en secrete) van de Staten van Holland, alsmede van de indices daarop, nader aangeduid op de hiervan opgemaakte lijsten.

V. *Afschriften voor het Rijksarchief gemaakt.*

Het copieeren van oude inventarissen in gemeentearchieven van de provincie Zuidholland aanwezig, werd in dit jaar voortgezet. Ook andere stukken werden voor het Rijksarchief afgeschreven. Onder deze komen vooral in aanmerking eenige charters van de heerlijkheid Loon op Zand, als opheldering gevende over de grensgeschillen tusschen het graafschap Holland

en het hertogdom Brabant. De belangrijkste werden door den heer Bruggeman gecopieerd, die van de overige regesten vervaardigde. Uit het Rijksarchief te Stockholm werd ons ter copieering een tweetal registers toegezonden, waarvan vooral merkwaardig is een journaal of dagregister van den vice-admiraal Witte Cornelisz. de With, loopende van 24 Augustus 1652—7 November en van 1 December 1652—3 Februari 1653. Verder van 28 Maart 1653—12 Juli en van 1 Augustus—14 November 1653; van 27 April 1656—7 November 1656; van 6 Juni 1657—14 November 1657 en van 21 Juni—5 October 1658.

In dit journaal komt een beschrijving voor van de groote zeeslagen gedurende den eersten Engelschen zeeoorlog tegen Blake, Monk en Deane, den bekenden tocht naar Noorwegen om de koopvaardijvloot naar het vaderland te geleiden, de beide tochten naar de Sont tot beveiliging der Oostzee en tot assistentie van Denemarken.

Gedurende het gevecht met Blake op 8 October 1652 was de With opperbevelhebber van de vloot en vervolgens bevelhebber over een smaldeel achtereenvolgens onder Maarten Harpertsz. Tromp en Jacob van Wassenaer Obdam.

Het copieeren van de hiertoe uit West-Indië overgezonden notulenboeken van Gouverneur en Raden van Suriname is nu zoover gevorderd, dat van deze zes registers de deelen I—IV en VI geheel zijn afgeschreven. Daar laatstgenoemd register in zeer slechten toestand verkeert is daarvan nog een tweede copie, bestemd voor het Gouvernement van Suriname, vervaardigd. Deel V is thans alleen nog in bewerking, zoodat deze arbeid spoedig voltooid zal kunnen zijn.

VI. *Gebruik van het archief gemaakt en daaruit verstrekte inlichtingen.*

Vroegere onderzoekingen werden voortgezet voor of door:

den Archivaris van Rotterdam, over oorkonden, te vermelden in de regesten van oorkonden betreffende Rotterdam en Schieland;

den heer H. Toll te Askeröd (Zweden), over middeleeuwsche zegels van Hollandsche edelen;

den Archivaris in Belgisch Limburg, voor den heer J. Paquey te Eelen, over charters van het kapittel van St. Marie te Tongeren;

Graaf H. de Castries te Parijs, over de oudste betrekkingen van Nederland tot Marocco;

dr. G. W. Kernkamp te Utrecht, over de brieven van den raadpensionaris de Witt;

den heer P. G. Zerlentis te Syra (Griekenland), over Panagioti Nicousis, drogman bij het Duitsche gezantschap te Constantinopel, 1665;

den heer F. de Witt Huberts te Haarlem, over Zweedsche troepen in Nederlandschen dienst;

den heer J. E. Elias te Amsterdam, over ambten en bedieningen van leden der Amsterdamsche regeeringsfamiliën;

dr. E. Hubert te Luik, over de bescherming door de Staten-Generaal aan de Protestanten in de Zuidelijke Nederlanden verleend;

den Archivaris in Zeeland, over de archieven der garnizoenskerken te Meenen;

mr. L. M. Rollin Couquerque te 's-Gravenhage, over het ontwerp van een burgerlijk wetboek in 1798;

mej. J. W. A. Naber te Amsterdam, over Nederland tijdens de inlijving bij Frankrijk;

Jhr. G. G. Calkoen te 's-Gravenhage, over de geschiedenis van de Gevangenpoort te 's-Gravenhage en van den inwendigen waterstaat van de hoogheemraadschappen van Rijnland, Woerden, Delf- en Schieland;

den heer A. J. H. Beelo te 's-Gravenhage, over de landswerven in het Noorderkwartier;

mr. S. van Brakel te Amsterdam, over de inrichting der Nederlandsche handelscompagniën;

dr. H. Wätjen te Bremen, over de ontwikkeling van den Nederlandschen handel in de Levant;

den heer N. Mac Leod te Rijswijk, over de maritieme geschiedenis der Oost-Indische Compagnie;

den heer W. P. Groeneveldt te 's-Gravenhage, over de vestiging der Oost-Indische Compagnie op Formosa;

dr. L. W. G. de Roo te 's-Gravenhage, over den gouverneur-generaal H. W. Daendels;

dr. F. de Haan te Weltevreden, over het bestuur der Batavia'sche Ommelanden, inzonderheid over Cheribon, tijdens de Oost-Indische Compagnie;

het Braziliaansch gezantschap te Londen, over de grensscheiding tusschen Brazilië en Britsch Guiana;

den heer J. A. J. de Villiers te Londen, over hetzelfde onderwerp.

De krijgsgeschiedkundige nasporingen werden door den eersten luitenant J. C. Wagner voortgezet.

Op verzoek werden er nasporingen gedaan voor:

den Archivaris in Limburg te Maastricht, over zegels der regeerende heeren van Valkenburg;

dr. H. E. van Gelder te Alkmaar, over de scholasterie aldaar;

den heer C. W. Bruinvis te Alkmaar, over de schouten van Alkmaar, 1407—1573;

den heer J. Block te Bonn, over de inneming van Bonn in 1587 en 1703;

den heer P. D. de Vos te Zierikzee, over Jan Anthonisz. de Huijbert, raad ter Admiraliteit te Hoorn;

dr. H. A. Naber te Zierikzee, over het Perpetuum-mobile-octrooi 1598 en het Leeghwater-octrooi, 1605;

den heer F. Companus te Megen, over pater Johan Neyen, in verband met het Twaalfjarig Bestand;

den heer N. Prins te Aalsmeer, over „Paapsche stoutigheden" aldaar in het begin der XVIIe eeuw;

den heer A. Favaro te Padua, over de betrekkingen van Galilei met de Staten-Generaal;

dr. E. Eggert te Ligat (Lijfland), over de hennepcompagnie te Riga in de XVIIe eeuw;

mej. M. L. Arthur in Sussex, over het verblijf van Karel II in Nederland gedurende zijn ballingschap;

den heer H. Missak Effendi te 's-Gravenhage, over „le faux Messie Sabbathai Tsevi";

den heer F. de Witt Huberts te Haarlem, over de veroordeeling wegens landverraad van W. Hoppeveld, onderwijzer van prins Willem III, 1670;

mej. R. Visscher te Leeuwarden, over de krijgsraadzaak van den kolonel Johan van Burum, gewezen commandant van Coevorden in 1672;

den heer A. Leveson Gower te 's-Gravenhage, over het verblijf in Nederland van Archibald Campbell, graaf van Argyll;

den heer E. W. Moes te Amsterdam, over de stichting van het Hofje van Willem van Heythuysen te Haarlem in het laatst der XVII[e] eeuw;

den heer H. le Caivre te Verdun, over het aandeel door de Nederlandsche troepen genomen aan den slag van Malplaquet;

den Nederlandschen gezant te Parijs, over het kerkhof der Protestantsche vreemdelingen te Parijs, het overlijden en de begraafplaats van Paul Jones;

den heer C. W. Bruinvis te Alkmaar, over de verbanning van Mr. W. J. Kloek, vroedschap van Alkmaar 1790;

mr. W. H. K. Mouthaan te Amsterdam, over de tienden van de Oude Zijpe;

den Administrateur van het Kroondomein te 's-Gravenhage, over tienden in de gemeente Vrouwepolder in Zeeland;

den Rentmeester van het Kroondomein te Utrecht, over tienden te Benschop;

mr. J. B. W. Baron van Hugenpoth te 's-Hertogenbosch, over tienden te Boekel in de heerlijkheid Ravenstein;

mr. A. Pijnacker Hordijk te Tiel, over tienden te Geldermalsen;

den heer H. Kerckhaert te Westdorpe, over polders in Staats-Vlaanderen, door zekeren Lippens bedijkt;

den heer J. van Schouwen te Oude Tonge, over de uitgifte van Polders onder Oude Tonge;

den archivaris in Zeeland te Middelburg, over de verponding, dijken en visscherijen van den Isabella-polder benoorden Aardenburg;

den heer C. W. Bruinvis te Alkmaar, over den verkoop van landen bij Alkmaar door de Staten in 1724;

mr. J. E. Heeres te Leiden, over het opschrift van den pas in 1611 door den Keizer van Japan verleend aan Jacques Specx, en een beweerde ambassade van zekeren Bald naar het hof van den Grooten Mogol in 1687 of 1688;

den heer A. A. van Pelt Lechner te Wageningen, over den beweerden invoer van Indisch rundvee in Nederland in het laatst der XVIIe eeuw;

de heeren Fred. Muller & Co. te Amsterdam, over de aanmunting van koperen en tinnen geldstukken aan de Kaap omstreeks 1782—1790, en het zegel der Oost-Indische Compagnie op Ceijlon;

dr. F. de Haan te Weltevreden, over den oorsprong van de namen Maurits-, Dirk de Vries- en Wijnkoopsbaai op de Zuidkust van Java.

Er werden onderzoekingen gedaan door:

dr. O. Oppermann te Utrecht, over de oudste oorkonden van de graven van Holland;

den Archivaris in Noordholland, over de Houtvesterij van Holland;

dr. P. J. Blok te Leiden, over het slot Teylingen;

den heer F. M. Roest van Limburg te Dordrecht, over de oudste heeren van Breda uit het Huis van Nassau;

mr. R. Fruin te Middelburg, ten behoeve van de commissie voor het Handboek der Nederlandsche palaeographie, over bescheiden in dat Handboek op te nemen;

den heer A. Jolles te Freiburg, over de miniaturen in het zoogenaamde „Repertatorium" of „Remissorium";

den heer J. I. Theyssen te Groningen, over Friesland tijdens Karel V;

dr. L. Knappert te Leiden, over de ketterveryolging tijdens de Hervorming;

den heer F. Rutten te Apeldorn (Westphalen), over levensbijzonderheden van Martinus Duncanus;

den heer J. J. van den Hoek te Brielle, over den veldtocht van prins Maurits in 1597;

dr. F. J. L. Krämer te 's-Gravenhage, over graaf Hendrik van Nassau in 1640 en 1641;

dr. N. Japikse te 's-Gravenhage, over ongedrukte secrete resolutiën van de Staten van Holland;

dr. A. Geyl te Ginneken, over het balsemen door dr. Ruysch van het lijk van den in den vierdaagschen zeeslag gesneuvelden Engelschen admiraal Berklay, en over het zoogenaamde Roonhuysiaansch geheim;

den heer C. F. Gijsberti Hodenpijl te Vrijenban, over de kanonnen, door den geschutgieter A. Bennings in 1667 aan de Staten van Holland geschonken;

den heer A. Leveson Gower te 's-Gravenhage, over de woonplaats van Sir William Temple;

het Departement van Binnenlandsche Zaken, ten behoeve van prof. Bitschkow te St. Petersburg, over brieven van Peter den Groote;

den heer M. R. Vesnitch te Parijs, over de voorbereiding van, en het verhandelde in het congres van Passarowitz van 1718;

mr. van Hamel te Amsterdam, over stukken uit de nalatenschap van prof. Cras betreffende de codificatie-ontwerpen der commissie van 1798;

den heer E. W. Moes te Amsterdam, over de geschiedenis van het Nationaal Museum;

den heer E. Gachot te Parijs, over den inval der Engelschen in Noordholland in 1799;

den heer R. C. Verwijck te Amsterdam, over den politieken loopbaan van Groen van Prinsterer;

dr. K. Heeringa te Schiedam, over de geschiedenis van den Levantschen handel;

den heer N. W. Posthumus te 's-Gravenhage, over de Leidsche lakenindustrie;

dr. C. te Lintum te Rotterdam, over de societeit der Merchants adventurers te Rotterdam;

den heer F. W. C. H. Oldewelt te 's-Gravenhage, over de Latijnsche school in den Haag;

den heer D. W. P. Keuskamp te 's-Gravenhage, over de geschiedenis van den Haagschen Schouwburg;

den heer D. G. Montenberg te Nijmegen, over de heerlijke rechten van Heumen;

den Archivaris van Dordrecht, over de uitgifte in erfpacht van de heerlijkheid Dubbeldam;

den heer Th. Morren te 's-Gravenhage, over het huis Honsholredijk;

dr. E. van der Mijnsbrugge te Brussel, over de geschiedenis van Westerloo;

mr. J. Knottenbelt te 's-Gravenhage, over den tol aan de Bornisse;

mrs. Knottenbelt en Fruin te Rotterdam, over den naam van het riviervak tusschen Stormpolder en IJselmonde tot de Kralingsche Oostkade;

den heer C. W. Maris Jr. te Klundert, over de uitgifte van den polder Ruigenhil in 1563;

het Departement van Financiën, over de uitwatering van eenige polders in den haven van Goerée;

het gemeentebestuur van Breda, over den weg van Breda naar Ginneken;

den heer H. L. Koopmanschap te Weesp, over het Burger- en Armenweeshuis en het St. Bartholomeusgasthuis te Weesp;

dr. A. Saito te Sendai (Japan), over de betrekkingen tusschen Nederland en Japan;

dr. G. Uchida te Senju, Tokio (Japan), over hetzelfde onderwerp;

den heer H. D. Love in Suffolk, over het fort St. George te Madras;

den heer A. R. Kern te Utrecht, over N. Engelhard, als gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander;

dr. W. W. van der Meulen te 's-Gravenhage, over de leeningen voor de plantages in Suriname in de XVIIIe eeuw.

VII. *In druk uitgegeven bescheiden.*

Evenals in vorige jaren werd ook nu de uitgave van de Batavia'sche Dagregisters door Dr. de Hullu voortgezet. Daar thans ook dat over 1656—1657 het licht heeft gezien, zijn al de hier berustende dagregisters uitgegeven op twee na: die van 1766 en 1793. Of het wenschelijk is ook deze ter perse te leggen, zal eerst beslist kunnen worden, wanneer de vraag aan de orde komt, of de publicatie van de te Batavia berustende reeks uit de XVIIIe eeuw gewettigd is.

VIII. *Localen, meubilair en gereedschappen.*

Herstellingen of vernieuwingen kwamen in de geheel nieuwe lokalen natuurlijk niet voor. Alleen werd de wenschelijkheid ingezien om te voorkomen, dat de luiken, waarmede de ramen van het depôtgebouw gesloten worden, zouden nedervallen, indien de kabels, waaraan zij hangen, door roest verteerd worden. Voor dat doeleinde moest de inrichting dezer luiken eenigszins veranderd worden, waarmede op het einde van dit jaar een begin is gemaakt.

In den gang tusschen het depôt en dienstgebouw, waarin een portier toezicht houdt, zijn een deur en een kachel aangebracht, zoodat hij nu tegen tocht en koude beveiligd is.

Voor het depôtgebouw zijn door het Departement van Binnenlandsche Zaken aangeschaft 90 tafeltjes en 45 stoelen.

Het Rijksarchiefgebouw is ook nu in het gemeentelijk telephoonnet opgenomen.

IX. *Reddings- en brandbluschmiddelen.*

In den toestand hiervan kwam geene verandering.

C. VOORSTELLEN.

In den loop van het jaar is mij niets voorgekomen, dat mij thans aanleiding geeft daaromtrent een voorstel aan Uwe Excellentie te doen.

De algemeene Rijksarchivaris,

TH. H. F. VAN RIEMSDIJK.

8 Maart 1905.

STAAT DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKSARCHIEF TE 's-GRAVENHAGE

in **1904**.

A. Overgenomen of ten geschenke ontvangen:

Van het Gemeentebestuur van Oegstgeest.

I. Rechterlijk archief van Oegstgeest, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n^0. LXIII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1810. 33 stukken.

2. Stukken betreffende de protocollen van opdrachten, hypothecatiën, enz., 1707—1810. 580 stukken.

3. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1731—1811. 30 stukken.

4. Allerhande acten, 1715—1742, 1804. 17 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Lisse.

II. Rechterlijk archief van Lisse, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n^0. LII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1713—1759, 1798—1810. 32 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1625, 1794. 5 stukken.

3. Stukken betreffende de civiele rol, 1625—1796. 3 liassen en 50 stukken.

4. Dagvaardingen, 1678—1796. 57 stukken.

5. Proclamatiën, 1694—1742. 29 stukken.

6. Stukken betreffende geabandonneerde en insolvente boedels, 1645—1760. 1 lias en 61 stukken.

7. Stukken betreffende de registers van opdrachten, enz., 1625—1805. 75 stukken.

8. Acten van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1620—1798. 344 stukken.

9. Acten van aangifte van verkoop van onroerende goederen, 1597—1811. 1 lias en 273 stukken.

10. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1630, 1682—1715, 1782—1811. 198 stukken.

11. Concept voorwaarden van verkoop en verpachting van tienden, 1672, 1703. 2 stukken.

12. Acte van verpachting van het jachtrecht, 1797. 1 stuk.

13. Allerhande acten, 1639, 1746—1782. 96 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Voorschoten.

III. Rechterlijk archief van Voorschoten, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LXXIX).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1693—1810. 14 stukken.

2. Stukken van door den secretaris behandelde zaken, XVIIe en XVIIIe eeuw. 11 stukken.

3. Stukken betreffende de crimineele rol, 1660—1741. 13 stukken.

4. Stukken betreffende de civiele rol, 1654—1692. 4 stukken.

5. Stukken van insolvente boedels, XVIIe—XIXe eeuw. 26 stukken.

6. Stukken betreffende den verkoop van onroerende goederen, enz., 1697—1803. 17 stukken.

7. Acten van bekeuring rakende de gemeene landsmiddelen, 1687—1711. 9 stukken.

IV. Rechterlijk archief van Veur.

1. Stukken betreffende de crimineele rol, 1710—1749. 3 stukken.

2. Stukken van insolvente boedels, XVII[e] en XVIII[e] eeuw. 10 stukken.

3. Acten van bekeuring rakende de gemeene landsmiddelen, 1701—1705. 5 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Alphen.

V. Rechterlijk archief van Alphen (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. XXXIV).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1810. 24 stukken.

2. Stukken betreffende de civiele rol, 1781—1792. 16 stukken.

3. Stukken betreffende insolvente boedels, 1683 en 1795. 2 stukken.

4. Acten van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1630—1811. 73 stukken.

5. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1682—1690. 28 stukken.

6. Allerhande acten, 1753—1777. 8 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Aarlanderveen.

VI. Rechterlijk archief van Aarlanderveen (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. XXXII).

Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1809. 18 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Zwammerdam.

VII. Rechterlijk archief van het baljuwschap van Voshol, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LXXXVI).

Ingekomen stukken van het gerecht, 1757—1810. 81 stukken.

VIII. Rechterlijk archief van Zwammerdam.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1810. 24 stukken.

2. Aanvragen om taxatie voor het collateraal, 1798—1810. 7 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Hazerswoude.

IX. Rechterlijk archief van Hazerswoude, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. XLIII).

Rekening van een desolaten boedel, 1808. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Boskoop.

X. Rechterlijk archief van Boskoop, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. XXXVII).

Ingekomen stukken van het gerecht, 1798—1800, 22 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Zoeterwoude.

XI. Rechterlijk archief van Zoeterwoude, (vervolg op aanwinstenlijst 1898 n°. XI).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1712—1810. 30 stukken.

2. Stukken van door den secretaris behandelde zaken, 1669 en z. d., 2 stukken.

3. Acte van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1659. 1 stuk.

4. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1657—1717. 61 stukken.

5. Acten van openbaren verkoop van tienden, 1680—1811. 74 stukken.

6. Requesten, 1771–1810. 21 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Oudshoorn.

XII. Rechterlijk archief van Oudshoorn en Gnephoek, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXV).

Ingekomen stukken van het gerecht, 1807—1811. 24 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Papekop.

XIII. Rechterlijk archief van Diemerbroek en Papekop.

Civiele rol, 1588–1605. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Alkemade.

XIV. Rechterlijk archief van Alkemade, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. XXXIII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1795—1801. 34 stukken.

2. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1654—1686. 8 stukken.

3. Stukken van door den baljuw of secretaris behandelde zaken, 1649—1786. 18 stukken.

4. Stukken betreffende de crimineele rol, XVIIe en XVIIIe eeuw. 17 stukken.

5. Stukken betreffende de civiele rol, 1647—1695. 20 stukken.

6. Minuut-acten van opdracht en hypothecatie, 1673–1690, 1766 en 1767. 37 stukken.

7. Stukken betreffende de registers van opdrachten, XVIIe en XVIIIe eeuw. 17 stukken.

8. Stukken van geabandonneerde en insolvente boedels, XVIIe en XVIIIe eeuw. 64 stukken.

9. Stukken betreffende openbaren verkoop van onroerende goederen, 1783. 2 stukken.

10. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1662, 1698 en 1786. 4 stukken.

11. Allerhande acten, 1675, 1779—1783. 16 stukken.

12. Aanvragen en taxatiën voor het collateraal, 1706—1806. 1 lias en 18 stukken.

XV. Rechterlijk archief van de Vrije- en Lage Boekhorst.

1. Ingekomen stuk van het gerecht, 1809. 1 stuk.

2. Notulen en resolutieboek van baljuw en welgeboren mannen, 1794—1809. 1 deel.

3. Protocol van de Leenen van de Vrije- en Lage Boekhorst, 1581—1769. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Nieuwkoop.

XVI. Rechterlijk archief van Nieuwkoop, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXII).

Ingekomen stukken van het gerecht, 1726—1810. 46 stukken.

XVII. Rechterlijk archief van Achtienhoven.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1785—1811. 106 stukken.

2. Aanvragen om taxatie voor het collateraal, 1801. 2 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Woubrugge.

XVIII. Rechterlijk archief van Esselijkerwoude en Heer-Jacobswoude, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXXXIV).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1794, 1800. 4 stukken.

2. Stukken betreffende de civiele rol, 1781— 1801. 28 stukken.

3. Inventaris van een insolventen boedel, 1809. 2 stukken.

4. Allerhande acten, 1782—1810. 8 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Noordwijk.

XIX. Rechterlijke archieven van Noordwijk-binnen, Noordwijk-aan Zee, Langeveld en Ofhem, (vervolg op aanwinstenlijst 1900, n°. III).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1798—1811. 28 stukken.

2. Stukken van door den secretaris behandelde zaken, XVIIIe eeuw. 7 stukken.

3. Stukken betreffende de civiele rol, 1647, 1652. 3 stukken.

4. Stukken van geabandonneerde boedels, enz., 1679-1721. 11 stukken.

5. Acte van openbaren verkoop van roerende goederen, 1714. 1 stuk.

6. Acten van openbare verpachting van tienden, 1652—1804. 62 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Krimpen a/d IJssel.

XX. Rechterlijk archief van Krimpen a/d IJssel, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. XLIX).

1. Stukken betreffende boedelscheidingen, 1783—1806. 10 stukken.

2. Acten van openbare verpachting, 1780—1809. 90 stukken.

3 Allerhande acten, 1780—1809. 10 stukken.

XXI. Rechterlijk archief van Stormpolder (vroeger Stormspolder).

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1752—1808. 6 stukken.

2. Stukken van door den secretaris behandelde zaken, 1758—1787. 5 stukken.

3. Rechtboek, 1737—1800. 1 deel.

4, 5. Registers van opdrachten, hypothecatiën, enz. 1729—1808. 2 deelen.

6. Acten van opdracht en bijlbrieven, 1754, 1797—1811. 16 stukken.

7. Stukken betreffende de registers van opdrachten, 1750—1811 26 stukken.

8. Acten van aangifte van verkoop van onroerende goederen, 1751—1810. 6 stukken.

9. Stukken betreffende boedelscheidingen, 1758—1785. 8 stukken.

10. Register van openbaren verkoop van roerende goederen, 1754—1804. 1 deel.

11. Acten van openbare verpachtingen, 1637—1810. 62 stukken.

12—15. Registers van allerhande acten, 1667—1729, 1738—1801. 4 deelen.

16. Allerhande acten, 1637—1811. 46 stukken.

XXII. Rechterlijk archief van Ouderkerk a/d IJssel.

Acte van openbaren verkoop van onroerend goed, 1768. 1 stuk.

XXIII. Rechterlijk archief van Kralingen.

Acte van attestatie, 1623. 1 stuk.

XXIV. Rechterlijk archief van Gelkenes.

Acte van volmacht, 1772. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Zevenhuizen.

XXV. Rechterlijk archief van Zevenhuizen, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXXXV).

1. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1698—1735, 1805—1808. 112 stukken.

2. Dagvaardingen, interrogatiën, adviezen, enz., betreffende de civiele rechtspraak, 1676, 1690—1754, 1810. 69 stukken.

3. Stukken betreffende insolvente boedels, 1685—1797. 34 stukken.

4. Stukken betreffende openbaren verkoop van onroerende goederen, 1722—1737. 16 stukken.

5. Acten van openbaren verkoop van tienden, 1678—1724. 9 stukken.

6. Allerhande acten, 1682—1732. 28 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Nieuwerkerk a/d IJssel.

XXVI. Rechterlijk archief van Nieuwerkerk a/d IJssel, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXI).

1. Register van openbare verkoopingen van roerende goederen, verpachtingen en bestedingen, 1763—1798. 1 deel.

2, 3. „Afkoopboeken", zijnde registers van het betaalde geld voor afkoop van ordinaire en extra-ordinaire ongelden, 1698—1808, 1824—1843. 2 deelen.

4. Register van ingekomen requesten met appointementen, 1801—1809. 1 deel.

XXVII. Rechterlijk archief van Capelle a/d IJssel.

1. Interrogatie, XVIIe eeuw. 1 stuk.

2. Attestatiën, 1659. 8 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Gouderak.

XXVIII. Rechterlijk archief van Gouderak, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. XLI).

1. Stukken betreffende de ontbinding van het college van schepenen, 1811. 6 stukken.

2. Acten van openbare verpachtingen, 1778, 1806—1810. 16 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Berkenwoude.

XXIX. Rechterlijk archief van Berkenwoude, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. XXXV).

1. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1752—1811. 67 stukken.

2. Register van openbaren verkoop van roerende goederen, 1719—1740. 1 deel.

3. Allerhande acten, 1620, 1810. 2 stukken.

4. Aanvragen en taxatiën voor het collateraal, 1803—1808. 11 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Sliedrecht.

XXX. Rechterlijk archief van Sliedrecht, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXXIII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1752, 1795—1811. 61 stukken.

2. Stukken van een insolventen boedel, 1757. 8 stukken.

3. Kavelcedel van land, 1665. 1 stuk.

XXXI. Rechterlijk archief van Naaldwijk.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1756, 1799–1810. 15 stukken.

2. Acte van erfpacht, 1750. 1 stuk.

XXXII. Rechterlijk archief van Niemandsvriend en Lokhorst.

Ingekomen stukken van het gerecht, 1799, 1800. 3 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Ouderkerk a/d IJssel.

XXXIII. Rechterlijk archief van Ouderkerk a/d IJssel, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXIV).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1753—1808. 13 stukken.

2. Register van openbare verpachtingen te Ouderkerk- en Krimpen a/d IJssel, 1736–1805. 1 deel.

3. Acten van openbare verpachtingen, 1656—1810. 91 stukken.

4. Allerhande acten, 1619, 1651–1659, 1662, 1750. 12 stukken.

5. Register van ingekomen requesten met appointementen, 1773—1810. 1 deel.

6. Aanvragen om taxatie voor het collateraal, 1748—1773. 33 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Ameide.

XXXIV. Rechterlijk archief van Ameide, (vervolg op aanwinstenlijst 1898 n°. XV).

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1693, 1721. 4 stukken.

2. Inventarissen der archieven van Ameide en Tienhoven, XVIIIe eeuw 4 stukken.

3. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1677—1811. 76 stukken.

4. Stukken behoorende tot de civiele rol, 1702—1809. 46 stukken.

5. Stukken behoorende tot de registers van opdrachten. 1790—1798. 6 stukken.

6. Acten van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1666—1782. 6 stukken.

7. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1666—1732. 18 stukken.

8. Acten van openbare verpachtingen, enz, 1616—1622. 6 stukken.

9. Acten van openbare verpachting der gemeenelands imposítiën van Ameide en Tienhoven. 1669—1746. 75 stukken.

10. Allerhande acten, 1672, 1699. 2 stukken.

11. Minuut-acte van taxatie voor het collateraal, 1797. 1 stuk.

XXXV. Rechterlijk archief van Tienhoven.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, enz., 1757—1811. 13 stukken.

2. Stukken behoorende tot de civiele rol, 1753—1806. 5 stukken.

3. Stuk betreffende het register van opdrachten, 1798. 1 stuk.

XXXVI. Rechterlijk archief van het jachtgerecht van de heerlijkheid Tienhoven.

Attestatiën, enz., 1764, 1786. 4 stukken.

XXXVII. Rechterlijk archief van Meerkerk.

Acte van openbaren verkoop van onroerend goed, 1676. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Bergambacht.

XXXVIII. Rechterlijk archief van het baljuwschap van 's-Heeraartsberg, Bergambacht en Ammerstol, (vervolg op aanwinstenlijst 1899 n°. V).

Stukken betreffende de opheffing der crimineele rechtbank, 1811. 7 stukken.

XXXIX. Rechterlijke archieven van 's-Heeraartsberg, Bergambacht en Ammerstol.

's-Heeraartsberg en Bergambacht.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1782, 1811. 8 stukken.

2. Stukken van door den secretaris behandelde zaken, 1694—1771. 12 stukken.

3. Register van aanteekeningen betreffende opdrachten, enz., 1742—1797. 1 deel.

4. Stukken betreffende het doen van opdrachten, 1778—1781. 91 stukken.

5. Acten van openbare verpachtingen, 1741—1811. 346 stukken.

6. Inventarissen en rekeningen van boedels, 1741—1808. 121 stukken.

7. Allerhande acten, 1721—1783. 15 stukken.

8—16. Registers van aangifte en taxatie voor het collateraal, 1668—1811. 9 deelen.

17. Aanvragen en taxatiën voor het collateraal, 1708—1810. 90 stukken.

Ammerstol.

18. Acten van openbare verpachtingen, 1741—1753. 10 stukken.

XL. Rechterlijk archief van Zuidbroek.

Inventarissen en rekeningen van boedels, enz., 1664—1799. 20 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Hei- en Boeicop.

XLI. Rechterlijk archief van Hei- en Boeicop.

1. Inventarissen van het oud archief, 1688—1771. 4 stukken.
2. Acten van openbare verpachting, 1729—1789. 53 stukken.
3. Allerhande acten, 1766—1769. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Maassluis.

XLII. Rechterlijk archief van Maassluis, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LIV).

1. Ingekomen en minuten van uitgaande stukken van het gerecht, 1708—1811. 160 stukken.
2. Resolutieboek, 1722—1734. 1 deel.
3. Resolutiën, 1730—1734. 1 stuk.
4. Stukken betreffende de civiele rol, 1721—1800. 39 stukken.
5. Stukken betreffende geabandonneerde en insolvente boedels, 1722-1811. 61 stukken.
6. Acten van aangifte van verkoop van onroerende goederen, 1655—1664. 22 stukken.
7. Allerhande acten, 1700, 1753 en 1800. 5 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Hellevoetsluis.

XLIII. Rechterlijk archief van Hellevoetsluis, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. XLVI).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1787 - 1795. 5 stukken.
2. Stukken betreffende een insolventen boedel, 1730. 9 stukken.

3—7. „Bodboeken," behelzende afkondigingen van huwelijken, openbaren verkoop, enz., 1716—1811. 5 deelen.

8. Allerhande acten, 1696—1792. 1 lias en 3 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Sommelsdijk.

XLIV. Rechterlijk archief van Sommelsdijk, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LXXIV).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1655-1811. 185 stukken.

2. Stukken betreffende insolvente boedels, enz., 1720—1810. 21 stukken.

3—13. Registers van proclamatiën (ook van huwelijken), 1690—1803. 11 deelen.

14. Protocol van allerhande acten (fragment), 1514—1518. 1 stuk.

15. Schepenacte, 1762. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Ridderkerk.

XLV. Rechterlijk archief van Ridderkerk, (vervolg op aanwinstenlijst 1896, n°. LXVIII).

1. Acten van openbaren verkoop van onroerende en roerende goederen, 1776-1794. 69 stukken.

2. Acten van openbare verpachting, 1777—1794. 5 stukken.

3. Allerhande acten, 1762 en 1800. 2 stukken.

XLVI. Rechterlijk archief van Rijsoord en Strevelshoek.

Register van acten van taxatie voor het collateraal, enz., 1683 1810. 1 deel.

Van het Gemeentebestuur van Schiebroek.

XLVII. Rechterlijk archief van Schiebroek, (vervolg op aanwinstenlijst 1895 n°. LII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1798—1811. 122 stukken.

2. Reglement voor de civiele rechtbank, 1804. 1 stuk.

3. Stukken betreffende desolate en insolvente boedels, 1731—1808. 5 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Rockanje.

XLVIII. Rechterlijk archief van Rockanje, (vervolg op aanwinstenlijst 1896 n°. LXXI).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1704—1811. 13 stukken.

2. Reglement voor de civiele rechtbank van Rockanje, Strijpe, Lodderland en Stuifakker, 1804. 1 stuk.

3. Stukken betreffende de civiele rol, 1785—1802. 6 stukken.

4. Stukken betreffende insolvente boedels, 1706—1737. 10 stukken.

5. Requesten, 1769—1808. 20 stukken.

6. Allerhande acten, 1740—1809. 8 stukken.

XLIX. Rechterlijk archief van Naters en Pancrasgors.

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1680—1807. 16 stukken.

2. Stukken betreffende de crimineele rol, 1759—1784. 3 stukken.

3. Allerhande acten, 1666, 1785—1802. 5 stukken.

4. Aanvragen en taxatien voor het collateraal, 1652—1781. 22 stukken.

L. Rechterlijk archief van St. Annapolder en Schapengors.

1. Ingekomen stuk van het gerecht, 1734. 1 stuk.

2. Reglement voor de civiele rechtbank, 1804. 1 stuk.

3. Requesten, 1761—1784. 6 stukken.

Van het Gemeentebestuur van Wassenaar.

LI. Rechterlijk archief van Wassenaar.

1. Stukken betreffende de registers van opdrachten, 1667, 1808. 2 stukken.

2. Acte van accoord, 1692. 1 stuk.

Van het Gemeentebestuur van Heinenoord.

LII. Rechterlijk archief van Heinenoord, (vervolg op aanwinstenlijst 1895 n°. XXII).

1. Ingekomen stukken van het gerecht, 1750—1811. 169 stukken.

2. Acte van openbare verpachting van tienden, 1746. 1 stuk.

3. Register van testamenten, 1625—1683. 1 deel.

LIII. Rechterlijk archief van Oost-Zomerland.

Ingekomen stukken van het gerecht, 1749—1811. 19 stukken.

LIV. Rechterlijk archief van Godschalksoord.

Ingekomen stukken van het gerecht, 1799—1811. 106 stukken.

Van den Archivaris in Limburg.

LV. 1. Beleening door heer Willem van Naaldwijk van Jacob Willem Allairtsz. met twee morgen land in Maasland aan de zuidzijde van de kerk, 1 Maart 1429. Op perkament 1 charter.

Annex zes transfixen van 1452, 1464, 1478, 1486 en 1503. De drie eerste beleeningen door heeren van Naaldwijk, de drie laatste overdrachten. De laatste opdracht geschiedt door Adriaan van Calenberch te Antwerpen aan Cornelis Jansz. Vermij te Rotterdam.

Aan de transfix van 1478 hangen vier zegels in groen was, geschonden. De zegels aan de andere charters ontbreken.

2. „Blaffert" of „Protecol ende Rekenboeck" van de inkomsten der heerlijkheid Hardinxveld, 1539—1547.
„Blaffaert ende Rekenboeck" als voren, 1547—1570. 2 deelen.

De eerste bladzijden uit dit laatste register zijn gedeeltelijk afgescheurd.

3. Notarieele acte van appèl in zake de benoeming van Arnold van Raveswaye Willemsz. tot vicaris van het altaar van den H. Pontiaan in de kerk van Hardinxveld, 21 November 1560. Op perkament. 1 charter.

4. „Een korte deductie raeckende de verleijdinge van de riviere de Maes ende den ouden loop van deselve riviere de Mase", Hs. XVIIe eeuw. 1 stuk.

5. Overdracht voor Stadhouder en Leenmannen van Holland door de erfgenamen van Moses Machado alias Antonio Alvarez Machado aan Jaques Saurin, predikant van de Waalsche kerk te 's-Gravenhage, van een huis aan de zuidzijde van het Nieuwe Voorhout, 22 Mei 1708. Op perkament, zegel ontbreekt. 1 charter.

6. Missiven aan en minuut-missiven en memories van Hendrik Becker, raad van Ned.-Indië en gouverneur van Ceilon, meerendeels van particulieren aard, 1709, 1715—1719.
„Dagregister der Indische nouvelles", 13 December 1718—12 October 1719. 57 stukken.

7. Overdracht voor schepenen van den ban van Stompwijk, door Cornelis van der Speck aan Cornelis Schoonhooven de Jonge, van een huis enz. in Wilsveen in den Driemanspolder, 14 April 1770. Op perkament, met uithangend zegel in groen was. 1 charter.

8. Missiven van mr. Cornelis Felix van Maanen, minister van Justitie, aan den Directeur van Politie te Spa, over den persoon van Désiré Mary, schrijver van een dreigbrief aan den Prins van Oranje; met bijlagen, 1821. 9 stukken.

Van den Bibliothecaris der Rijksuniversiteit te Leiden, door tusschenkomst van Dr. P. J. Blok aldaar.

LVI. Uitgewerkte schets opgesteld (door mr. Hugo Beyerman) als antwoord op de prijsvraag uitgeschreven bij kon. besluit

van 23 December 1826 n°. 186, omtrent het bewerken van de algemeene Nederlandsche geschiedenis. Ingekomen bij het Departement van Binnenlandsche Zaken, 2 Juli 1827 n°. 46. 1 deel.

Van Jhr. Mr A. van Duehne van Varick te 's-Gravenhage.

LVII. Request van den Kerkeraad van Osch en Hees aan den Raad van State, met verzoek om approbatie van het beroep van den proponent Paulus Johannes van Haaften als predikant te Osch, met kantbeschikking van den Raad van State dd. 24 Maart 1732 en bijlagen. 11 stukken.

Dit request afkomstig van de familie van Haaften is waarschijnlijk door den Kerkeraad te Osch aan Ds. van Haaften overgegeven.

Van Mr. L. M. Rollin Couquerque te 's-Gravenhage.

LVIII. 1. Minuut-aanteekeningen betreffende de landrente en de daarin aan te brengen wijzigingen, gemaakt door L. M. Rollin Couquerque als lid van de Commissie, door den Gouverneur Generaal benoemd op 23 October 1827. 13 stukken.

2. Minuut-rapporten van denzelfde als assistent-resident van Banjoewangi aan den resident van Bezoeki en Banjoewangi, 1830—1832. 4 stukken.

3. Minuten en algemeene verslagen en memories betreffende den toestand van Banjoewangi door denzelfde, 1830—1832 en 1836. 9 stukken.

4. Minuut-nota van denzelfde over de uitkomsten van het beheer door hem als assistent-resident van Banjoewangi gehouden sedert 16 Mei 1829, 1834. 1 stuk.

5. Minuten van enkele brieven door denzelfde aan den resident van Bezoeki en Banjoewangi en aan anderen gericht, 1834, 1841. 3 stukken.

B. AANGEKOCHT.

Van den boekhandelaar J. L. Beijers te Utrecht.

LIX. Ter auctie van 1 Februari 1901:

Stukken afkomstig van Mr. Rem. van Limborch, advocaat fiscaal der domeinen van Holland, 1670—1685, en van zijn schoonzoon en neef Mr. Frans van Limborch, advocaat fiscaal der domeinen van Holland, 1734—1765.

1. „Copie Privilegieboek" van Berkel en Rodenrijs over 1189—1568, 1609. 1 stuk.

2. Notarieele verklaring ten verzoeke van Jhr. Johan de Hartoge van Orsmaele, omtrent 15 morgen leenland in Woudharnas, 10 Maart 1613. 1 charter.

3. Request van Johan van Gelmen, als man van Maria van der Does, aan het Hof van Holland over zijne successie in de heerlijkheid Middelburch bij Gouda 1584, met acte van executie voor den deurwaarder, 1585.

Request van denzelfde aan Gecommitteerde Raden over de collatie van de pastorie der kerk te Middelburch, met acte van approbatie van 5 April 1595.

Request van Maria Rattaller, wed^{e} Johan van Gelmen, aan Gecommitteerde Raden over de successie in de heerlijkheid Middelburch, met apostille van 30 October 1623.

Acten van verhuur van 10 morgen land, gelegen in Bulwijck buiten Woerden, door Maria Rattaller, wed^{e} Johan van Gelmen, 1624—1632.

Acte van verkoop van de helft van 721 gemeten 112 roeden, 6 voeten „ambochts", gelegen in Kattendijke, door de wed^{e} van Johan van Gelmen aan Jhr. Henrick van Thuyl van Serooskercke, 4 Juni 1630.

Copie-verlijen, -processen, -contracten en aanteekeningen betreffende de heerlijkheid Middelburch. Origineel en copie. 14 stukken.

4. Quitantie van Pieter van Treslong, „rentmeester van de Lecq", van ontvangen penningen wegens „den dubbelden naecoop" van 2 morgen $4^{3}/_{4}$ hond land gelegen in Crimpen op den IJssel, 11 Mei 1614.

Dictum van den Hoogen Raad, sententie van het Hof, extracten uit de rekeningen van de heerlijkheid van de Lek

en andere stukken betreffende het recht van den heer van de Lek op den nakoop van de landen en erven in dit ambacht, 1660 en 1661 en retroacta. Origineel en copie. 9 stukken.

5. Verklaring afgelegd door H. Rosenboom in zake een geschil tusschen de Ambachtsbewaarders van Hazerswoude en Jhr. Johan Holkert en Gooswijn van Souburgh, 22 December 1661. 1 stuk.

6. Reglement voor de Crimpenerwaard, 2 Juli 1675. Copie.
Copie als voren, 2 stukken.

7. Uitspraak door Mrs. Rem van Limborch en Martin van der Goes als arbiters, in een geschil tusschen den Heer van Brederode en Schouten en Schepenen van Velsen, Tetrode, Schooten, Akendam, Haarlemmerliede, Aalbertsberg en Vogelensang, 12 Mei 1676. Copie met bijlagen, 4 stukken.

8. Handvest van (Floris V) voor Ouderkerk op den IJssel, 15 Juni 1087 (1287). Notarieele copie.
Request van Anna Isabella van Beyeren van Schagen, douair. Maurits van Nassau, heer van de Lek, enz., aan de Staten van Holland, over de benoeming van een predikant te Ouderkerk, met ordonnancie van de Staten dd. 17 December 1687 en bijlagen. Origineel en copie, 13 stukken.

Mr. Frans van Limborch.

9. Minuut-missiven van Mr. Frans van Limborch aan:
de Staten van Holland, in of na 1734.
Gecommitteerde Raden, 1742, 1744 en 1743.
het Hof van Holland, 1744,
met bijlagen. 32 stukken.

10. Missiven ontvangen door Mr. Frans van Limborch van:
P. Straat en P. van der Deure, Grootebroek 6 Juli 1740.
Burgemeesters en Regeerders van Grootebroek, 7 Juli 1761.
„Memorie van de pointen, dewelke die van Grotenbroek geerne souden willen dat aan haar by de Ed. Groot Mog. Heeren Staten van Holland wierden geaccordeert", z. j. en andere stukken betreffende deze gemeente, 1737—1761 en retroacta. Geschr. en gedr. Origineel en copie. 13 stukken.

11. Request van de regenten van de dorpen Koedijk, St. Pancras, Oudkarspel, Warmenhuizen en Dijkgraaf en Waarmannen van Geestmerambacht aan den Hoogen Raad, minuut conclusie, dictum, notarieele verklaringen en andere stukken

betreffende de geschillen tusschen Burgemeesters en Regeerders van Hoorn, Enkhuizen, Medemblik en de plattelandsteden van Drechterland mitsgaders Dijkgraaf en Gecommitteerden van de vier Noorderkoggen ter eener en Dijkgraaf van Geestmerambacht, Schagerkogge, Waard, Geersen, Ursem en de Gedeputeerden van Niedorperkoggen ter andere zijde, 1648—1683. Origineel en copie. 26 stukken.

12. Deductie overgegeven door de eigenaars van de visscherij in de Merwede, tusschen de mond van de Lek en het hoofd van Papendrecht, aan Commissarissen van het Hof van Holland, z. j.

Acte van de verpachting van de visscherij in de Lek door den Stadhouder van de leenen en rentmeester van de domeinen van Lodewijk van Nassau, heer van de Lek, 19 October 1628.

Acte als voren, 28 Juli 1662.

Uitgifte van de heerlijkheid van de Lek en aanteekeningen hierover van Mr. Frans van Limborch. Origineel en copie. 24 stukken.

13. Request van Burgemeesters en Regeerders van Ilpendam aan het Hof, verklaringen van Inwoners en buurluiden van Purmerland, Ilpendam en Waterland, advertissement van rechten, consideratiën en andere stukken in zake het proces tusschen Burgemeesteren en Vroedschappen van Ilpendam jegens den President-Schepen, Baljuw en Schout van Purmerland en Ilpendam en Burgemeesteren en Vroedschappen van Purmerland, betreffende het spannen van de Vierschaar, 1693—1695, met bijlagen en retroacta. Origineel en copie. 41 stukken.

14. Copie-request van Anna Philopota Cabeljau, wede. Johan van Raesvelt, heer van Kenenburg, aan het Hof van Holland en andere stukken betreffende dit leen, 1691—1696. Copiën. 5 stukken

Geteekende kaart van het huis te Kenenburg met de daarbij behoorende gronden, opgemeten op last van Anna Philipota Cabeljau door den landmeter A. B. van Persijn, 1695. Copie van 1696.

15. Request van het college der Zeven Regeerders en Ambachtsbestierders van Bodegraven aan de Staten van Holland, (1721) met bijlagen en aanteekeningen. Copiën. 2 stukken.

16. Missive van Gecommitteerde Raden aan den Baljuw van Zuidholland, 9 November 1730.

Request van den Baljuw van Zuidholland aan het Hof.

„Advertissement van rechten" van Mr. Frans van Limborch in zake het proces tusschen Adam Adriaan van der Duin, vrijheer van 's-Gravenmoer, en den Baljuw van Zuidholland, over de hooge Jurisdictie van 's-Gravenmoer en andere stukken op dit proces betrekking hebbende, met retroacta, 1730—1733. 27 stukken.

17. Minuut- „advertissement van rechten" van Mr. Frans van Limborch, overgegeven aan den Hoogen Raad, in zake het proces tusschen de Hoogdijkheemraden van Oud- en Nieuw Riederwaard mitsgaders Burgemeesters en Regeerders van Dordrecht en Mr. Cornelis Groenincx, heer van Ridderkerk, 1732, met bijlagen en retroacta. Copiën. 24 stukken.

18. „Remarques" op het advies van Mr. C. Kaiser, advocaat te Hoorn, aanteekeningen van Mr. Frans van Limborch en andere stukken betreffende de aanstelling van een dijkgraaf van Drechterland. (1734). 9 stukken. Geschr. en gedr.

19. Project-advies van Gecommitteerde Raden aan de Staten van Holland betreffende de ambachtsheerlijkheden Roxenisse, Onwaard en Aertdijxwal en reflextiën op het verzoek van den heer D. van Leijden tot splitsing van de ambachtsheerlijkheid van Roxenisse van die van Onwaard, enz., opgesteld door Mr. Frans van Limborch, 1745. 2 stukken.

20. „Minuut-advertissement van rechten" van Mr. Frans van Limborch, in zake het proces tusschen François van Aerssen van Sommelsdijk, ambachtsheer van St. Adolfsland en den Bommel, en Ruwaard en Leenmannen van Putten over de jurisdictie van Ooltgensplaat.
Dictum, memories, requesten en aanteekeningen betreffende dit proces, 1727.
Minuut-request van de douair. François van Aerssen aan de Staten van Holland over de betaling van de liberale gifte, van de hand van Mr. Frans van Limborch.
Keuren van Sommelsdijk, 7 Juli 1680. Copie van 1746. Origineel en copie. Geschr. en gedr. 25 stukken.

21. Aanteekeningen van Mr. Frans van Limborch omtrent de jurisdictie over de ingezetenen van de Naardermeer, met bijlagen, 1747. Origineel en Copie. 11 stukken.

22. Advies, geconcipieerd door Mr. Frans van Limborch voor Burgemeesters en Regeerders van Haarlem over het patronaatrecht der kerk te Heemskerk. Maart 1751. 1 stuk.

23. „Consideratiën, opgesteld door Mr. Frans van Limborch op het verzoek van Burgemeesters van Rotterdam aan Gecommitteerde Raden, nopende zekere berekeningen van 100e penningen en verpondingen", 3 Februari 1757. 1 stuk.

24. „Minuut-memorie van Mr. Frans van Limborch" in zake een request van Louis Lalau, bankier en solliciteur-militair in den Haag, aan den Hoogen Raad met verzoek om „letteren requisitoriaal" aan Drossaard en het Gerecht van IJselstein, 1760. 2 stukken.

25. Minuut-advies van Mr. Frans van Limborch aan Commissarissen van de Domeinen, over een request van Burgemeesters en Regeerders van Grootebroek, 3 Februari 1761, met bijlagen. Origineel en Copie. 7 stukken.

26. „Naspeuringe waarin oudtijds bestaan hebbe het „grieckwaarderschap", zijnde geweest een agterleen van den heere van Wassenaar, burggrave van Leiden", van de hand van Mr. Frans van Limborch, met bijlage. z. j. 2 stukken

27. Privilegies, giften, verlijen, octrooien, decreten, ordonnancies, keuren, sententies, conventies, requesten, acten van verkoop, memories, aanteekeningen en andere stukken betreffende de

Heerlijkheden en Gemeenten:

Alphen, 1583—1745.
Altena, 1465.
Arkel, 1416.
Baardwijk, 1490.
Berkel en Rodenrijs, z. j.
den Bommel (zie Ooltgensplaat).
Brandwijk en Gijbeland, 1724.
Calandsoog, 1316—1663.
Cleijnenbroek, 1647—1745.
Doeveren, 1321—1748.
Dussen-Muilkerk, 1561—1705.
Esselijkerwoude of Woude, 1581—1599.
Giessen (zie Op- en Neer Andel).
Giessenkerk (Giessen-Nieuwkerk?), 1434.
Giessen-Oudekerk, 1731.
's-Gravenmoer (zie n°. 9).
Gijbeland (zie Brandwijk).
Haastrecht, 1272—1418

Hardinxveld, 1460.
Hazerswoude, z. j.
Heemstede, 1665—1740.
Heenvliet, Oud- Nieuw- en Zuid Beijerland.
Hei- en Boeikop (zie Kessel).
Hekendorp (zie n°. 9).
Hodenpijl, 1487.
Hof van Delft, 1316—1423.
Huisduinen, 1600—1601.
Jaarsveld, z. j. (omstreeks 1712).
De beide Katwijken en 't Sant, 1671.
Kessel, Hei- en Boeikop, 1765.
Kortenbosch, 1676.
Kronenburg (zie n°. 9).
Krommenie (zie Westzaan).
Langerak, 1599.
Leksmond, 1476. (1477).
Linschoten (zie n°. 9).
Loenen (zie n°. 9).
Loosduinen (Half) (zie Monster).
St. Maartensrecht, 1691.
Maasland, 1584—1723.
Melissant, Noorderschorren en Wellestrijpe, 1479—1480.
Middelharnis, 1477—1745.
Monster, 1447—1521.
Monster, Poeldijk, Ter Heiden en Half Loosduinen, 1593.
Naarden, 1458—1497.
Neder Hemert, 1726.
Noorderschorren (zie Melissant).
Noordwijk, 1439—1704.
Offem, 1512—1546.
Ooltgensplaat, den Bommel, 1718—1729 (zie ook op Waterschappen.)
Oosthuizen, 1762 en z. j.
Oostzaan, 1619—1692.
Op- en Neer Andel, Giessen, 1642—1726.
Oud- en Nieuw-Beijerland, 1669 (zie ook Heenvliet).
Oude- en Nieuwe-Niedorp en Winkel, 1402—1733.
Papendrecht, 1672—1732.
Poeldijk (zie Monster).
Schakenbosch, 1698.
Snelrewaard (zie n°. 9).
Sommelsdijk, 1675.
Spanbroek, Spierdijk, Zuidermeer, 1600—1766.
Stormpolder, 1592—1634.

Ter Heiden (zie Monster).
Uitwijk, 1496—1729.
Veur (zie Voorschoten).
Voorschoten en Veur, 1668.
Voshol, 1657—1670.
Wassenaar, 1357—1754.
Den Weenaart, 1703.
Wellestrijpe (zie Melissant).
Winkel (zie Oude- en Nieuwe Niedorp).
Zevenhuizen, 1694.
Zuidermeer (zie Spanbroek).

Waterschappen:

Albrantswaard, 1344—1411.
Aloisepolder, 1748—1749.
Arembergerpolder, 1663.
Galathé, Ooltgensplaat, Vloijhil en den Bommel, 1476—1720 (zie ook op Heerlijkheden).
De Hondsbossche, 1555—1718.
St. Maartenspolder, 1483.
Den Overwaard, 1754.
Zwijndrechtsche Waard, 1321—1588 en z. j.

Leenen:

Hofstad Duivenvoorde, 1600—1666.
Hofstad bij de Poort van het Bosch te 's-Gravenhage, 1328—1683.
Hofstad Haesbroek, 1320—1751.
Huis in 't Noordeinde te Leiden, 1638—1639.
Huis te Marquette, 1709.
Huis Oud-Haarlem te Heemskerk, 1346.
Land van Beukelsdijk te Overschie (achterleen van het Huis te Spangen), 1609—1675.
Hofstad Raaphorst, 1593—1709.
Hofstad Rodenburg in Rijnland bij Leiden, 1528—1558.
Hofstad de Tempel, 1512—1744.
Huis te Zwieten, 1754.
„Maarschalkye" van Noordholland, 1337—1703.

Copiën geschreven en gedrukt, XIIIe—XVIIIe eeuw. 166 stukken.

In deze collectiën bevinden zich ook stukken van de hand van Mr. Martinus van der Craght, die in 1756 aan Mr. Frans van Limborch werd toegevoegd.

28. Diverse gedrukte stukken, 1718—1759. 45 stukken.

Mr. Martinus van der Craght, advocaat-fiscaal der domeinen 1765—1807, kleinzoon van Mr. Frans van Limborch.

29. Minuut-missive van Mr. Martinus van der Craght aan (een Bewindhebber der O.-I. Comp[ie]?). 1767. 1 stuk.

30. Aanteekeningen omtrent de ambachtsheerlijkheid van Nieuw Craijerspolder, z. j. 1 stuk.

31. Extract-resolutiën van de Staten-Generaal en andere gedrukte stukken, 1772—1793. 11 stukken.

Van den boekhandelaar S. Gouda Quint te Arnhem.

LX. Ter auctie van 9 December 1904:

1. Minuut-missive aan Mr. de Frens, „lieutenant" („de la bende de Mr. d'Egmont"), Brussel (10?) Januari 1567. 1 stuk.

2. Concept-aanspraak van een Ambassadeur der Staten-Generaal (aan den Koning van Frankrijk) ± 1596, met schema en bijlagen. 4 stukken.

3. Advies van Mrs. Johan Vermeren, Johan van Rosendael, Jacob van der Does, Balthazar van Leeuwen, Dirk Hamel, Nicolaas van Sorgen, Cornelis Bosch en Johan van Andel, advocaten te 's-Gravenhage, in zake een proces gevoerd voor de Admiraliteit in Zeeland, door den Fiscaal van voornoemde Admiraliteit en kapitein Calcar, commandant van 't fort Lillo, contra Adolph Esken c. s., over den invoer van het „Elberveltsche Spinaelgaren", 4 Juni 1624. 1 stuk.

Van den expert Noël Charavay te Parijs.

LXI. Ter auctie van 29 April 1904:

1. Acte van aggreatie van Prins Maurits op een commissie van den Koning van Frankrijk voor den kolonel De Haulterive, om, tijdens de afwezigheid van De Chatillon en van Baron de Courtomer, het bevel te voeren over de Fransche troepen in dienst van de Republiek, 1 Juni 1619. 1 stuk.

2. Missive van Prins Maurits aan den kolonel De Haulterive over militaire zaken, 25 Juli 1624. 1 stuk.

3. Missiven van Prins Frederik Hendrik aan den kolonel De Haulterive over militaire zaken, 1629, 1634, 1640 en 1646. 11 stukken.

4. Orders van Prins Frederik Hendrik voor de officieren van verschillende regimenten, om zich te stellen onder bevel van den kolonel de Haulterive, met opgaaf van de namen van deze regimenten, October 1629. 2 stukken.

5. Missive van Prins Frederik Hendrik aan den kapitein Bockhoven, commandant van Bergen op Zoom, 25 Augustus 1635. 1 stuk.

6. Order van Prins Frederik Hendrik aan de kapiteins Reynert van Merode e. a. om zich met hun compagniën weder naar Vlaanderen te begeven, 9 November 1635. 1 stuk.

7. Order van Prins Frederik Hendrik aan den kolonel de Haulterive, over het inschepen van troepen voor „de Plaet," 29 Juni 1637. 1 stuk.

8. „Liste des 25 Comp^nies qui s'embarqueront à l'Escluse avec M. de Hauterives et des 7 qu'il trouvera devant Willemstadt," met bevel van Prins Frederik Hendrik voor de in deze lijst genoemde officieren om zich te stellen onder bevel van den kolonel De Haulterive, 16 Juni 1640. 1 stuk.

9. Instructie en order van Prins Frederik Hendrik voor den kolonel De Haulterive, 16 Juni en 23 September 1640. 2 stukken.

10. Order van Prins Frederik Hendrik voor het garnizoen te Breda, 19 October 1641. 1 stuk.

11. Acte van abolitie van Prins Frederik Hendrik voor..... Snater, met vergunning om zich weder te mogen vestigen in Sundert in de baronie van Breda, 21 November 1642. 1 stuk.

12. „Lijst van 34 compagniën te voet ende 10 te peerde, die door den Heere de Hauterive sullen werden geleidt" naar de garnizoenen te Geertruidenberg en Breda, 29 October 1646. 1 stuk.

13. Instructie van den president Franchois Caron voor „Maximiliaen le Maire, provisioneel opperhooft ende presiderend

oppercoopman, den oppercoopman Sr. Jan van Elseracq, mitsgaders de verdere raadtspersoonen des Comptoirs Firando, volgens welcke hun nae 't vertrecq van de E. president Franchois Caron sullen hebben te reguleren." Gegeven op 't kantoor te Firando den (15en Febr.) 1641. 1 stuk.

Van de boekhandelaren Burgersdijk en Niermans te Leiden.

LXII. Ter auctie van 17 Juni 1904:

1 en 2. „Aanteekeningen der verrigtingen en gehoudene vergaderingen door de Commissie ter leniging van de ramp der ingezetenen der stad Woerden, overgekomen door de moord en plundering der Fransche troepen", door J. A. van Waenen, predikant te Woerden, 1813 en 1814. 2 deelen.

Van de boekhandelaren Frederik Muller en Co. te Amsterdam.

LXIII. Ter auctie van 25 Januari 1904:

1. Journaal gehouden door den admiraal Jacob van Neck gedurende zijn eerste reis naar Oost-Indië, Mei 1598—Juli 1599, eigenhandig. 1 deel.

2. „Japans Vergrootglas," memorie over den „regten grond" van Compagnie's handeldrijving in Japan en „de slinxe grepen, waardoor (haar) Indischen handel jaarlijx een vrij groot support ontzet werd," door een ongenoemd Compagnie's dienaar aldaar aan den commissaris-generaal Hendrik van Rheede van Drakestein, aangeboden omstreeks 1689. 1 deel.

Van de boekhandelaren R. W. P. de Vries en Zonen te Amsterdam.

LXIV. „Journael ofte schipvaert" gehouden door den stuurman Heyndrick Dirrecksen Jolinck van Zutphen op het jacht Vriesland en het schip Amsterdam, respectivelijk behoorende tot de vloot onder Jacob van Neck varende naar Oost-Indië en tot het daarvan afgezonderde smaldeel zeilende onder Wijbrand van Warwijck en Jacob van Heemskerk uit Bantam naar de Molukken, 11 Mei 1598—14 Augustus 1600. 1 deel.

In dit register bevinden zich vele landverkenningen en voorin eenige berichten over de lotgevallen van den schrijver op vroegere reizen over de jaren 1580—1596.

Van den heer R. G. Barends te Cocksdorp.

LXV. 1. Notulen van de vergaderingen van den scheepsraad aan boord van het voor de Kamer Zeeland uitgezeilde schip Mentor, gedurende de reis van Nederland naar Batavia. Copie van de hand van den schipper U. Barends, 1793—1794. (defect). 1 deel.

2. Journaal gehouden door U. Barends, kapitein van het schip Mentor, gedurende de reis van Batavia naar Nederland, 1794—1795. 1 deel.

3. Notulen van de vergaderingen van den scheepsraad aan boord van het schip Mentor, gedurende de reis van Batavia naar Nederland. Copie van de hand van den kapitein U. Barends, 1794—1795 (defect). 1 deel.

Van de boekhandelaren W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage.

LXVI. Kaart van St. Martijn, Saba, St. Eustasius en omliggende eilanden. 's-Gravenhage, Nov. 1903.

Van den heer H. Hanssen te Rimburg (Limburg).

LXVII. Papieren afkomstig van Charles Baron van Keverberg van Kessel, onder Napoleon onderprefect te Kleef (departement van de Roer) en prefect van de Boven-Eems; onder Willem I gouverneur van Antwerpen en van Oost-Vlaanderen en lid van den Raad van State; schrijver van het werk „Du Royaume des Pays-Bas" (la Haye 1834).

1. Papieren bijeengebracht door van Keverberg in verschillende betrekkingen tijdens het Fransche Keizerrijk. 38 stukken.

2. Stukken betreffende de vereeniging van Limburg met het koninkrijk der Nederlanden, 1 Juni 1815—20 Maart 1816. 15 stukken.

3. Stukken betreffende het gouvernement der provincie Antwerpen, 1815—1817. 88 stukken.

4. Stukken betreffende het gouvernement der provincie Oost-Vlaanderen, 1817—1819. 102 stukken.

5. Stukken bijeengebracht en aanteekeningen opgesteld door van Keverberg als lid van den Raad van State, (1818) 1819—1822. 150 stukken.

6. Als voren, 1822—1826. 182 stukken.

7. Als voren, 1827—1841. 90 stukken.

8. Ontwerp-reglement voor de ridderschap van Limburg, met begeleidend schrijven (gedrukt), 25 Juli 1820. 2 stukken.

9. Stukken bijeengebracht door van Keverberg als lid van de Staatscommissie tot het ontwerpen eener reorganisatie van het gevangeniswezen, benoemd bij besluit van 12 December 1820. 112 stukken.

10. Stukken bijeengebracht door van Keverberg als lid van de Staatscommissie tot het ontwerpen van maatregelen ter beteugeling der bedelarij, benoemd bij besluit van 3 Januari 1822. 221 stukken.

11. Opstel van van Keverberg betreffende de „Société du Luxembourg”, 14 Augustus 1825. 1 stuk.

12. Minuut-brieven van van Keverberg aan de redactie van den *Constitutionnel* te Parijs, November 1825. 10 losse bladen.

13. Stukken bijeengebracht door van Keverberg als lid der Staatscommissie tot het ontwerpen eener reorganisatie van het Hooger Onderwijs, benoemd bij besluit van 13 April 1828. 129 stukken.

14. Memoriën van van Keverberg, den Koning aangeboden den 6 Mei en 8 Juli 1829, betreffende het Lager Onderwijs, met bijbehoorende aanteekeningen en stukken. 80 stukken.

15. Proces-verbaal van de vergadering van het Amortisatie-Syndicaat op 13 October 1829. 1 stuk.

16. Rapport der Staatscommissie benoemd den 19 Februari 1829 tot het ontwerpen eener reorganisatie van het Middelbaar Onderwijs (gedrukt), 1830. 1 stuk.

17. Stukken bijeengebracht door van Keverberg als lid der Staatscommissie tot het ontwerpen eener Grondwet voor het gesplitste koninkrijk der Nederlanden, benoemd bij besluit van 1 October 1830. 125 stukken.

18. Opstellen van van Keverberg betreffende eene reorganisatie van den Raad van State, met bijbehoorende stukken, 1831. 50 stukken.

19. „Du Royaume des Pays-Bas". Handschrift van een niet verschenen gedeelte van dit werk, 1834. 110 losse bladen.

20. Inlichtingen van de hand van A. R. Falck, gediend hebbende bij de vervaardiging van het werk: „Du Royaume des Pays-Bas". 10 stukken.

21. Verdere aanteekeningen en stukken, gediend hebbende bij de vervaardiging als voren. 134 stukken.

22. Opstellen betreffende het Nederlandsch muntwezen, 1837. 4 stukken.

23. Opstel van van Keverberg: „Gedanken eines Niederländischen Patrioten über die Holländisch-Belgischen Irrungen, im Januar 1838". 1 stuk.

24. Aanteekening van een gehouden gesprek met Koning Willem I op 11 Juli 1840. 3 losse bladen.

25. Aanteekeningen op de Grondwet, gedeeltelijk in verband met die van Thorbecke, 1840. 7 losse bladen.

26. „Gedetailleerde memorie van bewezen diensten door F. J. Timmermans, gepensioneerd kolonel, inspecteur bij het ministerie van Marine en Koloniën", met bijbehoorende stukken, 1840. 32 stukken.

27. Copieën van de volgende stukken:

Memorie van Charles Lecocq aan den Prins van Oranje, over politieke vrijheden, 15 April 1817. (1 stuk).

Memorie van Coessin de la Fosse aan Koning Willem I over de droogmaking van het Haarlemmermeer, 25 Maart 1820. (1 stuk).

„Observations sur différents mémoires où l'on cherche à prouver qu'il convient de défendre la sortie des lins du Royaume, par le Baron de Serret," 15 Mei 1820. (1 stuk).

Memorie van den prins van Chimay aan koning Willem I over het markiezaat van Veere en Vlissingen, z. d. (1 stuk).

Memorie van baron Michiels van Verduynen aan

Koning Willem I betreffende de waterkeeringen van de Maas in Limburg, met bijbehoorende stukken, 30 November 1824. (3 stukken).

Uitspraak van Karel V van 24 December 1554 betreffende de scheepvaart op de rivier de Mark, met begeleidende missive van 19 December 1824. (2 stukken).

Advies van Mr. G. Groen van Prinsterer aan Koning Willem II in zake het Lager Onderwijs, 19 Januari 1841. (1 stuk). Te zamen 10 stukken.

28. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Gedrukte stukken, 25 Maart 1815—18 April 1820. 46 stukken.

29. Als voren, 26 April 1820—10 Februari 1830. 202 stukken.

30. Als voren, 21 Mei 1830—13 October 1841. 123 stukken.

31. Brochures, mandementen, vastenbrieven en andere gedrukte stukken betreffende de geschiedenis des vaderlands, 1814—1846. 34 stukken.

32. Losse nummers van couranten, nader vermeld op eene daarbij gelegde lijst, 29 October 1815—28 Augustus 1830. 318 stukken.

33. Losse nummers als voren, nader vermeld als voren, 14 Juli 1832—4 October 1841. 240 stukken.

34. Brieven aan en minuten van brieven van van Keverberg, 30 Juli 1801—30 Maart 1841, nader vermeld op eene daarbij gebonden lijst. 1 band met 346 brieven.

Van Mr. G. B. Roes te Arnhem, door tusschenkomst van den Archivaris in Gelderland.

LXVIII. Stukken afkomstig van verschillende leden der familie Canneman.

Elias Canneman, adjunct-secretaris der Beleenbank te Amsterdam, secretaris der commissie wegens het Intermediair Uitvoerend Bewind tot regeling der zaken te Amsterdam (1798), vervolgens chef de bureau aan het Agentschap van Financiën, Griffier van den Raad van Financiën, Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën van het koninkrijk Holland en van den Intendant-Generaal van Financiën in de Hollandsche departementen van het Fransche Keizerrijk, Directeur der

directe belastingen in het departement van de Monden van de Maas, Commissaris-Generaal van Financiën der Vereenigde Nederlanden, Staatsraad van het koninkrijk der Nederlanden en commissaris tot de liquidatie met de Fransche Kroon, koninklijk commissaris bij de Nederlandsche Handelmaatschappij, lid van onderscheiden Staatscommissiën.

1. Stukken betreffende de ambtelijke loopbaan van Elias Canneman, (aanstellingen enz.), Juli 1795—14 Maart 1862. 158 stukken.

2. Stukken bijeengebracht als secretaris der commissie wegens het Intermediair Uitvoerend Bewind tot regeling der zaken te Amsterdam, 12 Juni 1798—28 Juni 1798. 56 stukken.

3. Rekening en verantwoording van de leden van het Uitvoerend Bewind wegens eene somme van tachtigduizend guldens, 1798. 1 stuk.

4. „Begrooting der inkomsten van de ingezetenen der geheele Republicq", door P. L. van de Kasteele, zonder jaar, met naschrift van 1803. 2 stukken.

5. „Memorie van het geene Wouter Jochems en Zoon zijn competeerende voor de op hun eigen naam aan den Lande verstrekte somma van f 330.000" met bijbehoorende stukken, 1800(?) 5 stukken.

6. Geliquideerde rekeningen van Elias Canneman als Griffier van den Raad van Financiën, met bijbehoorende stukken, 6 April 1803—30 April 1805. 9 stukken.

7. Aanteekening eener gehouden conferentie met de burgers van Vloten, Gogel en Jochems over opgezegde beleeningen, 26 December 1803. 1 stuk.

8. Copie-„Rapport op de propositie om alle inkomende en uitgaande rechten te bezwaren met een per mille", door M. en S., November 1804. 1 stuk.

9. Copie-missive van Gogel „aan (z)ijn vriend Elias Canneman" betreffende de invordering en administratie der openbare middelen met „reflexiën" van J. Goldberg, 28 November 1804. 2 stukken.

10. Geliquideerde rekeningen van Canneman als Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën, met bijbehoorende stukken, 17 Juni 1805—October 1811. 55 stukken.

11. Copie-memorie tot aanbieding der begrooting van 1806, 19 December 1805. 5 losse vellen.

12. „Lijst van de geëmployeerden bij onderscheidene nationale collegiën en administratiën alhier in den Hage", 1805. 1 stuk.

13. Missive van den inspecteur O. van Swinderen te Groningen aan Canneman, over de invordering der middelen, 6 December 1806. 5 losse vellen.

14. „Comparatie van de kostbaarheid der regering in de departementen voor Politie en Financiën" met die van het jaar 1802, 1806(?). 1 stuk.

15. Stukken betreffende de financiën der voormalige Societeit van 's-Gravenhage, (1799), 22 Mei 1807—9 September 1812. 17 stukken.

16. Stukken betreffende de begrootingen van 1809 en 1810. 7 stukken.

17. Passen voor buitenlandsche reizen, 26 Juni 1810—9 Juli 1838. 15 stukken.

18. Copieën betreffende het beheer der financiën in de Hollandsche departementen van het Fransche Keizerrijk, 26 December 1810—7 Januari 1813. 111 stukken.

19. Stukken betreffende het beheer der voormalige Nassausche domeinen, (1788)—1811. 34 stukken.

20. „Capittelzaken en Duitsche Orde, balije van Utrecht", (1803) 1811—1814. 46 stukken.

21. „Exposé van den aart, de inrichting en de voordeelen der Hollandsche Loterij", met bijbehoorende stukken, 1811 (?). 12 stukken.

22. Geliquideerde rekeningen van Canneman als Secretaris-Generaal der Intendance van Financiën, met bijbehoorende stukken, 4 April 1811—8 December 1814. 26 stukken.

23. „Département des Bouches de la Meuse — Contributions directes —, Tableau Général des Employés", 20 Januari 1813. 1 stuk.

24. „Herinneringen aan November 1813" en volgende maanden, (proclamatiën enz.), 9 November 1813—26 Juni 1816. 41 stukken.

25. Stukken betreffende het beheer der Nederlandsche financiën in 1813—1814. 49 stukken.

26. „Extract uit het algemeen verslag der verrigtingen van de commissie belast met de werkzaamheden voortvloeiende uit de wet van 14 Mei 1814 tot herstel der Nationale Schuld", met bijbehoorende stukken, 1 Juni 1815. 21 stukken.

27—47. Stukken betreffende de liquidatie met de Fransche Kroon:

27. Wetten, besluiten en aanteekeningen van vroeger tijd, geraadpleegd bij de beraadslagingen der commissie van liquidatie, 10 Juli 1791—13 Juni 1814. 47 stukken.

28. Koninklijke besluiten behelzende instructiën voor Canneman als commissaris, gedeeltelijk met bijlagen, 3 December 1814—28 Maart 1820. 20 stukken.

29. Minuut-rapporten aan den Koning, gedeeltelijk met bijlagen, 2 Maart 1816—16 October 1826. 114 stukken.

30. Minuut-missiven aan den Minister van Buitenlandsche Zaken, gedeeltelijk met bijlagen, 8 Februari 1816—14 Juli 1819. 58 stukken.

31. Ingekomen (en eenige minuut-uitgaande) stukken volgens inventaris, 4 Januari 1814—10 Maart 1817. 66 stukken.

32. Ingekomen stukken buiten inventaris, 15 December 1813—20 April 1819. 23 stukken.

33. Missives van den Minister van Buitenlandsche Zaken met bijlagen, 24 Januari 1816—9 Juni 1819. 85 stukken.

34. Tables sommaires des protocoles, 24 Februari 1816—22 Maart 1819. 112 stukken.

35. Bijlagen bij de tables sommaires, April 1816—29 Mei 1817. 26 stukken.

36. Copieën van diverse stukken betreffende de behandeling der liquidatiezaken te Parijs, 18 Januari 1815—31 December 1816. 101 stukken.

37. Copieën als voren, 10 Januari 1817—21 Juni 1824. 81 stukken.

38. Proces betreffende de betaling der achterstallige rente van de Hollandsche schuld over 1813, (9 Juli 1810) 30 Januari 1815—24 November 1816. 55 stukken.

39. Brieven van J. B. de Peüeranda en C. Jubert aan Canneman over de zaken der liquidatie, 4 Januari 1816—6 Augustus 1819. 19 stukken.

40. Brieven van Germain te Brussel aan J. B. de Peüeranda over zaken der liquidatie, 3 April 1816—3 Januari 1818. 22 stukken.

41. „Projet de Convention redigé par les commissaires liquidateurs et discuté dans la conférence du 24 Avril 1818". 1 stuk.

42. „Observations sur quelques principes généraux qui pourraient faire l'objet de stipulations dans une nouvelle convention à conclure avec la France", met bijbehoorende stukken, (1818). 18 stukken.

43. Eerste project van het K. B. van 19 Maart 1819, betreffende de wijze van afdoening der nog onvoldane reclamatiën ten laste van Frankrijk, met bijbehoorenden staat. 2 stukken.

44. Koninklijke besluiten accordeerende voorschotten voor de huishoudelijke uitgaven van het Commissariaat, 4 April 1816—4 September 1817. 9 stukken.

45. Gesloten rekeningen van huishoudelijke uitgaven, met bijbehoorende stukken, 10 November 1817—10 Mei 1820. 79 stukken.

46. Nominatieve staten der uitgaven voor tractementen en huishoudelijke onkosten, met bijbehoorende stukken, 1 Februari 1816—31 Juli 1819. 122 stukken.

47. Stukken betreffende eene Spaansche leening te sluiten bij het huis Thuret te Parijs, 1818. 5 stukken.

48. Aanteekeningen betreffende de begrootingen van 1817—1819. 4 stukken.

49. Stukken betreffende de wet op de jacht, 1818—1819. 21 stukken.

50. Stukken betreffende het voorstel-Hennequin tot afschaffing van het dubbel recht op de binnenlandsche vaart, 1819. 27 stukken.

51. Provisioneele instructie voor de administrateurs van 's Rijks schatkist in de provinciën, met bijbehoorende stukken, December 1823. 7 losse vellen.

52. Stukken betreffende de Nederlandsche Handelmaatschappij, 29 Maart 1824—9 Juli 1852. 175 stukken.

53. Besluit tot vereenvoudiging der werkzaamheden van de Algemeene Rekenkamer, 2 September 1831. 1 stuk.

54. Stukken betreffende het Rijkskassierschap en de opheffing van het Amortisatie-Syndicaat, 1839—1840. 39 stukken.

55. Stukken betreffende de Maatschappij van Weldadigheid, 1841. 10 stukken.

56. Copie-missive van den Minister van Koloniën in zake de afschaffing der slavernij, 1 Augustus 1842 (gedrukt). 1 stuk.

57. Catalogus der bibliotheek van Elias Canneman, z. j. 19 losse vellen.

58—74. Documenten bijeengebracht door Elias Canneman:

58. P. L. van de Kasteele, Geldnegocatiën in Holland sedert 1524. 2 losse vellen.

59. Reglement der Staten-Generaal op de ambassaden en andere commissiën, 22 Juli 1700. 1 stuk.

60. Generale Petitiën voor 1712, 1715, 1725, 1728. 55 losse vellen.

61. Omstandig Relaas van de investituur van Willem IV als ridder van den Kouseband, met bijbehoorende stukken, 1733. 4 stukken.

62. Opstel in het Fransch over de werking van het crediet, ± 1745. 1 stuk.

63. Geschreven copie van het pamflet: „Aan het volk van Nederland", 1781. 18 losse vellen.

64. „Staat van alle schulden der Provinciën bij de Generaliteijt alsook der schulden van de Generaliteijt zelve", opgemaakt in 1786 door H. L. Wichers. 1 stuk.

65. „Consideratiën over den actueelen toestand der zaken", door L. P. van de Spiegel, 1790. 1 stuk.

66. „Algemeene Reflexiën op het ontwerp om eene contra-revolutie in Frankrijk uit te werken", door L. P. van de Spiegel, 1791. 1 stuk.

67. „Concept van verandering van de Unie van Utrecht," door L. P. van de Spiegel, 1799, met inliggenden brief van J. Goldberg. 2 stukken.

68. „Mémoire sur l'importance des possessions des Hollandais aux Indes Oriëntales", door Dirk van Hogendorp, April 1806. 1 stuk.

69. Stukken betreffende het plan der verheffing van de Universiteit te Leiden tot koninklijke Universiteit, 1808. 14 stukken.

70. „Discours de R. J. Schimmelpenninck sur le projet de loi relatif aux emprunts étrangers", 1 Juni 1816. 1 stuk.

71. „Mémoires sur les grains", de R. B., 5 October 1816—9 Januari 1817. 5 stukken.

72. Aanteekening en kaart betreffende de overstrooming in Noordholland op 4 Februari 1825. 2 stukken.

73. Eenige statistieke aanteekeningen, 1837. 3 stukken.

74. „Memorie wegens de bezwaren van het regt van registratie", zonder datum. 1 stuk.

75. Brieven aan Elias Canneman, nader vermeld op bijgebonden lijst. 1 band met 387 brieven.

A. Canneman, officier der genie, zoon van Elias Canneman.

76. Aanteekening betreffende 's Rijks Geschutgieterij, 21 Mei 1844. 1 stuk.

77. „Geschiedkundige bijzonderheden betreffende de stad Sluis in Vlaanderen", door P. Meesters. 24 losse vellen.

78. Nadrukken der Opregte Haarlemsche Courant van 18 en 20 November 1813, (November 1863). 2 stukken.

W. Canneman, Indisch ambtenaar, zoon van Elias Canneman.

79. Stukken betreffende het instituut voor de Javaansche taal te Soerakarta, 18 December 1834—6 Augustus 1838. 19 stukken.

80. Translaten gebruikt bij het onderwijs aan het instituut voor de Javaansche taal te Soerakarta. 1 band.

81. Copie-nota betreffende het gouvernement Makasser, met geschiedkundige bijlagen, 1 Maart 1833. 62 stukken.

82. Stukken betreffende de Makassaarsche aangelegenheden, 23 Maart 1833—31 Maart 1846. 148 stukken.

83. Inkomende brieven bij W. Canneman als controleur te Wonosobo, 26 Juni 1838—27 December 1840. 1 band.

84. Modellenboek voor de cultuurinspectie, met drie inliggende stukken, 1839. 4 stukken.

85. Copie-contract met Boeleleng op Bali, 26 November 1841. 1 stuk.

86. Brieven van inlanders uit Bagelèn en Pekalongan, 12 April 1842—1 Januari 1863. 58 stukken.

87. Stukken betreffende de zaak van den Demang van Sitoebondo, 1844—1845. 14 stukken.

88. Stukken betreffende de gebeurtenissen van het jaar 1848 in Indië. 12 stukken.

89. Cultuurverslag van 1852. 1 band.

90. Bijvoegsels bij de Javasche Courant met opgaven van den stand van het rijstgewas, de resultaten van den suikeroogst en andere cultures, 28 Januari 1854—25 April 1863. 113 stukken.

91. Prijslijst van periodieken, te bekomen bij Lange en Co. te Batavia, 21 Augustus 1856. 1 stuk.

C. Gecopieerd.

Naar bescheiden, berustende

In het archief van de gemeente Bergambacht:

Lijsten van de boeken, charters en papieren van de secretarie van 's-Heeraartsberg en Bergambacht, loopende tot 1800.

Inventaris van het archief van den polder, loopende tot 1800.

In het archief van de gemeente Nieuwerkerk a/d IJssel:

Inventaris van de boeken, papieren, charters en munimenten van de secretarie, 16 September 1666.

Als voren, 15 April 1667.

Als voren, z. d., met ampliaties loopende tot 1683.

Inventaris van de boeken, kohieren, protocollen en andere papieren van de secretarie, 1798.

In het archief van de gemeente Sliedrecht:

Inventaris van de documenten van de dorpskist, 30 April 1677.

Inventaris van de boeken, charters, papieren, gelden enz., behoorende aan het Gereformeerd geloofsgenootschap van het

geheele dorp van Sliedrecht, welke door schout en schepenen aan het kerkbestuur zouden worden overgegeven, 11 November 1797.

In het archief van de gemeente Ameide:

Inventaris van de brieven, akten en andere munimenten, liggende in de poortkist van Ameide en meest concerneerende zijn vrijheden en privilegies, 22 en 23 December 1587.

Inventaris van registers van de particuliere secretarie van Tienhoven, loopende tot 1800.

Inventaris van het rechterlijk archief van Ameide, 28 Augustus 1811. In het Fransch.

Als voren van Tienhoven, 28 Augustus 1811. In het Fransch.

In het archief van de gemeente Hei- en Boeicop:

Inventaris van de registers en rollen van Heicop, 20 Januari 1588—27 Februari 1592.

Memorie van het aan den schout en schepenen van Heicop betaalde voor het inventariseeren van de papieren van de secretarie in 1673 en 1674.

Inventaris van de charters en papieren van de secretarie van Heicop, 8 December 1742.

Inventaris van de charters en papieren van de secretarie van Hei- en Boeicop, 25 September 1745.

Ampliatie, loopende tot 1763.

Als voren, tot 1770.

In het archief van de gemeente Schiebroek:

Inventaris van de papieren, registers, protocollen en andere documenten van de secretarie, 1709.

In het archief van de gemeente Ridderkerk:

Inventaris van de boeken en papieren van de secretarie van Rijsoord, 11 April 1799. Copie van 12 Mei 1799.

Inventaris van de boeken en papieren van de secretarie van Streevelshoek, 11 April 1799. Copie van 12 Mei 1799.

In het archief van de gemeente Sommelsdijk:

Inventaris van charters, brieven, plakkaten, ordonnantiën, resolutiën en verdere papieren, mitsgaders sleutels, fournituren, keukengereedschappen, lijsten van inkwartiering, uitgegeven geweren als anders, van de secretarie, 28 September 1796.

Inventaris van de documenten van de kerk, 2 Augustus 1803.

Inventaris van de protocollen en liassen en de daarbij behoorende minuten „wegens de opdrachten en belastingen," van de secretarie, 25 Februari 1812.

Als voren, 19 October 1812.

Als voren, 4 November 1816.

In het archief van de gemeente Rockanje:

Inventaris van de boeken, charters, papieren en kwitantiën van de secretarie van Rockanje en de annexe polders, met Stuifakker, alsmede van de St. Annapolder en het Schapengors, loopende tot 1773.

Inventaris van het archief der gemeente Rockanje, met ampliaties, loopende tot 1867.

In het archief van de heerlijkheid Loon op Zand:

Bevestiging van de paalscheiding tusschen Brabant en Holland door hertog Jan van Brabant en graaf Willem van Holland, 18 Augustus 1326 (geregesteerd). Vidimus van het kapittel van Gorinchem van 21 Augustus en 4 September 1396. 2 charters.

Kwijtbrief van den bisschop van Utrecht voor Johan Oem wegens het maarschalkambt van Eemland, 7 December 1363. 1 charter.

Copie-transporten van landen in Bergambacht, Sleewijk, Muilwijk, Almkerk, Wolferen, etc., aan P. van Haastrecht door Otto van Arkel, het kapittel van Oudmunster te Utrecht, Jan van Heukelum, Jan van Haaften e. a., 1370—1421 (geregesteerd). 10 bladen papier.

Belofte van een dagelijksche mis door de Vrouwenbroeders te Schoonhoven voor Paulus van Haastrecht, 11 Mei 1378. 1 charter.

Verkoop van land op Wolferen door Otto van Arkel aan P. van Haastrecht, 5 Maart 1383. 1 charter.

Verlei van Paulus van Haastrecht met landen te Reewijk en elders, door hertog Albrecht, 1 Mei 1387 (geregesteerd). 1 charter.

Verklaring van die van Geertruidenberg omtrent de paalscheiding tusschen Brabant en Holland, 21 Juli 1388. Gewaarmerkte copie op papier (geregesteerd).

Boedelscheiding van de familie van Bochoven, 19 April 1392, (geregesteerd). 1 charter met transfix, houdende bevestiging door Otto van Arkel, 14 Juli 1392.

Verklaring van inwoners van Sprang omtrent de grensscheiding tusschen Sprang en Loon, 27 October 1392 (geregesteerd). 1 charter.

Onderzoek naar de grenzen van de heerlijkheid van Loon en verlei van P. van Haastrecht door hertog Albrecht, 30 October 1393. 1 charter en 1 copie op papier, en copie van een vidimus van het kapittel van Gorinchem van 6 Juli 1395.

Vergunning van Johanna hertogin van Brabant aan P. van Haastrecht, heer van Loon, tot het graven van een watervaart door Drunen en Loon, 13 December 1396. 1 charter.

Verband van een eeuwige memorie voor P. van Haastrecht en Elsbeen van Dalem door de Vrouwenbroeders te Schoonhoven, 10 September 1402. 1 charter.

Machtiging tot verkoop van een moer door de Vrouwenbroeders te Schoonhoven aan hun prior, 5 September 1424. 1 charter.

Quitantie van den prior der Vrouwenbroeders te Schoonhoven, aan Dirk van Haastrecht, 26 September 1424. 1 blad papier.

Uitspraak van graaf Philips in het geschil tusschen de heeren van Loon en Baardwijk over een watervaart, 28 Augustus 1451 (geregesteerd). 1 charter.

Uitspraak van graaf Philips in het geschil over de tienden van Sprang, en bevel tot executie, met rapport, 23 Maart en 3 September 1461 (geregesteerd). Notarieele copie van het vidimus van den abt van St. Gertrudis te Leuven van 23 Februari 1463. 8 bladen papier.

Bevel van graaf Philips tot sommatie der erfgenamen van Reynout van Brederode tot afstand van bosch en land te Reewijk, 11 Juli 1497 (geregesteerd). 1 charter.

Quitantie van mater en convent van het Betanienklooster te Amsterdam voor 100 Rijnschguldens als versterf van zuster Margr. van IJmmerseel, 18 Juni 1515. 1 charter.

In het Rijksarchief te Stockholm:

Journaal of dagregister, gehouden door den vice-admiraal Witte Cornelisz. de With aan boord van verschillende schepen gedurende den Eersten Engelschen zeeoorlog, den tocht naar Noorwegen om de koopvaardijvloot naar het Vaderland te geleiden, den tocht naar de Sont tot beveiliging der Oostzee en tot assistentie van Denemarken. 24 Augustus 1652—7 November, 1 December 1652—3 Februari, 28 Maart—12 Juli en 1 Augustus—14 November 1653; 27 April—7 November 1656; 6 Juni—14 November 1657; 21 Juni—5 October 1658.

Copieboek van uitgaande missiven van den vice-admiraal Witte Cornelisz. de With, 9 Februari—13 November 1653; 29 Januari—29 Juni 1654; 31 December 1655 en 7 April—5 October 1656; 13 Augustus—14 October 1657; 15 Augustus—17 October 1658.

In het bezit van den heer L. H. Graaf Schimmelpenninck van Nijenhuis, op Nijenhuis bij Diepenheim:

Secrete missiven van R. J. Schimmelpenninck, als gevolmachtigde op het Congres te Amiens, aan den Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche Zaken, met bijlagen, 5 December 1801—27 Maart 1802. 1 deel.

JAARVERSLAG

VAN DE

Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën.

Gelijk in het jaarverslag over 1903 gemeld werd, kwam tegen het einde van dat jaar gereed het door onze Commissie bewerkte Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche Geschiedkennis. Ingevolge Uwer Excellentie's toestemming van 5 December 1903 werd dit geschrift, met een begeleidend schrijven, op ruime schaal aan binnen- en buitenlandsche geleerden, genootschappen en instellingen in druk toegezonden, volgens eene door onze Commissie aangeboden verzendingslijst, welke door Uwe Excellentie bij schrijven van 2 Juni daaraanvolgende werd goedgekeurd. Bij deze lijst werden 350 exemplaren bestemd voor gratis verspreiding, en 150 voor den handel. Uit de bij onze Commissie op de toezending van het Overzicht ingekomen antwoorden blijkt, dat genoemde lijst van desiderata op het gebied van bronnenpublicatie ten dienste der Nederlandsche geschiedbeoefening door belangstellenden in het binnen- en buitenland over het geheel met welwillendheid is ontvangen, en dat het onzer Commissie bij de uitvoering van haar programma aan medewerking van verschillende zijden niet zal ontbreken.

De omstandigheid, dat ons Overzicht tot de uitgave gereed lag, maakte een beslissing noodig omtrent druk en debiet der Rijks Geschiedkundige Publicatiën. Bij brieven van 15 Februari 1904 verzocht onze Commissie, dat voor een tijdperk van ten minste vijf jaren de druk zou worden opgedragen aan een particuliere drukkerij, en dat met het debiet mocht worden belast de firma Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage. Ingevolge eerstge-

meld verzoek werd bij K. B. van 14 Maart, n°. 12, goedgekeurd, dat al het drukwerk ten behoeve van de Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën gedurende een tijdvak van vijf jaren, gerekend vanaf de dagteekening van gemeld K. B., buiten openbare aanbesteding zoude worden opgedragen aan een particuliere drukkerij, waarop aanstonds een contract werd afgesloten met de Zuid-Hollandsche Boek- en Handelsdrukkerij te 's-Gravenhage, welke de voordeeligste aanbieding had gedaan. Verder werd bij beschikking van 2 Juni 1904 het debiet van de in den handel te brengen exemplaren van het Overzicht door Uwe Excellentie opgedragen aan de firma Nijhoff voornoemd, terwijl zij zich voorbehield omtrent het debiet der verder gereedkomende publicatiën nadere beschikkingen te nemen.

Ten behoeve der aan Dr. Colenbrander opgedragen uitgave van Gedenkstukken der algemeene geschiedenis van Nederland van 1795 tot 1840 werden de onderzoekingen in eenige der in het vorig jaarverslag genoemde verzamelingen voortgezet. Nieuwe bouwstoffen werden nog ter beschikking gesteld door de heeren D. J. de Eerens te 's-Gravenhage en Jhr. Mr. Frank van Lennep te Zeist. Het bleek wenschelijk, aan het inleidende gedeelte der geheele serie, het gedeelte n l. waarin bouwstoffen zouden worden bijeengebracht voor de geschiedenis van de jaren van voorbereiding der omwenteling van 1795, eenige meerdere uitbreiding te geven dan aanvankelijk was beoogd, en ook voor dit gedeelte een opzettelijk onderzoek te doen instellen in de archieven van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken te Parijs, die nog slechts voor de jaren 1795—1810 waren onderzocht. Tevens deden zich te Londen moeilijkheden op betreffende de doorlating van zekere afschriften uit de reeks documenten, getiteld Frontiers of Holland, welke niet schenen te kunnen worden opgeheven dan door een persoonlijk bezoek aan een der ambtenaren van het Foreign Office te Londen. Na verkregen machtiging begaf zich derhalve de heer Colenbrander in Maart 1904 naar Londen en Parijs, en had het genoegen ter eerstgemelde plaats inderdaad opheffing der bedoelde moeilijkheden te verkrijgen, zoodat van de gewichtige bescheiden, opgenomen in de reeks Frontiers of Holland, in dezelfde ruime mate als van andere bestanddeelen van het Engelsche Staatsarchief voor de uitgave der Gedenkstukken zal kunnen worden gebruik gemaakt. Te Parijs werd het archief van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken onderzocht voor het tijdvak 1789—1795; tevens werd een vroeger mislukte poging herhaald, om te Parijs ook evenals te Londen en te Berlijn toegang te verkrijgen tot de diplomatieke bescheiden uit de jaren 1813—1840. Ditmaal

was, dank zij de medewerking van den heer Albert Sorel, voorzitter der „Commission des Archives Diplomatiques", de uitslag dat, onder eenige beperkingen, het gebruik der diplomatieke bescheiden over de jaren 1813—1830 werd toegestaan, een zeer gewaardeerde vergunning, waarvan nog niet veel buitenlanders in het genot zijn geweest. De diplomatieke bescheiden van jonger datum dan 1830 blijven vooralsnog ook voor Fransche onderdanen ontoegankelijk. Daar de tijd nog toeliet aan te geven van welke documenten over de jaren 1813—1830 men afschrift wenschte, kan thans het onderzoek der archieven te Parijs voor de aan Dr. Colenbrander toevertrouwde uitgave als afgeloopen worden beschouwd. Dat te Londen liep reeds af ten vorigen jare; de archieven te Berlijn zijn nog te onderzoeken voor het tijdvak 1813—1840.

De druk van het eerste deel der Gedenkstukken ving aan den 1sten Mei 1904, doch moest, daar de drukkerij niet van al de te gebruiken lettersoorten voldoende voorzien bleek, worden gestaakt om weder aan te vangen den 1sten Juni 1904. Het deel zal gereedkomen in Januari 1905. Bij schrijven van 2 December deed onze Commissie het voorstel, dat voortaan 150 exemplaren van alle Rijks Geschiedkundige Publicatiën zouden bestemd worden voor gratis verspreiding, en wel 100 aan autoriteiten en instellingen in het binnen- en buitenland welke een volledig stel dezer publicatiën zouden ontvangen, en 50 aan voor elke uitgave in het bijzonder te bepalen adressen, met dezen verstande, dat een gedeelte dezer 50 exx. geleidelijk zouden worden verspreid ter beoordeeling der Commissie. De exemplaren die worden gedrukt boven het getal van 150 (de oplage der Gedenkstukken is op 500 bepaald) zouden voor den handel zijn te bestemmen.

Bij schrijven van 9 April 1904 stelde onze Commissie voor, uitgaven van Excerpta Romana, van Excerpten uit vreemde Kronieken, en betreffende de Amsterdamsche Bank en Beurs (nos. 1, 3 en 27 van ons Overzicht), op te dragen respectievelijk aan de heeren Prof. Dr. U. Ph. Boissevain te Groningen, Dr. J. de Hullu te 's-Gravenhage en Johan E. Elias te Amsterdam. Bij schrijven van 31 Mei 1904 vereenigde Uwe Excellentie zich met deze voorstellen. Dr. Boissevain had het beding gemaakt, dat een ander wetenschappelijk werk, waaraan deze geleerde op het oogenblik bezig is, zal moeten zijn afgeloopen eer Z. H. G. de uitgave der Excerpta Romana ter hand zal nemen. De voltooiing dezer uitgave zal dus nog eenigen tijd op zich laten wachten. Dr. de Hullu heeft zich aanstonds aan het werk begeven. De heer Elias zal zich gedurende eenigen tijd aan de studie van zijn zoo omvangrijk onder-

werp moeten wijden, eer hij met de voorbereiding in engeren zin van zijn uitgave een aanvang maken kan.

Voorts is bij schrijven van 30 December 1904 door onze Commissie het voorstel gedaan, uitgaven betreffende de Organisatie van het Bestuur onzer gewesten door de Bourgondisch-Oostenrijksche Vorsten, den Levantschen Handel, en een uitgave der Briefwisseling van Constantijn Huygens (nos. 12, 26 (gedeeltelijk) en 60 van ons Overzicht) op te dragen respectievelijk aan de heeren Mr. R. Fruin te Middelburg, Dr. K. Heeringa te Schiedam en Dr. J. A. Worp te Groningen.

Nog kwamen in overweging uitgaven betreffende de Rechtspraak van den Graaf van Holland en haar overgang in die van het Hof, en van de Acta van het College der Nadere Unie en van den Landraad beoosten Maze (nos. 7 en 18 van ons Overzicht). Van de uitgave betreffende de Rechtspraak werd afgezien, daar na onderzoek de „Vereeniging voor de uitgave der bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht” gezind bleek, deze publicatie te ondernemen. Omtrent de Acta werd de gewenschte overeenstemming met den bewerker, dien onze Commissie onder zekere voorwaarden gaarne bij Uwe Excellentie had aanbevolen, niet in die mate verkregen, dat onze Commissie vrijheid vond een voorstel ten dezen aan Uwe Excellentie te doen.

In onderzoek is, naar aanleiding van het gereedkomen van den inventaris van een zeker gedeelte van het gemeente-archief te Dordrecht, de mogelijkheid en wenschelijkheid eener uitgave betreffende den Maashandel (n°. 26 (gedeeltelijk) van ons Overzicht).

In het afgeloopen jaar werd door Uwe Excellentie overgegaan tot de vestiging van een Nederlandsch Instituut te Rome, waaraan verbonden werden ons medelid Dr. Brom, en voor kunsthistorische onderzoekingen Dr. J. A. F. Orbaan. De geleerde, wiens advies tot de oprichting van gemeld Instituut aanleiding had gegeven, ons medelid Dr. Blok, stelde Uwer Excellentie voor dat de voorloopige werkplannen der heeren Brom en Orbaan in handen onzer Commissie zouden worden gesteld; Uwe Excellentie besloot bij opdracht van 20 Mei 1904 overeenkomstig dit voorstel. De heeren Brom en Orbaan hebben aan deze opdracht voldaan, en onze Commissie heeft twee vergaderingen, gehouden den 6den September en 29sten November 1904, gewijd aan de behandeling hunner werkplannen, en aan de beantwoording van eenige vragen welke naar aanleiding dier werkplannen zich opdeden. Al aanstonds bleek in de vergadering van 6 September onze Commissie van oordeel, dat van de aanwezigheid van Dr. Brom te Rome allereerst ware gebruik te maken

ter verkrijging eener gedetailleerde beschrijving der archivalia in Italië, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, welke gedetailleerde beschrijving zoude hebben voort te bouwen op den grondslag, door ons medelid den heer Blok in het Verslag zijner Italiaansche archiefreis ('s-Gravenhage 1901) reeds gelegd. De heer Brom, ter vergadering van 6 September aanwezig, verklaarde zich bereid om een dergelijke gedetailleerde beschrijving op zich te nemen, en tevens, om de Commissie te berichten omtrent hetgeen Italiaansche archieven en bibliotheken aan bouwstoffen mochten inhouden voor de uitgaven n°. 12, 13, 15, 26, 39, 48 en 49 van ons Overzicht. Voorts bleek ter vergadering van 6 September, in verband met het aan Dr. Brom gedaan verzoek, de wenschelijkheid dat de Commissie de vraag onder de oogen zag, welken invloed haar eigen bestaan moest hebben op de van Staatswege ingestelde wetenschappelijke onderzoekingen in buitenlandsche archieven in het algemeen. Zij vond hare medeleden de heeren Blok en Kernkamp bereid, rapport uit te brengen „omtrent den stand van het aangevangen systematisch onderzoek in buitenlandsche archieven naar archivalia, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland; daarbij een overzicht te geven van hetgeen verricht is en van hetgeen nog te doen overblijft; en tevens aan de Commissie hunne denkbeelden mede te deelen omtrent het verband dat zou kunnen worden gelegd tusschen de verdere leiding van genoemd systematisch onderzoek en de leiding van den arbeid der Rijks Geschiedkundige Publicatiën". Het rapport der beide heeren kwam in den 9den November 1904; het werd behandeld den 29sten daaraanvolgende. Deze behandeling leidde tot het dubbel verzoek aan Uwe Excellentie gedaan bij schrijven onzer Commissie van 6 December 1904: „dat voortaan alle van Rijkswege ingesteld wetenschappelijk onderzoek in buitenlandsche archieven onder de leiding der Commissie worde gesteld", en „dat geen publicatiën van historische documenten van Rijkswege zullen worden ondernomen dan op advies der Commissie". Voorts werd in de vergadering van 29 November besloten, over het door den heer Orbaan ingediende werkplan het advies in te winnen van Dr. C. Hofstede de Groot.

De Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën,

TH. H. F. VAN RIEMSDIJK, *Voorzitter.*
H. T. COLENBRANDER, *Secretaris.*

's-Gravenhage, 31 December 1904.

Het Rijksarchief in Noordbrabant.

I. *Gebouwen en meubelen.*

De toestand van de dienstlokalen en de bewaarplaatsen is uitstekend. De inrichting voldoet voortdurend aan alle redelijke eischen. Zij is bij uitstek praktisch en gemakkelijk. De ligging der bergplaatsen ten opzichte der werkvertrekken is bijzonder geschikt. Wat er aan plaats in de laatste op den duur te kort komt, is op eenvoudige wijze te winnen door aanwending van eenige ruimte in het hoofddepôt, vlak achter de beide werkkamers, tot zitplaats of werklokaal. Boven bieden hiervoor de in het vorige jaar in plaats van een paar boekenrekken gezette kaartentafels goede gelegenheid, terwijl de plaatsing der snijtafels tusschen de voorste steunramen der benedengalerij aan de binderij een heel goede ruimte bezorgen, en de groote benedenzaal voor het publiek vrijlaten zal.

De bestemming van dit vertrek voor leeszaal is hoogst gewenscht, wijl de tegenwoordige leeskamer te klein en 's winters minder goed te verwarmen is. Doch zij zal eerst kunnen plaats vinden als de teruggaaf van de griffie-archieven over 1850 — c. 1879 geschieden kan. Het grootste deel hiervan toch is in de bedoelde zaal tot de zoldering toe opgetast in afwachting der overbrenging in de nieuwe kasten van het depôt der provinciale griffie, welke vermoedelijk in den a.s. zomer zal kunnen geschieden.

Kleine gebreken van ons gebouw, waarin geleidelijk verbetering is aan te brengen, behoef ik ditmaal niet op te noemen. Aan de voorzieningen ten aanzien van het licht waarvan ik in mijn vorige jaarverslag sprak wordt voortgegaan. Al de muren van de depôts zijn nu wit geverfd. Ook zijn thans de lichtramen op den voorzolder en in de kelders aangebracht, wat inderdaad een belangrijke verbetering bracht.

Een groot, niet zoo gemakkelijk te verhelpen gebrek, moet ik echter met nadruk onder de aandacht brengen. Ik doel niet zoozeer op het verleden jaar reeds op den voorgrond gestelde feit

dat de ondergalerijen van het zijdepôt door de engte der straat aldaar veel te donker zijn en op het groote gevaar voor dat geheele depôt in geval van brand in het slechts 3 meter verwijderde en hooge zijpand aldaar. Doch ik moet wijzen op het steeds meer nijpende *ruimtegebrek*. Het gebouw is nu overvol geraakt. De laatste aanwinsten staan op de vloerlatten, nadat de zolders tijdelijk zijn volgeladen. En als de griffie-archieven over 1850 — c. 1879 straks weder afgegeven zullen zijn, zal het gebouw nog precies vol zijn, zonder eenige noemenswaardige ruimte over. Dat is niet goed met het oog op de zekerheid dat in de naaste toekomst bergruimte beschikbaar moet zijn. Ik ware niet verantwoord als ik daarop thans niet wees. Ten eerste zullen de naar aanleiding van de jongste wijziging der Notariswet over te nemen oude notarieele protokollen en minuten opnieuw tot bezetting van de zolders nopen; zelfs zullen deze overnemingen die zolders stellig geheel doen innemen wijl de bedoelde bescheiden voor deze provincie bijzonder talrijk en omvangrijk zijn. Ten tweede dient eindelijk weder eens voortgegaan te kunnen worden met de overneming van de in slechte raadhuizen gevaar loopende oude gemeente-archieven, welke vele gemeentebesturen de laatste jaren aanboden af te staan voor het centrale Archief in de provincie, doch welke ik wegens ruimtegebrek nog niet aanvaarden kon. Ten derde is het te voorzien dat over eenigen tijd ook nog andere archiefverzamelingen een plaats in ons depôt zullen moeten bekomen.

Om deze redenen schijnt het gebiedend plicht thans, nu het tijd is, aan uitbreidingsplannen de noodige aandacht te wijden, waarbij dan tegelijk, in het gemis aan een archief-conciergerie zal kunnen voorzien worden.

II. *Reddings- en brandbluschmiddelen.*

Ook dit jaar geven deze geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen of mededeelingen. De beproeving had geregeld plaats.

Alleen verdient opmerking dat de weerstand der bliksemafleiders is toegenomen. Hij was echter nog juist gering genoeg om den onderzoekenden deskundige te veroorloven de leiding goed te keuren.

III. *Toestand der verzamelingen.*

De verbetering van den toestand der griffie-archieven is geleidelijk voortgezet.

Evenzoo de herbinding voor zooveel noodig van de Bossche schepenprotokollen. Deze is evenwel nu niet langer beperkt

tot de banden welke moesten worden uitgeleend en vooraf hersteld dienden te worden, doch is meer algemeen ter hand genomen. De congierge-binder heeft er dit jaar 25 herbonden, nl. de n[rs]: 183, 329, 334—336, 338, 358, 361, 385, 386, 389, 391, 392, 394, 395, 405, 406, 448, 449, 451, 452, 455, 456, 462, 464; alle even stevig en goed. De oude rugschriften worden steeds nauwkeurig en gelijkvormig overgenomen.

Voor het inbinden van de nieuwe aanwinsten der boekerij wordt geregeld gezorgd; evenzeer voor het opknappen van kaarten, losse bescheiden enz.

Het oud-archief onderging weder een algemeene schoonmaak, waarmede de assistent-binder een geruimen tijd gedurende de voormiddagen bezig was. Het werk is nog niet geheel voltooid. Er werd weder als vroeger gebruik van gemaakt om eenige schepenbanks-archieven na te zien, met de lijsten of inventarissen te vergelijken en beter te doen verzorgen en zoo noodig kartonneeren.

Hierin heeft in het bijzonder ook gedeeld het zeer omvangrijke archief der voormalige schepenbank van 's-Hertogenbosch, dat ik geheel door mijne handen heb laten gaan en een algemeene ordening heb doen ondergaan, waarover straks nader. Eveneens het ongeveer driemaal kleinere, maar toch nog een 60 meter planklengte beslaande schepenbanksarchief van Tilburg en Goirle, dat de commies mr. Ebell in bewerking heeft.

Bij dit laatste archief zijn o. a. de bandjes vernieuwd van de oude protokollen, die gebonden waren in perkamenten bladen beschreven met middelnederlandsche verzen. Deze bladen zijn daarna door dr. D. Bellaard alhier, wiens aandacht er op gevallen was, afgeschreven en door prof. Verdam onderzocht. Deze herkende ze gereedelijk als een tekst van Maerlant's Spieghel Historiael, en deed er eenige mededeelingen over in een vergadering van de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden. Daarna heeft dr. Bellaard voornoemd ze uitgegeven in het tijdschrift dier Maatschappij onder den titel van „Nieuwe fragmenten van Jacob van Maerlant's Spieghel Historiael" (juister ware „nieuwe lezingen in M.'s Sp. H." of „Fragmenten van een onbekend Hs. van M's Sp. H.").

Zij zijn nu gevoegd bij onze kleine collectie bladen van missalen, incunabelen enz., van boekbanden afkomstig. Bij deze verzameling, reeds door mijn ambtsvoorganger aangelegd, heb ik, steeds met vermelding der laatste herkomst, al dergelijke beschreven en bedrukte bladen en blaadjes perkament of papier van hoogen ouderdom gevoegd, welke bij het herbinden van oude protokollen gevonden zijn. Eenige zijn indertijd op verzoek van wijlen dr. Campbell aan de Koninklijke Bibliotheek afgestaan.

IV. *Ordening en inventarisatie.*

Bij het opmaken van mijn vorige jaarverslag verkeerde ik in de verwachting dat in den zomer van 1904 de griffie-archieven over 1850—c. 1879 naar de nieuwe bewaarplaats dier griffie overgebracht zouden worden. Ik had daarvoor alles, zooals ik mededeelde, zoo goed mogelijk voorbereid. De omstandigheden beletten echter de opneming in het bedoelde nieuwe gebouw, zoodat zij nogmaals een jaar werd verschoven.

Over het daaruit voor ons voortspruitende ongerief bij het steeds meer nijpende ruimtegebrek schreef ik boven reeds een woord. Door optassing in het groote benedenvertrek, tot aan de 5 meter hooge zoldering toe, door het beladen van de zolders op tijdelijke schragen en hulprekken, en ten laatste door deponeering op de vloerlatten tusschen eenige kasten-rijen, hebben wij ons tot heden zoogoed mogelijk gered. Zoo is gezorgd, dat de oude verzamelingen hun behoorlijke plaats in de depôts zonder persing of stapeling konden behouden, zoodat zij bij de bovenbesproken schoonmaak behoorlijk nagezien, verzorgd en herplaatst konden worden. Zoo is tevens gezorgd, dat nu de dossiers onderhanden genomen konden worden, welke de staart vormen der algemeene chronologische collectie (1) van het archief der Commissarissen des Konings.

Zooals ik in het vorige verslag meldde, had ik na voltooide regeling dier collectie, deze serie toen voor dringender werk moeten laten rusten. Het nieuwe uitstel der terugbrenging naar de griffie werd thans benut voor een grondig onderzoek en algeheele regeling er van. Zij wordt nog voortgezet, doch zal vóór de overbrenging naar de griffie wel voltooid kunnen worden, wijl ik verwacht dat deze niet eerder dan in den loop van den zomer zal kunnen plaats vinden.

Het werk heeft opnieuw vele verrassende vondsten opgeleverd. Tal van geagendeerde stukken, ja geheele verzamelingen van zulke stukken of dossiers over eenig belangrijk onderwerp, zijn voor den dag gekomen; o. a., om er een paar te noemen, over de plannen tot verbetering van de afwatering in het noordoosten van Noordbrabant en over de vaststelling der reglementen voor

---

(1) Er zijn eigenlijk 3 collecties, behoorende bij de Agenda's A (algemeene zaken tot de competentie van den C. d. K. behoorende), B (jachtzaken) en C (belastingzaken). Doch de collectie B eindigt reeds met de invoering der jachtwet van 1857 en behoort dus feitelijk bij het oudere griffie-archief thuis. En de serie C loopt maar tot augustus 1857. Ook loopen de beide collecties nog over een korten tijd samen.

de haven en sassen van Zevenbergen. Een aantal kleine, vaak hoogst zeldzame boekwerkjes zijn gevonden; ook gedrukte bestekken van openbare werken in Noordbrabant; diverse repertoirenummers; stukken van het archief van den Provincialen Ingenieur van den Waterstaat; idem van de Provinciale Commissie van Landbouw uit 1854—1861 en van den districts-commissaris in het 6e en 7e district uit 1837; idem van Gedeputeerde Staten; stukken behoorende tot de dossiers der notulen van de Prov. Staten en hunne afdeelingen, gedrukte officieele stukken van het Prov. bestuur uitgegaan; ten slotte een groot aantal stukken van het archief der Gouverneurs en der Gedeputeerde Staten van vóór 15 juli 1850. Al deze bescheiden en stukken zijn overgebracht bij de verzamelingen waartoe of waarbij zij behooren en een leemte konden aanvullen.

Een dergelijk werk was dat der regeling van de stukken, betrekking hebbende op de verantwoording der ontvangsten en uitgaven van de Provincie over 1850—1869, behoorende tot de staart van het in hoofdzaak chronologisch geordende archief van de Gedeputeerde Staten over dat tijdvak. Dat werk was vroeger al eens begonnen doch toen bij gemis van tijd gestaakt. Thans is het voltooid, — behoudens altijd dat er telkens uit de andere collecties nog ontbrekende stukken kunnen te voorschijn komen.

Bij dit werk, dat onder leiding van den heer mr. Ebell is geschied, is als regel gevolgd dat al wat niet in engeren zin behoorde tot de verantwoordingsstukken, van de collectie is gescheiden en op het er in vermelde agenda-nummer is gebracht in de chronologische collecties, onder aanteekening van de nummers welke aldus uitgenomen zijn. Deze afscheiding achtten wij geraden eensdeels om het vaak belangrijke karakter dier stukken, welke niet aldus verscholen en door hun plaatsing bestempeld behoorden te blijven als stukken van in hoofdzaak comptabelen aard, anderdeels omdat zij inderdaad vaak slechts in verwijderd verband met de rekening staan, b.v. slechts gediend hebben tot toelichting van een post van uitgaaf. Aldus zijn o. m. op de beter met hun karakter overeenstemmende plaatsen teruggebracht, volgens opgaaf van mr. Ebell:

A. *Stukken betrekking hebbende op den aanleg, het onderhoud enz. van provinciale wegen:*

van Sint-Antonis naar Wanroy (1868),
van Baarle-Nassau naar de Belgische grens, richting Turnhout (1862 en 1863),
van Baarle-Nassau naar Gilze (1868),
van Besoyen naar Tilburg en van 's-Hertogenbosch naar

Geertruidenberg (geschil van de Provincie met de gemeente Besoyen over de bijdrage dier gemeente in de kosten; 1853),
van Heesbeen naar Drongelen (1869),
van Helvoirt naar Nieuwkuik (1868),
van Hilvarenbeek naar Oirschot (1868),
van Lieshout naar Stratum (1869),
van Maarheeze naar Budel (1868),
van Michielsgestel over den-Dungen naar Berlicum (1869),
van Moerdijk naar Lage-Zwaluwe (1868),
van Oss naar Herpen (schadeloosstelling voor ingenomen grond; 1858),
van Oss naar Oyen (1868),
van Oefelt naar Uden (1868),
van den Ruigenhilschen dijk naar Halsteren (herstelling traverse Dinteloord; 1856),
van Someren over Asten naar Limburgsche grens (1860),
van Standdaarbuiten naar Zevenbergen (1868),
onder Ulvenhout (1856),
van Vlijmen naar Sprang (hermeting van gronden onder Vlijmen; 1865),
van 't Wildt naar Lithoyen (1869),
van Uden naar Overlangel (herstel brug; 1869),
tot herstel der gemeenschap in de traverse der Beersche Maas (1869).

B. *Stukken betrekking hebbende op werken langs wegen:*

Bouwen van een huis aan den weg Tilburg—Best onder Best (1858); idem idem aan den weg Eindhoven—Arendonk onder Duisel (1858).

Dichten of dempen van een gedeelte bermsloot langs den weg Eindhoven—Arendonk door het R. K. kerkbestuur van Gestel & Blaarthem (1858); idem idem langs den weg Tilburg—Best onder Best (1858 en 1859); idem idem langs den weg Gemert—Aarle-Rikstel onder Beek & Donk (1859).

Maken van een dam in de bermsloot langs den weg Ulvenhout—Baarle-Nassau (1863), idem van een brug over de bermsloot onder Baarle-Nassau (1859).

Maken van uitwegen op den weg Bergen-op-Zoom—Putte onder Ossendrecht (1859).

Aankoop van gronden langs den weg Steenbergen—Roosendaal (1863).

Lijst van te verpachten gedeelten van provinciale wegen ter beplanting gedurende den tijd van 50 jaren (1867).

Opruiming van heesters langs den weg Klundert—Willemstad (1859).
Beplanting van den weg Steenbergen—Halsteren (1859).

C. *Stukken betrekkelijk den aanleg en de verbetering enz. van de gemeentelijke wegen (doorgaans met subsidie van de provincie)*:

van Beugen naar 't Groot Maasveer te Boksmeer (1863);
van ('s Grevelduin-)Capelle naar Vrijhoeven-Capel (1863);
onder Dongen (1869);
van Empel naar de Blauwe Sluis (1863);
van Gassel naar Escharen (1859);
onder Geffen (1869);
van Kuik naar Haps (1868);
van Roosendaal naar Nispen (gedeelte Ulvenhout—Strijbeek, 1851—1858);
onder Rosmalen (1868);
van Waalwijk naar Sprang (1868);
van Zevenbergen naar Blauwe Sluis (1868).

D. *Stukken betrekkelijk den aanbouw, verbouw enz. van scholen, onderwijzerswoningen, enz. in:*

Aalst (1858); Drongelen (1865); Etten & Leur (1864); Grave (1868); Hapert (1864); Nieuwkuik (1864); Oisterwijk (1868); Putte (1864); Sleeuwijk (1856); de Werken (1869).

E. *Stukken betrekkelijk verschillende onderwerpen:*

Ontworpen uitwateringskanaal van Grave naar Geertruidenberg (1853).
Prijsvraag tot herstelling der St. Janskerk te 's-Hertogenbosch (1858).
Verbetering der uitwatering van het arrondissement Breda (1858) en plan van het ontworpen uitwaterings- en scheepvaartkanaal van Breda naar Zwaluwe (1861).
Bouwen van een brugwachterswoning aan den Steenbergschen vliet (1859).
Verbetering van de rivieren de Dommel en de Aa (1859).
Oprichting van een korenwindmolen onder Mierlo (1859).
Bouwen van tolhuizen aan den weg Eindhoven—Weert (1859).
Staat der provinciale werken sedert 1 november 1859 aanbesteed (1860).
Herstelling der statenzaal te 's-Hertogenbosch (1860—1861).
Verplaatsing van een muur van het kerkhof te Michielsgestel, en afstand van grond door de Ned. Herv. gemeente aldaar (1865).

Maatregelen tot zandverstuiving onder Alphen (1868).
Ontworpen kanaal naar Tilburg (1869).

Bij gemis van een agenda-nummer konden enkele bescheiden betreffende belangrijke onderwerpen geen plaats krijgen in de chronologische collectie. Ik noem:

1. Verhurings-akte van den moestuin achter het Paleis van Justitie te 's-Hertogenbosch (1858).

2. Contract over een te maken uitgang ten behoeve van een perceel moestuin achter het Paleis van Justitie te 's-Hertogenbosch (1858).

Deze bescheiden hebben wij bij de verantwoordingsstukken gelaten omdat zij er natuurlijk mede in verband staan en hunne aanwezigheid met het oog op hun geringe aantal gemakkelijk op den omslag te vermelden viel.

Zoo is ook geschied met de jaarlijks of periodiek voorkomende verpachtakten, die niet geagendeerd waren.

Wat wij natuurlijk weder niet bij de verantwoordingsstukken gelaten hebben, zijn de geheel heterogene bescheiden welke wij er bij verdwaald vonden. Hieronder noem ik op:

Correspondentie-stukken over voorgevallen ongeregeldheden te Grave, Heusden, Oosterhout, Roosendaal en Stratum bij de nationale feestviering op 1 april 1872, behoorende tot het geheim archief van den C. d. K.

Van de gelegenheid om elders van stukken uit dit Archief gebruik te maken, is in het afgeloopen jaar weder een zeer druk gebruik gemaakt. Daartoe werden Bossche schepenprotokollen en nog eenige andere bescheiden tijdelijk gedeponeerd in het Gemeente-Archief te Amsterdam, in de Universiteits-Boekerij aldaar, in het Rijks-Archief te 's-Gravenhage, in dat te Haarlem, in het Gemeente-Archief te Dordrecht, in de Boekerij der Kon. Militaire Akademie. Alle stukken werden steeds in behoorlijken staat en tijdig terug ontvangen. Zij werden niet verzonden zonder eerst nauwkeurig te zijn nagegaan en beschreven en zoo noodig hersteld. Zoodoende had ik gereede aanleiding geleidelijk het ondernomen werk voort te zetten der beschrijving van de Boschprotokollen. Dit jaar beschreef ik op de in vorige verslagen meegedeelde wijze de banden 130—143, loopende over de jaren 1525—1533, herzag ik echter tevens die van de banden 163—165, 167—177 en maakte een geheel nieuwe beschrijving op van band 183. Deze laatste is van een zeer lastige samenstelling, welke voor het terugvinden der dateering van de akten een scherp

voorafgaand onderzoek noodig maakte, dat van den gewonen gebruiker niet te verwachten en te vergen is. Juist in de moeilijkheid om met voldoende zekerheid de bestanddeelen der banden te bepalen en daarmee de data der akten daarin aan te wijzen, ligt m. i. het groote nut van de door mij ondernomen beschrijving. Die van elken band wordt in afschrift daar vóór ingehecht. Die van n°. 183 lasch ik hier in, om een beeld van de verwarrende samenbinding van sommige deelen te geven.

Boschregister n°. 183,

band op den rug gemerkt:

„*Grotaert & Scellens. 1551 tot 1571. No. 48.*" en lager „*183.*",

aldus samengesteld:

A. Tien protokollen en fragment-protokollen der schepenbank van 's-Hertogenbosch, n.l.:

1, fol. 1-349. Het protokol door den secretaris *Godefr. Grootaert* gehouden van *Remigii* (1 *october*) 1551 *tot eind september* 1552.

Bestaat in 12 katerns, omvattende de folia: 1—26, 27—60, 61—88, 89-116, 117—150, 151—172, 173—198, 199—224, 225—258, 259—288, 289—322, 323-349 (in welk laatste katern tusschen fol. 347 en 348 een blad op een strook na is weggesneden).

Fol. 65, 292, 348 en 349 zijn geheel, fol. 346 is aan de keerzijde in blanco.

Op fol. 225 en 226 staan obligaties der pachters van de imposten der Drie Staten van Brabant in de 4 kwartieren der Meierij; op fol. 289—291 akten „*Pro capitulo in Buscoducis*".

2, fol. 350—442. Het protokol gehouden door den secretaris *Wolterus Scellens* van *Remigii* (1 *october*) 1551 *tot* 13 *augustus* 1552.

Vijf katerns omvattende;

het eerste: 26 bladen (350—375), waarvan het voorblad is verdwenen terwijl in plaats daarvan een ander blanco blad, gen^rd^. 350, is aangeplakt;

het tweede: behalve de strooken van 4 weggesneden bladen, 24 folia (376—399), waarvan de laatste vijf in blanco;

het derde: 26 bladen (400—425), waarvan fol. 403 verso

en de laatste acht in blanco, behoudens op fol. 418 het slot der laatste akte van fol. 417, en op fol. 425 verso (achterblad van het katern) een renvooi in de akte van fol. 400 (voorblad van het katern);

het vierde: 8 bladen (426—433), waarvan fol. 430 verso—433 in blanco;

het vijfde: 10 bladen (434—442), waarvan het 9e weggesneden, het 8e en 10e (fol. 441 en 442) in blanco.

Dit laatste katern heeft op het voorblad (fol. 434) tot opschrift „Pro oppido'' en behelst de verpachtingen van stadsaccijnzen van october 1551; fol. 434 is overigens in blanco.

3, fol. 443—466. Een katern met akten gepasseerd door den secretaris *W. Scellens* van 16 *tot* 21 *mei en van* 16 *juni*—18 *september* 1556.

Bestaat in 24 bladen, genrd. 443—466. Fol. 449—460 hebben een zelfstandig katern van 12 bladen gevormd; daaromheen is een ander geslagen (fol. 443—448 en 461—466). Van het eerstbedoelde zijn de buitenbladen 449 en 460, en is ook fol. 459, in blanco. Van het tweede zijn het voorste blad (443) en de laatste 7 (448 en 461—466 alsook fol. 447 verso onbeschreven.

4, fol. 467—503 bis. Een protokol gehouden door *denzelfden secretaris* van *Remigii* (1 *october*) 1556—15 *juli* 1557.

Bestaat in 2 katerns, omvattende de bladen 467—486 en 487—503 bis (fol. 503 bis is over de lengte ruim half weggesneden). Fol. 500 verso—503 bis zijn in blanco.

5, fol. 504—508 en 534—538. Een fragment-protokol (gehouden door *denzelfde*?), beginnende met *october* 1559.

Een katern van 5 vellen, waarvan de 5 blanco achterbladen (genrd. 534—538) volgen achter de volgende 2 fragmenten. De voorbladen (fol. 504—508) bevatten de akten *tot* 16 *janri*. 1559/60, doch fol. 504 is in blanco.

6, fol. 510—523. Een katern met akten *van* 7 *october* (1553)—2 *augustus* 1554.

Telt 16 bladen (fol. 510—523), terwijl tusschen fol. 520 en 521 twee bladen zijn weggesneden.

Fol. 514 verso, 515 verso, 517 verso—523 zijn in blanco.

7, fol. 509 en 524—533. Een katern bevattende akten van den secretaris *Wouter Scellens* van 11—22 *september* 1554.

Telt 18 bladen, gen^rd. 509 en 524—583, zijnde tusschen fol. 529 en 530 vijf bladen weggesneden.

Fol. 509 is titelblad; 531 verso—533 zijn in blanco.

8, fol. 539—571. Een katern bevattende akten (van den secretaris *W. Scellens*) van *october* 1557—*juli* 1558 en (fol. 551) een van 15 *october* 1558.

Heeft 32 bladen, gen^rd. 539—571, zijnde het getal 545 bij de nummering overgeslagen.

Fol. 557, 563—571 zijn in blanco.

9, fol. 572—575. Een katern bevattende akten van 28 *augustus* 1563.

Heeft 8 bladen waarvan alleen de 4 voorbladen (fol. 572—575) beschreven zijn, en de 4 ongenummerde achterbladen (in blanco) volgen achter het volgende katern (n°. 10) dat midden in dit katern is ingenaaid.

10, fol. 576—592. Protokol van den secretaris *W. Scellens* (?) bevattende akten uit het tijdvak *Remigii* 1567 *tot* 4 *augustus* 1568 (fol. 576—590), van 26 *jan^ri*. 1569/70 (fol. 591) en van 3 *jan^ri*. 1571/72 (fol. 592 r^to).

Fol. 590 is recto grootendeels, verso geheel in blanco; fol. 592 verso is eveneens onbeschreven.

B. Een tafel op dezen band, c. 1745 vervaardigd op 44 genummerde bladen.

Vóórin zijn oudtijds twee schutbladen bijgevoegd, waarvan het eerste als opschrift heeft:

„*Grootaert et Scellens* 1551 *LI.*" Het vóór het 2de protokol bijgeplakte blad n°. 350, is van dezelfde papiersoort en heeft als opschrift van dezelfde hand „1551 *Scellens LI.*"

Bij het inbinden in de 18e eeuw zijn vóór 3, achter eveneens 3 schutbladen bijgevoegd, bij welke zoo vóór als achter een strook van een perkamenten schepenbrief uitkomt, binnen tegen het plat vastgeplakt.

Uit de oude stadsrekeningen van 's-Hertogenbosch is een en ander na te sporen omtrent de vroegere verzorging van de Bossche protokollen. Ik laat een overzicht hier volgen van hetgeen ik vond in de door R. A. van Zuylen uitgegeven uittreksels.

In 1732 is de nieuwe kamer in de groote kerk en de ijzeren kist daarin door een smid voor *f* 3.— geopend en zijn de drie sloten van de laatste gangbaar gemaakt; en in het volgende

jaar werd aan Daniel Bruynsma „voor 't in orde brengen van stads archive ent beschrijven van de inventaris van deselve en verschot" 24 gulden 11 stuivers betaald. Nog een jaar later ontving deze Bruynsma voor een register van alle stads- en gasthuisrekeningen 10 gulden.

De bovenbedoelde inventaris van dezen Bruynsma is stellig die, welke is opgenoemd in het eenige ooit over den toestand van het oud-Bossche stadsarchief verschenen uitvoerige jaarverslag (n.l. dat over 1866) onder n°. 556, en onder datzelfde nummer in v. Zuylen's gedrukten catalogus van 1860 van het Bossche archief. Die inventaris, van 11 nov. 1733, begint met de stukken gevonden in de komme in St. Janskerk en vermeldt verder o. a. ook „de geschreven boeken en anderen in de kast op de kamer van heeren schepenen."

Uit niets blijkt dat deze inventarisatie iets anders heeft meegebracht dan een eenvoudige catalogisatie, zonder verzorging. Spoedig echter is ook daaraan de hand geslagen. In 1737 zijn Willem Roels en Petrus van Bruggen, „clercquen ter secretarije, voor een extra douceur *voor het in ordre redigeren* (sic) van verschijde notarieele prothocollen," met 63 gulden gehonoreerd; in 1742 en 1743 is Willem Roels alleen met 100 gld. 10 stuivers en met 114 gld. 8 st. betaald voor het *in ordre dirigeren en inbinden* van de protokollen van afgestorven notarissen; terwijl in 1761 Willem Roels, steeds nog klerk ter secretarie, met 86 gld. 1 stuiver en 10 penningen betaald is voor het „*in orde brengen en inbinden*" van de in dat jaar ter secretarie overgebrachte protokollen der afgestorven notarissen.

Bij de post van 1742 wordt vermeld, dat zij 67 protokollen betrof. Alzoo geschiedde toen het werk voor 1 gld. 10 st. per deel. Bij de latere betalingen wordt geen aantal der protokollen opgegeven. Doch ook toen zal de eenheidsprijs wel vastgesteld zijn, — welke in verband met het bedrag van de posten dan iets grooter of kleiner dan 1½ gulden geweest moet zijn. Men liet dergelijk werk in den regel voor aangenomen prijs doen. En Willem Roels deed ook ander bijwerk in die jaren volgens vasten eenheidsprijs. In 1742—1748 en in 1750 ontvangt hij voor het maken van tafels op de secretarieele of schepenbanksprotokollen der 17e en 16e eeuwen (1) telkens belangrijke be-

(1) Sinds het begin der 18e eeuw moesten die tafels door de Bossche secretarissen geregeld worden gemaakt op hun protokol, ingevolge de Waarschuwing door den Raad en Leenhof van Braband enz. dd. 4 juli 1704 tegen de verduistering der leenen en de vervreemding van 's Leenhofs rechten (Groot Placaatboek V, 766).

Gelijk genoegzaam bekend is, was de Bossche schepenbank de eenige in de Meierij, voor welke leengoederen mochten worden vervreemd, bezwaard enz.

dragen, in 1745 bijna 800 gulden. Bij de betaling in 1747 wordt de maatstaf van berekening medegedeeld. „Te samen 8364 bladeren registers, 761 fo. a 5½ stuyver per folio, facit 210 gld. 10 st.", staat er volgens van Zuylen, wat ongeveer uitkomt. In 1750 wordt gezegd, dat de betaling geschiedde volgens resolutie der heeren van de leden dd. 14 februari 1750.

Ik twijfel niet of een gezet onderzoek in de bijlagen der rekeningen zelve en in de resolutie-boeken van den magistraat zal veel meer gegevens opleveren, wellicht bijzonderheden over de inbindingen, voorafgegaan aan die waaraan de tegenwoordige samenstelling der banden te danken is. Voorzeker kunnen zulke bijzonderheden voor de oplossing van sommige moeilijkheden bij de beschrijving der banden en de bepaling der data voor de akten van nut zijn. Doch het licht over de juiste samenstelling zelve, over den samenhang der bladen, katerns en protokollen in elken band, moet ten slotte toch in hoofdzaak ontstaan door een nauwkeurig, scherp en ontledend bekijk met een in dergelijk werk eenigszins ervaren oog. Een werk, waarbij ten slotte de handschriften leven krijgen door de opkomende kennis omtrent de makers en hunne eigenaardigheden, en dat prikkelt om hetgeen soms lang verborgen blijft en alleen door veel combinatie, gissingen en vergelijkingen te ontdekken en te verklaren valt.

Zooals ik boven reeds mededeelde heb ik ook de andere bestanddeelen van het oud-rechterlijk archief van 's-Hertogenbosch dit jaar onderhanden genomen. Dat archief is in 1882 door mijn voorganger overgenomen van de griffie der arrondissements-rechtbank alhier. Het bestond toen, volgens de opgaaf in het verslag van dat jaar (1) in:

a. secretarieele protokollen over de jaren 1368—1811, 991 registers en losse stukken;

b. archief Hooge Vierschaar, 8 rollen over 1791—1811, 19 registers van vonnissen enz. over 1704—1811, en processtukken en akten;

c. schepenen-commissiën (middelen te Lande), 8 registers, losse akten en processtukken;

d. schepenbank, 117 registers over 1735—1811.

Deze opgaaf is ontleend aan de c. 1845 opgemaakte lijsten der oude rechterlijke archieven, op de bedoelde griffie bewaard. Juist voor het oud-rechterlijk archief van den-Bosch zijn die lijsten echter bijzonder gebrekkig en bovendien onvoltooid. De gebrekkigheid blijkt al uit de indeeling (ook de secretarieele

(1) Archiefverslagen V, 1882, blz. 56.

protokollen hooren onder *d*) en uit het feit, dat als afkomstig van de in 1803, volgens de rechterlijke organisatie van dat jaar voor het departement Brabant, opgerichte Hooge Vierschaar, rollen en vonnisboeken zijn gerekend van veel vroegeren tijd. En wat de onvolledigheid betreft: de zeer talrijke losse stukken, dossiers van procedures, boedelpapieren, rekwesten enz. zijn slechts voor een klein gedeelte op de lijsten, met een poging tot omschrijving, vermeld; voor de groote rest zijn zij verzwegen.

Deze verzameling is later niet onbelangrijk uitgebreid met de door mij van het gemeentebestuur alhier overgenomen rollen en vonnisboeken, waarbij nog enkele aktenregisters, processtukken en (boedel)rekeningen.

Thans is het geheele zoo belangrijke Bossche schepenarchief nader onderzocht. Daarbij heb ik een gezet onderzoek ingesteld omtrent de rechtspraak der Bossche schepenen, wier rechtsgebied zich uitstrekte:

a. bij *ingebod* (1) over de geheele Meierij van 's-Hertogenbosch, het Land van Ravestein (waarvoor het in 1328 door hertog Hendrik is bevestigd en 24 februari 1454 door Kanselier en Raad van Brabant nog versterkt), het graafschap Megen, de Geldersche heerlijkheden Oyen, Dieden en Herwaerden, het Brabantsche doch buiten de Meierij van den Bosch liggende Poppel, en Ravels in de Kempen;

b. in appel van alle vonnissen van banken binnen het gebied waar den-Bosch overhoofdig was, met name in de geheele Meierij van den-Bosch, verder van die der stad Landen, de oudste van Brabant, van het dorp Dormalen in Brabant, van de stad Vianen, en sinds 1346 (toen Lith en Lithoyen het appel op Luik ontzegd is) ook van Herwaerden;

c. bij beschrijfbrieven of indaging in geval van weigering van justitie door onderhoorige of andere of lagere rechtbanken, o. a. in Ravestein en in Megen;

d. in reformatie of in revisie, in geval van verzet tegen simpele contumaciën, in de Meierijsche dorpen tegen onwetende partijen verkregen (contumaciale zaken); —

terwijl den Bosch, zelf hofvaart hebbende te Leuven (art. 31 van het Privilegium Trinitatis), *hoofd* is van:

Grave, Kuik en Oyen (brief van Maximiliaan en Maria dd. 26 november 1481 en van Willem van Oranje van 6 augustus 1559),

---

(1) Een zeer oud recht van den-Bosch. De ingebieders mogen citeeren en vóór Bossche schepenen indagen allen die onder het Ingebod wonen en die hunne personen of goederen voor schepenen van den-Bosch verbonden hebben.

Ravestein, Herpen en Uden c.a. (compromis van hertog Wenceslaus met Walraven van Valkenburg en Ravestein van 1345, door keizer Karel IV bevestigd; brief van Philips, heer van Ravestein dd. 20 mei 1526; brief van Karel V dd. 25 mei 1526; brief van Karel V dd. 25 mei 1537; tractaat van Venlo dd. 7 september 1543).

Megen (brief van Karel V dd. 22 november 1537),

Helmond (brief van Jan van Berlaer, heer van Helmond, dd 12 juli 1394),

Eindhoven (brief van hertog Hendrik van Lotharingen de anno 1232),

Delft (brief van scabini, iurati et tota universitas de Buscoducis dd. juli 1259).

In de eerste plaats echter hadden de schepenen van den-Bosch jurisdictie over alle *crimineele en civiele zaken* betreffende feiten, goederen en rechten, geschied, gelegen of gevestigd in de stad en haar vrijdom (waartoe Den-Dungen, Orten, Hintham en Reut of Isabel behoorden). Tevens, ten verzoeke van partijen, over alle zaken van de Bossche binnen- en buitenpoorters en poorteressen, over hunne goederen, waar ook gelegen, en over obligatiën, geloften, contracten, renten, pachten en schulden en alle goederen, welke bij schepenbrieven van den-Bosch verkregen waren. Bovendien in *belastingzaken* of zoogen. pachterszaken, nl. bij beweerde te hooge, onbillijke of onverschuldigde zetting door de pachters der beden of eenige andere collecte, schatting of tollen. Dan hadden zij nog de eigenaardige bevoegdheid om *miserabele personen* (weduwen, weezen en armen) aan kort recht te helpen; de bevoegdheid tot inschrijving van zoogen. *compulsorie-brieven* (dwangbrieven of letteren-requisitoriaal met bevel tot het hooren van getuigen), en recht tot het uitvaardigen van *brieven van iuris-subsidie* (bevelen om hunne vonnissen door de officieren van 's hertogs leenmannen in de Meierij te laten executeeren).

En wat de volontaire jurisdictie betreft, deze was zeer uitgebreid. De Bossche schepenen toch mochten staan over akten van transport en verbinding van alle goederen, renten, pachten en cijnzen, gelegen in de geheele Meierij, terwijl de schepenen van de andere plaatsen alleen bevoegd waren voor de goederen enz. binnen hun eigen dingbank gelegen of gevestigd. Daarbij hadden alleen de Bossche schepenen recht dergelijke akten betreffende leengoederen te passeeren.

De contentieuse rechtspraak geschiedde in *genechten*. Drie jaargedingen (welke hun oorsprong vinden in de stille waarheden en de gemeene waarheden of eeningen van de middeleeuwen) moesten worden gehouden, doch deze, welke eerst nog wel een

afzonderlijke rol deden vormen, vervielen langzamerhand (in pachtzaken hebben zij zich het langst gehandhaafd, in den-Bosch nog in 1746). De manier van procedeeren was overigens zeer nauwkeurig vastgesteld, in het bijzonder in de ordonnantie van Karel V dd. 2 juni 1530.

In verband met dit onderzoek is de uitgebreide verzameling der verschillende soorten van rollen thans geregeld, nadat de vele fragmenten van losgeraakte rolboeken en sententieregisters waren uitgezocht en terechtgebracht. Eveneens de seriën dier vonnisboeken, der registers met appellatiën, met procuratiën ad lites, van borgstellingen in cas van proces of appel, van commucatoiren, reformatiën, enz. De dossiers van procedures, requesten-civiel, letteren-requisitoriaal, informatiën, declaraties en rekeningen van kosten enz. sluiten zich bij die registratuur aan, zijn dan ook thans daarachter geplaatst; waarop de retroacta der voluntaire jurisdictie, zoogen: secretarieele protokollen, volgen. Daarna komen de rekeningen wegens voogdijen en curateele en van insolventie en geabandonneerde boedels of geëxecuteerde goederen met hunne bijlagen, waarop de registers van taxatiën, die van lijsten voor 20e en 40e penning en dergelijke en nog sommige bijzondere registers en stukken de verzamelingen besluiten.

Zoo is nu in hoofdzaak het schepenbanksarchief van 's-Hertogenbosch geregeld. De respectabele hoeveelheid losse stukken moet echter beter en nader worden uitgezocht, waarna eerst tot de inventariseering van het geheele archief kan worden overgegaan.

De heer Ebell heeft zich weer het geheele jaar door bij tusschenpoozen beziggehouden met de regeling der losse stukken van het schepenarchief van Tilburg en Goirle. Een deel hiervan was zeer verward en bovendien met tal van kladden, notities, memorietjes, lijsten, brieven enz. van de secretarissen verward. Wat van deze kladden enz. nog eenigermate in het oud-gemeentelijk archief van Tilburg zou kunnen passen of daarvoor van eenige waarde zou kunnen zijn, verzamelt de heer Ebell zorgvuldig. Reeds een paar malen is een kleine bezending van die stukken, welke overigens van niet veel belang zijn, aan het gemeentebestuur toegezonden. Daarvoor worden de reçu's nog ingewacht. Uit mededeelingen van gezegd bestuur bleek mij dat men veel meer verwacht had. Doch inderdaad is nu wel gebleken dat de schifting in oud-rechterlijk en oud-gemeentelijk archief, in 1889 te Tilburg geschied, den omvang en toestand dezer archieven en de omstandigheden in aanmerking genomen, nog al heel nauwkeurig is geschied, en dat in elk geval niet meer aan oud-gemeentelijke stukken tusschen het schepen-archief verscholen en

verspreid is overgenomen dan aan over het hoofd geziene oude rechterlijke stukken onder het gemeente-archief achtergelaten is.

De heer Ebell had aan het eind van het jaar het lastigste gedeelte zijner taak volbracht en de meest verwarde portefeuilles doorgewerkt, die waarin de meeste oogst van gemeentelijke stukken te verwachten viel. Dit jaar zal hij de hand aan de verdere regeling kunnen slaan. Intusschen heeft hij, door een in te stellen onderzoek daartoe geleid, ook twee andere oud-rechterlijke archieven ter hand genomen, geordend en geïnventariseerd, n.l. die van De-Werken en van Sleeuwijk.

In verband met de in uitzicht gestelde nadere aanwinst van archivalia, afkomstig van het Bossche Jezuieten-collegie, is de bewerking van de uit het Rijks-archief in Limburg het vorige jaar verkregen bescheiden voorloopig niet voortgezet.

Als resultaten onzer werkzaamheid in 1904 kan ik verder nog vermelden dat door den klerk op een vijftal protokollen van de schepenbank van Moergestel met het oog op een onderzoek tafels zijn gemaakt, en dat ik orde heb gebracht in de handschriftelijke nalatenschap van den Bredaschen archivaris mr. A. G. Klein, welke daarna voor het Rijk is aangekocht, en waarover straks nader.

De laatste maanden van het jaar heb ik bijna geheel gewijd aan de reizen en zorgen voor de gemeente-archieven.

V. *Uitgaaf van bescheiden uit het Archief.*

Hieronder valt ook dit jaar niets te vermelden.

VI. *Aanwinsten en Verliezen.*

Van de aanwinsten voor de verschillende onderdeelen onzer verzamelingen, in 1904 verkregen, doe ik als van die over de vorige jaren weder afzonderlijk verslag. Verliezen zijn niet geleden. Hier verdient aangestipt te worden dat van de Megensche stukken, waarvan ik het vorige jaar de aanwinst in uitzicht stelde, een gedeelte is ontvangen, met toezegging van meer.

Over de hiervóór aan het slot van hoofdstuk IV bedoelde aanwinst van de nagelaten handschriften van mr. A. G. Klein, in leven advokaat te en archivaris van Breda, wil ik hier nader verslag doen.

Deze papieren waren aan de vereeniging tot uitgaaf van Oud-Vaderlandsche rechtsbronnen te koop aangeboden en daarbij aangeduid als in hoofdzaak den apparatus te bevatten voor een

groote uitgaaf van Bredasche rechtsbronnen. De voorzitter dezer vereeniging, mijn ambtgenoot in Utrecht mr. S. Muller Fz., endosseerde de zaak aan mij, omdat zoo'n voorraad als geheel natuurlijk in geen geval een uitgaaf dier vereeniging zou kunnen vormen en omdat het onderzoek en de overweging van een aankoop voor het Noordbrabantsch Archief op mijn weg zouden liggen. De zaak trok mij aan omdat wijlen mr. Klein mij door zijn geschriften bekend was niet alleen als een kritisch beoefenaar der historie van eersten rang, doch ook als een nauwgezette en scherpzinnige werker. De toezending der geheele verzameling naar mijn bureau, waar zij mij eenigen tijd werd toevertrouwd, maakte mij het volledig onderzoek mogelijk.

Er waren 14 zware portefeuilles. Daarin viel ten deele nog de orde te herkennen welke de maker er aan had gegeven. Doch de papieren waren later in verschillende handen geweest en men had de orde geenszins weten te bewaren. In een der portefeuilles lag een door mr. Klein zelf geschreven aankondiging of prospectus van een uitgaaf van costumen en privilegiën en andere oorkonden en rechtsbronnen betreffende stad en lande van Breda. Hij heeft blijkbaar daarbij het oog gehad op een uitgaaf in chronologische orde van al wat hij gevonden en verzameld had. Daarvan geeft de verzameling duidelijk blijk. Zijne kopieën van oude ordonnantiën en rechtsboeken heeft hij zelfs daarvoor verknipt. En de afschriften van oorkonden, keuren, enz. van vóór het jaar 1500 lagen in hoofdzaak ook nog in tijdrekenkundige orde. Doch voor de latere teksten, natuurlijk verre het omvangrijkste deel van zijn werk, is hij met zijn systeem blijkbaar verlegen geraakt, al is ook daarvan nog een deel chronologisch gerangschikt. Hier heeft hij de kopieën der Bredasche rechtsbronnen althans nog in hun geheel gelaten en evenzeer die van ambachtskeuren enz. bijeen gehouden.

Ten slotte heb ik, mij zooveel mogelijk aan de gedachte van den verzamelaar aanpassende, de collectie als volgt afgedeeld:

1. Chronologisch gerangschikte afschriften van oorkonden, brieven, statuten en ordonnantiën, en uittreksels uit kronieken, betreffende de stad en de baronie van Breda, en Steenbergen, van de vroegste tijden tot 1500; circa 900 bladzijden in (op enkele uitzonderingen na) eigenhandig schrift van mr. A. G. Klein. Hierbij is gevoegd een lijst met inhoudsopgaaf van gedrukte en ongedrukte oorkonden uit hetzelfde tijdvak.

2. Teksten van rechtsbronnen, keurboeken, costumen van Breda, Etten, Steenbergen enz.; circa 400 bladzijden als voren.

3. Afschriften van oude codices met geschied- en rechts-

bronnen, en van eenige oude registers met memories, notities, verhandelingen enz. in het stadsarchief van Breda en in andere archieven of in particulier bezit; circa 200 bladzijden als voren.

4. Verzameling kopieën van geschiedbronnen, oorkonden, gildebrieven, ordonnantiën, keuren en statuten, turben, processtukken, brieven enz., voornamelijk uit de 16e en 17e eeuwen, thans naar de soort verdeeld onder eenige rubrieken; een zeer groot aantal bladzijden als voren.

5. Notities van mr. Klein omtrent allerlei historische onderwerpen, getrokken uit archiefstukken; een portefeuille.

6. Opstellen van mr. Klein, naar aanleiding van zijne onderzoekingen over Bredasche geschiedenis, waarbij drie opeenvolgende teksten voor zijn bekende geschrift „Geschiedenis van het Land en de heeren van Breda tot de afscheiding van Bergen-op-Zoom" (de laatste tekst tevens kopij van den druk), en de kopij van zijn verhandeling over de verrassing van Breda in 1591.

7. Een honderdtal oude stukken, uit officieele of partikuliere verzamelingen ontleend, sommige met de geheele of gedeeltelijke kopie van mr. Klein er bij; waarbij eenige notities over de Polanen's enz. en uit Bredasche rekeningen van de hand van den bekenden Bredaschen griffier en historiograaf Adr. Havermans.

Deze collectie, ook het sub 1 en 2 genoemde, is noch rijp noch zelfs geschikt om zoo maar uitgegeven te worden. Daarentegen is het bezit van deze, in het algemeen zeer betrouwbare, afschriften van bronnen uit bijna de geheele westelijke helft onzer provincie voor ons Archief van gewicht. Zij konden onze verzameling van kopieën van Noordbrabantsche oorkonden en van wetenschappelijke hulpmiddelen zoo bij de bewerking onzer archieven als bij onze onderzoekingen op een hoogst gelukkige wijze aanvullen.

VII. *Afschrijving van elders berustende bescheiden.*

Van verscheiden inventarissen van gemeente-„secretarieën" heb ik in het afgeloopen jaar de opzending gevraagd en daarna voor zoover het mij noodig voorkwam er kopieën of uittreksels van laten vervaardigen.

Ook is een begin gemaakt met afschrijven van hetgeen over de gemeentearchieven voorkomt in de na 1869 aan Gedeputeerde Staten ingediende jaarverslagen der gemeenten, welke verslagen daarvoor van het Provinciaal Bestuur worden geleend. Uit

de nog onder onze bewaring zijnde verslagen van alle 184 gemeenten over 1851—1869 zijn die extracten reeds in vorige jaren gemaakt.

VIII. *Raadpleging der verzamelingen.*

Het Archief wierp weder zijn rechtstreeksch nut af voor een, blijkens het register van inlichtingen en onderzoekingen, aanmerkelijk aantal autoriteiten en partikulieren. De schaduwzijde van dit op zich zelf tot voldoening aanleiding gevende feit is, dat met de bemoeiingen ten deze bijna alle bureautijd gemoeid is van minstens één ambtenaar.

Ik heb wederom de taak met den commies, den heer mr. Ebell, gedeeld en in het bijzonder weder onderzoekingen tot bewijsvoering van rechten voor mijne rekening genomen. Ook de klerk J. H. Duysings heeft bij sommige onderzoekingen een deel van het tijdroovendste werk gedaan.

Van de nasporingen naar herkomst en bewijs van rechten zijn vermeldenswaard die omtrent:

Het mederecht van den Staat in de heerlijke jacht van *Oirschot en Best*, waarover den Staat een proces is aangedaan dat nog hangt en waarin mijn hulp werd ingeroepen door den Minister van Financiën.

Het *Tempelsche veer over de Maas* onder Over-Asselt, waarover aan den Ingenieur van den Waterstaat in het 5e Rivier-Arrondissement uitvoerige inlichtingen werden verstrekt, o. a. met behulp van het uit 's Rijks Archief in Gelderland daartoe tijdelijk ten gebruike ontvangen dossier eener procedure voor het Hof van Gelderland gevoerd tusschen den eigenaar van het Maasveer te Grave en dien van den Tempelschen hof met daartoe hoorend „klein veer" van ouds genoemd 't Schimmelpenninks-veer.

Het *Katwijksche veer over de Maas*, waarvan mij de geheele verzameling titels ter inzage en „ontcijfering" werd overhandigd.

Het collatierecht van het Groot Seminarie van het Bossche bisdom betreffende *beurzenstichtingen*, waarover inlichting is gegeven aan de Gedeputeerde Staten dezer provincie, evenals over

de beurzen der fundatie Swaens, en

de studiebeurs-Peelmans.

De heerlijke jachtrechten van *Moergestel*, *Zes-gehuchten* en *Tulden*, waarover de hangende procedures werden voortgezet of in appel vervolgd.

Het vischrecht der voormalige heeren van *Heeze* c. a.

Drie renten onder *Someren*, aan de Algemeene Armen aldaar verschuldigd.

Een tiendrecht onder *Boekel*, uit het Ven aldaar.

Een erfpacht onder *Heesch*, verschuldigd aan het R. K. weeshuis alhier.

Een recht van uitweg over den Molendijk te *Standdaarbuiten*.

Een recht van uitweg bij de haven onder *Lage-Zwaluwe*.

Een recht van uitweg naar den Kerkdijk te *Hooge-Zwaluwe*.

Een recht van uitweg van een perceel land onder *De Werken*.

De begrenzing van een perceel onder *Best*.

Een servituut van het huis „de Beurse" te *Bergen-op-Zoom*.

Het recht op exemptie van zekere lasten voor grensbewoners onder *Baarle*.

Het recht op een los- en laadplaats in de rivier De Eendracht onder *Halsteren*.

Het recht op *beurzen* gefundeerd door Hester van Grinsven, Daems, Bloemendaal, G. P. Schoenen, Barbara van Grevenbroek, Peter van Grinsven.

Van de onderzoekingen voor zuiver wetenschappelijk doel vermeld ik die omtrent:

De *verrassing van Breda*, den turfschipper van Bergen en den aanvoerder K. van Heraugieres.

Gisbertus Voetius en zijn briefwisseling met Bossche autoriteiten in 1642.

De *Engelsch-Presbyteriaansche kerk* in Bergen-op-Zoom.

De *wapens der gemeenten* liggende om Eindhoven.

De oude stedelijke indeeling van *'s-Hertogenbosch*.

Lambert Thomas Schenckel, Bosschenaar, schrijver van een mnemotechnisch werkje „De Memoria" enz.

Pieter Breughel (de oude), zijn geboortejaar en familiebetrekkingen.

De geschiedenis van *Deurne*.

Het wapen van *Willemstad*.

Oude heerwegen en *Romeinsche wegen* in de buurt van Werkendam.

Herkomst van een looden penning enz. (*gildepenning* uit Bergen-op-Zoom).

Stichting van het *Mannen- en Maagdenhuis* te 's-Hertogenbosch.

Geschiedenis van de gewestelijke *bestuursinrichting* in 1795—1810.

Vestiging der *Bonefanten* te 's-Hertogenbosch.

De *waag* te Eindhoven.

Oude rechten van *Kuik*.

Prioren der *Kruisbroeders* in den Bosch in 1505—1561.

De Bredasche *Nassau's*.
Krijgsgeschiedkundige bijzonderheden betreffende *Breda*.
De heeren *van Daelem*, heeren van Dongen en Zwaluwe.

In het bijzonder acht ik een onderzoek vermeldenswaard, waarbij het gold de echtheid te toetsen van een aantal oude Noordbrabantsche schepenbrieven. Men vroeg mij afschriften van de minuten dier akten uit de betrokken Bossche en andere schepenprotokollen, en dat wel omdat in enkele der perkamenten brieven eenige veranderingen waren aangebracht. Hoewel bij de vraag de dateeringen duidelijk waren omschreven, kon ik slechts een enkele der akten in de protokollen terugvinden. De perkamenten zijn mij daarom tijdelijk toevertrouwd. Bij de inzage bleken mij veranderingen zoowel ten aanzien van namen als van dateeringen te zijn geschied. Hoewel stellig reeds een 150 jaren oud en wellicht nog een eeuw ouder, zijn zij toch zeker niet reeds door de gerechtsschrijvers zelven bij het vervaardigen der brieven gemaakt. Een feit is dat in de uitgevaardigde grossen zoogoed als in de minuten van schepenakten wel eens namen, bijzonder die der schepenen, en de datum later ingevuld worden en dat verschrijvingen wel eens, zonder authentiseering in het slot, op de eenvoudigste wijze verbeterd worden. Doch hier hebben al de veranderingen blijkbaar verband en een strekking, zoodat wel aan opzettelijke vervalsching moest worden gedacht.

Intusschen bleek bij nader bekijk dat de falsaris overleggend en omzichtig was te werk gegaan. De veranderingen van de jaartallen waren geschied door uitwissching en nieuwe invulling in overeenstemmend letterschrift. En met die veranderingen hielden die der namen van de schepenen verband, waarbij men dus òf gebruik heeft gemaakt van de in 1670 in de Bossche stadsbeschrijving van Jacob van Oudenhoven verschenen schepenlijst, òf, als de vervalsching van nog vroeger dateert, op een of andere wijze de schepennamen van het valsche jaar heeft weten te vernemen. En waar de naam van een der partijen veranderd is — op dezelfde voorzichtige wijze — is er aan gedacht zoo noodig ook het rugschrift te veranderen of te vernieuwen, waarin bij Bossche brieven geregeld de naam vermeld wordt van hem aan wien de brief is afgeleverd. Desgelijks met de verdere rugopschriften indien daarin de oorspronkelijke datum of partijnaam vermeld was. Aan alles is, om zoo te zeggen, gedacht. In verband met de veranderingen van de namen der schepenen zijn ook de zegels vervangen door die van andere brieven of is het niet aldus te vervangen zegel door verwarming en pletten onkenbaar gemaakt.

Niet zoo heel sterk te verwonderen is het dan ook dat in de tweede helft der 18e eeuw een notaris van twee dezer aldus vervalschte brieven authentieke kopie heeft gegeven zonder — althans voorzoover blijkt — iets te bemerken; te meer daar in een dezer akten alleen in den tekst, niet in de dateering, veranderd is. Wel, en in hooge mate, verbazend is het, dat een weinig later een der Bossche secretarissen omtrent vijf der gemutileerde brieven verklaring geeft dat hij ze heeft gezien, gelezen en geëxamineerd en dat zij waren gansch en gaaf, uitgenomen eenige beschadiging aan de uithangende zegels, doch alleszins buiten suspicie van fraude. Al is dit de gewone *rimram*, overgenomen naar de formule der oude vidimus-brieven („quod nos vidimus et perlegimus litteras sanas et integras, non cancellatas non abolitas nec abrasas sed omni vitio et suspicione ut apperuit carentes," etc), hier gaf iemand verklaring, die de protokollen voor het naslaan had maar vier van de vijf niet opslaan *kon* omdat behalve partijnamen daarin ook de datum (met de schepennamen) veranderd was, en, had hij de vijfde opgeslagen, de afwijking in de namen had moeten zien!

Bij alle omzichtigheid gaf de falsaris intusschen toch vat genoeg op zich.

Ten eerste kwam bij twee brieven de alleen ten aanzien van het jaartal veranderde dateering nu op een zondag uit, op welken dag het protokol geene akten bevat, zoodat de vervalsching vaststond.

Ten andere was bij sommige brieven in de dubbele dateering door de verandering van het jaartal tegenspraak ontstaan. Om een willekeurigen dag als voorbeeld te nemen: dinsdag na Oculi is 5 maart in 1453 doch niet in 1381. Hierdoor vonden wij met wat moeite een echt jaartal terug. Ik rekende n.l. uit, dat vrijdag na Quasimodo slechts in een bepaald aantal jaren klopte op den aangegeven dag van mei; in een van *die* jaren vond men toen de minuut van den brief, welke bijna 50 jaren geantidateerd bleek.

Ten derde heeft de man in één brief slechts den naam van een der beide schepenen veranderd. De andere hielp ons het juiste jaartal weer vinden; de brief bleek bijna 150 jaren geantidateerd te zijn.

Ten vierde is aan een brief een der oorspronkelijke zegels kenbaar gebleven, hetwelk niet wees op de (veranderde) schepennamen. Leden der door dat zegel aangewezen familie waren schepen in 36 verschillende jaren. Van al die jaren moest men de akten van een geheele maand nazien, wijl ook de dag veranderd scheen. De uitslag loonde de moeite; ook deze brief bleek aanmerkelijk geantidateerd.

In vijf der brieven bemerkte ik geene veranderingen. Bij scherp bezien ontdekte ik echter, dat twee dezer geschreven zijn op perkament waarop een andere akte is uitgewischt. Onder scherp licht kwamen daarvan nog enkele letters en woorden weer in het gezicht. En dat *oudere* schrift scheen stellig van jongeren datum dan de dagteekening aanwees van het er overheen geschreven stuk!

Laat ik hier aan toevoegen dat van de rest althans één geheel echt en onvervalscht is. Omtrent één brief, ook blijkbaar vervalscht, schijnt het onderzoek naar den juisten datum hopeloos, wijl van de betrokken schepenbank de bewaard gebleven protokollen niet oud genoeg schijnen op te klimmen.

Aan den wensch om afschriften uit de protokollen kon dus per slot voor 6 van de elf brieven gevolg worden gegeven.

IX. *Bemoeiingen met de locale archieven in de provincie.*

Ten aanzien der hier te vermelden werkzaamheden en zorgen kan ik als vorige jaren weder verwijzen naar het jaarverslag omtrent mijne bemoeiingen voor een goede bewaring van gemeente- en waterschaps-archieven in deze provincie, dat ik aan de Gedeputeerde Staten uitbreng. Daarin zal dit jaar weder de verschijning van een der door mij in de laatste jaren opgemaakte inventarissen vermeld kunnen worden.

De Archivaris in Noordbrabant,

A. C. BONDAM.

VERSLAG DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKS-ARCHIEF TE 's-HERTOGENBOSCH.

Hieronder doe ik, evenals over vorige jaren, afzonderlijk verslag van de aanwinsten welke dit Archief deed in het jaar 1904. Ik doe dat weder op den voet als over 1903 en 1902, zoodat de aanwinsten worden opgenoemd volgens de plaats welke zij in het Archief bij de verschillende verzamelingen innemen. Deze verslagorde heeft ontegenzeggelijk voordeelen boven de vroeger gevolgde, waarbij de opsomming geschiedde volgens de toevallige wijze van verkrijg. Een bezwaar is dat sommige aanwinsten, van één persoon of collegie verkregen, niet bijeen vermeld worden. Zoo werd b.v. verleden jaar het geschenk Pels Rijcken-Kuyck onder 3 of 4 verschillende rubrieken vermeld, evenals de overneming uit het gemeente-archief van Oisterwijk. Doch een overwegend voordeel is daartegenover dat bij de nieuwe orde in latere tijden steeds elke aanwinst gemakkelijk is op te sporen en dat er op de verslagen niet ook nog verwijzende tabellen gemaakt moeten worden, zooals ik thans voor de vroegere jaren mij genoodzaakt heb gezien te doen aanleggen. Dit geeft voor de oudere jaren, tusschen 1860 en 1880 en zelfs daarna, thans reeds heel wat moeite en nasporing.

Ik vang weder aan met

A. Aanwinsten voor het oud-provinciaal archief.

I. Bij de collectie-Cuypers van Velthoven, in 1883 aangekocht, berustte een folio register getiteld „Uitgifte Gemeente-

gronden", waarvan de herkomst onzeker was. Thans heb ik, ten gevolge der bewerking van de archieven van het gewestelijk bestuur uit 1795—1810 ontdekt, dat dit register afkomstig is uit het comptoir der Domeinen van Bataafsch Braband. Ik heb het dus met het archief van dat comptoir hereenigd.

Het bevat kopieën van resolutiën van het Bestuur van het Departement van de Dommel (30 maart 1799—20 juni 1802), van het Departementaal Bestuur van Brabant (21 juni 1802—10 mei 1807), alsook (voor zoover betreft de vroegere Nassausche domeinen) van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, bij welke resolutiën octrooi verleend is tot moeren of tot verkoop van gemeentegronden, en uitgiften van nieuwe erven uit gemeentegrond; alle tusschen 28 augustus 1801 en 30 december 1802.

Het is voorzien van een klapper op de plaatsnamen, en geheel volgeschreven. Het is blijkbaar een deel van een serie, waarvan de andere deelen nog te zoeken zijn.

Uit dezelfde collectie-Cuypers scheidde ik vroeger een gedeelte af van het archief van den franschen Fortificatie-Directeur te Breda. (1) Thans trof ik weder eenige aan dien Directeur gerichte missives aan, in een der talrijke portefeuilles van de Collectie tusschen stukken van geheel anderen aard verscholen. Zij betreffen Breda, Geertruidenberg en Willemstad, en zijn weder uit 1812 en 1813.

Het vermoeden ligt voor de hand dat zich dergelijke vondsten nog vaak herhalen zullen.

In een andere portefeuille van dezelfde collectie vond ik eenige missives en een minuutstaat van den sous-préfêt de l'arrondissement de Bréda, département des Deux-Nethes", uit 1810—1812. Naar dat onder-prefectuursarchief heb ik vroeger een vruchteloos onderzoek gedaan, naar aanleiding der aanbieding aan ons van eenige stukken er uit. Ik deed van de zaak toenmaals uitvoerig verslag (2).

Tengevolge van aankoop is voor het archief van den *Raad en Rentmeester-Generaal der Domeinen van Braband over de Stad, Meierije en Quartiere van 's-Hertogenbosch* teruggekregen een dossier uit 1788/89. Het betreft een verzoek aan den Raad van State om tot handhaving van de regalia der vrije grondheerlijkheid Heeze c. a. gebruik te mogen maken van 's Lands ordonnan-

(1) Rijks-Archiefverslagen 1898 blz 294 (overdruk blz. 30).
(2) Idem 1889, blz. 63 en 64; 1890 blz. 83 en 102—113.

tiën, reglementen en plakaten op de gruit (5 maart 1643), den houtschat (het laatst geëmaneerde, d. i dd. 7 februari 1766), den schouw (20 maart 1653), het beplanten der Meijerij (29 october 1696, vernieuwd 9 juni 1714), tegen de boomschenders (5 januari 1746) en den ijk (20 maart 1681). Hierop werd genomen de resolutie van 26 januari 1789, welke mede in kopie is bijgevoegd. Daarbij was tevens een kopie van de resolutie der Staten-Generaal dd. 25 april 1760 voor Jan baron van Tuyll van Serooskerken, heer van Heeze c. a., tot relief van een verzuim tegen de publicatie van het jachtreglement van den Raad van State dd. 16 juni 1656 (Groot Placaatboek, dl II, p. 2449). Ook dit stuk is, blijkens het rugschrift, afkomstig uit het archief van den Rentmeester voornoemd.

Bovendien was er een authentieke kopie bij van een aanstelling dd. 24 januari 1784 door den heer van Heeze, Leende en Zesgehuchten van een ijkmeester over zijne vrije grondheerlijkheid.

Bij de voortgezette ordening der griffie-archieven is nog te voorschijn gekomen een maatboek, opgemaakt door een opnemer en een landmeter op last van gecommitteerden tot het werk der verponding, gequalificeerd volgens besluit van den Minister van Financiën dd. 28 augustus 1806 n°. 31, bij aanschrijving van de hoofdcommissie tot de zaak der verpondingen in den-Haag van denzelfden datum n°. 2, en wel een uit het ressort van Eindhoven, nl het tweede deeltje van Tongelre dat aansloot aan een der 47 in 1896 gevonden en vermelde maatboeken van dezelfde soort (1).

Bij de voortgezette regeling der losse stukken van de schepenbank van Tilburg en Goirle zijn twee correspondentie-stukken gevonden uit het archief van den Landdrost van Brabant. Het zijn stukken die uit Tilburg niet weder zijn opgezonden doch nu in de chronologische collectie van het Landdrostambt een ledige plaats kunnen aanvullen. Zij zijn op het nummer ingevoegd met de vermelding op de stukken dat zij in 1904 uit het secretarie-archief van T. en G. zijn teruggekomen. Het zijn:

a. Een aan den Landdrost van Braband gericht en bij kantbeschikking van dezen d.d. 9 juli 1808—T om bericht en con-

(1) Archiefverslagen 1896 blz. 154 (overdruk blz. 22).

sideratie in handen van het gemeentebestuur van Tilburg gesteld rekwest van een groot aantal inwoners der wijken Kerk, Oirle en Broekhoven te Tilburg, houdende verzoek om de nieuwe door het Departementaal Bestuur van Braband geoctroieerde woensdagsche weekmarkt te doen houden in plaats van op het plein van de zoogenaamde wijk De Veldhoven op het plein genaamd „de zaturdagsche markt".

Gemerkt 9 juli 1808—T (tevens 13 juli 1808—2).

b. Een aan den Landdrost van Braband gericht en bij kantbeschikking van dezen dd. 25 augustus 1808—K. K. om bericht en consideratie in handen van het gemeentebestuur van Tilburg gesteld rekwest van eenige ingezetenen van den haardgang Den Heuvel te Tilburg, houdende verzoek om de nieuwe door het Departementaal Bestuur van Braband geoctroieerde woensdagsche weekmarkt te doen houden in plaats van aan De Veldhoven aan Den Heuvel, met opmerking dat de zaturdagsche markt reeds aan de kerk wordt gehouden.

Gemerkt 12 augustus 1808—I en 25 augustus 1808—K. K. (tevens 31 augustus 1808—2).

B. Aanwinsten voor de rechterlijke archieven.

I. Bij dezelfde gelegenheid als de sub A hiervóór aan het slot vermelde aanwinst, werd ook een dossier terugverworven van het Archief van den *Raad en Leenhof van Braband en de Landen van Overmaze*. Het bestaat in kopieën van gewisselde schrifturen, naar aanleiding van het verzoek dd. 24 januari 1760 van den heer van Heeze c. a. om erkenning en bevestiging van zijn recht van vrije warande. Dit dossier is, volgens opschriften, vroeger op vier aucties geveild geweest, onder de n°s. 70, 257(?), 3164 en 2482.

II. In verschillende gemeente-archieven zijn bij nader onderzoek nog deelen van oude rechterlijke archieven gevonden, welke van de betrokken gemeentebesturen zijn opgevraagd en overgenomen. Ik laat de beschrijving dier aanwinsten hier volgen in alfabetische orde naar de plaatsnamen der jurisdicties (schepenbanken en opgevolgde civiele rechtbanken).

Asten en Ommel.

1 en 2. Twee protokollen van openbare verkoopingen en verpachtingen, over 1714—1728 en 1748—1762.

3. Een protokol van tiendverpachtingen over 1785—1805.

4—6. Drie protokollen van akten van indemniteit en borgtocht over 1718—1764, 1765—1787 en 1788—1810.

7 en 8. Twee protokollen van schouwverbalen, over 1750—1793 en 1800—1809.

9—12. Vier pakken vorstersrelazen van huwelijksproclamatiën, 18^{e} eeuw.

13 en 14. Twee protokollen van akten van aangifte voor het recht op de collaterale successie, over 1745—1759 en 1782—1810.

Bergen-op-Zoom.

1—3. Drie protokollen, gevormd door samenbinding van minuten van akten van goedsoverdracht en andere burgerlijke akten, ook trouwakten.

1. Over 1808; genummerd 1—46, waaraan ontbreken de nummers 1, 6, 11, 13, 14, 17, 29, 32, 33, 35, 39—41, 45 en 46 (alle minuten van trouwakten).

2. Over 1809; genummerd 1—117, waaraan ontbreken de nummers 1—4, 10, 11, 13, 22, 37, 40, 41, 45—47, 54, 55, 57, 59—62, 64—66, 68, 73, 77, 78, 88, 89, 93—95, 98, 99, 102, 105, 109, 113, 114 en 117 (idem).

3. Over 1810; genummerd 1—116, waaraan ontbreken de nummers 2—4, 8—11, 15, 16, 21, 23, 31, 32, 34, 35, 39, 41, 43—50, 54, 59—61, 63—71, 76, 77, 82—84, 86, 92—94, 98, 107 en 111 (idem).

Borgvliet.

Een boedelrekening (1782).

Deurne en Liessel.

Twee protokollen van notulen der rechtszittingen, over 1615—1620 en 1690—1708.

Gastel (Oud- en Nieuw-).

1. Een protokol van testamenten over 1740—1746, waarachter certificatien over 1755—1760.

2—4. Drie schepen-echtprotokollen, over 1721—1787, 1788—1807 en 1807—1810.

5. Een pak vorsters relazen van huwelijksafkondigingen over 1752—1780.

6 en 7. Twee registers, gehouden ingevolge art. 5 van de publicatie van het Departementaal bestuur van Brabant dd. 26 augustus 1802 voor de registratie van gereserveerde jacht; één voor Oud- en één voor Nieuw-Gastel.

8. Een lias specifieke lijsten van nagelaten goederen, opgemaakt voor het recht op de collaterale successie (XXe penning) over 1755—1765.

9 en 10. Twee liassen billetten van aangifte voor den XL^{en} en LXXX^{en} penning, over 1773—1779 en 1780—1785.

Geldrop.

1. Eenige katerntjes van een oud schepenprotokol uit de 16^e eeuw.

2. Een pakje oude rechterlijke akten.

3—6. Vier schepen-echtprotokollen over 1680—1698, 1730—1768, 1769—1796 en 1797—1808.

7 en 8. Twee pakken relazen van huwelijksaangifte en -afkondiging.

Halsteren c. a.

A. *Halsteren.*

1. Een pakje stukken van correspondentie over rechtszaken uit 1705—1783.

2. Een omslag met schepen-schuldbrieven uit 1698—1810.

3. Eenige minuten van uitgegane borgbrieven uit 1728 en 1730; en een ingekomen borgbrief uit 1783.

4. Een pak akten van openbare verkooping van roerend goed uit 1693—1810.

5 en 6. Twee banden met idem over 1797—1799 en 1803—1805.

7. Een pak akten van onderhandsche verkooping van onroerend goed uit 1660—1810.

8. Idem van openbare verkooping van onroerend goed uit 1695—1808.

9. Een pak akten van openbare verpachting uit 1707—1808.

10 en 11. Twee dito attestatiën vóór schepenen uit 1672—1684 en 1702—1809.

12. Een idem testamenten uit 1695—1797.

13. Een idem akten van uitkoop en deeling uit 1700—1809.

14. Een idem boedelinventarissen uit 1700—1807.

15. Een idem akten van aanstelling en benoeming van voogden uit 1734—1810.

16. Een idem rekwesten aan schepenen uit 1704—1811.

B. *Noordgeest.*

1. Een protokol van opdrachten, contracten en andere akten over 1693—1706.

2. Een missive over een procedure, 1743.

3. Een tweetal schepen schuldbrieven, 1760 en 1803.

4. Een pak akten van openbare verkooping van roerend goed uit 1683—1810.

5. Een idem akten van onderhandsche verkooping van onroerend goed uit 1663—1810.

6. Een idem akten van openbare verkooping van onroerend goed uit 1684—1800.

7. Een idem attestatiën vóór schepenen uit 1705—1737.

8. Een idem testamenten uit 1702—1747.

9. Twee akten van uitkoop en deeling, 1805 en 1810.

10. Eenige boedelinventarissen, 1797—1806.

11. Twee akten van aanstelling van voogden, 1748 en 1806.

C. *Auvergne- en Oud-Glimes-polder.*

1. Eenige schepen-schuldbrieven uit 1734—1763.

2. Een borgbrief, 1724.

3. Een pak akten van openbare verkooping van roerend goed uit 1693—1810.

4. Een idem akten van onderhandsche verkooping van onroerend goed uit 1714—1810.

5. Een idem akten van openbare verkooping van onroerend goed uit 1699—1808.

6. Een idem verpacht-cedulen van tienden van de erven Roskam uit 1760—1783.

7. Een testament; 1736.

8. Een akte van deeling; 1806.

9. Eenige boedelinventarissen uit 1723—1810.

10. Een pak boedelrekeningen uit 1714—1778.

11. Twee akten van aanstelling van voogden; 1769 en 1806.

12. Een rekwest aan schepenen; 1743.

D. *Beimoerpolder.*

1. Een pak akten van onderhandsche verkooping van onroerend goed, uit 1695—1796.

2. Een pak akten van openbare verkooping van roerend en van onroerend goed, uit 1720—1799.

3. Een boedelinventaris; 1764.

E. *Auvergne-, Oud-Glimes- en Beimoerpolder.*

Een protokol van allerhande akten over 1807—1810.

F. *Halsteren, Noordgeest en de Polders.*

1. Een pak verpachtcedulen van de tienden van den markies van Bergen-op-Zoom onder de Buitenpoorterij van Bergen-op-Zoom, Halsteren, Noordgeest en Borgvliet (ten Leenhove van Bergen-op-Zoom), uit 1713, 1717, 1718, 1727—1731, 1749—1758, 1760—1791, 1793 en 1799. (Geliasseerd geweest; met de vroeger overgenomene zijn thans aanwezig die over 1711—1731, 1749—1758 en 1760—1802.)

2. Een pak borderellen op de tiendverpachtingscedulen genoemd sub 1, uit 1753/4—1755/6, 1760/1—1772/3, 1774/5—1787/8, 1790/1 en 1798/9. (Thans aanwezig die over 1753/4—1755/6, 1760/1—1772/3, 1774/5—1788/9, 1790/1—1795/6 en 1798/9—1800/1.)

3. Een pak verpachtcedullen van de tienden van den markies van Bergen-op-Zoom in de Oud-Glimes- en andere polders in het Westkwartier van het Markiezaat (ten Leenhove van Bergen-op-Zoom) uit 1712, 1720, 1723, 1760—1779, 1781—1795. (Geliasseerd geweest; thans aanwezig die over 1712—1727, 1760—1779 en 1781—1802.)

4. Een bundel borderellen op de tiendverpachtingscedulen genoemd sub 3, uit 1761/2—1787/8, 1790/1 en 1794/5. (Thans aanwezig die over 1761/2—1787/8, 1790/1, 1794/5, 1800/1 en 1801/2.)

5. Een verpachtcedule van alle tienden genoemd sub 1 en 3; 1803. (Geliasseerd geweest; thans aanwezig die over 1803—1810.)

6. Eenige borderellen op laatstgenoemde verpachtcedulen, uit 1805/6, 1806/7 en 1808/9. (Thans aanwezig die over 1803/4—1806/7, 1808/9 en 1809/10.)

7. Een verpachtcedule van de tienden van den 5[en] kavel in den Noordpolder (ten Leenhove van Bergen-op-Zoom); 1721. (Met een liasgat; thans aanwezig die uit 1711, over 1713—1721, uit 1724 en 1727.)

8. Een bundel verpachtcedulen van de tienden van den dijkgraaf Dingemans c. s uit 1719 en 1760—1783. (Geliasseerd geweest; thans aanwezig die over 1712—1727 en 1760—1783.)

9. Een pak akten van volmacht over 1730—1797.

10. Register bevattende de registratie der landen met gereserveerde vrije jacht onder *Halsteren*, *Noordgeest*, *Auvergne-*, *Oud-Glimes- en Beimoerpolder*, *Borgvliet* en *Zuidgeest*, krachtens art. 5 der publicatie van het Departementaal bestuur van Braband dd. 26 augustus 1802; met de verklaringen van volharding der reserve vereischt krachtens art. 8 der publicatie van hetzelfde bestuur dd. 28 juli 1803 en krachtens art. 12 der publicatie van idem dd. 14 augustus 1806.

11. Een bundeltje brieven, protesten enz. betrekkelijk de jacht-reserve; 1802.

12. Een bundel akten betreffende meting en opname van landen met veldvruchten uit 1802—1810.

13. Een pak akten van meting en schatting van eigendommen, ook in verband met beloopen schade, uit 1695—1810.

14. Een protokol van schepen-trouwakten voor Halsteren c. a.

a. over 1676—1710;

b. over 1792—1803 (waarin ook van *Borgvliet* en *Zuidgeest*).

15. Een protokol van schepen-trouwakten voor Halsteren, Noordgeest en de Polders over 1803—1808.

16. Twee pakken relazen van huwelijksproclamatiën, over 1647—1775 en 1799—1810.

17. Een reeks uittreksels uit rekeningen afgelegd door P. Sam aan mevrouw Drostijn—Appeltern; 1682.

18. Eenige notarieele akten van uitkoop en deeling, en eenige van de schepenbank van Woensdrecht.

19. Een pakje allerhande akten verleden vóór schepenen van Woensdrecht, van Ossendrecht en van Borgvliet.

Lierop.

1 en 2. Twee schepen-echtprotokollen, over 1747—1755 en 1755—1810.

3. Een pakje vorstersrelazen van huwelijksproclamatiën; over 1764—1800.

4. Een drietal publicatiën van verschillenden aard; 1700, 1701 en 1778.

5. Perkamenten brief van den Raad van Brabant — waarvan het afhangend zegel is afgevallen — houdende vonnis dd. 10 april 1677, waarbij de verdere behandeling van een privaat geschil gebracht wordt bij de schepenen van Lierop.

Tilburg en Goirle.

Een protokol van publieke verkoop- en verhuringsakten in het bijzonder betrekking hebbende op Goirle, over 1759—1766.

Vlierden.

1—3. Drie protokollen van notulen der rechtzittingen, over 1618—1632, 1702—1744 en 1745—1793.

4. Een pak losse processtukken uit de laatste helft der 18e eeuw.

Zuidgeest.

Een protokol van allerhande akten over 1698—1781.

III. Van mijn ambtgenoot in Zeeland ontving ik, als afkomstig uit een schenking van den heer J. G. Frederiks te Middelburg, een brief-requisitoriaal dd. 28 januari 1700 van den Hoogen Raad van Holland, Zeeland en Vriesland (aan schepenen van den-Bosch) om getuigen te hooren in een proces vóor den Raad hangende.

IV. In 1889 is voor het oud-rechterlijk archief van *Heeswijk* o. a. overgenomen een register van zoogenaamde Boschbrieven over de jaren 1731—1775, gemerkt *B.* (Ingevolge het plakaat van de Staten-Generaal van 2 october 1716 moest door iedere schepenbank in de Meierij worden gehouden een register voor de kopieën van akten, ten overstaan van schepenen van 's-Hertogenbosch verleden maar betrekking hebbende op goederen onder het ressort van de bank gelegen). In het afgeloopen jaar zijn nog gevonden en overgenomen het voorafgaande en het volgende register dier Boschbrieven, nl.:

over 1716—1731, gemerkt A, en
over 1777—1806, gemerkt C.

Verder zijn nog gevonden een tweetal banden behoorende tot het archief van den Laat- en Leenhof van Heeswijk, zoodat daarvan nu zich in het depôt bevinden, met die welke reeds in 1889 verkregen maar toen niet specifiek opgegeven zijn:

1 (Aanwinst 1889). Een dingrol over 1781—1794.

2 (Aanwinst 1904). Een protokol bevattende:

a. Kopieën (blijkens notitie op fol. 4) van leenakten uit 1476—1658;

b. Leenakten over 1662—1727.

3 en 4 (Aanwinst 1889). Twee protokollen van leenakten over 1727—1763 en 1763—1787.

5 (Aanwinst 1904). Een register met kopieën van leenakten, in 1728 aangelegd en geleidelijk bijgehouden, uit 1476—1730.

6—8 (Aanwinst 1889). Drie registers van kopieën van leenakten, geleidelijk bijgehouden, over 1731—1773, 1773—1789 en 1789—1792.

V. Bij de collectie-Cuypers vond ik een tiental origineele kennisgevingen van aanstellingen van schepenen en magistraatspersonen van Geertruidenberg, door of namens den prins van Oranje toegezonden aan den schout van Geertruidenberg. Zij betreffen de jaren 1682, 1685, 1702, 1748, 1753, 1777, 1778, 1779, 1780 en 1783.

C. Aanwinsten voor de Nieuwe Archieven.

I. Door het gemeente-bestuur van Heeswijk zijn ons overgedragen de dubbelen der rekeningen van die gemeente over de jaren 1814, 1817—1823, 1825, 1829, 1830, 1832 en 1834—1849; 28 deelen.

Daarbij het dubbele exemplaar van de gemeente-begrooting voor 1832.

II. Bij de verdere ordening van het archief van de Commissarissen des Konings over het tijdvak juli 1850—1879 is voor de overige griffie-archieven nog een beduidende hoeveelheid dossiers en stukken gevonden.

Voor het archief van *Gedeputeerde Staten* kwamen nog een driehonderd stukken terecht over verschillende onderwerpen. Deze zijn op hunne plaats in de chronologische collectie gebracht. Van deze stukken stip ik aan die in 1857 en 1858 gewisseld over het ontslag van een ontvanger te Boekel, die uit 1860 naar aanleiding van het zinken van de Capelsche boot, alsmede het origineele exemplaar van het „Reglement van bestuur ten Platten Lande in de provincie Noordbrabant", vastgesteld bij Koninklijk besluit van 8 mei 1819 l^a. V^2, ingekomen bij missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 5 juni 1819, geagendeerd 11 juni 1819 l^a. A^1. Dit laatste is gedrukt, zoodat het oorspronkelijke niet afzonderlijk behoeft bewaard te worden, integendeel bij voorkeur op zijn plaats in de chronologische collectie aanwezig behoort te zijn.

Andere tot hetzelfde archief behoorende dossiers en stukken zijn gevonden welker invoeging in de chronologische collectie niet wenschelijk was, hetzij wegens hun bijzonder belang, hetzij om louter redenen van practischen aard. Ik vermeld ze onder eenige hoofden.

Rijks- en Provinciale belastingen.

Lijsten van de aanvragen om vrijdom van grondbelasting voor stichtingen op grond van artikelen der wet van 26 mei 1870 *Stbl.* n°. 82; agenda's van de reclames in zake patentrecht en personeele belasting; enz.; 1868—1873.

Lijst der hoogstaangeslagenen voor 1875, met bijlagen.

Processen-verbaal van tolverpachting, 1864—1869.

Verschillende stukken betreffende tolverpachtingen, 1847—1870.

Onderwijs.

Verslag van den toestand van het Lager-Onderwijs over 1854.

Verslagen van de plaatselijke commissies te 's-Hertogenbosch, Breda en Helmond omtrent den toestand van het Middelbaar Onderwijs aldaar over 1867.

Berichten van de arrondissements-ijkers over de levering van stellen maten en gewichten aan de in hun arrondissement liggende gemeenten ten dienste van het onderwijs. (Antwoord op aanschrijving dd. 17 juni 1828 litt. E.)

Waterstaat.

Gewisselde stukken over de verbetering van de rivier de Aa, in 1842, 1856, 1857, 1859—1863.

Idem over de verbetering van de rivier de Dommel in 1856, 1857, 1859—1868.

Idem over de verbetering der beide genoemde rivieren in 1856—1858, en 1862, met een lijst der stukken uit 1856 en 1857.

Berichten en adviezen van polderbesturen over het ontwerp van een nieuw reglement op de waterschappen, ter voldoening aan de aanschrijving van 30 september 1859 G 155.

De ontwerpen van de bijzondere reglementen voor de waterschappen, gemaakt ter uitvoering van art. 104 van het reglement op de waterschappen van 9 november 1861, goedgekeurd bij K. B. van 4 januari 1862 n°. 101, en opgenomen in het Prov. blad van 1862 n°. 1 (bij elk de voorafgegnea briefwisseling); 1862—1866.

Opgaven der gemeentebesturen van de namen der in de gemeente liggende polders met vermelding wanneer de inzending van het ontwerp-bijzonder reglement heeft plaats gehad en of en zoo ja wanneer het is vastgesteld; antwoord op de aanschrijving van 3 augustus 1866 G. 155.

Verschillende stukken over de wegen, o. a. rapporten wegens den staat der kunstwegen; 1839—1891.

Waterrampen.

Ontvangbewijzen van gemeentebesturen van gelden ter uitkeering van vergoeding van schade geleden door den watersnood; 1855 en 1856

Staten van uitbetaalde gelden ter uitkeering als voor; 1861.

Staten van schade teweeggebracht aan personen onmachtig die schade te herstellen en opgaven van personen niet in staat om buitengewone of verhoogde dijklasten uit eigen middelen te voldoen; in antwoord op de aanschrijving van 7 mei 1861 G. 90.

Verschillende onderwerpen.

Minuut-verslag dd. 2 november 1860 G 142 aan den Minister van Binnenlandsche Zaken over de ontwerpen van besluit betreffende een nieuwe regeling der bevolkingsregisters; met vele bijlagen en kladden.

Staten van ontvangst en uitgaven van gemeenten die aanvraag om tegemoetkoming in de kosten van het lager onderwijs hadden gedaan; 1866—1868.

Een register (op losse katerns) van besluiten aangaande de kosten van onderhoud der huizen van bewaring; 1860—1869.

Een staat van de bestaande openbare middelen van vervoer (diligences en vrachtkarren) met aanteekening van den datum der concessie en de voornaamste bepalingen daaruit.

Staten aantoonende de voornaamste bijzonderheden betreffende den algemeenen gezondheids- en ziektetoestand in verband tot andere maatschappelijke toestanden en de gesteldheid van den grond in de gemeenten van Noordbrabant; in antwoord op de aanschrijving van 13 januari 1853 G 166[b].

III. Van het *archief van den Commissaris des Konings als Directeur der directe belastingen* zijn nog een zestal stukken en dossiers gevonden (geagendeerd 14 juli 1856 C 1, 26 september 1856 C 1, 28 october 1856 C 4[a.b.c.], 9 juli 1857 C 1[a], 11 augustus 1857 C 3, 28 augustus 1857 C 4.) Zij zijn op hun plaats bij de collectie gebracht.

IV. Van het *archief van den Arrondissements-direkteur der directe belastingen enz. te Breda* zijn aangetroffen een vijftal voordrachten voor het personeel der schatters van de personeele belasting, in 1852 door de controleurs ingezonden. Zij zijn geagendeerd: *rep.*

20 *febr. n°.* 306, *rep.* 24 *febr. n°.* 324, *rep.* 25 *febr. n°.* 331, *rep.* 11 *maart n°.* 407 en *rep.* 15 *maart n°.* 419. Zij vonden een plaats bij de overige hier aanwezige belastingarchieven.

V. Van het archief van den *Ingenieur van den Waterstaat in het* 3e *arrondissement* is te voorschijn gekomen een minuut-missive van dien ingenieur dd. 21 januari 1875 aan een opzichter te Fijnaart over de waterwaarnemingen langs de rivier de Mark. (*Agenda van dien ingenieur:* 21 *januari* 1875, *no.* 79/235). Dit stuk is voorloopig bij de nog door ons bewaarde archieven van den Provincialen Hoofdingenieur van 's Rijks Waterstaat gevoegd.

VI. Voor het archief van Gedeputeerde Staten van 1814—1850 zijn teruggevonden een pak staten van de hoofdelijke omslagen, batige sloten en posten voor onvoorziene uitgaven, voorkomende op de begrootingen der gemeenten in Noordbrabant (met opgave hoe er over is beschikt) over de jaren 1816—1819, 1835, 1838—1840, 1843—1845.

En later nog twee bundels stukken over de gemeente-comptabiliteit van Heesch (1830—1840) en Loon-op-Zand (1816).

VII. Buiten de reeds in 1902 (1) bekomen aanwinsten voor het archief van den houtvester in het 3e jachtdistrict der provincie Noordbrabant zijn nu nog verkregen voor dat archief:

Een ingekomen stuk uit *1818* en een vijftal uit *1843*.

Eenige oningevulde maand-lijsten van transactiën bestemd om ter autorisatie aan den opper-houtvester te worden ingezonden.

---

(1) Verg. Archiefverslagen 1902 blz. 104 (overdruk blz. 6.)

D. Aanwinsten voor de verzameling wetenschappelijke hulpmiddelen.

I. Onze collectie van afschriften en regesten van privilegiën, oorkonden, costumen enz. en van commentaren op rechtsbronnen enz., is in 1904 verrijkt met de nagelaten papieren van Mr. A. G. Klein — van welke aanwinst ik in het 6e hoofdstuk van het jaarverslag meer uitvoerig melding maakte en opgaaf deed.

II. Zij werd tevens vermeerderd met een stuk dat in de collectie-Cuypers is gevonden en bestaat in een Hs. met aanteekeningen op 315 artikelen van de ordonnantie en instructie op den stijl van procedeeren voor de Hoofd- en Leenbank, en de schepenbank van Breda, dd. 17 juni 1606.

III. Bij de verzamelde fragmenten van codices, oorkonden enz., afkomstig van boekbanden, zijn dit jaar o. a. ook gevoegd twee perkamenten, als band gebruikt gevonden voor twee signaten of schepenprotokollen van Grave, en bevattende:

N°. 1. het huwelijks-contract dd. „Grave le XXVIe jour d'aougst l'an mil . . . (1526 † Phil. v. Montmorency) tusschen Joseph van Montmorency Philipsz. en Anna van Egmond Florisdr., beide door hun vader voorgestaan en geassisteerd;

N°. 2. een brief van Karel V uit 1550, kwijtschelding verleenende aan een voortvluchtige wegens een doodslag zonder opzet te Grave gepleegd op donderdag vóór Vastelavond 1547/1548 (met visum van des hertogs Raden). Natuurlijk zijn van beide de zegels verdwenen; beide zijn door het gebruik als omslag wat beschadigd, en een weinig afgesneden.

IV. In de Ned. Staatscourant van 3 december ll. nº. 284 is mededeeling gedaan van een door den heer P. Haverkorn van Rijsewijk te Rotterdam aan dit Archief gedaan geschenk van een perkamenten brief van 8 october 1563, gemerkt P., de beide schepenzegels missende en een overeenkomst behelzende tusschen de gemeene ingezetenen van Bokstel en die van Oisterwijk betreffende de grensscheiding van hunne aan elkaar grenzende heide en gemeinte. Ziehier het regest van dit stuk.

1563 october 8. De gemeene ingezetenen van Boextele komen met die van Oisterwijck overeen na nauwkeurige plaatsopneming, oorkonden-onderzoek en getuigenverhoor dat de hun ieder in het bijzonder toebehoorende heyde en gemeynten zullen worden gescheiden met de navolgende palen en limiten: „den eersten paell, reen ende sceyden, een plaitse genoempt de Santvoirt, dwelck is een steechsken lopende vander Beluerscher straten suytwaert op naeden stroom genoempt de Aa, accorderende op een werfen busken staende opten cant vanden seluen stroom inden hoeck van eenen stuck beempts genoempt den Larenbeempt daer die scauwe van Boextele gewoenlijck wordt aengeveert, wesende omtrent eenen worp weechs hoogher dan dair den Roos-op-Loop ende de voirs. Aa tsamen vergaderen; ende vander seluer plaitsen lopende suytwairt lancx eenen langhen gracht van eenen heyuelt; ende vanden hoeck vanden seluen heyuelt lopende linie recht tot opten noortwesten hoeck naer Oisterwijck vanden gracht van eenen heycamp genoempt de Crekelshoeue; ende soe voert lancs oft beneuen den gracht oft wall vande selue Crekelshoeue totten suytwesten hoeck vande selue Crekelshoeue, ende van daer linie recht tot opten hoeck vanden gracht te Baelsvoirt, soe ende sulcx gelijck datt nu met vier distincte houte staken is affgerekent; ende zoe voirts lancx den wall oft gracht streckende ende correspondeerende tot opten pael staende bouen de brugge van Balsvoert"; onder bepaling dat die van B. op een stuk land binnen de grens aan hun kant bij den Krekelshoef niet mogen schutten en dat voor de door Oisterwijk over de aldus bepaalde grens vroeger verkochte gemeynte geen verhaal zal zijn.

Zoolang ons niet is gebleken tot welk archief dit stuk is terug te brengen kan het bij de algemeene aanwinsten-collectie op het jaar van verwerf bewaard worden.

V. Aangekocht is een folio Hs. in perkamenten band, op den rug gemerkt „(R)avenstei(n)—Megen" en op het plat „No. 6", en op het voorblad in forsche oude letters tot titel dragende: „**Leeffdael 1697**". Het bevat:

a. Kopie der deductie tot bewijs dat de stad en het land van *Ravenstein* gehoorig zijn onder Brabant en medebegrepen onder de Meierij van 's-Hertogenbosch, aan de Staten-Generaal op hun verzoek ingediend (vanwege de stad 's-Hertogenbosch); op 16 bladen waarvan het eerste enkel als titelblad is gebruikt en het laatste onbeschreven is.

b. Kopie der deductie tot bewijs dat de stad en het land van *Megen* gehooren onder Brabant en bijzonder onder de Meierij van 's-Hertogenbosch, op hun verzoek aan de Staten-Generaal ingediend door schepenen, gezworenen en raden der stad 's-Hertogenbosch; op 17 bladen waarvan het laatste onbeschreven doch in dorso voorzien is van een opschrift: „*Numero* 38 *Deductie raeckende die graeffschap Megen*".

c. Kopie van een gedrukte verzameling van „Titelen ende documenten dienende tot verificatie vande souvereyniteyt des graefschaps ende landen van Meghen", met kopie in margine van kantteekeningen, op het gekopieerde exemplaar nog bijgeschreven; op 35 bladen waarvan het eerste titelblad is en de laatste 5 onbeschreven zijn.

d. Twee kopie-resoluties der Staten-Generaal, met name:

1°. dd. *27 juli 1657*, declareerende de souvereiniteit van den Staat der Vereen. Nederlanden over Megen en Ravenstein;

2°. dd. *15 juni 1686*, den Raad van Brabant bevoegd verklarende het geschil over de erfopvolging in Megen verder te berechten; welke beide stukken blijkens vouwen in de achterbladen (uitkomende achter *e*), vroeger ineengevouwen bewaard zijn onder het opschrift: *mij*, *48*, *65*.

e. Kopie van een reeks resolutiën der Staten-Generaal van 7 januari tot 22 december 1677, alle verband houdende met het vraagstuk van de souvereiniteit van de Vereen. Nederlanden over Megen en Ravestein; op een katern van 14 bladen.

E. Aanwinsten voor de kaart-verzameling.

Bij de collectie Cuypers-van-Velthoven zijn, ingevouwen tusschen de folio kopieën van bescheiden betreffende Willemstad, een tweetal geteekende kaarten gevonden, waarvan de beschrijving hier volgt.

1. Een in vier of vijf kleuren getinte kaart van de polders tusschen Willemstad (N.W.), Klundert (N.O.) en Fijnaart (Z.O.), en wel van de polders: de Ruigenhil, de Heininge, de Groote polder van de Klundert, de Nieuwe Fijnaart en de oude Fijnaart (56 × 42 c.M.).

   Deze kaart heeft blijkbaar gediend bij een verkooping van landerijen (of tienden?), vermoedelijk met nog een dergelijke, tot welk vermoeden het opschrift „*2e deel*" aanleiding geeft.

   Een met potlood geschreven opschrift op den rug luidt: „*Ruygenhil, c.s. 1781.*"

2. Een potlood-schets van het fort Hollandia of Noordfort gelegen tusschen Willemstad en de Klundert aan het Hollandsch diep (48 × 38½ c.M.); vermoedelijk uit de 18e eeuw.

F. Aanwinsten voor de boekerij.

I. De belangrijkste aanwinst voor de boekerij in 1904 verkregen is zeker die van een stel der gedrukte Resolutiën van de Staten van Holland en Westfriesland, mij door den Algemeenen Rijks-Archivaris ingevolge mijn verzoek uit de dubbelen van het Haagsche Rijks-Archief toegezonden. Het bevat de deelen van de jaren, waarvan ik hieronder opgaaf doe. Alle zijn van den tweeden druk, behalve die van de jaren 1557--1564, 1667, 1668, 1670, 1671, 1673, 1674, 1678, 1729, 1741, en de lateren.

1557—1574
1575
1582
1585
1589
1595 en 1596
1598—1600/1
1604/6
1610/12—1631/34
1638/40
1643/44
1647/48
1651—1653
1655/56
1661/62
1667—1674
1678 en 1679
1681 en 1682
1684
1686
1688
1690
1692—1696
1698—1729
1741
1745—1776
1777, 2e deel
1778—1793
1794 (alleen de index)
1795 (januari).

Bij deze, zooals te zien is niet al te zeer incompleete, verzameling was tevens een stel gevoegd van de gedrukte Secreete Resolutiën van Holland en Westfriesland, bevattende de jaren 1669—1795, met een exemplaar van den Index daarop over 1653—1751 en 1791—1795.

Van den ook gedrukten Index op de gewone resoluties bezat onze boekerij reeds een exemplaar over 1524—1790.

II. Van een aantal verslagen, inventarissen en catalogi, in 1904 en vroeger verschenen, hebben wij weder een exemplaar ten geschenke ontvangen. Met name:

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst, deel XXV, over 1902 (Ontvangen van Uwe Excellentie).

Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven XXVI 1903 (Idem).

Notulen der XIIIe bijeenkomst der Rijks-Archivarissen op 21 october 1902 (Van den Algemeenen Rijks-Archivaris).

Notulen der XIVe bijeenkomst der Rijks-Archivarissen op 20 october 1903 (Idem).

Verslag van den toestand van het Koninklijk Kabinet van munten, penningen en gesneden steenen over het jaar 1902, door den direkteur (Van dezen).

Verslag van de commissie van bestuur van het Provinciaal museum van oudheden en geschiedkundige voorwerpen in Drenthe, over 1903 (Van de commissie).

Verslag van de commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen over 1903 (Van de commissie).

Verslag van den toestand van het West-Friesche museum te Hoorn over het jaar 1903, uitgebracht door de commissie van toezicht (Van de commissie).

Verslagen van den toestand der Koninklijke bibliotheek over de jaren 1902 en 1903 door den bibliothekaris (Van dezen).

Verslag van den toestand van het gemeente-archief te Amsterdam over het jaar 1903 (Van den Archivaris).

Verslag van den toestand van het gemeente-archief te Dordrecht over 1903 (Van den Archivaris).

Verslag van den toestand van het gemeente-archief te Leiden over het jaar 1903 (Van den Archivaris).

Verslag der commissie van toezicht over den toestand van het gemeente-archief te Rotterdam in het jaar 1903 (Van de commissie).

Verslag van den toestand van het oud-archief van Middelburg over het jaar 1903 (Van den Archivaris).

Verslag van den toestand van het oud-archief van Tilburg in 1903, door M. H. van Visvliet, oud-Archivaris van Middelburg (Van dezen).

Verslag betreffende regeling en beschrijving van oude gemeente- en waterschaps-archieven in Zuidholland over 1903, door mrs. P. A. N. S. van Meurs en A. Telting (Van de verslaggevers).

Verslag van den toestand der provincie Noordbrabant over het jaar 1903, uitgebracht door Gedeputeerde Staten (Van dit college).

Notulen van het verhandelde in de zomer-, najaars- en buitengewone vergadering der Staten van Noordbrabant in 1904 (Van het Provinciaal Bestuur).

Verslag van den toestand van de provincie Drente over het jaar 1903, uitgebracht door Gedeputeerde Staten (Van dit college).

Verslag van den toestand der gemeente 's-Hertogenbosch over het jaar 1903, uitgebracht door B. en W. (Van het gemeentebestuur).

Verslagen van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te 's-Hertogenbosch over de jaren 1884, 1885, 1888—1902 (Van dit college).

Verslag van de Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van een beschrijving van de Nederl. monumenten van geschiedenis en kunst over het jaar 1903 (Van de commissie).

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis; negende jaarverslag, 1 october 1903 (Van den directeur van het krijgshistorisch bureau van den Generalen Staf).

Verslag betrekkelijk den dienst der Rijkspostspaarbank in Nederland over 1903, aan de Koningin uitgebracht door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid (Van den Direkteur).

Inventaires des Archives de la Belgique. Inventaire des inventaires de la deuxième section des archives générales du Royaume (Van Uwe Excellentie).

Mr. R Fruin, Inventaris van het archief van Prelaat en Edelen van Zeeland (Idem).

Inventaris van het archief der Engelsche gemeente te Middelburg, door dr. E. Wiersum (Van dezen).

Catalogus der op Nederland betrekking hebbende gedenkpenningen; I, tot 1702 (Van den direkteur van het Koninklijk Kabinet van munten, penningen en gesneden steenen).

„Catalogus der geschiedenis"; Groot Brittanje en Ierland (Van den Bibliothekaris der Koninklijke bibliotheek).

Catalogus der bibliotheek van het stedelijk museum te Alkmaar, 1e, 2e en 3e gedeelte (Van den Archivaris der gemeente Alkmaar).

Inventaris van het Archief van de heeren en de heerlijkheid van Schagen 1902, door C. J. Gonnet, Rijks-Archivaris in Noordholland (Van dezen).

Onze boekerij werd verrijkt door de toezending van een exemplaar van:

Geschiedkundige publicatiën. Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche geschiedkennis (Door de commissie van advies voor 's Rijks-geschiedkundige publicatiën).

Overzicht van marktprijzen van granen te Middelburg; pachtprijzen van landerijen en polderlasten in den polder Walcheren in de jaren 1801—1900. Bijdragen tot de statistiek van Nederland, nieuwe volgreeks XLVI; uitgegeven door het

Centraalbureau voor de statistiek (Door den direkteur van het Centraal-bureau voor de statistiek van Nederland).

Dijk en Waterschaprecht in Nederland voor 1795 door A. A. Beekman, afl. 1—7 (Door Uw Excellentie).

Der Westbau des Münsters zu Essen door Geor Humann (Idem).

Geldersche kronieken, uitgegeven door P. N. van Doorninck; afl. 1 (Door den uitgever).

Limburg's jaarboek X. afl. 1—3 (Door de vereen. „Limburg").

Van de schrijvers ontvingen wij een exemplaar van de geschriften, getiteld:

De hervormde gemeente van Sas van Gent, historische bijdrage door *F. Caland.*

Het lidmatenboek van de kerk der vrijheerlijkheid Oyen (N.B.) 1726—1825, met doopinschrijvingen van 1726—1825, door *M. G. Wildeman.*

Verhandeling over den slag bij Nieuwpoort naar aanleiding van de beschrijving der schilderij van Nicaise de Keyser „La Bataille de Nieuport le 2 juillet 1600," door den kolonel *F. de Bas.*

Bijdrage tot de kennis van het middeleeuwsch geld- en muntwezen, geput uit de cameraars-rekeningen van Deventer (1337—1384), door *Aug. Sassen.*

De Stadshuishouding van Roermond in den ouden tijd, anno 1579, door *A. F. van Beurden.*

Gert van der Schueren's Teuthonista of Duytschlenders, akademisch proefschrift door *D. H. G. Bellaard.*

De Regeering van Alkmaar tot 1795, door *C. W. Bruinvis.*

De Ambachtsheerlijkheden van Alkmaar (Akersloot, Koedijk en Noordschermer, Schermerhorn-Westmijsen), 1730—1855, door *C. W. Bruinvis.*

Willem van Oldenbarneveld (overdruk van een artikel uit het tijdschrift „Onze eeuw") door *dr. H. C. Rogge.*

Het geslacht Gijsberti Hodenpijl in het Guldenboek van Schiedam (overdruk uit de Wapenheraut 1904 afl. 3), door *M. G. Wildeman.*

De berijmde heiligen-kalender van A. Magyrus, herdruk met noten (overdruk uit het tijdschrift Oud-Holland 1904), door *dr. W. Zuidema.*

BLADWIJZER.

A. Blz. 113—116. Voor het oud-provinciaal archief.

I. Een register van het Comptoir der Domeinen van Bataafsch Braband.

Ex collectie-Cuypers.

II. Correspondentie van den „Directeur des fortifications" van het arrondissement Breda, 1812 en 1813.

Idem.

III. Correspondentie enz van den Sous-préfet de Bréda, 1810—1812.

Idem.

IV. Dossier van het archief van den Raad en Rentmeester-Generaal der Domeinen van Brabant over stad en Meierij.

Aangekocht.

V. Maatboek voor de verponding, c. 1806.

Gevonden in het archief van de Commissarissen des Konings.

VI. Correspondentie van den Landdrost van Brabant, 1808.

Gevonden in het archief der schepenbank van Tilburg en Goirle.

B. Blz. 117—124. Voor de rechterlijke archieven.

I. Dossier van het archief van den Raad en Leenhof van Braband enz., c. 1760.

Aangekocht.

II. Stukken van het oud-rechterlijk archief van: 1. *Asten en Ommel*, 2. *Bergen-op-Zoom*, 3. *Borgvliet*, 4. *Deurne en Liessel*, 5. *Oud- en Nieuw-Gastel*, 6. *Geldrop*, 7. *Halsteren c. a.*, 8. *Lierop*, 9. *Tilburg en Goirle*, 10. *Vlierden*, 11. *Zuidgeest*.

Die sub 1, 2, 5, 6, 7 en 8 overgenomen van de besturen der gelijknamige gemeenten. Die sub 3 en 11 van dat van Halsteren c. a., die sub 4 en 10 van dat van Asten, die sub 9 van dat van Goirle.

III. Brief-requisitoriaal van den Hoogen Raad van Holland aan schepenen van den-Bosch.

Geschenk door bemiddeling van den Rijks-archivaris in Zeeland.

IV. Oud-rechterlijke stukken van *Heeswijk*.

Overgenomen van het gemeentebestuur.

V. Idem van *Geertruidenberg*.

Ex collectie-Cuypers.

C. Blz. 125—128. Voor de Nieuwe Archieven

I. Dubbele gemeenterekeningen van Heeswijk.

Overgenomen van het gemeentebestuur.

II. Stukken voor het archief van Gedeputeerde Staten.

Gevonden in het archief van de Commissarissen des Konings.

III. Stukken van het archief van den Directeur der Directe Belastingen.

Idem.

IV. Stukken van het archief van den Arrondissements-direkteur der directe belastingen te Breda.

Idem.

V. Stukken van het archief van den Waterstaat in Noordbrabant.

Idem.

VI. Stukken van de Griffie-archieven, 1814—1850.
Idem.

VII. Archiefstukken van den houtvester van het 3e jachtdistrict in Noordbrabant.
Afgestaan door den eigenaar van het kasteel Heeze.

D. **Blz. 129–131. Voor de verzameling wetenschappelijke hulpmiddelen.**

I. HSS. mr. A. G. Klein.
Aangekocht.

II. Commentaren op de ordonnantie van procedure te Breda.
Ex collectie-Cuypers.

III. Twee Graafsche brieven.
Van boekbanden afkomstig.

IV. Brief Bokstel—Oisterwijk, 1563.
Geschonken door den heer P. Haverkorn van Rijsewijk.

V. Register Leeffdael, 1697.
Aangekocht.

E. **Blz. 132. Voor de kaartenverzameling.**

I. Twee geteekende kaarten van Willemstad.
Ex collectie-Cuypers.

F. **Blz. 133—138. Voor de boekerij.**

I. Resolutiën van Holland.
Ex Rijks-Archief 's-Gravenhage.

II. Verslagen, catalogi, inventarissen, overdrukken enz.
Geschonken door de schrijvers.

III. Vervolgwerken enz.
Ontvangen van verschillende autoriteiten enz.

Het Rijksarchief in Gelderland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief, lokalen, ameublement.*

De bewaarplaats van de archieven verkeert voortdurend in goeden staat; op den zolder werd eene deur gemaakt om gemakkelijker op de daken te kunnen komen in geval van brand, sneeuw afwerpen enz.; overigens onderging het gebouw geene veranderingen en behoefde geene noemenswaardige herstellingen.
Het onderhoud van het Rijksarchiefgebouw gedurende de jaren 1903 en 1904 is op 30 Januari 1903 door den heer J. A. Koenders te Arnhem aangenomen.
Het ameublement werd niet vermeerderd. De reparatiën bepaalden zich tot die van enkele binnenjalouzieën.
De tuin wordt behoorlijk onderhouden.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De op het archief geplaatste bliksemafleiders werden door een deskundige, den heer O. F. Lincker te Arnhem, op 29 April en 14 September 1904 beproefd, en, blijkens diens schriftelijk afgegeven verklaringen, in orde bevonden.
Bij de beproeving der brandslangen bleek het, dat er twee door nieuwe moesten worden vervangen, terwijl eenige andere herstelling behoefden. Aan de waterleiding deed zich een lek voor, dat echter spoedig is hersteld. Het aantal brandzakken en fleschen met bluschmidel werd niet vermeerderd.

III. *Toestand van de Archiefverzameling.*

Voor de berging van losse stukken werden 200 stuks schuifportefeuilles aangemaakt. De voorraad van kartonnen klepdoozen behoefde niet te worden aangevuld.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en inventarisatie van het archief.*

In het verslag over het dienstjaar 1903 is gezegd, dat van de verzameling van stukken van het *Hof*, waarvan vóór omstreeks eene eeuw geleden door W. A van Spaen een inventaris is opgemaakt, waarin de stukken voetstoots zijn opgenomen, terwijl de omschrijving niet steeds met juistheid heeft plaats gevonden, eene nieuwe ordening en omschrijving waren onder handen genomen, doch dat die arbeid niet gereed was gekomen. Thans kan worden medegedeeld, dat dit werk is afgeloopen.

In het archiefdepôt bevindt zich eene merkwaardige verzameling van stukken, bekend onder den naam van het archief van het *collegie tot het beneficeeren van Nederrijn en IJssel* en waarvan de oorsprong is gelegen in de onderhandelingen, die sinds het midden der XVIIe eeuw tusschen Gelderland, de overige provinciën en den Raad van State waren gevoerd om eene evenredige verdeeling van het water in de rivieren de Waal en den Nederrijn tot stand te brengen. Naijver had het welslagen dier onderhandelingen steeds tegengewerkt, totdat in 1701 tot afwering van den vijand de aanleg van een retranchement met gracht tusschen de beide genoemde rivieren bij Pannerden werd noodig geacht. Na het gereed komen van genoemde gracht werd door de provinciën Gelderland, Utrecht en Overijssel aanleiding gevonden die gracht met de 2 rivieren in verbinding te stellen en daardoor het overtollige water van de Waal naar den Rijn af te leiden, waardoor het Pannerdensche kanaal is ontstaan.

Eene Commissie van afgevaardigden uit de 3 genoemde provinciën, onder wier toezicht het werk was verricht, bleef sinds dien tijd tot verbetering van den loop van den Nederrijn en IJssel werkzaam. Na een doorbraak van den Spijkschen dijk in 1745, waardoor gevaar voor den Nederrijn was te voorzien, deed de provincie Holland zich ook door hare afgevaardigden vertegenwoordigen. Dit collegie bleef bestaan tot 17 April 1795, toen op den Landdag werd besloten: „de directie over de water- „werken, welke voorheen bij eene bijzondere commissie onder „de benaaming van Gecommitteerden tot den Nederrhijn en „IJssel is waargenomen, terwijl dezelve alsnu gemortificeerd word, „bij provisie te demanderen en over te laten aan het Provin- „ciaal Collegie van Politie, Finantie en Algemeen Welzijn."

Nadat op 23 Juli 1795 door den Provincialen Secretaris aan het Provinciaal Collegie rapport was uitgebracht over de overneming van de papieren, boeken, kaarten enz. uitgemaakt

hebbende de Secretarie der Commissie tot het beneficeeren van Nederrijn en IJssel (berust hebbende op het vóór circa 70 jaren afgebroken stadhuis alhier), besloot de Landdag op 31 Juli 1795: „Op het gecommuniceerde door het Provintiaal collegie dat niet „alleen door hun van tijd tot tijd met overleg van deskundigen, „zo uit deze provintie als uit die van Holland, voorziening ware „gedaan, in de meest pressante noodwendigheden, betrekkelijk „de Commissie ter beneficeering van Neder-rhijn en IJssel, aan „dat collegie bij resolutie van den 17 April gedemandeerd, maar „ook, dat volgens het aan hun gedaan rapport van den Provin- „tialen Secretaris door denzelven ware overgenomen en zo het „hem voorkwam in goede orde bevonden de Secretarie van die „Commissie, volgens de respective inventarissen (1) daarvan ge- „maakt, waarom dan ook geene zwarigheid hadde gevonden om „aan den gewezen Secretaris dier Commissie B. J. Hoff te laten „depecheren behoorlijke acte van quitancie en decharge.

„Heeft de Landschap na deliberatie goedgevonden het verrigte in dezen te approberen."

Dit bovenbedoelde archief, dat voor de geschiedenis van den waterstaat merkwaardige stukken bevat, bestaat uit de verbalen of notulen der Commissie tot het beneficeeren van Nederrijn en IJssel, aanvangende 1705, een overgroot aantal ingekomen brieven en minuten van uitgaande, bestekken met bijbehoorende rapporten tot uitvoering der werken van Nederrijn en IJssel, rekeningen van uitgevoerde werken, met bijlagen, dagelijksche aanteekeningen gehouden te Nijmegen van de peilshoogten en merkwaardige gebeurtenissen op de Maas, Rijn, Waal, Nederrijn en IJssel over de jaren 1770—1790, waterlijsten enz., waaraan ook zijn toegevoegd stukken die op de vóór 1705 gevoerde onderhandelingen betrekking hebben.

Tot de inventarisatie van bedoeld archief; dat ook voor de geschiedenis van den waterstaat merkwaardige gegevens bevat, werd besloten: die arbeid kwam niet gereed. Het maken van regesten van de talrijke ingekomen brieven en minuten van de uitgaande brieven vordert veel werk, en het zal alzoo nog eenigen tijd duren vóórdat de inventarisatie zal zijn afgeloopen.

De Adj.-Commies Dr. Van Veen gaat steeds voort met het inventariseeren van de verzameling *brieven uit en aan het Hof* en van het Hof gewisseld met de kwartieren. In die bedoelde verzamelingen ontbreken meerdere antwoorden op brieven waarvan de minuten in het archief aanwezig zijn en omgekeerd.

(1) Deze zijn niet meer aanwezig, althans niet gevonden.

Dit gaf Dr. van Veen aanleiding uit het Staatsarchief te Brussel een 8-tal deelen over de jaren 1568—1572, bevattende de correspondentie met Gelderland, ter raadpleging te verzoeken, waaraan werd voldaan. Die verzameling bevat verschillende brieven, die de collectie bovenbedoeld, in het archief aanwezig, aanvullen en waarvan tevens regesten worden gemaakt. Nu dat het blijkt, dat de genoemde deelen de gevoerde correspondentie van het Hof alhier op zoo belangrijke wijze aanvullen, bestaat het voornemen later ook de andere te Brussel berustende deelen van de correspondentie met Gelderland voor hetzelfde doel aan te vragen.

V. *Opgave van in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Dr. J. S. van Veen in zijne verhandeling „het verraad van Jelis van Riemsdijck," voorkomende in de Bijdragen en Mededeelingen der Vereeniging Gelre, deel V, deed uit het schepenprotocol van Arnhem van 6 Februari 1539 een stuk, op dat verraad betrekking hebbende, afdrukken, zoomede eenige posten uit de rekeningen der stad Arnhem, in bruikleen in het archiefdepôt berustende, alsmede een brief van Wilhelm, hertog van Gelre, Gulich, Kleef en Berg dd. 27 September 1539 aan Burgemeester, Schepenen en Raad van Arnhem, in het Landdagsreces van dat jaar voorkomende, berustende in het oud-archief der stad Arnhem, alsmede een brief van het begin van Juli 1539, in het oud-archief van Elburg berustende mede in bruikleen in het archiefdepôt aanwezig.

In Dr. van Veen's verhandeling: „De uitvaart van Koningin Johanna van Castilie in Gelderland," in bovengenoemde Bijdragen opgenomen, deed hij eenige posten uit de rekening van den Landrentmeester over het jaar 1555 afdrukken In dezelfde Bijdragen deed Dr. Van Veen eene overeenkomst tusschen Eduard van Gelre en Bisschop Jan van Arkel, dd. 18 April 1362, voorkomende in afschrift in een bundel brieven betrekking hebbende op het Klooster ter Hunnepe (archief van Rhemen van Rhemenshuizen in bruikleen in het archiefdepôt aanwezig), afdrukken.

Uit datzelfde archief van het geslacht van Rhemen gaf Dr. Van Veen 2 stukken uit, betrekking hebbende op de (vroeger onbekende) kapellen te Neede en te Wilp.

In Limburg's jaarboek X deelde Dr. Van Veen eenige stukken uit de brieven van het Hof, betreffende den brand te Roermond op 16 Juli 1554 en een verdrag van 22 Februari 1566 en een

brief van 16 Maart 1566 van Jan van Wijttenhorst, voorkomende in de brieven van het Hof met het Kwartier van Roermond gewisseld, betreffende een geschil tusschen den Magistraat en de gemeente van Roermond in het jaar 1566, mede.

In diens verhandeling: „Bijdrage tot de geschiedenis der heidens," voorkomende in het tijdschrift voor geschiedenis, land- en volkenkunde, uitgave P. Noordhoff te Groningen, werden de bekentenissen der gevangen genomen heidens, dd. 27 December 1553, afgedrukt, voorkomende in de verzameling brieven van het Hof met het Kwartier van Zutphen.

In de door Dr. Van Veen bewerkte verhandeling „Besluiten „der Synode van het landdekenaat Veluwe, A° 1556" werden een paar op die zaak betrekking hebbende stukken, voorkomende in de verzameling brieven uit en aan het Hof, in druk uitgegeven.

Uit een bundel van stukken door G. van Hasselt bijeengebracht, getiteld: „Stukken van groot belang voor het kwartier van Veluwe" en berustende in het archiefdepôt, zoomede uit de brievenverzameling van het Hof, deed Dr. Van Veen eenige stukken afdrukken in zijne verhandeling: „De stichting van „het kerspel Lunteren en hare gevolgen."

In Dr. H. A. Weststrate's verhandeling, voorkomende in de Bijdragen en Mededeelingen der Vereeniging Gelre: „Twisten in het kwartier van Zutphen, na den dood van de Gouvernante Anna", werd een besluit van 20 Augustus 1760, voorkomende in het Resolutieboek der Ridderschap van het kwartier van Zutphen, afgedrukt.

Uit het boek, berustende in het archief der voormalige Rekenkamer van Gelderland, tot opschrift voerende: „Greve Gerits van Gelre privilegien enz." (Inventaris Rekenkamer, Charters 2, litt: e) bevattende brieven van verschillenden inhoud, opdrachten, beleeningen enz., waartusschen zijn geschreven geschiedkundige aanteekeningen ter opheldering van de brieven, gaf de heer P. N. van Doorninck de bedoelde aanteekeningen uit.

Uit het archief van het geslacht van Heeckeren van Enghuizen (in bruikleen in het archiefdepôt aanwezig), gaf de heer J. H. Hofman te Schalkwijk in het archief voor de geschiedenis van 't Aartsbisdom Utrecht, deel XXX, de aanstelling van Georgius van Holt tot pastoor der Kerk te Scherpenzeel, dd. 21 April 1558, uit, terwijl genoemde heer in het Nederlandsch Familieblad bladz. 16, de huwelijksche voorwaarden van Jan van Kuyk, heer van Hoogstraten, met Mechteld van Borselen, Frankendochter, dd. St. Peter ad Cathedram 1386, berustende in het archief van Kuilenburg, (in het archiefdepôt aanwezig), deed afdrukken.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

Van Uwe Excellentie mocht het archief ontvangen:

1e. Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven XXV, 1902 (4 exemplaren) en dito XXVI, 1903 (4 exemplaren);

2e. Lijst der stukken door heeren Kerkvoogden der Hervormde gemeente te Beusichem in 1902 aan het Geldersch archiefdepôt overgegeven (15 exemplaren);

3e. Verslagen omtrent 's-Rijks verzamelingen van geschiedenis en Kunst, XXV, 1902;

4e. Middel-Nederlandsch Woordenboek van wijlen Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam, V, afl. 17 en 18 en VI, afl. 1, 2 en 3;

5e. Woordenboek der Nederlandsche taal, IX, afl. 1 en 2, en XI, afl. 9;

6e. Publications de la société historique et archéologique dans le Duché de Limbourg. Tome XXXIX. Nouvelle série, tome XIX, 1903;

7e. Het archief van Prelaat en Edelen van Zeeland, bewerkt door Mr. R. Fruin, Rijksarchivaris in Zeeland;

8e. De Hervormde gemeente van Sas van Gent. Historische bijdragen door Fred. Caland, oud-commies bij het Alg. Rijksarchiefdepôt;

9e. Het Dijk- en waterschapsrecht in Nederland vóór 1795, bewerkt door A. A. Beekman, Afl. 1—7;

10e. Der Westbau des Münsters zu Essen. Aufgenommen, gezeichnet und erläutert von Georg Humann zu Essen.

Van Gedeputeerde Staten van Gelderland:

1e. Notulen van het verhandelde door de Staten van Gelderland in de wintervergadering van 1903;

2e. Notulen van het verhandelde door de Staten van Gelderland in de zomervergadering van 1904 en de buitengewone vergadering van Woensdag 3 Augustus 1904;

3e. Verslag van den toestand der provincie Gelderland, gedaan door de Gedeputeerde Staten aan de Provinciale Staten in hunne zomervergadering van 1904.

Van Burgemeester en Wethouders der gemeente Arnhem:
Verslag van den toestand der gemeente Arnhem over het jaar 1903.

Van Burgemeester en Wethouders der gemeente Nijmegen:
Verslag van den toestand der gemeente Nijmegen over het jaar 1903.

Van Burgemeester en Wethouders der gemeente Borculo:
Gerichtssignaat van het Landgericht van de voormalige heerlijkheid Borculo, loopende van 13 October 1657 tot 10 Juli 1660, dat in het archief ontbrak en bij de overige Borculosche signaten werd geplaatst.

Van den Algemeenen Rijksarchivaris:
1e. Notulen van de 13de bijeenkomst der Rijksarchivarissen op 21 October 1902;
2e. Notulen van de 14de bijeenkomst der Rijksarchivarissen op Dinsdag 20 October 1903 te 's-Gravenhage.

Van den Rijksarchivaris in de provincie Noordbrabant:
1e. Jaarverslag van het Provinciaal archief te 's-Hertogenbosch in 1902;
2e. Gedetailleerd verslag der aanwinsten van het Provinciaal archief te 's-Hertogenbosch in 1902;
3e. Inventaris van de oude archieven, dagteekenende vóór den Franschen tijd, berustende ten gemeentehuize van Dongen;
4e. Overzicht van de archieven van het Provinciaal bestuur in Noordbrabant, bewaard in 's Rijks archiefdepôt te 's-Hertogenbosch;
5e. Verslag omtrent de ordening en inventarisatie van oude gemeente- en waterschaps-archieven in Noordbrabant over 1903, uitgebracht aan de Gedeputeerde Staten;
6e. Verslag van het verhandelde in de 64ste Algemeene vergadering der leden van het Provinciaal genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noordbrabant, gehouden den 8 November 1899, waarin de Rijksarchivaris in die provincie een historisch overzicht van de organisatie van het Nederlandsche archiefwezen heeft gegeven.

Van den Rijksarchivaris in de provincie Noord-Holland:
Archief van de heeren en de heerlijkheid van Schagen.

Van den Rijksarchivaris in de provincie Zeeland:
1e. Schrijven van Burgemeesteren, Schepenen en Raad van Nijmegen, dd. 18 Februari 1647, waarbij aan den Magistraat van de stad Zalt-Bommel een afschrift van de generale propositie van het jaar 1647, door den Stadhouder van Friesland en den Raad van State aan de Staten-generaal overgeleverd, wordt toegezonden;
2e. Opleiding tot het Archivarisambt. Door den schenker. (Overdruk uit de Ned. Spectator);
3e. Nogmaals de opleiding tot het Archivarisambt. Door den schenker.

Van den Rijksarchivaris in de provincie Friesland:
Oude archieven van den burgerlijken stand in Friesland. (Overdruk uit het jaarverslag van genoemden Rijksarchivaris over 1903).

Van den Rijksarchivaris in de provincie Overijssel:
Tijdrekenkundig Register op het oud Provinciaal Archief van Overijssel, gedeelte 1 tot 5.

Van den Rijksarchivaris in de provincie Limburg:
1e. 1467 Juni 21. Schepenbrief van Tuil, waarbij de heer tot Weerdenborch 7½ morgen land in Hyrebroeck verkoopt, met 2 transfixen van 1474 Februari 8 en 1564 September 14;
2e. 1527 Mei 1. Akte van aanstelling door Karel, hertog van Gelre, van Arnt van Hessen, heer van Hulhuysen, tot drossaard dier heerlijkheid, die van den hertog geld had opgenomen en de heerlijkheid Hulhuysen tot onderpand had gesteld;
3e. 1537 April 24 en 1548 Februari 6. Twee schepenbrieven van Nijmegen, betreffende verkoop van een waard en grond onder Lent, onder het schependom van Nijmegen;
4e. Lijst van de ingezetenen van Nijmegen, die in 1572 bij den Raad dier stad hebben gepetitioneerd tot toelating van de Jezuieten in Nijmegen;
5e. 1579 Januari 13. Opdracht van een stuk land onder Heumen;
6e. 1598 April. Vonnis van Schepenen van Zalt-Bommel in zake Bernt Hermans, contra Lenart Moll, waarbij laatstgenoemde tot betaling wordt veroordeeld;
7e. 1664 Maart 26. Opdracht van land „de Valckenborch" onder Brummen, buurschap Empe;
8e. 1678 Februari 16. Opdracht van een gedeelte van de Ossenwaard in het schependom van Zutphen;
9e. 1720 Juni 20 en 1721 October 29. Opdracht in 2 gedeelten van een huis in de Torfstraat te Zutphen;
10e. 1734 Mei 7. Opdracht van ⅓ gedeelte van een huis op 's-Gravenhof te Zutphen;
11e. 1805 Maart 29, 1810 Mei 4, 1810 October.., 1826 Juli 28 en 1827 Maart 30. Opdracht van goederen in het land van Kuik en akte van taxatie dier goederen;
12e. 1810 Juli 18. Opgave van de bezwaren op de goederen van de echtelieden L. L. van Spengler te Bemmel;
13e. 1637 Juni 3. Minuut-schrijven van Stadhouder en Raden van Gelderland aan de Staten van dat gewest, te kennen gevende, dat door overlijden van Dr. Joh. Kaldenbach eene plaats als ordinarisraad, door dat van Dr. Everhardt van Lintelo een

plaats als extra-ordinarisraad en door dat van Dr. Diderick Schutten en Dr. Joh. Everwijn de plaatsen van momber en substituut momber, alsmede door dat van Meint Swaeffken het richterambt van Doesburg zijn opengevallen, met verzoek in de vervulling dier ambten te willen voorzien;

14e. 1640 Juli 29. Minuut-schrijven van Stadhouder en Raden van Gelderland aan de Staten van dat gewest, te kennen gevende, dat door de benoeming van Bartolt van Gent, heer tot Meinerswijk, tot ambtman van Bommel en Tiel- en Bommelerwaarden de betrekking van rekenmeester, en door het overlijden van Dr. H. Brantsen die van momber waren opengevallen, met verzoek in de vervulling te willen voorzien;

15e. 1640 Juni $\frac{18}{28}$. C. Huygens uit kracht van het jus patronatus en dat van collatie der beneficien in de kerk, hem als erfburggraaf en dagelijksch heer van Zuilichem toekomende, begiftigt den predikant te Zuilichem met de 2 vicarien in de kerk, genaamd de Onze Lieve Vrouwe Vicarie en de St. Jans Vicarie, met verzoek aan het Hof van Gelderland die handeling te willen ratificeeren (origineel).

Van de Commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen:
Verslag over het jaar 1903.

Van den Archivaris der gemeente Nijmegen:

1e. Treur- en Troost-reden over het seer beklaaglijke afsterven van den Hoog Welgeboren Gestrengen Heere, Johan van Arnhem, vrijheer van Roosendaal, 1716;

2e. Verslag door Jan Willem Evers als gecommitteerde der burgerij tot het overzien van het Regeeringsplan voor de stad Arnhem, gedaan in de wettig opgeroepene vergadering der stemgerechtigde burgers op den 12 October 1795;

3e. Zesdaagsche staatsbrief over 's lands hoogste zaak, aan den burger Vitringa naar den Haag alle dagen tot den 28 December 1795 gezonden, door een republikeinsch patriot;

4e. Algemeene wetten en inrichtingen van het vaderlandsch genootschap, opgericht binnen Arnhem den VI Februarij MDCCLXXXV;

5e. Afrekening en scheiding over den boedel en de nalatenschap van G. G. A. Th. Baron van Neukirchen en Nyvenheym, overleden in 1783;

6e. Berekening en verdeeling van den boedel van J. G. L. A. Baron van Neukirchen, genaamd Nijvenheim.

Van den Archivaris der gemeente Rotterdam:
Jaarverslag van de Commissie voor het archief der gemeente Rotterdam over het jaar 1903, aan heeren Burgemeester en Wethouders ingediend in Februari 1903.

Van den Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage:
1e. Catalogus der geschiedenis, Groot-Brittanje en Ierland;
2e. Verslag over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1902;
3e. Idem in het jaar 1903.

Van den Directeur van het Koninklijk Penningkabinet:
1e. Catalogus der Nederlandsche en op Nederland betrekking hebbende gedenkpenningen, I (tot 1702);
2e. Verslag van den Directeur van het Koninklijk penningkabinet van munten, penningen enz. te 's-Gravenhage over het jaar 1902.

Van den gepensioneerden Kolonel der Cavalerie, Directeur van het krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen staf:
1e. Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis, negende jaarverslag (1 October 1903);
2e. La bataille de Nieuport le 2 Juillet 1600.

Van den Directeur van het Centraal bureau voor de Statistiek:
1e. Bijdragen tot de statistiek van Nederland, uitgegeven door het Centraal bureau voor de Statistiek, Nieuwe volgreeks;
2e. Overzicht van marktprijzen van granen te Middelburg, pachtprijzen van landerijen en polderlasten in den polder Walcheren in de jaren 1801—1900.

Van het Provincaal genootschap voor geschiedkundige wetenschappen, taal en kunst „Limburg":
Limburg's jaarboek, deel X.

Van den heer A. F. van Beurden te Roermond:
De stadshuishouding van Roermond in den ouden tijd, anno 1579, bewerkt door den schenker.

Van de Commissie van advies voor 's Rijks geschiedkundige publicatien:

Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche geschiedkennis.

Van de Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van een inventaris en eene beschrijving van de Nederlandsche Monumenten van geschiedenis en kunst:

Eerste jaarverslag (1 Augustus tot 31 December 1903). Overdruk uit het bijvoegsel tot de Nederlandsche Staatscourant van Woensdag 1 Juni 1904, n°. 126.

Van den heer Dr. K. O. Meinsma, Leeraar aan het gymnasium te Zutphen:

De aflaten van de St. Walburgiskerk te Zutphen, bewerkt door den schenker.

Van den heer D. A. Brinkerink, predikant te Bovenkarspel:

Van den doechden der vuriger ende stichtiger susteren van Diepenveen, gedeelten 2 en 3, uitgegeven en toegelicht door den schenker; opgenomen in de Bibliotheek van Middel-Nederlandsche Letterkunde, onder redactie van Dr. J. Verdam en Dr. J. te Winkel, afleveringen 72, 73 en 74.

(Het oorspronkelijke handschrift behoort tot het archief der familie van Rhemen van Rhemenshuizen, in bruikleen in het Geldersch archiefdepôt berustende. Het eerste gedeelte verscheen in 1902. Zie verslagen omtrent 's Rijks oude archieven over 1902, pag. 132.)

Van den heer Dr. J. S. van Veen, Adjunct-Commies bij het Geldersch archiefdepôt:

1e. De stichting van het kerspel Lunteren en hare gevolgen, bewerkt door den schenker;

2e. Het verraad van Jelis van Riemsdijk (1539) bewerkt door den schenker;

3e. Bijdrage tot de geschiedenis der heidenen, bewerkt door den schenker (overdruk uit het tijdschrift voor geschiedenis, land- en volkenkunde, uitgave van P. Noordhof te Groningen);

4e. Klacht over het sneuvelen van Hertog Adolf van Gelre voor Doornik, bewerkt door den schenker;

5e. De uitvaart van Koningin Johanna van Castilie in Gelderland, bewerkt door den schenker;

6e. De brand te Roermond in Juli 1554, bewerkt door den schenker;

7e. De brand te Roermond in Juli 1554 (nalezing en aanvulling), bewerkt door den schenker;

8e. Besluiten der Synode van het landdekenaat Veluwe, A°. 1556 (bewerkt door den schenker);
9e. Twee onbekende kapellen (te Neede en Wilp), bewerkt door den schenker;
10e. De Graven en Hertogen van Gelre, samengesteld door P. N. van Doorninck en den schenker.

Van den heer P. N. van Doorninck te Haarlem:
1e. Stukken betreffende Goch en omstreken, bewerkt door den schenker (overdruk uit Bijdragen en Mededeelingen der Vereeniging Gelre, deel VI.)

2e. Geldersche kronieken in het licht gegeven door den schenker, 1ste aflevering (overdruk uit „Gelre", vereeniging tot beoefening van Geldersche geschiedenis, oudheidkunde en recht.

Van den heer Dr. H. A. Weststrate te Zetten:
Twisten in het kwartier van Zutphen na den dood van Gouvernante Anna (overdruk uit Bijdragen en Mededeelingen der vereeniging „Gelre", deel VII).

Van den heer Dr. W. A. F. Bannier te Utrecht:
Das Güterverzeichniss Graf Heinrichs von Dale, herausgegeben von Dr. F. Philippi en den schenker (overdruk uit de Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap, deel XXV.)

Van den heer Dr. G. A. Hulsebos te Utrecht:
1e. Eene episode uit het kerkelijk leven in Utrecht in 1610 en 1611, bewerkt door den schenker (overdruk uit de Stemmen voor waarheid en vrede);
2e. Verslag in zake de kerkelijke archieven 30 April 1904, bewerkt door den schenker.

Van mejuffrouw F. E. I. M. Baudet:
Haar Academisch proefschrift: „De maaltijd en de keuken in de Middeleeuwen."

Van Mr. P. G. Bos te Groningen:
diens Academisch proefschrift: „Het Groningsche Gild- en „stapelrecht tot de Reductie in 1594".

Van den heer J. H. Hofman te Schalkwijk:
1e. *a.* Herveld in Overbetuwe, en
b. Scherpenzeel op de Veluwe, bewerkt door den schenker (overdrukken uit het archief voor de geschiedenis van 't Aartsbisdom Utrecht, XXX);

2e. Huwelijksvoorwaarden van Jan van Kuijck, heer van Hoogstraten, met Mechteld van Borselen Frankendochter, bewerkt door den schenker (overdruk uit het Nederlandsch Familieblad.)

Van den heer J. Block te Bonn:
Die Belagering und Eroberung der Festung Bonn durch Kurfürst Friedrich III von Brandenburg im Jahre 1689, bewerkt door den schenker.

Van den heer Dr. N. J. Beversen te Zwolle:
Afschriften van het ontwerp van eene nieuwe instructie voor het Hof van Gelderland, met de daarbij behoorende consideratien en adviezen van 1752.

Van den heer J. D. Wagner, Luitenant-Kolonel, Commandant van het corps Rijdende Artillerie te Arnhem:
1e. 1663 Juni 22. Beleening door de leenkamer van Klarenbeek van Dirk Lubberts, bij doode van zijnen vader Lubbert Henricks, met Aelbert Munters goed onder Velp;
2e. 1663 Juni 22. Beleening door de leenkamer van Klarenbeek van de echtelieden Herman Lubberts Muller, met Aelbert Munters goed onder Velp;
3e. 1790 Maart 2. Beleening door de leenkamer van Klarenbeek van de echtelieden J. C. Baron van Eck van Ommerhof met Aelbert Munters goed onder Velp;
4e. 1657 Maart 5. Verwinsbrief van huis, hof, enz. onder Velp, ten behoeve van Jonker Adriaen van en toe der Hoeve;
5e. 1680 Juni 9. Opdracht van $^1/_8$ van eene hofstede onder Velp aan Johan de Voocht tot Presickhaef;
6e. 1698 Mei 20. Opdracht van $^1/_8$ van eene hofstede onder Velp aan de weduwe van Johan de Voocht tot Presickhaef;
7e. 1714 Juni 9. Opdracht van verschillende perceelen gronds onder Velp, aan Johan Hackefoort;
8e. 1715 Maart 8. Verkoop van eene koeweide in of op de Harke Mathe in het schependom van Lochem aan de echtelieden Theod. van Campen;
9e. Tien opdrachten of verkoopingen van huizen te Zutphen in de jaren 1698, 1751, 1757, 1771, 1781, 1783, 1791, 1796, 1798 en 1805;
10e. 1793 September 24. Octrooi ten leenrechte verleend door A. W. C. W. Baron van Pallandt, heer tot Keppel enz., als leenheer van G. J. Bekman diens erf onder Verwolde gelegen, Segen Hagen of Schoon Hagen genaamd, met 5000 gulden te mogen bezwaren.

Van den heer J. Ginsberg te Zutphen:

1e. 1643 Maart 2. Opdracht van de Hooge weide onder Netterden;

2e. 1656 Januari 1, en 1686 Mei 7. Opdrachten van Schepers steede onder Varsseveld;

3e. 1678 November 12. Opdracht van den Havelingshof onder het gericht van Haminkelen;

4e. 1685 Mei 7. Opdracht van de weide Ripperbants slach, onder Netterden;

5e. 1669 Juni 27, 1722 October 1 en 1765 Februari 22. Beleeningen met het goed Schoelbroek, onder Netterden, leenroerig aan het huis Anholt.

6e. 1695 September 5. Verwinbrief van een huis achter het wijnhuis te Zutphen.

Van den heer D. G. van Epen, te 's-Gravenhage:

Album studiosorum Academiae Gelro-Zutphanicae MDCXLVIII—MDCCCXVIII, bewerkt door den schenker.

In het verslag over het jaar 1902, pag. 137, is melding gemaakt van een legaat door den heer J. B. van IJsseldijk, te Amsterdam op 21 April 1902 overleden, aan het Geldersch archiefdepôt besproken, dat echter niet kon worden uitgekeerd wegens het voornemen van de erfgenamen ab intestato de nietigverklaring van de uiterste wilsbeschikking te vorderen.

De zaak schijnt beëindigd te zijn, althans in de maand April werden aan het archiefdepôt door tusschenkomst van de Notarissen Repelius en Terlaak de gelegateerde stukken toegezonden. Zij bestaan in 6 opdrachten van goederen onder Driel en Elst in Overbetuwe van de jaren 1711, 1723, 1729, 1740, 1740 en 1765 en verder in geschrevene genealogiën van het geslacht van Keppel, van Eck van Panthaleon en van de Hertogen en Graven van Buren uit het huis van Egmond. Deze collectie werd eenigen tijd later nog vermeerderd met eenige stukken, die door den heer van IJsseldijk aan de stad Utrecht waren gelegateerd en door den archivaris dier gemeente, met machtiging van Burgemeester en Wethouders, aan het Geldersch archiefdepôt zijn overgegeven. Daaronder bevinden zich stukken, betreffende het geslacht van Schratenbach, van Burmania, een overeenkomst betreffende de uitkeering van een legaat, vermaakt door Frederick Willem van Baar aan de gereformeerde kerk te Rees, een afschrift van de huwelijksche voorwaarden van L. H. W. Baron Keppel en Agatha Barones van der Capellen van 10 October 1710, genealogiën van het geslacht van der Schuren, een afschrift van eene genealogische deductie voor George van Hemert, van het geslacht van Broeckhuizen, enz.

Het archiefdepôt ontving als lid van de vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht:

1e. Verslag en mededeelingen 5de deel, n°. 1;

2e. Rechtsbronnen van den Dom van Utrecht, uitgegeven door Mr. S. Muller Fzn., Rijksarchivaris in de provincie Utrecht.

Aangekocht werden:

Bij den boekhandelaar S. Gouda Quint:

1e. Briefwisseling der Hertogen van Gelre en van Gulik, 1389—1393, naar de handschriften uitgegeven door P. N. van Doorninck en P. C. Molhuysen;

2e. Algemeen Nederlandsch Familieblad enz., onder leiding van A. A. Vorsterman van Oijen en J. F. van Maanen, Nieuwe Serie, XVI jaargang, afl. 11 en 12, November en December 1903;

3e. De Wapenheraut enz., onder leiding van D. G. van Epen, 8ste jaargang, 1904;

4e. Mittheilungen des Instituts für Oesterreichische Geschichtsforschung, XXV Band, 1904;

5e. Mittheilungen des Instituts für Oesterreichische Geschichtsforschung, VII Ergänzungsband, Heft 1;

6e. Archivalische Zeitschrift, Neue Folge, Elfter Band;

7e. Oudheidkundige aanteekeningen, meest betrekking hebbende op Nederland en zijne bewoners, door Kolonel I. A. Ort, V, de Romeinsche linker Rijnoeverwegen in het Batavenland;

8e. Het dialect der Noord-West Veluwe, door W. van Schothorst;

9e. Het handschrift van wijlen Mr. W. J. Baron d'Ablaing van Giessenburg, waarnaar Mr. P. A. N. S. van Meurs „de Ridderschap des Quartiers van Nijmegen" vermeerderd en verbeterd heeft uitgegeven.

Op eene door genoemden boekhandelaar gehouden auctie:

1e. Historisch verhaal wegens het gebeurde met de steden Hattem en Elburg in 1786, 4 deelen;

2e. Dr. K. Plath, Het Valkhof te Nijmegen;

3e. Beschrijving van een handschrift, afkomstig van het klooster Bethlehem, door Mr. Is. An. Nijhoff;

4e. Verkoop van ½ morgen lands onder Velp op 7 Augustus 1654 aan de echtelieden W. van Broeckhuysen;

5e. Specificatie der goederen en landerijen, die sedert het overlijden van den Prins van Waldeck van het graafschap Kuilenburg verkocht en veraliëneerd zijn;

6e. Tijdrekenkundig register van oorkonden, berustende in het oud-archief der gemeente Hattem.

Op eene door de boekhandelaren W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage gehouden auctie:
1e. G. van Hasselt's Bijdragen voor d'oude Geldersche maaltijden;
2e. Uitlegging van opschriften op altaren te Nijmegen;
3e. Beschrijving van de voorwerpen van Germaanschen en Romeinschen oorsprong, 1864, met 7 bijlagen;
4e. Beschrijving van de gemeenteverzameling te Nijmegen, 2de druk, met bijlage;
5e. Bijdrage tot de geschiedenis der Doopsgezinden te Nijmegen, door P. C. G. Guijot;
6e. Severinus Feyta, of Leuven door Marten van Rossem in 1542 berend, door Mr. J. Dirks;
7e. Staatsbladen (officieele editie), 1873, 1876—1904 (de jaargangen 1818 tot 1878, waren bereids in het archiefdepôt aanwezig).

Van den heer M. G. Wildeman te 's-Gravenhage:
Schadeloosbrief van Arnold, Hertog van Gelre en Graaf van Zutphen, ten behoeve van den raad Wilhem van Vlodorp en 3 andere raden, die voor den Hertog borgen waren gebleven, dd. 1456 des Sonnendages op Sente Petersdach ad Cathedram.
(Met bijna gaaf zegel.)

In bruikleen werden afgestaan:

Door heeren Kerkvoogden van de Nederduitsch Hervormde gemeente te Well:
Het archief van die gemeente.

Door heeren Kerkvoogden van de Nederduitsch Hervormde gemeente te Hummelo:
Het archief van die gemeente.

In het verslag over 1903 is op pag. 113 medegedeeld, dat de heer Ph. F. A. J. Baron van Brakell-Doorwerth te Heelsum het archief van het huis Doorwerth in bruikleen had afgestaan en dat er onder genoemden heer nog een leenboek, aanvangende met het jaar 1428, zich zoude bevinden, dat, wanneer het werd teruggevonden, ook nog in bruikleen zoude worden overgegeven.
Bedoeld leenboek is teruggevonden en in bruikleen overgegeven; het vangt echter niet met 1428, doch met 1413 aan.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke bescheiden voor het hoofd-archief van gewicht.*

Hiertoe bood het jaar 1904 geene gelegenheid aan.

VIII. *Gebruik van het archief door- en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Dr. G. Morre, archivaris te Delft, ontving inlichtingen over de geboorte van P. Verschoor.

De Majoor in Duitschen dienst von der Osten-Sacken te Charlottenburg, ontving inlichtingen over het geslacht van Oist.

De heer Havelaar te 's-Gravenhage verzocht inlichtingen over de ouders der echtelieden Dirk Daeme en Gerarda van Heumen.

De heer W. G. van Oijen te 's Gravenhage ontving een afschrift van het testament van Aelbert van Kervenhem en diens echtgenoot Stijne Nagels, gepasseerd te Lochem op 12 Maart 1619.

De heer J. L. van Dalen, archivaris der gemeente Dordrecht, verzocht inlichting of de naam Carpentier ook onder de Harderwijksche studenten voorkomt.

Aan den heer A. A. Vorsterman van Oijen te Rijswijk bij 's-Gravenhage werden afschriften uit de Arnhemsche schepenprotocollen en het testamenten-register verstrekt, zoomede uit het in bruikleen in het archief aanwezig archief van de familie van Rhemen van Rhemenshuizen betreffende het geslacht van Munster.

Door den heer burgemeester van Houten werden inlichtingen gevraagd over de Lieve Vrouwe Broederschap aldaar, waaraan niet kon worden voldaan.

Aan den heer A. B. van der Vies te Amsterdam werden inlichtingen betreffende het geslacht Roelofs verstrekt.

De heer M. G. Wildeman te 's-Gravenhage verzocht inlichting of onder de eigenaren van het landgoed Klarenbeek bij Arnhem ook N. N. van Clarenburg voorkwam, waarop ontkennend

moest geantwoord worden. Eveneens kon aan het verzoek van genoemden heer, betreffende Nicolaas van Zeller, die eigenaar van het huis te Lent in het midden der 17de eeuw en tevens landschrijver en dijkgraaf zoude zijn geweest, niet worden voldaan dewijl andere personen als zoodanig voorkomen.

De Vorstelijk Salm-Salmsche hoofdgevolmachtigde, Dr. Rensing, bekwam inlichtingen over de in het archiefdepôt aanwezige stukken, rakende de heerlijkheid Anholt.

De kapitein F. von Baerle, Professor aan de Cadettenschool te Gross-Lichterfelde (bij Berlijn) bekwam 2 photographische reproducties van een stuk van 1331, waarin Seger van Baerle wordt genoemd.

De heer J. C. F. Laurillard, Ingenieur-Directeur van de ijzeraarden buizen- en terracottafabriek te Deventer, verzocht afschriften van verschillende aanstellingen van leden van het geslacht van Hasselt, waaraan gedeeltelijk kon worden voldaan.

Aan den heer F. M. Roest van Limburg, kapitein der Artillerie te Dordrecht werden inlichtingen over de oudere Nassau's verstrekt.

De heer Mr. A. van der Goes, advokaat en procureur te Nijmegen, ontving inlichtingen over het Batenburgsche jachtrecht.

Aan den heer Gerard Halwasse te Amsterdam, die inlichtingen vroeg over de vroegere bezitters van het landgoed Hulshorst onder het schoutambt Ermelo, moest te kennen worden gegeven, dat de protocollen van genoemd Schoutambt eerst met 1766 aanvangen en met 1811 eindigen, en alzoo de bezitters, die het geslacht van van Spaen, dat in de genoemde jaren eigenaar was, voorafgingen, niet konden worden opgegeven.

Aan den heer Johan E. Elias te Amsterdam werden inlichtingen betreffende de door Frans Godart van Lijnden, heer tot Hemmen bekleedde openbare betrekkingen verstrekt.

Aan den Regierungs-Baumeister F. Gent te Cassel werden inlichtingen betreffende het geslacht van Gent verstrekt.

Aan het verzoek van den Baron Adhémar von Linden te Brighton tot het bekomen van akten van beleeningen van Deest, Winssen, Afferden en Druten tusschen 1200 en 1327, kon niet worden voldaan.

De heer J. J. Bergervoet te Pannerden ontving afschrift van het advies van den prefect van het Departement van den Boven IJssel, betreffende het recht van veer over het Pannerdensche kanaal; dit veerrecht maakte ook een punt van onderzoek uit voor den heer Mr. G. B Roes, advokaat en procureur alhier.

De heer Mr. L. J. van Gelein Vitringa, advokaat en procureur te Arnhem, ontving afschrift van de akte van verpachting van het vischrecht in 1778 aan de stad Tiel door de voormalige Rekenkamer van Gelderland. Hij ontving wijders inlichting betreffende de tiendplichtigheid van het goed Weenink bij Doetinchem.

Aan den heer Hans Müller-Hickler te Darmstadt werden inlichtingen over het wapen van eene gravin van Diepholz, dat in het wapen van Borkulo voorkomt, verstrekt.

De heer M. C. Hegeraat te Grave verzocht inlichtingen over het recht van het Tempelhofsche veer te Overasselt, en wel of dat veer voor 1811 als pontveer had bestaan. Diezelfde zaak gaf eenigen tijd later aan den heer rijksarchivaris in Noord-brabant aanleiding de stukken van een proces, gevoerd tusschen den Luitenant-generaal van Oijen, eigenaar van het veer voor de stad Grave, en den uitoefenaar van het Tempelhofsche veer. beëindigd bij 's Hove's sententie van 25 November 1775, ter raadpleging te mogen ontvangen, waaraan werd voldaan.

De herkomst van de krijtende tienden te Geldermalsen maakte een punt van onderzoek uit ten verzoeke van Mr. A. Pijnacker Hordijk, advokaat en procureur te Tiel; terwijl aan ZEd. Gestr. wijders inlichtingen werden verstrekt over eene procedure tusschen Schout en buurmeesters van Herwijnen en den heer van Vuren gevoerd, in eerste instantie door het gericht van Tuil op 31 October 1760 en in appel definitief op 12 September 1761 door het Hof beslist.

Op verzoek van den heer S Ramisch, candidaat in de philosophie te Marburg, werd een onderzoek naar de oude ambtsgrenzen van Gelder, Wachtendonk, Stralen en Kriekenbeek ingesteld.

De heer Jonkheer Mr. W. H. Hoeufft, Rechter in de Arrondissements-rechtbank te Middelburg, ontving afschriften van leenakten betreffende diens geslacht.

Aan den heer A. Kerrebijn te Amsterdam moest worden bericht, dat van eene akte van erkenning van Hendrik Olthof van het jaar 1662 niets was te ontdekken.

Aan het verzoek van den heer J. van Egeren, raadsheer in het hof van appel te Gent, betreffende de kinderen van Arnold van Egeren en Geertruid van Munster, werd voldaan.

De heer P. Gaasbeek te Oosterhout (Overbetuwe) ontving inlichtingen over de gedeeltelijke tiendvrijheid van een bouwhof aldaar.

Den heer Jhr. Mr. O. F. A. M. van Nispen, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, werden inlichtingen verstrekt betreffende den verkoop van de heerlijkheid Pannerden op 16 Mei 1803 door den Vorst van Hohenzollern-Sigmaringen aan den heer C. H. van Nispen en Mr. J. N. van Hoevel, en over den verkoop op 31 December 1805 van het aandeel van van Hoevel aan C. H. van Nispen, zoomede over den verkoop op 31 December 1805 door genoemden Vorst van goederen in den binnenpolder van Pannerden gelegen, aan C. H. van Nispen.

Aan een verzoek van den heer Rentmeester van het Kroondomein, rentambt Grave, te Nijmegen, om inlichtingen over tiendvrijheid van den bouwhof „de Bankhoeve", onder Wijchen kon niet volkomen worden voldaan.

Op eene vraag van mijnen ambtgenoot in de provincie Zeeland, of de boerenwoning „Groot Emnus" genaamd, ten Zuidwesten van Harderwijk gelegen, voorheen een klooster was geweest of had behoord aan het klooster Emaus te Gouda, moest ontkennend worden geantwoord.

Aan den heer van Kesteren, gepensioneerd Hypotheekbewaarder te Amersfoort werden op diens verzoek inlichtingen betreffende het landgoed Staveren op Veluwe verstrekt.

Aan het verzoek van den heer A. A. Schouten, predikant der Hervormde gemeente te Wamel, tot het bekomen van inlichtingen betreffende oude classikale wetten, kon niet worden voldaan.

De heer Administratrur van het kroondomein te 's-Gravenhage verzocht inlichtingen over de al of niet tiendplichtigheid van een gedeelte van de bouwhoeve Croetsgoed onder het ambt Doetinchem, waaraan niet kon worden voldaan.

Het archief werd wijders gedurende een paar maanden bezocht door G. J. F. Mes, oud-archivaris der gemeente Bergen-op-Zoom, tot het doen van genealogische nasporingen, betreffende het geslacht van Haeften. Ter raadpleging door hem werden eenige protocollen van de gerichten van Tuil, Deil, Zuilichem en Z.-Bommel aan het Algemeen Rijksafchiefdepôt te 's-Gravenhage opgezonden.

De heer A. J. C. Kremer, adjunct-bibliothecaris bij de gemeente-bibliotheek, bezocht meermalen het archief tot het doen van genealogische en geschiedkundige nasporingen.

De gepensioneerde Kolonel, C. P. J. van Vlierden, alhier, bezocht het archief eenige malen tot het doen van onderzoek naar leden van zijn geslacht.

De heer H. W. Heuvel, hoofd der school te Borculo, stelde een onderzoek in aangaande de geschiedenis van Gelselaar.

De veerdammen te Westervoort maakten een punt van onderzoek uit van den heer R. P. Tutein Nolthenius, oud-ingenieur van den waterstaat te Amsterdam.

De heer J. D. Wagner, Luitenant-Kolonel, commandant der rijdende artillerie alhier, deed onderzoekingen aangaande het geslacht van Zuijlen van Nijevelt, en wel naar aanleiding van de genealogie van dat geslacht, berustende in het archief der famille van Rhemen van Rhemenshuizen, in bruikleen in het archiefdepôt aanwezig.

De heer Mr. J. F. A. van den Broek, advokaat en procureur te Nijmegen, stelde een onderzoek in betreffende het jachtrecht onder Heumen.
Aan een verzoek van genoemden heer tot inlichting betreffende het weiderecht te Batenburg kon niet worden voldaan.

Het jachtrecht onder Geldrop, leenroerig aan Gelderland, maakte een punt van onderzoek uit door den heer H. W. J. Baron van Tuyll van Serooskerken, alhier.

De adjunct-archivaris bij het algemeen Rijks-archiefdepôt te 's-Gravenhage Mr. P. A. N. S. van Meurs deed onderzoekingen betreffende het geslacht Francken.

Door den heer J. P. H. C. Tengbergen te Utrecht werden nasporingen aangaande het geslacht Tengbergen gedaan.

Het geslacht Tengnagel maakte verschillende malen een punt van onderzoek uit door den heer J. G. H. R. Bönhoff, Burgemeester te Tiel.

Voor de barones Sigrid Leijonhufund te Stockholm maakten de brieven en andere stukken van Walraven van Heeckeren, overleden in 1701, gezant bij verschillende Duitsche hoven en in Zweden in het laatste gedeelte der 17de eeuw, berustende in het familie-archief van Heeckeren van Enghuizen, een punt van onderzoek uit.

De heer Dr. S. P. Haak, Leeraar aan de H. B. School met 3-jarigen cursus alhier, onderzocht de aanwezige stukken betreffende de Geldersche plooierijen in den aanvang der 13de eeuw.

De stukken, afkomstig van de voormalige academie te Harderwijk, werden door den heer D. G. van Epen te 's-Gravenhage onderzocht, die genoemde stukken ook ter raadpleging op de Koninklijke bibliotheek ontving.

De heer H. Portheine Jr., opzichter van 's Rijks waterstaat te Arnhem, deed onderzoekingen naar de geschiedenis der groote Kerk alhier en het zich daarin bevindende orgel.

De heer G. Beerninck, hoofd eener lagere school te Nijkerk, deed onderzoekingen betreffende de Marke Hellerveld.

De leeraar aan het gymnasium te Zutphen Dr. K. O. Meinsma, raadpleegde den inventaris van het voormalig klooster Bethlehem bij Doetinchem, dien hij tevens overschreef; terwijl hij tevens onderzoekingen deed naar het verblijf van den kardinaal de Cuza in 1451 te Arnhem.

De opzichter bij 's Rijks Waterstaat J. H. Mus alhier, won inlichtingen aangaande het veer te Malburgen in.

De heer W. Dijckmeester, candidaat in de rechten te 's-Gravenhage, deed in de protocollen van Tiel en Zandwijk onderzoekingen naar het geslacht Dijckmeester.

De gronden van de Marke van Baar en Lathum maakten een punt van onderzoek door de heeren N. van Zadelhoff, boerrichter der Marke en den heer A. van Mameren, hoofd der school te Lathum uit.

De heer H. A. van Steennis, Secretaris van de gemeente Doodewaard, raadpleegde het oud-rechterlijk archief van Deil en eenige andere documenten met het oog op zijne vermeende afstamming van het riddermatig geslacht van Steenhuijs.

Lord Ronald Gower bezocht het archief ten einde te weten te komen in welk huis Philips Sidney, gekwetst van Zutphen naar Arnhem vervoerd, te Arnhem op 17 October 1586 zoude zijn overleden. Het huis was echter niet op te sporen.

De heer H. J. D. van Schevichaven, Archivaris der gemeente Nijmegen, stelde een onderzoek in naar den rijkstol te Nijmegen.

De heer P. H. van den Broeke van Ouden-Rhijn, op den huize Oog-in-Al te Utrecht, stelde een onderzoek in naar het heerlijk jachtrecht van de voormalige heerlijkheid Horssen.

De heeren A. te Gussinklo te Zelhem en K. B. te Gussinklo te Arnhem stelden een onderzoek in naar het geslacht te Gussinklo.

De heer J. Manikus, goudsmid te dezer stede, stelde een onderzoek in naar het wapen van Gelderland.

Meermalen bezocht de heer C. H. Peters, Rijksbouwkundige te 's-Gravenhage, het archief tot het doen van onderzoekingen van verschillenden aard. Aan ZEd. werden ter raadpleging op de Koninklijke bibliotheek zoomede in het Algemeen Rijksarchief-depôt toegezonden plattegronden van Zutphen, van den voormaligen burcht te Nijmegen, schetsteekening van de gevangenis te Doetinchem.

Aan den heer J. F. van Someren, Bibliothecaris der Rijks-universiteit te Utrecht, werden ter raadpleging verschillende stukken, betrekking hebbende op het geschil, in 1735 en volgende jaren tusschen Henri des Villates, heer van Gent, ter eenre en Mr. M. N. van Loon, Richter en Ambtman, en Johan Moorrees, Secretaris van Gent, ter andere zijde, welke laatste tot 6 jaren tuchthuisstraf werd veroordeeld, ter inzage gezonden.

Het gemeentebestuur van Elburg ontving eenige portefeuilles, behelzende den inventaris van de losse stukken, behoorende tot het archief dier gemeente, ter copieering.

Op verzoek van de Commissie tot het ontwerpen van een handboek der Nederlandsche palaeographie werden 2 charters uit het archief der voormalige Rekenkamer van de jaren 1256 en 1312 ter reproductie aan de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam opgezonden.

Tot 1 Februari 1904 was de heer J. L. A Kremer, 2de Luitenant der Infanterie alhier, op het archief werkzaam voor het verzamelen van gegevens voor de krijgsgeschiedenis van Nederland. Op 1 October 1904 vatte de heer Th. L. van Maaren, 1ste Luitenant der Infanterie, die taak op en bleef tot December 1904 werkzaam.

IV. *Uitkomsten der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

In den loop van het jaar werd mij medegedeeld dat de heer D. W. van Dam van Brakel op den huize Rodichem te Brakel in het bezit zoude zijn van schepensignaten van het gericht te Zuilichem, dagteekenende uit de 14de eeuw. Ik wendde mij, naar aanleiding dier mededeeling, tot genoemden heer met de vraag of ZEd. wellicht genegen zoude zijn, die signaten in bruikleen aan het archiefdepôt af te staan. Bij schrijven van 6 April 1904 ontving ik bericht dat ZEd., althans voor het oogenblik, aan het gedaan verzoek niet konde voldoen.

De Rijksarchivaris in Gelderland,

J. F. Bijleveld.

Arnhem, Februari 1905.

Het Rijksarchief in Noordholland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het Archief.*

Het schijnt mij toe, dat men voor het oude Archief, in Haarlem geene betere bewaarplaats had kunnen vinden dan het gebouw waar het nu sedert eenige jaren geborgen is, en dat alle voordeelen oplevert, die men, zelfs over de grenzen der redelijkheid heen, zou kunnen verlangen. De Vleeschhal ligt midden in de gemeente aan de Groote Markt; de wijd uitgestrekte zaal voor de Archieven, bestaande uit ééne ruimte gelijkstraats, heeft steenen gewelven, vloer en wanden, en kan dus wel brandvrij gerekend worden.

Op de bovenverdieping bevinden zich de verschillende werk- en leeskamers, welke allen zeer goed voldoen aan de behoeften waarin zij moeten voorzien.

Het gebouw is hecht en sterk, zit degelijk in elkaar en het kan den tand des tijds nog best eenige eeuwen weerstaan, vooral wanneer voor behoorlijk onderhoud (dat bij het beheer der Rijksbouwkundigen niets te wenschen overlaat) wordt zorg gedragen.

Den 7 Januari 1904 is het onderhouden van- en het doen van herstellingen en vernieuwingen aan het Rijks Archief-gebouw in Noord-Holland voor het tweejarig tijdvak 1904—1905 aanbesteed en gegund aan J. van Gelder te Haarlem.

De woning van den concierge, bestaande in de twee aardige huisjes tegen den oostelijken gevel van de Vleeschhal en een paar kamers in den kelder, voldeed niet aan de eischen der onlangs uitgevaardigde Woningwet, en dus is overeengekomen, dat deze lokaliteiten zouden worden ontruimd en eene andere bestemming krijgen. Nadat dit alles was beschikt, is de concierge W. Henssen den 18 Maart 1904 overleden, doch zijne weduwe en kinderen zijn nog in de woning gebleven tot den 15 October 1904. De wensch der Regeering, dat de vrijkomende

perceeltjes, ten bate van het Rijk, als dagwinkels zouden worden verhuurd, is opgevolgd, en men is er in geslaagd de beide huisjes tegen matige vergoeding in gebruik af te staan, het een aan een tabaksverkooper, het andere aan een bouwkundige.

De toestel voor de centrale verwarming werkt zeer voldoende; er kan voortdurend eene genoegzame warmte ontwikkeld worden.

De opengevallen betrekking van concierge-boekbinder en bediende, is bij Koninklijk besluit van 20 September 1904, n°. 28, vervuld door de benoeming van J. W. Piepers, agent van politie te Haarlem, die zijne bediening met 1 October 1904 heeft aanvaard.

Het ameublement verkeert in voldoenden staat van onderhoud en eene passende zorg wordt er steeds voor gedragen. De Raad der Gemeente en het Bestuur van den banne en des polders Schagen, schonken met prijzenswaardige vrijgevigheid aan dit Archief de volgende voorwerpen:

Een eikenhouten tafeltje.

Een iepenhouten stoel.

Twee eikenhouten aan elkaar sluitende stoven, lang 2.40, breed 0.65 M.

Een spiegel in notenhouten lijst.

De windvaan van den op 29 Augustus 1895 afgebranden Gemeentetoren op de Nederl. Herv. Kerk te Schagen.

Dr. Melchior, Arts te Schagen, voegde daaraan toe, een rood aarden pot, 17e eeuw, hoog 0.75, diam. 0.53 M. opgegraven te Schagen.

Verder zijn tot aanvulling van het meubilair, gekocht:

Eene hemel- en eene aardglobe.

Twee gesneden lindenhouten lijsten en

Een wapenbord.

II. *Toestand van reddings- en brandbluschmiddelen.*

Al het brandbluschmateriaal is in den zomer nauwkeurig nagezien en onderzocht, door den Opzichter der Rijks Universiteitsgebouwen te Leiden met den Archivaris, en voor zoover kon worden beoordeeld, was alles in de beste orde.

De verweermiddelen tegen brand, bestaan in het volgende:

Op elke der drie verdiepingen van het gebouw, bevindt zich eene brandkraan met straalpijp en slangen. Er staat een extincteur met twaalf linnen brandzakken, in de groote hal

beneden en boven bij de dienstlokalen; in elk vertrek zijn drie of vier brandgranaten voorhanden om bij een begin van brand te worden aangewend.

Verder wordt met eene trouwe zorg gewaakt, dat geen vuur de archieven genake en het is dan ook niet waarschijnlijk dat binnen de muren van het gebouw, brand zal ontstaan. Mocht echter eenig onheil over deze bewaarplaats der oude Rijks bescheiden nederkomen, dan zou met de voorhanden bluschmiddelen gewis het vuur zooveel kunnen worden bedwongen, dat de verwoesting en de schade binnen tamelijk enge grenzen beperkt bleef.

III. *Toestand der Archiefverzamelingen.*

Alle kasten zijn leeggehaald en de registers en portefeuilles afgeschuierd en schoongemaakt, hetgeen om de twee jaren geschiedt en altijd eene groote opknapping en verfrissching is. Er komt hier bijna nooit iets aan, dat geene herstelling behoeft en de reeds in- of overgebonden registers, worden bij duizenden geteld: gelukkig, dat de middelen worden verschaft om het loffelijke en nuttige werk der vernieuwing van het oude, gebrekkige, geschondene en verwaarloosde, gestadig en met beleid voort te zetten, want ware dit niet het geval, dan zou een groot bestanddeel van het Archief niet veel anders wezen en blijven, dan eene verwarde en onsamenhangende partij half vergaan papier.

Evenals in vorige jaren zijn ook gedurende het jaar 1904 twee boekbinders gestadig aan het werk geweest en de vrucht van hun arbeid bestond in de aflevering van 392 opnieuw gebonden of herstelde registers.

Kaarten ontbreken hier bijna geheel, charters zijn weinig in aantal en prenten of teekeningen komen schaarsch voor. Wat er echter is van dien aard, bevindt zich in goeden staat.
Het stempelen van stukken geeft bezigheid aan den concierge.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en inventarisatie van het Archief.*

De inventaris van het Archief der Heeren en Heerlijkheid *Schagen* werd gedrukt en met ruime hand rondgedeeld.

Het tamelijk groote Archief der Weeskamer te Enkhuizen, ter ordening hierheen gezonden door Burgemeester en Wethouders dier gemeente, werd uitgezocht en geregeld, er werden bijgevoegd de talrijke vroeger te Haarlem in bewaring gelaten schepenakten, op boedels betrekking hebbende, en aldus is de beschrijving van dit Archief voorbereid.

Met het uitzoeken der stukken van het omvangrijke Archief van Nieuwe Niedorp, is men in 1904 gereed gekomen.

Er is een begin gemaakt met de regeling van het Archief van Oud-Karspel, dat nu aan de beurt was om onderhanden genomen te worden.

Verder is een goed gedeelte van den herfst besteed, om het historisch en administratief gedeelte van het Archief van het Noorderkwartier te nommeren, waardoor almede de definitieve inventarisatie wordt voorbereid. Deze ondervindt evenwel telkens vertraging, door den voortdurenden arbeid, welke hier moet verricht worden ten behoeve van Gemeente- en andere Archieven, maar de behoefte aan een inventaris van het toch altijd nog vermeerderende Archief, is niet zoo overgroot, omdat er eene gedrukte beschrijving uit het jaar 1873 van bestaat, met welke men den weg voorloopig vrijwel vinden kan.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden.*

Er is niet gebleken, dat verzamelingen van zekeren omvang van bescheiden, aan dit Archief ontleend, in druk zijn uitgegeven, maar het is waarschijnlijk dat van de aanteekeningen der bezoekers of die aan belanghebbenden verschaft zijn, hier en daar wat door den druk openbaar gemaakt is.

VI. *Aanwinsten door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen en de verliezen zoo die er zijn.*

De vermeerderingen voor het Archief zijn niet van grooten omvang geweest, maar de aard van het verworvene was in het algemeen nog al belangrijk en daarom te meer welkom, dewijl voorhanden reeksen of verzamelingen er vollediger door gemaakt werden.

Ten geschenke werd ontvangen:

Van den Rijksarchivaris in Limburg.

Acte van 24 Mei 1672 waarbij George van Cats, Vrijheer van Schagen, Heer van Coulster, Heiloo, Oesdom enz. bekent schuldig

te zijn aan Philips Doublet, Heer van Groenevelt, eene som van f 26000.— waarvoor verbonden wordt zijn heerlijkheid Schagen met Haringhuizen, Barsingerhorn, Burghorn en Colhorn.

Van den Archivaris der gemeente Amsterdam.

Opgaven van geboorten en overlijden, voor Algemeen Verslag 1828—1830; nog behoorende tot het Archief der Provinciale Commissie van Geneeskundig onderzoek en Toevoorzicht in Noord-Holland.

Van Heeren Burgemeester en Wethouders van Enkhuizen.

Protocol van den Notaris Reijer Samson, van 5 Juli 1638 tot 25 Februari 1640.

Van Heeren Burgemeester en Wethouders van Zaandam.

Register der obligatiën en contracten ten behoeve der Weeskinderen, staande onder de Weeskamer te Oost-Sanen van

23	December	1627	tot	3	December	1644.
28	December	1644	„	24	Augustus	1662.
24	Mei	1663	„	28	Februari	1669.

3 registers.

Staat- en bewijsboek van de Weeskamer te Oost-Sanen, van:

2	Maart	1628	tot	24	December	1653.
9	Juni	1650	„	14	Februari	1664.
27	Maart	1664	„	25	October	1668.
19	Februari	1654	„	28	Februari	1669.
6	Januari	1718	„	28	September	1730.
28	September	1730	„	23	Juli	1744.
13	Augustus	1744	„	21	Mei	1761.
11	Juni	1761	„	24	December	1772.
14	Januari	1773	„	2	October	1782.
2	October	1782	„		Januari	1792.
15	Maart	1792	„	14	September	1795.
11	Februari	1796	„	7	Maart	1811.
	A°. —	1811	„	31	October	1816.

13 registers.

Bewijsboek voor de Weeskinderen in den banne van Oost-Sanen, van

3	Februari	1729	tot	18	April	1782.
30	Mei	1782	„	4	December	1783.

2 registers.

Register der schuldbekentenissen verleden voor Weesmeesteren in den banne van Oost-Sanen, van 17 Juni 1706 tot 9 April 1789.

Uittreksel van de Staatboeken der Weeskamer in den banne van Oost-Sanen, betreffende de posten die te Oostzaan thuis behooren en onder Directie van Weesmeesteren aldaar geadministreerd worden, van Augustus 1724 tot September 1821.

Cassa (boek) der Weesen tot Oost-Sanen en Oost-Saerdam, van 6 Juni 1669 tot 25 Januari 1725.

Kasboek der gelden van de Weeskamer van Oost-Zaandam, van 1 Januari 1835 tot 19 Februari 1853.

Boelhuis-register van Oost-Sanen, van 1 Mei 1759 tot November 1824.

Register van den verkoop der vaste goederen bij forma van executie tot betaling der achterstallige lasten, door Regenten tot Oost-Zaandam gedaan, van 7 Februari 1751 tot 5 Januari 1793.

Register der aangiften voor de Collaterale succesie over Oost-Zaandam, van

1	Januari	1777	tot	29	October	1785.
16	November	1785	„	. .	Mei	1795.
23	October	1795	„	. .	December	1805.

3 registers.

Verleiboek der nalatenschappen te West-Zaandam, van

24	April	1749	tot	2	April	1776.
5	Januari	1769	„	13	Mei	1809.
12	Mei	1796	„	5	Februari	1811.

3 registers.

Aangekocht werd:

Verdubbelde Rondeelen angaande Huwelijken, Vrijerijen, en besondere Voorvallen in allerhande gelegentheyt in het Collegy van Alkmaar, hdschr. F°. Tweede helft 17e eeuw.

Ruimer dan voor het Archief, waren de aanwinsten, welke te vermelden zijn voor de

Bibliotheek

en bij de opnoeming er van, wordt de eerste plaats gegeven aan de ontvangen

Geschenken

Van Z.Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Drs. *Verwijs* en *Verdam*. Middel-Nederlandsch Woordenboek. 8°.
Deel V, afl. 17—18.
Deel VI, afl. 1—3.

Woordenboek der Nederlandsche taal. 8°.
Deel IX, afl. 1—2.
Deel XI, afl. 9.

Verslagen omtrent 's Rijks Oude archieven. 8°. XXV, 1902. XXVI, 1903.

Verslagen omtrent 's Rijks Verzamelingen van Geschiedenis en Kunst. 8°. XXV, 1902.

Publications de la Société historique et archéologique dans le duché de Limbourg. 8°. Tôme XXXIX, 1903.

Mr. *R. Fruin*. Het Archief van Prelaat en Edelen van Zeeland. 8°. 1904.

Fred. Caland. De Hervormde Gemeente van Sas van Gent. Historische Bijdrage. 8°. 1904.

George Hurmann. Der Westbau des Münters zu Essen. 4°. 1890.

Van de Commissie van advies voor 's Rijks geschiedkundige publicatiën.

Overzicht van de door bronnen-publicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche Geschiedenis. 8°. 1904.

Van de Commissie.

Eerste Jaarverslag van de Rijks-Commissie tot het opmaken en uitgeven van een Inventaris en eene Beschrijving van de Nederlandsche Monumenten van Geschiedenis en Kunst. (1 Augustus—31 December 1903). 8°. 1904.

Van den Heer Algemeenen Rijks-Archivaris.

De Stadshuishouding van Roermond A°. 1579 in den ouden tijd, door A. F. van Beurden. 8°. 1904.

Notulen van de veertiende bijeenkomst der Rijks-Archivarissen. 20 October 1903. 8°.

Van den Rijks-Archivaris in Noordbrabant.

Jaarverslag en der Aanwinsten van het Provinciaal Archief te 's-Hertogenbosch in 1902. 8°.

Overzicht van de Archieven van het Provinciaal Bestuur in Noord-Brabant in 1902 8°.

Inventaris van de Oude Archieven van Dongen. 8°. (1904.)

Verslag omtrent de ordening en inventarisatie van oude Gemeente- en Waterschaps-Archieven over 1903. 8°.

Uittreksel Feestgids en Program Koninklijk bezoek te 's-Hertogenbosch 17—20 Augustus 1904. 8°.

Van den Rijks-Archivaris in Friesland.

Oude Archieven van den Burgerlijken Stand in Friesland. 8°. 1904.

Van den Directeur van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Bijdragen tot de Statistiek van Nederland. Nieuwe Volgreeks 46. 8°. 1904.

Van den Voorzitter der Commissie van toezicht op het Stedelijk Museum te Alkmaar.

Catalogus der Bibliotheek van dat Museum. Derde gedeelte. 8°. 1904.

Van de Schrijvers.

De Ambachtsheerlijkheden van Alkmaar. Door *C. W. Bruinvis.* 8°. 1904.
De Regeering van Alkmaar tot 1795, door denzelfde. 4°. 1904.

Over kalk en nog wat. Iets uit de rekeningen van de Grafelijkheid van Holland over het jaar 1345. Door *J. Craandijk.* 8°. 1904. (overdruk).
Verkochte Domeinen en Ambachtsheerlijkheden in Holland en West-Friesland 1580—1807. Door *A. van Damme.* 8°. 1904.

Van de H.H. *Joh. Enschedé en Zonen.* Korte Geschiedenis van de Rhetorijk-Kamer „Trou Moet Blijcken" door den Factor H. F. Waller. 8°. 1904.
Verder, Jaarverslagen van: de Koninklijke Bibliotheek.
het Koninklijke Penningkabinet.
de Gemeente Vlaardingen.
het Krijgsgeschiedkundig archief.
de Rijks Post-Spaarbank.
de Stads Bibliotheek te Haarlem.
de Gemeente-Archieven van Amsterdam, Dordrecht, Leiden, Middelburg, Rotterdam.

Ontvangen Vervolgwerken.

Oud-Holland, Jaargang 1904.

Nijhoff en *Fruin*. Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde, Vierde Reeks, Vierde Deel. afl. 1—3.

Robert Fruin. Verspreide geschriften afl. 47—55.

————— Tien jaren uit den tachtigjarigen oorlog. Zesde uitgaaf. 8°. 1904.

Werken der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het Oude Vaderlandsche recht, nl.:

Tweede Reeks n°. 5. Rechtsbronnen van den Dom te Utrecht, uitgegeven door Mr. *S. Muller Fz.* En

Verslagen en Mededeelingen Vijfde Deel no. I.

Brugmans en *Kernkamp*. Algemeene Geschiedenis, afl. 29–30 en 35—37.
Bijdragen voor de Geschiedenis van het Bisdom Haarlem. Deel 28 en Deel 29, afl. 1.

Rogge en *Pijper*. Nederlandsch Archief voor Kerkgeschiedenis. Nieuwe Serie. Derde deel, afl. 1—2.

E. W. Moes. Iconographia Batava, afl. 35—36.

Croust. Monumenta paleographica, afl. 6—16.

Aangekochte Oude en Nieuwe Boeken.

Maurice Prou. Manuel de paléographie. Ecritures du Ve au XVIIe siècle. 4°. 1904.

Pompei Festi et *Verrii Flacci* De verborum significatione. 4°. 1799.

Bakhuizen van den Brink. Studiën en Schetsen over Vaderlandsche Geschiedenis en letteren. 8°. 1863—1877. 4 deelen.

G. K. van Hogendorp. Brieven en Gedenkschriften 1762—1813. 8°. 1866—1887. 4 deelen.

Dirk van Hogendorp. Mémoires. 8°. 1887.

A. R. Falck. Brieven 1795—1843. 8°. 1861.

———— Ambtsbrieven 1802—1842. 8°. 1878.

C. F. Gijsberti Hodenpijl. Napoleon in Nederland. 8°. 1904.

H. E. Greve. De bronnen van Carel van Mander. 8°. 1903.

Werken der Vereeniging „Gelre" n.l.: Bijdragen en Mededeelingen. Deel VII. 8°. 1904.

P. N. van Doorninck. Geldersche Kronieken. Eerste afl. 8°. 1904.

———— en Dr. *J. S. van Veen.* De Graven en Hertogen van Gelre. 8°. 1904.

Algemeen Register op de Leenakten. 8°. 1904.

Mr. A. J. Enschedé. Inventaris van het Archief der Stad Haarlem. 8°. 1866—1867. 3 Deelen.

K. van Dulkenraad. Het verdrukte en verloste Haarlem. 8°. 1777.

———— Haarlemmer Houtzang. 8°. 1776.

W. A. Tielenius Kruythoff. Geschiedverhaal van de vuur- en watersnood der Stad Edam, in 1602 en 1699. 8°.

H. Meijer. Korte Beschrijvinge der Stadt Monnickendam. 8°. 1757. Tweede druk.

Korte Kronijck van Purmerende, Neck, Purmerlandt en Ilpendam. 8°. Tweede druk. In een band.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het Archief der Provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche Archieven.*

Door de heusche welwillendheid van den Heer Algemeenen Rijks-Archivaris, is de gelegenheid verschaft, te Haarlem ter leen te ontvangen het Eerste Register rakende de Houtvesterij van Holland. Daaruit zijn een aantal stukken afgeschreven betreffende Amstelland, Kennemerland, Haarlemmerhout, de Wildernis, de Brederosche- en Schoorler duinen, den Houtvester, den Valkenier enz. kostelijke bijdragen voor de kennis van het Jachtrecht in Noord-Holland en de Houtvesterij langs de Duinstreek.

VIII. *Gebruik van het Archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en personen.*

In het Archief werden onderzoekingen verricht door de hierna genoemde personen, voor het doel of naar bijzonderheden, bij hunne namen vermeld:

A. J. C. Daamen, Notaris te Haarlem, in het protocol van overdrachten en verbanden van Schoter-Vlieland.

W. van Engelenburg, Candidaat-Notaris te Broek in Waterland, in de oude rechterlijke Archieven zijner woonplaats.

Jac. Rina, Dagbladschrijver te Amsterdam, in de Archieven der Gemeente Hoorn.

J. M. van Gelder, te Wormerveer, naar genealogische bijzonderheden, in de Archieven van Westzaan, Rijp enz.

L. J. Boogmans, Kapelaan te Hoorn, kerkelijke zaken te Hoorn vóór 1581.

M. Donker, Notaris te Beverwijk, in de verpondingkohieren zijner woonplaats.

Dr. *S. Cramer*, Hoogleeraar te Amsterdam, naar eene akte betreffende de Mennonieten te Graft in de 17e eeuw.

C. de Cock, Weesvader te Haarlem, de geschiedenis van het Weeshuis te Grootebroek;

D. G. van Epen,, te 's-Gravenhage, het Archief der Heeren en Heerlijkheid van Schagen.

Mr. *W. van Hulst*, Advocaat en Procureur te Heemstede, het laatste testament van Piet Heyn en zijne vrouw. 24 Mei 1629.

Mr. *W. R. Veder*, Archivaris der Gemeente Amsterdam, briefwisseling van den Prefect a°. 1811.

Dr. *J. B. Schepers*, over de Drosten van Muiden, Baljuwen van Gooiland, voorgangers van Pieter Corn. Hooft.

De tweede luitenant der Infanterie *J. Kamphuis Suermondt*, die belast was voor het Departement van Oorlog in dit Archief bouwstoffen te verzamelen voor eene Krijgsgeschiedenis van Nederland, kon zijn, ook in het jaar 1904 opgevatten arbeid niet ten einde brengen, omdat hij bevorderd werd in rang, hetgeen voor hem eene verandering van garnizoen ten gevolge had.

In zijne plaats trad met October des jaars de tweede luitenant van het 10e regiment Infanterie *E. L. N. Quadekker*, die met ijver het werk van zijn voorganger vervolgde.

De Burgemeester van Assendelft ontving weder protocollen van transporten verleden voor het gerecht zijner woonplaats, en verwisselde die van tijd tot tijd voor anderen.

Voor den Heer Kapitein *F. W. J. de Witt Huberts*, werden hier door het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage, registers en stukken over de Zweedsche Zaken in de 17e eeuw, nedergelegd, welke nu en dan door andere bundels of banden werden vervangen.

De Heer *E. C. van Son* mocht hier inzage nemen van uit het Rijks-Archief in Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch afkomstige rekeningen en bescheiden, behoorende tot het Schepenbankarchief van Dongen en betreffende het beheer van Weezengoederen.

De Burgemeester van Hoorn ontving op zijn verzoek eene beschrijving en afbeelding der geslachtwapens van vier beroemde Hoornsche Mannen, wier blazoenen men nu geplaatst heeft in de ramen van Burgemeesterskamer aldaar.

Den Archivaris van Alkmaar werd afschrift verschaft van de stukken betreffende het geding tegen den Procureur en Notaris Martinus van der Burg te Alkmaar, over de politieke zaken van 1795—1796.
Er werd voor hem onderzoek gedaan in de Alkmaarsche Weesboeken, en ook naar een vonnis tegen de lieden, die in 1787 hadden verzocht om inlegering van troepen te Alkmaar.

Voor het Bestuur van den Noord-Scharwouderpolder is een uitvoerig onderzoek ingesteld, naar eene overeenkomst met het bestuur van de Heer Hugowaard omtrent de belooning of jaarwedde van den Sluiswachter, welke geregeld zou zijn in de tweede helft der 18e eeuw.

Aan den Secretaris van het Waterschap „West-Friesland" te Grootebroek werd verschaft, een leesbaar afschrift van een vonnis van den Hove van Holland van 19 November 1593 tusschen kerkmeesters van Grootebroek en Bovenkarspel en den Dijkgraaf van Drechterland, over de ettinge van den Zeedijk in de jurisdictie van genoemde dorpen.

Aan de Zaanlandsche Oudheidkamer werden afgeleverd, een aantal hier ter verspreiding gegeven Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven.

Ten verzoeke en behoeve van den Heer *Joh. J. Bastert*, Huize Oudaen, te Breukelen, werden nasporingen gedaan in de protocollen van overdrachten en verbanden der Gemeente Weesp, naar personen die in de 17e eeuw zijn geslachtsnaam voerden.

Om den Heer *W. van Engelenburg* voort te helpen in zijne navorschingen betreffende het verleden van het dorp Broek in Waterland, zijn hem de gedrukte bronnen aangewezen waaruit hij de gewenschte wetenschap kan putten en tevens medegedeeld, wat hier over die gemeente aan officieele registers voorhanden is.

Voor den heer *J. F. Gebhard Jr.*, te Amsterdam, werd als vrucht van wijdloopige onderzoekingen, een Verslag opgesteld, aantoonende de betrekking van Nicolaes Witsen, en vele zijner verwanten, op het dorp Egmond op den Hoef.

De Heer *K. de Hartogh*, te Amsterdam, ontving eene opgaaf der bronnen voor de geschiedenis van het kasteel Doorwerth.

Aan den Heer *G. L. van der Helm*, Burgemeester van Buurmalsen, werden ten behoeve van geneologische uitvorschingen breedvoerige mededeelingen gedaan, omtrent de Archieven van Kortenhoef, Watergraafsmeer en Diemen.

De Heer *C. F. Gijsberti Hodenpijl*, te Vrijenban, bij Delft, werd ingelicht omtrent hier voorhanden brievenboeken van den Prefect der Zuiderzee, en de gelegenheid werd hem aangeboden, er inzage van te komen nemen.

Aan Mr. *H. N. Kluyver*, advocaat en procureur te Amsterdam, werd een en ander medegedeeld omtrent het Archief van het Waterschap „De Schermeer", en den weg die moet ingeslagen worden om het door te zoeken..

De Heer *D. Kool*, te Broek op Langendijk, ontving ophelderingen over heffing van polderlasten wegens drooggelegde gronden.

Voor *Jhr. Mr. E. B. J. F. Wittert van Hoogland*, te 's-Gravenhage werd onderzoek gedaan in het protocol van Nieuwer-Amstel, om te ontdekken, wanneer door Regenten van het Gasthuis der stad Amsterdam aan Arent Crijts verkocht

werd, eene partij land met de daarop staande huizing genaamd: „De Heerlijckheyt." Men slaagde er in te ontdekken, dat dit had plaats gevonden den 21 April 1687 en de aanvrager ontving hiervan mededeeling, tevens met eenige andere opgaven door hem verzocht.

Hier wordt nog vermeld, dat in het jaar 1904 voor bijzondere personen geene afschriften van oude stukken zijn gevraagd, dus niet gemaakt, en dat derhalve niets wegens schrijfloonen is ontvangen en kan worden verantwoord.

IX. *Uitkomsten van de bemoeiingen met Gemeente-, Waterschaps- en andere Archieven.*

In den loop van het jaar is voor het Gemeentebestuur van Beverwijk uitgezocht, gerangschikt en op den Inventaris bijgeschreven, eene partij stukken uit de 17e- 18e- en het begin der 19e eeuwen, op het Raadhuis aldaar ontdekt. In den herfst is alles weder teruggezonden.

Voor de Gemeente Schagen is hier hersteld en opgeplakt, eene geteekende kaart van Schagen en omgeving, uit de 16e eeuw, welke zeer gehavend en beschadigd was.

Ook is, in overeenstemming met den inhoud der missive van Uwe Excellentie van 28 April 1893 n°. 813 afd. K. W. door mij een onderzoek ingesteld naar de veiligheid der bewaarplaats, den toestand en de behandeling der rechterlijke Archieven berustende bij de Gemeenten Amsterdam en Haarlem, bij welke gelegenheid is gebleken, dat alles in zeer goede orde verkeerde.

X. *Maatregelen in het belang van het Oude Archief te nemen.*

Geene redenen zijn aanwezig om dergelijke maatregelen voor te stellen en eenige noodzakelijkheid om veranderingen in te voeren, bestaat niet.

De Rijksarchivaris in Noord-Holland,
C. J. GONNET.

Haarlem, 28 Februari 1905.

Het Rijksarchief in Zeeland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Gelijk ik in mijn vorig jaarverslag mededeelde, was 1 Januari 1904 de verbouwing der archieflokalen wel grootendeels afgeloopen, maar toch nog niet geheel gereed gekomen. In het bovenvertrek naast de woning van den Commissaris der Koningin was voor een gedeelte der zoldering door het wegbreken van den schoorsteen vernieuwing gewenscht; in het benedenkamertje achter den vierkanten toren ontbrak een tegelvloer en in de kleine vertrekjes naast de Balanspoort was eveneens de tegelbevloering nog niet geheel in orde. Thans zijn ook die werkzaamheden afgeloopen, intusschen niet geheel op die wijze als ik had verwacht, althans wat betreft het eerste punt. In de kleine bovenkamer naast de woning van den Commissaris n.l. is de zoldering niet vernieuwd, maar alleen bijgeschilderd, wat in zooverre jammer is, als de zolder daardoor voor het plaatsen van boeken, met name van dubbelen van deelen van de Resolutiën der Staten van Zeeland, waarvoor hij eigenlijk bestemd was, ongeschikt blijkt.

Intusschen door de bovenomschreven werkzaamheden is thans de verbouwing van de archieflokalen afgeloopen, en gelijk ik reeds in mijn vorig verslag opmerkte, de nieuwe en vernieuwde lokalen voldoen uitnemend voor het gebruik, waarvoor zij zijn bestemd. Van vocht is niets te bespeuren: alleen in een der benedenvertrekken, waar de muur vernieuwd was, was een gedeelte er van bij het in gebruik nemen van het lokaal eenigszins vochtig, weshalve in dat lokaal toen een bak met ongebluschte kalk is geplaatst. Zekerheidshalve is de kalk in dien bak in 1904 vernieuwd.

Daarentegen is in den loop van dat jaar een ander inconveniënt aan het licht gekomen. Zoo de goten en daken geheel

bedekt zijn met sneeuw en deze dan gaat smelten, kan het voorkomen, dat een gedeelte van het plotseling in groote hoeveelheid voorhandene water niet langs de gewone afvoerbuizen kan wegloopen, maar zich een uitweg zoekt tusschen de leien van het dak en verder door den zolder langs de binnenzijde van den muur, waarboven zich de dakgoot bevindt.

Op zich zelf levert dat geen gevaar op; het water ontlast zich op deze wijze slechts in kleine hoeveelheden en daar de boorden, waarop de archiefstukken zijn geplaatst, niet onmiddellijk aan den muur aansluiten, maar eene kleine tusschenruimte overlaten, vloeit het water langs den muur naar beneden op den steenen vloer. Maar de gaanderijen, die zich in de groote bovenvertrekken bevinden, sloten wel onmiddellijk aan den muur aan en verhinderden dus het verder loopen van het water, dat zich over de gaanderij verbreidde en dus de daarop geplaatste rij banden en liassen bereikte. Daardoor werden werkelijk in het begin van den winter 1904/5 enkele daar geplaatste archiefstukken bevochtigd. Aanstonds zijn toen maatregelen getroffen om in dit ongerief te voorzien. Aan de zijde, waar zich de goot bevindt, zijn de planken, die de gaanderij vormen, wat ingekort, zoodat ongeveer 1 cM. tusschenruimte tusschen de gaanderij en den muur verkregen is, welke afstand voldoende zal zijn om het water zijn weg langs den muur te doen vervolgen. Overigens heeft zich het geval, dat het water op deze wijze een uitweg zocht, niet herhaald; het kan zich trouwens, gelijk is opgemerkt, alleen voordoen, wanneer de geregelde afvloeiing van het water naar de buizen hetzij door sneeuw hetzij op andere wijze tijdelijk belemmerd wordt.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

In dezen toestand is in 1904 geene wijziging gekomen. De bliksemafleider is dat jaar weder door een deskundige onderzocht en in orde bevonden.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Na het uitvoerig overzicht, dat ik daaromtrent in mijn vorig jaarverslag gegeven heb, kan ik ditmaal kort zijn. In het laatst van het jaar werd ik op mijn verzoek gemachtigd tot het aanschaffen van een tweetal kasten, bestemd om geplaatst te worden op de groote zaal boven de Balanspoort. Beide kasten zullen in hoofdzaak op dezelfde wijze zijn ingericht als die, welke in het vorig jaarverslag besproken zijn. Het buitenwerk zal dus ook hier uit eiken-, het binnenwerk uit Amerikaansch populierenhout

vervaardigd worden. Terwijl echter de in 1903 aangeschafte kasten van boven als toonkasten zijn ingericht en van binnen met laden voorzien, bestemd tot berging der kaarten, is het doel der nieuwe kasten een geheel ander. Elke kast zal twee dubbele rijen loketten bevatten, bestemd tot bewaring der middeleeuwsche rekeningen en door een gordijn beschermd worden tegen het overvloedige stof; de bovenzijde der kasten zal plat zijn en kunnen dienen om kaarten en andere stukken uit de op de zaal geplaatste kasten neer te leggen, ten einde ze gemakkelijker te kunnen raadplegen. De aflevering van beide kasten heeft nog niet plaats gehad. Wanneer zulks zal zijn geschied, zal de meubileering boven de Balanspoort geheel gereed zijn. De middeleeuwsche rekeningen, die thans nog in het aan de zaal grenzende kamertje worden bewaard, zullen dan naar de nieuwe kasten worden overgebracht, waardoor alle middeleeuwsche stukken van het archief in de groote zaal vereenigd zullen zijn.

De kaartenkasten, waarover ik zooeven sprak, zijn in 1904 eveneens in gebruik genomen: er is een begin gemaakt met het nazien der kaartenverzameling. Daarbij wordt elke kaart eerst schoongemaakt, daarna worden de gaten en scheuren beplakt en bijgewerkt, en eindelijk wordt, om nieuwe schade te voorkomen, de kaart geheel met groen zijden lint omboord. Het resultaat van deze bewerking der kaarten is verrassend. Vele kaarten schijnen als vernieuwd. Het is slechts jammer, dat deze arbeid zoo uitermate tijdroovend is. Slechts 75 kaarten zijn op deze wijze in 1904 behandeld kunnen worden.

Overigens werd ook dit jaar weder voortgegaan met het aanbrengen van stempels en etiquetten op de definitief geordende archieven van het depôt. In het bijzonder werden dit jaar de collectie De Huybert en het archief van prelaat en edelen op deze wijze verzorgd, waardoor vooral de materiëele toestand van het laatstgenoemde archief veel verbeterd is.

Nadat de kleine bovenkamer, grenzende aan de woning van den Commissaris, gereed was gekomen, zijn daarheen van den zolder overgebracht de acquitten, behoorende bij de rekeningen van den muntmeester, den ontvanger-generaal der rentieren en den waterbaljuw. Daarmede is dit kamertje gevuld. De op zolder achtergebleven acquitten zijn tevens globaal uitgezocht; zij behooren bij de volgende rekeningen: van het collateraal, van den 40sten en den 80sten penning, van het familie-, het dienstboden-, het karos-, het wagen-, het paarde-, het koffie-, het thee-, het chocolade-, het biljet- en het trouwgeld, van de imposten op zeep, zegel, bier, gemaal en de waag, van de amenden, van de espargne en van de gemeene middelen van comsumptie van

Axel, Neuzen, Biervliet, Lillo en Liefkenshoek. Te zamen beslaat deze verzameling acquitten, waarvoor in de eigenlijke archieflokalen geene plaats is, eene lengte van 66 strekkende Meter. Bovendien staan op zolder nog 25 Meter gedrukte stukken. Vermeerdering der archieflokalen is dus, gelijk ik in mijn vorig verslag reeds opmerkte, op den duur onvermijdelijk.

Overigens had geene verplaatsing van archieven plaats. Wanneer de beide kasten op de zaal boven de Balanspoort gereed zullen zijn en daarheen de middeleeuwsche rekeningen zullen zijn overgebracht, zal in het aan de zaal grenzende kamertje, waar zich die rekeningen thans nog bevinden, de verzameling Verheye van Citters worden geplaatst, die thans nog tijdelijk geborgen is in de kleine kamer achter den vierkanten toren.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

Allereerst moet hier worden medegedeeld, dat de serie gedrukte inventarissen van het archief vermeerderd is door de uitgave van „Het archief van prelaat en edelen van Zeeland", dat in den loop van 1904 bij de firma Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage verschenen is. Behalve met de werkzaamheden, die het corrigeeren der drukproeven en het bewerken der indices medebrachten, hield ik mij in 1904 voornamelijk bezig met de voortzetting van de middeleeuwsche grafelijke rekeningen en de daarbij behoorende acquitten. Dit werk vordert slechts langzaam, deels doordat andere werkzaamheden mij beletten er geregeld aan door te werken, deels doordien het vaststellen, op welken post van welke rekening elk acquit betrekking heeft, een zeer tijdroovende arbeid is. Intusschen is het gedeelte van 1474 tot 1578 nagenoeg gereed gekomen.

De heer Wiersum zette zijne werkzaamheden aan het rechterlijk archief voort, totdat zijne benoeming tot archivaris der gemeente Rotterdam hem 15 Augustus den rijksdienst deed verlaten. Het Zeeuwsche archief verliest in hem een zeer ijverig en bekwaam ambtenaar, wiens werkkracht zeer aan het archief ten goede is gekomen. Zijne plaats werd vervuld door den heer L. Lasonder, doctorandus in de Nederlandsche letteren, te Utrecht, over wien ik tot heden slechts redenen tot tevredenheid heb. De heer Wiersum was met de regeling van het rechterlijk archief van het eigenlijke Zeeland grootendeels gereed gekomen; alleen de archieven van de wet van Vere, van die van Vlissingen en van het in 1802 opgerichte hof van Zeeland waren

nog niet door hem bewerkt. Het scheen mij echter gewenscht den heer Lasonder, die nimmer op een archief werkzaam was geweest, niet dadelijk met dien arbeid te belasten. Ik droeg hem dus de regeling op van de burgerlijke-standsarchieven van gemeenten in Zeeuwsch-Vlaanderen, die indertijd door den gouverneur der provincie Oost-Vlaanderen aan het provinciaal bestuur van Zeeland ten behoeve van het archief waren afgestaan. Hoe hij zich van die taak gekweten heeft, kan blijken uit den hierachter volgenden inventaris, die zich ook uitstrekt over de tienjarige alphabetische indices op de registers van den burgerlijken stand, die in dit depôt berusten. Over de herkomst dier stukken is in de inleiding tot den inventaris het noodige gezegd. Met de beschrijving van deze verzameling is de inventarisatie van alle op zich zelf staande collecties in het archief afgeloopen.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In Het archief van prelaat en edelen van Zeeland, dat in 1904 verscheen, zijn onder bijlagen XIV en XV twee brieven, de eene d.d. 1568 Juni 1 van mr. Chistoffel Roels aan de weduwe van mr. Roland de Pottre, de andere d.d. 1568 Juni 15 van mr. Iman Clais'zoon aan mr. Christoffel Roels afgedrukt, beide naar de copieën, die voorkomen in nr. 1 van dien inventaris. In de Verslagen en mededeelingen van de Vereeniging tot uitgave der bronnen van het Oude Vaderlandsche recht publiceerde de heer Wiersum „Vier zoenverdragen wegens doodslag", die hij in het rechterlijk archief van Westkapelle, Wemeldinge en Domburg aangetroffen had, en gaf ik de „Ordonnantie van Willem V, hertog van Kleef, voor de heerlijkheid Breskens" uit. Door den heer G. C. A. Juten werden onder den titel „Slusana Sacra" in de Annales de la Société d' Emulation, vol. 53, verschillende stukken betreffende de kerken te Sluis uit de jaren 1329—1560 uitgegeven, waarvan er een d.d. 1526 Maart 6 ontleend is aan het register van passeeringen, dat in het rechterlijk archief berust. In de Verslagen omtrent 's rijks oude archieven XXVI werd door dr. Wiersum als bijlage tot den inventaris der heerlijkheid Bruinisse de tot dat archief behoorende „Memorie van de pampieren, bevonden in den boedel van den heer Willem de Jonge, heer van Bruinnisse", afgedrukt.

Buitendien zijn in het afgeloopen jaar verscheidene werken verschenen, waarvan de inhoud voor een groot deel aan bescheiden in dit depôt is ontleend. Ik noem hier slechts: „Onderzoek naar de eerste omwalling en omgeving der stad Middelburg"

door P. K. Dommisse (Archief, uitgegeven door het Zeeuwsch genootschap der Wetenschappen, 1904). „Biggekerke" door K. Wielemaker en „Zeelands tuin" door H. M. Kesteloo (Domburgsch badnieuws, 1904).

VI. *Aanwinsten, door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen, en verliezen.*

De in het afgeloopen jaar verkregen aanwinsten waren de volgende:

1. Afschriften van mr. J. Verheije van Citters omtrent voorschriften betreffende den uitvoer van koren. 1535—1630. 1 omslag.

N.B. Deze stukken werden 5 Maart 1904 aan het depôt geschonken door den heer J. A. Frederiks te Middelburg.

2. Akkoord aangaande het landrecht van Walcheren. 1579. Twee afschriften, het eene met aanvullingen tot 1685. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

3. Voorboden en plakaten der stad Vere. 1620—1671. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

4. Stukken betreffende de regeering der stad Vere. (Gedeeltelijk gedrukt.) 1661—1794. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

5. Stukken betreffende het geschil tusschen de heeren Milet, burgemeester, en De Mauregnault, pensionaris van Vere. 1771. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

6. Twee brieven van C. de Brauw te 's-Hertogenbosch en D. M. de Brauw te Zieriksee aan . . . . . met verzoek bij den prins van Oranje aan te dringen op de benoeming van hun zoon en neef Daniël, oud 19 jaren, in de regeering van Zieriksee. 1788. 2 stuks.

N.B. Deze brieven werden 29 Maart 1904 van den heer C. van Ommeren te Rotterdam aangekocht.

7. Rekening van David Zomer, uit naam van de kinderen van wijlen Heynrick Zomer, van ontvangsten en uitgaven ten dienste der gemeene zaak van Paschen 1572 tot Augustus 1573, overgegeven aan den gouverneur en den magistraat der stad Vere. 1 deel.

N.B. Deze rekening, waaraan het reces ontbreekt, schijnt te hebben toebehoord aan dr. S. de Wind, en te zijn geraadpleegd door den dichter A. P. van Groningen (zie Bijdragen Zeeuwsch-Vlaanderen VI, blz. 381). Zij werd aangekocht 22 Maart 1904 in auctie W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage.

8. Alphabetische index op de copulaatboeken, de adviesboeken en de andere registers der rekenkamer van Zeeland, bijgehouden tot 1646. 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 7.

9 en 10. Twee kaarten van Zeeland, geteekend door D. W. C. en A. Hattinga. 1753. 2 stuks. (1)

N.B. De eene kaart is in vergulde lijst en de andere opgeplakt op linnen en gespijkerd op rollen. — Deze kaarten werden in September 1904 geschonken door het polderbestuur van Walcheren.

11. Kaart van de ambachten Axel en Terneuzen, geteekend door Adriaan Pieterssen 't Gilde. 1624. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nrs. 9 en 10.

12. Akte van aanstelling van Cornelis Imansen de Jonge door Gecommitteerde raden van Zeeland tot ontvanger van het

---

(1) Deze kaarten zijn merkwaardig, omdat men er de wijze van werken der Hattinga's uit kan zien. Tusschen 1743 en 1751 vervaardigden zij eene serie kaarten van de verschillende Zeeuwsche eilanden, die in 1752 door de Staten van Zeeland werd aangekocht (zie Van Visvliet. Inventaris der kaarten en teekeningen, nrs. 8, 10, 14, 16 en 17 en blz. V—VIII van het Voorberigt). Die kaarten werden verkleind afgedrukt in de in 1751 en 1753 uitgekomen deelen van den Tegenwoordigen Staat van Zeeland. Daar de Hattinga's de serie kaarten, voor de Staten bestemd, volgens de resolutie van Gecommitteerde raden dd. 23 December 1752 nog moesten aanvullen met eene kaart van geheel Zeeland, maakten zij gebruik van de gedrukte kaarten der eilanden uit den Tegenwoordigen Staat; zij knipten nl. de afbeeldingen der eilanden uit, plakten die op en teekenden er de stroomen en de omgeving bij Naar die minuten — dat zijn de bovenvermelde nrs. 9 en 10 — werd in het jaar 1753 de definitieve kaart van Zeeland (Van Visvliet, nr. 6) geteekend.

haardstede-, dienstbode-, karos- en wagengeld over Zieriksee, Schouwen en Duiveland. c. 1695. 1 charter.

N.B. Dit charter werd 23 September 1904 geschonken door den heer J. H. Hennequin te Sluis.

13. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Staas Goetier en Magdalena de Wolf, echtelieden, te Sluis, om over hunne goederen bij testament te beschikken. 1707. Met ampliatie d.d. 1727. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

14. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Samuël Bar, Waalsch predikant te Sluis, en Catharina Oortman, echtelieden, om over hunne goederen bij testament te beschikken. 1719. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

15. Akte van aanstelling van mr. Iman Cornelis de Jonge door de Staten-Generaal tot schepen van het Vrije van Sluis. 1727. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

16. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Levina Berteloot te Sluis, om over hare goederen bij testament te beschikken. 1730. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

17. Akte van aanstelling van Iman Cornelis de Jonge door de Staten-Generaal overeenkomstig de akte van Z. H. tot schepen van het Vrije van Sluis. 1749. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

18. Akte van aanstelling van dr. Johan van der Beke door de Staten-Generaal tot schepen van het Vrije van Sluis. 1771. 1 charter. Hierbij de quitantie wegens betaald ambtgeld.

N B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

19. Akte van aanstelling van dr. Johan van der Beke door de Staten-Generaal tot assessor van het jachtgericht in het district van Sluis. 1777. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 12.

20. Kaart van de grenzen der heerlijkheid Watervliet door den landmeter Lieven van Thienen. 1616 (Copie van H. Thibault

van 1661). Hierbij een opstel van wijlen dr. H. A. Callenfels († 1860), over deze heerlijkheid opgesteld naar aanleiding van eene copie van 1717 van eene copie van 1665 van de copie van 1661. 1 kaart en 1 stuk.

N.B. Deze stukken werden 28 September 1904 geschonken door dr. J. de Hullu te 's-Gravenhage.

21. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Dana Vagers, echtgenoot van Cornelis de Jonge, te Zieriksee, om over hare goederen bij testament te beschikken. 1694.

N.B. Dit charter werd 29 September 1904 geschonken door den heer J. H. Hennequin te Sluis.

22. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Rebecca de Wolff te Sluis, om over hare goederen bij testament te beschikken. 1711. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

23. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Jan van de Reviere, chirurgijn te Sluis, om over zijne goederen bij testament te beschikken. 1712. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

24. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Pieter de Wolff te Sluis, om over zijne goederen bij testament te beschikken. 1715. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

25. Akte van oktrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Catarina ter Beeke, echtgenoot van Pieter de Wolf, te Sluis, om over hare goederen bij testament te beschikken. 1720. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

26. Bul der Utrechtsche academie voor Iman Cornelis de Jonge als docter utriusque juris. 1722. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

27. Akte van transport van 9 gemeten 200 roeden lands in den Wulpenpolder door Jacobus Loke aan mr. Simon Reynier Verschuur, verleden voor schepenen van het Vrije van Sluis. 1755. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

28. Reliefbrief van de goederen van Jan de Baenst, heer van Sint Jooris, leenroerig aan de Burg van Brugge. 1524. 1 charter.

N.B. Dit charter werd 3 October 1904 geschonken door den heer J. H. Hennequin te Sluis.

29. Akte van beleening van jhr. Samuel de Casembroot met verschillende goederen, leenroerig aan het leenhof van Kadzand. 1623. 1 charter.

N.B. Dit stuk heeft als omslag voor een overlooper van het land van Kadzand gediend, en is dientengevolge geschonden. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

30. Verklaring van .... Mattheeusen, baljuw, maander en griffier der leenhoven Kadzand, Loodijk en Ogierlande, dat de boeken dier leenhoven onder hem berusten. 1673. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

31. Akte van aanstelling van Cornelis de Boot, heer van Bingerskerke, tot voogd over de kinderen van Johan d'Casembroot, heer van Rijnestein. 1681. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

32. Overeenkomst tusschen jhr. Cornelis de Boot en de erven van mr. Gaspar van der Schooff over de betaling van het door eerstgenoemde aan de laatsten verschuldigde. 1685. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

33. Quitantie wegens de koopsom van 4 gemeten leenland, afgegeven door den diaken van Zuidzande aan jhr. Cornelis de Boodt. 1688. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

34. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Catrina ter Beeke, echtgenoot van Christiaen (?) de Wolff, te Sluis, om over hare goederen bij testament te beschikken. 1715. 1 charter.

N B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

35. Akte van octrooi, door de Staten-Generaal verleend aan Ferdinand Vincent Bar, te Sluis, om over zijne goederen bij testament te beschikken. 1728. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

36. Akte van aanstelling van mr. Iman Cornelis de Jonge door de Staten-Generaal tot assessor van het jachtgericht van het district van Sluis. 1781. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

37. Akte van aanstelling van Matheus de Jonge, griffier der stad Sluis, tot voogd over de kinderen van Willem van der Beek. 1748. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 28.

38. Protocol van den notaris Cornelis van Wallenburgh te Goes. 1681—1703. 1 deel.

N.B. Dit deel werd 4 October 1904 van den heer I. Theune te Middelburg aangekocht.

39. Eedboek van den Raad van Vlaanderen. 1715—1794. 1 deel.

N.B. Hierin zijn geregistreerd aan de eene zijde het formulier van den zuiveringseed, door de leden en officieren van den Raad ingevolge resolutie van de Staten-Generaal d.d. 20 December 1715 af te leggen, met de onderteekening dier leden en officieren tot 1717, en aan de andere zijde de formulieren van de eeden, af te leggen door de raden, de hoogere en lagere ambtenaren bij den Raad werkzaam, door den Raad geadmitteerd of onder den Raad ressorteerende, de door den Raad aangestelde voogden ènz., met lijsten dier verschillende functionarissen (behalve de raden, advocaten-fiscaal, griffiers en deurwaarders van Hunne Ho: Mo:) benevens der door den Raad verleende brieven van venia aetatis, alles loopende over de jaren 1771—1794 Later is dit deel in particuliere handen gekomen en zijn er allerlei aanteekeningen omtrent Staats-Vlaanderen in opgeschreven. — Dit deel werd 12 October 1904 van den heer K. le Cointre te Middelburg aangekocht.

40. Arbitrale uitspraak in het geschil tusschen Johan de Baenst, ridder, heer van Sint George en Bernem, eener- en Zeghin de Baenst, zijn broeder, en de voogden over de kinderen van wijlen zijn ouderen broeder Loys anderzijds over het leen van Montigny, leenroerig aan de Burg van Brugge. 1463. 1 charter.

N.B. Dit charter werd 13 October 1904 geschonken door den heer J. H. Hennequin te Sluis.

41. Renversaalbrief van het rapport van 87 gemeten lands te Kadzand, leenroerig aan de Burg van Brugge en aankomende

aan Anna de Baenst, echtgenoot van Jacob Spruyt. 1500. (Extract.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

42. Rapportbrief van den ontvanger-generaal van Brugge en het Vrije van het leen 's-Hazenwal te Kadzand, leenroerig voor de helft aan het hof van Kadzand en voor de wederhelft aan het leen Montigny en aankomende aan den Koning. 1505. Met een extract uit dit stuk d.d. 1678. 1 charter en 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

43. Renversaalbrief van het rapport van het leen 's-Hazenwal, leenroerig aan de Burg van Brugge, aankomende aan Anna de Baenst, weduwe van Philips van Brabant, heer van Crubeecke. 1505. (Afschrift van 1679.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

44. Extract uit het leenregister van de Burg van Brugge, waarbij jhr. Jan de Baenst, heer van St. Jooris en Thillegem, zijn leengoed het hof van Kadzand op zekere voorwaarden overdraagt aan jvr. Elisabeth Esdor. 1535. (in duplo.) 2 stukken.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

45. Eigendomsbewijs van 9 gemeten 80 roeden lands te Kadzand, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan Pieter de Mulenare. 1547. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

46. Eigendomsbewijs van 8 lijnen lands te Kadzand, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan Joos van Damme. 1581. 1 charter. Met quitantie.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

47. Eigendomsbewijs van 3 gemeten 50 roeden lands in het Oudeland, aankomende aan Philips de Corte. 1618. (Afschrift.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

48. Eigendomsbewijs van 3 gemeten 50 roeden lands te Kadzand, aankomende aan Cornelis de Boodt. 1621. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

49. Eigendomsbewijzen van 3 gemeten 208 roeden lands te Kadzand, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan

Adriaen Bavens in 1639, Cornelis de Boodt in 1692 en Adriana Bernardina Agatha d'Ablaing van Giesenburg, vrouwe van Loodijk, in 1789. 3 charters.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

50. Renversaal van het rapport van $13^1/_2$ gemeten lands, leenroerig aan het hof van Reimerswaal, aankomende aan Guillaume Uuyttenbogaerde. 1641. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

51. Eigendomsbewijzen van 28 gemeten 1 lijn 13 roeden lands te Kadzand, afgespleten van het leengoed Reimerswaal gezegd Loodijk, aankomende aan Elie du Plessys Gouret, heer van La Primaye. 1653. 1 charter en 2 stukken (aaneengehecht).

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

52. Eigendomsbewijzen van 3 gemeten lands te Kadzand, leenroerig aan het hof van Reimerswaal gezegd Loodijk, aankomende aan Jacob Andriesen Huyge, Mathijs Verbeke en Huyge Andriesen Huyge. 1653 en 1654. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

53. Eigendomsbewijs van „d'anomanie, schouttetendom ende waerschouttetendom van Aerdenburgambacht", leenroerig aan de Burg van Brugge, aankomende aan mr. Hendrik Thibaut, ridder, heer van Sint-Aagtekerke. 1654. (Afschrift.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40

54. Eigendomsbewijzen van twee leenen, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan Pieter Jordaens, oud-schepen van Sluis, en aan Cornelis de Boodt. 1664. 1 charter en 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

55. Brief, waarbij schepenen van Brugge de voogden van de nagelaten kinderen van Jan Anthoine Preston, burggraaf van Tarach, baron van Bellemont, heer van Sint Joris en Kadzand, machtigen om op de goederen in het land van Kadzand 6000 gulden te lichten. 1666. Met verbandbrief, groot 700 pond, afgelost 1635. 2 charters.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

56. Eigendomsbewijzen van 7 lijnen lands te Kadzand, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan Charel Wilmsen Hoen. 1669. 3 charters (aaneengehecht).

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

57. Eigendomsbewijzen van 11 lijnen lands te Zuidzande, leenroerig aan het hof van Kadzand, aankomende aan Charel Wilmsen Hoen. 1669. 3 charters.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

58. Verklaringen, dat verschillende overdrachten van land, gedaan door jhr. Cornelis de Boodt, slechts pro forma zijn geschied. 1670, 1682. 2 stuks.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

59. Onderhandsche verklaring, waarbij Joris de Brest de genealogie van het geslacht De Boodt en het portret zijner overleden huisvrouw Adr. de Boodt aan zijn zwager De Boodt legateert. 1675. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

60. Testament van Cornelis de Jonge en zijne echtgenoot Dana Cornelia de Vager. 1694. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

61. Eigendomsbewijs van 4 gemeten lands in den Prins-Willempolder, aankomende aan Daniël Sappius. 1748. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

62. Eigendomsbewijs van 8 gemeten 135 roeden lands in den Kleinen Juffrouwpolder, aankomende aan Pieter Johannes Cortvrient. 1786. 1 charter.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 40.

63. Handschrift van E. Hortor, inhoudende de keur van Zoutelande d.d. 1498 met bijvoegsels tot 1508, de keur van Willem III voor Beoosten Schelde d d. 1328, de usantie van de vierschaar van Vere en de waterrechten van Westkapelle met de ordonnantie der schippers en kooplieden. Handschrift uit de 1e helft der 16de eeuw.

N.B. Voor de keur van Zoutelande zie men Smallegange blz. 666, voor die van Beoosten Schelde Van Mieris II blz. 451, voor de waterrechten van Westkapelle Smallegange blz. 623. — Dit deel werd 2 November 1904 aangekocht van de firma Burgersdijk en Niermans te Leiden uit hare Catalogus XLIX nr. 687.

64. Handelingen der provinciale synoden, gehouden te Goes (1597), Tholen (1602), Vere (1610), Zieriksee (1618), Goes (1620)

en Tholen (1638). Met eenige bijlagen. Voorin de gedrukte kerkenordeningen der nationale en provinciale synoden vóór 1618 en de geschrevene der synode van 1618 (gedeeltelijk). Achterin de postacta der synode van 1618, lijsten van de predikanten der classis van Schouwen en Duiveland, bijgehouden tot 1754, en eenige stukken betreffende kerkelijke handelingen uit 1753—1761. 1 band.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 63 (Catalogus XLIX nr. 685).

65. Stukken rakende het geschil tusschen ds. Leydecker, predikant te Middelburg, en den kerkeraad aldaar en tusschen de classis van Walcheren en acht predikanten te Middelburg over de zaak van Anna Wiltschut, geboren Sabbinge, beschuldigd van vrijgeesterij en Hattemisterij. 1714—1717. 1 band.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 63 (Catalogus XLIX nr. 686).

66. „Poincten van deliberatie ende resolutie der deputatie van de Heeren Staten van Zeelandt op de redresse ende menage in Januario 1628." Register, inhoudende de punten, waarover de commissie, op voorstel van Middelburg door de Staten van Zeeland 3 December 1627 ingesteld, heeft beraadslaagd, met aanteekening in margine van de beslissingen door haar genomen. 1628. 1 deel.

N.B. Zie over deze commissie de gedrukte Notulen der Staten van Zeeland 1627 blz. 297—300, 305. — Dit deel werd 19 November 1904 aangekocht in auctie W. P. van Stockum en zoon te 's-Gravenhage.

67. Register, inhoudende opgave der steden, dorpen en polders, aan welke vrijstelling van enkele provinciale lasten of subsidie uit de provinciale kas is verleend. Met opgave der door die polderbesturen bij de Rekenkamer ingediende rekeningen, opgemaakt c. 1792, bijgehouden tot 1805. 1 deel.

N.B. Vóórin een alphabetische index. Dit deel heeft blijkbaar oorspronkelijk in het archief der Rekenkamer berust. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

68. Brieven, door den secretaris van het Departementaal bestuur van Zeeland ontvangen van directiën van calamiteuse polders in dat departement, en minuten van door den secretaris aan de directiën verzonden brieven. 1805—1806. 1 band.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

69. Register, inhoudende afschriften van stukken, overgelegd in het proces voor het hof van Holland en Gecommitteerde raden van Zeeland tusschen prins Maurits en de stad Goes over het recht op de heerlijkheid Borselen, samengesteld c. 1620. 1 deel.

N.B. Dit deel, dat eenigszins door vocht geschonden is, schijnt afkomstig uit het archief der stad Goes. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

70. Rekeningen van den penningmeester van het land en de watering van Borselen, afgehoord door de ambachtsheeren. 1621, 1623, 1625, 1632, 1644—1647, 1649, 1653—1672, 1675—1680, 1682—1684, 1686—1688, 1690 en 1691. Hierbij de rekening der in 1676 nieuw bedijkte landen en die van het extraordinaris geschot over 1686 en 1687. (Gedeeltelijk origineelen, gedeeltelijk afschriften.) 1 pak.

N.B. Exemplaren bestemd voor de stad Goes, als de voornaamste ambachtsgerechtigde. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

71. Stukken betreffende het geschil, zoo voor de Staten van Zeeland als voor het hof van Holland gevoerd tusschen mr. Pieter de Huybert, eener- en mr. Hubertus Stoutenburg c. s. anderzijds over het ambachtsrecht van Campensnieuwland. 1693. Met retroacta sinds 1480. (Gedeeltelijk gedrukt.) 1 pak.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

72 en 73. Rekeningen van den plaatselijken accijns over Elkersee, verschenen 1702—1725, 1738—1745, 1759—1778, 1787—1798. 1 deel en 1 pak.

N.B. In deze rekeningen wordt ook de huisschatting verantwoord. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

74. Losse stukken uit het archief van schout en schepenen van Elkersee. 1689—1789. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

75. Veldboek van de Drie bannen van Duiveland (Nieuwerkerke, Oude-Nieuwland en Kapelle), hierachter dat van Ouderkerk in Duiveland, beide opgemaakt door den landmeter Adrianus Visser in 1772, bevestigd door dijkgraaf en gezworenen der Vier bannen van Duiveland in 1773. (Afschrift.) 1 deel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

76. Stukken, meerendeels betrekking hebbende op de provincie Zeeland, door een bloedverwant der familie van Citters bijeengebracht in het midden der 18de eeuw. 1 band.

N.B. De 173 eerste bladzijden hebben betrekking op het postwezen. — Achterin liggen stukken over 1754 en 1785. — Verkregen op dezelfde wijze als nr. 66.

77. Vijf quitantiën, behoorende bij de rekening van de geestelijke goederen van Beoosten Schelde over 1592. 1 omslag.

N.B. Deze stukken werden 29 December 1904 geschonken door het bestuur van den polder Walcheren.

78. Notulenboek van het geneeskundig leesgezelschap De Harmonie, opgericht 1819 Augustus 6. 1 deel.

N.B. Dit deel werd 31 December 1904 geschonken door de leden van het gezelschap.

Bovendien werden door den Algemeenen rijksarchivaris aan dit depôt overgedragen een aantal deelen van de gedrukte resolutiën der Staten van Holland. De verzameling is echter, jammer genoeg, geenszins compleet. Daarentegen is geen verder gevolg gegeven aan de uitvoering van de ministerieele beschikking d.d. 14 October 1901, zoodat de stukken, behoorende tot de archieven van de rentmeesters der Nassausche domeingoederen in Zeeland, die aanleiding gaven tot het meeningsverschil tusschen den Algemeenen rijksarchivaris en mij, waarin de bovenaangehaalde beschikking van 14 October 1901 uitspraak deed, nog altijd niet van het Algemeen rijksarchief naar dit depôt zijn overgebracht. Wel is deze aangelegenheid ook in 1904 aan de orde geweest. Daar uit het jaarverslag over 1903 bleek, dat door den Algemeenen rijksarchivaris nog niet voldaan was aan de hem in 1901 gegevene opdracht, heeft Uwe Excellentie zich tot dien ambtenaar om inlichtingen gewend. Diens antwoord, waarin hij zich op het tijdroovende van het werk eener scheiding tusschen de stukken van het Nassausche domeinarchief en de archieven der rentmeesters beriep, werd in mijne handen gesteld en gaf mij aanleiding uit de lijst, in 1876 opgemaakt door den heer Hingman bij de overbrenging van de stukken, die vroeger tot de archieven der rentmeesters hebben behoord, naar het Algemeen rijksarchief, verschillende nummers aan te geven, die zonder moeite onmiddellijk konden worden aangewezen en van het archief van den domeinraad afgezonderd. Sedert (d. i. sinds 14 April 1904) heb ik niets meer van de zaak vernomen.

Evenmin vernam ik iets naders omtrent de overdracht van het rechterlijk archief van Zieriksee; wel heeft in 1903 het

gemeentebestuur zich bereid verklaard van het eventueel vinden van stukken van rechterlijken aard alsnog bericht te doen toekomen, maar de ordening van het gemeentearchief schijnt zóó langzaam te gaan, dat het waarschijnlijk nog verscheidene jaren duren zal, eer het bestuur in staat zal zijn met zekerheid te zeggen, of zich nog stukken van rechterlijken aard in het archief bevinden. Eerst dan zal de vraag aan de orde komen, of de Regeering zich wenscht neder te leggen bij de resultaten van het uitsluitend van gemeentewege in het archief ingestelde onderzoek, dan wel of zij op een onderzoek door hare eigene ambtenaren in het archief zal staan.

De regeling van de registers van den burgerlijken stand van gemeenten in Staats-Vlaanderen, waarover ik onder IV handelde, gaf aanleiding, dat ik op mijn verzoek gemachtigd werd aan den gouverneur der provincie Oost-Vlaanderen, door wien deze registers van den burgerlijken stand indertijd hierheen gezonden waren, terug te zenden eenige registers van de gemeente Waterland, te weten: het geboorteregister over het jaar IX der Fransche republiek, de trouwregisters over de jaren V, VI en IX en de overlijdensregisters over de jaren V—IX. Daar de gemeente Waterland bij de scheiding tot België is blijven behooren, heeft de overdracht dezer registers indertijd op een misverstand berust, hetwelk thans is hersteld.

Andere verliezen kwamen niet voor. Wel heb ik een tweetal stukken, die zich bevonden bij andere, mij ten behoeve van dit depôt door den heer J. A. Frederiks alhier ten geschenke aangeboden, met machtiging van den schenker aan mijne ambtgenooten in Gelderland en Noordbrabant overgedragen.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnenlandsche en buitenlandsche archieven.*

Diergelijke pogingen zijn in het afgeloopen jaar niet aangewend.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verschaft aan autoriteiten en particulieren.*

In het afgeloopen jaar werden mij inlichtingen gevraagd door:

den Rijksarchivaris in Limburg over den predikant E. Vlasman;

den Hoofddirecteur van het Rijksmuseum te Amsterdam over het portret van een lid der familie Duvelaer;
den Archivaris der gemeente Middelburg over maten en gewichten, geldende in 1805, en het eigendomrecht op de Blauwpoort te Middelburg;
den Rentmeester van het Kroondomein in het rentambt Middelburg over de herkomst van een tiendrecht in den Oranjepolder;
den Secretaris van het Britsche Gezantschap te 's-Gravenhage over de archieven der Engelsche kerken in Zeeland en te Bergen op Zoom;
den Britschen Viceconsul te Vlissingen over het huwelijk van Ch. Moke met M. Masterson;
Mejuffrouw M. de Man te Middelburg over Mattheus Gallimontanus (Hanenberch van Heeswijk);
Mr. M. J. de Witt Hamer te Middelburg over het visscherijrecht in den Isabellepolder;
Mr. B. F. W. von Brucken Fock te Middelburg over de genealogie van het geslacht De Huybert;
M. van Boven te Middelburg over J. Huyssen, die vermeld wordt als onderteekenaar der valsche maçonnieke oorkonde van 1535;
P. Sybolts te Middelburg over de bijlagen tot den beschrijvingsbrief der Staten van Zeeland van 1589;
I. Snoep te Middelburg over Anthony de Heide;
Jhr. Mr. W. H. Hoeufft te Middelburg over Goesche familiezegels;
Mr. P. J. Callenfels te Middelburg over zijne genealogie;
Dr. H. T. Obbink en A. Rademaker te Middelburg over de zoogenaamde leges tolae der Middelburgsche predikanten;
C. de Waard te Middelburg over de uitvinding der verrekijkers;
Dr. L. H. Wagenaar te Middelburg over het klooster Groot-Emaus;
Mr. J. J. Heyse te Middelburg over het tiendrecht in Zeeland;
P. J. van Poelvoorde te Middelburg over het oude havenhoofd te Vlissingen;
M. Mackay te Middelburg over de trouwboeken der Engelsche gemeente aldaar;
H. de Zeeuw te Vere over de oudste geschiedenis en de bezittingen van het gasthuis aldaar;
J. H. van 't Hoff te Sint Laurens over de kerkelijke onderhoorigheid van Schellach;
Ds. Hoek te Heinkenszand over de overlevering, dat ds. Smy-

tegelt te Middelburg de gemeente had vermaand de nieuwe belastingen op te brengen;

Jhr. mr. J. W. D. Schuurbeque Boeye te Zieriksee over het archief der heerlijkheid Dreischor;

A. Bijlo te Dreischor over eene uitkeering, door het polderbestuur van Dreischor aan het armbestuur aldaar jaarlijks verschuldigd;

den Heer Crucq te Stavenisse over het eigendomsrecht eener graftombe aldaar;

H. A. van Dalsum te Hulst over de invoering van het Fransche recht in Zeeuwsch Vlaanderen;

K. Kerckhaert te Westdorpe over de genealogie Lippens;

P. K. Dommisse te Lage Zwaluwe over de grootte der ambachten Ritthem en Nieuwwerve en de ligging van verschillende huizen te Middelburg;

H. Wynaendts te Breda over de genealogie De Lannoy;

Mr. A. van der Goes te Nijmegen over de kosterij te Goes;

Jhr. Van Kinschot te Tiel over het gemeentearchief van Ouwerkerk;

Dr. J. de Hullu te 's-Gravenhage over eene ordonnantie van 1685 van het College van het Vrije op de Waalsche gemeente te Kadzand;

A. A. Beekman te 's-Gravenhage over de ordonnantie van 1559 voor het eiland Walcheren;

Mr. C. Fock te 's-Gravenhage over de genealogie Uyttenhove;

D. G. van Epen te 's-Gravenhage over de rentmeesters Pieter Hugen zoon en Pieter uytten Wijngaerden en over de afkomst van Jacop van Hoorn;

D. de Haes te Poeldijk over het oefenen van den Katholieken godsdienst in het taanhuis te Vlissingen;

J. E. Elias te Amsterdam over de genealogie Lampsins en over Jan van de Warcke, pensionaris van Middelburg;

H. G. A. Obreen te Gent over het privilegie van Maria van Bourgondië d.d. 11 Februari 1477;

R. Schoorman te Gent over de genealogie Lippens;

A. Neuhaus te München over het verblijf van Otto van Beieren in Zeeland;

A. J. F. van Laer te Albany (N.-Y.) over het archief der West-Indische compagnie, kamer Zeeland.

Zooveel mogelijk werden die inlichtingen verstrekt, waarbij ik dankbaar de hulp heb te herdenken van den Algemeenen rijksarchivaris, de rijksarchivarissen in Noordbrabant, Noordholland en Gelderland, den directeur van het Koninklijk Huisarchief, de gemeentearchivarissen van Middelburg, Vlissingen,

Rotterdam en Brugge, den heer J. Cuvelier te Brussel en den heer J. Colens te Gent;

De oud-eerste luitenant Boogaert heeft de krijgsgeschiedkundige nasporingen zoo in het begin als in het einde van het jaar weder voortgezet. Hij hield zich onledig met nasporingen over de gebeurtenissen van 1704—1713.

Afschriften werden verstrekt aan het bestuur van den Mairepolder, mr. M. J. de Witt Hamer te Middelburg en A. Hollestelle te Tholen.

Een verblijdend verschijnsel mag het genoemd worden, dat het gebruik van handschriften buiten het archief steeds toeneemt. Zoo zijn in het afgeloopen jaar doorloopend stukken uit het rechterlijk archief van Sluis tijdelijk gedeponeerd ten behoeve van den heer G. C. A Juten in het archief der gemeente Sluis en later in het archief der gemeente Sas van Gent, waarheen genoemde heer inmiddels was verhuisd. Zoo heeft de heer H. M. Kesteloo eerst te Oostkapelle later te Domburg verschillende registers, behoorende tot het rechterlijk archief van Oostkapelle, kunnen inzien. In den loop van het jaar is ook een aanvang gemaakt met de verzending van verschillende deelen met resolutiën der Gecommitteerde raden, rekeningen enz. naar Zieriksee, waar de heer jhr. B. de Jonge ze voor zijne dissertatie over de geestelijke goederen in Zeeland wenscht te raadplegen. Ten behoeve van den heer dr. De Hullu werden verschillende stukken, behoorende tot het archief van het Vrije van Sluis en tot de bibliotheek van handschrften, opgezonden naar het Algemeen rijksarchief te 's-Gravenhage, waarheen ik ook ten dienste van den heer Caland een deel van het rechterlijk archief van Hulst verzond. In het rijksarchief te Utrecht werd ten verzoeke van den heer Waller Zeper tijdelijk het privilegieboek van Reimerswaal gedeponeerd. Het reeds in 1903 naar Zutfen verzonden deel, dat mr. A. S. de Blécourt bij de uitgave der rechtsbronnen van Zieriksee wenschte te raadplegen, berust daar nog altijd, terwijl het, zoo het schijnt, nog niet te voorzien is, wanneer dit uitermate langzaam vorderend werk gereed zal zijn. In verband met de voorgenomen uitgave van een Handboek der Nederlandsche palaeographie zond ik eerst naar het rijksarchief in Friesland verschillende stukken op, waaaruit de heer dr. M. Schoengen eene keuze deed ten behoeve van den atlas met reproducties van handschriften, die de uitgave van het Handboek vergezellen zal. De door hem uitgezochte stukken werden later opgezonden naar de universiteitsbibliotheek te Amsterdam. Vandaar werden zij onder het persoonlijk toezicht van den heer Schoengen overgebracht naar het atelier der firma Van Leer, daar gephotographeerd en vervolgens weder teruggebracht naar

de bibliotheek. Eindelijk werden nog een viertal deelen uit het archief der rekenkamer tijdelijk afgestaan ten behoeve der tentoonstelling van banden, die in December 1904 door de vereeniging Voor de kunst te Middelburg werd georganiseerd. Met het oog op het brandgevaar, dat de tentoonstellingszaal — boven de sociëteit St. Joris — opleverde, werden de deelen dagelijks na het sluiten der tentoonstelling naar het archief teruggebracht en eerst den volgenden morgen er weder gedeponeerd. Zij werden in eene gesloten vitrine tentoongesteld. Een gevolg dezer expositie is geweest, dat ten verzoeke van den heer Kalf te 's-Gravenhage zoo van enkele der tentoongestelde banden als van eenige andere, in het archief berustende, photographieën zijn genomen, waarvan er twee gereproduceerd zijn in het opstel van den heer Kalf over Oude archiefbanden (Het huis, oud en nieuw, jaarg. 3, afl. 2).

In het depôt werden in verband met een genealogisch onderzoek, ten behoeve van den heer mr. J. van de Kasteele te 's-Gravenhage ingesteld, tijdelijk handschriften geplaatst uit de gemeentearchieven van Arnemuiden, Sluis, Oostburg en Kadzand, terwijl uit het gemeentearchief van Goes ter wille van de ordening van het rechterlijk archief de civiele ordonnantiën dier stad geraadpleegd werden.

IX. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

De voltooiing van de regeling van het archief der Middelburgsche godshuizen door den heer De Waard gaf mij aanleiding er bij het bestuur dier instelling op aan te dringen, dat de hoogst belangrijke inventaris worde gedrukt, en dat de heer De Waard met het beheer van het archief worde belast, opdat de thans met veel moeite in de verzameling aangebrachte orde niet weder te loor gaat. In beginsel heeft het bestuur zich met die denkbeelden vereenigd, hoewel de uitvoering door het momenteel gemis der noodige geldmiddelen vertraging ondervindt.

Het vertrek van den heer Wiersum heeft ten gevolge gehad, dat de verdere regeling van het archief van den polder Walcheren is opgedragen aan den heer De Waard.

De heer De Kruyter te Goes blijft steeds ijverig bezig met het regelen der zoozeer verwaarloosde kerkelijke archieven in het eiland Zuidbeveland. Dr. Hulsebos, door de Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk met het toezicht op de archieven der kerkelijke gemeenten belast, heeft in den loop van het jaar

enkele der aan zijne zorg toevertrouwde archieven in Zeeland bezocht. Over den treurigen toestand, waarin hier vele kerkelijke archieven verkeeren, was ik in de gelegenheid met hem van gedachten te wisselen.

X. *Toestand der rechterlijke archieven van Middelburg.*

Hieromtrent zijn dit jaar geene bijzonderheden mede te deelen. De inleiding tot den inventaris van het rechterlijk archief is nog niet voltooid en de inventaris is dus ook nog niet in den handel gebracht.

Middelburg, 17 Februari 1905.

De Rijksarchivaris in Zeeland,

R. FRUIN.

Registers van den Burgerlijken Stand, berustende in het rijks archief-depôt in Zeeland.

INLEIDING.

Bij arrêté van het Directoire van 29 Prairial IV (= 1796 Juni 17) (1) werd de wet van 1792 September 20 (2) „qui détermine le mode de constater l'état civil des citoyens" executoir verklaard in de landen, die kort geleden door de wet van 9 Vendémiaire IV (= 1795 October 1) „sur la réunion de la Belgique et du Pays de Liége à la République française" met Frankrijk vereenigd waren. Hiertoe behoorde ook Zeeuwsch-Vlaanderen, en het is volgens deze wet, dat de registers van den burgerlijken stand van gemeenten in dat land, die juist met 't jaar V (= 1796 September) beginnen, zijn ingericht.

Tot goed begrip dienen we dus enkele belangrijke artikelen daaruit te vermelden. Bij eventueele afwijking daarvan zal dit steeds bij de noten in den inventaris worden aangeteekend.

De akten van den Burgerlijken Stand dan moeten steeds worden bijgehouden door den „officier public", wiens functie in gemeenten onder de 5000 zielen door den „agent municipal", in gemeenten daarboven door een van de leden der municipaliteit wordt uitgeoefend. Hij moet dit doen volgens vaste modellen, aan 't slot der wet aangegeven, in drie registers, respectievelijk voor geboorten, huwelijken en overlijden, die dubbel worden gehouden, en bovendien in een enkel gehouden register voor huwelijksafkondigingen, die kunnen gedaan worden aanvankelijk op elken dag der decade, na het arrêté van 7 Thermidor VIII (= 1800 Juli 8) (3) slechts op de „jours de décadi", na dat

(1) Van Deinse. De regtstoestand van Zeeland op het einde der vorige en bij den aanvang der tegenwoordige eeuw, blz. 39 (Overgedrukt uit: Nieuwe Bijdragen voor Regtsgeleerdheid en Wetgeving XII, 1862).

(2) Recueil de Lois IV, blz. 189 vlg.

(3) Bulletin des Lois, 3de serie I, Bull. 34, n°. 228.

van 10 Floréal X (= 1802 April 30) weder alleen op Zondagen, met dien verstande, dat de huwelijksvoltrekking op zijn vroegst drie dagen daarna plaats heeft. De akten van huwelijksscheiding moeten, zooals Titel IV, Afd. V, art. 4 uitdrukkelijk bepaalt, worden ingeschreven in de huwelijksregisters. Jaarlijks binnen de eerste decade van Fructidor ontvangt nu de „agent municipal" al deze registers voor het volgende jaar, steeds gecoteerd en geparafeerd door den president van de municipale administratie van het kanton, waartoe de gemeente behoort. Op het einde van het jaar ontvangt laatstgenoemde ze ingevuld weder terug. Hij moet verificeeren, of ze naar behooren gehouden zijn, wat intusschen in de hier beschrevene registers nooit geschied is, en ze daarna opsturen naar het bestuur van het departement, in dit geval dus naar Gent. (1) Dit alles geldt slechts een der exemplaren van de registers: het andere blijft met het enkel gehouden register der huwelijksafkondigingen berusten op het secretariaat der gemeente zelve.

Aldus de bepalingen van de wet van 1792 September 20, die echter reeds spoedig na de afkondiging in België verandering heeft ondergaan. Allereerst werd den 28 Pluviôse VIII (= 1800 Februari 17) bij de wet „concernant la division du territoire de la République et l'administration" (2) ook eene nieuwe verdeeling ingesteld van het „département de l'Escaut" in vier „arrondissements communaux" en 44 „cantons communaux". De laatste bleven alleen waarde behouden als zetels van een daar ook al reeds vroeger gevestigden „juge de paix", terwijl de „arrondissementscommunaux" Gent, Oudenaarde, Dendermonde en Sas van Gent (3) ten opzichte van de registers van den Burgerlijken Stand geheel in de plaats kwamen van de vroegere municipale administraties. De tevens bij deze wet ingestelde „sous-préfet" van het „arrondissement communal" had dan ook in het vervolg zorg te dragen voor coteering en parafeering van de registers, zou ze op het einde van 't jaar weder van den „maire" (vroeger „agent municipal") van de „commune" (vroeger

---

(1) De hoofdplaats van het Département de l'Escaut, waartoe ook Zeeuwsch-Vlaanderen behoorde.

(2) Bulletin des Lois, 3de serie I, Bull. 17, no. 115.

(3) Niet altijd bleef het bestuur van dit Vierde Arrondissement in deze plaats gevestigd. De wet van 7 Germinal XI (= 1803 Maart 28) (Bulletins des Lois, 3de serie VIII, Bull. 108, no. 2646) toch bepaalde, dat het geheele kanton Eecloo zou genomen worden van het Eerste Arrondissement Gent, en gevoegd bij het Vierde. Tevens zou in Eecloo voortaan het bestuur over dit Arrondissement zijn gevestigd, alles met ingang van 1 Vendémiaire XII (= 1803 September 21).

„municipalité") moeten terug ontvangen, om ze daarna aan den prefect van het departement te doen toekomen. Het slot was, dat dus ook na 't jaar VIII, toen deze wet in werking is getreden, de registers te Gent terecht kwamen, waar ze, zooals nader zal blijken, zijn blijven berusten, echter slechts die van tot en met het jaar X (1801 September—1802 September).

In het volgende jaar toch werden verschillende wetten ingevoerd met betrekking tot het burgerlijk recht, die later bij de wet van 30 Ventôse XII (= 1804 Maart 21) vereenigd zijn tot den „Code civil des Français". (1) Eene van deze, van 20 Ventose XI (= 1803 Maart 11) (2), had in het bijzonder betrekking op de regeling van den Burgerlijken Stand, en de hoofdwijziging, daarin gebracht, bestond hierin, dat voortaan de dubbelen van de registers niet meer zouden gezonden worden naar den „souspréfet" van het arrondissement, maar naar den president van het „tribunal de 1re instance" welke tribunaux sinds 27 Ventôse VIII (= 1800 Maart 18) (3) in de hoofdplaatsen der arrondissementen, dus weder respectievelijk Gent, Oudenaarde, Dendermonde en Sas van Gent (Eecloo) waren gevestigd. Dezelfde persoon was van zelf in 't vervolg ook met de coteering en parafeering belast. Bovendien werden de registers nu niet meer verder gezonden, maar bleven zij op de griffie van bovengenoemd tribunal berusten. Behalve deze bracht de wet van 20 Ventôse XI ook nog enkele kleinere wijzigingen. Zoo zal het eenige register, dat ook nu nog van de huwelijksafkondigingen gemaakt wordt, niet meer als vroeger op de secretarie van de gemeente zelf blijven, maar met de andere stukken op de griffie van de rechtbank worden gedeponeerd. Uitdrukkelijk wordt nog eens bepaald, dat de „procurations et autres pièces", die voor dezen ook herhaaldelijk, vooral bij de huwelijksregisters voorkomen, (afschriften van andere akten van den Burgerlijken Stand, bewijzen van toestemming der ouders, enz.) daarbij gevoegd zullen blijven. De verificatie gaat nu over op den „commissaire du Gouvernement", maar ook nu is deze bepaling, althans voor onze registers, nog geruimen tijd een doode letter gebleven, en eerst op het einde van het jaar 1811 zien we al onze bewaard gebleven registers geverificeerd door den „procureur impérial", meestal met verwijzing naar art. 53 van den „Code Napoléon", overeenkomende met de zooeven genoemde bepaling van de wet van 20 Ventôse XI, zoodat dus blijkbaar onder het Keizerrijk voor den „commissaire du Gouvernement" de „procureur-impérial" in de plaats is gekomen.

---

(1) Van Deinse t. a. p. blz.. 40.
(2) Bulletin des Lois, 3de serie VIII, Bull. 257, no. 2437.
(3) T. a. p. 3de serie I, Bull. 15, no. 103.

Ten slotte brengt deze zelfde wet nog één nieuw voorschrift, dat nl. op 't einde van ieder jaar de „officier de l'étal civil", d. i. in dezen tijd de maire, verplicht is zijn naam onder de afgesloten registers te zetten.

In hoofdzaak is de toestand tot 't einde van den Franschen tijd zoo gebleven. Met de wederinvoering van de Gregoriaansche jaartelling in 1806 is dat natuurlijk ook bij de registers duidelijk merkbaar; alleen ontbreken alle registers voor het jaar 1806, daar een Décret Impérial van 24 Fructidor XIII (= 1805 September 15) (1) voorschreef, dat alle akten voor het jaar 1806 in het register voor XIV zouden worden ingeschreven, en dat het jaar XIV reeds Nivôse 10 door den betrokken maire zou worden afgesloten.

Behalve de registers hebben we nu ook nog te bespreken de Tienjarige Alphabetische Tafels en wel uitsluitend over de jaren 1802—1812. Wel schreef reeds art. 15 van de wet van 1792 September 20 het maken daarvan voor, maar bij onze registers is daarvan vóór 1802 geen spoor te vinden. De tafels sluiten zich dan ook allen aan aan het Décret Impérial van 1807 Juli 20 (2), waarbij bepaald wordt, dat 't eerst voor de jaren 1802—1812 op de griffie van de rechtbank uit de alphabetische tafels, die reeds van 't begin af aan achter ieder register moesten aanwezig zijn, tienjarige tafels moeten worden samengesteld. De griffier moet ze steeds zelf certificeeren, en er moeten drie afschriften van gemaakt worden: één voor de griffie, één voor den prefect van het departement, en één voor de betreffende gemeente zelf.

Wat nu aangaat de herkomst van onze stukken, uit het bovenstaande is het duidelijk, dat die van vóór het jaar XI op de prefectuur te Gent zijn blijven berusten. Ze zijn dan ook allen zonder onderscheid respectievelijk in de jaren 1863 en 1884 aan het provinciaal bestuur van Zeeland ten behoeve van het toen nog provinciale archief toegezonden door den Gouverneur van Oost-Vlaanderen, die immers na den Franschen tijd in de plaats kwam van den prefect van het „Département de l'Escaut". Eenigszins anders is het gesteld met de registers van na dien tijd.

Voor de hand zou 't natuurlijk liggen ze te zoeken op de griffie van de rechtbank van Eecloo. Maar dit is niet mogelijk om de volgende reden. Den 14den Februari 1814 werd ook Zeeuwsch-Vlaanderen weder bij het Souvereine Vorstendom der Vereenigde Nederlanden gevoegd, en Mei 20 van hetzelfde jaar volgde het Besluit van den Souvereinen Vorst, waarbij de indeeling van Staats-Vlaanderen in de vijf

(1) Bulletin des Lois, 4de serie III, Bull. 56, no. 942.
(2) Bulletin des Lois, 4de serie VI, Bull. 154, no. 2613.

kantons Axel, Hulst, IJzendijke, Oostburg en Sluis gehandhaafd werd, maar tevens bepaald, dat Axel en Hulst (te zamen vormende het latere Vijfde District) voortaan zouden ressorteeren onder de rechtbank van Goes, IJzendijke, Oostburg en Sluis (het latere Vierde District) onder de rechtbank van Middelburg. Alleen de in België gelegen kantons Assenede, Caprijke en Eecloo blijven zoo voor de rechtbank van Eecloo over, en nog in dat zelfde jaar, November 6, werd dit geheele tribunal opgeheven en het kanton Eecloo gevoegd bij de rechtbank van Gent (1). Bovendien waren er nog gedeelten van het kanton Assenede, waartoe o. a. de gemeente Philippine behoorde, die vóór 1795 tot Staats-Vlaanderen behoord hadden. Deze werden nu weder van België genomen en gevoegd bij het kanton Axel. Begrijpelijk ware het dus, wanneer ook onze te Eecloo thuis behoorende registers van 1802—1814 mede bij de opheffing van de rechtbank naar Gent waren overgebracht, en inderdaad is dit bij een groot deel ook het geval geweest, die allen tot 1885 op het archief van de rechtbank aldaar berust hebben, in welk jaar ze weder door middel van het provinciaal bestuur te Gent naar het provinciaal archief alhier zijn gezonden. Evenwel dit geldt alleen die van de gemeenten, ressorteerende onder de kantons Axel en Hulst en, zooals we boven zagen, bij de rechtbank van Goes gevoegd. De overige gemeenten, later gebracht onder de Middelburgsche rechtbank, ontbreken hier allen, en zijn waarschijnlijk dadelijk bij de nieuwe regeling van Eecloo naar Middelburg overgebracht, gelijk duidelijk kan blijken uit eene volledige verzameling Tienjarige Alphabetische Tafels, bij onze collectie aanwezig, allen gecertificeerd door den griffier van de rechtbank te Middelburg. Het jaar is er niet bij vermeld, maar daar ze allen zijn „opgemaakt ingevolge het Decreet van 20 Juli 1807" zullen ze zich wel aansluiten aan het Besluit van den Souvereinen Vorst van 1816 April 2 (2), dat in de zuidelijke provinciën voorschrijft 't voortzetten van het maken van Alphabetische Tafels op den voet der Fransche wet van 1807 Juli 20, en zullen zij dus ook omstreeks het jaar 1816 zijn gemaakt. Ook is het niet met zekerheid na te gaan, hoe deze tafels hier in het archief beland zijn; als men echter in aanmerking neemt, dat ze steeds in drieledig afschrift moesten aanwezig zijn, waarvan één op de griffie, één bij de gemeente zelf en één bij het departementale bestuur, dan is het waarschijnlijk, dat we hier met de afschriften van de laatste soort te doen hebben.

(1) Zie over dit alles: Van Deinse a. w. blz. 37, noot 4.

(2) d'Engelbronner. Bijv. Staatsblad op 15 December 1820.

Ter verduidelijking diene het volgende tabellarisch overzicht:

Arrondissement Sas van Gent (Eecloo),

Kantons IJzendijke, Oostburg en Sluis

(later Vierde District).

†	*	Aardenburg	Reg.	—
	*	Anna ter Muiden. (St.)	„	1796—1812.
†		Biervliet	„	1796—1801.
†	*	Breskens	„	1796—1802.
†		Cadzand	„	—
†		Eede	„	—
†		Groede	„	—
†		Heille	„	1796—1802.
†		Hoofdplaat	„	1797—1801.
†		IJzendijke	„	1798—1801.
†	*	Kruis (St.)	„	—
†	*	Nieuwvliet	„	1796—1802.
†	*	Oostburg	„	1796—1800.
†	*	Retranchement	„	1797—1802.
†		Schoondijke	„	—
†		Sluis	„	1796—1802.
†		Waterlandkerkje	„	—
†		Zuidzande	„	—

Kantons Axel en Hulst

(later Vijfde District).

	Axel	Reg.	—
*	Boschkapelle	„	1796—1812.
	Clinge	„	—
	Grauw en Langendam	„	1797—1812.
	Hengstdijk	„	1802—1812.
	Hoek	„	1796—1812.
	Hontenisse	„	1796—1812.
	Hulst	„	1801—1812.
	Jansteen (St.)	„	1800—1812.
	Koewacht	„	1796—1812.
*	Neuzen	„	1796—1812.
*	Ossenisse	„	1796—1812.
*	Overslag	„	1801—1813.

* Philippine (1)	Reg.	1799—1812.
* Sas van Gent	„	1802—1812.
* Stoppeldijk	„	1796—1812.
* Waterdijk	„	1802—1814.
Westdorpe	„	1802—1812.
* Zaamslag	„	1796—1812.
Zuiddorpe	„	1802—1812.

Aanm. Van de gemeenten, van * voorzien, zijn aanwezig Tienjarige Alphabetische Tafels over 1802—1812, gecertificeerd te Eecloo 1813. van die, van † voorzien, dezelfde tafels, gecertificeerd te Middelburg c 1816.

Van het overige gedeelte van Zeeland kunnen uit den aard van de zaak slechts archieven van den Burgerlijken Stand bewaard zijn uit den tijd na de inlijving bij Frankrijk. De bij onze collectie bewaard gebleven stukken zijn dan ook slechts Alphabetische Tafels op registers van den Burgerlijken Stand over de jaren 1811 en 1812, gedurende welken tijd Zeeland een afzonderlijk „Département des Bouches de l'Escaut" uitmaakte. Het was bij Décret Imperial van 1810 November 8 verdeeld in drie arrondissementen: Walcheren (hoofdplaats Middelburg), Zuid- en Noord-Beveland (hoofdstad Goes) en Schouwen met Tholen (hoofdstad Zieriksee). In deze drie plaatsen zetelden na 't Décret Impérial van 1810 Augustus 18 ook de „tribunaux de 1re instance", en moesten bijgevolg naar de bovengenoemde voorschriften de Alphabetische Tafels uit de registers worden samengesteld. Te Middelburg werden ze blijkbaar terzelfder tijd gemaakt als de Tienjarige Tafels voor de gemeenten in Zeeuwsch-Vlaanderen, die we boven bespraken, dus c. 1816; te Zieriksee en Goes geschiedde het naar aanleiding van het Koninklijk Besluit van 1820 December 15, dat ook voor de Noordelijke provinciën het maken van alphabetische tafels voorschreef met verwijzing naar het Decreet van 1807. Ze zijn dus bij beide laatste rechtbanken omtreeks 1821 gemaakt, te Goes in 1822, zooals onder alle tafels bij de certificeering uitdrukkelijk vermeld staat. Ten slotte zullen ook dit wel weder de afschriften zijn, die volgens het Décret Impérial van 1807 Juli 20 moesten gezonden worden aan het Departementsbestuur, dat voor 't Département des Bouches de l'Escaut te Middelburg gevestigd was. Ze bleven daar berusten, ook nadat in 1813 met het herstel onzer onafhankelijkheid het Département des Bouches de l'Escaut weder in de provincie Zeeland overging, die ook Middelburg tot hoofdplaats had.

L. Lasonder.

(3) Oorspronkelijk behoorde deze gemeente tot het kanton Assenede, maar in 1814 is ze bij het kanton Axel gevoegd.

INVENTARIS.

I. Registers van den Burgerlijken Stand en daarbij behoorende Alphabetische Tafels der Gemeenten in Zeeuwsch-Vlaanderen (behoorende tot het Département de l'Escaut) over de jaren 1796—1814.

N.B. De registers hebben allen de volgende algemeene kenmerken:

1°. ze zijn steeds gecoteerd en geparafeerd, en wel:

a. die over de jaren V—VIII door den president van de municipale administratie van het kanton.

b. die over de jaren IX—XI door den sous-préfet van het arrondissement communal, i. c. Sas van Gent.

c. die over de jaren XII—XIV Nivôse en 1806—1814, door den president van het tribunal de 1re instance, i. c. Eecloo.

2°. ze zijn ieder jaar voorzien van eene alphabetische tafel, voor ieder register afzonderlijk.

3°. te beginnen met het jaar XI zijn ze steeds afgesloten («clos et arrêté») door den maire van de betrokken gemeente.

4°. de akten van 1806 zijn ingeschreven in de registers voor het jaar XIV.

5°. alle registers van 1811 zijn aan het slot geverificeerd door den procureur impérial.

De Alphabetische Tafels loopen alleen over de tien jaren 1802—1812, en zijn gecertificeerd, deels door den griffier van het tribunal de 1re instance te Eecloo in 1813, deels door den griffier van de rechtbank van eersten aanleg te Middelburg (c. 1816). (1)

Aardenburg.

1 en **2**. Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.

2 omslagen.

---

(1) Zie Inleiding blz. 206.

1. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.

a. Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Eecloo Avril 1813».

2. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812.

a. Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816). (1)

Anna ter Muiden (St.).

N.B. Deze gemeente is bij de wet van 1880 April 23 (*Staatsblad* n°. 64) vereenigd met Sluis.

3—7. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 November (= V Brumaire)—1812 December.

1 band en 4 pakken.

N.B. Dit is de eenige gemeente van het latere Vierde District (kantons IJzendijke, Oostburg en Sluis), waarvan in onze verzameling de registers over de jaren 1802—1812 aanwezig zijn. Ze zijn dus blijkbaar indertijd met die van de gemeenten in het latere Vijfde District (kantons Axel en Hulst) naar Gent opgezonden, gelijk mede kan blijken uit het feit, dat van deze gemeente geene alphabetische tafels, gecertificeerd te Middelburg, aanwezig zijn.

3. „(Registres des) Naissances, Mariages et Décès ans V—X."

1 band.

N.B. Hierin ontbreken de huwelijksregisters van VII en VIII.

---

(1) Zie Inleiding blz. 206.

4. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Novembre."

5. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Avril."

N.B. Bij de jaren XII, 1808, 1809, 1811 en 1812 behooren verschillende bijlagen. (1)

6. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar 1807 zijn eenige bijlagen gevoegd.

7, „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

8. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Eecloo Avril 1813».

Axel.

N.B. Van deze gemeente zijn in onze collectie geene registers of alphabetische tafels bewaard gebleven.

Biervliet.

9. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (=V Vendémiaire)—1801 September (=IX Fructidor).

1 band.

N.B. De huwelijksregisters van de jaren VII en VIII ontbreken, evenals van alle jaren de registers van huwelijksafkondiging. Geen dezer registers is gecoteerd en geparafeerd behalve het huwelijksregister van 't jaar IX.

---

(1) Zie Inleiding blz. 205.

10. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.
b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.
c. Acten van Overlijden."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Boschkapelle.

11—15. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (=IV Fructidor)—1812 December.

1 band en 4 pakken.

11. „(Registres des) Naissances, Mariages et Décès ans V—IX".

1 band.

N.B. De registers van huwelijksafkondiging over al deze jaren ontbreken, evenals de huwelijksregisters over de jaren VII en VIII. Blijkens mededeeling van den Commissaris des Konings in Zeeland aan den Archivaris in deze provincie d.d. 1884 April 25 is dat van 't jaar VIII aan 't gemeentebestuur van Boschkapelle gezonden, aangezien het daar niet aanwezig was. — In het register van overlijden van 't jaar V zijn nog een paar akten van Fructidor IV ingeschreven.

12. „Registre(s) des Naissances ans XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

13. „Registre(s) des Mariages et Divorces ans XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren XIII en 1807 zijn weder eenige bijlagen.

14. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces ans XII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren 1808, 1809 en 1810 zijn verschil lende bijlagen gevoegd.

15. „Registre(s) des Décès ans XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

16. „Table(s) Décennale(s) du Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.
b. Actes de Mariages.
c. Actes de Décès."

N.B. Ook deze tafels zijn allen gecertificeerd «Eecloo Avril 1813».

Breskens.

17—19. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1802 Juli (= X Thermidor).

3 pakken.

17. „Registre(s) des Naissances ans V – VIII."

N.B. Behalve bij 't jaar V ontbreken bij elk jaar de alphabetische tafels. — Het register van VIII is niet gecoteerd en geparafeerd, dat van VII slechts gedeeltelijk.

18. „Registre(s) des Mariages et Divorces ans V et VI."

N.B. Bij al deze registers ontbreken de jaarlijksche alphabetische tafels; alleen die van het jaar V is gevoegd bij de alphabetische tafel van geboorte van dat jaar.

19. „Registre(s) des Décès ans V—X."

N.B. Ook hier ontbreken de jaarlijksche alphabetische tafels, terwijl het register van VIII niet, dat van VII slechts gedeeltelijk is gecoteerd en geparafeerd. — De akten van IX en X zijn in één register geschreven.

20 en **21**. Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire) - 1811 December.

2 omslagen.

20. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.

a. Actes de Naissances.
b. Actes de Mariages.
c. Actes de Décès."

N.B. Ze zijn weder allen gecertificeerd «Eecloo Avril 1813».

21. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812.

a. Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Deze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Cadzand.

22. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Deze zijn weder allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Clinge.

N.B. Van deze gemeente zijn in onze collectie geene registers of alphabetische tafels aanwezig.

Eede.

23. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Alle zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Grauw en Langendam.

24—27. Registers van den Burgerlijken Stand. 1797 December (= VI Nivôse)—1812 December.

4 pakken.

24. „Registre(s) des Naissances ans XII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre.”

N.B. In de verificatie van den procureur impérial van 1811 vindt men tevens de mededeeling, dat in het register van dat jaar fraude ontdekt is.

25. „Registre(s) des Mariages et Divorces ans VI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre.”

N.B. De registers van de jaren VII—XI ontbreken; van 't jaar VI zijn er twee ineenloopende registers, die in 't geheel niet gecoteerd en geparafeerd zijn, evenmin van eene alphabetische tafel voorzien. Bij de jaren XII en XIII zijn weder eenige bijlagen.

26. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces ans XII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre.”

N.B. Bij de jaren 1808, 1809, 1810 en 1811 ontbreken de alphabetische tafels.

27. „Registre(s) des Décès ans XII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre.”

Groede.

28, „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult^{o}. December 1812.”

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen.”

N.B. Ze zijn weder gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Heille.

N.B. Deze gemeente is bij de wet van 1880 April 23 (*Staatsblad* n°. 64) vereenigd met Sluis.

29—31. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= X Vendémiaire)—1802 Juni (= X Prairial).

3 pakken.

29. „Registre(s) des Naissances ans V—X.”

30. „Registre(s) des Mariages et Divorces ans V–X."
N.B. De registers van de jaren VII en VIII zijn niet aanwezig.

31. „Registre(s) des Décès ans V–X."

32. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."
1 omslag.
a. „Acten van Geboorten.
b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.
c. Acten van Overledenen."
N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Hengstdijk.

33–36. Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)–1812 December.
4 pakken.

33. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."
N.B. Alleen het register van 1811 ontbreekt.

34. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI–XIV Nivôse, 1806 Janvier–1812 Décembre."

35. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre".
N.B. Bij de jaren XI—XIV en 1806 zijn geene alphabetische tafels aanwezig.

36. „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

Hoek.

37–40. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)— 1812 December.
4 pakken.

37. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier - 1812 Décembre."

N.B. De registers van de jaren VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

38. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Juillet."

N.B. Van de jaren VII en VIII zijn geene registers aanwezig.

39. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Novembre."

N.B. Bij de jaren 1807, 1808, 1809, 1810, 1811 en 1812 ontbreken de alphabetische tafels.

40. „Registre(s) des Décès ans V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

Hontenisse.

41—44. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

41. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivose, 1806 Janvier—1812 Décembre".

N.B. Vergelijk voor het register van V ook nr. 45. — Bij het jaar VIII vinden we als bijlage een schrijven van den burgemeester van Hontenisse d.d. 1827 Januari 30 aan den officier bij de rechtbank van eersten aanleg te Gent, waarbij hij dezen verzoekt nota te nemen van een vonnis van de Goesche rechtbank, dat verbetering voorschrijft van de akte van geboorte op fol. 27 recto.

42. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Vergelijk voor het register van V ook nr. 46. — Die van de jaren VII en VIII zijn niet aanwezig. Bij de jaren XIII, 1808, 1810 en 1811 vinden we weder eenige bijlagen.

43. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

44. „Registre(s) des Décès an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Vergelijk voor het register van V ook nr. 47. — Het register van VI ontbreekt.

(Lamsweerde.)

N.B. Dit was een gedeelte van de gemeente Hontenisse. Gedurende een enkel jaar werden voor het District Lamsweerde afzonderlijke registers gehouden. De akten werden intusschen gepasseerd voor den maire van Hontenisse, en behooren dus feitelijk bij deze gemeente thuis.

45—47. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1797 September (= V Jours complémentaires).

3 deelen.

45. „Registre des Naissances an V."

46. „Registre des Mariages et Divorces an V."

47. „Registre des Décès an V."

Hoofdplaat.

48—50. Registers van den Burgerlijken Stand. 1797 September (= VI Vendémiaire)—1801 September (=IX Jours complémentaires).

1 deel en 2 pakken.

48. „Registre(s) des Naissances an(s) VI—VIII."
1 pak.

N.B. Geen van deze registers is gecoteerd en geparafeerd.

49. „Registre des Mariages et Divorces an IX."
1 deel.

50. „Registre(s) des Décès an(s) VI—IX."
1 pak.

N.B. Behalve dat van 't jaar IX zijn deze registers niet gecoteerd en geparafeerd.

51. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ulto December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.
b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.
c. Acten van Overledenen."

N.B. Deze zijn weder gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Hulst.

52—55. Registers van den Burgerlijken Stand. 1801 September (= X Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

52. „Registre(s) des Naissances an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij 't jaar 1811 ontbreekt hier de onderteekening van den procureur impérial.

53. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) X - XIV Nivôse, 1806 Janvier —1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren XI, XIV, 1807, 1808 en 1809 zijn hier weder eenige bijlagen.

54. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij al deze registers ontbreekt de alphabetische tafel.

55. „Registre(s) des Décès ans XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

IJzendijke.

56—58. Registers van den Burgerlijken Stand. 1798 October (=VII Vendémiaire)—1801 September (=X Vendémiaire).

1 pak en 2 deelen.

56. „Registre des Naissances an IX."

1 deel.

N.B. Wij vinden hierin ook eene akte van X Vendémiaire.

57. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) VII—IX."

1 pak.

N.B. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd. — Aan het slot van 't register voor IX staat eene akte van 't jaar X.

58. „Registre des Décès an IX."

1 deel.

N.B. De laatste akten hierin zijn van 't jaar X.

59. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Alle zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Janssteen (St.).

60—63. Registers van den Burgerlijken Stand. 1800 September (=IX Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

60. „Registre(s) des Naissances an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De akten van IX en X staan in één register.

61. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Ook hier staan de akten van IX en X in één register, waarin bovendien de alphabetische tafel ontbreekt.

62. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Ook hier is één register voor de akten der jaren IX en X. — In alle registers ontbreekt de alphabetische tafel.

63. „Registre(s) des Décès an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

Koewacht.

64—67. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 October (= V Vendémiaire)— 1812 December.

4 pakken.

64. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Het register van XI ontbreekt geheel, evenals de alphabetische tafels in die van IX, X, XII, XIII en XIV. — De registers van IX en X zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

65. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Hierbij ontbreken de registers van de jaren VII en VIII, en de alphabetische tafels op die van X, XI, XII, XIII en XIV.

66. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces 1808 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij geen van deze registers zijn alphabetische tafels aanwezig, evenmin bij 1811 de onderteekening van den procureur impérial.

67. „Registre(s) des Décès an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Het register van XI ontbreekt, evenzoo de alphabetische tafels bij XII, XIII en XIV. Die van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

Kruis (St.)

68 en **69**. Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)— 1812 December.

2 omslagen.

68. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.

a. Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Eecloo Avril 1813».

69. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812.

a. Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Neuzen.

70—73. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 October (= V Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

70. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Die van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

71. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII ontbreken geheel.

72. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar 1812 ontbreekt de alphabetische tafel.

73. „Registre(s) des Décès an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

74. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Mariages.

b. Actes de Décès".

N.B. Deze tafels zijn niet gecertificeerd, maar

overigens geheel gelijk aan de andere alphabetische tafels, die te Eecloo gecertificeerd zijn. Blijkens mededeeling van den Commissaris des Konings in Zeeland aan den Archivaris in deze provincie d.d. 1885 Maart 9 is de tafel van geboorteakten toegezonden aan het gemeentebestuur van Neuzen, aangezien deze daar ontbrak.

Nieuwvliet.

75—77. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire) — 1802 September (= X Jours complémentaires).

3 pakken.

75. „Registre(s) des Naissances an(s) VII—X."

N.B. Het register van X ontbreekt. Dat van VII is niet gecoteerd en geparafeerd.

76. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—IX."

N.B. De registers van VII en VIII ontbreken benevens de alphabetische tafels op alle jaren. Bovendien is het register van V slechts gedeeltelijk bewaard.

77. „Registre(s) des Décès an(s) V—VIII."

N.B. Het register van 't jaar VIII is niet gecoteerd en geparafeerd.

78 en 79. Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.

2 omslagen.

78. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.

a. Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Ze zijn geen van allen gecertificeerd, maar overigens geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde alphabetische tafels.

79. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812.

a. Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Oostburg.

80—82. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1800 September (= VIII Fructidor).
3 pakken.

80. „Registre(s) des Naissances ans V—VIII."

N.B. Het register van het laatste jaar is niet gecoteerd en geparafeerd. — In alle registers ontbreken de alphabetische tafels.

81. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—VIII."

N.B. Bij geen van deze registers is de alphabetische tafel aanwezig. Die van de jaren V, VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

82. „Registre(s) des Décès an(s) V—VIII."

N.B. Ook hier ontbreken overal de alphabetische tafels. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

83 en 84. Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.
2 omslagen.

83. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.

a. Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, maar overigens zijn ze geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

84. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812.

a. Acten van Geboorten.
b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.
c. Acten van Overledenen."

N.B. Allen zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Ossenisse.

85—88. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

85. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van IX en X ontbreken, evenals de alphabetische tafel in dat van 1807. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

86. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van de jaren VII—X ontbreken. Dat van VI is niet gecoteerd en geparafeerd. — Bij de jaren XIV, 1806 en 1807 is geene alphabetische tafel.

87. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren XII—XIV, 1806, 1807 en 1812 ontbreken de alphabetische tafels. — Bij het register van XI is gevoegd een schrijven van den maire van Ossenisse aan den greffier du tribunal. waarbij hij deze de registers van V, VI, IX, X en XI zendt. Die van VII en VIII is hij niet in staat er bij te voegen. «les mariages ayant été célébrés devant la municipalité du canton à Hulst».

88. „Registre(s) des Décès an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van IX en X ontbreken. Die van VI en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd

89. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.
b. Actes de Mariages.
c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, maar overigens zijn ze geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

Overslag.

90—93. Registers van den Burgerlijken Stand. 1801 September (= X Vendémiaire)—1813 December.

4 pakken.

90. „Registre(s) des Naissances an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1813 Décembre."

N.B. Als bijlage bij het jaar XII is gevoegd een schrijven van den sous-préfet van het Vierde Arrondissement aan den maire van Overslag om deze opmerkzaam te maken op het bij de wet van 20 Ventôse XI bepaalde. (1)

91. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1813 Décembre."

92. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1813 Décembre."

N.B. In geen dezer registers is eene alphabetische tafel.

93. „Registre(s) des Décès an(s) X—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1813 Décembre."

94. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.
b. Actes de Mariages.
c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, maar overigens zijn ze geheel gelijk aan de tafels, gecertificeerd te Eecloo.

---

(1) Zie Inleiding blz. 205.

Philippine.

95—98. Registers van den Burgerlijken Stand. 1799 November (= VIII Frimaire)—1812 December.

4 pakken.

95. „Registre(s) des Naissances an(s) VIII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van de jaren IX en X ontbreken.

96. „Registre(s) des Mariages et Divorces ans XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar XIII ontbreekt de alphabetische tafel.

97. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Het register van X ontbreekt, evenals in de meeste van deze registers de alphabetische tafels.

98. „Registre(s) des Décès ans VIII—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van IX en X ontbreken.

99. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, maar overigens zijn ze geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

Retranchement.

100 en **101.** Registers van den Burgerlijken Stand. 1797 October (= VI Vendémiaire)—1802 September (= X Fructidor).

2 deelen.

100. „Registre des Mariages et Divorces an VI."

101. „Registre des Décès an X."

102 en **103.** Tienjarige Alphabetische Tafels op de Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.

2 omslagen.

102. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813.

a. Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Deze tafels zijn niet gecertificeerd, maar overigens geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

103. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ulto. December 1812.

a. Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Allen zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816). — Op den titel van de laatste tafel staat Departement Zeeland (vergelijk ook Inv. nr. 140).

Sas van Gent.

104—107. Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

104. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

105. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar 1809 zijn weder eenige bijlagen.

106. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. In geen van deze registers is eene alphabetische tafel.

107. „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. In het register van XIV en 1806 ontbreekt de alphabetische tafel.

108. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er. Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages,

c. Actes de Décès."

N.B. Deze tafels zijn niet gecertificeerd, maar overigens geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

Schoondijke.

109. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Echtverbintenissen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Sluis.

110—112. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1802 September (= X Jours complémentaires).

3 pakken.

110. „Registre(s) des Naissances an(s) V—X."

111. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—X."

N.B. Die van de jaren VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd. — Aan het slot van 't register voor X staat ook nog eene akte van Vendémiaire XI.

112. „Registre(s) des Décès an(s) V—X."

113. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten
b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.
c. Acten van Overledenen."

N.B. Ze zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Stoppeldijk.

114—117. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (=V Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

114. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VI en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd. — De akten van IX en X zijn in één register geschreven.

115. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII ontbreken; dat van VI is niet gecoteerd en geparafeerd. — Ook hier zijn de akten van IX en X in één register geschreven.

116. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij de jaren 1810, 1811 en 1812 zijn geene alphabetische tafels. — Bij het register van XI is gevoegd een schrijven van den maire van Stoppeldijk aan den greffier du tribunal, waarbij hij deze de registers van V, VI, IX, X en XI zendt. Die van VII en VIII kan hij er niet bijvoegen «les mariages ayant été célébrés devant la municipalité du canton à Hulst».

117. „Registre(s) des Décès ans V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd; voor IX en X is slechts één register.

118. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Acte de Décès."

N.B. Deze tafels zijn niet gecertificeerd, maar overigens geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde.

Waterdijk.

N.B. Deze gemeente is in 1815 gevoegd bij Philippine (1)

119—122. Registers van den Burgerlijken Stand. 1800 September (= IX Frimaire)— 1814 December.

4 pakken.

N.B. Al de registers van 't jaar 1814 zijn bovendien gecoteerd en geparafeerd door den verificateur de l'enregistrement et des domaines.

119. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1814 Décembre."

120. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1814 Décembre."

N.B. Bij 1814 zijn eenige bijlagen.

121. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) IX—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1814 Décembre."

N.B. De jaren IX, X en XI staan in één register vermeld. — In de registers van IX—XIII ontbreken de alphabetische tafels.

122. „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1814 Décembre."

123. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, overigens zijn zij geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

(1) Zie G. P. Roos. Aardrijkskundig woordenboek van Westelijk Zeeuwsch-Vlaanderen, blz. 86).

Waterland.

N.B. Deze gemeente behoort tegenwoordig tot België. De registers van den Burgerlijken Stand waren oorspronkelijk bij deze collectie gevoegd, maar zijn na verkregen machtiging van den Minister van Binnenlandsche Zaken teruggezonden aan den Gouverneur van Oost-Vlaanderen.

Waterlandkerkje.

124. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

N.B. Allen zijn gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

Westdorpe.

125—128. Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 October (= XI Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

125. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

126. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

127. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. In deze registers ontbreken de alphabetische tafels.

128. „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

Zaamslag.

129—132. Registers van den Burgerlijken Stand. 1796 September (= V Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

129. „Registre(s) des Naissances an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VI, VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd. Bij het jaar 1807 ontbreekt de alphabetische tafel.

130. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VII en VIII ontbreken.

131. „Registre(s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij geen van deze registers is eene alphabetische tafel.

132. „Registre(s) des Décès an(s) V—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. De registers van VI, VII en VIII zijn niet gecoteerd en geparafeerd.

133. „Table(s) Décennale(s) du 21 Septembre 1802 au 1er Janvier 1813."

1 omslag.

a. „Actes de Naissances.

b. Actes de Mariages.

c. Actes de Décès."

N.B. Geene van deze tafels is gecertificeerd, maar overigens zijn ze geheel gelijk aan de te Eecloo gecertificeerde tafels.

Zuiddorpe.

134—137. Registers van den Burgerlijken Stand. 1802 September (= XI Vendémiaire)—1812 December.

4 pakken.

134. „Registre(s) des Naissances an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar XI ontbreekt de alphabetische tafel.

135. „Registre(s) des Mariages et Divorces an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

136. „Registre s) des Publications de Mariages et Actes Préliminaires des Divorces an(s) XI—XIV Nivôse. 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij geen van deze registers is eene alphabetische tafel aanwezig.

137. „Registre(s) des Décès an(s) XI—XIV Nivôse, 1806 Janvier—1812 Décembre."

N.B. Bij het jaar XII behooren eenige bijlagen. — Het register van 1812 ontbreekt.

Zuidzande.

138. „(Tienjarige) Alphabetische Tafel(s) sedert Vendémiaire XI tot en met ult°. December 1812."

1 omslag.

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van overledenen."

N.B. Deze tafels zijn allen gecertificeerd «Middelburg» (c. 1816).

II. Alphabetische Tafels, behoorende bij de Registers van den Burgerlijken Stand der Gemeenten op de Zeeuwsche eilanden (Departement des Bouches de l'Escaut) over de jaren 1811 en 1812.

Arrondissement Goes.

N.B. Dit arrondissement bestond uit vier kantons (Goes, Heinkenszand, Kortgene en Kruiningen) en de volgende veertig gemeenten:

Baarland en Bakendorp
Borsselen
Colijnsplaat
Driewegen en Coudorpe
Ellewoutsdijk en Everingen
Goes
(1) { 's-Gravenpolder
Zwake }

(1) Vereenigd volgens Reglement van Bestuur ten platten lande van de provincie Zeeland, gearresteerd bij Koninklijk Besluit van 1816 Juli 21.

(1) { 's-Heer-Abtskerke
Sinoutskerke }
(2) { 's-Heer-Arendskerke
(1) { 's-Heer-Hendrikskinderen
Wiskerke } }
's-Heerenhoek
Heinkenszand
Hoedekenskerke
(1) { Kapelle en Biezelinge
Evertsdijk }
Kats en Oost-Beveland
Kattendijke
Kloetinge
Kortgene
(1) { Krabbendijke
Nieuwland }
Kruiningen
Nisse
Oudelande
Ovezande
(3) { (1) { Rilland
Maire }
Forth Bath en Bath }
Schore en Vlake
(1) { Waarde
Valkenisse }
Wemeldinge
(1) { Wissekerke en Geersdijk
's-Gravenhoek
Kampens-Nieuwland }
Wolfaartsdijk
Yerseke.

139. „(Tweejarige) Alphabetische Tafel(s) der actes van Huwelijksvoltrekkingen, Geborenen en Overledenen van den 1 Januari 1811 tot den 31 December 1812."

1 pak.

N.B. De tafels zijn aanwezig van alle bovenstaande gemeenten, en allen gecertificeerd «Goes 1 Maart 1822». De tafels van elke gemeente zijn achter elkaar telkens op één stuk geschreven. Dit pak bestaat dus uit 40 stuks.

---

(1) Vereenigd volgens Reglement van Bestuur ten platten lande van de provincie Zeeland, gearresteerd bij Koninklijk Besluit van 1816 Juli 21.
(2) Vereenigd bij de wet van 1857 Juni 13 (*Staatsblad* n°. 70).
(3) Vereenigd bij de wet van 1877 December 10 (*Staatsblad* n°. 227).

Arrondissement Middelburg.

N.B. Dit arrondissement bestond uit drie kantons (Middelburg, Vere en Vlissingen) en de volgende acht en twintig gemeenten:

	Aagtekerke		Meliskerke
(1)	Arnemuiden		Middelburg
	Kleverskerke		Oostkapelle
	Biggekerke	(3)	Oost-Souburg
(2)	Domburg-binnen		West-Souburg
	Domburg-buiten		Ritthem
	Grijpskerke		Serooskerke
(2)	Hogelande		Vere
	Buttingen		Vlissingen
(2)	Joostland (St.)	(1)	Vrouwenpolder
	Nieuwland		Gapinge
	Koudekerke	(2)	Westkapelle-binnen
(2)	Laurens (St.)		Westkapelle-buiten
	Brigdamme		Zoutelande

140. „(Tweejarige) Alphabetische Tafel(s) . . . over de jaren 1811 en 1812."

1 pak.

N.B. Behalve de huwelijkstafels der gemeente Hogelande zijn de tafels van alle bovenstaande gemeenten aanwezig en wel voor iedere gemeente de tafels van geboorte, huwelijk en overlijden op afzonderlijke stukken, zoodat dit pak uit 83 stukken bestaat. Overigens zijn ze allen gecertificeerd te Middelburg (c. 1816) (4), en verder geheel gelijk aan de tafels op de registers der gemeenten in Zeeuwsch-Vlaanderen, ter zelfder plaatse gecertificeerd. Op den titel staat niet Provincie, maar Departement Zeeland (zie ook nr. 103).

a. „Acten van Geboorten.

b. Acten van Huwelijksvoltrekkingen.

c. Acten van Overledenen."

Arrondissement Zierikzee.

N.B. Dit arrondissement bestond uit drie kantons (Brouwershaven, Tholen en Zierikzee) en de volgende zeven en dertig gemeenten:

(1) Vereenigd bij de wetten van 1857 Juni 13 (*Staatsbladen* nos. 68 en 69).
(2) Vereenigd volgens Reglement van Bestuur ten platten lande van de provincie Zeeland, gearresteerd bij Koninklijk Besluit van 1816 Juli 21.
(3) Vereenigd in 1834.
(4) Zie Inleiding blz. 209.

Annaland (St.)
Brouwershaven
Bruinisse
(1) { Burgh
Westerschouwen }
Dreischor
(1) { Duivendijke
Brijdorpe
Klaaskinderkerke
Looperskapelle }
Elkerzee
Ellemeet
Haamstede
(1) { Kerkwerve
Nieuwerkerke (Sch.)
Rengerskerke }
Maartensdijk (St.)
(1) { Nieuwerkerke (D.)
Kapelle en Botland }
Noordgouwe
Noordwelle
(1) { Oosterland
Jansland (Sir) }
(1) { Oud-Vossemeer
Vrijberghe }
Ouwerkerk
Philipsland (St.)
(1) { Poortvliet
Nieuwstrijen }
Renesse
Scherpenisse
Serooskerke
Stavenisse
Tholen
Zierikzee
(2) { Zonnemaire
Bommenede en Blois }

141. „Tienjarige Tafel(s) der Acten van Geboorten. Huwelijksvoltrekkingen, Echtscheidingen en Overlijden over de jaren 1811 en 1812."

N.B. De tafels zijn aanwezig van alle bovengenoemde gemeenten en allen gecertificeerd te Zierikzee (c. 1821) (3). Voor iedere gemeente zijn de tafels achtereenvolgens op één stuk geschreven, en wel voor ieder jaar afzonderlijk, zoodat dit pak uit 37 stukken bestaat.

---

(1) Vereenigd volgens Reglement van Bestuur ten platten lande van de provincie Zeeland, gearresteerd bij Koninklijk Besluit van 1816 Juli 21.
(2) Vereenigd bij de wet van 1865 December 30 (*Staatsblad* no. 175).
(3) Zie Inleiding blz. 209.

Het Rijksarchief in Utrecht.

I. *Toestand van de bewaarplaats van het archief.*

Het opknappen van de uitgestrekte kelders onder het gebouw is nagenoeg afgeloopen. De achtergevel is thans in de grondverf en zal in het loopende jaar overgeverfd worden.

Ingevolge het verlangen van de leveranciers der calorifère is in het afgeloopen jaar overwogen, in hoever het mogelijk zou zijn, om ter vermeerdering van warmte en tot vermindering van vocht in het gebouw, de calorifère ook des nachts te doen stoken. De rijksbouwkundige voor de gebouwen van onderwijs drong in een rapport aan Uwe Excellentie ernstig op dezen maatregel aan. Ik meende echter Uwe Excellentie er op te moeten wijzen, dat het bezwaarlijk aanging, dit zéér moeilijke werk thans plotseling van den binder-concierge te eischen, wiens traktement laag is, terwijl ik tegen de aanstelling van een hulpstoker voor den nacht bezwaar had met het oog op de veiligheid van het gebouw. Ten slotte is overeengekomen, dat de concierge elken avond zou doorstoken, totdat hij zich te bed begaf; doorstoken gedurende den nacht achtte de leverancier zelf ten slotte voor de calorifère niet gewenscht. De warmte in het gebouw is thans voldoende.

Over de vocht valt ditmaal niets mede te deelen.

Ter verbetering der slechte verlichting van sommige lokalen zijn als proef door den hoofdopzichter in één vertrek glasruiten van bijzondere constructie aangebracht, die wel eenige verbetering in den toestand hebben aangebracht.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De brandbluschmiddelen zijn als gewoonlijk geïnspecteerd; de daarbij ontdekte kleine defecten werden hersteld.

Ik heb Uwer Excellentie's aandacht gevestigd op het feit, dat het reddingstoestel aan den achtergevel volgens het oordeel van den kommandant van het brandwezen gebrekkig werkte. De zaak

is toen door den rijksbouwkundige opgenomen en de inrichting geheel veranderd.

Een brand in de nabijheid van het gebouw vestigde de aandacht op het feit, dat de brandassistenten geen kennis bekomen van het uitbreken van brand en dus niet tijdig aanwezig kunnen zijn. Een overleg te dier zake met den kommandant van het brandwezen leverde geen resultaat; mijne aandacht blijft op de zaak gevestigd.

II*. *Personeel.*

Het belangrijke feit, dat onder deze afdeeling vermeld behoort te worden, is de nieuwe regeling en verhooging van de traktementen der ambtenaren bij Koninklijk besluit van 22 Januari 1904. De adjunct-commies kon reeds in den loop van het jaar van die verhooging profiteeren. Het is zeer te hopen, dat de verbetering van de materieele positie der archiefambtenaren er toe leiden zal, dat voortaan bij vacatures zich meerdere degelijke sollicanten aanbieden, dan in den laatsten tijd helaas het geval is.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

Het herstellen van de boekbanden in de archieven der kloosters en kleine kapittelen, die thans geheel geordend en beschreven zijn, is in het afgeloopen jaar voltooid.

De binder is thans bezig met het opknappen der stukken van het bisschoppelijk archief, dat, weinig omvangrijk, echter bijzondere zorgen eischt. In het afgeloopen jaar werden de losse fragmenten van het 2e diversorium van bisschop Frederik van Blankenheim (indertijd geschonken door de gemeente Utrecht) met zapon behandeld en gevoegd achter in het 1e diversorium, dat in een stevigen band gebonden werd. De banden van het archief der heeren van Montfoort zullen eerlang ook nagezien worden. Ook deze werkzaamheid zal betrekkelijk weinig tijd kosten.

Ik stel mij voor, den binder daarna voorloopig *niet* te doen terugkeeren naar de rechterlijke archieven, waaraan het werk voor een paar jaren gestaakt is. Het is zeker waar, dat deze archieven dringend verzorging en behandeling behoeven; maar met de kapittel-archieven is dit stellig niet minder het geval. Nu de voorloopige regeling dezer precieuse collecties afgeloopen is en dus de uiteengevallen banden allen weder bijeengebracht zijn, bestaat er wel aanleiding, allereerst eenige zorg te wijden aan deze zeer omvangrijke archieven, waarvan de stukken (gedeeltelijk zeer verwaarloosd) over het geheel ouder en zeker belangrijker zijn dan de van de dorpsgerechten overgenomen

registers, waarmede de binder zich laatstelijk bezighield. Hoewel het de bedoeling is, thans alleen het hoog noodige te doen verrichten, is het te verwachten, dat dit werk den binder eenige jaren zal bezighouden.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

Ten vorigen jare deelde ik Uwe Excellentie mede, dat de kopij voor den druk der *Regesten van het Stichtsche oorkondenboek* in het laatst van het jaar ter perse was gezonden. De druk ontmoette echter allerlei tegenspoed. Aanvankelijk was het de drukker, die bezwaren maakte. De beschrijvingen der oorkonden zijn door Dr. Brom ten papiere gebracht niet met het oog op een afdruk, doch alleen als hulpmiddel voor hem zelven bij de uitgaaf van het oorkondenboek; natuurlijk heeft hij zich dus daarbij verschillende uitlatingen en verkortingen veroorloofd. Ik heb die lacunes, die in een gedrukt werk natuurlijk ongeoorloofd zouden schijnen, allen aangevuld, voordat de tekst naar de drukkerij werd gezonden; maar het reeds niet zeer duidelijke handschrift is zoodoende niet leesbaarder geworden. De drukker verlangde, dat het geheel zou worden overgeschreven, — een eisch, dien ik echter meende niet te moeten inwilligen, niet alleen om het groote verlies van tijd en geld, dat daarvan het gevolg zou zijn, maar vooral omdat ik de fouten vreesde, die van het kopieëren van den tekst het onvermijdelijk gevolg zouden zijn. Ten slotte is het mij gelukt den tegenstand te overwinnen, toen eene andere drukkerij zich bereid had verklaard, de kopie te aanvaarden; de druk is toen inderdaad begonnen.

Maar nieuwe moeielijkheden ontstonden eerlang. Het doel van Dr. Brom met het bijeenbrengen zijner regesten was alleen geweest (in volkomen overeenstemming met mij), om eene zooveel mogelijk volledige lijst te bezitten van oorkonden, die bij de uitgaaf van een oorkondenboek van het Sticht tot 1301 in aanmerking zouden kunnen komen. Hij heeft dus natuurlijk onder elk regest aanteekening gehouden van de handschriften, die hij van elke oorkonde vond, en van de plaatsen, waar hij gedrukte oorkonden aantrof; dit was voor zijn doel dan ook voldoende. Toch heeft hij nog iets meer gedaan: telkens wanneer hij in een der door hem geraadpleegde boeken eene bespreking van eene der genoteerde oorkonden aantrof, heeft hij die plaatsen aangeteekend, omdat die hem bij eene uitgaaf van nut zouden kunnen zijn. Terecht, natuurlijk! Bij het drukken der regesten werden deze aanteekeningen mede overgenomen, hoewel Dr. Brom zich natuurlijk niet voorstelde, dat deze toevallig samengebrachte

opgaven van literatuur volledig waren. Ik meende, dat deze handelwijs juist was en door het verhalen van geschiedenis en doel van het werk in de inleiding der uitgaaf voldoende verdedigd zou kunnen worden. Maar zóó was niet het oordeel van een zéer bevoegd kenner onzer middeleeuwsche geschiedenis, die toevallig de eerste afgedrukte vellen onder de oogen kreeg; hij hield vol, dat eene uitgaaf als deze niet mocht verschijnen met eene opgaaf van literatuur, die bepaaldelijk onvolledig moest heeten; hij beweerde, dat zulk eene uitgaaf den schijn zou hebben niet op de hoogte der wetenschap te zijn. Ik heb deze bedenkingen natuurlijk ter kennis van Dr. Brom gebracht; het scheen mij gemakkelijk, om het bezwaar weg te nemen door het weglaten der literatuur-opgaven, die immers niet behoorden tot het eigenlijke wezen van het werk. Dr. Brom echter had daartegen bezwaar: hij oordeelde het jammer, om de vrij omvangrijke literatuur-opgaven, die nu eenmaal bijeengebracht waren en groot gemak konden geven, weg te laten, en hij was meer geneigd, om deze onvolledige opgaven aan te vullen en te completeeren. De onderneming scheen mij hachelijk; ik vreesde, dat het onmogelijk zou blijken, om onder den druk in de proeven het karakter van het werk te veranderen. Maar overigens kon ik niet anders dan den moed en den ijver van Dr. Brom prijzen, waardoor zijn werk natuurlijk in waarde en bruikbaarheid slechts zou kunnen winnen, al zou dan ook de druk voortaan zeker vrij wat minder snel vorderen dan gehoopt was. Trouwens niet ik had hier te beslissen; het werk is geheel dat van Dr. Brom: hij alleen behoorde dus te oordeelen, hoe het in het licht verschijnen zou.

Wij zijn dus overeengekomen, dat de twee reeds afgedrukte vellen zouden omgewerkt en herdrukt worden (waartoe Uwe Excellentie op mijn verzoek welwillend machtiging verleende) en dat Dr. Brom zich zou bezighouden met de bewerking van het handschrift volgens het gewijzigde plan; natuurlijk is de druk daartoe tijdelijk weder gestaakt. Met het oog op het door een en ander veroorzaakte uitstel heb ik (met volkomen instemming van Dr. Brom) besloten, om het éenige werk, dat ik (behalve de boven aangeduide redactiewerkzaamheden) voor deze onderneming had verricht, namelijk de chronologische beschouwingen over de in de te vermelden oorkonden gevolgde jaarstijlen, uit de inleiding van het boek te lichten en elders afzonderlijk uit te geven; de op deze beschouwingen later gebaseerde herleiding van de dagteekeningen der oorkonden kon natuurlijk desniettemin intakt blijven. Ik had mij voorgenomen, ook nog aan de inleiding toe te voegen eene tabel van de regeeringsjaren der Utrechtsche bisschoppen; de bewerking

daarvan blijft natuurlijk gewenscht, maar zij is nu niet spoedeischend meer. Ik hoop, dat de thans geheel onder Dr. Brom's leiding gestelde druk der regestenlijst, al zal zij uit den aard der zaak niet zeer snel vorderen, toch in het thans begonnen jaar geregeld zal worden voortgezet.

Het grootste gedeelte van het jaar heb ik gewijd aan de behandeling der bisschoppelijke charters. Ten vorigen jare vestigde ik Uwer Excellentie's aandacht op de omstandigheid, dat aan de thans reeds zeer fraaie verzameling der hier bewaarde charters, afkomstig uit het bisschoppelijk archief, nog slechts één element ontbrak om ze geheel volledig te maken. Ik bedoel de bisschoppelijke charters, die in het archief van het Domkapittel zijn achtergebleven, nadat keizer Karel V daaruit de belangrijkste stukken had doen lichten en naar de Hollandsche charterkamer overbrengen. Het uitzoeken dezer stukken vorderde thans allereerst mijne aandacht.

Dat keizer Karel, toen hij de stukken, die op de temporaliteit van het Sticht betrekking hadden en wier afgifte bij tractaat gestipuleerd was, liet uitzoeken, geen prijs heeft gesteld op het bezit van *alle* stukken, was mij sinds lang bekend. In het archief van den Dom toch bevond zich een niet onbelangrijk aantal oorkonden, die blijkens de dorsaal-notitie „*Pertinet ad episcopum*" zonder twijfel tot het bisschoppelijk archief behoorden. Ik had deze stukken reeds jaren geleden uit het archief van den Dom doen bijeenverzamelen en bij de bisschoppelijke charters voegen, meenende dat de collectie dan volledig zou zijn. Maar spoedig bleek het mij, dat het schijnbaar zekere kenmerk, dat ik als criterium had aangenomen, mij op een dwaalspoor had geleid: immers meer dan eens bleken nog altijd twee of meer exemplaren van dezelfde oorkonde in het archief van den Dom aanwezig te zijn. De dubbelen konden natuurlijk niet aan den Dom behoord hebben en moesten dus, ook al wees geene dorsaal-notitie dit aan, teruggebracht worden tot de archieven van de vijf kapittelen, van de Staten of van den bisschop, welke archieven allen (naar bekend was) in het archief van den Dom bewaard werden. Onwederlegbaar bleek dit uit de aanwezigheid van twee exemplaren van het contract van den bisschop en den Domproost van 1293 over de geestelijke rechtspraak, waarvan het ééne exemplaar de dorsaal-notitie „*Pertinet ad prepositum*" droeg, terwijl op het andere, zonder twijfel voor den bisschop bestemde exemplaar eene dorsaal-notitie ontbrak.

Bij het verzamelen dezer achtergebleven bisschoppelijke charters, waarbij aldus elke uitwendige leiddraad ontbrak, heb ik natuurlijk alleen kunnen afgaan op den inhoud der stukken. Trouwens die inhoud leverde meestal zeer zekere aanwijzingen; bij de vidi-

mussen gaf de persoon of het college, op wier verzoek het vidimus gemaakt werd, den doorslag. Zoo heb ik aanvankelijk meer dan 500 charters, die blijkens hunnen inhoud voor overplaatsing naar het bisschoppelijk archief in aanmerking schenen te komen, bijeenverzameld, en mij daarna aanstonds gezet tot het nader beschouwen en beschrijven dezer volumineuse verzameling. Thans werd elk stuk op zich zelf bij de beschrijving onderzocht; bij het ontbreken van alle uiterlijke kenmerken werd telkens nauwkeurig overwogen, of het stuk al dan niet bestemd bleek te zijn voor het bisschoppelijk depôt. Het spreekt van zelf, dat daarbij de grootste voorzichtigheid werd betracht; een treffend voorbeeld bewees ten overvloede de noodzakelijkheid daarvan.

Onder de stukken bevonden zich talrijke akten, betrekking hebbende op het goed Moershorst onder Woudenberg, dat successivelijk aan verschillende partikulieren had behoord. Ik twijfelde niet, of het goed was later in eigendom van het Domkapittel overgegaan, en ik liet dan ook de oorkonden zonder aarzelen in het archief liggen, totdat het voortgezet onderzoek mij bewees, dat de laatste eigenaar het goed had overgedragen aan bisschop David van Bourgondië. Hoe vreemd het ook scheen, dat nog in de tweede helft der 15e eeuw bij uitzondering stukken betreffende de bisschoppelijke domeinen (overigens allen op het slot Duurstede bewaard) zouden afgedwaald zijn naar de oude bewaarplaats der bisschoppelijke charters in het archief van den Dom, het feit scheen ontwijfelbaar, en ik nam dus alle oorkonden betreffende Moershorst voorloopig over voor het bisschoppelijk archief. Maar toen ik nu de stukken ten behoeve van de beschrijving één voor één ter hand nam en nauwkeurig bezag, merkte ik op den rug van een daarvan de inscriptie op: „*Vicaria domini Davidis*". De vingerwijzing was duidelijk, en ik beijverde mij dan ook aanstonds, om na te gaan, of bisschop David ook, zooals vele zijner voorgangers, eene vicarie voor de rust zijner ziel had gesticht. Dit bleek bij een onderzoek in het archief van den Dom inderdaad het geval te zijn; de fundatiebrief bevatte, zooals nu te verwachten was, ook de overdracht van het door den bisschop gekochte goed Moershorst aan de vicarie, die in den Dom gevestigd was. Het bleek dus ten slotte, dat alle charters betreffende Moershorst toch in het archief van den Dom behoorden: natuurlijk werden ze aanstonds daarheen teruggebracht.

Nadat de beschrijving der charters, die op het laatst van het jaar geheel gereed kwam, was afgeloopen, bleek slechts in uiterst weinig gevallen eenige onzekerheid omtrent de plaatsing te bestaan. Ik nam aan, dat bij twijfel, of eene oorkonde in het archief van den Dom of in dat van den bisschop behoorde, steeds aan het archief van den Dom de voorkeur moest gegeven

worden; immers de bisschop bezat nog andere depôts, waar hij het voor hem bestemde exemplaar kon geborgen hebben (zooals inderdaad nu en dan het geval bleek te zijn); maar het voor den Dom bestemde exemplaar behoorde in ieder geval in het kapittelarchief tehuis. — Stukken, betrekking hebbende op het beheer van het Sticht sede vacante, welk beheer door den Domdeken namens het kapittel gevoerd werd, heb ik steeds in het archief van den Dom gelaten; omdat ze (blijkens de dorsaalnotities) volgens middeleeuwsch begrip gerekend werden te behooren tot de stukken betreffende de uitoefening der rechten van het kapittel.

Na nauwkeurig onderzoek heb ik zoodoende ten slotte bijna de helft der voorloopig afgezonderde oorkonden naar het archief van den Dom teruggebracht; de wederhelft, over wier afkomst uit het bisschoppelijk archief geen twijfel bestond, is beschreven en definitief met de bisschoppelijke charters vereenigd.

Toen ik zoodoende een nauwkeurig overzicht kon nemen van de bestanddeelen der geheele bisschoppelijke charterverzameling, bleek het mij, dat in de bewaring dezer oorkonden eene sterke fluctuatie heeft geheerscht. Het is bekend, dat Wstinc in zijn rechtsboek (1342) verklaart, dat de oorkonden betreffende de rechten van het Sticht en ook over de bisschoppelijke domeinen volgens oud gebruik in het archief van den Dom bewaard worden. De ontdekking van eenige honderden bisschoppelijke charters in dit depôt schijnt deze mededeeling ten volle te bevestigen. Toch is zij niet geheel juist. Het blijkt, dat kort na 1360 het getal der bisschoppelijke oorkonden, die in het archief van den Dom voorkomen, plotseling zeer belangrijk afneemt. Het feit bewijst niets tegen de geloofwaardigheid van Wstinc, die niet weten kon, dat het door hem vermelde gebruik meer dan tien jaren na zijn dood nagenoeg zou ophouden. Maar ernstiger is het, dat ook voor het verleden zijne mededeeling slechts betrekkelijk juist mag heeten. Wij zouden geneigd zijn uit die mededeeling op te maken, dat de oude bisschoppen gewoon waren al hunne archiefstukken aan den Dom ter bewaring toe te vertrouwen. En dit is beslist onjuist. Want wel heeft althans sedert de 11e en 12e eeuw de Dom bewijsbaar het voorrecht gehad, om althans eenige zeer gewichtige bisschoppelijke charters te bewaren; maar hij heeft dit voorrecht toch stellig met anderen gedeeld. Juist onder het bestuur toch van bisschop Jan van Diest, den tijdgenoot van Wstinc, vond ik tal van bisschoppelijke charters in het archief van de stad Utrecht, waar ze blijkbaar gekomen waren uit de zoogenaamde Utrechtsche landskist, die reeds in de 13e eeuw in gebruik was. Wanneer het archief van den Dom omstreeks 1360 op den achtergrond

raakt, schijnt de zoogenaamde Deventersche landskist zich gedurende korten tijd in de voorkeur der bisschoppen te verheugen, totdat met de 15e eeuw de depôts op de bisschoppelijke sloten geheel op den voorgrond komen, — sedert het midden der eeuw bepaaldelijk dat te Duurstede, waaruit, naar het schijnt, de groote meerderheid der charters, die ik van het Algemeene rijks-archief overnam, afkomstig is.

Deze laatste omstandigheid is zeer verklaarbaar: naar mate de bisschop en zijne onderdanen meer en meer uiteengingen en elkaar zelfs bestreden, moest het voor den bisschop altijd wenschelijker worden, zijne archieven onder eigen beheer te hebben. Maar de afwisseling in de voorliefde der bisschoppen voor de depôts van den Dom en van de steden Utrecht en Deventer is niet zoo gemakkelijk te verklaren; het is te hopen, dat het opmerkelijke feit mettertijd zal opgehelderd worden.

Nu ik aldus alle bisschoppelijke charters (bijna 800 stuks) meen bijeen te hebben en beschreven heb, zal ik mij in den loop van het thans begonnen jaar beijveren, om den inventaris daarvan definitief samen te stellen. Ik meen te mogen beloven, dat de geheele inventaris van het bisschoppelijk archief, waarin natuurlijk ook de (reeds vroeger gedrukte, doch sedert veel vermeerderde) inventaris der bisschoppelijke registers op nieuw zal verwerkt worden, nog in den loop van dit jaar ter perse zal kunnen gezonden worden.

De vroeger vervaardigde inventaris van de talrijke bisschoppelijke charters, die jaren geleden van den Algemeenen rijksarchivaris overgenomen werden, was nog altijd niet in het net geschreven. In den loop van het afgeloopen jaar is dit eindelijk geschied, als eene noodzakelijke voorbereiding voor de boven besproken bewerking van den definitieven catalogus van het bisschoppelijk archief.

De werkzaamheden tot het bruikbaar maken van Dr. Vermeulen's voorloopige registers op de oudste diversoria der bisschoppen, waarover ik in mijn vorig verslag rapporteerde, zijn thans afgeloopen. De bewerking van indices op het 2e diversorium van bisschop Rudolf en op dat van bisschop Philips moet echter nog plaats hebben.

Van de gelegenheid, die zich aanbood, toen ik de charters van den Dom doorzag voor het uitzoeken der bisschoppelijke oorkonden, heb ik gebruik gemaakt, om te gelijk een onderzoek in te stellen naar de middeleeuwsche charters der Staten van Utrecht, die nergens elders dan in het archief van den Dom konden berusten; ook de andere middeleeuwsche bescheiden der Staten toch zijn in dit archief aangetroffen, — zeer natuurlijk, omdat in de middeleeuwen de Domdeken als voorzitter en de secretaris

van het kapittel als griffier der Staten fungeerde. Inderdaad heb ik wel niet vele, maar toch eenige ontwijfelbaar tot het Statenarchief behoorende charters aangetroffen, die ik allen heb bijeenverzameld. Het werk, dat met het jaar 1530 (toen de bisschoppelijke heerschappij ophield) gestaakt is, moet nog voortgezet worden tot 1577 of 1580, toen de Staten een afzonderlijk archiefdepôt verkregen. Wanneer alles bijeen is, zal ik de charters ordenen en beschrijven, en de definitief bij het Staten-archief ingedeelde stukken naar dat archief overplaatsen, — als onmisbare voorbereiding voor de definitieve inventarisatie daarvan, die de heer Waller Zeper thans eerlang gaat voltooien.

De overplaatsing van de bisschoppelijke en Staten-charters uit het archief van den Dom (dat daardoor wellicht zijne belangrijkste bestanddeelen verliest) schijnt mij nuttig en zonder bezwaar. Het is waar, dat de mogelijkheid van vergissingen, de kans van verwijdering van charters van den Dom zelf uit het archief, niet absoluut uitgesloten is; maar de gevallen, dat twijfel mogelijk blijft, zijn uiterst zeldzaam. Het scheen mij niet de moeite waard, om ter wille van deze enkele gevallen den bijzonder nuttigen maatregel na te laten; misverstand toch kan, ook zelfs wanneer dergelijke vergissingen mochten plaats hebben, in geen geval daarvan het gevolg zijn; omdat het de bedoeling is, de herkomst van elk stuk in den gedrukten inventaris te vermelden, zooals dit ook geschied is in den inventaris van het archief der heeren van Montfoort, dat, evenals het bisschoppelijk archief, gereconstrueerd is uit verschillende afgedwaalde, van her- en derwaarts weder bijeenverzamelde fragmenten.

De inventaris van de archieven der kleine kapittelen en kloosters is gereedgekomen. De regesten der oorkonden, die reeds in het vorige jaar bijna gereed schenen, bleken ten slotte nog vrij wat tijd te vorderen. Nadat de charters van Oudwijk waren afgehandeld en vermeerderd met een aantal onbekende oorkonden van dit gesticht, door den heer Zeper nog uit de groote collectie onbekenden van het Provinciaal archief bijeengezocht, werd de inventaris van Oudwijk geredigeerd. Ik heb hem toen nog eens herzien. Bij deze gelegenheid trof het mij, dat vooral de beschrijving der oorkonden in den geheelen inventaris leed aan zekere ongelijkmatigheid, die in het belang van de duidelijkheid opgelost scheen te moeten worden. De heer Zeper heeft daarom op mijn verzoek voor de meest voorkomende gevallen (overdrachten van vast goed, erfpachten, huur van landerijen enz.) vaste formulieren geredigeerd, die ik na overweging heb vastgesteld en thans zal laten drukken ter invulling, waardoor het werk der inventarisatie voortaan belangrijk zal worden vereenvoudigd. Reeds dadelijk scheen het gewenscht,

den thans behandelden inventaris van de archieven der geestelijke gestichten volgens deze formulieren in te richten. De heer Waller Zeper heeft dus den geheelen inventaris nog eens herzien en consequent geredigeerd. Daarna is ook de beschrijving van de boekdeelen en bundels der gestichten bij die der charters gevoegd en daarmede in verband gebracht. Toen alles gereed was, heb ik den geheelen inventaris nogmaals doorgezien en, nadat nog enkele details veranderd waren, definitief vastgesteld. Nagenoeg het geheele jaar was met deze werkzaamheden nog voorbijgegaan.

Zeer gelukkig trof het, dat door de vertraging bij den druk der regesten voor het oorkondenboek, een groot deel van het daarvoor bestemde krediet ongebruikt was gebleven; ik stelde dus aan Uwe Excellentie voor, het overschietende geld voor den druk van den thans gereed liggenden inventaris der kloosterarchieven te gebruiken. Nadat dit door Uwe Excellentie was goedgevonden, is de druk aanstonds, ten laste van het dienstjaar 1904, aangevangen en ook spoedig voltooid.

De regestenlijst van de charters der gestichten wordt, in afwachting eener latere uitgave, overgeschreven. Dit werk is nog niet voltooid: de nog ontbrekende regesten van Oudwijk zijn wel ter hand genomen; maar het kopiëeren van de regesten dezer omvangrijke verzameling is nog niet afgeloopen.

Met de behandeling en de definitieve regeling van het archief der Staten van Utrecht, waarover ik reeds in mijn vorig verslag sprak, heeft de heer Waller Zeper tot mijn leedwezen nog geen begin kunnen maken; ik vertrouw echter, dat dit thans spoedig het geval zal kunnen zijn.

Omtrent het gedeelte van het archief der Oud R. C. Clerezy, dat hier bewaard wordt, kan ik Uwe Excellentie heuchelijke berichten mededeelen.

De inventaris der Zuid-Hollandsche stukken (betrekking hebbende op Gouda, Schoonhoven, Den Haag, Den Briel enz.) is door den klerk overgeschreven; waarna de minuut onder dankbetuiging aan den Algemeenen Rijksarchivaris is teruggezonden. Zooals aan Uwe Excellentie bekend is, ontbreekt thans alleen nog de beschrijving der Leidsche stukken. Ook daarover is echter iets mede te deelen: de archivaris van Leiden, die vroeger de beschrijving dezer stukken op zich genomen had, doch sedert niet meer op de zaak was teruggekomen, verzocht op het laatst van het jaar overzending van de zeer talrijke stukken van het klooster Mariënpoel, met het doel om met de beschrijving daarvan te beginnen. Natuurlijk is aan dat verzoek gaarne voldaan.

Nog éene zaak van belang verdient in dit verslag opzettelijke

vermelding. In den loop van het jaar is Dr. O. Oppermann te Keulen benoemd tot lector in de geschiedenis aan de Utrechtsche universiteit en bepaaldelijk belast met het onderwijs in de middeleeuwsche geschiedenis en in de paleographie, diplomatiek en andere hulpwetenschappen der geschiedenis. Aangezien in het Universiteitsgebouw geen lokaal voor deze lessen beschikbaar was, en de heer Oppermann gaarne zijne lessen wenschte op te luisteren door het vertoonen van proeven van zeer verschillend schrift, scheen het de voorkeur te verdienen, de lessen voorloopig te houden in de lokalen der Universiteits-bibliotheek, waar tal van boekwerken voor de studenten gemakkelijk bereikbaar waren. Door welwillende medewerking van Heeren Curatoren is dan ook een lokaal in het nieuwe, thans in aanbouw zijnde bibliotheekgebouw voor de privatissima van den hoogleeraar en de lectoren in de geschiedenis bestemd. Doch aangezien de voltooiing van dit vertrek zich nog wel eenige jaren zal laten wachten, werd mij van wege Curatoren gevraagd, of deze privatissima in afwachting daarvan ook wellicht gegeven konden worden in de lokalen van mijn archief, waar dan verschillende facsimile's van schriftproeven konden bijeengebracht worden, terwijl schriftproeven in originali daar natuurlijk altijd in grooten overvloed voorhanden waren. Zeer gaarne heb ik aan dit verzoek voldaan: eene der beide leeskamers van het archief is thans op twee middagen 's weeks geregeld voor dit doel beschikbaar gesteld, hetgeen weinig ongerief veroorzaakt. Het zou mij zéer verheugen, indien langs dezen weg *blijvend* een band geknoopt kon worden tusschen het akademische onderwijs en het archief. Ik meen, dat *beiden* daarvan zeer nuttige vruchten zouden plukken, terwijl zoodoende tevens een bodem zou voorbereid kunnen worden, waarop wellicht mettertijd het voorbereidend vakonderwijs der Nederlandsche archivarissen zich zou kunnen ontwikkelen. Utrecht met zijne hoogeschool en zijn veelzijdig belangrijk archief is daarvoor de aangewezen plaats; de aanstaande vervulling van de vaceerende leerstoel van het Oudvaderlandsch recht zal een der weinige nog overige bezwaren tegen zulk eene regeling eerlang wegnemen.

Met den Algemeenen rijksarchivaris trof ik eene overeenkomst over het gemakkelijker overzenden van stukken uit zijn depôt, ten behoeve van personen, die ze hier wenschten te raadplegen. Herhaaldelijk komt het voor, dat bezoekers achtereenvolgens geheele serieën van stukken wenschen te raadplegen, dikwijls slechts gedurende zeer korten tijd, zoodat bijna dagelijks pakken met stukken heen en weder moeten gezonden worden; groot ongerief en tijdverlies wordt daardoor veroorzaakt. Ik stelde nu voor, dat in dergelijke gevallen voortaan eene kist vol stukken

tegelijk aan mijn depôt zou toegezonden worden, — zoo noodig voor iets langeren tijd dan gewoonlijk, opdat de bezoeker op zijn gemak achtereenvolgens de geheele verzameling zou kunnen raadplegen. De Algemeene rijksarchivaris heeft verklaard met deze schikking genoegen te nemen.

Toevallig bleek het mij bij bezoeken aan de gemeenten IJsselstein en Westbroek, dat de daar bewaarde belangrijke 14e-eeuwsche grafmonumenten zich in deerlijk verwaarloosden toestand bevonden. Het feit vestigde mijne aandacht op de omstandigheid, dat dikwijls in zulke gevallen een maatregel, die slechts enkele guldens behoefde te kosten, verbetering zou kunnen aanbrengen in een toestand, die, niet tijdig verholpen, eerlang slechts door eene belangrijke uitgaaf kon verbeterd worden. Zal dit echter voor het vervolg beter worden, dan is het noodig, dat een klein fondsje beschikbaar zij, waaruit tijdig geput kan worden; immers het verkrijgen van een rijkssubsidie gaat met te veel omslag gepaard, om in zulke gevallen doelmatig te mogen heeten. In de provincie Gelderland is juist met dit doel reeds voor eenige jaren door Gedeputeerde Staten eene provinciale commissie benoemd, te wier beschikking een jaarlijksch subsidie van f 200.— gesteld is. Ik vroeg mij af, of in deze provincie niet iets dergelijks mogelijk zou zijn. Besprekingen, door mij met den Commissaris der Koningin gehouden, schenen te bewijzen, dat bij het Provinciaal bestuur veel belangstelling in de zaak bestond, en dat een officieel schrijven, door mij in mijne qualiteit van rijksarchivaris tot Gedeputeerde Staten gericht, niet onmogelijk gunstig gehoor zou vinden en leiden tot de verwezenlijking mijner wenschen. Ik heb mij derhalve veroorloofd, in de laatste dagen van het jaar de aandacht van Gedeputeerde Staten op dit onderwerp te vestigen; de beslissing van het hooge college zie ik met bijzondere belangstelling te gemoet.

De aanwinsten, in den loop van het jaar 1903 voor de verzamelingen verkregen, zijn als gewoonlijk geordend en geïnventariseerd. Weder bleek het daarbij, dat het aanleggen van een provincialen atlas den kring mijner bemoeiingen niet onbelangrijk heeft uitgebreid.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In de Bijdragen en mededeelingen van het Historisch genootschap (deel XXV) gaven de heeren Dr. F. Philippi (te Münster) en Dr. W. A. F. Bannier op nieuw in het licht de bekende goederenlijst van den graaf van Dale dd. 1188, bewaard in het diversorium van bisschop Frederik van Blankenheim, — terwijl in hetzelfde deel professor H. Brugmans een uitvoerig excerpt

gaf uit eene belangrijke Utrechtsche kroniek over de jaren 1566—1576, die in handschrift berust in het archief der Oud R. C. Clerezy alhier.

In de Verslagen en mededeelingen der Vereeniging tot uitgaaf van Oud-vaderlandsche rechtsbronnen (V. 1) liet ik zelf afdrukken nog eenige stukken over de rechten van den proost van St. Jan, ontleend aan het 14e eeuwsche Proestiënboec, dat eveneens in het archief der Oud R. C. Clerezy wordt bewaard. — In het Archief van het aartsbisdom Utrecht (deel XXX) drukte de heer J. H. Hofman af een charter van den elect Otto van Holland d.d. 1238 in het archief van Oudmunster, — terwijl ik zelf in hetzelfde deel in het licht zond den broederschapsbrief van het Utrechtsche gasthuis Mariënwijngaert d.d. 1473, waarvan de minuut door mij aangetroffen was in het formulierboek van den notaris van Oudmunster Willem Buer. — Nog deed ik afdrukken in de Bijdragen en mededeelingen van Gelre een charter van 1344 uit het archief van het kapittel van St. Jan, over de fundatie eener vicarie in eene kapel te Oud-Wageningen.

Ook de uitgaaf van den inventaris der goederen van den Utrechtschen griffier Ledenberch door professor Rogge in de Bijdragen en mededeelingen van het Historisch genootschap verdient hier vermeld, omdat het origineele stuk behoort tot het door mijn depôt aan de gemeente Utrecht in bruikleen gegeven schepenarchief van Utrecht.

Ten slotte verdient hier bijzondere vermelding de verschijning van het 1e deel van het proefschrift van Jhr. D. G. Rengers Hora Siccama over de geestelijke en kerkelijke goederen. Aan dit lijvige boekdeel toch, dat de conclusiën van het tot heden gezaghebbende boek van Mr. VerLoren van Themaat over dit onderwerp doorgaande weerlegt, zijn wel is waar geene bijlagen toegevoegd; maar daar de stof voor het werk bijna geheel uit de archieven van mijn depôt is geput, zijn in den tekst daarvan ook tal van stukken uit dat depôt niet alleen aangehaald, maar ook geheel of gedeeltelijk afgedrukt.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

De Algemeene Rijks-archivaris had de goedheid mij toe te zenden eenige stukken, door hem aangetroffen in de rechterlijke archieven van Woerden en Schoonhoven, die tot de verzameling rechterlijke archieven van mijn depôt bleken te behooren. Het waren gerechtsrollen van Teckop en Indijk, die ik reeds vroeger van het gemeentebestuur van Woerden had opgevraagd, doch waarvan de afgifte toen geweigerd was, — en eenige losse stukken van Hoenkoop en Zuid-Polsbroek. — Eene dergelijke

aanwinst verkreeg ik door de toezending van de door Dr. De Hullu indertijd in de kerk van Eemnes-Buitendijks ontdekte kist met archieven, waarin thans bleek te berusten nagenoeg het geheele rechterlijke archief van Eemnes uit het eerste derde gedeelte der 18e eeuw, — eene niet overbelangrijke, maar toch welkome aanvulling van de hier reeds berustende collectie. — Door tusschenkomst van mijnen ambtgenoot in Zeeland ontving ik een minder omvangrijk maar belangrijk dossier, bevattende 5 origineele brieven, aan de Staten van Utrecht gericht door Floris graaf van Culenborch e. a. in de jaren 1581—1614, — een geschenk van het Zeeuwsch genootschap, welks directie terecht begrepen had, dat dergelijke uit openbare archieven afgedwaalde stukken niet in partikuliere verzamelingen behoorden te blijven. — Burgemeester en Wethouders van Utrecht zonden mij nog toe een oorspronkelijken brief van Dirck Canter aan Floris Heermale d.d. 1590, door de executeuren van den heer J. B. van IJsseldijk te Amsterdam aan de gemeente geschonken, doch in mijn depôt thuis behoorende. — Mijn ambtgenoot in Limburg zond mij eene oorkonde van 1270, waarbij het kapittel van Thorn aan het kapittel van St. Marie te Utrecht verzocht om uitbetaling van eene pensie uit de tienden van Zandwijk, — eene welkome aanwinst, ook voor het oorkondenboek van het Sticht. Daarbij was nog gevoegd eene akte van 1486 over den wederinkoop van eene aan den kanunnik Gerlach van der Donck verkochte roggepacht, met enkele andere stukken van minder belang. — De archivaris van het bisdom Roermond zond mij toe twee charters van 1722 en 1726, over de overdracht eener plecht op het huis Vronesteyn bij Jutfaas. — Van den heer Mr. D. A. van Munster van Heuven te Nijmegen ontving ik een paar stukken betreffende land op Cromwijck, leenroerig aan de proosdij van Oudmunster, en een paar stukken van minder belang.

Door schenking en aankoop verkreeg ik verder nog verschillende gedrukte boekwerken, waaronder echter geen, dat bijzondere vermelding verdient.

Voor den Topographischen atlas vermeesterde ik verschillende belangrijke aanwinsten. Bovenaan staat een folio band met teekeningen van Stichtsche kasteelen, ongeveer uit denzelfden tijd als Roghman's beroemde verzameling, doch daarvan verschillend en dus van groot belang voor de kennis der middeleeuwsche burgerlijke bouwkunst. De band was niet goedkoop; maar gelukkig was ik toch in staat, dien nog uit mijn krediet aan te koopen. — Minder waardevol, maar niet minder welkom was een geschenk, dat ik verkreeg van Mevrouw de weduwe Hofkes, geboren Van Voorthuysen, te Velp: eene verzameling gezichten in de provincie, jaren geleden bijeengebracht door

wijlen haren echtgenoot Mr. J. A. Hofkes. De collectie bevatte geene kostbare stukken; maar zij leverde toch een aantal afbeeldingen, die in den atlas ontbraken en wier aanwinst zéér gewenscht was, omdat de gelegenheid tot het verkrijgen van dergelijke prenten zich niet dikwijls aanbiedt. — Bij verschillende gelegenheden kon ik nog aankoopen: een gezicht op de Blauwkapel, teekening door *Van Liender* dd. 1775, — eene verzameling gezichten van het huis te Zeist door *D. Stopendaal*, — eene dergelijke verzameling over het huis Ter Meer door *H. de Leth*, — eene afbeelding van het huis Zuilestein door *D. Stopendaal* (2 bladen gr. folio), — en *De Vechtstroom van Utrecht tot Muiden*, prentwerk uitgegeven te Amsterdam in 1790. Belangrijke vermeerderingen verkreeg ik ook voor de verzameling prentbriefkaarten met gezichten in de provincie. Op het voorbeeld van eenige mijner collega's heb ik voor de completeering dezer collectie de hulp ingeroepen van de burgemeesters ten plattenlande, over het geheel met gelukkig succes, zoodat de verzameling bijna verdubbeld is.

Verliezen werden ditmaal niet geleden. Ik signaleerde den Algemeenen Rijksarchivaris een ouden inventaris van het archief der Staten-Generaal, die mij werd aangeboden en die ik gaarne wilde afgeven aan het Algemeene Rijksarchief, waarvoor ze belangrijker scheen. Doch het bleek bij onderzoek, dat ik reeds vroeger een exemplaar van dezen (onbekenden) inventaris, afkomstig uit het archief van het kasteel Zuylen, aan den Algemeenen Rijksarchivaris had toegezonden.

De Algemeene Rijksarchivaris verzocht mijne goedkeuring op de overdracht van een register, hem indertijd toegezonden en afkomstig uit het archief van het huis te Zuylen, aan het archief van Amsterdam, waar het beter geplaatst scheen. Natuurlijk had ik daartegen niet het geringste bezwaar.

De hoofdopzichter der gebouwen verzocht mijne toestemming, om in de onlangs gerestaureerde kelders van het gebouw te mogen plaatsen eene partij afbraak van oude rijksgebouwen, vroeger geborgen in de kelders van het gebouw Leeuwenberch, dat onlangs aan de stad Utrecht was teruggegeven. Natuurlijk willigde ik gaarne in; toen de stukken aankwamen, bleken er zich daaronder eenige te bevinden, die, hoewel te zeer geschonden of te weinig belangrijk om eene plaats te verdienen in het Rijksmuseum, toch te fraai waren om bij voortduring te liggen in een donkeren en zéér vochtigen kelder. Ik gaf dus in overweging, de stukken in bruikleen aan te bieden aan het Stedelijk Museum van Oudheden, waar ze goed schenen te zullen voldoen. Aldus is, naar ik met bevrediging verneem, geschied.

VII. *Uitslag der pogingen, om afschrift te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het hoofdarchief der provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Door vriendelijke bemiddeling van Dr. H. T. Colenbrander te 's-Gravenhage verkreeg ik afschriften van eenige stukken betreffende de opheffing der vijf kapittelen en de daartegen uitgebrachte protesten, aanwezig in de onlangs door het rijk aangekochte collectie Van Maanen en in eenige partikuliere archieven.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en partikulieren.*

Ook in het afgeloopen jaar werd druk gebruik gemaakt van de schatten, die mijn archiefdepôt bevat; vele onderzoekingen daaronder verdienen bijzondere vermelding wegens haar belang voor de kennis der geschiedenis.

De heeren Mrs. J. G. C. Joosting en S. Muller Hz. gingen het geheele jaar voort met het onderzoek van stukken betreffende de geschiedenis en de inrichting der geestelijke rechtspraak in Nederland. De heer Muller is, naar ik verneem, thans bezig met het teekenen der kaart en had dus slechts bij uitzondering behoefte aan de inzage van stukken. De heer Joosting daarentegen is zonder ophouden het geheele jaar door bezig geweest met het raadplegen en excerpeeren van stukken (voornamelijk uit het archief van den Dom), die op dit onderwerp betrekking hebben. — De heer Dr. Linneborn te Arnsberg informeerde naar de aanwezigheid in de hier berustende kloosterarchieven van stukken betreffende de bekende Bursfeldsche congregatie, waarvan hij bezig was een oorkondenboek te bewerken. Ik was zoo gelukkig, hem niet minder dan drie registers (waarvan twee afkomstig uit Cheltendam) te kunnen signaleeren, allen berustende in het archief der abdij Oostbroek, welks abt een tijd lang visitator is geweest van de tot de congregatie behoorende kloosters. Met Uwer Excellentie's machtiging is Dr. Linneborn in de gelegenheid gesteld, deze voor hem hoogst belangrijke registers in de lokalen van het staatsarchief te Münster te raadplegen en te excerpeeren. — Bij gelegenheid van mijn onderzoek naar bisschoppelijke charters in het archief van den Dom, trok het mijne aandacht, dat zich in dat archief bevond eene bijzonder rijke schat van oorkonden betreffende de geschiedenis van den aflaathandel,

waarover professor Paul Fredericq eenige jaren geleden reeds een paar aan hetzelfde archief ontleende registertjes had in het licht gegeven. Ik haastte mij, hem van mijne vondst kennis te geven, en had de voldoening, dat hij zelf overkwam en een paar dagen hier verbleef, om voorloopig eene lijst der stukken te maken. — Vanwege de administratie van het Kroondomein werden mij herhaaldelijk inlichtingen gevraagd over de geschiedenis en den rechtstoestand der tienden van Hagestein, IJsselstein en Wadenoyen, die, naar het schijnt, betwist worden. Hoewel ik voorloopig reeds niet onbevredigende inlichtingen over deze zaak kon geven, heb ik er tot heden niets naders van gehoord. Ik vlei mij echter, dat het te dezer zake nog zal komen tot een proces, dat mij waarschijnlijk wel vrij wat werk zou bezorgen, maar dat daarentegen ook het praktisch nut der archieven wellicht op in het oog vallende wijze zou aantoonen. — Ter gelegenheid van de beschrijving der nieuw ontdekte bisschoppelijke charters ontdekte ik verschillende zeer oude zegels van Overijsselsche steden. Op mijne aanvraag bij den Algemeenen rijks-archivaris bleek het, dat nagenoeg geen dezer zegels voorhanden was in de bekende zoo volledige collectie van oude gemeentezegels van het Algemeene rijks-archief. Ik heb mij toen gehaast, afgietsels der zegels te doen vervaardigen en den Algemeenen rijks-archivaris toe te zenden, onder bijvoeging van afgietsels der zegels van de zoo merkwaardige vereenigingen der borchluden van Goor en Nyenborch, die ik tegelijk had ontdekt. — Twee Belgische ambtgenooten, de heeren J. Cuvelier en E. de Marneffe, bleken zich beiden bezig te houden met het bestudeeren van den jaarstijl, gevolgd door de pauselijke legaten, die in de 13e eeuw de Nederlanden bezochten; beiden vonden in mijne archieven bouwstoffen voor hun onderzoek. — Ten behoeve van het *Handboek der Nederlandsche paleographie*, dat in opdracht der Vereeniging van Nederlandsche archivarissen bewerkt wordt door de heeren Dr. M. Schoengen en professor Dr. H. Brugmans, werden met Uwer Excellentie's machtiging verschillende door Dr. Schoengen uitgezochte handschriften verzonden aan de Amsterdamsche bibliotheek, om daar onder persoonlijk toezicht van Dr. Schoengen gereproduceerd te worden. — De hoogleeraar Jhr. Dr. J. Six te Amsterdam heeft in den loop van het jaar een bezoek aan het archief gebracht, ten einde de verzameling afgietsels van bisschoppelijke zegels te bezichtigen; de collectie, hoewel onvolledig, trok zijne bijzondere opmerkzaamheid, vooral wegens de fraaie exemplaren van 12e eeuwsche zegels, en hij verzocht mij, om van eenige daarvan (naar de hier bewaarde vormen) nieuwe afgietsels voor hem te doen vervaardigen. — Mijn ambtgenoot E. van der Mijnsbrugge te Brussel schreef mij om inlichtingen over charters

betreffende de goederen van het Domkapittel te Westerloo, wier aanwezigheid alhier hij vermoedde. Ik antwoordde hem, dat de in het archief van den Dom (en in dat van Oudmunster) aanwezige stukken betreffende deze goederen zóó buitengewoon talrijk waren, dat het kwalijk aanging hem daarvan eene eenigszins bevredigende lijst te doen toekomen. De heer Van der Mijnsbrugge, die zich bezighoudt met eene studie over deze goederen, is toen persoonlijk overgekomen om de stukken door te zien; hij heeft daarvan eene lijst vervaardigd en stelt zich voor, later te verzoeken, om de belangrijkste nummers eenigen tijd op het staats-archief te Brussel te mogen raadplegen. — De heer Mr. J. C. Overvoorde te Leiden, die door de Rijks-commissie voor de inventarisatie der Nederlandsche monumenten belast is met de opneming der monumenten in een deel der provincie Utrecht, heeft den Topographischen atlas geheel doorgezien, teneinde na te gaan, of zij ook oude en belangrijke afbeeldingen der door hem te beschrijven Utrechtsche monumenten bevatte. — De heer graaf T. de Renesse te Brussel was zeer verheugd, toen ik hem in het kapittel-archief van St. Jan kon signaleeren het archief van den deken Jan van Renesse, berustende in het archief der door hem gestichte fundatie, — eene nog onbekende bron voor zijne familiegeschiedenis, die hij aanstonds heeft laten excerpeeren. — De heer graaf H. von Toll te Hjularod (Zweden) eindelijk schreef mij herhaaldelijk om opgaven betreffende oude zegels der familie van Teylingen, met wier geschiedenis hij zich sedert jaren bezighoudt.

Verschillende handschriften werden hier tijdelijk gedeponeerd door het Algemeene rijksarchief, het Rijksarchief in Zeeland, de archieven van Leiden, Deventer, Wijk bij Duurstede, Straatsburg en Colmar, en de Koninklijke bibliotheek te Brussel, ten behoeve van de heeren C. A. de Kruyff, H. J. Meyboom, R. A. Kern, S. A. Waller Zeper, P. N. van Doorninck, J. H. Hofman, D. G. Rengers Hora Siccama en A. Hulshof. Omgekeerd werden door mij stukken verzonden aan het Algemeene rijks-archief, het Rijks-archief in Gelderland, de archieven van Rotterdam en Dordrecht en de Koninklijke bibliotheek, ten behoeve van de heeren V. de Stuers, J. S. van Veen, S. Muller Hz., J. H. W. Unger, T. M. Roest van Limburg en H. Brugmans.

Ook de hier gedeponeerde stukken van de Oud R. C. Clerezy trokken weder de aandacht. De heer Bijleveld (ambtenaar aan het Leidsche gemeente-archief) verzocht en verkreeg verlof, om de talrijke archiefstukken van het Leidsche klooster Mariënpoel op het archief van Leiden te raadplegen, ten behoeve van zijne studie over de heeren van Swieten. En de heer F. Rütten te Appeldorn (bij Cleve) verzocht overzending van de schriftelijke

nalatenschap van den bekenden pastoor Martinus Duncanus, met wiens biographie hij zich bezighoudt.

De onderzoekingen van genealogischen aard waren weder onrustbarend talrijk; ik wensch ten slotte op te geven, aan Uwe Excellentie daarover verslag te doen.

X. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Aan het slot van mijn laatste verslag deelde ik Uwe Excellentie mede, dat ik van kerkvoogden van Eemnes-Buitendijks eindelijk de toezegging had gekregen, dat de door Dr. De Hullu bij zijne inspectiereis ontdekte kist met rechterlijke archieven mij ter inspectie zou worden toegezonden. Werkelijk heb ik die reeds in het begin van het afgeloopen jaar ontvangen. Het onderzoek leverde echter weinig bijzonder belangrijks: ik vond er het grootste deel van het gerechtsarchief uit het begin der 18e eeuw. De rechterlijke bescheiden heb ik, zooals boven vermeld werd, met goedvinden van kerkvoogden bij mijne rechterlijke archieven ingelijfd; de andere zijn hier gesorteerd en met gelijke goedkeuring overgedragen aan het gemeentebestuur van Eemnes. Slechts enkele stukken uit de kist zijn zoodoende aan kerkvoogden teruggezonden.

Herhaaldelijk ontving ik in den loop van het jaar bezoeken van een ingezetene van Rotterdam, die zich beklaagde, dat de burgemeester van Breukelen hem de inzage weigerde van oude archiefstukken, wier kennisneming voor hem van groot financieel belang was en wier aanwezigheid op het gemeentehuis van Breukelen hij meende te kunnen bewijzen. Daar de gezochte stukken behoorden tot de rechterlijke archieven van Breukelen, die ik indertijd bij mijne inspectiereis ter uitvoering van het Koninklijk besluit van 1879 zéer ongaarne had gemist, achtte ik mij verplicht persoonlijk een onderzoek in te stellen. De burgemeester heeft mij met de meeste welwillendheid toegang gegeven tot het archiefdepôt te Breukelerveen, op welks inventaris de gezochte stukken vermeld stonden. Na een nauwkeurig onderzoek bleek het mij echter, dat de klacht geheel ongegrond was, daar de vermelding der stukken eenvoudig overgenomen was uit een ouden inventaris. Dat die stukken gedurende het beheer van den tegenwoordigen burgemeester nog aanwezig geweest waren, was geheel onbewijsbaar; ik kon zelfs vaststellen, dat zij althans reeds in 1888 niet meer ter plaatse waren geweest, zoodat de klacht, dat ze thans met

bijbedoelingen zouden achtergehouden worden, allen grond bleek te missen.

De archivaris van Amersfoort raadpleegde mij, in opdracht van het gemeentebestuur, over de vraag, of het wenschelijk was het gemeente-archief tegen brandschade te verzekeren, en zoo ja voor welk bedrag. Ik antwoordde, dat het nergens gebruikelijk was en mij ook doelloos scheen het archief te verzekeren, daar het, mocht het bij ongeluk verbranden, toch met geene kosten weder te vervangen zou zijn. Mocht evenwel het gemeentebestuur toch tot den maatregel wenschen over te gaan, dan verklaarde ik mij buiten staat, om de verlangde taxatie der unieke stukken te geven, daar de waarde daarvan met evenveel recht op f 10.000 als op f 100.000 gesteld zou kunnen worden. Later heb ik niets meer van de zaak vernomen.

De burgemeester van Polsbroek stelde een onderzoek in naar den oorsprong en het beheer eener armenfundatie, waarover hij vermoedde, dat het hier bewaarde oude archief zijner gemeente opheldering zou kunnen geven. Inderdaad was ik zoo gelukkig, door raadpleging van een manuaal der armengoederen de zaak te kunnen ophelderen; den burgemeester is op zijn verzoek afschrift van het bedoelde manuaal toegezonden.

Boven vermeldde ik reeds, dat ik door tusschenkomst van den Algemeenen rijks-archivaris mocht ontvangen een paar oude rechterlijke registers van Teckop en Indijk, ontdekt in het rechterlijk archief van Woerden.

In een vorig jaarverslag werd door mij medegedeeld, dat, naar ik vernomen had, zich eenige oude registers van den Burgerlijken Stand van Loenen bevonden in het bezit van den ouden predikant aldaar. Uwe Excellentie had de goedheid mij thans te vragen, of ik te dezer zake, na mijne vroegere aanvraag bij den Burgemeester, ook iets naders te berichten had. Toen dit niet het geval bleek te zijn, werd van wege Uwe Excellentie aangedrongen op overbrenging der stukken naar het gemeentehuis. De uitslag was echter, naar ik mocht vernemen, weinig bevredigend, daar de Kerkeraad aanspraak op de stukken maakte en bezwaar opperde tegen de afgifte.

In een vorig verslag deelde ik mede, dat ik op verzoek eener hier wonende dame het haar toebehoorende omvangrijke archief van de heerlijkheid Oosthuizen in Noord-Holland had doorgezien en den raad had gegeven, om de zeer verwarde collectie in bruikleen af te staan aan het rijksarchief in Noord-Holland, waar men dan de stukken kosteloos zou ordenen en in voorkomende gevallen de familie kon inlichten over hare rechten. Men scheen zeer geneigd om dit advies te volgen; doch ik heb sedert niets meer van de zaak vernomen. Mijn ambtgenoot in

Noord-Holland wendde zich thans, naar aanleiding van de mededeeling in mijn verslag, tot mij om inlichting over deze zaak Ik heb hem echter *niet* geadviseerd tot het oefenen van eenigen aandrang, daar de eigenaars van het archief dan zonder twijfel zouden meenen, dat het verkrijgen van inzage van het archief voor de rijks-ambtenaren van bijzonder belang was; hetgeen stellig de kans op het tot standkomen der overeenkomst zou verminderen.

De rijks-archivaris in Utrecht,

S. Muller Fz.

Het Rijksarchief in Friesland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De toestand van het gebouw is over het geheel bevredigend. Behalve enkele kleine reparaties waren aan het uitwendige van het gebouw geene herstellingen noodig. Lekkages deden zich niet voor; zooveel mogelijk werden deze voorkomen o. a. door bij sneeuwval op de meest bedreigde plaatsen de sneeuw tijdig uit de dakgoten te verwijderen.

De in het bestek van het tweejaarlijksch onderhoud op dit jaar gestelde werken werden uitgevoerd, n.l.:

1e. Onderzoek en herstel der verwarmingsinrichting. Van een der ketels bleek de binnenwand aan eene zijde doorgebrand te zijn, waardoor een klein lek ontstond. De ketel behoefde echter niet geheel vernieuwd te worden, en kon door reparatie weder in bruikbaren staat worden gebracht; de andere ketel behoefde slechts eene kleine reparatie. Eenige afsluitkranen moesten hersteld worden; overigens deden zich aan het warmwaterbuizennet geene gebreken voor. 2e. Het aanbrengen van een afsluit deur in de trap bij de Buma-Bibliotheek. Daar er op die trap en ook beneden bij de concierge-woning veel last van tocht ondervonden werd, is deze afsluiting eene groote verbetering. 3e. Het aanbrengen van een tweede brandkraan met slang op den zolder van het hoofdgebouw. Hierdoor kunnen nu beter dan vroeger het geval was met de brandslangen alle gedeelten van den geheelen zolder en ook het dak bereikt worden.

De inrichting van de archief-afdeeling van het gebouw bleef in dit jaar nog dezelfde; doch weldra zal eene belangrijke verbetering hierin aangebracht worden, daar Uwe Excellentie goedkeurde, dat een huis, juist tegenover het archiefgebouw gelegen, en daardoor zeer geschikt, o. a. voor conciergewoning, gehuurd werd. De concierge zal nu het benedengedeelte daarvan bewonen, terwijl zijne tegenwoordige woning in het archiefgebouw en tevens een gedeelte van de verdieping van het

gehuurde huis tot werkkamers van archief-ambtenaren en publiek zullen ingericht worden.

Er werden nog 5 raamhorren aangeschaft, die voor ventilatie bleken noodig te zijn. Overigens werd het meubilair niet vermeerderd.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De bliksemafleiders werden door een deskundige nagezien en blijkens diens verklaring in goede orde bevonden.

Zooals ik in de vorige afdeeling meldde, werd op den zolder van het hoofdgebouw een tweede brandkraan aangebracht. Er zijn nu 11 brandkranen, ieder met een linnen slang en koperen straalpijp, verdeeld over de lokalen, gangen en zolders van het hoofd- en het bijgebouw. Deze werden alle beproefd en zonder gebreken bevonden.

Er werd een Minimax blussching-apparaat aangeschaft en op den bovengang geplaatst.

Ook de beide extincteurs, de brandlantaarns en brandzakken, alsook de flesschen met brandbluschmiddel zijn in goeden staat.

III. *Het personeel.*

Hierin kwam in dit jaar geene verandering.

IV. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Voor zoover de overige werkzaamheden het toelieten, werd het binden en herstellen van banden der archieven van de nedergerechten geregeld voortgezet. Door den concierge-binder werden met hulp, gedurende een gedeelte van het jaar, van een bindersknecht, 183 banden weder in goeden staat gebracht. Eenige behoefden slechts een nieuwe rug of band, maar de meesten moesten geheel opnieuw gebonden worden.

Van het rechterlijk archief van Westdongeradeel werd eene groote collectie proces- en andere losse stukken, die door vervuring erg geleden hebben en daarom vroeger voorloopig in doozen geborgen waren, thans ieder in een omslag gelegd en in portefeuilles geborgen, zoodat zij nu beter geraadpleegd kunnen worden.

De stukken van het archief van de familie v. Beijma thoe

Kingma, dat vroeger alhier in tamelijk vochtigen toestand gedeponeerd werd, en daarom langen tijd op den zolder ter droging was gelegd, zijn thans alle uitgevouwen en reeds voor een groot gedeelte in portefeuilles geborgen, waarvoor 42 portefeuilles noodig waren.

Ook de stukken, die thans uit het gemeente-archief van Opsterland alhier gedeponeerd werden, zijn uitgevouwen en in 50 portefeuilles gerangschikt.

Op de charters, die in het vorige jaar, wijl zich op eenige daarvan schimmel vertoonde, in een ander vertrek geplaatst waren, werden sedert dien tijd geen vocht-verschijnselen meer bemerkt.

Van de tijdschriften en in afleveringen verschijnende werken werden de complete jaargangen en deelen gebonden, en ook de overige nieuw verkregen drukwerken werden, voor zoover noodig, van een band voorzien.

V. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

Het grootste gedeelte van het jaar werd aan de rechterlijke archieven besteed. Van deze archieven, met name van het Hof, de steden, de grietenijen, de twee eilanden en de Franeker academie, zijn thans de losse stukken en de registers, te zamen in ruim 2400 portefeuilles en ruim 5000 banden, bijna alle beschreven en zijn de inventarissen grootendeels vastgesteld. Eenige collecties verschillende losse stukken moeten nog nader gesorteerd worden, om de beschrijving van ieder soort stukken in de voorloopig opgemaakte inventarissen te kunnen invoegen; voorts zullen de seriën stukken en banden alle met de inventarissen geconfronteerd worden, en van af 1806, grootendeels althans, nog nader nagegaan moeten worden met het oog op eene nieuwe rechterlijke indeeling van deze Provincie, die in dat jaar plaats had.

Tot 1806 bleef bij de verschillende organisaties na 1795 het rechtsgebied van het Hof en de overige gerechten in deze Provincie hetzelfde als vóór dien tijd, doch in 1806 kwam hierin verandering, voor zoover de plattelands- en enkele stadsgerechten betreft. Bij staatsbesluit van 24 Februari van dat jaar werd een reglement voor de drosten, mederechters en schepenen in Friesland vastgesteld. Terwijl nu de steden, grietenijen en eilanden als gemeenten bleven bestaan, waaraan de administratie en politie was opgedragen, werd volgens dat reglement op het platteland en in de kleinere steden Stavoren, IJlst, Hindeloopen

en Sloten de justitie door drost en gerechten, en in de overige steden, Leeuwarden, Harlingen, Franeker, Dokkum, Sneek en Bolsward, door schepenen uitgeoefend. De grietenijen met de genoemde 4 kleinere steden en het eiland Schiermonnikoog werden te zamen in 15 districten of drostambten verdeeld, ieder bevattende meerdere grietenijen, en bij enkele werden een of meer van die steden en bij één district het eiland Schiermonnikoog gevoegd. Het eiland Ameland vormde een afzonderlijk district. Bij staatsbesluit van 4 Juni 1806 werd aldaar een drost aangesteld. In ieder district was een drost en gerecht, dit laatste bestaande uit personen uit de tot dat district behoorende grietenijen enz. De zittingen van het gerecht zouden op voor ieder district nader door het Departementaal Bestuur vast te stellen plaatsen zijn. Bij besluit van dat Bestuur van 24 Maart 1806 zijn die plaatsen vastgesteld, in de meeste districten twee, in enkele zelfs drie plaatsen, alwaar bij afwisseling het gerecht gehouden zoude worden.

Voorts werd nog bij dit besluit o. a. bepaald, *a.* dat de secretarissen der gemeentebesturen bij de gerechtszittingen als secretaris zouden fungeeren, *b.* dat door de vorige gerechten alle de onder hen berustende boeken tot het justitieele behoorende benevens de stukken betrekkelijk de nog hangende procedures op een behoorlijke en geverifieerde lijst aan de tegenwoordige rechtbanken zullen worden overgegeven, *c.* dat er voor ieder drostambt slechts één recesboek gehouden zou worden.

In verscheidene districten werd echter behalve één recesboek ook van andere gerechtelijke handelingen, de eigenlijke rechtspraak betreffende, o. a. interlocutoire en definitive sententiën enz.. slechts één register voor het geheele district gehouden, doch wat de vrijwillige rechtspraak betreft, zooals voogdijstelling, proclamatie en registratie van eigendoms-overgang enz., daarvoor bleven meestal in iedere gemeente de oude registers in gebruik voor de akten, welke die gemeente betreffen.

Evenwel blijkt in alle districten hiervoor geen vaste regel geweest te zijn, o. a. was in een district slechts één register voor verkoopsproclamatiën, zoodat nog vele registers en stukken uit de jaren 1806—1811 moeten onderzocht worden of zij het geheele district of slechts eene gemeente betreffen.

Hoewel nu deze nieuw ingestelde gerechten een ander rechtsgebied hadden als de oude nedergerechten heb ik toch gemeend de inventarissen van hunne archieven niet van die van laatstgenoemden te moeten scheiden, omdat, zooals hierboven gezegd is, voor een groot gedeelte de oude registers in iedere gemeente in gebruik zijn gebleven. In enkele gemeenten werden in 1806 wel nieuwe registers aangelegd, doch in de meesten loopen die

door tot 1811. Eene volkomen scheiding zou dus meestal toch niet mogelijk zijn.

De beschrijving van de banden en stukken, die een geheel district betreffen, wordt nu in den inventaris van het rechterlijk archief van een sedert 1806 tot dat district behoorende gemeente opgenomen, en wel in aansluiting bij de oudere gelijksoortige banden en stukken. In dien inventaris wordt eene aanteekening daaromtrent gesteld, en voorts wordt in de inventarissen der rechterlijke archieven van de overige tot datzelfde district behoorende gemeenten daarnaar verwezen.

Dat er ingevolge de bovengenoemde bepaling, betreffende de overgave van de boeken en stukken aan de nieuwe gerechten, archieven verplaatst zijn, is mij niet gebleken. Trouwens de zetel van het gerecht was in de meeste districten afwisselend op verschillende plaatsen, en deze waren bijna overal dezelfde, waar ook vroeger het gerecht werd gehouden.

De collectie stukken betreffende commissien van raadsheeren van het Hof, werd nader geordend. De inventarissen, die zich bij een gedeelte van deze stukken bevinden, zijn in alphabetische orde naar de namen der eischers of rekestranten opgemaakt. De daarbij behoorende stukken zijn nu met die inventarissen geconfronteerd en genummerd. Doch een groot aantal stukken is niet in de inventarissen vermeld, en bij stukken van eenige raadsheeren ontbreken de inventarissen zelfs geheel en al. Deze zijn nu als afzonderlijke collecties, ook alphabetisch naar de namen der eischers of rekestranten, gerangschikt.

De in de vorige afdeeling vermelde brieven en stukken, uit het gemeente-archief van Opsterland ontvangen, werden vergeleken met den daarbij ontvangen inventaris, waarin alle brieven en stukken in chronologische volgorde beschreven zijn, en de stukken, dateerende van 1812 tot Sept. 1816, toen deze grietenij verdeeld was in 5 kleinere gemeenten, werden zooveel doenlijk tot het archief van ieder dezer gemeenten teruggebracht; doch van eenige stukken was dit wegens gemis van adres niet mogelijk, zoodat deze slechts in chronologische volgorde konden gerangschikt worden.

Met de ordening en beschrijving van het, mede in de vorige afdeeling vermelde, archief van de familie van Beyma thoe Kingma werd begonnen. Zooveel mogelijk wordt getracht het archief van ieder familielid te reconstrueeren; doch waarschijnlijk zal het grootste gedeelte der stukken op die wijze niet terecht te brengen zijn, daar o. a. aan vele brieven het adres ontbreekt.

De archieven der drosten en onderprefecten, van 1807—1813, van de drie kwartieren in deze provincie waren vroeger voorloopig geordend, en de stukken daarvan waren in portefeuilles

geborgen. Thans werd het archief van het 2e kwartier Sneek, ter gelegenheid dat daarin een uitvoerig onderzoek moest ingesteld worden, te gelijker tijd op nieuw geordend en beschreven.

Een gedeelte der ingekomen stukken was genummerd naar het nummer van de resolutie in de resolutieboeken, waarop zij betrekking hebben. Deze zijn naar die volgnummers, en de niet genummerde stukken in chronologische volgorde, gerangschikt. De afzonderlijke collecties stukken en de banden werden beschreven.

In de alphabetische en systematische catalogussen op losse blaadjes van de bij het archief behoorende boekerij werden de titels van de in dit jaar verkregen werken tusschen gevoegd.

VI. *De in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In het 30e deel van het „Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht," werden door den heer Dr. M. Schoengen, als bijlage bij een kroniek van de Cisterciënser-abdij Bloemkamp of Oldeklooster, gepubliceerd 5 stukken, afkomstig van die abdij en van de abdij Klaarkamp, uit de 16e eeuw.

Voor zoover mij bekend, zijn geen andere bescheiden in druk uitgegeven.

VII. *Aanwinsten en verliezen.*

A. Handschriften.

Door bemiddeling van den Heer Rijksarchivaris in Limburg werd aangekocht:

> Charter van $^{21}/_{11}$ October 1684, waarin Ludolph Dodo van Laer verklaart Nicolaas B. M. Danckelman, monstercommissaris in Friesland en secretaris der grietenij Westdongeradeel, te beleenen met de grove en smalle tienden over „Almerinck, Stegeman und Roseman zu grossen Ringen auch Nierkens Erbe zu Batern". (So geschehen aufm Hause Lahr den $^{21}/_{11}$ October 1684).
>
> Met het uithangend zegel van Ludolph Dodo van Laer.

Op eene auctie van de firma Meijer Elte te 's-Gravenhage werden aangekocht:

a. een handschrift, bevattende in alphabetische volgorde verschillende aanteekeningen, meerendeels over Friesland. Deze aanteekeningen betreffen o. a. resolutiën van de Staten en Gedeputeerde Staten van Friesland,

aanstellingen van ambtenaren, plaatselijke geschiedenis; voorts o. a. een summiere staat van de opbrengst der klooster-goederen in Friesland in 1590, uittreksels uit geschiedkundige en andere werken, enz.

Een groot gedeelte dezer aanteekeningen is geschreven door J. de Kempenaar, raadsheer in het Hof v. Friesland v. 1730—1789.

b. een handschrift, bevattende:

1. „Inventaris van alle boeken en papieren dewelke gevonden worden ter secretarie van H. E. M. de heeren Staaten van Vriesland". 1754.

2. „Inventaris van de boeken welke gevonden worden in de groote kast, staande in het oud Mindergetal, voor dezen op 't groote voorzaal van het Landschapshuis". 1754.

3. Copie van een brief van N. Tholen, advocaat, en klerk ter secretarie van de Staten van Friesland, aan Professor H. I. Arntzenius te Zutphen, van 22 Jan. 1768, betreffende den oudsten druk van het Friesche landrecht.

4. Extracten uit staten van oorlog.

5. „Notitie van papieren, bevonden in den archivekast op den raad-huyse te Leeuwarden".

6. „Annotatie van eenige oude boeken, papieren en instrumenten, bevonden in de cancellarije van den Hove van Friesland, omme te dienen tot narigt".

7. Copie van eene resolutie van de volmachten der grietenijen van Zevenwouden betreffende het onderhoud van krijgsvolk v. 13 Mei 1574. (Charterb. III, 975.)

Uit het gemeente-archief van Opsterland werden alhier gedeponeerd:

a. Floreen-cohier van 1788.

b. Ingekomen brieven en stukken. 1616—1816.

c. Inventaris van de ingekomen brieven en stukken.

B. Drukwerken.

Van Uwe Excellentie ontving het archief:

a. Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven. XXV en XXVI. 1902 en 1903. 's Grav. 1904.

b. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst. XXV. 1902. 's Grav. 1904.

c. Middelnederlandsch woordenboek, door wl. Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam. 5e dl., 17e en 18e afl. en 6e dl., 1e—8e afl. 's Grav. 1903—04.

d. R. Fruin, Het archief van prelaat en edelen van Zeeland. 's Grav. 1904.

e. F. Caland, De Hervormde gemeente van Sas van Gent. Met 2 afbeeld.

f. G. Humann, Westbau des Münsters zu Essen. Aufgenommen, gezeichnet und erläutert. Essen 1890.

Van heeren Gedeputeerde Staten van Friesland:

Verslag van den toestand der Provincie Friesland over 1903. Leeuw. 1904.

Van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde:

75e Verslag van het Genootschap over 1902/1903.

Van de Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van een inventaris en eene beschrijving van de Nederlandsche monumenten van geschiedenis en kunst:

1e Jaarverslag. 1 Augustus—31 December 1903.

Van de Commissie voor 's Rijks geschiedkundige publicatiën:

Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche geschiedkennis. 's Grav. 1904.

Van den heer Algemeene Rijksarchivaris:

a. Notulen van de 13e bijeenkomst der Rijksarchivarissen op Dinsdag 21 October 1902. *b.* Id. van de 14e bijeenkomst op Dinsdag 20 Oct. 1903.

Van den heer Rijksarchivaris in Zeeland:

E. Wiersum, Inventarissen van: *a.* Het archief van den Wulpenpolder; *b.* Het archief van de ambachtsheerlijkheden Zaamslag, Aandijk en Othene; *c.* Het archief der Vereeniging van ambachtsgerechtigden van 's Heer-Arendskerke c. a.; *d.* Het archief van de ambachtsheerlijkheid Bruinisse. (Overdrukken.)

Van den heer Archivaris der gemeente Rotterdam:

Verslag van de Commissie voor het archief der gemeente Rotterdam over het jaar 1903.

Van den heer Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek:

a. Catalogus der geschiedenis. Groot-Brittanje en Ierland. ('s Grav. 1903).

b. Verslag van den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1902. 's Grav. 1903. — Id. in het jaar 1903. 's Grav. 1904.

Van den heer Rijpperda te Oisterwijk:

Cohieren der Stemmen in de provincie Friesland van de jaren 1640 en 1728. Oostergo en Westergo. Leeuw. 1730. 2 bndn. Met aanteekeningen in hs.

Van de Schrijvers:

Catalogus der Nederlandsche en op Nederland betrekking hebbende gedenkpenningen v. h. Kon. kabinet v. munten enz. I (tot 1702). 's Grav. 1903, door Dr. H. J. de Dompierre de Chaufepié.

Kon. kabinet v. munten enz. Verslag over het jaar 1902. Met afbeeldingen. 's Grav. 1904, door denzelfde.

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis. 9e jaarverslag. 1 Oct. 1903. 's Grav. 1904, door F. de Bas. (Overdruk.)

De Rijksarchieven te Roermond in 1899, door A. J. Flament.

Archief van de Heeren en de Heerlijkheid van Schagen. 1902, door C. J. Gonnet.

Jaarverslag van het Provinciaal archief te 's Hertogenbosch in 1902. 's Hertogenb. 1903, door Mr. A. C. Bondam.

Overzicht van de archieven van het Provinciaal bestuur in Noordbrabant, bewaard in 's Rijks archiefdepôt te 's Hertogenbosch. Opgemaakt in Mei 1902, door denzelfde.

Gedetailleerd verslag der aanwinsten van het Provinciaal archief te 's Hertogenbosch in 1902, door denzelfde.

Inventaris van de oude archieven, dagteekenende vóór den Franschen tijd, berustende ten gemeentehuize van Dongen, door denzelfde.

Verslag omtrent de ordening en inventarisatie van oude gemeente- en waterschaps-archieven in Noordbrabant over 1903, door denzelfde.

Verslag eener lezing, in de Alg. vergadering d. leden v. h. Prov. Gen. v. Kunsten en Wetenschap. in Noordbrabant den 8 Nov. 1899 gehouden, door denzelfde.

Opleiding van archivarissen. 1904, door Dr. P. J. Blok. (Overdruk.)

De opleiding tot het archivarisambt, door Mr. R. Fruin. (Overdruk).

Nogmaals de opleiding tot het archivarisambt, door denzelfde. (Overdruk).

De economische toestand v. Friesland, door Th. M. Th. v. Welderen baron Rengers.

Mevrouw van Zoutelande en hare gedenkschriften, door Jhr. Mr. J. H. Hora Siccama.

De stadshuishouding van Roermond, a°. 1579 in den ouden tijd, door A. F. van Beurden.

Eenige opmerkingen over gedenkpenningen uit de eerste helft der 16° eeuw. Amst. 1904, door S. Wigersma Hz.

Die Schlossruine Burgheim am Rhein. Freiburg i/ Br. 1904, door P. P. Albert.

Akten en bescheiden betreffende de Cisterciënser abdij Bloemkamp of Oldeklooster bij Bolsward, door Dr. M. Schoengen.

Door aankoop werd verkregen:

Nederlandsch archievenblad. Orgaan van de Vereeniging van archivarissen in Nederland 12° jaarg. 1903/1904 n°. 2 en 3, en 13° jaarg. 1904/1905 n°. 1. Gron. 1904.

Revue des bibliothèques et archives de Belgique. Tome I, 3e—6e livr. en tome II. Renaix 1903—04.

Archivalische Zeitschrift. Herausgegeben durch das Bayerische algemeine Reichsarchiv in München. Neue Folge. 11er Bd. München 1904.

Dom de Vaines, Dictionnaire raisonné de diplomatique. Paris 1774. 2 tom.

F. Sachse, Das Aufkommen der Datierungen nach dem Festkalender in Urkunden der Reichs-kanzlei und der deutschen Erzbistümer. Ein Beitrag zur Chronologie des Mittelalters. Erlangen 1904.

M. Prou, Manuel de paléographie. Recueil de fac-similés d'écritures du Ve au XVIIe siècle (Manuscrits latins, français et provençaux), accompagnés de transcriptions. Paris 1904.

Monumenta Palaeographica. Denkmäler der Schreibkunst des Mittelalters. 1e Abteilung. Schrifttafeln in Lateinischer u. Deutscher Sprache. In Verbindung m. Fachgenossen herausg. v. Dr. A. Chroust. 1e Serie. Liefr. XIII—XVI. München 1904.

B. Engel, Die Mittelalterlichen Siegel der Fürsten, der Geistlichkeit und des Polnischen Adels im Thorner Rathsarchive. Danzig 1902.

O. Posse, Die Siegel des Adels der Wettiner Lande. Bis zum Jahre 1500. Bd. I. Dresden 1903.

A. Luschin von Ebengreuth, Allgemeine Münzkunde und Geldgeschichte des Mittelalters und der neueren Zeit. München u. Berlin 1904.

J. Wiesner, Beitrag zur Geschichte des Papieres. Wien 1904.

P. Klemm, Handbuch der Papierkunde zum Nachschlagen und zum Unterricht über Verwendung, Herstellung, Prüfung und Vertrieb von Papier. Leipz. 1904.

Perl, Das Archiv-Zapon. (In Korrespondenzblatt des Gesamptvereins d. deutschen Geschichts u. Altertumsvereine. 1904 no. 3.)

Mitteilungen der Kön. Preussischen Archivverwaltung. Hft. 7, 8. Leipz. 1904.

M. J. Neudegger, Geschichte der Bayerischen Archive. IIIa. Die organische Umgestaltung der drei Haupt-Archive in München seit 1799. München 1904.

E. Ausfeld, Uebersicht über die Bestände des K. Staatsarchivs zu Coblenz. Leipz. 1903.

A. Tille, Uebersicht über den Inhalt der kleineren Archive der Rheinprovinz. Bd. 1, 2. Bonn 1899—1904.

C E. v. Böhm, Die Handschriften des Kaiserlichen und Königlichen Haus-, Hof- und Staatsarchivs. Wien 1873.

Die Archive des fürstlichen Hauses Schwarzenberg ä L. Beiträge zur Geschichte und Statistik derselben. Wien 1873.

J. Cuvelier, Inventaire des inventaires de la deuxième section des archives générales du Royaume. Brux. 1904.

O. Delepierre, Précis analytique des documents que renferme le dépot des archives de la Flandre occidentale à Bruges. 1e serie, 1e—3e vol., 2e serie, tome 1—9. Bruges 1840-58.

L. Guérard, Petite introduction aux inventaires des archives du vatican. Roma, Paris 1901.

J. v. Pflugk—Harttung, Die Bullen der Päpste bis zum Ende des zwölften Jahrhunderts. Gotha 1901.

W. Friedensburg, Das Königlich Preussische historische Institut in Rom in den dreizehn ersten Jahren seines Bestehens. 1888—1901. Berlin 1903.

Urkunden-Buch der Stadt Lübeck. 11er Teil, 5e u 6e Lfrg. Lübeck 1904.

A. Miraeus, Rerum Belgicarum annales. Brux.

A. Miraeus, Fasti Belgici et Burgundici. Brux.

A. Miraeus, Ordinis Praemonstratensis chronicon. Coloniae Agr. 1613.

Bibliothèque de l'école des chartes. Table des tomes I à LX (1839—1899). Paris 1849—1903. 5 dln.

P. Kaltoff, Die Anfänge der Gegenreformation in den Niederlanden. 1er Tl. Halle a. S. 1903.

Realencyclopädie für protestantische Theologie und Kirche. Begründet von J. J. Herzog. 3e Ausg. herausgeg. von A. Hauck. Bd. 12, 13. Leipz. 1904.

Vereeniging tot de uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht.

Verslagen en mededeelingen. 5e dl., n°. 1. 's Grav. 1904.
Werken. 2e reeks, n°. 5. Rechtsbronnen van den Dom van Utrecht, uitgeg. d. S. Muller Fz. 's Grav. 1903.

C. H. v. Rhijn, Register van het archief der kerkvoogdij van de Nederl. Herv. gemeente te Groningen. Gron. 1905.

L. H. Wagenaar, Het leven van graaf Willem Lodewijk. Amst. (1904).

H. Reimers, Die Quellen der „Rerum Frisicarum historia" des Ubbo Emmius. Inaug. Dissert. Emden 1903.

W. Dijkstra, Friesch woordenboek (Lexicon frisicum), benevens lijst van Friesche eigennamen, bewerkt door Johan Winkler. Afl. 19. Leeuw. 1904.

F. Buitenrust Hettema, Waarom volkstaal, waarom 't Fries bestudeerd? Amst. (1904).

Minerva. Jahrbuch der gelehrten Welt. Herausgeg. v. K. Trübner. 14e Jahrg. Strassb. 1905.

Provinciale almanak van Friesland voor het jaar 1904. Leeuw.

Historisch statistische schetskaart van het Koninkrijk der Nederlanden. Bladen n°. 4, 18, 23 en 25 (van ieder 2 ex.). (Van het Historisch Genootschap te Utrecht ontvangen).

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de provincie van gewicht, en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Tot het nemen van dergelijke afschriften deed zich in dit jaar geene gelegenheid voor.

IX. *Het gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

De volgende handschriften werden tijdelijk gedeponeerd:

1. In het Algemeene Rijksarchief te 's Gravenhage:

a. Civiel sententieboek van het Hof v. Friesland v. 1638, ten gebruike van den heer Dr. C. Hofstede de Groot, te 's Gravenhage.

b. Resolutieboeken van Gedeputeerde Staten van Friesland v. 1610—1619, ten gebruike van den heer H. Boerma, te 's Gravenhage.

2. In de Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage, en van daar, met machtiging van Uwe Excellentie, overgebracht naar het Ministerie van Buitenlandsche Zaken:

Een rekeningboek der kerkvoogdij en der armvoogdij van Midlum 1610—1665, ten gebruike van den heer Mr. S. Hannema, Secretaris-Generaal bij het Dept. v. Buitenlandsche Zaken.

3. In het Rijksarchief te Maastricht:

4 Charters afkomstig van kloosters uit de 16e eeuw, ten gebruike van pater S. Drost te Maeseyck.

4. In het Rijksarchief te Groningen:

11 Charters van 1522—1524 en het testament van S. Tjaerda v. 1540, ten gebruike van den heer J. S. Theissen aldaar.

5. In de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam:

Een cartularium van het St Odulphusklooster te Stavoren en 5 charters van verschillende kloosters, ten behoeve van de Commissie voor een handboek der Nederlandsche Palaeographie, die, met machtiging van Uwe Excellentie, in het atelier van de firma v. Leer aldaar, reproducties van die stukken liet nemen.

6. Ter provinciale griffie alhier:

Stukken betreffende het Keiz. Decreet v. 21 Oct. 1811 over het eigendomsrecht op tollen, ten gebruike van den heer Griffier der Staten.

Ten behoeve van den heer Dr. M. Schoengen, Commies bij het archief, werden alhier gedeponeerd:

Uit de rijksarchieven in Zeeland, Utrecht en Overijssel en uit het gemeente-archief van Utrecht, een aantal stukken, om daaruit eene keuze te doen voor te nemen reproducties voor een handboek der Nederlandsche palaeographie.

Uit het Algemeen Rijksarchief werd het register van den Nassauschen Domeinraad n°. 10216, met rapporten over Ameland 1791—93, ten gebruike van den heer Mr. J. J. Gockinga, alhier gedeponeerd.

Aan Heeren Gedeputeerde Staten van Friesland werden de in mijn vorig jaarverslag genoemde copiën verstrekt van alle arrêtés van den Prefekt van Friesland, in 1812 en 1813 genomen naar aanleiding van het Keizerlijk Decreet van 21 October 1811, aangaande het eigendomsrecht op tollen, met de daarbij behoorende toltarieven, en van eenige daartoe betrekkelijke besluiten en missives van den Prefekt.

Voor den heer J. N. Witteveen, lid van Ged. Staten v. Friesland, werd onderzoek gedaan naar stukken betreffende het leggen van de sluis de Nieuwe Zijlen bij Dokkum in 1725 en het bedijken van het Dokkumerdiep, en werd een afschrift van een rapport te dier zake ZE. verstrekt.

Voor den heer Algemeene Rijksarchivaris werd een onderzoek ingesteld naar stukken betreffende het verblijf van Archibald Campbell, earl of Argyll, in Friesland in 1682—1685. Omtrent de plaats waar deze gevestigd was konden echter geen zekere gegevens gevonden worden.

Op verzoek van den heer Mr. S. Hannema, te 's Gravenhage, werden eenige onderzoekingen gedaan in de rechterlijke archieven van Wonseradeel en Franekeradeel.

Aan den heer Th. v. Welderen baron Rengers, te Oenkerk, werden uit het Prefekts-archief opgaven verstrekt omtrent het aantal en de soort fabrieken, die in 1811 in deze provincie waren.

De heer J. E. Elias, te Amsterdam, ontving inlichting omtrent Jacobus van der Waeyen, burgemeester van Franeker, secretaris der Admiraliteit v. Friesland en lid van den Raad v. State.

De heer Dr. C. Hofstede de Groot, te 's Gravenhage, kreeg eenige opgaven en afschriften uit civiele sententieboeken van het Hof van Friesland betreffende Rembrandt van Rhijn.

Op verzoek van den heer Dr. M. v. Domarus, archivaris te Wiesbaden, werden nasporingen gedaan naar stukken betreffende eene bijdrage, die volgens eene aanteekening in het collecteboek van prof J. Matthaeus in 1627 ten behoeve van de door brand

vernielde stad Herborn door de Staten van Friesland gegeven werd. Voor de bevestiging van deze aanteekening konden geene gegevens gevonden worden Er ontbreken trouwens vele rekeningboeken van de lands-rentmeesters uit die jaren.

Aan den heer F. W. Roest v. Limburg, te Dordrecht, moest op eene vraag of het archief alhier oorkonden bezit betreffende, of brieven van en aan de oudere Nederlandsche Nassau's, Engelbrecht I, Jan IV, Engelbrecht II, Hendrik III en René v. Chalons in ontkennenden zin geantwoord worden.

Aan den heer C. J. de Jong, te Joure, werd mededeeling gedaan omtrent stukken betreffende het graven van de vaart „de Overspitting", loopende van de grens van Doniawerstal door Haskerland tot Heerenveen, en omtrent de opvaart „de Baansteegsloot".

De heer Mr. C. B. Menalda, alhier, ontving inlichting omtrent Daniël Claix, klerk van de Gedeputeerde Staten van Friesland in 1658.

Eenige vragen van den heer Rhotert, Domvicar te Osnabrück, omtrent den Frieschen heilige Wiho, die volgens den schrijver Miraeus te Leeuwarden geboren is en in de school te Utrecht gestudeerd heeft, werden beantwoord.

Den heer J. H. Zwage, te 's Hertogenbosch, werd bericht omtrent het beleg van de schans te Stavoren in 1581, en den verdediger van die schans.

Op verzoek van den heer Rijksarchivaris in Noordholland werden nasporingen gedaan betreffende een St. Ursulaklooster bij Workum. Het onderzoek had grootendeels een negatief resultaat. Stukken daaromtrent zijn in het archief alhier en ook in het gemeente-archief van Workum niet. Op enkele kaarten uit de 2e helft der 16e eeuw komt de naam St. Ursula wel voor, doch het blijkt niet duidelijk, dat dit een klooster is; veeleer schijnt met die naam een buurtschap aangeduid te zijn. Wellicht was aldaar een, destijds reeds verlaten, klooster.

Voor eene studie over de twisten rakende de magistraatsbestelling te Leeuwarden sedert het jaar 1610, werd aan den heer H. Boerma, te 's Gravenhage, opgave gedaan van daartoe be-

trekkelijke stukken, die zich in het archief bevinden. Ook bezocht ZE. het archief, en nam inzage van verschillende resolutiën en andere stukken.

Voor den heer Th. Muizelaar, te Bolsward, werden in rechterlijke archieven eenige nasporingen van genealogischen aard gedaan.

Een onderzoek voor den heer L. de la Laurencie, te Parijs, gedaan naar stukken betreffende het verblijf van den musicus Leclair aan het hof van de Friesche stadhouders alhier leidde tot geen bevredigend resultaat.

Voorts bezochten nog de volgende personen het archief:

De krijgshistorische onderzoekingen werden in het begin van het jaar voortgezet door den heer H. A. Stork, die sinds 1 October ll. daarin vervangen werd door den heer A. J. van Lakerveld de Heus, 1e Luit. d. Inf., die echter reeds na enkele weken dezen arbeid gestaakt heeft wegens overplaatsing.

De heer S. Haagsma, notaris te Sneek, deed herhaaldelijk nasporingen in rechterlijke archieven.

De heer A. H. ten Cate, emeritus predikant te Huizum, nam afschrift uit het crimineel sententieboek van het Hof van Friesland van 1549.

De heer Mr. A. Burger, alhier, kwam informeeren naar stukken betreffende de pastoriegoederen van Menaldum, en nam inzage van eenige opgaven daarvan.

De heer Mr. J. J. Gockinga, alhier, raadpleegde stukken betreffende Ameland, uit het Algemeene Rijksarchief alhier ten zijnen behoeve gedeponeerd.

De heer J. Hepkema, alhier, kwam meerdere malen in de rechterlijke archieven onderzoekingen doen, en maakte uit informatieboeken van eenige gerechten onderscheidene aanteekeningen.

De heer A. Engelsman, alhier, kwam onderzoek doen naar stukken betrekkelijk het klooster te Dokkum.

De heer D. Cannegieter, notaris te Tzum, nam inzage van een commissieboek van het Hof van Friesland.

Afschriften werden, behalve de hierboven genoemden aan heeren Ged. Staten v. Friesland, gegeven:

1. aan den heer Burgemeester van Bolsward, van het arrêté van den Prefect van Friesland van 16 Januari 1813 n°. 99 betreffende het eigendomsrecht op den tol bij Exmorrazijl en Nieuwezijl.

2. aan den heer Dr. C. Hofstede de Groot, te 's Gravenhage, van de sententies van het Hof v. Friesland van 7 Febr. 1643 en 17 Maart 1646, beide gewezen tusschen Rembrandt v. Rijn en Dirck Alberts.

3. aan den heer Mr. T. v. Hettinga Tromp, alhier, extracten uit de floreencohieren van Menaldumadeel van 1700, 1768, 1798 en 1828, betreffende Menaldum.

4. aan den heer A. H. ten Cate, rustend predikant te Huizum, van eene sententie van het Hof van Friesland van 23 April 1574 betreffende Reyts Ayses.

5. aan den heer L. W. J. K. Thompson, alhier, van eene missive van Jac. Kok op Ameland van 28 Oct. 1799, aan het Departementaal Bestuur van Friesland betreffende het verblijf van de Engelschen op dat eiland.

X. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Van het verslag omtrent de oude archieven van den burgerlijken stand in deze provincie, dat als bijlage bij mijn vorig jaarverslag gevoegd was, werden overdrukken gezonden aan het Provinciaal en de Classicale besturen der Nederl. Hervormde kerk, aan de leeraren van die kerkgenootschappen, waarvan archiefstukken in dit verslag vermeld worden, en aan de gemeente-besturen in deze Provincie. Deze allen ontvingen vroeger ook overdrukken van mijne verslagen over de kerkelijke archieven.

Het Provinciaal College van toezicht op de kerkelijke fondsen heeft, zooals ik in mijn vorig jaarverslag mededeelde, de aangesloten gemeenten uitgenoodigd hunne oude archieven in het Rijksarchief alhier te deponeeren. Tot nog toe heb ik geen dezer archieven ontvangen.

De in deze afdeeling ten vorigen jare genoemde stukken uit het gemeente-archief van Opsterland werden, zooals reeds hierboven vermeld is, ontvangen. Het overig gedeelte van het oud-archief dezer gemeente werd reeds in 1893 alhier gedeponeerd.

Ingevolge de aanschrijving van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger van 28 April 1893 no. 813 Afd. K. W. werden de gemeente-archieven van Leeuwarden en Bolsward weder bezocht. Op beide plaatsen bevond ik, dat aan de rechterlijke archieven, die aan deze gemeenten in bewaring gegeven zijn, goede zorg besteed wordt.

XI. *Maatregelen in het belang van het oud-archief te nemen.*

Tot het voorstellen van dergelijke maatregelen bestaat geene aanleiding.

De archivaris in Friesland,
J. L. BERNS.

Leeuwarden, 28 Februari 1905.

Het Rijksarchief in Overijssel.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De bewaarplaats van het archief bleef in het afgeloopen jaar in behoorlijken toestand verkeeren, en maakte geene herstellingen van eenig aanbelang noodig.

Het uurwerk in den toren bleef goed voldoen, terwijl het ameublement geene wijziging onderging.

Valt er dus ten opzichte van het gebouw geene verandering te constateeren, zoo is dit wel het geval wat de onmiddellijke omgeving betreft.

Twee, onder één dak gebrachte perceelen, in één waarvan sinds jaren eene bakkerij werd gedreven, onmiddellijk aan de Sassenpoort belendend, kwamen, ten gevolge van sterfgeval in het begin van 1904 onder den hamer. De stad Zwolle heeft, met medewerking van den Staat, die beide perceelen aangekocht en doen afbreken. De hierdoor ontstane verbinding met de Koestraat kan dienen om de drukke passage door de Sassenpoort eenigermate te verdeelen. Op de archiefbewaarplaats heeft deze demolitie weinig invloed. Door het verdwijnen der bakkerij met annexen oven is het brandgevaar van die zijde verminderd, terwijl de lichttoevoer van een der vensters in de werkkamer der ambtenaren een weinig is toegenomen.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze verkeerden bij voortduring in goede conditie. De verandering van den grooten reddingskoker, waarover ik in mijn vorig verslag heb gesproken, heeft dit jaar plaats gehad. Het instrument is pasklaar gemaakt voor het grootste venster van de werkkamer der ambtenaren.

III. *Het personeel.*

Het personeel onderging in het afgeloopen jaar geene verandering.

IV. *Toestand der archiefverzameling.*

Over het geheel genomen verkeerde de verzameling in goeden toestand. Toch blijft het mij leed doen dat tegen de in de bewaarplaats waargenomen vochtigheid, door den aard van het gebouw geene afdoende maatregelen kunnen worden genomen. Vooral de uitgebreide en belangrijke charterverzameling lijdt onder dien toestand, en moet vroeger of later in ongunstige conditie gaan verkeeren.

De concierge-binder ging voort, naar mate dit noodig was, met het herstellen of vernieuwen van beschadigde banden. Ook andere werkzaamheden, het schoonhouden der localen, het verzorgen en stoken van den grooten vulkachel en dergelijke huiselijke verrichtingen, eischten een goed deel van zijnen tijd.

V. *Verslag der werkzaamheden en van den voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

Zooals ik in mijn vorig verslag kon mededeelen, was de behandeling van het archief der lands-claring, hoofdzakelijk het werk van den adj.-commies, den heer Geesink, voltooid. Ruim 200 portefeuilles waren doorgewerkt. Toch bleef er nog vrij wat te doen over. Reeds vroeger werd opgemerkt dat die portefeuilles voorheen eene welkome gelegenheid hadden opgeleverd tot het bergen van allerlei stukken, waarmede men niet recht weg wist. Dientengevolge bevatten vele portefeuilles allerlei bescheiden, die met de stukken der claring niets te doen hadden.

Toen dan nu het materiaal voor de claring was doorgewerkt, lag het voor de hand die vreemde bestanddeelen te schiften, en, voor zoover dat mogelijk was, onder te brengen waar dat behoorde. In aansluiting aan zijnen vroegeren arbeid, heeft de adj.-commies ook hieraan zijne zorgen gewijd, en is met dien arbeid grootendeels gereedgekomen.

Een goed deel van die vreemde stukken bleek te behooren tot correspondentie van officieelen aard, aan welke hare plaats kon worden aangewezen, in aansluiting aan de wijze waarop

hiermede onder mijnen voorganger, Mr. van Hasselt, een begin was gemaakt.

Nu de tijdroovende behandeling van het archief der claring is afgeloopen, kan voortgang worden gemaakt met de Inventarisatie der overige Rechterlijke archieven, b.v. van de archieven der verschillende schoutambten, waarmede reeds vroeger is begonnen. Echter zal dat werk niet kunnen worden ter hand genomen met die regelmatigheid, welke wenschlijk moet worden geacht. Immers, daar de tweede verdieping van het archief niet kan worden verwarmd, dient men, om daar werkzaam te zijn, rekening te houden met het saisoen. Want de beperkte ruimte laat niet toe een voldoend aantal prothocollen enz. in de verwarmde benedenverdieping tijdelijk te deponeeren.

Ook het ontoereikende licht in het torenkamertje, dat ik als schrijfvertrek gebruik, belemmert mijne persoonlijke werkzaamheid. Naar aanleiding daarvan had ik aangevraagd — daar de trap toch met gas wordt verlicht — eene gasleiding met studeerlamp in dat torenvertrekje te mogen aanbrengen, iets wat gemakkelijk kon plaats vinden. Waarschijnlijk uit motief van brandgevaar, werd ten opzichte van dit verzoek gedifficulteerd, en ik gemachtigd tot het aanschaffen van één of meer patent-moderateur-olielampen. Doch ook deze lichtbron heeft bij het langdurig lezen van oud schrift zijne bedenkelijke zijde.

Zelf, schoon door afwisselenden gezondheidstoestand in het geregeld arbeiden nu en dan belemmerd, ging ik voort met de ten vorigen jare aangevangen behandeling der talrijke onbeschreven charters, na het register van Mr. van Doorninck op verschillende tijden aan dit archief gekomen. Deze arbeid duurt nog voort.

Verder werd een deel van mijnen tijd besteed aan het Huisarchief der Heerlijkheid de Ehse bij Steenwijk. De heer Commissaris der Koningin in dit gewest vestigde mijne aandacht op die collectie, in de onderstelling dat daarbij wellicht nog iets belangrijks, deze provincie betreffende, zou zijn te vinden. De eigenaar der verzameling, Mr. D. J. R. Brants te Heerenveen, had de welwillendheid de bedoelde stukken, ter fine van onderzoek, in het Rijksarchief alhier te deponeeren. Ofschoon het onderzoek nog niet is afgeloopen, geloof ik niet dat dit Huisarchief veel belangrijks voor deze provincie zal opleveren.

Gelijk telken jare het geval is, werd ook nu de tijd van den adjunct-commies en mij niet zelden besteed aan onderzoekingen voor, en het verstrekken van inlichtingen aan autoriteiten en particulieren, zooals uit de hierna volgende opgaven zal kunnen blijken.

VI *Opgave van in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In het afgeloopen jaar zijn, voor zoover mij bekend is, geene archiefstukken in hun geheel door den druk openbaar gemaakt.

VII. *Aanwinsten en verliezen.*

De aanwinsten waren:

A. Door schenking.

Van den heer Archivaris der gemeente Nijmegen.

Eenige charters en geschreven stukken, op Overijssel betrekking hebbende, gevonden op den zolder eener oude behuizinge te Nijmegen, waaronder vooral belangrijk het origineel Octroy ende Reglement totter Justicie, Hooghegrecht ende groote Claringe, d.d. 15 Juny 1597, met het uithangend (besch.) zegel van Philips II.

Van Mr. R. E. Hattink te Almelo.

Eenige charters en andere geschreven stukken, betrekkelijk Overijsselsche toestanden.

Door bemiddeling van den heer C. H. Peters, Rijksbouwkundige te 's-Gravenhage, uit den boedel van wijlen Mevr. van Riemsdijk te Hardenberg.

Eene collectie charters, geschreven en gedrukte bescheiden, waarvan eene globale lijst als bijlage aan dit verslag is toegevoegd.

Van Z.E. den Minister van Binnenl. Zaken.

Woordenboek der Ned. Taal, vervolgen.
Verslag omtrent 's Rijks oude archieven 1902.
Publication de la société hist. et arch. dans le duché de Limbourg XXXIX.
Verslag van het Koninkl. Kabinet van Munten etc.
F. Caland. De Hervormde Gemeente van Sas van Gent.
Beekman. Het Dijk- en Waterschapsrecht in Nederland voor 1795.

Georg Humann. Der Westbau des Munsters zu Essen. 1890.
Mr. Fruin. Het archief van Prelaat en Edelen van Zeeland. 1904.
Notulen van de 14e bijeenkomst der Rijksarchivarissen, 20 October 1903.
Verslag omtrent 's Rijks oude archieven 1903.

Van Gedeputeerde Staten der provincie Overijssel.

Verslag Gedeputeerde Staten over 1903.

Van den Rijksarchivaris in Noordholland.

Inventaris van het Archief der Heeren en Heerlijkheid Schagen, door C. J. Gonnet.

Van den Rijksarchivaris in Noordbrabant.

Inventaris van de oude archieven van Dongen.
Verslag omtrent oude Gemeente- en Waterschapsarchieven.

Van den Rijksarchivaris in Friesland.

Oude Archieven van den Burgerlijken Stand in Friesland.

Van het Gemeentebestuur van Leiden.

Catalogus van de bibliotheek van Leiden en omgeving, door Mr. Overvoorde.

Van den heer Gemeentearchivaris van Rotterdam.

Verslag van de commissie voor het archief over het jaar 1903.

Van de Commissie van advies voor 's Rijks geschiedkundige Publicatiën.

Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederl. Geschiedkennis.

Van de Rijks commissie tot het opmaken en uitgeven van een Inventaris en beschrijving van de Nederlandsche Monumenten v. Geschiedenis en Kunst.

Eerste jaarverslag 1 Aug.—31 Dec. 1903.

Van den Directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen Staf.

9e Jaarverslag der nasporingen en studiën op het gebied der Nederl. Krijgsgeschiedenis.

Van den Directeur van het Centraal Bureau v. d. Statistiek.

Bijdragen tot de Statistiek van Nederland, Nieuwe volgr. XLVI. (Overzicht v. granen te Middelburg etc.).

Van den Directeur van het Kon. Penn. Kabinet.

Catalogus der Nederl. Gedenkpenningen I.

Van den Bibliothecaris der Kon. Bibliotheek.

Catalogus der Geschiedenis-Groot Brittanje en Ierland.
Verslag van den toestand dier Bibliotheek over 1902.

Van den Heer Aug. Sassen te Helmond.

Bijdrage tot de kennis van het Middeleeuwsch Geld en Muntwezen (overdr.).

Van Dr. W. A. F. Bannier te Utrecht.

Philippi u. Bannier, das Güterverzeichnis graf Heinrich von Dale (overdr. uit de Bijdr. en Meded. Hist. Genootschap).

Van den Heer J. H. A. Bouman te Kampen.

Geschiedk. aanteekeningen nopens Blokzijl en omgeving. (overdr. uit de Steenwijker courant 1904).

Van den Heer A. F. van Beurden te Roermond.

De stadshuishouding van Roermond A°. 1579.

B. Door aankoop:

De gewone vervolgwerken te weten: Oud-Holland, Navorscher, Fruin's Verspreide geschriften etc.
Dr. J. A. Worp. Geschiedenis van het Drama en Tooneel in Nederland. I.
Kuijper. Atlas van Nederland.
Cramer en Pijper. Biblioth. Reformatoria Neerlandica. I.
Dr. Blink. Geschiedenis van den Boerenstand. 2 dln.

Roest v. Limburg. Het Kasteel van Breda.
V. d. Kemp. De Belgische omwenteling in Luik en Limburg. 2 dln.
Later. De Latijnsche woorden in Oud- en Middel-Nederduitsch.
V. d. Loo. Zwolle in woord en beeld.
De Jongh. Kampen in woord en beeld.
M. S. op perkament houdende eene schenking aan het klooster Diepenveen, met gaaf zegel. 1438.
Van Slee. Franciscus Martinius.
Wagenaar. Het leven van graaf Willem Lodewijk.
Van Veen. Een eeuw van worsteling.
Lamprecht. Deutsche Gesch. 6[er] Bnd.
Gockinga. De verdeeling van markgronden, etc.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief van de Provincie van gewicht, en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Met uitzondering van het nog niet geëindigde onderzoek in het Huisarchief van de Ehse, (waarvan boven is gesproken) werden dergelijke pogingen in het afgeloopen jaar niet aangewend.

IX. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan de H.H.:

D. G. van Epen, te 's Gravenhage, over de havezathe „de Haere" in het kerspel Olst.

Dr. G. J. Boekenoogen, te Leiden, over de familie Warnaars.

K. T. H. van Langen, te 's Gravenhage, betreffende het goed Keppelering en beleeningen daarvan.

J. Vriesendorp, te Amsterdam, over Rotger Vriijsendorp.

T. M. Roest van Limburg, te Dordrecht, aangaande stukken betrekkelijk Engelbert I — René van Chalons.

J. H. A. Bouman, te Kampen, betreffende Hendrik Morre, als schout van Wanneperveen, en aangaande Carel Hendrick de Divion, B[rn]. van Bayenchem, en Vrouwe Elisabeth Stuart te Blokzijl.

Den Rijksarchivaris in Drenthe, over de heerlijkheid Ruinen.

Den Rijksarchivaris in Zeeland, over eene munt der Heeren van Kuinre.

Het zal niet ongepast zijn te dezer plaatse te vermelden dat dit jaar op verzoek werden behandeld met „Zapon":

Eene oorkonde, behoorende tot het archief der gemeente Diepenheim.

Een charter d.d. 1296 door Mr. R. E. Hattink te Almelo ter fine van herstel in dit archief gedeponeerd.

De conditie van beide stukken, die vrij wat hadden geleden, is zeer aanmerkelijk verbeterd.

Persoonlijk werd het archief bezocht door de H.H.:

J. P. J. Gewin, te Delden, deed een onderzoek naar eene havezathe Warmerdink.

Carl. S. Petersen, te Kopenhagen, stelde een onderzoek in omtrent Deensche correspondentie.

R. W. N. Keijser, te Arnhem, deed genealogische nasporingen in de leenregisters.

Mr. J. W. N. van Roijen, te Zwolle, raadpleegde stukken van het klooster Sipculo.

Dr. A. J. Kronenberg, te Rotterdam, deed genealogische nasporingen in verschillende Rechterlijke archieven.

Mr. Joosting, te Assen, nam inzage van stukken rakende de Heerlijkheid Ruinen.

W. J. Roscam Abbing, te Middelburg, deed een onderzoek omtrent den oorsprong v. h. klooster Sipculo.

M. H. G. ten Cate, Amsterdam, deed genealogische nasporingen.

C H. van Fenema, te Groningen, raadpleegde verschillende stukken rakende Kampen.

C. H. Peters, te 's Gravenhage, deed onderzoek naar de geschiedenis van Hardenberg.

P. Brouwer, te Zwolle, deed onderzoek naar de kerkelijke toestanden in Overijssel in 't laatst der 18e eeuw.

Dr Buitenrust Hettema, te Zwolle, die herhaaldelijk het archief bezocht, in verband met de voorgenomene uitgave eener geschiedkundige bijdrage der Stad Deventer.

De 1e Luitenant der Infanterie H. G. Keppel Hesselink uit Arnhem, belast met het doen van krijgsgeschiedkundige nasporingen, was, evenals het vorige jaar, vele uren ten archieve werkzaam.

X. *Uitkomsten der bemoeiingen met gemeente-, Waterschaps- en andere archieven.*

In het afgeloopen jaar hadden dergelijke bemoeiingen niet plaats

De Rijksarchivaris in Overijssel,

Zwolle 25 Februari 1905. C. P. L. RUTGERS.

Globale lijst der stukken, verkregen uit den boedel van wijlen Mevr. van Riemsdijk te Hardenberg.

(Men zie sub VII.)

Verzameling stukken, rakende de Convoyen en Licenten van Hardenberg en Enschede, t. w.:

1. Register van in- en uitgaande goederen, 30 dln. perk.
2. Losse stukken, missives, minuten, rekeningen etc., 3 portef.
3. Gedrukte stukken, publicatiën, besluiten, notificatiën etc., 1 portef.

Verzameling stukken, behoorende tot de rechterlijke archieven van Stad- en Schoutambt-Hardenberg.

Bijna alle betrekking hebbende op verschillende procedures.

Verzameling charters, hoofdzakelijk koopbrieven, beleeningen etc., 28 stuks.

Recueil van alle de Placaten, Ordonnantiën, Resolutiën, Instructiën, Lijsten van Waarschouwingen betreffende de Admiraliteiten, Convoyen, Licenten en verdere Zee-saaken, 1492—1771. 's Grav. 1730—1773, 12 dln. en 1 dl. register.

Recueil van de Tractaten, gemaeckt en gesloten tusschen de Ho. Mo. Heeren Staten Generael der Vereen. Nederl. t. e. ende verscheyde Koningen, Princen en Potentaten t. a. z. 's Grav. z. j., 1 dl.

Hedendaegsche Rechtsgeleerdheyt, zoo elders als in Frieslandt gebruikelijk, door Ulrik Huber, oudt-raedt enz., 4e dr. vermeerderd door Zacharias Huber. Amst. 1742, 1 dl.

Paulus Merula, J. C. Manier van procederen in de prov^{le} van Hollandt, Zeelandt en West-Vrieslandt, belangende civile zaken, door Mr. Ger. de Haas. Leiden 1741, 1 dl.

Mr. Simon van Leeuwen, Rooms-Hollands Regt enz., 7^{e} dr. Amsterd. 1698, 1 dl.

Resolutie en Placaat op den ophef van de Convoyen en Licenten, mitsgaders de lijste van de inkomende en uijtgaande rechten. 's Grav. 1725, 1 dl.

Practijk judicieel, ofte instructie op de forme van procederen voor Hoven ende Rechtbancken, so in 't generaal als in verscheyden particuliere materien, meest voorvallende. Gestelt door Mr. Gerard van Wassenaer. Utr. 1660, 1 dl.

Practijcke der Nederl. rechten van de daghelijcksche soo civile als criminele questiën, gecolligeert by Bernh. van Zutphen. Leeuw. 1664, 1 dl.

Landregt van Overyssel. Dev. 1724, 1 dl.

Landregt van Overyssel, 1^{e} st. Campen 1747, 1 dl.

Willem van Alphen, Papegaey ofte Formulierboek. 's Grav. 1668, 1683, 2 dln.

Nader Betoog van Burgem. en Gemeenslieden der stad Enschede, voor zig ende andere Twentsche steden over het recht van wroegen en ijken van ellen, maaten en gewigten der Steden in Twenthe. Volgens Resol. van 12 April 1783. Campen 1783, 1 dl.

Waarschouwinge, ter Observantie van eenige geëxtraheerde articulen uit de ordonnantiën van het recht op het klein zegel. Hoorn 1786, 1 dl.

Nadere Reglementen, Ampliatiën, plakkaten, resolutiën. Z. j., 1 dl.

Het Rijksarchief in Groningen.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Het gebouw met de daarin gelegen vertrekken voor berging van archieven en werkkamers geeft geene aanleiding tot het maken van opmerkingen.

De centrale verwarming, eenige jaren geleden hersteld, blijft uitstekend aan de van haar gekoesterde verwachting voldoen, al zij het dan ook ten koste van èene zeer groote hoeveelheid brandstof, in casu cokes.

De groote hoeveelheid warme en bovenal droge lucht, door het verwarmingstoestel in het gebouw gebracht, moet zoo nu en dan met eenige frissche buitenlucht worden vermengd, wil men voorkomen, dat de papieren door overmatige droogte omkrullen en de etiketten van de boekbanden losspringen. De ondervinding ten opzichte van centrale verwarmingen heeft mij dan ook geleerd, dat eene verwarming door middel van heet water in allerlei opzichten, niet het minst wat betreft de kosten van brandstof, te prefereeren is boven eene verwarming met heete lucht. Mocht dus in een der volgende jaren het in het Rijksarchiefgebouw te Groningen geplaatste verwarmingstoestel, na bijna 25 jaren dienst, groote en kostbare herstellingen behoeven, dan zal ik niet aarzelen te adviseeren het geheele systeem van verwarming te veranderen en eene heetwaterverwarming in te richten, waarvan zoowel het magazijn als de werkkamers kunnen genieten.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Bovenstaande middelen, bestaande uit brandkranen der waterleiding met slangen, brandbluschflesschen, extincteur, zakken en reddingskoker, verkeeren in goeden staat en werden op geregelde tijden beproefd. Eenige kleine herstellingen werden door bemiddeling van de gemeentelijke brandweer in orde gebracht. De bij

dc brandinstructie voorgeschreven oefeningen door het corps assistenten bij den reddingsdienst zijn geregeld in bijwezen van den commandant of van den hoofdman-brandwacht der gemeentelijke brandweer gehouden.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De bode-boekbinder vond evenals vorige jaren voortdurend zijne werkzaamheid in het opnieuw binden of herstellen van registers en boeken, het vervaardigen van portefeuilles, het maken van charterzakken, charterdoozen enz. Verder behartigde deze beambte met ijver de belangen van het drooghouden van het magazijn, waarin zich de archivalia bevinden, door bij helder zomer- en winterweder met overleg te luchten en bij vochtige temperatuur flink te stoken.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en ordening van het Archief.*

Werd in het vorig jaarverslag een en ander medegedeeld over de inventarisatie der huisarchieven van Menkema en Dijksterhuis en daarbij verklaard, dat de definitieve afwerking dier inventarisatie voor het jaar 1904 was bestemd, thans kan worden geconstateerd, dat in dit opzicht het jaar 1904 aan zijne bestemming heeft beantwoord. Bedoelde archieven zijn thans geheel geschift, geinventariseerd en dienovereenkomstig geborgen, de inventaris wordt aan Uwe Excellentie als bijlage bij dit verslag aangeboden.

Deze inventarisatie, het werk van den adjunct-commies Mr. P. G. Bos, is, zooals de inleiding nader verklaart, hoewel in hoofdlijnen naar eenzelfden gedachtengang, toch eenigszins anders in elkaar gezet als de inventarissen der andere huisarchieven, in het Rijksarchief te Groningen geborgen en, hetzij door Mr. Rutgers, hetzij door ondergeteekende bewerkt.

De heer Bos heeft zich bij de samenstelling de kritische opmerkingen ten nutte gemaakt, welke naar aanleiding van de in druk verschenen inventarissen zijn gemaakt. Het zal evenwel altijd moeilijk blijven vaste regelen voor te schrijven voor de inventarisatie van huis- en familiearchieven, welke op de meest verscheiden wijzen zijn ontstaan en aangegroeid.

Van zes huis- en familiearchieven: 1° van het huis Nienoord (1890), 2°. van het geslacht van Ewsum (1899), 3°. van het huis Farmsum (1901), 4°. van het geslacht van Bolhuis te Warffum (1901), 5°. van het huis Allersma (1901), 6°. van de huizen Menkema en Dijksterhuis (1904), allen hetzij in bruikleen, hetzij

in eigendom bewaard in het Rijksarchief te Groningen, zijn thans de inventarissen in druk verschenen of voor de pers gereedgemaakt.

Dat de laatstbewerkte inventaris de belangrijkste is, kan moeilijk worden beweerd. Toch is ook dit archief, vooral in aansluiting bij de andere huisarchieven, een belangrijke bron voor de kennis van de regeering en het leven in de Ommelanden in vorige eeuwen, niet het minst voor de genealogie der oude Ommelander geslachten.

Mede werd in het vorig jaarverslag gewag gemaakt van de door mij aangevangen arbeid ten opzichte van de registers, brieven en andere stukken in ongeordende massa overgebleven van den tijd der Fransche overheersching en de daaraan voorafgegane jaren. In 1904 werd door mij die arbeid met kracht doorgezet en zeker zoude ik gereedgekomen zijn met de schifting en inventarisatie dier archivalia en met het in elkaar zetten der inventarissen van de archieven der verschillende colleges, welke van de revolutie van 1795 tot de wedergeboorte van Nederland in 1813 het bestuur over de provincie Groningen hebben gevoerd, ware het niet, dat 1 Juni 1904 eene ernstige ongesteldheid mij tot staking mijner ambtsbezigheden dwong en ik eerst vijf maanden later mijne werkzaamheden mocht hervatten. Ik heb gegronde hoop te verwachten, dat in de eerste helft van 1905 de inventarisatie van bovengenoemde archieven zal kunnen worden beëindigd.

Diezelfde langdurige ongesteldheid deed den adjunct-commies geheel alleen staan voor het verrichten van allen arbeid, aan het geven van inlichtingen verbonden, welke in andere jaren tusschen hem en mij wordt verdeeld. Gelukkig waren die aanvragen (38 in getal) niet zoo talrijk als in het voorgaande jaar (56 in getal), doch er gingen aan enkele dier inlichtingen langdurige onderzoekingen vooraf, zooals o a. betreffende den rechtstoestand van de ophaalbrug te Oosterhoogebrug, welker geschiedenis tot in het begin der 15e eeuw opklimt. Het doet mij genoegen te kunnen mededeelen, dat de beslissing, in deze quaestie genomen, steunt op de archivalische onderzoekingen.

Eene afzonderlijke vermelding verdient nog het volgende:

In het begin van het jaar 1904 was een geschil gerezen tusschen den kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente van Obergum, Maarhuizen en Ranum eenerzijds en de ingezetenen van Maarhuizen anderzijds, deze laatsten in hunne qualiteit van beheerders van een fonds, hetwelk toebehoorde aan het „Kerspel Maarhuizen." De quaestie was van welken aard dit fonds was.

De kerkeraad beweerde dat het zou moeten worden getrokken aan de diaconie van Obergum, waaronder Maarhuizen ressorteert.

De Maarhuizers zelf waren van oordeel, dat dit fonds geen vaste bestemming had, maar dat het hun, en hun alleen, vrij zou staan, er mee te doen wat zij wilden.

Een beroep op verjaring kon hier — waar immers quaestie was van een geschil van publiekrechtelijken aard — niet opgaan; historisch moesten dus aard en karakter van dit fonds worden nagegaan.

Archivalische onderzoekingen leidden tot de overtuiging, dat hier sprake was van een diaconaal fonds, dat dus den kerkeraad — eischer in casu — zijn eisch zou moeten worden toegewezen. Tot de *overtuiging* — een absoluut bewijs echter, dat alle twijfel zou kunnen opheffen, ontbrak nog.

Op zeer eigenaardige wijze werd hieraan tegemoet gekomen. De advocaat toch der Maarhuizers produceerde onder zijne stukken een rekenboek van dit fonds, en dit boek, waarin deze advocaat een bewijs voor zijne stelling meende te hebben gevonden, bevatte tal van volledige bewijzen voor den eischer.

Niet verwonderlijk was het dus, dat de rechtbank — in overeenstemming met de conclusie van den heer Officier van Justitie — bij Vonnis van 24 Juni 1904 (W. v. h. R. nº. 8101) den eischer zijn eisch toewees.

Aan het voornemen het archief der Ommelanden te reconstrueeren, waarvan in het jaarverslag over 1900 (Verslagen XXIII blz. 401) wordt gewaagd, doch hetwelk door de in de eerstvolgende jaren verkregen huisarchieven, welke dringend eene ordening vroegen, telkens werd verschoven, kon dan ook eerst na mijn terugkeer ten archieve, in het allerlaatst van het jaar, door den heer adjunct-commies een begin van uitvoering worden gegeven.

Het laat zich aanzien, dat, nu hoogstwaarschijnlijk in 1905 een vaste klerk aan het archief zal worden verbonden, die bij eenige routine een aantal werkzaamheden van administratie, schrijfwerk enz. den archivaris en den adjunct-commies uit handen zal kunnen nemen, er meer onverdeelde tijd aan de inventarisatie en ordening der in dit depôt geplaatste archieven zal kunnen worden besteed.

Inmiddels werd evenals in vorige jaren door mej. W. J. Canter Cremers ijverig voortgegaan met de vervaardiging van het register van korten inhoud der Resolutiën van Burgemeesteren en Raad der stad Groningen, waarover in vorige verslagen breedere mededeelingen zijn gedaan.

In het afgeloopen jaar vorderde deze arbeid van Februari 1776 tot Maart 1783. Doch ook bovendien werd genoemde dame steeds bereid gevonden bij verschillende archiefbezigheden de behulpzame hand te bieden.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

In het academisch proefschrift getiteld: „Het Groningsch Gild- en Stapelrecht tot de Reductie van 1594," waarop de adjunct-commies P. G. Bos op 2 Juli 1904 aan de Rijksuniversiteit te Groningen den graad van doctor in de rechtswetenschap verwierf, en welk werk voor een groot deel de resultaten bevat der kennisneming en studie van talrijke in het Rijksarchief te Groningen bewaarde archivalia, zijn als bijlagen eenige bescheiden in druk uitgegeven, behoorende tot het onder mijn beheer staande archief.

Zij zijn:

Bijlage I blz. 370—399:
Oldermansboek bkk. 1 en 2 naar den tekst (hier als A aangeduid), welke voorkomt in H. S. in octavo n^0. 63;
Oldermansboek bk. 2 (Gildrecht) naar den tekst (hier als V aangeduid), welke voorkomt in het stuk gemerkt: Feith, Register Oud-Archief 1434 n°. 11;
De raadsheeren van 1446 achter het Oldermansboek voorkomende, naar den tekst in H. S. in octavo n°. 63.

Bijlage II blz. 400--409:
Schuitemakersgilderol van 1382 naar de twee teksten (hier als B en C aangeduid), welke voorkomen in H. S. in octavo n^0. 16.

Bijlage III blz. 410—411:
Koopliedengilderol van 1362; de artikelen, welke ontbreken in het Oorkondenboek van Groningen en Drenthe, genomen uit H. S. in quarto n^0. 41.

Bijlage IV blz. 412—422:
Schuttenbrief van 1482 naar het afschrift, voorkomende in H. S. in folio n^0. 201.

Bijlage V blz. 423—442:
Gildrechtsregister naar den tekst, voorkomende in H. S. in quarto n^0. 143.

Bovendien zijn van een groot aantal stukken extracten van meer of minder grooten omvang in den tekst van het boek opgenomen.

Het „Journaal der reistocht na de Oost Friesche Eijlanden in de maand Julij 1720 gedaan", zijnde n°. 24 van den Inventaris van het Huisarchief Allersma, werd in den Groningschen Volksalmanak voor het jaar 1905, jaarboekje voor Geschiedenis, Taal-

en Oudheidkunde der provincie Groningen, blz. 159—176 door den druk aan het licht gebracht.

Omtrent andere uitgaven in druk van bescheiden, tot het Rijksarchief in Groningen behoorende, is geen bericht tot mij gekomen.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

De aanwinsten waren:

Handschriften.

Door schenking:

Van de executeurs-testamentair in de nalatenschap van den heer J. B. van IJsseldijk een legaat door den heer van IJsseldijk aan het Groningsch Archief vermaakt. Dit legaat bestaat uit de volgende charters:

1⁰. Huwelijkscontract (voor B. en R. van Groningen) tusschen Johan van Oostbroeck, beroepen predikant te Harkstede, en Albertina Mesterinck. 1663 Juli 3. Zegel: stad Groningen.

2⁰. Huwelijkscontract (voor B. en R. van Groningen) tusschen Marcus de Muinck, predikant te Oosternieland, en Siverdina van Oostbroeck. 1665 September 18. Geen zegel.

3⁰. Testament (voor B. en R. van Groningen) van Mevrouw Houdina van Vreden, weduwe van burgemeester Gerhard ten Berge. 1686 Maart 17. Geen zegel.

4⁰. Koopbrief (voor Nicolaas van Borck tot Loppersum enz., hoofdeling) van een huis en schuur c. a. met landerijen gelegen onder Haren, door Roeleff Meursinge en Jantjen Allerts, ehelieden te Haren, aan Vrouw Anna Clant, weduwe Horenken. 1664 April 29. Zegel: van Borck.

5⁰. Koopbrief (voor Pastor en kerkvoogden van Winschoten) van een vierde part van een kamp land „liggende op 't Nieuwlandt" door Jan Hillebrants en Grietje Haijen, ehelieden, aan Peter Ottens en Töbeke Wilckens, ehelieden. 1694 Augustus 9. Zegel: karspel Winschoten.

6⁰. Koopbrief (voor Pastor en kerkvoogden van Winschoten) van een vierde part van een kamp land „liggende op 't Nieuwland" door Froucke Jacobs, weduwe van Luppo Frans, aan Eppo Sluijs en Berentje Jans, ehelieden. 1697 December 20. Zegel: karspel Winschoten.

7°. Scheidbrief (voor Dr. Abelus Reichle, van wege Jr. Sijbrandt Waltha Verruci, redger te ter Laan en in 't Reijdtlandt) van de nalatenschap van IJte Nannekens. 1719 December 17. Zegel: Reichle.

8o. Compromis (voor B. en R. van Groningen) tusschen de erfgenamen van wijlen Truida Meijers, huisvrouw van ds. Heijo Sibinga ter eene en ds. Hermannus Meijer ter andere zijde over de nalatenschap van Truida Meijers voornoemd. 1716 Juni 25. Zegel: stad Groningen.

9o. Rentebrief (voor Johan Wifrinck) aangaande opneming van gelden door Hendrick Hemmens Camminge en Dewertien van Lingen, ehelieden, van Philebertus Coehoorn van Houwerda en Maria Magdalena Braconier. ehelieden. 1669 Januari 15. Zegel: Wifrinck.

Van mejuffrouw *R. G. G. Enschedé* te *Groningen*:

Miscellanea politica. Een handschriftje, inhoudende verschillende bijzonderheden van allerlei aard, afkomstig uit de bibliotheek van wijlen Mr. J. W. Keiser.

Van de erven van *mej. A. G. van Aldringa Wichers*, overleden te *Arnhem*:

Een aantal boeken en papieren, bevattende verschillende genealogische bijzonderheden betrekkelijk de familie Wichers.

Van den heer *J. Keiser*, rijksontvanger te *Middelburg:*

Een h. s. saamgesteld door *Mr. H. L. Wichers* in 1783, bevattende de geschiedenis van het opdragen van het Erfstadhouderschap aan Prins Willem IV, inzonderheid in de prov. Stad en Lande, met afschriften van alle adressen, resolutiën enz. daarop betrekking hebbende.

Dit handschrift, gebonden in volkomen gelijken band, als de andere h. s. s. van Mr. H. L. Wichers, is geplaatst in de collectie geschiedkundige geschriften van genoemden staatsman, reeds vroeger aan het Rijksarchief te Groningen geschonken.

Van den Rijksarchivaris in Limburg:

1510 Juli 19.

Acte, waarbij commandeur en conventslieden van de commanderij Wijtwerd aan Ludeken Horenken verkoopen:

1°. een stuk land ter grootte van zeven akkeren, waarvan vroeger een gedeelte was verkocht aan Hermen Kuper, welk gedeelte echter weer aan het klooster vervallen was, nu „Hermen weder bij ons is gecomen, als onze proevener".

2°. een stuk land ter grootte van negen akkeren. Van beide stukken wordt de ligging niet nader omschreven. Zegel: Convent Wijtwerd.

1493 Februari 11.

Acte, verleden voor Burgemeesteren en Raad van Groningen, waarbij Derrick Sappema en Golde, ehelieden, verkoopen aan Johan van Zwolle en Alijt, ehelieden, eene jaarlijksche rente van negen Arnemsche gulden te beuren uit hun huis aan de noordzijde van de „Kromme jate". Stadszegel.

1497 September 3. (?)

Acte, verleden voor Burgemeesteren en Raad van Groningen, waarbij Johan Warmoldes verklaart, dat Ludeken Horenken een vaste jaarlijksche rente beurt. (Zeer slecht leesbaar). Geschonden Stadszegel.

1521. Juni 10.

Acte, verleden voor den notaris Albertus Conradi, waarbij de ingezetenen van het Westerkwartier en die van Hunsingo in handen van de leden der Hoofdmannenkamer den eed van getrouwheid aan Karel van Gelre afleggen.
Met het notaristeeken van Albertus Conradi.

Door aankoop:

Van den heer *H. Hanssen*, archivaris van het bisdom *Roermond* te *Rimburg*, de volgende vier charters:

1496. Juni 1.

Acte, waarbij commandeur en conventslieden van de commanderij Wijtwerd verklaren verpacht te hebben aan Harmen Kuper en Sijke, ehelieden, zeker land, geheeten Suerlinghe, gelegen onder Wijtwerd. Zegel: Wijtwerd.

1500. Februari 19.

Acte, verleden voor Burgemeesteren en Raad van Groningen, waarbij Johannes Wijck en Ludeken Horenken eene scheiding

aangaan over de nalatenschap van Johan van Zwolle. Zegel afgevallen.

1503. Juni 3.

Acte, waarbij de bedienaren der Akerk verklaren, dat Johan Hoerneken en Clawes Nijs, erfgenamen van wijlen Johan van Zwolle, afgelost hebben eene rente van vijftien schilden min drie schellingen, welke de vicarius Johan Mertens ten behoeve van een vicarie en een altaar in die kerk trok uit het huis van Johan van Zwolle, hetwelk gelegen was in de Scomakerrijp, welk huis eertijds genoemd werd „Aleff en de Willem Gijsens steenhuis." In plaats van uit dit huis nemen nu de erfgenamen aan, een gelijke rente te betalen uit hun beider huis, hetwelk gelegen is: „achter de clocke up de oesterzijde van de Vijschmarkte", ten behoeve van het altaar, gelegen in de voorzegde kerk aan de noordkant van den toren, geheeten Sint Andries, Sint Thomas en Sint Maria Magdalena-altaar. Met de zegels van Teso Huginge en Lefferdus Elderwolt, kerkheer en priester der Akerk, en met het secreet zegel der stad.

1521. Juni 10.

Acte, verleden voor den notaris Albertus Conradi, waarbij de ingezetenen van het Westerkwartier in handen van de leden der Hoofdmannenkamer den eed van getrouwheid aan Karel van Gelre afleggen. Met het notaristeeken van Albertus Conradi.

Na de ontvangst der bovenvermelde vier charters van den rijksarchivaris in Limburg, drong de waarschijnlijkheid op den voorgrond, dat er tusschen beide bovengenoemde viertallen van charters eenig verband moest bestaan. Na het bestudeeren dezer charters en de kennisneming van de dorsale aanteekeningen op enkele stukken in hun onderling verband, rees het vermoeden, dat deze acht stukken allen zouden hebben behoord tot het archief van Jonker Ludeken Horenken, hoofdman van Groningen in den tijd, toen Karel van Gelre heer van Groningen was.

Dit vermoeden werd nog grooter, toen uit de kroniek dier dagen door Sicke Benninge bleek, dat aan Ludeken Horenken en twee andere Hoofdmannen in 1521 was opgedragen geweest den eed van getrouwheid aan Karel van Gelre in de Ommelanden van de ingezetenen in ontvangst te nemen.

Dit vermoeden werd waarheid, nadat gebleken was, dat de dochter van Ludeken Horenken is gehuwd geweest aan Jasper van Marwijck, stadhouder te Groningen namens den hertog van Gelre, en nadat op een nadere vraag aan den rijksarchivaris in

Limburg omtrent de herkomst dier stukken het antwoord luidde; dat zij afkomstig waren van de familie van Merwijck van Kessel, een kasteel, waarheen ons was gebleken, dat Jasper van Marwijck na zijn stadhouderschap van Groningen is getogen.

Eene ander zeer belangrijke aankoop had plaats op eene den 18en Mei 1904 te Amsterdam gehouden veiling van oudheden, kunstvoorwerpen, enz.

Voor het rijksarchief te Groningen werd aldaar aangekocht:

Het adelsdiploma in 1726 door koning Filips V van Spanje geschonken aan Joan Willem Ripperda, heer van Jensema, Englumborg en Feerwerd, vrijheer van Poelgeest en Koudekerk, erfgrietman van Humsterland en de Campen, bij zijne benoeming tot hertog en eerste grande van Spanje.

Dit handschrift (31 bij 21 c.M.), gebonden in rood fluweelen band, versierd met prachtige gedreven zilveren hoekstukken, krappen en middenschild in cartouche, waarop het wapen van Ripperda, en waaraan door een zilveren keten verbonden eene eveneens met het wapen van Ripperda versierde zilveren zegeldoos (waarin het gebroken zegel) hangt, bevat dertien perkamenten bladen, waarop in heldere kleuren en goud, in renaissance-stijl onder moorschen invloed, onderscheidene miniaturen zijn geschilderd en geteekend, als wapens, portretten van koning Filips V, zijne gemalin en den infant, de heiligenfiguren van Johannes den Dooper, St. Franciscus en de Moeder Maria, sierletters, prachtige randversieringen, enz.

Dit diploma is geplaatst in het familie-archief der Ripperda's, hetwelk als onderdeel van het huisarchief Farmsum (het oude stamhuis van dit geslacht) eenige jaren geleden aan het Rijksarchief in Groningen is geschonken.

Door bruikleen.

Van de Kerkvoogden der Nederduitsch-Hervormde gemeente te Groningen, door bemiddeling van prof. dr. C. H. van Rhijn:

een handschrift houdende „Anwijsinge van Solwerder Capellen goederen", loopende over de jaren 1560—1567.

Boekwerken.

Door schenking:

Van Zijne Excellentie den heer Minister van Binnenlandsche Zaken:

a. Middel-Nederlandsch Woordenboek van Verwijs en Verdam, dl. V afl. 17 en 18, dl. VI afl. 1, 2 en 3;

b. Woordenboek der Nederlandsche taal, dl. VI afl. 5, dl. IX afl. 1 en 2, dl. XI afl. 9;

c. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst XXV, jaar 1902;

d. Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven, XXV en XXVI, jaren 1902 en 1903;

e. Mr. R. Fruin, Het Archief van Prelaat en Edelen van Zeeland;

f. Fred. Caland, De Hervormde gemeente van Sas van Gent. Historische bijdrage;

g. Georg Humann, Der Westbau des Münsters zu Essen.

Van den Rijksarchivaris in Friesland:

Oude Archieven van den Burgerlijken Stand in Friesland (overdruk jaarverslag 1903).

Van den Rijksarchivaris in Noordholland:

Inventaris en Regestenlijst van het Archief van de Heeren en de Heerlijkheid van Schagen, 1902.

Van den Rijksarchivaris in Noordbrabant:

a. Gedetailleerd verslag der aanwinsten in het Provinciaal Archief te 's-Hertogenbosch in 1902;

b. Jaarverslag van het Provinciaal Archief te 's-Hertogenbosch in 1902;

c. Overzicht van de archieven van het Provinciaal bestuur in Noordbrabant;

d. Inventaris van de oude archieven, dagteekenende voor den Franschen tijd, berustende ten gemeentehuize van Dongen;

e. Verslag omtrent de ordening en inventarisatie van de gemeente- en waterschaps archieven in Noordbrabant over 1903.

Van den Archivaris der gemeente Delft:

Verslag van de Bibliotheek, het Archief en het Museum in de gemeente Delft over het jaar 1903.

Van den Archivaris der gemeente Dordrecht:

Toestand van het Archief der gemeente Dordrecht over 1903.

Van den Archivaris der gemeente Leiden:

Jaarverslag over den toestand van het gemeente-archief te Leiden gedurende het jaar 1903.

Van den Archivaris der gemeente Middelburg:

Uittreksel uit het door Burgemeester en Wethouders van Middelburg gedaan verslag, voor zooveel het Oud-Archief betreft, 1903.

Van den Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage:

a. Catalogus der geschiedenis, Groot-Brittanje en Ierland;
b. Verslagen over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in de jaren 1902 en 1903.

Van den Directeur van het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en gesneden Steenen te 's-Gravenhage:

a. Verslag van den Directeur over het jaar 1902;
b. Catalogus der Nederlandsche en op Nederland betrekking hebbende Gedenkpenningen, I, tot 1702, in bovengenoemd Kabinet, 's-Gravenhage 1903.

Van den Kolonel-Directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf te 's-Gravenhage:

Nasporingen en Studiën op het gebied der Nederlandsche Krijgsgeschiedenis, 9e jaarverslag.

Van het Centraal Bureau voor Statistiek:

Bijdragen, Nieuwe Volgreeks XLVI, Overzicht van marktprijzen van granen te Middelburg enz., 1801—1900.

Van de Commissie van Advies van 's-Rijks geschiedkundige publicatiën:

Overzicht van de door bronnenpublicatie aan te vullen leemten der Nederlandsche geschiedkennis, 1904.

Van de Rijkscommissie tot het opmaken van, en het uitgeven van een Inventaris en eene Beschrijving van de Nederlandsche Monumenten van Geschiedenis en Kunst:

Eerste Jaarverslag van bovengenoemde Commissie.

Van Burgemeester en Wethouders van Groningen:

Verslag van den toestand der gemeente Groningen over het jaar 1903.

Van de Commissie van Bestuur van het Provinciaal Museum van Drenthe:

Verslag dier Commissie over het jaar 1903.

Van de Verein für Thüringische Geschichte und Alterthumskunde te Jena:

Zeitschrift des Vereins, Neue Folge, XIVer Band, Heft 1 en 2, 1904.

Van den Schrijver:

Nicaise de Keijser, La Bataille de Nieuport, le 2 Juillet 1600, door F. de Bas.

Van den Schrijver:

Het Groningsch Gild- en Stapelrecht tot de Reductie in 1594, Academisch proefschrift door P. G. Bos. Groningen 1904.

Van den Schrijver:

Catalogus van de geschiedkundige verzameling verloskundige instrumenten der bibliotheek van de Universiteits-vrouwenkliniek te Groningen, bewerkt door N. J. A. F. Boerma, arts assistent, 1904.

Van den Schrijver:

De Stadshuishouding van Roermond, anno 1579, in den ouden tijd, door A. F. van Beurden. Roermond 1904.

Van den Schrijver:

Register van het archief der Kerkvoogdij van de Nederduitsche Hervormde gemeente te Groningen, door Dr. C. H. van Rhijn, Groningen 1905.

Van den Schrijver:

Een berijmde Cissiojanus uit de 17e eeuw, door Dr. W. Zuidema (overdruk uit Oud-Holland 1904, jaargang XXII afl. 1).

Van den Schrijver:

Der groze Brand der Stadt Herborn im Jare 1626 und die Kollekten für die Abgebrannten, von Dr. M. von Domarus. Wiesbaden 1904.

Van Mr. J. A. Feith te Groningen:

Hansische Geschichtsblätter, Jahrgang 1903.

Van Dr. G. C. N. de Vooijs te Assen, door bemiddeling van den heer Rijksarchivaris in Drenthe:

De Pilaren ende Peerlen van Groningen, door Bernhard Alting, rechtsgeleerde. Groningen bij Samuel Pieman, 1647. (1e uitgave.)

Door aankoop:

De Navorscher, jaargang 1904.
Het Nederlandsch Archievenblad, jaargang 1904.
Groningsche Volksalmanak voor 1904, jaarboekje voor Geschiedenis, Taal- en Oudheidkunde voor de provincie Groningen.
Nieuwe Drentsche Volksalmanak voor 1904.
De Wapenheraut, jaargang 1904
Groninger Regeeringsalmanak voor 1904.
Driemaandelijksche bladen, uitgegeven door de Vereeniging tot Onderzoek van Taal en Volksleven in het Oosten van Nederland, jaargang IV.
E. W. Moes, Iconographia Batava, afl. 33—36.
Algemeen Nederlandsch Familieblad, jaargang I—XI.
F. Muller, Beschrijvende catalogus van 7000 portretten van Nederlanders, Amsterdam 1853.
De Oude Tijd, jaargangen 1863—1873.
Westfälisches Urkundenbuch, Band VII, Abl. 4. (1269—1280), Munster 1904.
Jean Loubier. Der Bucheinband in alter und neuer zeit, Berlin und Leipzig 1904.
Die Matrikel der Universität Rostock, Th. IV 2, Rostock 1904.
Album Studiosorum Academiae Gelro—Zutphanicae, MDCXLVIII—MDCCCXVIII. Accedunt nomina curatorum et professorum per eadem secula, cura D. G. van Epen, Hagae-Comitis 1904.
A. A. Beekman. Het Dijk- en Waterschapsrecht in Nederland vóór 1795. Afl. 1—4.

Lijst van Noord Nederlandsche Kronijken, met opgave van bestaande handschriften en litteratuur, door Mr. S. Muller Fz. Werken Historisch Genootschap te Utrecht, Nieuwe Serie n°. 31.

Verliezen:

Voor zooverre mij bekend, werden geene verliezen geleden.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het archief van de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven:*

In 1904 deed zich geene aanleiding voor afschriften van stukken te vragen ten behoeve van het onder mijn beheer staande depôt.

VIII. *Gebruik gemaakt van het archief door, en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan de heeren:

Burgemeester en Wethouders van Groningen, betreffende den rechtstoestand van de ophaalbrug te Oosterhoogebrug.

E. W. Moes te Amsterdam, a. betreffende Groninger regeeringsleden uit het geslacht Broijls of Broeils, en *b.* betreffende de schildersfamilie Wassenbergh.

Mr. W. Lunsingh Tonckens te 's Gravenhage, betreffende verschillende leden der familiën Tonckens en Tammens.

W. H. L. Uges te Breda, over de handschriften van het stadboek van Groningen.

Johan E. Elias te Amsterdam, betreffende de ambten, vervuld door eenige Groninger edellieden, gehuwd met de drie dochters van Mr. Joan Graafland; de familie-betrekkingen van Eger Tamminga enz.

B. H. de Graaff te Kloosterburen, betreffende een penning van 1584 aldaar gevonden.

Jhr. B. W. F. van Riemsdijk, directeur van het Rijksmuseum te *Amsterdam*, die biographische mededeelingen over den Groninger schilder Jan Jansen de Stomme ontving.

L. H. Bruininga te Noorddijk, betreffende een stokleggingsbrief van 1767. waarin een vaste huur aan de kerkvoogdij van Noorddijk zou zijn bepaald.

den Rijksarchivaris in Drenthe te Assen:
a. betreffende de correspondentie van den prefect van het Departement van de Westereems met den sous-prefect te Assen over de invoering van het kadaster, en *b.* betreffende een geschil tusschen Jr. Feije Sickinge en den drost van Boetzelaar.

Dr. jur. G. A. Keisselbach te Hamburg over de handelsbetrekkingen in de middeleeuwen tusschen het Deensche schiereiland, speciaal Sleeswijk en Holstein, met Groningen.

Dr. Max von Domarus, Königl. Archivar te Wiesbaden, over het verblijf van Prof. jur. Joh. Matthaeus uit Herborn te Groningen in 1627.

Mr. H. Hesse te Winschoten, betreffende de rechtsbeteekenis van „wandelend land" te Westerbroek.

S. Haagsma te Sneek, betreffende de familiebetrekkingen van den vice-admiraal Enno Doedes Star.

D. G. van Epen te 's Gravenhage, *a.* betreffende de leden en wapens der geslachten Engelhard en Engelhart; *b.* betreffende het wapen van Laman enz.

Gemeentebestuur van Haren, betreffende historische gegevens voor een wapen voor de gemeente Haren.

H. Adriani te Leeuwarden, betreffende Dr. Arius Adriani en zijn geslacht.

Mr P. A. Zeven te Wildervank, betreffende de beteekenis van eenige woorden in een uitspraak van 17 December 1776 van den drost der Oldambten.

C. W. Bruinvis te Alkmaar, betreffende de inschrijving van Arnold Kulenkamp als theol. student te Groningen.

Generaal-Majoor Sabron te Breda, over het Farmsummermeer, het latere afwateringskanaal tusschen Meedhuizen en Farmsum en over de belegering van Delfzijl.

Prof. dr. C. H. van Rhijn te Groningen, ten wiens behoeve uittreksels werden gemaakt van een aantal testamenten, waarbij goederen en renten aan de Martinikerk zijn vermaakt.

Dr. W. Zuidema te Amsterdam, die inlichtingen ontving over het huisarchief Fraeijlemaborg en het archief van het gericht Slochteren.

den Directeur van het Huisarchief van H. M. de Koningin, te wiens behoeve een onderzoek werd ingesteld omtrent een verblijf van de Koninklijke Familie in de Noordelijke Provinciën gedurende het jaar 1841.

Mr. J. D. van Ketwich Verschuur te 's-Gravenhage omtrent de familie Helmolt.

J. Huges te Sappemeer, die uitvoerige mededeelingen ontving over de oudste geschiedenis van Appingedam, over den buurbrief en over het oudste bestuur dier plaats.

C. H. Peters te 's-Gravenhage, wien zeer uitvoerige mededeelingen werden gedaan over de oudste geschiedenis van Groningen.

Mr. H. de Visser te Groningen, betreffende verschillende bepalingen van erfrecht naar het Oud-Groningsche stadsrecht en de latere ordonnantiën.

J. A. R. Kijmmell te Assen over de familiën de Mepsche, Horenken en Thedema.

Jhr. J. H. van Reigersberg Versluijs te Amsterdam betreffende de familie de Waal.

F. M. Roest van Limburg te Dordrecht over het optreden in de Groningsche geschiedenis van Engelbert en andere oudere Nederlandsche leden van het geslacht Nassau.

de Archivaris der stad Hamburg, die inlichtingen vroeg over het recht van vischvangst op de Noordzee door Engeland, in het midden der 17e eeuw.

B. H. Swarte, can. ord. Praem. aan de abdij Park bij Leuven, over het voorkomen van oude kerkmuziek (voornamelijk van de Praemonstratensers) te Groningen.

A. H. Smith te Zuidbroek, betreffende eene spotpenning geslagen op de Pragmatieke Sanctie.

Jhr. Mr. Th. van Riemsdijk te 's-Gravenhage, betreffende de verleening van karspelzegels aan Scheemda en Nieuw-Scheemda.

M. Pitiscus, Oberleutn. te Halberstadt, over het verblijf van Samuel Pitiscus aan de hoogeschool te Groningen.

De Archivaris der gemeente Leeuwarden, betreffende een huwelijk gesloten tusschen Marten Wijchers en E. Laman.

Dr. H. T. Colenbrander te 's Gravenhage, over de citoyenne Palm-Aelders.

Verder werden nog afschriften van verzegelingen, meerendeels beklemcontracten, verstrekt aan de h.h. notarissen: *W. Boer* te *Veendam*, *J. J. Offerhaus* en *G. Fontein* te *Winschoten*, *Mr. W. A. Offerhaus* te *Nieuwolda*, *D. F. Oudenampsen* te *Wildervank* en *Mr. F. van der Tuuk* te *Groningen*, alsmede aan de h.h. *Mr. W. J. Koppius* en *J. Uden Masman* te *Groningen*, *Mr. H. Hesse* te *Winschoten*, *J. H. Nieboer* te *Scheemda*, *ds. H. P. Meeuwenberg* te *Slochteren* en *J. L. van Noord* te *Nieuwolda*.

Stukken, behoorende tot het Rijksarchiefdepôt te Groningen, werden op verlangen toegezonden naar:

het Rijksarchief te Assen:

a Brandordonnantiën van Groningen uit de 17e eeuw;

b. Recueil méthodique des droits, décrets etc. sur le cadastre 1812;

c. Uitgaande brieven van den prefect van de Westereems, 1e divisie, 2e bureau, 1812;

d. dll. 17 en 27 der Verzameling van stukken en twee dossiers betreffende de totstandkoming van het convenant van 1817. Laatgenoemde stukken ten behoeve van den heer *Y. Zijlstra* te *Assen*.

de Universiteitsbibliotheek te Leiden:

de stukken in het Register van het Archief gemerkt 1788 n°. 29, 1795 n°. 37, 1803 n°. 18, ten behoeve van den heer *J. H. de Sitter* aldaar.

het Gemeente-archief te Amsterdam:

twee protocollen van het gericht van Slochteren (XV a^1 en a^2), ten behoeve van *Dr. W. Zuidema* aldaar.

de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam:

het Oldermansboek, twee deelen der Staatsresolutiën en de stukken in het Register van het Archief gemerkt 1276 n°. 1,

1670 n°. 8, 1670 n°. 9, en H. S. in folio n°. 271, ten behoeve van *dr. M. Schoengen* in zijne hoedanigheid als lid der Commissie voor de uitgave van een Paleographisch Handboek.

den heer Ingenieur van het waterschap Westerwolde te Winschoten:

de stukken gemerkt n°. 11 en 12 uit het archief van het Tienkarspelen-Zijlvest.

den heer Secretaris van het waterschap Reiderland te Beerta:

de stukken gemerkt n°. 11, 31 en 38*a* uit het archief van het Vierkarspelen Zijlvest.

het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage:

een copie naar de kaart der stad Groningen van Jac. van Deventer, ten behoeve van den heer *C. H. Peters.*

het Stadhuis te Groningen:

de stukken gemerkt n°. 1, 7, 11, 21, 25, 27, 36 uit het archief van het Vier- en Vijfkarspelen-Zijlvest, ten behoeve van den heer Rentmeester der Stadsbezittingen:

Wederkeerig werden aan het Rijksarchief in Groningen stukken toegezonden om in de leeskamer van het archiefgebouw te worden bestudeerd:

Ten behoeve van den heer *J. S. Theissen*, litt. belg. docts. te *Groningen*:

a. Uit de Rijksarchieven te Brussel en te Leeuwarden: verschillende bundels stukken betrekkelijk den toestand van Friesland in den Saksischen tijd en onder Karel V;

b. uit het Rijksarchief te Leeuwarden: het testament van Sijts Tjaerda in 1540;

c. uit de Bibliotheek van het Friesch Genootschap te Leeuwarden: stukken betrekkelijk als sub *a* bedoeld.

Ten behoeve van *Mr. H. D. Guijot te Groningen*:

a. Uit het gemeente-archief te Kampen: het doop- en trouwboek van de Waalsche gemeente te Kampen;

b. Uit het gemeente-archief te Haarlem: een bundel stukken betreffende de Societeit der Fransche dames te Haarlem, en een boek betreffende de inkomsten en uitgaven van gemelde Societeit.

Ten behoeve van den heer *C. H. van Fenema*, jur. cand. te *Groningen*

Uit de Koninklijke Bibliotheek een achttal manuscripten betrekkelijk de geschiedenis van Kampen.

Een aantal charters en manuscripten werden uit verschillende archieven en bibliotheken te leen ontvangen ten behoeve van *Dr. M. Schoengen* uit *Leeuwarden*, die als privaat-docent aan de Groningsche Universiteit verbonden is, o. a. een groot aantal stukken uit Leeuwarden; verder uit de Universiteitsbibliotheek te Giessen een manuscript, waarin zich een afschrift bevindt der „Chronica abbatum Horti S[te] Mariae et Lidlumensium", en uit de Koninklijke Bibliotheek te Brussel een viertal manuscripten, genummerd: 6717—21, 7201, 7202 en 11452.
De werkzaamheid van den heer *Schoengen* had ten gevolge, dat door verschillende bezoekers van diens college herhaaldelijk het archief werd bezocht, terwijl ook, ten behoeve van het palaeographisch onderwijs een aantal photographieën werden genomen van charters uit het archief.

Het archief werd persoonlijk bezocht en de daar aanwezige stukken werden geraadpleegd door de genoemde heeren, te wier behoeve stukken waren overgezonden, alsmede door de heeren:

1e Luitenant G. Snel, die zijne krijgsgeschiedkundige onderzoekingen voortzette.

Dr. T. J. de Boer te Groningen, die de pamfletten en curiosa, in de bibliotheek van het Rijksarchief van Groningen bewaard, raadpleegde.

M. de Muinck Keizer em. predikant *te Groningen*, die een uitvoerig onderzoek instelde naar de aankomsttitels en beklembrieven der eigendommen en grondpachten van de Ned. Herv. kerk te Meeden.

G. A. Wumkes, predikant te Zeerijp, die resolutiën en preeken raadpleegde om tot de kennis te komen van het kerkelijk leven in de Ommelanden in de 17e eeuw.

J. J. H. Bange, stenograaf te Groningen, die onderscheidene soorten geheimschrift uit de 16e eeuw bestudeerde.

Mrs. W. J. Koppius en *H. Schaap, advocaten en procureurs te Groningen*, die onderzoekingen instelden en later uitvoerige inlichtingen ontvingen omtrent de verhouding van de Diaconie van het Karspel Maarhuizen ten opzichte van de Diaconie der

Ned. Herv. Gem. te Obergum. Mr. Koppius bezocht later nog het archief in gezelschap van den heer *P. L. Hemmes* van Groningen, ten einde een onderzoek in te stellen in de Stadsschuldprotocollen.

R. W. Roggenkamp te Delfzijl, die onderzoekingen instelde over de geschiedenis zijner woonplaats.

C. H. Peters te 's Gravenhage, die herhaalde malen het archief bezocht en antwoorden op tal van vragen betreffende de geschiedenis van Groningen ontving.

Prof. dr. C. H. van Rhijn te Groningen, die inzage nam van enkele stukken betrekkelijk de Martinikerk van Groningen.

T. Zondag te Roden, die inzage nam van verscheidene stukken uit het Huisarchief Ewsum.

De *studenten*, die de colleges in palaeographie, diplomatiek enz. van den privaat-docent *dr. M. Schoengen* volgden, en als zoodanig een paar malen onder leiding van hunnen leermeester een aantal tevoren daartoe uitgezochte charters en handschriften kwamen bestudeeren.

P. A. Meilink, litt. cand. te Groningen, die inlichtingen ontving omtrent enkele in het Groningsche archief aanwezige cartularia.

Mr. S. Boltjes, notaris te Appingedam, die een onderzoek instelde naar de grenzen van twee beklemmingen onder Amsweer gelegen.

C. H. van Fenema, jur. cand. te Groningen, die herhaalde malen het archief bezocht, teneinde onderzoekingen in te stellen omtrent het recht van groot- en klein burgerrecht in Kampen. Hij bestudeerde daartoe ook h. s. s. ontvangen uit de Kon. Bibliotheek. Ter bestudeering van het schrift raadpleegde deze heer enkele zestiendeëeuwsche Groningsche stadsrekeningen.

L. de Vries Hzn. te Groningen, die inzage nam van verschillende Groningsche schuldprotocollen betrekkelijk den eigendom van een muur tusschen zijn huis in de Brugstraat en het daarnaast gelegen perceel.

H. J. Onnes te Beerta, die inzage nam van enkele protocollen uit het archief van het Vierkarspelen-Zijlvest.

J. H. Nieboer te Scheemda, die inlichtingen ontving over een grondpacht onder Scheemda.

W. H. L. Uges, litt. belg. docts. te Breda, die de oudste op het archief aanwezige documenten in de landstaal raadpleegde, teneinde na te gaan, welke specifiek Groningsche elementen daarin voorkomen.

Carl. S. Petersen te Copenhagen, die inzage nam van enkele archivalia betrekkelijk de geschiedenis van Denemarken.

IJ. Zijlstra te Assen, die verschillende inlichtingen ontving over de totstandkoming van de Semslinie.

Dr. W. Zuidema te Amsterdam, die onderzoekingen instelde over het geslacht Piccardt.

Mr. J. T. A. M. Wierdels te Nijmegen, die over het geslacht Papinck verschillende stukken raadpleegde.

Jan de Waard te Groningen, die inzage nam van de ledenlijst van het Goudsmedengild en van de registers op de Raadsresolutiën, ten behoeve van een door hem bewerkte studie over de penningen, geslagen ter gelegenheid van Groningens ontzet in 1672.

W. Meijer te 's Gravenhage, die verschillende kronieken, raadsresolutiön, verbalen van Syndici enz betrekkelijk de verhouding van Groningen tot de Emder Synode van 1568 tot 1571 raadpleegde.
Den heer *Meijer* werden later nog inlichtingen omtrent deze aangelegenheid toegezonden.

Dr. H. Reimers te Aurich, die verschillende stukken betrekkelijk Ubbo Emmius raadpleegde.

Dr. phil. Conrad Borchling te Göttingen, die inzage nam van verschillende manuscripten van het Oost-Friesche landrecht van graaf Edzard.

Ds. P. H. Meeuwenberg te Slochteren, die verschillende stukken raadpleegde over de geldigheid van eene stem in de collatie van Schildwolde.

Prof. dr. P. H. Schoute te Groningen, die een onderzoek instelde in de archieven van Curatoren der Groningsche Hoogeschool en van den Academischen Senaat, ten einde eene briefwisseling op te sporen, gevoerd naar aanleiding van de benoeming van *J. Bernouilli* tot hoogleeraar te Groningen.

H. A. de Joncheere, inspecteur der directe belastingen te *Hoogezand*, die inzage nam van enkele Bulletins des lois van 1810.

W. Boutelje, secretaris der Joodsche Gemeente te *Groningen*, die inlichtingen ontving over de oprichting van eene Joodsche gemeente en over de geschiedenis der Israëlieten te Groningen.

Dr. F. G. Groneman te Groningen, die inlichtingen ontving over enkele punten van de oudste geschiedenis van Groningen en verschillende Drentsche Volksalmanakken raadpleegde.

J. C. A. Uden Masman te Groningen, die inlichtingen vroeg omtrent oude lijfrentebrieven en afschriften verkreeg van enkele dezer in het Groningsch Archief aanwezige brieven.

J. Meijer te Tripscompagnie, die een onderzoek instelde naar een 18e-eeuwsche verzegeling, verleden voor den richter van Scharmer.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente- en waterschapsarchieven.*

Het voornemen, in mijn vorig jaarverslag medegedeeld, betreffende de overbrenging in 1904 van het gedeelte oud-archief der stad Groningen, thans nog ten raadhuize bewaard, naar het onder mijn beheer staande archiefdepôt, is door verschillende omstandigheden niet kunnen worden verwezenlijkt. Het staat thans op de agenda van het jaar 1905.

Van het bestuur van het waterschap Vierburen te Spijk, tot hetwelk ik mij bij schrijven van 22 Januari 1903 had gericht, het bestuur in overweging gevende de nog onder het bestuur berustende registers en stukken van het voormalig Dijkrecht de Vierburen te willen voegen bij het reeds in het Rijksarchiefdepôt te Groningen geplaatste overige archief van genoemd Dijkrecht, mocht ik ook in 1904 niets als een volhardend stilzwijgen bespeuren.

De heer *P. H. Meckhoff Doornbosch* te *Baflo*, aan wien door het hoofdbestuur van het waterschap Hunsingo was opgedragen het maken van een uitvoerigen Catalogus van den inhoud van de oude Zijlvestenij- en Dijkrechtarchieven onder dat hoofdbestuur berustende (zie den in 1901 door mij uitgegeven Catalogus der Inventarissen van de Archieven der voormalige Zijlvestenijen en Dijkrechten in de prov. Groningen, blz. 283—350), wendde zich tot mij met het verzoek bij het tot stand brengen van zijn werk voorlichting en hulp te mogen genieten van den adjunct-

commies aan het archief, *Mr. P. G. Bos.* Volgaarne heb ik aan dat verzoek voldaan en den adjunct-commies verlof gegeven ook in de diensturen den heer *Doornbosch* behulpzaam te zijn.

Als resultaat van dien gemeenschappelijken arbeid is in de maand Februari van het jaar 1905 verschenen het nauwkeurig bewerkte, 468 bladzijden groote werk getiteld: „Catalogus der archieven van de verschillende Zijlvestenijen en Dijkrechten welke thans het waterschap Hunsingo vormen".

Groningen, 24 Februari 1905.

De Rijksarchivaris in Groningen,

J. A. FEITH.

Inventaris van de Huisarchieven Menkema en Dijksterhuis.

Bijlage.

INLEIDING.

De familie Lewe van Nijenstein schonk in 1902 — als erfgenaam van Jhr. Gerbard Alberda van Menkema en Dijksterhuis († 22 April 1902) — aan het Rijksarchief te Groningen een zevental kisten, benevens een loketkast, waarin een groot aantal stukken, die te zamen de archieven vormden van de verschillende bewoners der kasteelen Menkema en Dijksterhuis, waarvan de laatste met Jhr. Alberda was gestorven.

Korten tijd nadat deze stukken waren aangekomen, begonnen de heer Rijksarchivaris en ik met een voorloopige schifting; toen deze was voltooid, werd de verdere bewerking, alsmede het ineenzetten van den inventaris, aan mij opgedragen. Bij dezen arbeid mocht ik bij voortduring belangstellende medewerking van Mr. Feith ontvangen.

Aan de vriendelijke opmerkingen van Jhr. Mr. J. F. Lewe van Nijenstein te Amsterdam heb ik het te danken, dat tal van kleine onnauwkeurigheden en onjuistheden werden weggenomen.

De vraag kan opkomen, waarom hier gesproken wordt van één huisarchief van twee kasteelen en niet van een archief Menkema en een archief Dijksterhuis.

Hierop kan worden geantwoord, dat deze beide burchten nu eens weer samen in een hand, dan weer in het bezit van verschillende leden der familie Alberda waren, zoodat volledige scheiding eigenlijk zoogoed als onmogelijk was en in elk geval tot niets zou hebben gediend.

Van een vroegere ordening was in de massa, zooals die op het Rijksarchief kwam, zeer weinig te bemerken. In de loketkast, waarin een zeer groot aantal charters waren geborgen, was nog een spoor van regelmaat te bespeuren, maar de klaarblijkelijk hier gevolgde orde was zoo slecht volgehouden, dat zij niet weer te herstellen viel, terwijl zij bovendien nog een niet volgbaar richtsnoer zou geweest zijn.

De heeren Alberda — en evenzeer de andere families, wier archieven gedeeltelijk in dezen inventaris zijn opgenomen — waren, zooals talrijke adellijke families te platten lande, redger of grietman, overste schepper van eene zijlvestenij, administreerend kerkvoogd van verschillende kerken in hunne omgeving enz. Een groot aantal stukken — door hen in hunne qualiteit ontvangen of opgemaakt — zijn onder hen blijven berusten, hoewel zij niet tot het familie-archief behoorden. Deze stukken zijn daarom gebracht onder de rechterlijke archieven en onder de zijlvestenij-archieven, die reeds in het Rijksarchief werden bewaard, of zij zijn, als kerkelijke archieven, afzonderlijk geïnventariseerd.

Niet alle stukken echter, door iemand in qualiteit opgemaakt en ontvangen, dienden uit het familie-archief te worden verwijderd. Een lid der Staten-Generaal b.v. ontvangt als zoodanig afschriften van besluiten, waarvan de origineelen in het archief der Staten zelf blijven berusten. Een afschrift als hier bedoeld is, komt dan in het persoonlijk archief van een bepaald lid der familie „in qualiteit van lid der S.-G."

Deze scheiding — in qualiteit en als particulier — is het geheele archief door volgehouden bij verschillende leden der familie Alberda en de daaraan verwante families. De aanstellingen tot ambten zijn beschouwd als een onderdeel — schoon afzonderlijk verantwoord — van de ingekomen stukken bij den desbetreffenden persoon als particulier ingekomen, niet als stukken in qualiteit ontvangen. De stukken bij een bepaald persoon ingekomen of door hem opgemaakt als collator, zijn niet bij elkaar gebracht tot archieven van afzonderlijke collaties: het zijn geen van alle stukken, die bestemd waren om in het archief van „den collator" als zoodanig te blijven berusten, maar grootendeels afschriften van stukken of concepten, die bestemd waren als leggers tot persoonlijk gebruik van den collator.

De groep *a*. „Persoonlijk" is weer onderverdeeld in de volgende groepen:

1 . Ingekomen stukken.
2⁰. Aanstellingen enz.
3⁰. Uitgaande stukken.
4⁰. Familieaangelegenheden.
5⁰. Contracten van correspondentie.
6⁰. Vermogensaangelegenheden.
7⁰. Bestekteekeningen.
8⁰. Processen.

Deze indeeling, die door bijkomende omstandigheden niet overal streng kon worden volgehouden, behoeft weinig verklaring.

De aanstellingen vormen een afzonderlijke afdeeling, omdat hieruit kan worden gezien, welke ambten alzoo door een bepaald persoon zijn bekleed, zoodat een overzicht van zijne werkzaamheden kan worden verkregen. Dat de contracten van correspondentie afzonderlijk genoemd zijn, vindt zijne reden hierin, dat het mij gewenscht voorkwam in den inventaris ook eenigermate de aandacht te vestigen op de daarin vervatte, in de achttiende eeuw zooveel voorkomende praktijken.

De groep *b*: „In qualiteit" is onderverdeeld naar de verschillende ambten, welke door den persoon, wiens archief werd opgegeven, waren bekleed.

Onder de afdeeling „Vermogensaangelegenheden" sub *a* zal men niet vinden gesproken van aankomsttitels van zakelijke rechten op onroerende goederen, noch van eigendomsrechten van onroerende goederen.

Dit komt, omdat ik het volkomen eens ben met de opmerking van Mr. J. C. Overvoorde in Nederlandsch Archievenblad 1900—1901, blz. 145. Aankomsttitels toch van onroerende goederen enz. kunnen niet tot het „persoonlijk archief" van den eersten kooper worden gebracht. Evengoed als zij voor den eersten kooper de aankomsttitels zijn, zijn zij voor den volgenden bezitter de titels, waarmede deze zijn eigendom verdedigt. Er moet, zooals Mr. Overvoorde het uitdrukt, vooral nadruk worden gelegd op het tastbaar verband tusschen die stukken en de bezittingen zelf Die bezittingen moeten op den voorgrond staan en daarom heb ik in de 6e, 7e, 8e, 9e en 10e afdeeling al dergelijke aankomsttitels bij elkaar gevoegd en ze gerangschikt naar de plaatsen, waar de onroerende goederen liggen. Onder deze afdeeling zijn ook gebracht de processen, die over zakelijke rechten of over den eigendom dier onroerende goederen of rechten hangen; hebben de processen betrekking op eenig persoonlijk recht, dan zijn zij gebracht onder het persoonlijk archief van eischer of verweerder.

Een zelfde gedachte, als hier is gevolgd, moet echter ook gelden voor huwelijkscontracten, voor boedelscheidingen, voor testamenten. Deze acten toch zijn niet alleen van belang voor degenen, die ze hebben opgemaakt, maar ook voor hunne rechtsopvolgers.

Behalve deze theoretische gronden echter zijn er nog redenen van practischen aard, die mij de hier toegepaste methode doen verkiezen boven die, welke bij vroeger bewerkte familiearchieven is gekozen. Gesteld, een eigendomsbewijs wordt gebracht tot het ar-

chief den eersten kooper onder de Alberda's en men is zoo gelukkig tegelijk met dit bewijs alle vroegere aankomsttitels van dit bepaalde goed bij elkaar te vinden, die dan ook onder het persoonlijke archief van dien bepaalden Jhr. Alberda worden gebracht. Maar is het altijd gemakkelijk, al die vroegere aankomstbrieven bij elkaar te vinden? Ontbreekt daar nooit een schakel tusschen, zijn namen van kooper en verkooper, is de omschrijving der grenzen in het stuk altijd nauwkeurig uitgedrukt? Immers neen. En het gevolg hiervan? Dat men, naast de stukken, die dan wel onder een bepaald lid der familie kunnen worden gebracht, een veel grooter aantal krijgt van stukken, waarmede dat niet het geval is. Gevolg hiervan is ongewenschte versnippering. Een van de practische doeleinden immers, die men met de samenstelling van een inventaris van een familie-archief wil bewerken, is, dat klaarheid kan worden verkregen omtrent den toestand van het familie-eigendom. En deze klaarheid valt immers gemakkelijker te verkrijgen, wanneer men in eene afdeeling alle aankomsttitels bij elkander aantreft, dan dat men onder tal van afdeelingen moet trachten te vinden, wat men zoekt.

Eveneens op praktischen grond meen ik de aanwezigheid van afdeelingen als huwelijkscontracten, boedelscheidingen enz. te kunnen verdedigen. Het is waar — wanneer wij nu de theoretische overweging, eenige regels vroeger gegeven, achterwege laten — op sommige huwelijkscontracten enz. staat in dorso de naam van den bezitter van dat stuk aangegeven; hetzij dat het een der partijen zelf is, hetzij een der getuigen. Maar dat is slechts bij uitzondering het geval. En moet er dan in andere gevallen maar naar worden geraden? Moet dan een dergelijk contract maar onder het hoofd van een der partijen worden gebracht? En hoe te handelen wanneer er meer contracten aanwezig zijn, zonder dat op een van alle op voldoende wijze zijne herkomst aangegeven staat?

Het schijnt mij verkieslijker, de vraag omtrent de meerdere of mindere zekerheid te ondervangen, door een algemeene afdeeling te maken, waaronder in chronologische volgorde alle huwelijkscontracten zijn te vinden. Voor testamenten geldt hetzelfde. Een testament kan, het is waar, tot den boedel van den erflater behooren, als zijnde „eene akte, houdende de verklaring van hetgeen „iemand wil, dat na zijnen dood zal geschieden." Nu zijn er testamenten — zij het dan afschriften — waarvan uitdrukkelijk blijkt, dat zij zeer bepaald behooren niet tot den boedel van den erflater. Deze moeten dus elders worden geplaatst. Gevolg hiervan is weer gebrek aan uniformiteit. Boedelscheidingen kunnen worden gebracht tot een der partijen, maar meestal

moet hier waarschijnlijkheid treden in plaats van zekerheid. Hetzelfde kan voor inventarissen gelden.

Bij al deze stukken treedt als practisch belang het meest op den voorgrond het doen van genealogische naspeuringen. Deze kunnen nu het gemakkelijkst en volledigst worden verricht, wanneer men ze alle in chronologische volgorde onder een hoofd bij elkander plaatst.

De inhoud dezer stukken is in zeer verkorten vorm opgegeven. De regestvorm is niet gekozen, omdat dit hier niet anders dan noodelooze omhaal zou zijn.

Bij de samenstelling der overige afdeelingen hebben ook vooral practische overwegingen voorgezeten. In de veertiende afdeeling zijn ongetwijfeld stukken aanwezig, die onder het persoonlijk archief, afdeeling „Ingekomen stukken", van een bepaald lid der familie konden zijn gebracht. Maar dan zouden ze daar zijn begraven, terwijl de stukken, die geen bepaald onderdak zouden hebben kunnen vinden, van de andere zouden gescheiden zijn en in een algemeene afdeeling zouden zijn ondergebracht.

De vijftiende en zestiende afdeeling zouden hier niet moeten zijn opgenomen, wanneer voor een familie-archief geheel dezelfde regels golden als voor het archief van eene corporatie.

Het verband echter met de familie spreekt bij stukken als de in deze afdeelingen voorkomende, sterk; de door de familieleden vervaardigde academische proefschriften, de schoolboekjes enz. te hunnen gebruike samengesteld, de poëzie-albums en teekencahiers door hen met verzen en teekeningen voorzien, behooren mijns inziens in een *familie*-archief niet oneigenaardig tehuis.

Ten slotte nog dit Bij de namen der families Alberda, Gruijs, Lewe, de Hertoghe e. a., namen, die schier op elke bladzijde van dezen inventaris voorkomen, heb ik niet telkens den adelijken titel vermeld. Ik achtte dit een noodelooze verstoring voor den lezer. Wel vermeldde ik den titel, wanneer er sprake was van een niet-Groningsche familie.

Ik meen hiermede voldoende te hebben toegelicht de wijze, waarop ik bij het bearbeiden van dezen inventaris ben te werk gegaan. Hare samenstelling wijkt af van de tot dusverre op het Groningsch Archief bij familie-archieven gevolgde werkwijze; ik hoop, dat deze afwijkingen uit theoretisch oogpunt niet te zeer mogen worden veroordeeld, dat zij, in practisch opzicht, het gebruik van den inventaris mogen vergemakkelijken.

Groningen, April 1904.

P. G. Bos.

INVENTARIS.

EERSTE AFDEELING

bevattende de stukken, welke geacht kunnen worden te behooren tot de archieven van bepaalde personen.

FAMILIE ALBERDA.

I.

MELLO ALBERDA VAN MENKEMA

Geb. 15 November 1642 † 3 Juli 1698, zoon van Reint Alberda († 4 Februari 1653) en Habina Ubbena († 25 Juli 1669), gehuwd 18 Februari 1664 met Susanna Tamminga geb. 26 April 1646, † 26 April 1680, dochter van Onno Tamminga en Elizabeth Rengers van Luidema.

a. Persoonlijk.

Aanstellingen enz

1. Commissiebrief met proces-verbaal van eedsaflegging als Raad der Admiraliteit van Amsterdam 1672. 1 charter.

Familieaangelegenheden.

2. Décharge uit de voogdij aan Egbert Clant, Mello Alberda en Gerrijt Blencke, boekhouder der West-Indische compagnie, gegeven door den heer van Luidema. 1699. 1 charter.

Contracten van correspondentie.

3. Contract van correspondentie over de Ommelander ambten aangegaan tusschen Mello Alberda en Onno Tamminga van Bellingeweer. (met bijlage) 1671. 2 stukken.

b. In qualiteit.

Als President van Gedeputeerden van Stad en Lande.

4. Resolutie van gecommitteeerden der Ommelanden in zake eenige moeilijkheden, ontstaan door het verleenen van hulp aan Mello Alberda, president van Gedeputeerden, bij het gevangen nemen van een genoemden heer lastig vallenden persoon. 1668. 1 stuk.

II.

WILLEM ALBERDA OP 'T ZAND,

Geb. 1632 † 11 October 1702, broeder van Mello Alberda (no. I), ongehuwd.

5. Verleening van rechten aan Willem Alberda door procureur, receveur enz. van de Universiteit van Orleans. 1655, 1 charter.

III.

WILLEM ALBERDA VAN GODLINZE,
later VAN DIJKSTERHUIS,

Geb. 1675 † 19 November 1721, zoon van Mello Alberda (no. I), gehuwd 1° (20 November 1703) met Margaretha Josina Horenken van Dijksterhuis († 1705), dochter van Gerhard Horenken en Bouwina Clant en 2° (24 Juli 1716) met Clara Alberda van Eenum, douairière Jarghes, vrouwe van Tackenborg, dochter van Reint Alberda van Eenum.

a. Persoonlijk.

Aanstellingen, enz.

6. Aanstelling van Willem Alberda tot Raad van Admiraliteit te Harlingen door de Staten-Generaal. 1715. 1 charter.

Contracten van correspondentie.

7. Contract van correspondentie over de ambten en emolumenten in Halfamsteradeel tusschen Willem Alberda, heer van Dijksterhuis en Unico Allard Alberda, heer van Menkema. 1708. 1 charter.

8. Contract van correspondentie over de ambten en emolumenten in Halfamsteradeel tusschen Willem Alberda, heer van Dijksterhuis, Unico Allard Alberda, heer van Menkema en Berent Coenders, heer van Luidema. 1710. 1 charter.

Vermogensaangelegenheden.

9. Stukken betreffende bonghaver en dekenlammeren te Uithuizen en Uithuizermeeden. Begin 18e eeuw. 1 bundel.

10. Lijsten van aankomsttitels van bezittingen en rechten, behoorende bij het huis ten Dijke, eigendom van Willem Alberda. ± 1718. 2 stukken.

11. Quitantie van Leevy Sijmons voor Willem Alberda wegens verkoop van een aantal juweelen cieraden. 1706. 1 stuk.

12. Stukken betreffende eene tusschen Gerhard Horenken en Willem Alberda van Dijksterhuis aangegane ruiling van goederen, rechten en gelden. 1706—1709. 1 dossier.

13. Afrekening en wederzijdsche décharge tusschen Gerhard Horenken en Willem Alberda van Dijksterhuis wegens wederzijds geruilde goederen, rechten en gelden. 1709. 1 charter.

14. Quitantiën voor Willem Alberda van Dijksterhuis wegens betaling van gedeelten koopschat van Warfumborgh. 1708—1711. 3 stukken.

Processen.

15. Stukken in het proces in revisie tusschen Willem Alberda en Maurits Clant van Hankema over de wettigheid van den verkoop van het huis Hankema cum ann. 1704—5. 1 dossier.

16. Stukken in het proces van een aantal ingezetenen van Westernieland contra den schatbeurder van Pieterburen over

de betaling van achterstallige extraordinaris verpondingen 1708—9. 1 dossier.

17. Stukken in het proces van Willem Alberda tegen J. Polman van Godlinze over de betaling van de helft van het orgel in de kerk te Godlinze. 1715—16. 1 dossier.

18 Stukken van verschillende processen, voortvloeiende uit den verkoop van de borg Rengerda te Godlinze, de slijting van dijkrechten te Godlinze en Spijk, de slijting van redgerrechten in de Vierburen, de benoeming van een schatbeurder in het karspel Godlinze, in welke processen Willem Alberda als vroegere eigenaar is betrokken. 1711—1723. 6 dossiers in 1 bundel.

19. Stukken in het proces van den ontvanger H. J. Gruys tegen Willem Alberda over het niet betalen van het provinciale contingent der vrijwillige verkooping van „de borch Oosterhuisen" te Eenrum. 1720—21. 1 dossier (onvolledig).

b. In qualiteit.

Als lid van verschillende colleges van Provinciaal bestuur.

20. Besluiten van den Stadhouder Hendrik Casimir betreffende de in Stad en Lande te heffen aequivalenten. 1693. 2 stukken.

21. Staatsresolutiën betreffende het bedienen van verschillende ambten door paapsgezinden, mennonieten enz. 1679, 1685, 1695.

22. Rapport der Heeren Gecommitteerden van Stad en Lande tot de Noorder- en andere ingedijkte landen. Begin 18e eeuw. 1 stuk.

23. Extracten uit de besognes der Heeren Gecommitteerden tot de dijken cum plena, inzonderheid betreffende de dijken van Westernieland, Pieterburen enz. 1718—1721. 1 bundel.

24 Aanteekeningen over het aandeel in de aequivalenten door heeren Gedeputeerde Staten in 1719—1721 genoten. 2 stukken.

Als lid der Staten-Generaal.

25. Rapporten, missives, placcaten en andere gedrukte en geschreven stukken, ingekomen bij Willem Alberda als lid der Staten-Generaal. 1663—1720. 1 pak.

Als redger.

26. Overeenkomst gesloten tusschen een aantal eigenaren van jurisdictiën over het straffen van misdadigers. Begin 18e eeuw. 1 stuk.

IV.

CLARA ALBERDA VAN EENUM, DOUAIRIÈRE ALBERDA VAN DIJKSTERHUIS.

(Zie n°. III).

Vermogensaangelegenheden.

27. Quitantiën van dood- en begrafeniskosten van Willem Alberda van Dijksterhuis. 1721—22. 1 pak.

28. Quitantiën wegens rekeningen van huishoudelijken aard. 1722. 1 pak.

29. Quitantiën wegens de verteringen door de landdagscomparanten in Maart gemaakt op kosten van Clara Alberda van Dijksterhuis. 1723. 1 pak.

V.

UNICO ALBERDA VAN MENKEMA,

Geb. 18 April 1676, † 6 Sept. 1714, zoon van Mello Alberda (n°. I), gehuwd (13 Sept. 1701) met Everdina Cornera van Berum, geb. 1678, † 3 Dec. 1751, dochter van Bernard van Berum en Wendela Cunera Ubbena.

Ingekomen stuk.

30. Besluit van den Ommelander landdag, Unico Allard Alberda, als nieuwen heer van Menkema tot de bediening der hooge ambten te admitteeren. 1700. 1 stuk.

Contracten van correspondentie.

31. Contract van correspondentie over de ambten en emolumenten in Halfamsteradeel tusschen Gerhard Horenken van Dijksterhuis en Willem Alberda ter eene en Onno Tamminga van Alberda en Unico Alberda van Menkema ter andere zijde. 1699. 1 charter.

32. = n⁰. 31. 1700. 1 charter.

33. = n⁰. 31. 1701. 1 charter.

34. Contract van correspondentie over de ambten en emolumenten in Halfamsteradeel tusschen Willem Alberda van Dijksterhuis ter eene en Unico Allard Alberda van Menkema ter andere zijde. 1708. 1 charter.

35. = n⁰. 34. 1710. 1 charter.

VI.

EVERDINA CORNERA VAN BERUM, DOUAIRIÈRE UNICO ALLARD ALBERDA VAN MENKEMA.

(Zie n⁰. V).

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

36. Brieven ingekomen bij Everdina Cornera van Berum, douair. U. A. Alberda van Menkema. 1736. 1 pak.

Vermogensaangelegenheden.

37. Regeling met J. B. Writzers gemaakt over de waarneming van het ambt van gecommitteerde. 1717. 1 stuk.

38. Afrekeningen tusschen E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis en Dr. Adriani betreffende o a. de aequivalenten en de waarneming van ambten. 1718—1737. 1 pak.

39. Afrekeningen met den geconstitueerden redger van Adorp en Harssens wegens de ontvangsten en uitgaven van den voor E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis bedienden rechtstoel. 1736—37, 1739—40, 1744. 2 stukken.

40. Stukken betreffende de slijting van het redgerrecht van Obergum, Saaksumhuizen en Maarslacht c. a. door den geconstitueerde van E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis. 1736—37. 1 dossier.

41. Aanteekeningen betreffende de ontvangst van de rechtstoelen van Usquert en Uithuizen. 1714—1745 (met lacunes). 1 pak.

42. Breukcedulen met daarbij behoorende afrekeningen van de schouwingen van wegen. straten, tochten, pompen, uitwateringen enz. te Uithuizen en Uithuizermeeden. 1720—1747. 1 pak.

43. Breukcedulen van de schouwingen en afrekeningen met E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis betreffende 1°. den dijk, 2°. den weg van het Oosteinde, 3°. den weg van het Westeinde, 4°. de vonders, 5°. het bonghaver- en dekenlammergeld, alles te Usquert. 1743—1745. 1 pak.

Processen.

44. Rechtsgeleerd advies in een geschil tusschen E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis en haren schoonzoon C. F. von Wartensleben over het huwelijkscontract. 1736 (met bijlage). 2 stukken.

b. I n q u a l i t e i t.

Als collatrice van Breede.

45. Adres van E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis als collatrice van de Breede over het vacant houden van de predikantsplaats aldaar (met apostille). 1728. 1 stuk.

Als collatrice van Uithuizen.

46. Beroepingsbrief van Conradus Appelius tot predikant te Uithuizen (afschrift). 1744. 1 stuk.

47. Kondigcedul, uitgevaardigd door E. C. van Berum douair. Alberda van Dijksterhuis betrekkelijk het schouwen van kerkevonders. 1716. 1 stuk.

VII.

GERHARD ALBERDA VAN MENKEMA EN DIJKSTERHUIS.

Geb. 30 Juli 1905, † 30 Nov. 1784, zoon van Willem Alberda (n°. III) en Margaretha Josina Horenken; gehuwd (22 Nov. 1725) met Susanna Elisabeth Alberda van Menkema, geb. 17 April 1707, † 18 Maart 1744, dochter van Unico Allard Alberda van Menkema (n°. V).

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

48. Brieven ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1721—1784. 1 pak.

Aanstellingen enz.

49. Aanstelling van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot lid van den Raad van State door de Staten-Generaal. 1735. 1 charter.

50. Aanstelling van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot Raad van de Admiraliteit te Amsterdam door de Staten-Generaal. 1743. 1 charter.

51. Aanstelling van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot Raad van de Admiraliteit te Harlingen door de Staten-Generaal. 1745. 1 charter.

52. Aanstelling van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot Raad van de Admiraliteit te Harlingen door de Staten-Generaal. 1764. 1 charter.

Uitgaande stukken.

53. Concept van een brief aan prinses Anna, z. j. 1 stuk.

Familieaangelegenheden.

54. Quitantiën betreffende de opleiding en het verblijf van den jonker Unico Allard Alberda in 's-Gravenhage. 1736—1740. 1 pak.

55. Rekening van reiskosten en reisverhaal van iemand, die door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis naar Leiden gezonden is, naar aanleiding van de ziekte van diens zoon Unico Allard. 174... 1 stuk.

56. Afrekening van de administratie door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis voor zijne schoonmoeder E. C van Berum douair. Alberda van Menkema. 1728—1746. 1 pak.

57. Décharge uit de voogdij aan G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis, M. Alberda en Wilh. Beckeringh, door Susanna Johanna Alberda en Johanna Susanna Alberda, bijgestaan door haar echtgenoot Daniël Onno d'Hertoghe. 1745. 1 charter.

58. Stukken betreffende de begrafenis enz. van Wendelina Cornera von Wartensleben, geb. Alberda van Menkema († 22 Februari 1746). 1746. 1 bundel.

59. Stukken betreffende de nalatenschap van W. C. von Wartensleben, geb. Alberda van Menkema, en de geschillen daarover ontstaan tusschen G. Alberda van Menkema en zijnen zwager C. F. graaf von Wartensleben. 1747—1749. 1 bundel.

60. Stukken betreffende de administratie door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis voor zijn zwager C. F. graaf von Wartensleben gevoerd. 1746—1754. 1 bundel.

61. Quitanties van de kosten van begrafenis en laatste ziekte van E. C. van Berum, douair. Alberda van Menkema. 1751. 1 dossier.

62. Opgave der begrafeniskosten van Everdina Cornera du Tour, geb. Alberda († 2 Nov. 1753) 1753. 1 stuk.

63. Overeenkomst tusschen David Constantin baron du Tour en de familie Alberda over de nalatenschap van wijlen E. C. du Tour geb. Alberda. 1754. 1 charter.

64. Goedgekeurde rekening der administratie door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis gevoerd over de goederen der minderjarige kinderen van Edzard Willem Lewe, 1760—1776, 1 stuk.

N.B. E. W. Lewe was gehuwd met Margaretha Josina Alberda, dochter van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis.

Contracten van correspondentie.

65. Contracten van correspondentie betreffende de bediening van verschillende commissiën en ambten, aangegaan door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en verschillende Ommelander heeren. 1728—1745. 1 pak.

Vermogensaangelegenheden.

66. Staten van afrekening met G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis van de opkomsten der rechtstoelen van Pieterburen, Eenrum en Huizinge. 1722—1742. 1 bundel.

67. Rekeningen van den Secretaris Adriani wegens de door hem voor G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis gevoerde administratie, meerendeels betreffende de uitoefening van openbare ambten. 1730—1745. 1 bundel.

68. Stukken betreffende de voordeelen uit het bekleeden van onderscheidene ambten voortspruitende. 1746—1749. 1 bundel.

69. Afrekening met geconstitueerde redgers en scheppers wegens de ontvangsten der door hen voor G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis bekleede rechtstoelen en schepperijen. 1736—1784. 1 pak.

70. Stukken betreffende de slijting van onderscheidene redgerrechten in de Ommelanden door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en de daarbij ontstane moeilijkheden. 18e eeuw. 1 pak.

71. Afrekeningen wegens de opbrengst van eenige rechtstoelen. 1784. 3 stukken.

72. Overeenkomst gesloten tusschen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en zijn zwager D. O. d'Hertoghe van Feringa over de vergraving en exploitatie der veenen onder Grootegast. 1753. 1 charter.

73. Reedercedullen voor de aandeelen, welke G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis bezat in de schepen, genaamd: „het Huis ten Dijke", „het Huis Verhildersum" en „de Ommelanden". 1762—1763. 1 omslag.

74. Register van verzegelde rentebrieven behoorende aan G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1759—1781. 1 stuk.

75. Staatboek der bezittingen van G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1778—1784. 1 deel.

76 Gequiteerde rekeningen voor G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1729—1784. 1 pak.

Bestekteekeningen enz.

77. Ontwerp van tuin- en boschaanleg rondom Menkema. 1e helft 18e eeuw. 1 stuk.

Processen.

78. Stukken in een proces tusschen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en zijne stiefmoeder Clara Alberda van Eenum douair. Alberda van Dijksterhuis, over de verdeeling van de nalatenschap van zijn vader. 1721—1730. 1 dossier.

79. Stukken in het proces tusschen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en zijne stiefmoeder C. Alberda van Eenum, douair. Alberda van Dijksterhuis over het huis ten Dijke. 1725—1730. 1 dossier.

80. Stukken in het proces van Willem Hendriks nom. uxoris tegen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis in zake arrest wegens achterstallige landhuur. 1751—1755. 1 dossier.

81. Stukken betreffende het onbevoegd laten registreeren van eene aanteekening over de Schepperij van Schouwerzijl. 1755—1756. 1 dossier.

N.B. Hierin is G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis partij.

82. Stukken van het proces in revisie tusschen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis eenerzijds en den praeses van de classis van de Marne en Pyrrhus Wilhelmus van Sijtzama in qualiteit als medecollator van Saaxumhuizen anderszijds over de waarde van een stem in de collatie van Saaxumhuizen. 1747—1749. 1 dossier.

N.B. In den origineelen pleitzak.

83. Stukken in het proces tusschen G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en Pyrrhus Wilhelmus en na diens dood F. O. van Sijtzama van Bellingeweer betreffende de carpmaking van een stem in de collatie van Saaxumhuizen. 1742—1764. 1 dossier.

84. Stukken in een proces tot uitoefening van het recht van gereserveerden eigendom door G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis op eene behuizing in de Sledemennerstraat te Groningen. 1782—1783. 1 dossier.

85. Stukken in het proces van G. Alberda en Menkema en Dijksterhuis tegen Ipe Muntingh tot betaling eener geldsom. 1783. 1 dossier.

b. In qualiteit.

Als lid van de Staten van Stad en Lande.

86. Monsterrollen der landdagscomparanten namens de Ommelanden voor de jaren 1721, 1725, 1727, 1733, 1735, 1736, 1741, 1742, 1745, 1746. 7 deelen.

87. Declaratiën van advocaten voor G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis wegens de monstering der afgevaardigden van het Hunsingo-kwartier. 1760-1763. 4 stukken.

88. Stukken betreffende de finantiën van Stad en Lande. 1750-1775. (Afschriften.) 1 bundel.

89. Rapporten, missives en andere, zoowel gedrukte als geschreven stukken, ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis, als lid van de regeering van Stad en Lande. 1724—1773. 1 pak.

Als lid van de Staten-Generaal.

90. Geloofsbrief voor G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als lid der Staten-Generaal namens de provincie Stad en Lande. 1765. 1 stuk.

91. Stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als lid der Staten-Generaal 18e eeuw. 1 pak.

Als President van de Hooge Justitiekamer.

92. Stukken betreffende de ontvangst van den Prins van Oranje als Stadhouder en Kapitein-Generaal van Stad en Lande. 1729. 2 stukken.

Als lid van de Kamer van Stad en Lande van de West-Indische Compagnie.

93. Stukken betreffende het beheer van de West-Indische Compagnie. 1749—1769. 1 pak.

Als curator van de Hooge School van Stad en Lande.

94. Stukken betreffende de moeilijkheden gerezen naar aanleiding van de leerstellingen door professor F. A. van der Marck te Groningen verkondigd. 1772. 1 omslag.

95. Extract uit de notulen van Curatoren der Academie van Stad en Lande. 1775—1776 1 pak.

Als collator van Eenrum.

96. Beroepingsbrief van Jan Metelerkamp tot predikant te Eenrum. 1735. (Afschrift.) 1 stuk.

Als collator van Huizinge.

97. Beroepingsbrief van Hendricus Blankstein tot predikant te Huizinge. 1752 (Concept.) 1 stuk.

98. Ordonnantie van G. Alberda, als unicus collator te Huizinge betrekkelijk de „temeraire ordres", welke door ds. Blankstein zijn uitgevaardigd over het afzonderlijk zitten in de kerk van mannen en vrouwen. 1771. 1 stuk.

Als collator van Pieterburen.

99. Beroepingsbrief van Rembr. De Cock tot predikant te Pieterburen. 1754. (Afschrift.) 1 stuk.

Als collator van Wierhuizen.

100. Beroepingsbrief van Henricus Stheeman tot predikant te Wierhuizen. 1714. (Afschrift.) 1 stuk.

101. Beroepingsbrief van Rutger Adolph Benthem tot predikant te Wierhuizen. z. j. (Concept.) 1 stuk.

VIII.

UNICO ALLARD ALBERDA VAN MENKEMA EN DIJKSTERHUIS.

Geb. 1726, † 27 Augustus 1790, (zoon van Gerhard Alberda n°. VII), gehuwd (14 Mei 1762) met Christina Bentinck, geb. 1736, † 26 November 1815, (dochter van Gosen Geurt baron Bentinck en Willemina Jeanne van Reede.

a. Persoonlijk.

Ingekomen Stukken.

102. Brieven ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1761—1784. 1 pak.

Aanstellingen, enz.

103. Aanstelling van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot lid van den Raad van State door de Staten-Generaal. 1748. 1 charter.

104. = 103. 1772. 1 charter.

105. Aanstelling van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot lid van den Raad van Admiraliteit van Amsterdam, door de Staten-Generaal. 1757. 1 charter.

106. = 105. 1768. 1 charter.

107. Aanstelling van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis tot lid van den Raad van Admiraliteit in Friesland door de Staten-Generaal. 1782. 1 charter.

Correspondentie van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis met Prins Willem V.

108. Eene verzameling ingekomen brieven en concepten van uitgaande missives. 1785—1789. 1 bundel.

Familieaangelegenheden.

109. Verklaring van G. G. baron Bentinck en W. J. Bentinck, geb. barones Van Reede, over de jaarlijksche huwelijksgift aan hunne dochter Christina, gehuwd met U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1762. 1 stuk.

110. Stukken betreffende de opvoeding der kinderen van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1778, 1784, 1785. 4 stukken.

Vermogensaangelegenheden.

111. Reedercedullen van aandeelen in onderscheidene schepen. 1761—1771. 1 pak.

112. Boek van ontvangsten en uitgaven van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1755—1785. 1 deel.

113. Lijst van appel- en pereboomen, aanwezig op Dijksterhuis (met bijlage). z. j. 2 stukken.

114. Aanteekeningen betreffende den verkoop van roerende goederen op Dijksterhuis. 1785. 3 stukken.

115. Stukken betreffende de overteekening van eenige gedeelten van ommegangen in den rechtstoel van Uithuizen op U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1788—1789. 1 dossier.

116. Stukken betreffende de slijting van deelen in verschillende redgerrechten door U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1765—1789. 1 pak.

117. Afrekeningen en contracten over het bedienen van onderscheidene rechtstoelen in de Ommelanden door geconstitueerde redgers namens U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1765—1790. 1 pak.

118. Register van afrekeningen tusschen U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis en Derk Hindriks wegens ontvangen collecte- en commiesgelden. 1762—1786. 1 deel.

119. Nadere afrekeningen wegens den opbrengst van eenige rechtstoelen. 1784—1789. 6 stukken.

Bestekteekeningen, enz.

120. Bestekken en voorwaarden van vertimmering en andere werken aan de borg Menkema, uitbesteed door U. A. Alberda van Menkema. 2e helft 18e eeuw. 3 stukken.

b. In qualiteit.

Als lid van de Staten van Stad en Lande.

121. Stukken ingekomen bij of opgemaakt door U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als lid van de Staten van Stad en Lande. 1787—1789. 1 bundel.

122. Aanteekeningen betreffende het beheer der provinciale financiën. 1755—1789.

Als lid van den Raad van State.

123. Rekening van reiskosten, vacatiën enz. van de heeren de Kempenaer en U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als gecommitteerden van den Raad van State wegens het visiteeren der fortificatiën enz. langs de Maze. 1772. 2 stukken.

Als gecommitteerde ter Admiraliteit van Amsterdam.

124. Brief (met bijlage) ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als gecommitteerde ter admiraliteit van Amsterdam. 1757. 2 stukken.

Als lid van de Societeit tot inentinge van het jonge vee.

125. Naamlijst der inteekenaars in de Societeit tot inentinge van het jonge vee, opgericht te Groningen. 1769. 1 stuk.

Als redger.

126. Stukken betreffende het stranden van een schip op de kwelder te Uithuizen en de uitoefening van het strandrecht door U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1760. 1 dossier.

Als collator van Breede.

127. Beroepingsbrief van Conradus Meijer tot predikant op de Breede. 1757. (Afschrift.) 1 stuk.

128. Beroepingsbrief van Antonius Stenhuys tot predikant op de Breede. 1782 (Afschrift.) 1 stuk.

Als collator van Tinallinge.

129. Aanschrijving van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis, collator te Tinallinge aan Henrikus Sissingh, schoolmeester en koster aldaar, tot verbetering van diens onordelijk gedrag „en morsige woninge". z. j. (Concept.) 1 stuk.

Als collator van Uithuizen.

130. Beroepingsbrief van Joh. Franc. Buning tot predikant te Uithuizen. 1780. (Concept.) 1 stuk.

131. Stukken nopens het ergerlijk gedrag van monsieur Ploegman, organist te Uithuizen. 1783—1787. 1 bundel.

IX.

GERHARD ALBERDA VAN MENKEMA,

Geb. 31 Augustus 1764, † 7 Mei 1827 (zoon van Unico Allard Alberda van Menkema en Dijksterhuis n°. VIII), gehuwd 28 November 1789 met Elizabeth Anna d'Hertoghe van Feringa, geb. 13 Augustus 1765, † 24 Juni 1810, dochter van Daniel Onno d'Hertoghe van Feringa en Anna Habina Tjarda van Starkenborgh.

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

132. Brieven en andere stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema. 1791—1827. 1 pak.

Aanstellingen, enz.

133. Benoeming van G. Alberda van Menkema tot lid van het studentengezelschap: „Non datur ad Musas currere lata via". 1782. 1 stuk.

134. Bul door den Senaat der Groningsche Universiteit verleend aan G. Alberda van Menkema ten bewijze zijner promotie tot doctor in de rechtswetenschap. 1785. 1 charter.

135. Stukken betreffende de toelating van G. Alberda van Menkema als jonker ten landsdage. 1784—1790. 1 bundel.

136. Aanstelling van G. Alberda van Menkema tot meesterknaap van het jachtgericht van Stad en Lande door Willem V. 1789. 1 charter.

137. Aanstelling van G. Alberda van Menkema tot lid van den Raad van State door de Staten-Generaal. 1790. 1 charter.

138. Stukken betreffende de pogingen door G. Alberda van Menkema aangewend om te worden opgenomen in de Balije van de Ridderlijke Duitsche Orde van Utrecht. 1826—1828. 1 dossier.

Paspoorten.

139. Pas voor G. Alberda van Menkema om te reizen door de provincie Groningen, afgegeven door de Staten-Generaal. 1795. 1 stuk.

140. Permissie voor G. Alberda van Menkema, „oud regent dezer provincie", om zich voor eenigen tijd buiten de stad en hare jurisdictie te mogen begeven. 1798. 1 stuk.

141. Paspoort voor G. Alberda van Menkema. 1811. 1 stuk.

Uitgegane stukken.

142. Afschriften van brieven door G. Alberda van Menkema gericht aan J. Hora Siccama te Slochteren. 1815—1817. 7 stukken.

Familieaangelegenheden.

143. Gequitteerde rekeningen betreffende de begrafenis c. a. van U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1790. 1 stuk.

144. Quitanties wegens het maken van een rouwwapen voor U. A. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1792. 3 stukken.

145. Rechtsgeleerd advies door Prof. H. J. Arntzenius en Mr. W. de Sitter uitgebracht in zake de verdeeling van de erfenis van Clara Alberda van Eenum. 1799. 1 stuk.

146. Stukken betreffende het al of niet verschuldigd zijn tot het betalen van eenige belastingen door de erven van mevrouw de Hertoghe van Feringa geb. Tjarda van Starkenborgh. 1799—1800. 1 dossier.

147. Stukken betreffende de onder-curateele-stelling van Edzard Unico de Hertoghe van Feringa. 1801. 4 stukken.

Vermogensaangelegenheden.

148. Rekening van ontvangst en uitgaaf van de exploitatie der veenen te Grootegast over het jaar 1825. 1 stuk.

149. Rekeningen wegens het beheer der goederen te Middelstewehr, nagelaten door mevrouw de Hertoghe van Feringa, overgelegd aan G. Alberda van Menkema. 1799—1821. 1 pak.

150. Stukken betreffende de afrekening van de kerken van Lutjegast en Grootegast met de erven mevrouw de Hertoghe van Feringa, geb. van Starkenborgh. 1801—1806. 1 bundel.

151. Lijsten der betalingen van bonghaver en dekenlammergeld te Usquert aan G. Alberda van Menkema. 1794—1801. 5 stukken.

152. Afrekeningen van den wedman Grimmius te Uithuizen met den heer Alberda van Menkema wegens onderscheidene zaken, het karspel betreffende, o. a. wegens het ontvangen stuivergeld der boelcedulen. 1792—1801. 1 pak.

153. Afrekeningen over het waarnemen van het redgerambt van Baflo c. a. door den geconstitueerden redger. 1793—1795. 2 stukken.

154. Opgave der voordeelen jaarlijks voortspruitende uit de gerechtigheden toebehoorende aan G. Alberda van Menkema. 1785—1796. 2 stukken.

155. Aanteekeningen betreffende de gerechtigheden toebehoorende aan G. Alberda van Menkema. 1826. 6 stukken.

156. Stukken betreffende een in 1528 door de steden Dordrecht, Haarlem, Delft, Leiden en Gouda gesloten losrente met Jr. Willem van Rennenberg en de daarover in later tijd ontstane moeilijkheden. Einde 16e en begin 17e eeuw. 2 charters en 5 stukken.

N.B. Deze rente is vererfd op Bendeleff van Inn- en Kniphuizen, de overgrootmoeder van Elisabeth Anna de Hertoghe van Feringa, echtgenoote van Gerhard Alberda van Menkema.

157. Quitantiën van huishoudelijken aard voor G. Alberda van Menkema. 1812 en 1813. 1 pak.

158. Staatboek der goederen van Elisabeth Anna Alberda van Menkema, geb. de Hertoghe, afkomstig van hare moeder. 1799—1827. 1 deel.

Processen.

159. Stukken in een proces wegens vervolgingen door G. Alberda van Menkema tegen diverse personen ingesteld wegens betaling van bonghaver en dekenlammerengeld. 1799. 1 bundel.

160. Stukken in het proces van G. Alberda van Menkema en G. J. Nienhuis over het betalen van geschenken van een eigendom. 1801. 1 dossier.

Bestekteekeningen enz.

161. Twee bestekken wegens het maken van het verlaat naar het veen te Lutjegast. 1805. 2 stukken.

N.B. De uitbesteding geschiedt door de curatoren van E. U. de Hertoghe van Feringa.

162. Bestek, conditiën, teekening en kostenraming van het maken van een steenen boog over de gracht voor Menkema. 1814. 3 stukken.

163. Bestek en conditiën, waarop de volmachten tot de bedijking van de kwelderlanden achter Uithuizen en achter een gedeelte van Uithuizermeeden in het openbaar, den minst eischenden gedenken aan te besteden het maken en leggen van eenen kapitalen zeedijk en van een op- of vleugeldijk ter bedijking van de voorschreven kwelderlanden. 1826. 1 stuk.

b. In qualiteit.

Als lid van den Raad van State.

164. Extract uit het resolutieboek der stad Deventer, behelzende de beschrijving van het onbehoorlijk gedrag van den conrector Lindenhoff tegenover de Raden van State Stavenisse, Pou en Alberda. 1791. 1 stuk.

Als meesterknaap van het jachtgerecht van Stad en Lande.

165. Reglement op de jacht en visscherij in de provincie van Stad en Lande. (3e kwartaal 18e eeuw). Met bijlage.

Als opperhoutvester.

166. Stukken betreffende het uitoefenen der jacht door G. Alberda van Menkema ontvangen in zijne qualiteit van opperhoutvester. 1807—1809, 1816. 8 stukken.

Als lid van de Ringcommissie beoosten het Reitdiep.

167. Stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema als lid van de Ringcommissie beoosten het Reitdiep. 1810—1811. 4 stukken.

Als lid van het Provinciaal Collegie van Toezicht op de kerkelijke administratie der Hervormden.

168. Stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema als lid van het Provinciaal College van Toezicht op de kerkelijke administratie der Hervormden. 1820—1827. 1 pak.

Als collator van de Breede.

169. Stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema als collator van de Breede. 1811—1822. 8 stukken.

Als collator van Uit huizen.

170. Stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema als collator van Uithuizen 1815. 2 stukken.

171. Beroepingsbrief van Wilhelmus Janssonius tot predikant te Uithuizen. 1792. (Afschrift met bijlagen.) 4 stukken.

Als lid van het genootschap:
„Non datur ad Musas currere lata via."

172. Album societatis sub symbolo „Non datur ad Musas currere lata via". 1781—1783. 2 deelen.

X.

GOSEN GEURT ALBERDA VAN DIJKSTERHUIS,

Geb. 17 Mei 1766, † 20 Mei 1830, broeder van Gerhard (n°. IX), ongehuwd.

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

173. Brieven en stukken ingekomen bij G. G. Alberda van Dijksterhuis. 1788—1829. 1 pak.

Aanstellingen, enz.

174. Bul, door den Senaat der Groningsche Universiteit verleend aan G. G. Alberda van Dijksterhuis ten bewijze zijner promotie tot doctor in de rechtswetenschap. 1788. 1 charter.

175. Aanstellingen van G. G. Alberda van Dijksterhuis tot „président de l'Assemblée du canton de Winsum" gedurende het jaar 1812 door keizer Napoleon. 1812. (Met twee bijlagen.) 3 stukken.

176. Stukken betreffende de benoeming van G. G. Alberda van Dijksterhuis tot „chevalier de l'ordre impérial de la Réunion". 1812, 1816. 10 stukken.

Vermogensaangelegenheden.

177. Kasboek van ontvangsten en uitgaven van G. G. Alberda van Dijksterhuis. 1804—1809. 1 deel.

178. Boek van ontvang en uitgaaf van de boerderij, toebehoorende aan G. G. Alberda van Dijksterhuis. 1793—1830. 1 deel.

179. Afrekeningen wegens de opbrengst van verschillende rechtstoelen. 1791—1796. 1 pak.

180. Rekening van de schade, door opheffing van jurisdictie aan G. G. Alberda van Dijksterhuis bezorgd. (Begin 19e eeuw.) 1 stuk.

181. Stukken betreffende aan G. G. Alberda van Dijksterhuis toekomende gerechtigheden en collatiën. 1797. 1 bundel.

182. Advies van G. G. Alberda van Dijksterhuis aan Gedeputeerde Staten over het strandrecht van Eenrum, Pieterburen en Westernieland. ± 1815. (Concept.) Met retroacta. 6 stukken.

183. Stukken betreffende de pogingen in het werk gesteld door G. G. Alberda van Dijksterhuis en anderen tot volledig herstel der heerlijke rechten. 1820. 5 stukken.

184. Stukken betreffende de uitoefening van het recht van jacht en visscherij. 1794—1829. 11 stukken.

b. In qualiteit.

Als lid der Staten van Stad en Lande.

185. Rapporten, reglementen en andere (meerendeels gedrukte) stukken, ingekomen bij G. G. Alberda van Dijksterhuis, in zijne qualiteit als lid van de Staten van Stad en Lande. 1788, 1792, 1816, 1829. 1 pak.

Als lid van het Departementaal Bestuur van het departement Stad en Lande van Groningen.

186. Reglement over de heerlijke regten in het departement Stad en Lande van Groningen. 1807. 1 stuk.

187. Adres van het Departementaal bestuur van Stad en Lande van Groningen aan den Minister van Binnenlandsche Zaken van Zijne Majesteit den Koning van Holland. 1806. (Met bijlagen.) 25 stukken.

Als président de l'Assemblée du canton de Winsum.

188. Stukken ingekomen bij G. G. Alberda van Dijksterhuis als „président de l'assemblée du canton de Winsum". 1813. 1 pak.

189. Brief ingekomen bij de commissie van onderzoek nopens de gemeente-repartitiën in het kanton Winsum. 1814. 1 stuk.

Als secretaris van de kiesvergadering van de Tweede Afdeeling, gehouden te Onderdendam.

190. Kladnotulen der handelingen van deze kiesvergadering. 1803. 1 stuk.

Als Luitenant-Kolonel van den Landstorm.

191. Stukken ingekomen bij G. G. Alberda van Dijksterhuis als luitenant-kolonel van het derde bataillon Landstorm in het arrondissement Appingedam. 1814—1815. 13 stukken.

Als houtvester.

192. Stukken ingekomen bij G. G. Alberda van Dijksterhuis als houtvester in het derde jachtdistrict in de provincie Groningen. 1825—1839. 4 stukken.

Als collator te Eenrum.

193. Beroepingsbrief van F. J. Abresch tot predikant te Eenrum. 1816. (Concept.) 1 stuk.

Als collator te Pieterburen en Wierhuizen.

194. Beroepingsbrief van J. Snethlage tot predikant te Pieterburen en Wierhuizen. 1809. (Concept.) 1 stuk.

Als collator te Westernieland en Saaksumhuizen.

195. Overeenkomst tusschen G. G. Alberda van Dijksterhuis en H. Reits over de onderwijzers- en kosterswoning te Westernieland en Saaksumhuizen. 1828. (Met bijlage.) 2 stukken.

196. Overeenkomst tusschen G. G. Alberda van Dijksterhuis en P. Durleu van Bellingeweer over de bediening van de collatie van Saaxumhuizen. z. j. 1 stuk.

XI.

UNICO ALLARD ALDERDA VAN MENKEMA,

Geb. 8 Febr. 1803, † 23 Mei 1859, gehuwd (14 Nov. 1828) met Josina Petronella Polman Gruijs, geb. 9 Januari 1803, † 15 September 1854, dochter van Jan Ernst Polman Gruijs en Johanna Agnes Lewe.

a. In qualiteit.

Ingekomen stukken.

197. Stukken ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema. 1828—1858.

Aanstellingen enz.

198. Bul, door den Senaat van het Groningsch Studentencorps „Vindicat alque polit" afgegeven aan U. A Alberda van Menkema ten bewijze van zijne toelating als lid van dat corps. 1820. 1 stuk.

N.B. Met bewijs van overschrijving als lid van het Leidsche Studentencorps «Vis Unita fortior.»

199. Bul, door den Senaat der Leidsche Universiteit verleend aan U. A. Alberda van Menkema, ten bewijze zijner promotie tot doctor in de rechtswetenschap. 1827. 1 charter.

199*. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot meester in de eerwaardige orde der Vrijmetselaren, jaar des lichts 5828 (1828). 1 charter.

200. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot lid der Provinciale Staten van Groningen vanwege den Stand der Edelen. 1845. 1 stuk.

201. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot houtvester in het derde jachtdistrict in de provincie Groningen. (Met bijlage.) 1829. 2 stukken.

202. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot lid van den Raad van Uithuizen. 1829. 1 stuk.

203. Ontslag van U. A. Alberda van Menkema als lid van den Raad van Uithuizen. 1846. 1 stuk.

204. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot lid van den Schuttersraad te Uithuizen. 1841. 1 stuk.

205. Benoeming van U. A Alberda van Menkema tot kapitein van de rustende Schutterij. 1841. 1 stuk.

206. Eervol ontslag van U. A. Alberda van Menkema als majoor-kommandant van het tweede bataillon rustende Schutterij in de provincie Groningen. 1852. 1 stuk.

207. Eervol ontslag van U. A. Alberda van Menkema als kapitein bij de reserve-schutterij. 1839. 1 stuk.

208. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot lid van het collegie van toezicht op de kerkelijke administratie der Hervormden. 1835, 1839. 3 stukken.

209. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot president-kerkvoogd te Uithuizen. 1828. 2 stukken.

210. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot dijkrechter in het dijkrecht van Usquert. 1828. 2 stukken.

211. Benoeming van U. A. Alberda van Menkema tot schepper van Uithuizen. 1829, 1851. 3 stukken.

Familieaangelegenheden.

212. Stukken betreffende de liquidatie van den boedel van G. Alberda van Menkema. 1828—1843. 1 bundel.

213. Stukken betreffende de aanvaarding der nalatenschap van Willemina Jeanne Alberda van Dijksterhuis, douair. Berend Lewe, door U. A. Alberda van Menkema als voogd over zijn zoon Gerhard. 1845—1849. 1 bundel.

Vermogensaangelegenheden.

214. Stukken betreffende de administratie der landerijen te Middelstewehr door H. K. Meijer te Greetsijhl. 1828—1834. 1 pak.

215. Rapport van Mrs. J. J. Canter Cremers en J. W. Quintus over den verkoop der goederen te Middelstewehr. 1843. 1 stuk.

216. Quitantiën behoorende bij de rekeningen wegens het beheer van de goederen te Middelstewehr. 1830—1847. 1 pak.

217. Rekeningen wegens het beheer der goederen te Middelstewehr. 1828—1848. 1 pak.

218. Afrekening en andere stukken betreffende den verkoop der aan de familie Alberda van Menkema behoorende goederen te Middelstewehr. 1849. 3 stukken.

219. Brieven over het jaarlijksch aandeel, dat aan U. A. Alberda van Menkema wordt toegestaan uit de revenuen der Ommelander kas, wegens het verlies van inkomsten uit de voormalige redgerrechten. 1829—1844. 1 pak.

Processen.

220. Stukken uit het proces van het domeinbestuur tegen grondbezitters te Uithuizen en Uithuizermeeden over den eigendom van den kwelder en de aanwassen. 1857 –1858. 6 stukken.

221. Stukken in het proces van U. A. Alberda van Menkema contra het bestuur der domeinen over den eigendom der aanwassen aan de zeekust bij Uithuizen. 1842—1843. 1 dossier.

Bestekken.

222. Plan van indijking, negotiatie en bestuur voor den Oost-Polder in de provincie Groningen. 1839. 1 stuk.

223. Bestek en voorwaarden, waarop de volmagten tot de bedijking van de kwelderlanden achter Uithuizermeeden, 't Zandt en een gedeelte van Bierum in het openbaar gedenken aan te besteden het maken en leggen van een kapitalen zeedijk aldaar. z. j. 1 stuk.

224. Bestek, voorwaarden, teekeningen enz. betreffende een nieuwe grafkelder op het kerkhof te Uithuizen. 1850—1851. 6 stukken.

b. In qualiteit.

Als lid der Provinciale Staten van Groningen.

225. Stukken ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als lid van de Staten der provincie Groningen. 1833—1851. 1 pak.

Als houtvester.

226. Stukken ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als houtvester in het derde jachtdistrict in de provincie Groningen. 1828—1839. 1 bundel.

Als lid van den Raad van Uithuizen.

227. Stukken ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als lid van den Raad der gemeente Uithuizen. 1845—1852. 3 stukken.

Als Directeur van het departement Uithuizen en Usquert van het Instituut voor Doofstommen te Groningen.

228. Brieven en andere stukken bij U. A. Alberda van Menkema in bovengenoemde qualiteit ingekomen. 1829—1835. 1 pak.

Als lid van het Provinciaal Kerkbestuur van Groningen.

229. Stukken bij U. A. Alberda van Menkema in bovengenoemde qualiteit ingekomen. 1828—1855. 1 pak.

Als collator van de Breede.

230. Brieven ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als collator van de Breede. 1832—1849. 4 stukken.

Als collator van Eenrum.

231. Brief ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als collator van Eenrum. 1852. 1 stuk.

Als collator van Grootegast en Doezum.

232. Brief ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als collator van Grootegast en Doezum. 1834. 1 stuk.

Als collator van Lutjegast.

233. Brief ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als collator van Lutjegast. 1852. 1 stuk.

Als collator van Uithuizen.

234. Brieven ingekomen bij U. A. Alberda van Menkema als collator van Uithuizen. 1828—1845. 7 stukken.

XII.

EDZARD WILLEM,

Zoon van Unico Allard Alberda van Menkema (n°. XI), geb. 20 Januari 1833, † 9 Maart 1887 en

ELISABETH ANNA ALBERDA VAN MENKEMA,

Dochter van Unico Allard Alberda van Menkema (n°. XI) geboren 20 Januari 1833, † 28 December 1891.

235. Stukken betreffende de meerderjarigverklaring van Edzard Willem en Elizabeth Anna Alberda van Menkema. 1855. 6 stukken.

XIII.

GERHARD ALBERDA VAN MENKEMA EN DIJKSTERHUIS,

Geboren 31 October 1829, † 21 April 1902, zoon van Unico Allard Alberda van Menkema (n°. XI), ongehuwd.

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

236. Brieven en andere stukken ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1830—1892. 1 pak.

237. Stukken betrekkelijk de registratie van de duiventillen onder Eenrum en Uithuizen, toebehoorende aan G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis. 1898—1901. 8 stukken.

Bestekken.

238. Teekeningen van het koetshuis en de stalling bij Dijksterhuis in 1862 gebouwd. 3 stukken.

239. Teekening van de gevelversiering van het huis Menkema bij het bezoek van Koning Willem III. 1873. 1 stuk.

b. In qualiteit.

Als collator van Lutjegast.

240. Brieven, ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als collator van Lutjegast. 1860. 2 stukken.

Als collator van Pieterburen.

241. Stuk ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als collator van Pieterburen. z. j. 1 stuk.

Als collator van Saaksumhuizen.

242. Stukken, ingekomen bij G. Alberda van Menkema en Dijksterhuis als collator van Saaksumhuizen. 1846. 1 bundel met retroacta.

FAMILIE DE HERTOGHE.

XIV.

DANIEL D'HERTOGHE,

Zoon van Jacob de Hertoghe en van Catharina van Bomberghen, geboren 26 Juli 1641 te Sluis, gehuwd met Cecilia Elisabeth Tamminga, dochter van Onno Tamminga en Elisabeth Rengers.

243. Contract van correspondentie tusschen Daniel d'Hertoghe en Claes Sekema over de bediening van ambten in Westerdeel-Langewold. 1675. 1 charter.

XV.

UNICO MICHIEL D'HERTOGHE VAN FERINGA,

Zoon van Daniel de Hertoghe (n°. XIV), gehuwd met 1°. Ulcia Maria Clant van Aykema, 2°. Maria Helena Eenens.

244. Contract van correspondentie tusschen Unico Michiel d'Hertoghe van Feringa ter eene en Hendrik en Jacobus Bennema ter andere zijde over de bediening van ambten in Oosterdeel-Langewold. 1712. 1 charter.

245. Contract van correspondentie tusschen Unico Michiel d'Hertoghe van Feringa en Edzard Jacob Clant over de bediening van ambten in Oosterdeel-Langewold. 1718. 1 charter.

246. Contract van correspondentie tusschen Unico Michiel d'Hertoghe van Feringa en Maurits Clant betreffende de bediening van ambten in Oosterdeel-Langewold. 1724. 1 charter (2 exemplaren).

XVI.

DANIEL ONNO D'HERTOGHE VAN FERINGA,

Geb. 6 Juni 1713, † 19 Oct. 1774, zoon van Unico Michiel d'Hertoghe van Feringa (n°. XV) en van Maria Helena Eenens, gehuwd 1°. 26 Maart 1743 met Johanna Susanna Alberda, geb. 1720, † 5 April 1745, dochter van Willem Alberda (n°. III) en Clara Alberda van Eenum; 2°. 19 Februari 1761 met Anna Habina Tjarda van Starkenborgh, † 18 Februari 1799, dochter van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh en Elisabeth van Diepenbroek van Middelstewehr.

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

247. Brieven ingekomen bij D. O. d'Hertoghe van Feringa. 1735, 1745, 1770. 3 stukken.

Aanstellingen.

248. Aanstelling van D. O. d'Hertoghe van Feringa tot lid van den Raad der Admiraliteit in Friesland, door de Staten-Generaal. 1768. 1 charter.

249. = 248. 1774. 1 charter.

Contracten van correspondentie.

250. Contract van correspondentie tusschen D. O. d'Hertoghe van Feringa en Edzard Jacob Clant van Hankema. 1738. 1 charter.

251 Contract van correspondentie tusschen Rudolph de Mepsche van Faan eenerzijds en de familie d'Hertoghe van Feringa anderzijds. 1735. (Afschrift.) 1 stuk.

Vermogensaangelegenheden.

252. Stukken betreffende de slijting van boerrechten enz. in Westerdeel-Langewold. 1735—1760. 1 pak.

253. Stukken betreffende de boerrechten, aandeelen in de grietenijen en andere rechten, behoorende bij de burcht Hankema te Zuidhorn. 1752. 1 bundel.

254. Overeenkomst tusschen D. O. de Hertoghe van Feringa en de familie Eenens over de aan contractanten opgekomen nalatenschap van Margaretha Breuklands. 1761. 2 stukken.

255. Stukken betreffende de vaart en andere bezittingen te Lutjegast en Grootegast, toebehoorende aan D. O. de Hertoghe van Feringa en diens weduwe. 18e eeuw. 1 pak.

Processen.

256. Stukken (onvolledig) uit het in verschillende instantiën gevoerde proces tusschen D. O. de Hertoghe van Feringa en de grietmannen van Oosterdeel- en Westerdeel-Langewold over de slijting van het halve boerrecht van Grootegast. 1730—1750. 1 dossier.

257. Stukken uit het proces van D. O. de Hertoghe van Feringa als successor bonorum van den heer van Boekstede contra prinses Maria Louise, douair. Jan Willem Friso, als voogdes van Willem IV over de betaling van gelden. 1739—1770. 1 bundel.

258. Stukken van een proces, gevoerd door den krijgsraad te Groningen tusschen D. O. de Hertoghe van Feringa, nom. ux. en E. B. Tjarda van Starkenborgh, over het recht van verzegeling en verdere administratie der nalatenschap van G. S. Tjarda van Starkenborgh, douair. Grevinck. 1771. 1 bundel.

259. Stukken uit twee processen, gevoerd door D. O. de Hertoghe van Feringa over de slijting van grietenij- en boerrechten in Westerdeel-Langewold. 1740—1742 en 1764—1765. 2 dossiers.

260. Stukken (onvolledig) uit het proces van Dr. F. J. Guichart tegen D. O. d'Hertoghe van Feringa c. s. over het verrichten van administratieve en politieke bezigheden voor de landdagscomparanten van Oosterdeel-Langewold, ingevolge aangegane contracten. 1764—1767. 1 bundel.

b. In qualiteit.

Als admiraliteitsheer van Friesland.

261. Stukken betreffende een door D. O. d'Hertoghe van Feringa ingestelde klacht wegens onheusche bejegening hem door de commiezen te Langakkerschans in zijne qualiteit als admiraliteitsheer van Friesland aangedaan. 1768—1769. 2 stukken.

262. Rapport of advies van het hof van Friesland aan den Stadhouder over het misbruik van het verkoopen van ambten. 1769. (Afschrift.) 1 stuk.

263. Contract van correspondentie tusschen de gecommitteerden in het college ter admiraliteit in Friesland en in Groningen en Ommelanden over de begeving der hoogere en lagere admiraliteitsambten. (18ᵉ eeuw.) (Afschrift). 1 stuk.

XVII. ANNA HABINA TJARDA VAN STARKENBORGH,

Douair. de Hertoghe van Feringa. (Zie nº. XVI.)

a. Particulier.

Ingekomen stukken.

264. Brieven en andere stukken, ingekomen bij A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa. 1754—1798. 1 pak.

Uitgegane stukken.

265. Concept van een brief van A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa, houdende eene beschrijving van haar overkomen ongevallen. z. j. 1 stuk.

Vermogensaangelegenheden.

266. Staatboek der bezittingen van A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa. 1786—1792. 1 deel.

267. Register der koopbrieven van boerenplaatsen, landerijen en gerechtigheden in Westerdeel-Langewold. 2ᵉ helft. 18ᵉ eeuw. 1 stuk.

268. Stukken betreffende de slijting van grietenijen en boerrechten in Westerdeel-Langewold. 1780—1794. 1 pak.

269. Register der vaste goederen, gerechtigheden enz. onder Lutjegast, Grootegast, Sebaldeburen, Luxwolde, Opende, Visvliet en Spijk. 2e helft. 18e eeuw. 1 stuk.

270. Afrekening tusschen den heer van Hankema, mevrouw d'Hertoghe van Feringa en de weduwe Bennema wegens de onderlinge praetentiën betreffende de gemeenschappelijke bezittingen en administratie van het onderkwartier Oosterdeel-Langewold. 1791. (Met retroacte.) 1 bundel.

271. Stukken betreffende het maken en verhuren en de tolheffing bij de klapbrug bij de Zandvoorde ten oosten van Lutjegast. 1775—1776. 5 stukken.

272. Rekeningen wegens het beheer der goederen te Middelstewehr, voor A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa. 1775—1776, 1789—1790, 1792—1799. 9 stukken.

273. Stukken betreffende de administratie der goederen enz. te Middelstewehr, toebehoorende aan A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa. 1 pak.

Processen.

274. Stukken uit het proces gevoerd door A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa over de slijting van de halve grietenij van Westerdeel-Langewold. 1788. 1 dossier.

275. Stukken (onvolledig) uit twee processen door A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa en familieleden gevoerd tegen de grietmannen van Westerdeel-Langewold over de slijting van de grietenij. 1788—1790. 1 bundel.

276. Stukken in het geschil tusschen A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa en de zijlrechters der vier karspelen Nuis, Niebert, Marum en Noordwijk betreffende den tol in het Wolddiep. 1787—1788. 1 dossier.

277. Vonnis en andere processtukken in zake den onderhoudsplicht van de waterkeering tusschen de Munneke- en Kommerzijlen van Grijpskerk tot de Jouwer. 1792. 1 bundel.

278. Stukken in het proces tusschen A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa eenerzijds en Popke Hindriks en Berend Luppes anderzijds over den afvoer van turf uit de Grootegasterveenen naar het kanaal Groningen—Stroobos. 1796 en 1797. 1 dossier.

b. In qualiteit.

Als collatrice van Grootegast en Doezum.

279. Stuk ingekomen bij A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa als collatrice van Grootegast en Doezum. 1792. 1 stuk.

280. Overeenkomst tusschen de families de Hertoghe en Lewe over de bestelling der collatie van Grootegast en Doezum. 1786. 1 charter.

Als collatrice van Lutjegast.

281. Stukken ingekomen bij A. H. Tj. van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa als collatrice van Lutjegast. 1792. 5 stukken.

282. Overeenkomst betrekkelijk de bediening van het predikambt te Lutjegast. 1788. 1 stuk.

283. Beroepingsbrief van B. Bruins tot predikant te Lutjegast, z. j. (Concept.)

284. Stukken betreffende het optreden van ds. B. Bruins, predikant te Lutjegast, „wegens zijn doldriftig bestaan en onbuigzaam hoofd" uit de provincie verbannen. 1788. 2 stukken.

XVIII.

EDZARD UNICO DE HERTOGHE VAN FERINGA,

Geb. 30 Juli 1763, zoon van Daniel Onno de Hertoghe van Feringa (n°. XVI), gehuwd 27 Maart 1786 met Alagonda Swana Anna Sophia Clant, dochter van Maurits Clant en Everdina Josina Lewe van Mattenes.

285. Staatboek der bezittingen van E. U. de Hertoghe van Feringa, voornamelijk gelegen in het Westerkwartier. 1801—1830. 1 deel.

FAMILIE HORENKEN.

XIX.

GERHARD HORENKEN VAN DIJKSTERHUIS,

Zoon van Egbert Horenken en Sibilla Horenken, gehuwd 1685 met Bouwina Clant, dochter van Derk Clant van Hankema en van Margarietha Josina Ripperda.

Familie-aangelegenheden.

286. Décharge, afgegeven door Ulderich van Ewssum op Elmersma en Eilko Tamminga, voorstanders over de oudste kinderen van wijlen Reint Clant en Sibilla van Asschendorp, voor Adolph Frederick Scherff en Geert Gruijs, die, als voorstanders over Geert Horenken, in plaats van diens vader Egbert Horenken, als voormond over de kinderen Clant hebben gefungeerd. 1682. 1 charter.

Contracten van correspondentie.

287. Contract van correspondentie tusschen de heeren van Dijksterhuis en Menkema over de begeving van ambten en emolumenten in het Halfambt. 1699. 1 stuk.

288. = n°. 287. 1700. 1 charter.

289. Contract van correspondentie tusschen Gerhard Horenken van Dijksterhuis, Unico Allard Alberda van Menkema en Schotto Tamminga van Bellingeweer over de begeving van ambten en emolumenten in het Halfambt. 1701. 1 charter.

FAMILIE LEWE.

XX.

BEREND LEWE,

Geb. 1769, † 18 Oct. 1812, zoon van Evert Joost Lewe en Henriette Paulina van Holsten, gehuwd met Willemina Jeanne Alberda van Dijksterhuis, geb. 10 Juli 1770, † 22 Juli 1845.

In qualiteit.

Als „gecommitteerde tot het werk der verponding".

290. Stukken van het door B. Lewe als commissaris tot de introductie der verponding gevoerde beheer. 1806—1809. 5 deelen.

291. Missiveboeken en administratieboek van B. Lewe, „ge- „committeerde tot het werk der verponding" ressort Groningen, arrondissement Oldambt. 1806—1809. 3 deelen.

XXI.

WILHELMINA JEANNE ALBERDA VAN DIJKSTERHUIS,

douair. Berend Lewe. (Zie n°. XX.)

a. Persoonlijk.

Ingekomen stukken.

292. Brieven en andere stukken ingekomen bij W. J. Alberda van Dijksterhuis, douair. B. Lewe. 1826—1845. 1 pak.

b. In qualiteit.

Als collatrice van Pieterburen en Wierhuizen.

293. Beroepingsbrief van Harmannus Huysers tot predikant te Pieterburen en Wierhuizen. 1841. (Afschrift). 1 stuk.

Als collatrice van Saaksumhuizen.

294. Beroepingsbrief van Jan Steen tot predikant te Westernieland en Saaksumhuizen. 1835. (Concept.) 1 stuk.

FAMILIE POLMAN.

XXII.

JOHAN POLMAN.

Aanstellingen.

295. Aanstelling van Johan Polman tot sergeant-major bij het regiment van Stad en Lande door de Gedeputeerde Staten van Stad Groningen en Ommelanden. 1639. 1 charter.

296. Aanstelling van Johan Polman tot luitenant-kolonel bij het regiment van Stad en Lande door de Staten-Generaal. 1639. 1 charter.

XXIII.

JOOST POLMAN.

297. Aanstelling van Joost Polman tot lid van den Raad der Admiraliteit van Dokkum door de Staten-Generaal. 1635. 1 charter.

XXIV.

ANTONIUS POLMAN.

298. Aanstelling van Antonius Polman tot kapitein van eene compagnie voetknechten door Gedeputeerde Staten van Friesland. 1672. 1 charter.

FAMILIE TJARDA VAN STARKENBORGH.

XXV.

EYLKO ONSTA TJARDA VAN STARKENBORGH.

299. Stukken uit het proces tusschen E. O. Tjarda van Starkenborgh en zijne broeders over de uitoefening van verschillende rechten aan het huis Verhildersum verbonden. 1739—1740. 1 dossier.

XXVI.

EDZARD JACOB TJARDA VAN STARKENBORGH.

300. Aanstelling van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh tot kapitein over eene compagnie van het regiment te voet van den Heer Prince van Nassau door de Staten-Generaal. 1724. 1 charter.

301. Verklaring, op verzoek van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh door de Staten der Ommelanden afgegeven, dat de families Tjarda van Starkenborgh en Lewe „van ondenckelijke „tijden in dese provincie voor adelijcken sijn erkendt, en uit „kragt van adel het reght van zegulen hebben gebruikt, en als „edelluiden uit het lidt der Ommelanden ten landsdage hebben „gecompareert", dat zij „van ondenckelijke tijden, ja selfs ten tijde „der Spansche regeeringe, alhier in de ridderschap voor adelijck „zijn erkendt". 1728. 1 charter.

FAMILIE UBBENA.

XXVII.

WILLEM UBBENA.

302. Aanstelling van Willem Ubbena tot lid van de Admiraliteit van Harlingen door de Staten-Generaal. 1694. 1 charter.

TWEEDE AFDEELING.

Huwelijkscontracten.

303. 1626 October 10.
Johan Conders en Aaltijen Hilbrandes.
Zegels: Coenders, Schaffer, Millinga.

304. 1631 Juni 26.
Anthoni Gunter Prott en Hibernia Scholles.
Zegels: Prott en Horenken.

305. 1636 September 16.
David Haig van Bijmersijde en Hibernia Scholles, wed. Prott
Zegel: Sighers.

306. 1639 Mei 8. (2 exemplaren.)
Gerhardt Horenken en Beele Manningha.

307. 1646 Januari 23.
Anthonius Polman en Elizabeth Beninga.
Zegels: Polman, Alberda, Hane.

308. 1658 Augustus 24.
Johan Manninga en Zophia Pakosz.
Zegels: Manninga, Heerma, Ronow.

309. 1664 Februari 18.
Mello Alberda en Susanna Tamminga.

310. 1669 Maart 5.
Daniel d'Hertoghe en Cecilia Elizabeth Tamminga.
Zegels: d'Hertoghe, van Sanderen, de Ram, Tamminga, Alberda.

311. 1673 Mei 9.
Evert Lewe en Petronella Coenders.
Zegels: Lewe, Alberda, Clant, d' Hertoghe van Feringa.

312. 1679 Maart 20.
Bernhard Johan van Prott en Frederica Tiaerda van Starckenborgh.
Zegels: Prott, Gruys, van Starkenborgh, Clant.

313. 1680 September 2.
Feyo Sickinghe en Elizabeth Tamminga.
Zegels: Sickinghe, Tamminga, d'Hertoghe van Feringa, Alberda.

314. 1681 Juli 7.
Mello Coenders en Gesyna Polman.
Zegels: Clant, Polman, tho Nansum, Rengers.

315. 1682. (maand niet ingevuld.)
Nadere aanvullingen (nopens recht van representatie door de kinderen) tot het voorgaande huwelijkscontract.
Zegels: Jarges (stuk), Clant, Polman, tho Nansum (stuk) Rengers, Tamminga.

316. 1685 November 13. (2 exemplaren.)
Gerhard Horenken van Dijksterhuis en Bouwina Clant.
Zegels: Horenken, Clant, Gruijs, Alberda, Ripperda.

317. 1688 Mei 11. (3 exemplaren.)
Bernhard Johan van Prott en Cecilia Elizabeth Tamminga, douair. d'Hertoghe van Tamminga.
Zegels: Prott, Gruijs, Alberda, Sickinghe.

318. 1689 Maart 8.
Nadere aanvullingen tot het voorgaande huwelijkscontract.
Zegels: Prott, Gruys.

319. 1690 December 26.
Gerhard Horenken van Dijksterhuis en Peternella Maria Lewe.
Zegels: Gruijs, Alberda, Lewe, Horenken, Clant.

320. 1693 Januari 5.
Henrick Ferdinand van In- en Kniphuizen en Aurelia Jarges.

321. 1695 October 24. (2 exemplaren.)
Onno Tamminga van Alberda en Josina Peternella Clant.
Zegels: Alberda, Tamminga, Clant.

322. 1697 Augustus 12.
Maurits Clant en Bouduina Clant.
Zegels: Alberda, Horenken, Clant, Lewe.

323. 1701 September 13.
Unico Allard Alberda van Menkema en Everdina Cornera van Berum.
Zegels: Alberda, Sickinghe, Lewe, van Berum.

324. 1702 April 4.
Coppen Jarges en Clara Alberda.

325. 1703 November 20.
Willem Alberda van Godlinze en Margarita Josina Hoornken.
Zegels: Alberda, van Starkenborgh, Horenken.

326. 1704 December 5.
Johan Frederick van Lier, heer van Soetermeer, Middelburg en Spoelwijk, en Catharina Soete de Lake van Villers.
Opgedrukte zegels: de Lyere en de Villers.

327. 1706 Maart 1.
Nadere bepalingen betrekkelijk het huwelijkscontract van Willem Alberda van Godlinze en Margarita Josina Hoornken (n^{0}. 325).

328. 1710 Januari 16.
Evert Lewe en Wendela Juliana van Berum.
Zegels: Lewe, Alberda, Lewe van Aduard, van Berum.

329. 1716 Juli 24. (2 exemplaren.)
Willem Alberda van Dijksterhuis en Clara Alberda van Eenum, douair. Jarges.
Zegel: Alberda.

330. 1718 Maart 31.
Daniel Henri chevalier l'Argentier du Chesnoy en Elisabeth Petronella Lewe.

Zegels: van Starkenborgh en Lewe van Aduard.

331. 1723 Juni 3.
Gijsbert Harmen Jarges en Josina Elisabeth Clant.

Zegels: Jarges en Clant.

332. 1725 November 22. (3 exemplaren.)
Gerard Alberda van Dijksterhuis en Susanna Elisabeth Alberda van Menkema.

Zegels: Alberda, Clant, Lewe van Aduard, Lewe, van Berum.

333. 1730 Juli 21.
Fecco Dominicus van Sijtzama en Anna Clant van Hanckema.

334. 1732 September 12.
Jan Roelf Jarges en Catharina Elisabeth d'Hertoghe.

Zegels: Jarges, d'Hertoghe, Clant, Adriani.

335. 1733 September 23. (3 exemplaren.)
Carel Frederick graaf van Wartensleben en Wendelina Cornera Alberda.

Zegels: van Wartensleben, Alberda, Gruys.

336. 1748 December 18.
Edzard Willem Lewe en Margaretha Josina Alberda.

337. 1752 November 2.
David Constantin baron du Tour en Everdina Cornera Alberda.

Zegel: Lewe van Aduard.

338. 1754 December 19.
Ferdinand Folef baron van In- en Kniphuizen en Clara de Hertoghe.

339. 1761 Januari 16.
Daniel Onno d'Hertoghe van Feringa en Anna Habbina Tjarda van Starkenborgh, freule van Middelstewehr en Grimersum.

340. 1762 Mei 14. (3 exemplaren.)
Unico Allard Alberda en Christina Bentinck.

Aanhangend zegel: Luit. en Hoofdmannen. Opgedrukte zegels: Alberda, van Haersolte, van Lijnden, Bentinck, van Reede, van Randwijck.

341. 1766 Juni 20.
Jan van Idsinga en Scadina Sophia Alberda.

Zegel: Lewe van Aduard.

342. 1767 April 16.
Scato Ludolph Alberda en Wendelina Cornera Alberda.

343. 1776 September 16.
Prof. Gadso Coopmans en Wilhelmina Catharina Lewe.

Zegel: Guichart.

344 1786 Maart 27.
Edzard Unico d' Hertoghe van Feringa en Alagonda Swana Anna Sophia Clant.

Zegel: Lewe.

345. 1789 November 28.
Gerhard Alberda van Dijksterhuis en Elizabeth Anna d'Hertoghe van Feringa.

Zegel: Guichart.

346. 1796 Mei 23.
Jean François van Iddekinge en Christina Maria Alberda.

347. 1800 Mei 30. (Concept.)
Jan Ernst van Pollman Gruijs en Johanna Agnes Lewe.

348. 1800 Juli 3. (2 exemplaren)
Jan Ernst van Pollman Gruijs en Johanna Agnes Lewe.

Zegel: Stad Groningen.

349. 1802 Mei 21.
Edzard Willem Lewe en Anna Alberda van Bijma.

Zegel: Hof van Justitie van het voormalig gewest Stad en Lande.

350. 1818 Augustus 10.
François Laurent Ransonnet en Susanna Elizabeth Alberda.

351. 1828 November 14.
Unico Allard Alberda van Menkema en Josina Petronella Polman Gruijs.

Opgedrukt zegel: notaris Mr. W. J. Quintus.

352. z. j. (Concept.)
Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh en Elizabeth van Diepenbroeck.

353. z. j.
Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh en Rutgera Christina Elizabeth barones van Dongen.

DERDE AFDEELING.

Testamenten. *)

354. 1582 Februari 7.
Erflater: Willem d'Hertoghe, heer van Orsmael, Steenhoogenhuysen enz. en Anna Wijts. ehel.
Erfgenamen: Anna, Willem, Peeter, Johan d'Hertoghe.

355. 1629 December 2. (2 exemplaren.)
Erflaatster: Anna Polman.
Erfgenamen: Catharina, Joest, Jan, Roeleff Polman en de zusters van erflaatster, waarvan de namen niet nader zijn opgegeven, en die gehuwd zijn met de heeren de Drews, Hania, van Braekel.

356. 1644 Januari 30.
Erflater: Prins Frederik Hendrik.
Codicillarius: Frederik van Zuijlestein.

---

*) De testamenten zijn als regel niet gezegeld; vandaar, dat het niet iedere keer vermeld wordt, wanneer een zegel ontbreekt.

3571. 1661 Augustus 15.
Erflaters: Egbert en Sijbilla Horenken.
Mutueel testament.

358. 1673 Juni 20.
Erflaatsters: Alagonda en Johanna Conders.
Mutueel testament.

Zegel: Stad Groningen.

359. 1690 April 7.
Erflater: Bernhard Johan van Prott.
Erfgename: Cecilia Elisabeth Tamminga.

Zegel: Clant.

360. 1700 Februari 9.
Erflater: Bernhard Johan van Prott.
Erfgename: Cecilia Elisabeth Tamminga.
Legatarissen: Maria Elisabeth van Prott, vrouwe tot Meringsborch, de kerk en de diaconie van Lutjegast.

Zegel: Ewsum.

361. 1708 Mei 18.
Erflaters: Unico Allard Alberda van Menkema en Everdina Cunera van Berum, ehelieden.
Mutueel testament.

Zegel: van Inn- en Kniphauzen.

362. 1705 Juli 6.
Erflaters: Wilhelm Alberda tot Godlinze en Margarita Josina Horenken, ehelieden.
Mutueel testament.

Zegel: Ubbena.

363. 1708 Juni 23.
Erflater: Clant van Luidema.
Legatarissen: de kerk, de pastor, de meester, de collector te Usquert en meester Berend te Warfum.

364. 1717 September 20.
Erflater: Wigbolt Gruijs.
Erfgenamen: de kinderen van Pompejus Gruys.
Legatarissen: Pompejus Gruijs, Hermanna Elisabeth Schaffer geb. Gruys, Wigbold Aldringa, Gerhold Faitzema Gruys, Joachim Canter, de dienstmaagden Catharina Soorts en Geertien Duidinck.

365. 1718 Juni 18.
Erflaatster: Alegonda Coenders.
Erfgenamen en legatarissen: Alegonda en Gesina Conders, Bouwina Conders douair. Horenken, Elisabeth Clant en Jacob Clant en de dienstmaagd Margaretha Hindrix.

366. 1719 Januari 6.
Erflaatster: Aurelia Margarita van Conders.
Erfgenaam: Herman Adolph van Idsinga.
Legatarissen: Alegonda Coenders, Rixtiarda Lucia van Harinxma thoe Sloten, Albertus Aemilius van Coenders, Margaretha Aurelia van Idsinga, Reiniera Anna van Idsinga, Titia Holdinga van Idsinga, Albertina Aemilia van Idsinga, Jan Roelof van Idsinga, Jan Sijbrand van Coenders, Alegonda van Coenders, Elisabeth Maria van Nilleson.

367. 1720 Februari 29.
Erflaters: Harm Wichers en Renske Dercks, ehelieden.
Mutueel testament met enkele kleine legaten.

368. 1720 Mei 11.
Erflater: Mr. Adriaan Breur.
Erfgenamen: Jacoba, Adriana, Elisabeth Kruyck.
Legataris: de Remonstrantsche broederschap.

369. 1721 Augustus 1.
Erflaatster: Catharina de Zoete Laake van Villers, echtgenoote van Johan Frederick baron van Lyere.
Erfgenamen: de kinderen (niet bij name genoemd) en bij afwezigheid de man.
Legataris: Gesina Coenders.

Met bijlagen.

370. 1728 Januari 23.
Erflater: Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh en Elisabeth van Diepenbroeck, ehelieden.
Mutueel testament.

371. 1729 Juli 28.
Erflaters: Leffert Rompts en Geertjen Sijmens, ehelieden.
Mutueel testament. Kleine legaten, o. a. aan de armen van Grootegast.

Zegel: d'Hertoghe van Feringa.

372. 1738 Mei 28.
Erflater: J. T. van Swart.
Erfgename: Barbara Gockinga.
Legataris: J. Lohman of bij diens overlijden diens huisvrouw Bouwina Coenders.

Zegel: Stad Groningen.

373. 1738 December 17.
Erflater: Jan Lohman.
Erfgenamen: Anna Sibilla en Gesijna Margaretha Horenken.

Zegel. Stad Groningen.

374. 1744 Maart 15.
Erflaatster: Susanna Elisabeth Alberda van Menkema, vrouw van G. Alberda.
Erfgenamen: hare kinderen.
Praelegataris: Unico Allard Alberda, aan wien vooraf het huis Menkema wordt gelegateerd.

Zegel: Eylerts.

375. 1745 October 20.
Erflaters: Lambertus van Andel en Elisabeth Wolfsen.
Erfgenamen: Cornelis van Andel. Hendrik van Inge, Jan Crielaart en Adriaan Schader.

Met bijlagen.

376. 1745 November 17.
Erflaatster: Gesyna Coenders.
Erfgenamen: Anna Sibilla en Gesina Margaretha Horenken.
Legatarissen: Allegonda Elisabeth Coenders, Mello van Boekholt en Anna Maria Snevels.

Zegel: Stad Groningen.

377. 1746 Januari 25.
Erflaatster: Wendelina Cornera Alberda, echtgenoote van C. F. graaf van Wartensleben.
Legatarissen: haar man, de jongste dochter van hare zuster, Unico Allard Alberda, de freule van Eichstorff, hare beide meiden Hendrieke en Lamke, de koetsier Michiel Pasewalt, de armen van Groningen, Uithuizen en Kleinmeer.

378. 1747 Juni 3.
Erflaatster: Everdina Cornera van Berum, douairière Unico Allard Alberda van Menkema.
Erfgenamen: de kinderen van wijlen hare oudste dochter Susanna Elisabeth Alberda.
Zegel: Eilerts.

379. 1753 September 22.
Erflaatster: Everdina Cornera Alberda, echtgenoote van D. C. baron du Tour.
Erfgenamen: hare kinderen.
Legataris: haar man.

380. 1754 Mei 1.
Erflater: Gijsbert Arentsma van Idsinga.
Erfgenaam: Johan van Idsinga.

381. 1757 Augustus 16.
Erflaters: Evert Joost Lewe van Aduard en Wilhelmina Alberda, ehelieden.
Erfgenamen: volgens de wet.

382. 1760 Januari 12.
Erflater: Gerhard Alberda van Dijksterhuis.
Erfgenamen: zijne kinderen.
Praelegataris: Unico Allard Alberda van Dijksterhuis.

383. 1760 Augustus 28.
Erflaters: Evert Joost Lewe van Aduard en Wilhelmina Alberda.
Wijzigingen in n°. 381.

384. 1763 Juni 15.
Erflaatster: Margaretha Aurelia van Idsinga.
Erfgename: Titia Holdinga van Idsinga.
Legatarissen: Johan van Idsinga Matthijszoon, Johan van Idsinga Gijsbertzoon, Alegonda Coenders van Idsinga en de meid.

385. 1763 November 20.
Erflaatster: Titia Holdinga van Idsinga.
Erfgenaam: Johan van Idsinga.

386. 1767 November 21.
Erflaters: Johan van Idsinga en Scadina Sophia Alberda, echelieden.
Mutueel testament.

387. 1767 December 17.
Erflaters: Evert Joost Lewe van Aduard en Wilhelmina Alberda.
Wijzigingen in n°. 381.

388. 1783 Februari 20.
Erflaatster: Anna Habina Tjarda van Starkenborgh douairière de Hertoghe van Feringa.
Erfgenamen: Edzard Unico en Elizabeth Anna d' Hertoghe van Feringa voor gelijke deelen, de zoon moet echter het huis Rikkerda hebben.

Zegels: Stad Groningen en vier cachet-afdrukken van Anna Habina Tjarda van Starkenborgh.

389. 1783 Maart 21.
Erflater: Willem Alberda van Rensuma.
Erfgenamen: volgens de wet.
Legatarissen: Scato Ludolf Alberda van Bijma, Onno Reint Alberda van Ekenstein, Onno Tamminga van Alberda.

390. 1786 Mei 16.
Erflater: Gosen Geurt baron Bentinck.
Erfgenamen: zijne kinderen.
Legatarissen: zijne ongehuwde kinderen en zijn tweede zoon Goderd Adriaan.

391. 1796 Juni 30.
Erflaatster: Elijsabeth Clara van Ayta.
Erfgenamen: Albertina Titia van Harinxma thoe Sloten, Albertus van Harinxma thoe Sloten.
Legatarissen: Jacob Moorman, Sippina Johanna van der Merwede, Johan van Idsinga (oud-griffier), Martina van Idsinga, Wilhelmina Geertruida van Idsinga, Johan van Idsinga (oud-raadsheer). Willem Anthony Fredrik van Idsinga, Dodonea Elizabeth van Idsinga, Ulbo van Burmania, Julius Hobbe Unia van Burmania, Ds. Johannes Henricus Niewold, het zevende kind van ds. Egbertus Henricus Teuckena, de notaris en verschillende godsdienstige gezelschappen.

392. 1798 Maart 4. (Aanvulling tot n°. 388)
Erflaatster: Anna Habina Tjarda van Starkenborgh, douair. de Hertoghe van Feringa.
Legatarissen: de kleindochter, die naar haar genoemd zal worden, de knecht Hinderk Harmes, de dienstboden en de armen te Lutjegast.

393. 1808 October 11.
Erflater: Mr. Johan van Idsinga.
Erfgenaam: Scato Ludolph Alberda en bij diens vooroverlijden zijne kinderen.
Legatarissen: Josina Petronella Alberda, douair. Cornelis van Maneil en eenige bedienden.

394. 1813 Januari 14.
Erflaatster: Christina Bentinck, douair. Alberda van Menkema.
Erfgenamen: hare kinderen.
Praelegatarissen: G. G. Alberda van Dijksterhuis en W. J. Alberda van Dijksterhuis, douair. Lewe.

395. 1813 Maart 3.
Erflater: Mr. Johan van Idsinga.
Erfgenamen: de kinderen van Scato Ludolph Alberda van Bloemersma.
Legatarissen: Albertina Maria van Maneil gehuwd met Otto Ernst Gelder graaf van Limburg Stirum, verder dienstpersoneel.

396. 1819 Januari 30.
Erflaatster: Rijniera Bentinck.
Legatarissen: verschillende leden der familie Alberda.

397. 1820 Februari 5.
Erflater: Gerhard Alberda van Menkema.
Erfgenamen: zijne kinderen.
Praelegataris: zijn zoon Unico Allard Alberda (het huis Menkema).

398. 1825 Januari 5.
Erflater: Gerhard Alberda van Menkema.
= n°. 397 met enkele kleine wijzigingen.

399. 1828 Juni 1.
Erflater: Onno Tamminga van Alberda.
Erfgenamen: de kinderen van zijn overleden broeders en zusters.
Legatarissen: eenige bedienden.

400. 1842 December 3.
Willemina Jeanne Alberda van Dijksterhuis, douair. Lewe.
Erfgenaam: Gerhard Alberda van Menkema.
Legatarissen: Christina van Kretschmar, geb. Alberda van Menkema, Unico Allard Alberda van Menkema, de kinderen Ransonnet, Anna Habina Alberda van Menkema wed. Nauta, Adriana Elisabeth Reiniera van Suchtelen, geb. Alberda van Menkema, Christina Alberda van Bloemersma, Gerhard van Suchtelen, Tobias Jan van Iddekinge, de kinderen Lewe van Nijenstein, Christina Woldringh, geb. van Iddekinge, Maria Elisabeth Alberda, gehuwd met Mr. J. J. Canter Cremers, Gosina Guurdine Willemine Jeanne van Suchtelen.

VIERDE AFDEELING.

Boedelscheidingen.

401. 1622 April 2.
Nalatenschap van: Johan Rengers van Slochteren en Bela van Laar
tusschen: hunne kinderen Zeyno Hendrick Rengers en Anna Clant douair. Rengers, als moeder en voogdes van Osebrant Johan Rengers.

Zegels: Staten van Stad en Lande, Alberda, Clant.

402. 1626 Juni 14.
Nalatenschap van: Dr. Sicke van Dekama en Helena van Tamminga
tusschen: hunne kinderen Julius van Meckhama, als echtgenoot van Lutz van Dekama, Imk van Dekama douair. Duco van Botnia en Catharina van Dekama douair. Bolte tho Grovestins.

Zegels afgevallen.

403. 1631 April 7.
Nalatenschap van: Aeltien van Asschendorp en van Evert Hoenricks
tusschen: Joachim Hoendricks, Tialling van Ruinnia, voor zijne echtgenoote Ursula Hoendricks, Assweer Hoenricks en voogden van de minderjarigen Jan en Anna Hoenricks, kinderen, broers en zusters van testatrice en testator.

Zegels afgevallen.

404. 1632 Maart 8.
Nalatenschap van: Edzard Jansen en Martien Edsarts, ehelieden
tusschen: hunne kinderen Tjebbe Jelles, als echtgenoot van Janttien Edsarts, Jacob Edsarts, Johan Edsarts, Hindrick Edsarts en Derck Tonnis als echtgenoot van Lamme Edzarts.

Zegel: Horenken.

405. 1635 October 12.
Nalatenschap van: Gerhard Horenken
tusschen: zijne kinderen Gerhard Horenken en Hillebrandt Gruys, voor zijne echtgenoote Geertruyt Horenken. Aan zijne weduwe Bele tho Nansum worden eenige inkomsten toegestaan.

Zegels: Horenken, Gruys.

406. 1640 October 20.
Nadere regeling van n°. 405.

Zegels: Horenken, Gruijs.

407. 1667 Januari 25.
Nalatenschap van: Johan Horenken
tusschen: Anna Clant douair. Horenken, Egbert Horenken en Catharina Magdalena van Isselmuden douair. Horenken, moeder, broeder en zuster van testator.

Zegels: Manninga, Horenken.

408. 1670 Januari 27.
Nalatenschap van: Reint Alberda en Habbina Ubbena, ehel.
tusschen: hunne kinderen Reint Alberda, Willem Alberda, Mello Alberda op 't Zant, Schelto Jarghes en Johanna Alberda, Remmert van Berum en Ave Alberda.

Zegels: Alberda, van Berum.

409. 1675 Februari 10.
Nalatenschap van: Reint Ubbena
tusschen: zijne weduwe Maria Helena Clant en zijne kinderen Maria Helena Ubbena, Willem Ubbena, Ave Ubbena, Reint Ubbena en Hayo Unico Eenens gehuwd met Elizabeth Ubbena.

Zegels: Clant, Eenens.

410. 1682 Maart 22.
Nalatenschap van: Aeltien Hillebrandes douair. Johan Coenders
tusschen: hare kinderen Gerhard Clant en Anna Coenders, Jacob Coenders, Eisso Jarges van Meyma en Bauwe Coenders, Mello Coenders, Egbert Coenders, Alagonda Coenders, Johanna Coenders en Hendrik Coenders. (Voor dezen laatste treedt Dr. Alstorphius op.)

Geen zegels.

411. 1682 Juni 17.
Nalatenschap van: Anna Clant douair. Horenken
tusschen: Gerhard Gruys en Adolph Frederich Scharff als voormond en voogd over Geert Horenken ter eene en Feyo Sickinghe en Elisabeth Tamminga, ehelieden, ter andere zijde.

Zegel: van Julsingha.

412. 1685 Maart 21.
Nalatenschap: Onno Tamminga en Elizabeth Rengers
tusschen: Mello Alberda, als voogd over de onmondige kinderen van hem en wijlen zijne echtgenoote Susanna Tammingha, ter eene en Feyo Sickinghe en Elisabeth Tammingha en Cecilia Elisabeth Tammingha douair. D. de Hertoghe ter andere zijde.

Zegels: Alberda, Sickinghe.

413. 1685 Juli 2.
Nadere regeling n°. 412.

Zegels: Alberda, Sickinghe.

414. 1694 Maart 29.
Nalatenschap: Elisabeth Tamminga.
Nadere overeenkomst tusschen: Egbert Clant van Nijenstein als voormond, Reneke Busch en Gerrit Blenke als voogden van Evert Joost Lewe ter eene en Feyo Sickinghe, voor zich zelven en als tutor legitimus van zijne minderjarige kinderen, ter andere zijde.

415. 1698 Mei 27.
Nalatenschap: Berent van Berum en Wendela Cornera Ubbena, ehelieden
tusschen: Reint Lewe en Reneke Busch, voogden van Berent's zoon Onno Joachim van Berum, ter eene en Feyo Jan Sickinghe en Tekela Elisabeth van Berum, Evert Joost Lewe van Luidema en Christina Emerentiana van Berum, Willem Ubbena en Dr. J. H. Keiser als voorstanders over Wendela Juliana van Berum, ter andere zijde.

Zegel: Clant.

416. 1698 December 25.
Nalatenschap: niet ingevuld
tusschen: Jan Popkes en Willem Jansen voormond en voogd over het minderjarig kind van Hindrich Tjeerts en Aaltien Jans ter eene en Tjeert Jans ter andere zijde.

417. 1699 Februari 25.
Nadere regeling van n°. 415.

Zegel: Clant.

418. 1699 Juli 15.
Nalatenschap: Saco van Idsinga
tusschen: Matthias van Idsinga en Johan van Idsinga.

419. 1700 Januari 29. (2 exemplaren.)
Nalatenschap: Mello Alberda van Menkema en Susanna Tamminga
tusschen: hunne kinderen Onno Tamminga van Alberda, Willem Alberda en Unico Allard Alberda.

Zegel: Alberda.

420. 1700 October 8.
Nalatenschap: Derk Clant van Hankema en Margareta Josina Ripperda, ehelieden
tusschen: Gerhard Horenken (als voogd van zijne dochter Margaretha Horenken), Alagonda Maria Clant, Mauritz Clant en Bouwina Clant.

421. 1700 December 8.
Nadere regeling van n°. 420.

Zegel: Aldringa.

422. 1704 November 28.
Nalatenschap: Ave van Berum geb. Alberda
tusschen: Willem van Borck en Habbina Elisabeth Alberda, Willem Alberda, Reint Alberda van Eenum, Coppen Jarges, Hendrik Ferdinand van In- en Kniphuizen (als voogd over zijne minderjarige kinderen bij wijlen Aurelia Jarges), Onno Tamminga van Alberda van Rensema, Willem Alberda op 't Zant en Unico Allard Alberda van Menkema.

Zegels: van Borck, Alberda, Clant, Jarges, van In- en Kniphuizen.

423. 1705 Maart 4. (2 exemplaren.)
Nalatenschap: Willem Alberda op 't Zant
tusschen: zijne neven Onno Tamminga van Alberda, Willem Alberda en Unico Allard Alberda van Menkema.

Zegels: Alberda.

424. 1706 Maart 13.
Nalatenschap: Lucas Clant van Aickema en Truida Clant, ehelieden
tusschen: hunne kinderen Allert Joost Clant, U. M. de Hertoghe en Ulcia Maria Clant, Oesebrant Clant, Willem Ubbena en Dr. J. H. Keiser als voorstanders over Reint Clant, Josina Clant en Jan Remmert Clant.

Geen zegel.

425. 1707 Maart 9.
Nalatenschap: Johanna Alberda, douair. Jarges
tusschen: Coppen Jarges van Tackenborgh (zoon) en Hendrick Ferdinand van In- en Kniphuizen als voogd over zijne minderjarige kinderen bij wijlen Aurelia Jarges.

Zegels: Jarges, In- en Kniphuizen.

426. 1722 Maart 18.
Nalatenschap: Gerhard Horenken
tusschen: zijne weduwe Bouwina Coenders, en Joachim Canter, Berent Coenders en Jacob Helmolt als voormond en voogden van zijne dochters Anna Sibilla (oud 15 jaar) en Gesina Margaretha Horenken (oud 13 jaar).

Geen zegel.

427. 1724 Juli 5.
Nalatenschap: Willem Ubbena en Reint Ubbena
tusschen: Unico Michiel de Hertoghe van Feringa als voogd over zijne kinderen bij wijlen Maria Helena Enens, Reint Enens en dr. Petrus Alberthoma, gevolmachtigde van Jacobus de Villers en Margrieta Breuklant.

Zegel: P. J. Swarte.

428. 1713—1725.
Nadere regelingen van n°. 426.

429. 1726 Augustus 11.
Nalatenschap (gedeeltelijk, vooral zilver): Margrieta Josina Horenken
tusschen: Gerard Alberda van Dijksterhuis en Clara Alberda douair. Alberda.

430. 1735 September 29.
Nalatenschap: Onno Hillebrandes (zoon van Gosso IJvo Hillebrandes en Everdina Catharina van Berum)
tusschen: E. J. Lewe en Christina Emerentiana van Berum, Everdina Cunnera van Berum douair. Alberda, Evert Lewe en Juliana van Berum, Allard Philip Tjarda van Starckenborgh en Feya Johanna Sickinghe en Lucas van Colenbergh en Houwelia Hillebrandes.

Het zegel van Gruijs is afgevallen.

431. 1738 Februari 24.
Nalatenschap: Coppen en Schelto Reint Jarges
tusschen: de representanten van het huis Ulrum ter eene en Geertruid Fueck van Burmannia met haar echtgenoot Pyrrhus Wilhelmus van Sijtzama ter andere zijde.
Nadere regeling.

Zegel: Stad Groningen.

432. 1739 Maart 28.
Nalatenschap: J. Lohman
tusschen: O. B. Gruijs toe Lellens en Gerardina Lohman, M. Lohman en J. Lohman ten eene en Anna Sibilla en Gesina Margaretha Horenken ter andere zijde.

Zegel: Stad Groningen.

433. 1741 Juli 21.
Nalatenschap: Anna Habina Lewe douair. E. J. Tjarda van Starkenborgh
tusschen: hare kinderen: Geertruida Tjarda van Starkenborgh, E. Greving en Gratia Susanna Tjarda van Starkenborgh, pastor Johan van Diemen en Anna Bouwina Tjarda van Starkenborgh, Eylco Onsta Tjarda van Starkenborgh en Joannes Cleveringa als gevolmachtigde van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh, heer van Middelstewehr.

Zegel: van Starkenborgh.

434. 1742 Maart 15.
Nalatenschap: Gerhard Horenken
tusschen: Anna Sibilla en Gesina Margaretha Horenken en Gerhard Alberda van Dijksterhuis.

Zegel: Adriani.

435. 1744 Maart 19.
Nalatenschappen: 1°. Clara Alberda van Enum douair. Alberda van Dijksterhuis; 2°. Scelto Reint Jarges van Bellingeweer
tusschen: hare kinderen en zijne zusters: Susanna Johanna Alberda van Enum en Onno Daniel d'Hertoghe van Feringa en Johanna Susanna Alberda, ehel.

Zegel: Beckeringh.
N B. Scelto Reint Jarges was een zoon van Clara Alberda van Enum uit haar eerste huwelijk met Jarges.

436. 1745 Januari 18.
Nalatenschap: Jacob Claesen
tusschen: zijn vrouw Hilje Baljes en zijne kinderen, voor wie als voormond optreedt Jacob Hemmes, als sibbe voogd Lammert Saskes en als vreemde voogd Claas Harms.

Zegel: d'Hertoghe van Feringa.

437. 1745 Februari 25. (2 exemplaren.)
Nalatenschap: Willem Alberda van Dijksterhuis
tusschen: Gerhard Alberda van Dijksterhuis ter eene en Susanna Johanna Alberda van Enum en Daniel Onno d'Hertoghe van Feringa voor zijne echtgenoote Johanna Susanna Alberda ter andere zijde.

Zegel: Adriani.

438. 1747 Maart 10.
Nalatenschap: 1°. Unico Michiel de Hertoghe van Feringa en Ulcia Maria Clant; 2°. B. J. de Hertoghe van Boekstede; 3°. Elizabeth Maria de Hertoghe, dochter van U. M. de H. v. F. en Maria Helena Enens
tusschen: freule C. H. de Hertoghe, freule F. M. de Hertoghe, J. R. Jarges en Catharina Elisabeth de Hertoghe, ehelieden, kinderen van 1°, zusters van 2°, halfzusters van 3°.

439. 1750 Mei 26.
Nadere regeling van n°. 438.

440. 1751 April 6.
Nalatenschap: Johan van Idsinga en Alegonda Coenders.
tusschen: Margaretha Aurelia van Idsinga, Gijsbert Arentsma van Idsinga, Titia Holdinga van Idsinga, Mathijs Adolph van Idsinga (als voogd over Jan van Idsinga, zoon van Mathijs Adolph en Anna Alberda), Maria Geertruida Couper wed. Harmen Adolph van Idsinga.

441. 1754 December 28.
Nalatenschap: 1°. Susanna Elisabeth Alberda van Menkema; 2°. Everdina Cornera van Berum douair. Unico Allard Alberda van Menkema; 3°. Wendelina Cornera Alberda (gehuwd met C. F. von Wartensleben).
tusschen: Unico Allard Alberda, Edzard Willem Lewe (als voogd over zijne kinderen bij wijlen Margaretha Josina Alberda) en Mello Alberda (als voormond), Willem van In- en Kniphuisen (als sibbe voogd) en Evert Joost Lewe (als vreemde voogd over de twee dochters Wilhelmina en Wendelina Cornera van wijlen Susanna Elizabeth Alberda bij Gerhard Alberda van Dijksterhuis) ter eene en de (2 November 1753 overleden) Everdina Cornera Alberda gehuwd met D. C. du Tour ter andere.

Zegel: Staten van Stad en Lande.

442. 1761 Januari 22.
Nalatenschap: Johanna Susanna d'Hertoghe van Feringa, geb. Alberda van Menkema
tusschen: Daniel Onno de Hertoghe van Feringa en zijne dochter Clara de Hertoghe, bijgestaan door haar echtgenoot Ferdinand Folef van In- en Kniphuisen.

Zegels: d'Hertoghe van Feringa, van In- en Kniphuisen.

443. 1762 April 2.
Nalatenschap: Geertruida Tjarda van Starkenborgh
tusschen: Gratia Susanna Tjarda van Starkenborgh douair. Edzard Grevinck, Daniel Onno de Hertoghe van Feringa en Anna Habina Tjarda van Starkenborgh, als gevolmachtigde van Edzard Jacob Tjarda van Starkenborgh en Evert Bartolt Tjarda van Starkenborgh.

444. 1762 April 10.
Nadere regeling van n°. 443.

445. 1772 Mei 8.
Nalatenschap: Gratia Susanna Tjarda van Starkenborgh
tusschen: Daniel Onno de Hertoghe van Feringa voor zijne echtgenoote Anna Habina Tjarda van Starkenborgh ter eene zijde en E. J. Tjarda van Starkenborgh ter andere zijde.

446. 1773 Juli 13.
Nalatenschap: Johan van Idsinga en zijne (niet genoemde) echtgenoote
tusschen: Titia Holdinga van Idsinga en Johan van Idsinga ter eene en Johan van Idsinga en Eduard Marius van Burmania ter andere zijde.

447. 1792 September 5.
Nalatenschap: Goosen Geurt Bentinck en Willemina Jeanne van Reede
tusschen: Willem Jan Berend Bentinck tot den Berenkamp, Christina Bentinck douair. Unico Allard Alberda van Menkema, Adriana Maria Bentinck, Anna Elizabeth Bentinck, Reiniera Bentinck (de sub 1, 3, 4 en 5 genoemden mede als testamentaire erfgenamen van Godert Adriaan Bentinck tot Berghuis), Frederica Christiana Henriette Bentinck en Evert Jan von Neukirchen genaamd Nijvenheim.

Opgedrukte zegels: Bentinck, van Balveren, Alberda, Houck, van Lijnden, Neukirchen gen. Nijvenheim, van Randwijck.

N.B. Met drie bijlagen.

448. 1799 Juni 6.
Nalatenschap: Susanna Johanna Alberda douair. van In- en Kniphuisen
tusschen: Scato Ludolph Alberda van Bijma en Wendelina Cornera Alberda van Dijksterhuis, Gerard Alberda van Menkema (voor zich zelven en als gevolmachtigde van Gosen Geurt Alberda van Dijksterhuis), Gerhard Horenken van Alberda,

Everdina Cornera Alberda, Jean François van Iddekinge en Christina Maria Alberda, verder Gregorius Kijff als gevolmachtigde van de curatoren van E. J. Lewe van Aduard, J. W. Keiser als gevolmachtigde van J. H. van Zuilen van Nievelt en S. E. Lewe van Aduard.

449. 1800 Juni 11.
Nalatenschap of gemeenschappelijk eigendom niet vermeld.
Nadere bepalingen tusschen: E. U. de Hertoghe en A. S. A. S Clant, ehelieden.

Zegel: Hof van Justitie van S. en L.

450. 1801 Maart 20. (1)
Nadere regeling van n°. 448.

451. 1812 December 25. (1)
Nalatenschap: Gerhard Lewe
tusschen: Edzard Willem Lewe van Nijenstein, mevrouw Polman Gruys, geb. Johanna Agnes Lewe en Unico Evert Lewe.

452. 1813 Februari 19.
Nalatenschap: Edzard Unico d'Hertoghe van Feringa
tusschen: de kinderen van Gerhard Alberda en Elizabeth Anna d'Hertoghe van Feringa.

453. 1816 Januari 22.
Nalatenschap: Christina Bentinck douair. Unico Allard Alberda van Menkema
tusschen: Gerhard Alberda van Menkema, Gosen Geurt Alberda van Dijksterhuis, Willemine Jeanne Alberda van Menkema douair. Lewe van Aduard, Gerhard Horenken van Alberda, als voogd over zijne minderjarige kinderen, en Jean François van Iddekinge en Christina Maria Alberda.

454. 1822 Januari 24.
Nalatenschap: Elizabeth Anna d'Hertoghe van Feringa, echtgenoote van Gerhard Alberda van Menkema
tusschen: Gerhard Alberda (haar man) en hunne kinderen.

455. 1823 Mei 3.
Nalatenschap: 1°. Edzard Unico d'Hertoghe van Feringa en 2°. Elizabeth Anna Alberda van Menkema, geb. d'Hertoghe van Feringa
tusschen: Christina Alberda van Menkema, François Laurent Ransonnet als voogd over zijne minderjarige kinderen, Anna

(1) Na no. 450 zijn de boedelscheidingen niet meer geregeld.

Habina Alberda van Menkema en Hemmo Heylico Nauta, Maria Elisabeth Alberda van Menkema en A. H. P. K. van Suchtelen van de Haere, benevens Gerhard Alberda.

456. 1829 Maart 31.
Nalatenschap: Josina Petronella Alberda van Vennebroek douair. Lewe
tusschen: Johanna Agnes Lewe van Nijenstein douair. Polman Gruys, Unico Evert Lewe van Nijenstein, Anna Alberda van Bloemersma douair. Lewe van Nijenstein, mede voor hare minderjarige kinderen en als gevolmachtigde van hare dochter, mevrouw Sels, geb. Josina Eva Lewe van Nijenstein, verder Scato Ludolph Lewe van Nijenstein, Wendelina Cornera Lewe van Nijenstein, representeerende hun vader Edzard Willem Lewe van Nijenstein.

457. 1835 October 24.
Nalatenschap: Gosen Geurt Alberda van Dijksterhuis
tusschen: Christina Alberda van Menkema en J. A. van Kretschmar, F. L. Ransonnet, Anna Habina Alberda van Menkema en Hemmo Heylico Nauta, A. H. P. K. van Suchtelen van de Haere en M. E. R. Alberda van Menkema, Unico Allard Alberda van Menkema, Mr. Jacob Johan Canter Cremers en Maria Elizabeth Alberda van Menkema, Willemine Jeanne Alberda van Dijksterhuis douair. Lewe, Scato Ludolph Lewe van Nijenstein, Christina Alberda van Bloemersma, Jean François van Iddekinge en Christina Maria Alberda van Menkema.

458. 1836 September 1.
Nadere regeling van n°. 457.

459. 1839 Juli 26.
Nalatenschap: Unico Allard Alberda van Menkema
tusschen: Willemine Jeanne Alberda van Dijksterhuis douair. Lewe, Chr. Alberda van Menkema en J. A. van Kretschmar van Veen, F. L. Ransonnet, A. H. Alberda van Menkema weduwe Nauta, M. E. R. Alberda van Menkema en A. H. P. K. van Suchtelen, Unico Allard Alberda van Menkema, Maria Elizabeth Alberda van Menkema en J. J. Canter Cremers, C. M. Alberda van Menkema en J. F. van Iddekinge, Christina Alberda van Bloemersma en Scato Ludolph Lewe van Nijenstein.

460. 1840 Augustus 11.
Verschillende mandeelige goederen
tusschen: J. A. van Kretschmar van Veen, F. L. Ransonnet,

A. H. Alberda van Menkema wed. Nauta, A. H. P. K. van Suchtelen van de Haere en M. E. R. Alberda, U. A. Alberda van Menkema en J. J. Canter Cremers en M. E. Alberda van Menkema.

461. 1849 Februari 14.
Nalatenschap: Jan Ernst Polman Gruijs en Johanna Agnes Lewe van Nijenstein, ehelieden
tusschen: Hendrik Jacob Herbig en Ulrica Eleonora Polman Gruijs, Unico Allard Alberda van Menkema en Josina Petronella Polman Gruijs, Joan Henric Hooft van Iddekinge en Ernestine Bernardine Harmanna Polman Gruijs, Johan Hendrik Lexau Rijsterborgh en Anna Polman Gruijs, Edzard Willem Polman Gruijs en Pompejus Polman Gruijs.

462. 1849 Juli 10.
Nalatenschap: Willemine Jeanne Alberda van Dijksterhuis en Berend Lewe van Aduard, ehelieden
tusschen: U. A. Alberda van Menkema als voogd over zijn minderjarigen zoon Gerhard, eenige erfgenaam van mevrouw van Dijksterhuis, Mr. L. B. Lohman als gevolmachtigde van Magdalena Dorothea Lewe van Aduard douair. van In- en Kniphuizen, Henriette Paulina Lewe van Aduard en Jacob de Vries, Johanna Dorothea Lewe van Aduard en Derk Wilkens, Scato Ludolph Lewe van Aduard, Evert Joost Lewe van Aduard, Henrietta Dorothea Lewe van Aduard, Jan Eduard Lewe van Aduard, Evert Joost Lewe van Aduard, Gijsberta Martha de Veer douair. Jan Evert Lewe van Aduard, Henrietta Paulina van Swinderen echtgen. van Johannes Quintinus Cleveringa, Evert Joost van Swinderen, de laatste als rechthebbende op de nalatenschap van wijlen Berend Lewe van Aduard.

VIJFDE AFDEELING.

Inventarissen.

463. 1708 April 29.
Catharina Zoete de Lake van Villers (bij huwelijk met Johan Frederik baron van Lyere aangebracht).

464. 1718 Februari 15.
Juliana Alberda van Menkema.

465. 1733 October 28.
O. J. van Berum.

466. 1738 September 22.
Anna Habina Lewe, douair. Tjarda von Starkenborgh.

467. 1753 Juni 17.
E J. Lewe van Aduard.

468. 1754 December 5.
Everdina Cornera du Tour geb. Alberda.

469. 1760. September 13.
Edzard Willem Lewe en Margaretha Josina Alberda van Dijksterhuis.

470. 1781 Mei 7.
Edzard Reint Alberda van Bloemersma en Adriana Sophia Gockinga.

471. 1785 Augustus 25.
Gerhard Alberda van Dijksterhuis.

472. 1786 Juni 26.
Willem Alberda van Rensuma.

473. 1796 December 2.
Anna Habina Tjarda van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa.

474. 1798 April 28.
Gerhard Alberda van Menkema.

475. 1799 April 29 en 30.
Anna Habina Tjarda van Starkenborgh, douair. d'Hertoghe van Feringa.

476. 1801 Januari 14.
Edzard Unico de Hertoghe van Feringa.

477. 1812 Maart 12.
Frédérique Eleonore van Raders, douair. Ulrich Willem Polman Gruys.

478. 1813 Maart 27.
Edzard Unico de Hertoghe van Feringa.

479. 1814 Juni 10.
Johan van Idsinga.

480. 1816 April 27.
Christina Bentinck, douair. Unico Allard Alberda van Menkema.

481. 1828 Juni 4 en 12.
Gerhard Alberda van Menkema.

482. 1848 September 9.
Johanna Agnes Lewe van Nijenstein, douair. J. E. Polman Gruijs.

483. z. j.
P. H. van Idsinga.

484. z. j.
Mevrouw van Dijksterhuis, mevrouw van Menkema en mevrouw von Wartensleben.

ZESDE AFDEELING.

Aankomsttitels van en stukken betreffende onroerende goederen.

485. Den Andel. 1672. 1 charter.

486. Bellingeweer. 1819. 1 charter.

487—492. Breede. 1528, 1644, 1660, 1678, 1703, 1708. 6 charters.

493—497. Dijksterhuis. 1465, 1668, 1669, 1706, 1745. 7 charters. (No. 496 in 3 exemplaren aanwezig.)

498—537. Doezum. 1627, 1628, 1629, 1632, 1634, 1636, 1637, 1638, 1639, 1641, 1642, 1644, 1647, 1651, 1652, 1658, 1659, 1662, 1667, 1668, 1669, 1672, 1675, 1682, 1685, 1692, 1697, 1724, 1725. 38 charters en 2 stukken.

538—546. Eenrum. 1700, 1713, 1727, 1732, 1734, 1747, 1762, 1774. 8 charters, 1 stuk.

547. Eenum. 1681. 1 charter.

548. Eibersburen. 1767. 1 charter.

549. Engelbert. 1704. 1 charter.

550. Enselens. 1654. 1 charter.

551—555. Eppingehuizen. 1622, 1631, 1632, 1725. 5 charters.

556. Ezinge. 1800. 1 charter.

557—560. Garsthuizen. 1646, 1705, 1727, 1741. 4 charters.

561—575. Godlinze. 1615, 1616, 1619, 1648, 1651, 1674, 1677, 1684, 1697, 1699, 1703, 1706. 15 charters.

576. Grimersum. 1763. 1 charter.

577—586. Groningen. 1618, 1624, 1639, 1651, 1668, 1704, 1709, 1718, 1767, 1816. 9 charters, 1 dossier.

587—662. Grootegast. 1578, 1611, 1612, 1630, 1643, 1661, 1662, 1674, 1685, 1693, 1694, 1695, 1697, 1699, 1703, 1704, 1710, 1712, 1714, 1716, 1719, 1721, 1726, 1727, 1737, 1738, 1740, 1746, 1749, 1751, 1753, 1754, 1755, 1756, 1757, 1760, 1764, 1765, 1767, 1770, 1775, 1781, 1799. 70 charters, 6 stukken.

663—666. Grijpskerk. 1671, 1696, 1721, 1727. 4 charters.

667—668. Den Ham. 1685 en 1687. 2 charters.

669. Helpman. 1750. 1 charter.

670. Hoogkerk. 168.. 1 charter.

671—673. Hornhuizen. 1669, 1685, 1735. 3 charters.

674—678. Huizinge. 1586, 1734, 1745, 1787. 4 charters, 1 stuk.

679—680. De Jouwer. 1788. 2 charters.

681—687. Kantens. 1609, 1626, 1627, 1631, 1632. 1633, 1660. 6 charters, 1 stuk.

688—690. Kloosterburen. 1631, 1787, 1789. 3 charters.

691. Leens. 1663. 1 charter.

692—700. Leermens. 1632, 1675, 1676, 1683, 1686, 1687, 1704, 1709. 9 charters.

701. Leeuwarden. 1789. 1 charter.

702. Loppersum. 1742. 1 charter.

703—708. Lukaswolde. 1683, 1692, 1693, 1750, 1754, 1824. 5 charters, 1 stuk.

709—800. Lutjegast. 1631, 1632, 1641, 1646, 1658, 1660, 1662, 1667, 1668, 1671, 1674, 1675, 1676, 1678, 1684, 1686, 1687, 1694, 1696, 1698, 1699, 1700, 1701, 1707, 1708, 1710, 1712, 1713, 1714, 1716, 1717, 1718, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1727, 1729, 1732, 1736, 1738, 1742, 1743, 1744, 1746, 1754, 1755, 1757, 1759, 1760, 1761, 1762, 1764, 1765, 1771, 1779, 1783, 1784, 1791, 1828. 90 charters, 2 stukken.

801. Maarsbergen. z. j. 1 stuk.

802. Marrum. 1714. 1 charter.

803. Meeden. 1805. 1 charter.

804—808. Menkema. 1682, 1744. 3 charters, 2 stukken.

809. Middelstewehr. 1582. 1 charter.

810. Niebert. 1660. 1 charter.

811—812. Niekerk. 1632. 2 charters.

813—814. Noordhorn. 1595, 1654. 2 charters.

815—817. Noordwijk. 1677, 1788. 3 charters.

818—828. Noordwolde. 1642, 1646, 1669, 1670, 1678, 1681, 1710, 1712, 1718, 1720. 11 charters.

829—831. Nuis. 1679, 1689, 1729. 3 charters.

832—836. Oldehove. 1602, 1683, 1736, 1762, 1777. 3 charters, 2 stukken.

837. Oldekerk. 1618. 1 charter.

838—840. Oldeklooster. 1772, 1776. 3 charters.

841—843. Oldenzijl. 1622, 1636, 1779. 3 charters.

844. Ommelanderwijk. 1771. 1 charter.

845—848. Onnen. 1620, 1623, 1647, 1711. 4 charters.

849. Oostwold. 1769. 1 charter.

850. Opende. 1722. 1 charter.

851—900. Pieterburen (Zie mede onder Wierhuizen.) 1647, 1653, 1654, 1670, 1671, 1676, 1690, 1692, 1693, 1694, 1696, 1698, 1707, 1708, 1709, 1710, 1713, 1714, 1727, 1729, 1743, 1750, 1755, 1769, 1784, 1789, 1808, 1816, 1823, 1834. 46 charters, 4 stukken.

901—946. Saaksumhuizen. 1547, 1592, 1623, 1633, 1641, 1651, 1657, 1667, 1674, 1678, 1680, 1681, 1683, 1685, 1692, 1704, 1706, 1710, 1712, 1715, 1716, 1719, 1720, 1723, 1733, 1734, 1743, 1744, 1749, 1753, 1756, 1769, 1773, 1779, 1785, 1787. 42 charters, 4 stukken.

947. Sauwerd. 1661. 1 charter.

948—969. Sebaldeburen. 1624, 1635, 1636, 1708, 1720, 1721, 1754, 1768, 1775, 1780, 1804, 1805, 1807, 1815, 1819, 1820, 1821. z. j. 17 charters, 5 stukken.

970—972. Spijk. 1631, 1696, 1726. 3 charters.

973. Stitswerd. 1832. 1 stuk.

974. Tinallinge. 1722. 1 charter.

975—977. Tjamsweer. 1654, 1658, 1734. 3 charters.

978—1121. Uithuizen en Uithuizermeeden. 1626, 1627, 1628, 1632, 1633, 1635, 1636, 1637, 1638, 1639, 1641, 1643, 1645, 1646, 1659, 1663, 1665, 1666, 1667, 1669, 1670, 1671, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1686, 1688, 1689, 1690, 1691, 1693, 1694, 1695, 1697, 1698, 1699, 1700, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1716, 1717, 1720, 1723, 1723, 1727, 1734, 1738, 1740, 1744, 1745, 1750, 1764, 1765,

1771, 1772, 1774, 1784, 1785, 1786, 1787, 1789, 1790, 1794, 1797, 1805, 1807, 1819, 1841. 127 charters, 17 stukken.

1122. Ulrum. z. j. 1 charter.

1123—1159. Uskwert 1634, 1645, 1647, 1651, 1654, 1655, 1657, 1660, 1668, 1670, 1674, 1675, 1680, 1681, 1686, 1690, 1695, 1696, 1699, 1707, 1710, 1711, 1713, 1720, 1725, 1763, 1772, 1787. 32 charters en 4 stukken.

1160. Veendam. 1767. 1 charter.

1161. Veenhuizen. 1651. 1 charter.

1162—1163. Visvliet. 1726, 1765. 2 charters.

1164. Westeremden. 1763. 1 charter.

1165—1171. Westerhorn. 1612, 1693, 1700, 1705, 1719, 1730. 7 charters.

1172—1177. Westernieland. 1679, 1710, 1724, 1752, 1825, 1849. 4 charters, 2 stukken.

1178. Westorp. 1608. 1 charter.

1179—1193. Wierhuizen (zie mede onder Pieterburen). 1635, 1675, 1678, 1680, 1722, 1725, 1766, 1775, 1782, 1797, 1822, 1826. 13 charters, 2 stukken.

1194—1195. 't Zandt. 1684, 1701. 2 charters.

1196. Zeerijp. 1617. 1 charter.

1197—1199. Zuidbroek. 1693, 1698, 1712. 3 charters.

1200. Zuidhorn. 1716. 1 charter.

1201—1210. Onroerende goederen, waarvan de ligging niet nader is omschreven. 1611, 1654, 1670, 1694, 1695, 1698, 1712, 1714, 1718, 1769. 10 charters.

ZEVENDE AFDEELING.

Aankomsttitels van en stukken betreffende redgerrechten.

1211—1221. Eenrum. 1631, 1648, 1681, 1683, 1685, 1687, 1699, 1700, 1706, 1717. 11 charters.

1222. Enselens. 1648. 1 charter.

1223. Garsthuizen. 1648. 1 charter.

1224. Godlinze. 1654. 1 charter.

1225—1226. Grootegast. 1680, 1780. 2 charters.

1227—1232. Kloosterburen. 1693, 1706, 1750, 1776, 1819. 6 charters.

1233—1234. Loppersum. 1634. 2 charters.

1235. Lukaswolde. 1747. 1 charter.

1236. Lutjegast. 1664. 1 charter.

1237. Noordhorn. 1676. 1 charter.

1238. Oldekerk. 1707. 1 charter.

1239. Saaksum. 1635. 1 charter.

1240—1241. Sebaldeburen. 1716, 1754. 2 charters.

1242—1261. Uithuizen en Uithuizermeeden. 1654, 1674, 1675, 1689, 1690, 1692, 1699, 1701, 1711, 1712, 1720, 1725, 1726, 1746, 1750. 19 charters, 1 stuk.

1262—1263. Uskwerd. 1703, 1750. 1 charter en 1 stuk.

1264—1265. Visvliet. 1659, 1681. 2 charters.

1266. Westeremden. 1704. 1 charter.

1267—1270. Westerkwartier. 1680, 1734, 1743. 3 charters, 1 stuk.

1271. 't Zandt. 1711. 1 charter.

1272. Zuidhorn. 1643. 1 charter.

ACHTSTE AFDEELING.

Aankomsttitels van en stukken betreffende collatierechten.

1273. Den Andel. 1745. 1 charter.

1274. Bellingeweer. 1727. 1 stuk.

1275. De Breede. 1706. 1 charter.

1276—1289. Eenrum. 1659, 1668, 1706, 1707, 1710, 1712, 1714, 1729, 1735. 14 charters.

1290. Grootegast, Doezum. 1844. 1 stuk.

1291—1292. Huizinge. 1750, 1847. 2 stukken.

1293. Lutjegast. 1750. 1 stuk.

1294—1296. Pieterburen. 1560, 1740, 1750. 2 charters en 1 stuk.

1297—1301. Saaksumhuizen. 1708, 1716, 1717, 1719, 1750. 5 charters.

1302—1303. Tinallinge. 1736, 1750. 2 charters.

1304—1311. Uithuizen en Uithuizermeeden: 1670, 1676, 1678, 1706, 1711, 1740, 1750. 7 charters en 1 stuk.

1312—1313. Uskwerd. 1750, 1660—1885. 1 stuk en 1 dossier (het proces, in laatste instantie voor den Hoogen Raad beslist).

1314—1316. Westernieland. 1716, 1750, 1819. 1 charter en 2 stukken.

1317. Wierhuizen. 1746. 1 charter.

NEGENDE AFDEELING.

Aankomsttitels van en stukken betreffende zijl- en dijkrechten.

1318—1322. Baflo en Rasquerd. 1724, 1727, 1734, 1750. 4 charters en 1 stuk.

1323—1324. Eenrum. 1660, 1695. 2 charters.

1325—1326. Huizinge. 1664, 1750. 1 charter en 1 stuk.

1327—1338. Uithuizen en Uithuizermeeden. 1667, 1669, 1670, 1675, 1676, 1680, 1696, 1701. 12 charters.

1339—1344. Usquert. 1685, 1687, 1711, 1724, 1750. 5 charters en 1 stuk.

1345. Westeremden. 1710. 1 charter.

1346. Winsum. 1734. 1 charter.

TIENDE AFDEELING.

Aankomsttitels van en stukken betreffende andere rechten.

I. *Het recht van begeving der manualen te Zuidwolde en Uskwerd*:

1347. Stukken hiertoe betrekkelijk. 1862. (met retroacta). 1 bundel.

II. *Het recht van dekenlammeren en bonghaver*:

1348. Uskwerd en Breede. 1723. 1 charter.

III. *Het jachtrecht:*

1349—1351. Usquert. 1711, 1737, 1803, 1804, 1 charter en 2 stukken.

IV. *Het maalrecht:*

1352. Uithuizen. 1675. 1 charter.

ELFDE AFDEELING.

Staatboeken en klauwboeken, houdende opgave van bezittingen en rechten van verschillende leden der familie Alberda, zonder dat deze boeken kunnen worden gebracht tot de persoonlijke archieven van een der leden dezer familie.

1353. Staatboeken, 18e en begin 19e eeuw. 7 deelen.

1354. Klauwboek van de redgerrechten te Eenrum, Raskwerd, Baflo, Bedum, Noordwolde, Zuidwolde, Groote Reeschap, Vierhuizen, Kloosterburen, Warfhuizen, Wehe, Adorp, Harssens, Sauwert, Wetzinge, Dijkshorn, Winsum, Bellingeweer, Tijum, Obergum en Warfum. ± 1600. 1 deel.

1355. Klauwboek van de redgerrechten te Leermens. ± 1650. 1 deel.

TWAALFDE AFDEELING.

Kaarten.

1356. Terreinteekening vervaardigd door „Claes Harmens, geadmitteerde landtmeter", van de heerd „Oosterhuisen" gelegen te Eenrum. 1631. 1 stuk. (perkament.)

1357. Terreinteekeningen van de Noorderkadijken bij Uskwerd en Uithuizen, grootendeels vervaardigd door Aernoldus Tideman. 1686 en z. j. 7 stukken.

1358. Terreinteekening van eenig kwelderland, gelegen onder Westernieland, vervaardigd door A. Tideman. 1709. 1 stuk. (perkament).

1359 Terreinteekening van „eenig Kist- en Paalwerk staande „bij de Opdijk nevens Wierhuisen", vervaardigd door den geadmitteerden landmeter A. Tideman. 1710. 1 stuk.

1360. Terreinteekening van eenigen grond in Uithuizen, vervaardigd door A. Tideman, ingenieur en geëxamineerd landmeter. 1716. 1 stuk. (perkament.)

1361. Terreinteekening van het „provintielandt onder Usquardt „genoempt 't Hornster stuck", vervaardigd door H. W. Folckers, prov. ingenieur. 1728. 1 stuk.

1362. Terreinteekening van landerijen onder Kloosterburen, naar het origineel (1764) van den prov. ingenieur G. Munting in 1765 gecopieerd door M. van Olm. 1 stuk.

1363. Terreinteekening van „eenige landerijen en grondper- „ceelen met de daarop staande behuizingen" onder de gemeente Eenrum, vervaardigd door den landmeter bij het kadaster R. Bos. 1849. 1 stuk.

1364. Kaarten van verschillende jachtvelden, toebehoorende aan de familie Alberda. 1868 en z. j. 4 stukken.

1365. „Plan der eigendommen behoorende aan de Erven van „den Hoogwelgeb. Heer Alberda van Dijksterhuis, afgegeven door „den ingenieur-verificateur van het kadaster Jappé." z. j. 1 stuk.

1366. Terreinteekening van twee stadsplaatsen onder Eenrum. z. j. 1 stuk.

1367. „Ruige schets van Ringeweerdt, waartoe behoort een „aansienlick gestoelte in de kerk en een graf op het Coor, zijnde „5 Uiren van Groningen." z. j. 1 stuk.

DERTIENDE AFDEELING.

Genealogische Aanteekeningen, Wapenkaarten.

1368. Familie Alberda. 1 bundel, 1 rol.

1369. Familie d'Anneux. 1 rol.

1370. Familie Bentinck. 1 rol.

1371. Familie Diepenbroeck. 1 pak.

1372. Familie d'Hertoghe. 1 pak.

1373. Familie Hooftman. 2 rollen.

1374. Familie Horenken. 1 rol.

1375. Familie van Nispen. 1 rol.

1376. Familie van Starkenborgh. 1 rol.

1377. Familie Tseraets. 1 rol.

1378. Familie De Zoete Lake van Villers. 1 pak en 3 rollen.

VEERTIENDE AFDEELING.

Gelegenheidsverzen, lijkredenen enz.

1379. Cuipido gesicht en klinkdigt, ter gelegentheyt van het aanstaande huwelijk van Gerard Alberda van Dijksterhuis en Susanna Elisabeth Alberda van Menkema. 1725. 1 rol.

1380. Bruiloftszang bij het huwelijk van U. A. Alberda en Christina Bentinck, door A. C. Schonk, gymn. Bred. rector. 1762. 1 stuk.

1381. Letter- en Lauwerloof, gevlochten voor den Hoogwelgeboren Heere en Meester Jonkheer Scato Ludolf Alberda van Bloemersma en de Hoogwelgeboren Jonkvrouw Wendelina Cornera Alberda. 1767. 1 stuk.

1382. Eerkroon ter bruilofte van den Hoogwelgeboren Heere den Heere Evert Joost Lewe en de Hoogwelgeboren Freule Willemina Alberda van Dijksterhuis. 1776. 1 stuk.

1383. Bruiloftsvers bij het huwelijk van G. Alberda van Dijksterhuis en E. A. d'Hertoghe van Feringa. 1789. 1 stuk.

1384. Huwelijksvers aan een ongenoemde freule opgedragen door S. Gialts, schoolmeester en landmeter te Oldehove. z. j. 1 stuk.

1385. Aan de H.W.G. freulle Elisabeth de Hertoghe op haar H.W.G. verjaarfeest treedende in haar negentiende jaar den 3 Augustus 1783. 1 stuk.

1386. Een klein gedicht gemaakt op de groote geboortedag van de Hoogwelgeboren freulle E. A. de Hertoghe. 1786. 1 stuk.

1387. Vers, door een schoolmeester opgedragen aan Jan Ernst Alberda van Menkema bij gelegenheid van diens verjaardag, zijnde dit missive conductoir bij een koek. z. j. 1 stuk.

1388. Nieuwjaarswenschen van G. Alberda van Menkema aan zijn grootmoeder. 1840, 1841. 2 stukken.

1389. Gedicht opgedragen aan E. C. van Berum door een drieëntachtigjarigen neef. 1720. 1 stuk.

1390. Welkomstgroet (gedicht) van Ds. G. J. G. Bacot bij den terugkeer van den heer G. Alberda van Dijksterhuis op het huis ten Dijke, 18 April 1782 na herstel eener ziekte. 1 stuk.

1391. Gelukwensch gemaakt op den HoogEd.Geb. Heer mijnheer Baron van Alberda tot Dijksterhuis etc. etc. etc. ter gelegenheyd als zijn HoogEd. heeft zitting genomen ter vergadering van hun HoogMogende wegens de provintie van Stad en Lande. 1 stuk.

1392. Heil en zeegenwensch aan den HoogEd. Welgeboren Heer, den Heere Unico Allard Alberda, als zijn Ed. is verheeven tot Raad van Staten der Vereenigde Nederlanden etc. door J. van Renswoude. 1 stuk.

1393. Droeve lijcktraenen uijtgestort over het al te onverwachte, doch ridderlijcke ooverlijden van den Hoogh Edelgebooren ende seer manhafte Krijghsheldt Rudolph Conders, capteyn ende vice-admiraal ter zee, onder de vlagge van Vrieslant. 1666. 1 stuk.

1394. Rouwklagte over den dood van juffer Catrina Elisabeth de Hertoghe. 1694. 1 stuk.

1395. Lijkrede over den dood van Daniel Onno d'Hertoghe van Feringa en Rikkerda, uitgesproken te Lutjegast door Ds. Otto Holst. 1774. 1 deel.

1396. Jacobi de Rhoer Laudatio funebris in obitum viri nobilis atque illustris Edzardi Regneri Alberda toparchae de Bloemersma. 1775. 1 stuk.

1397. Lijkrede op het afsterven van mevrouw E. A. Alberda van Menkema. 1810. 1 stuk.

1398. Lijkrede bij den dood van mevrouw E. A. Alberda, geb. de Hertoghe van Feringa, uitgesproken door Ds. W. Janssonius te Uithuizen. 1810. 1 stuk.

1399. Lijkrede bij den dood van Jhr. G. G. Alberda van Dijksterhuis, uitgesproken door Ds. Joh. Sneek te Huizinge. 1830. 1 stuk.

1400. Ter aandenken aan mijne ontslapene, dierbare Echtgenoote J. A. E. Lohman, door L. Meijer Brouwer. 1851. 1 stuk.

1401. Lijkrede gehouden in de kerk te Uithuizen naar aanleiding van het overlijden van mevrouw J. P. Alberda van Menkema, geb. van Polman Gruys. 1854. 1 deel.

1402. Lijkrede uitgesproken door Ds. M. J. Adriani te Uithuizen na het overlijden van Jhr. U. A. Alberda van Menkema. 1859. 1 stuk.

1403. Grafschriften van verschillende leden van families aan de familie Alberda verwant. 1 pak.

VIJFTIENDE AFDEELING.

Academische Proefschriften door verschillende leden der familie Alberda verdedigd.

1404. Dissertatie van Gerard Alberda (Academie Groningen): De tempore ac modo, quo Groninga et Omlandia in societatem foederis Traiectini venerunt, et in unam civitatem coaluerunt. 1785. 1 deel. (2 exemplaren.)

1405. Dissertatie van Goosen Geurt Alberda (Academie Groningen): Dissertatio inauguralis qua exponitur qui fuerint ac dicantur ordines Omlandiae post debilitatum imperium Germanicum in nostra usque tempora. 1783. 1 deel.

1406. Dissertatie van Unico Allard Alberda (Academie Leiden): De divortiis praecipue de eo quod fit ob malitiosam desertionem. 1827. 1 deel. (2 exemplaren.)

ZESTIENDE AFDEELING.

Schoolboeken, enz.

1407. Schoolboeken, poesiealbums, teekencahiers enz. door verschillende leden der familie Alberda in kinderlijken leeftijd gebruikt.

ZEVENTIENDE AFDEELING.

1408. Bijbel, (uitgave wed. Paulus Aertz van Ravesteyn 1657), waarin op het schutblad verschillende genealogische aanteekeningen betreffende de familie Alberda.

N.B. Dit exemplaar wordt bewaard in een der kamers van het Museum van Oudheden te Groningen.

1409. Aanteekeningen van Goosen Geurt Alberda van Dijksterhuis over zijn verblijf op Dijksterhuis, begin 19e eeuw. 1 deel.

1410. Aanteekeningen van B. J. van Prott over zijn leven. 1631—1702. 1 stuk.

1411. Teekening van het orgel in de kerk te Pieterburen. z. j. 1 stuk.

1412. Leerrede over psalm XCII vs. 2—5 bij gelegenheid ter inwijding van het nieuwe orgel in de kerk te Eenrum. 1817. 1 deel.

1413. Eein kleijne Instructie ende Aenwijsynge van allen gretenyen ende rechten, soewal redgerechten, oeverrechten und buierrechten, soo in die geheele Ommelanden van Groningerlandtt vallen. (± 1600) 1 deel.

1414. Boekje met aanteekeningen over de vergeving der Ommelander ambten in de jaren 1711 en 1712. 1 deel.

1415. Courantenartikels, handelende over zaken van beklemrecht, jachtrecht, vischrecht en collatierecht en over landbouw en veeteelt. (2e helft 19e eeuw). 1 pak.

1416 Recepten voor ziekten van mensch en dier. (17e en 18e eeuw.) 1 pak.

INDEX VAN EIGENNAMEN. (1)

A.

(1) De cijfers achter de eigennamen wijzen op de bladzijden van den Inventaris.

B.

C. en K.

D.

E.

F. en V.

G.

H.

I. en J.

L.

M.

N.

O.

P.

Q.

R.

S. en Z.

T.

U.

W.

INDEX VAN ZEGELS.

Het Rijksarchief in Drenthe.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

In 't afgeloopen jaar bleef het gebouw rechtvaardigen de gunstige beschouwingen, daaraan in mijne vorige verslagen gewijd. Het uitwerken der dikke muren had op de plaatsen, waar nog geen volkomen droogte was ingetreden, een geregeld verloop, zoodat verwacht mag worden, dat over niet al te langen tijd de afscheiding van salpeter enz. zal ophouden. Behalve het stoken werkt de bijna voortdurend toegepaste ventilatie hiertoe krachtig mede. Alleen in de kloostergang gaat het proces langzamer. Hier toch is luchtverversching moeilijker te verkrijgen; maar, wat erger is, de zon heeft daarin weinig of geen toegang, zij wordt onderschept door den naar achteren uitgebouwden vleugel van het gouvernementsgebouw. Een ander bezwaar is, dat in de gang oude muren zijn, waarschijnlijk niet gebouwd op trasramen en niet doorregen met goede cement. Door het geregeld stoken en luchten is de atmospheer in de gang echter niet vochtig te noemen; het kwaad schuilt meer in de muren zelf.

De toegang tot den tuin aan de Brinkzijde onderging groote verbetering: de oude schutting is vervangen door een ijzeren hek. De eigenaar van het aangrenzend huis verleende welwillend verlof tot 't verhoogen van een muurtje van zijn perceel en het bevestigen daarin van het zware hek. Wanneer nu mettertijd de oude schutting aan de andere zijde van den toren ook door een hek zal zijn vervangen, zal de hoofdtoegang van het gebouw een behoorlijk aanzien opleveren.

De hinderlijke telefoondraden zijn eindelijk overgebracht op den daarvoor bestemden paal, waardoor het uitsteken der

vlag op de verjaardagen van het Vorstelijk Huis weder kan plaats hebben.

In mijn vorig verslag vermeldde ik, dat Gedeputeerde Staten aan de Commissie voor het provinciaal museum van oudheden een crediet hadden geopend voor de aanstelling van een bewaker in dat museum gedurende een paar middagen in de week. Tengevolge hiervan is die verzameling thans ook 's Dinsdags en 's Vrijdags middag voor het publiek opengesteld, tegen entrée van 10 cents per persoon. Een druk gebruik wordt echter van de aldus geboden gelegenheid tot bezichtiging niet gemaakt.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze verkeeren in goeden staat.

In 't afgeloopen jaar zijn, in tegenwoordigheid van een ambtenaar der waterleiding-maatschappij, de brandkranen en -slangen beproefd. Zij bleken uitstekend te werken. De wijze van bevestiging der slangen aan de kranen is zoo eenvoudig, dat omtrent terstond water kan worden gegeven op behoorlijken afstand van de kranen.

De draagbare extincteur bleef als de vorige jaren, geposteerd aan den ingang van het museum. De fleschen met het brandbluschmiddel werden door het gebouw verspreid, opdat er in onverhoopt geval van brand overal een hulpmiddel daartegen aanwezig is.

De bliksemafleiders ondergingen de gewone contrôle.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De toestand der verzamelingen blijft bij voortduring zeer gunstig, dank zij de zoo doelmatige inrichting van het gebouw.

Aan de materieele verzorging der stukken besteedde de bode al den tijd, die hem niet door zijne overige bezigheden werd ontnomen. Het behoeft geen betoog, dat de definitieve verzorging een werk is, dat eenige jaren vorderen zal. De archieven, die reeds zijn afgewerkt, n.l. die van den Etstoel en van de Schultengerechten, geven groote voldoening. Niet alleen is het uitzicht der verzamelingen ter zeerste verbeterd, maar wat meer waard is, de stukken hebben door de betere berging minder te lijden en zijn daardoor in beter conditie gekomen.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

Van de Staten-archieven zijn in het afgeloopen jaar beschreven de stukken, afkomstig van ambtenaren en particulieren. Daarbij zijn deze stukken genummerd, zoodat ook voorshands de weg daarin te vinden is, totdat in een aanhangsel van den inventaris hun eene vaste plaats zal worden gegeven. Waar nog eenige stukken in te deelen zijn, die moeilijkheid geven en 't zou kunnen blijken, dat enkele daarvan niet zeker behoorden tot de Staten-archieven en beter geplaatst worden bij die der ambtenaren, zijn deze laatste nog afzonderlijk gehouden ter voorkoming van vernummering.

Het archief der abdij te Dikninge is geheel beschreven en geïnventariseerd; de inventaris werd van eene regestenlijst voorzien en daarna zijn inventaris en lijst in boekvorm overgebracht en gecollationeerd. De stukken zijn in de volgorde van den inventaris genummerd. Dit laatste levert terstond een groot gemak op, omdat tot nu toe de stukken nog steeds verkeerden in den toestand, waarin ik ze aantrof en vergelijking van een paar lijsten uit moest wijzen, in welk laadje van de charterkast zij waren geborgen.

Ook van dit archief moet in verloop van tijd veel verloren zijn gegaan. Immers de bewaarde stukken bevatten weinig over het religieuse leven der kloosterlingen, weinig over de inrichting en het beheer der stichting; zij betreffen meestal den aankoop van landerijen, renten en dergelijke stukken van meer practischen aard. Als bij de archieven van andere kerken en kloosters is ook hier het gemis dier stukken niet te wijten uitsluitend aan den weinigen eerbied, dien de Hervormingsgezinden en hun aanhang zouden hebben gekoesterd voor stukken van dezen aard. Ongetwijfeld kan deze factor hebben meegewerkt en heeft hij op sommige plaatsen sporen achtergelaten. Maar daarnaast heeft gewerkt de niet onverklaarbare vrees der geestelijkheid voor de vernietiging hunner eigendommen, waarom zij deze in veiligheid trachtten te brengen. Sedert is daar veel verdwenen zonder eenig spoor achter te laten, waar wij 't thans zouden kunnen terugvinden. Bovendien raadplege men handschriften in vroeger eeuwen, toen de Hervorming nog niet zich openbaarde, in perkament gebonden, en men vindt als omslag menigwerf een charter, lang niet altijd van historisch belang ontbloot. Deze drie oorzaken zullen te zamen zich ook op het archief van de abdij te Dikninge hebben doen gelden.

De stukken, die bewaard zijn gebleven, betreffen hoofdzakelijk

den aankoop en het beheer van goederen. En dit om de eenvoudige reden, dat de Drentsche staten bij de saecularisatie van de abdij maatregelen namen om de eigendomsbewijzen der onroerende goederen in handen te krijgen. Natuurlijk ging dit niet met terstond geboden medewerking van de eigenaars. De abdis en hare medenonnen trachtten eerst aan de afgifte te ontkomen, doch zagen zich ten slotte daartoe verplicht. Bij die gelegenheid zullen ook de enkele nog aanwezige stukken betreffende het geestelijk beheer der abdij naar Assen zijn overgebracht en in het landschapsarchief zijn ingelijfd. De overige stukken van dien aard zijn vermoedelijk naar Hasselt weggevoerd, om daar bewaard te worden in een huis der abdij, of naar het kapittel te Steenwijk, dat met de abdij nauw verbonden was. Wanneer zij inderdaad zijn verloren gegaan en niet misschien nog hier of blijken te berusten, zijn zij dus 't slachtoffer gworden van de begrijpelijke poging der abdijbewoners om te redden wat te redden was.

In 't archief der landschap waren bij mijn ambtsaanvaarding in eene afzonderlijke rubriek vereenigd eenige stukken van onbekende herkomst. Aan de hand van de rekeningen en manualen der Dikninger abdij gelukte het mij, van verschillende stukken vast te stellen, dat zij behoorden tot het archief dier abdij. Zij zijn dus opgenomen in den inventaris. Eenige andere stukken uit die rubriek wekten 't vermoeden afkomstig te zijn van personen, in de abdij te Assen opgenomen. De band toch, die sommigen hunner verbond, was blijkbaar, dat zij behoorden tot een familie-archief, terwijl personen van die familiën later voorkomen onder de bewoners van genoemde abdij. Zij zullen dus, met aanteekening der gronden, waarop zulks geschiedt, in het archief dier abdij worden ingelijfd.

Geïnventariseerd werd ook een ander archief, dat in 't landschapsarchief was opgenomen, dat der heerlijkheid Ruinen. Blijkens het Oorkondenboek voor Groningen en Drenthe bestond reeds vele eeuwen geleden eene heerlijkheid Ruinen, welke in achterleen werd uitgegeven door den bisschop van Utrecht, waarschijnlijk omdat hij indertijd het graafschap Drenthe van den Duitschen keizer in leen had ontvangen en de heerlijkheid voor 't grootste deel in Drenthe was gelegen. Verschillende heeren en vrouwen volgden elkander bij vererving op in 't bezit der heerlijkheid, totdat in de tweede helft der 18de eeuw de Staten de noodzakelijkheid van den aankoop begrepen. Vooral in het begin der 17de eeuw toch was tusschen het bestuur van Drenthe en de heeren van Ruinen strijd gevoerd over de positie der heerlijkheid. Was deze verplicht bij te dragen in de op Drenthe drukkende lasten.; hadden de Staten het

recht die bijdrage te bepalen en in te vorderen; waren de predikanten in de heerlijkheid onderworpen aan de Drentsche synode? Deze vragen leidden tot langdurige processen voor den Raad van State en de Staten-Generaal. Ongewenscht was de aanwezigheid van zulk eene enclave om de vele jurisdictie-geschillen. Zoo werd dus tot aankoop besloten, toen zich eene geschikte gelegenheid voordeed, en bij die gelegenheid verhuisde het heerlijkheidsarchief naar de bewaarplaats van de archieven der Staten. Hoe het daar in de eerste tijden behandeld is, weet ik niet, maar wat ik wel weet is dit, dat in 1884 en 1885 de toenmalige rijksarchivaris de stukken van het archief van Ruinen verspreid vond door de Staten-archieven. Zooveel doenlijk zijn ze toen bijeengezocht tot eene afzonderlijke verzameling. Dat er intusschen een en ander was verloren gegaan, kan ons niet verwonderen; het spreekt bijna vanzelf. Toevallig bleek mij dit in het allerlaatst van December, toen mij bekend werd, dat in Maart 1904 aan het provinciaal museum alhier ten geschenke waren aangeboden eenige stukken, afkomstig uit het archief dier heerlijkheid. De rentmeester n.l. van den markies W. A. van Hoensbroeck, die in den aanvang der 18de eeuw de heerlijkheid bij erfopvolging verkreeg van zijne schoonouders F. C. A. graaf van Schellardt tot Obbendorff en M. G. M. van Bernsaw, heeft het archief geordend. Daardoor is aan te toonen, dat de door het museum ontvangen stukken uit dat archief afkomstig zijn. Voorloopig zijn deze stukken nog niet verkregen; de hoop mag echter worden gekoesterd, dat zij zullen kunnen worden hereenigd met het archief, waaruit zij zijn afgedwaald.

Ook de inventaris van het archief der heerlijkheid Ruinen kwam gereed en is, begeleid van eene regestenlijst, in boekvorm overgeschreven. Het archief is daarnaar genummerd.

Verder zijn beschreven de archieven van de Annerveensche compagnie, van de Hollandsche participanten van de Dieverder, Legler en Smildinger venen en van de volmachten van de Oostermoersche vaart.

De inventaris van de archieven der commissiën uit de Staten is ineengezet en afgeschreven, ook deze archieven zijn daarnaar genummerd.

Zoo is dus thans bijna geheel het Staten-archief geïnventariseerd en althans beschreven, behalve eenige stukken, waarvoor nog een geschikte bijeenvoeging moet worden gezocht. Voor een groot deel zijn dit liasstukken, waarvan voorshands niet was vast te stellen, tot welke der vele oudtijds gevormde liassen zij behoorden. Bij de liasvorming toch zat niet één beginsel op den voorgrond, doch werden twee systemen tegelijk toegepast. Naast de liassen, waarbij het leidend beginsel was, dat alle stukken

afkomstig van of gericht aan bepaalde colleges of personen werden bijeengevoegd (b.v. de liassen van stadhouders, Staten-Generaal en Raad van State, drosten), vinden wij andere, waarbij het onderwerp het beslissend element was (b.v. de liassen ecclesiastica, Ruinen, enz.) In de hoop, dat licht zou opgaan over de vraag, welk van beide systemen den voorrang genoot, wanneer een stuk tot meer dan een lias kon gebracht worden, werden deze stukken vooralsnog aangehouden. Nu zal echter eene beslissing moeten worden genomen, en aan een der beide systemen de voorrang worden gegeven. Mutatis mutandis zal dit ook met de overige stukken moeten geschieden. En zoo is 't te verwachten, dat na kort tijdsverloop de inventarisatie der Staten-archieven gereed zal zijn.

Alle inventarissen werden, voor zoover dit nog niet geschied was, gecollationeerd.

De beschrijving van het huisarchief van Batinge werd voortgezet, doch zal nog geruimen tijd vorderen. Zulk een archief toch is dikwijls een conglomeraat van zeer uiteenloopende bestanddeelen; van vele zaken is slechts een stuk aanwezig, dat weder afzonderlijk moet worden beschreven, en van betrekkelijk weinig zaken vindt men eene verzameling stukken, door welker beschrijving de regeling zichtbaar vordert. Zulk eene verzameling wordt b.v. aangetroffen van stukken betreffende de Overijsselsche Staten-geschillen in de tweede helft der 17de eeuw, waarin de bekende Rutger van Haersolte zulk een belangrijke rol speelde. Het verweerschrift van van Haersolte tegen de beschuldigingen, door zijne wederpartijders tegen hem ingebracht, ontbreekt, doch is door mij van elders verkregen. Daarnaast zijn er vele stukken betreffende het landrentmeesterambt en het landdrostambt van Salland; zelfs ook stukken behoorende tot het Overijsselsch Staten-archief, door van Haersolte als landdrost van Salland ontvangen. Betreffende Lingen, waarvan hij ook het landdrostambt bekleedde, worden mede tal van stukken in genoemd huisarchief aangetroffen. Ook zijn aanwezig vele stukken, afkomstig van van Haersolte's oomzegger Elbert van Pallandt, niet alleen als lid der ridderschap van Salland, maar ook als drost van Drenthe. Wanneer de inventaris eenmaal gereed is, zal kunnen blijken, hoezeer het Batinger archief een groote aanwinst is voor mijn depôt; al zal dan met den inbruikleengever, baron van Heeckeren van de Heest, overleg moeten worden gepleegd omtrent de wenschelijkheid van de deponeering te Zwolle van de stukken behoorend tot het archief der Staten van Overijssel.

De staten, vervaardigd ten behoeve van den inventaris van de rekeningen der aan de Staten rekenplichtige ambtenaren, zijn

aangevuld voor zoover noodig gemaakt werd door bijvoegingen; zij zijn daarop gecollationeerd en ingebonden.

De inventaris der kaarten en platen, aanwezig in mijn depôt, is herzien, aangevuld met de aanwinsten sedert zijne laatste redactie; de kaarten enz. zijn overeenkomstig dien inventaris opnieuw genummerd.

Een nieuwe catalogus werd vervaardigd van de boeken over archiefwetenschap en betreffende de provincie Drenthe; ten slotte is de geheele nieuwe boekerij opnieuw met den inventaris gecollationeerd.

Alle protocollen en registers, aanwezig in de archieven van de Staten en den Etstoel ontvingen dorsale opschriften, voor zoover zij deze nog niet bezaten; van de overige zijn de oude opschriften, die in verloop van tijd zeer veel geleden hadden, vernieuwd.

Eindelijk is de verzameling gedrukte stukken, in het depôt aanwezig, onder handen genomen en in verband met het verhandelde ter laatste vergadering der rijksarchivarissen gedeeltelijk in het archief overgebracht. Dit werk, gedeeltelijk reeds in het vorig jaar geschied doch nog niet geheel afgeloopen, nadert zijne voltooiïng. Als regel is aangenomen om de verzameling ingekomen resolutiën op te nemen in de rubriek Generaliteit, gelijk ik reeds in mijn vorig jaarverslag mededeelde. Hetzelfde is geschied met één exemplaar der publicatiën en placcaten, terwijl de overige exemplaren werden afgescheiden om te gelegenertijd te kunnen dienen voor belangstellenden bij hun onderzoekingen. De afdrukken van rapporten enz. behandeld ter vergadering der Staten-Generaal zijn, overeenkomstig de vroegere wijze van bewaring, gelaten of gevoegd bij de dossiers, over de behandelde zaken indertijd gevormd.

Aan de gedrukte stukken, uitgegaan van de Drenthsche regeering, moest eene andere plaats worden aangewezen. De resolutiën werden nimmer gedrukt ter toezending aan de kerspelen of marken. Van de publicatiën en placcaten zijn eenige afdrukken bewaard, doch daarvan ontbreken voor verreweg 't meerendeel de minuten. Daarom is de uiterst kleine verzameling minuten van publicatiën enz. aangevuld met een gedrukt exemplaar van de verschillende publicatiën enz., omdat mag worden aangenomen, dat zij daartoe werden bewaard, of om, wanneer dit niet het geval is, den onderzoeker niet vruchteloos te doen zoeken. Opmerking verdient hierbij, dat ten tijde van den sousprefect telkens een exemplaar van zulk een stuk werd gevoegd bij het verbaal van het door hem verhandelde en daar dus eene afzonderlijke verzameling publicatiën enz. overbodig zou wezen. Voor de overige gedrukte stukken (afdrukken van memoriën, protesten

enz.) gold gelijk beginsel als voor de gelijksoortige ontvangen stukken; zij werden oudtijds bewaard bij de dossiers en dus wordt hun ook thans daar eene plaats ingeruimd.

In verband met de straks te vermelden overname der oude archieven van de gemeenten Coevorden en Meppel zijn deze na ontvangst gecollationeerd met de daarvan door mijn voorganger vervaardigde inventarissen. Ook zijn zij, ter bevordering van het gemakkelijk gebruik en ter voorkoming van verwarring, overeenkomstig die inventarissen genummerd.

En ten slotte zijn van de processen-verbaal van grensscheiding van 12 Drentsche gemeenten afschriften vervaardigd en die afschriften gecollationeerd.

Al is er dus nog wel het een en ander te doen, voordat de regeling der oude archieven, aanwezig in het Drentsch depôt zal zijn afgeloopen, toch is nu binnen niet al te langen tijd het oogenblik te verwachten, dat aan de vervaardiging van de zoo noodige indices op de verschillende protocollen en registers de hand zal kunnen worden geslagen en daardoor het onderzoek in die stukken beter mogelijk gemaakt. Of hiertoe echter reeds in 1905 zal kunnen worden overgegaan, valt te bezien, waar immers de inventarissen nog voorzien moeten worden van inleidingen en indices, wat eerst kan geschieden, wanneer die inventarissen geheel afgesloten kunnen worden en er geene vernummering te wachten is. Daarvoor zal het dan ook noodig zijn, de van particulieren ontvangen stukken na te gaan om te constateeren, in hoeverre daaronder nog zooal niet stukken uit de Staten-archieven dan toch stukken afkomstig van ambtenaren schuilen, die eene plaats zouden moeten vinden bij de archiefjes dier ambtenaren. De regeling nadert thans echter hare voltooiing en dit mag tot voldoening stemmen.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorend tot het archief.*

Ook in 1904 werd wederom voor sommige opstellen in den Drentschen volksalmanak gebruik gemaakt van bescheiden in het rijksarchief in Drenthe. In enkele werden daartoe zulke stukken in het licht gegeven. Andere publicatiën, die eene meer uitvoerige vermelding zouden verdienen, vonden evenwel niet plaats.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

Ten vorigen jare moest ik vermelden, dat het classicaal bestuur van Assen, nadat omtrent den vorm der acte van inbruikleen-

geving tusschen genoemd bestuur en mij overeenstemming was verkregen, niets meer van zich had laten hooren. Deze zaak is in 't afgeloopen jaar tot een goed einde gekomen. Genoemd bestuur heeft de bewuste acte in duplo op zegel laten opmaken, onder toevoeging van het verstrekte uittreksel uit den inventaris der kerkelijke archieven, en na de onderteekening doen registreeren. Gaarne heb ik hiertoe medegewerkt, onder uitdrukkelijke verklaring, dat, wanneer genoemd bestuur te eeniger tijd nog meerdere zekerheid mocht wenschen, ik zooveel mogelijk ter wille zou zijn. Zoo duidelijk mogelijk wilde ik doen uitkomen, dat de vrees door sommigen gekoesterd, als wenscht het Rijk zich meester te maken van anderer archieven, ongegrond is, dat alleen het behoud der archieven door de Regeering en hare ambtenaren gewenscht wordt.

Naar aanleiding van het in mijn vorig verslag vermelde omtrent den bundel stukken betreffende de kas ad pios usus, ter provinciale griffie berustende, heeft Uwe Excellentie hare tusschenkomst bij Gedeputeerde Staten verleend. Voordat dezen beslisten, verzochten zij van mij een afschrift van den inventaris d.d. 1879, vermeld in het proces-verbaal van overgave der oude provinciale archieven aan het Rijk. Nu wordt in genoemd procesverbaal wel gesproken van een inventaris, doch deze is niet toen opgemaakt. Waarschijnlijk werd dit ook niet noodig geoordeeld, omdat verschillende inventarissen aanwezig waren, waaronder een d.d. 1829 de jongste is, — en omdat de eerste rijksarchivaris reeds tijdens zijn commiesschap ter provinciale griffie de belangen van het archief behartigde. De overgifte van de oude archieven aan 't Rijk werd dus waarschijnlijk meer beschouwd als eene wisseling van positie voor den betrokken ambtenaar.

Den inventaris van 1829, die ver over de 200 folio's telt, te laten overschrijven, op gevaar af dat deze niet gewenscht werd, scheen mij een werk, dat niet zonder bepaalde noodzaak moest geschieden, in 't belang der provincie, die natuurlijk de kosten voor hare rekening zou krijgen. Hierop vestigde ik de aandacht van Gedeputeerde Staten, doch onder bereidverklaring van het afschrift te doen vervaardigen, en verder onder aanbieding van alle mogelijke inlichtingen te willen geven, die gewenscht werden. Genoemd college zag daarbij af van de vervaardiging van een afschrift, doch wenschte het onderzoek te doen geschieden door een ambtenaar van zijne griffie, die daarop alle inventarissen ter inzage en verder alle gevraagde toelichtingen ontving. Toen dit onderzoek was afgeloopen, hebben Gedeputeerde Staten zich bereid verklaard de bedoelde stukken af te staan aan 't Rijk en zijn mij de stukken geworden. Het bleken mij te zijn —

behoudens stukken de kas ad pios usus alleen betreffende (1) — minuteele verbalen van het verhandelde bij den sousprefect op verschillende dagen, met de daarbij behoorende bijlagen. Indertijd, toen deze collectie ter provinciale griffie werd gevormd, waren deze stukken, hoewel ook andere zaken rakende, uit de minuteele verbalen gelicht (misschien ten behoeve van een onderzoek naar de kas ad pios usus) doch nimmer te hunner plaatse wedergekeerd. Duidelijker kon niet blijken, dat inderdaad deze stukken behoorden tot het oud-archief, tot welks afgifte in 1879 werd overgegaan.

De heer J. F. L. Neeteson, te Assen, bood aan voor de boekerij een exemplaar van alle werken en verhandelingen van wijlen zijn schoonvader Mr. L. Oldenhuis Gratama, voorzoover ze hier ontbraken. Zeer welkom was mij deze gelegenheid om aan te vullen de reeds gevormde verzameling geschriften van dezen zoo werkzamen man, die op verschillend gebied menig lezenswaard woord had geschreven. Een 13-tal verhandelingen werd alzoo ten geschenke ontvangen.

De heer H. C. Carsten, te Meppel bood eenige charters ten geschenke aan, onder zijne boedelpapieren aanwezig. Waar menige acte van overdracht in vroeger tijden niet is geregistreerd, werden ook deze stukken in dank aanvaard.

Van bevriende zijde werd mijne aandacht gevestigd op het feit, dat op de Klenke, eene vroegere havezate, zich nog een archief zou bevinden. De eigenaar van het goed, de heer Th. A. Goddard, notaris te Zutphen, gaf welwillend verlof tot een onderzoek ter plaatse en desgewenscht overbrenging naar Assen. Bij onderzoek bleek mij echter, dat van een archief geen sprake was, maar zich alleen op de Klenke bevond eene verzameling boeken van zeer heterogeen gehalte. Daaronder zijn verschillende werkjes betreffende Drenthe, die in de archief-bibliotheek ontbreken, enkele kaarten en eenige andere werken, die voor de genoemde bibliotheek of wellicht elders van nut kunnen zijn. Deze zullen volgens de van den heer Goddard bekomen machtiging in bruikleen worden verkregen, tenzij na kennisname van de titels wellicht tot schenking besloten wordt. Zoowel de heer Goddard als de bewoner van de Klenke, de notaris Hammes, betoonden de grootste welwillendheid.

De heer W. Emmens hoofd der school te Grollo deelde mij mede, dat ten huize van een particulier aldaar bewaard werd het archief der marke van Grollo, en gaf als zijne meening te kennen, dat het markebestuur genegen zou worden bevonden

(1) Een advies van den assessor Engelenberg ingekomen bij den landdrost; en een rekenboek.

tot afgifte in bruikleen van bedoeld archief aan mijn depôt. Inderdaad bleek dit het geval te zijn; zij, aan wie de beschikking in dezen stond, hebben het marke-archief in bruikleen afgestaan. De stukken berusten reeds in mijn depôt. Eerst na de afwerking van het meermalen genoemd archief van Batinge zal tot regeling dezer stukken kunnen worden overgegaan en de waarde ervan kunnen blijken.

Van de gemeentebesturen van Coevorden en Meppel werden de oude archieven dier gemeenten in bruikleen ontvangen. Reeds een paar jaren geleden had ik mij in betrekking gesteld tot Burgemeester en Wethouders van Meppel, hun in overweging gevende de afgifte in bruikleen aan 't Rijk, naar aanleiding van de woorden van hun jaarverslag aan den gemeenteraad. De zaak was echter hangende gebleven, waarom ik van Uwe Excellentie verzocht machtiging tot eene reis naar Meppel. De mondelinge bespreking heeft inderdaad de gunstige uitwerking gehad, dat op voorstel van Burgemeester en Wethouders tot afgifte in bruikleen door den gemeenteraad werd besloten. De stukken zijn daarna hier ontvangen. Zij werden reeds door mijn voorganger geregeld, de inventaris is gedrukt als bijlage II tot zijn jaarverslag over 1890; zij behoefden alleen van nummers te worden voorzien om te kunnen worden gebruikt.

Omtrent het oud-archief van Coevorden had ik inlichtingen ontvangen van den afgetreden Commissaris der Koningin in Drenthe Jhr. Mr. P. J. van Swinderen en den luitenant-kolonel J. C. Masman alhier. Overbrenging naar het Assensche depôt scheen ook daarvoor gewenscht, ja zeer noodig te zijn. Een schrijven mijnerzijds genoot terstond den bijval van Burgemeester en Wethouders, zoodat binnen betrekkelijk kort tijdsverloop de stukken door mij werden ontvangen. Bij een bezoek aan het gemeentehuis van Coevorden overtuigde ik mij, dat hier hulp dringend noodig was. Liep in Meppel 't oud-archief gevaar voor brand, in Coevorden had de vocht reeds vele stukken aangetast. De deuren van de kasten, waarin deze en meerdere andere stukken geborgen zijn, te laten openstaan, is niet wel mogelijk, omdat het vertrek de gewone vergaderkamer is voor allerlei commissiën. Of het aanbrengen van luchtgaten in de kastdeuren en van bakken met kalk in de kasten en 't zooveel mogelijk openhouden der deuren eenig effect heeft, werd mij nog niet medegedeeld. Waarschijnlijk ware het meest afdoende, het geheele archief, voor zoover 't gemist kan worden (b.v. tot de invoering der gemeentewet of een anderen datum), naar Assen over te brengen, zoodat de achterblijvende stukken goed kunnen worden geborgen. Tenzij wellicht door verschikking ten gemeentehuize verbetering kan worden aangebracht.

De inventaris van 't oud-archief van Coevorden, ook van de hand van mijn voorganger, is gedrukt als bijlage I tot zijn verslag over 1889.

Van den heer N. W. Hofstede, oud-kolonel, werden eenige charters ontvangen, die, om dezelfde reden als boven van de schenking-Carsten werd gezegd, in dank werden aangenomen.

Pro memorie moge ook hier worden vermeld, dat in het afgeloopen jaar het provinciaal museum alhier eenige stukken ten geschenke ontving uit het archief der heerlijkheid Ruinen. In 't allerlaatst van December kwam dit te mijner kennis, waarop ik terstond werk van de zaak maakte. In het volgend jaarverslag moet worden medegedeeld het verloop van de pogingen aangewend om deze stukken, die allerminst in een museum thuis behooren, te doen wederkeeren in het archief, waarin ze zijn afgedwaald.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen enz.*

Ook in 1904 werden geene afschriften vervaardigd van elders berustende stukken, belangrijk voor de geschiedenis van Drenthe.

VIII. *Het gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Persoonlijk werden onderzoekingen ingesteld door de heeren:

Dr. P. H. Suringar, te Assen, naar de route van de ratelwachts te Assen in 1759, — en naar den agent van de landschap in den Haag;

H. Polvliet, te Assen, naar de juiste ligging der Ballerkuil. (waarbij tot de conclusie werd gekomen, dat in dezen uitsluitend moet worden gesteund op de mondelinge overlevering, doch dat eenig schriftelijk bewijs voor een der beide hiervoor aangegeven plaatsen niet gevonden wordt);

L. G. F. W. Fontein, te Assen, naar de oude topographie van Assen;

W. Koops, te de Wijk, naar de zaken betreffende de Wijk en omgeving voorkomend in de lottingsprotocollen van 1740—1750;

den adjunct-commies ter provinciale griffie J. H. Rensing, naar stukken, behoorend tot het in 1879 door de provincie Drenthe aan het Rijk afgestaan oud-archief;

N. W. Hofstede, te Assen, naar het leggen van een draaivonder over de Hoofdvaart tegenover Veenlust en de zorg voor het onderhoud en de bediening ervan door de aangelanden;

IJ. Zijlstra, te Assen, naar de Semslinie;

Dr. W. Zuidema, te Amsterdam, naar de genealogie van Dr. Joh. Piccardt;

Mr. E. Pelinck, te Assen, naar personen voorkomende in het momberprotocol van Norch;

A. Oltmans, te Assen, naar de financieele verhouding tusschen Drenthe en de Generaliteit in het laatst der 17de eeuw.
Genoemde heeren ontvingen alle inlichtingen door hen gewenscht met betrekking tot hunne onderzoekingen.

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan de heeren:

A. J. Smith, te Amsterdam, op zijne vraag, wanneer Aleph van Haren drost van Drenthe was;

G. A. Wumkes, te Zeerijp, op zijne vraag naar de eigenaars van de havezate ter Helle van de 17de tot de 19te eeuw;

F. A. Hingst, te Diever, op zijne vraag naar de grenzen der parochie Diever vóór de Kerkhervorming;

den gemeente-archivaris van Leiden, Mr. J. C. Overvoorde, op zijne vraag naar de wijze van verwarming van het Drentsch depôt;

B. Assink, te Roden, op zijne vraag naar de grenzen der parochiën Roden en Roderwolde vóór de Kerkhervorming.
De vragen van de heeren Hingst en Assink werden gedaan ten behoeve van de voorgenomen publicatie van Mr. S. Muller Hz. te Rotterdam en mij over de kerkelijke rechtspraak in het bisdom Utrecht. Op verzoek van Mr. Muller, die in kaart zal brengen en zal behandelen de territoriale verdeeling van het bisdom in archidiaconaten, decanaten en parochiën, had de synode der Ned. Herv. Kerk de lagere besturen aangeschreven de gewenschte inlichtingen te verleenen. Dientengevolge wendden de genoemde predikanten zich tot mij met de aangegeven vragen.
Aan Gedeputeerde Staten moest op hunne vraag, bij welk besluit van hen was „goedgekeurd het ontwerp der acte van „verdeeling of uiteenscheiding der marktegronden van Eemster, „gemeente Dwingelo", worden bericht, dat zulk een besluit niet in de door hen aangegeven jaren werd gevonden en dus het

vermoeden voor de hand lag, dat hunne sanctie op de indertijd plaats gehad hebbende markescheiding niet was gevraagd.

Aan den heer F. M. Roest van Limburg te Dordrecht, die mededeeling verzocht van hetgeen in de archieven gevonden werd over de oudere Nederlandsche Nassau's van Engelbert I tot Rene van Châlons, konden bij gebrek aan gegevens geene inlichtingen worden verstrekt.

De 1e luitenant J. J. Wittermans, in garnizoen alhier, belast met de krijgsgeschiedkundige nasporingen in mijn depôt, heeft weder getrouw het archief voor die onderzoekingen bezocht. Te zijnen behoeve werden stukken uit Hoogeveen en Meppel ontvangen.

Ten behoeve van Dr. G. C. N. de Vooys, alhier, werden handschriften ontvangen uit de Groningsche en Amsterdamsche universiteitsbibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek; voor den heer IJ. Zijlstra, alhier, stukken uit het rijksarchief in Groningen.

Voor eigen onderzoek ontving ik tal van handschriften uit het rijksarchief in Utrecht.

De heer Eug. de Meza, tegen wien door Uwe Excellentie, in verband met zijne tegenwoordigheid te 's-Gravenhage, opnieuw werd gewaarschuwd, heeft zich hier niet vertoond.

IX. *Uitslag van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Deze bemoeiingen hebben zich in het afgeloopen jaar bepaald tot de oude archieven der gemeenten Coevorden en Meppel. Na hetgeen in dit verslag daaromtrent reeds is vermeld, behoeft daarover niet meer te worden medegedeeld. Alleen kan ten opzichte van de uit Coevorden ontvangen stukken nog worden vermeld, dat deze na hunne aankomst eerst eenige dagen open hebben gelegen in 't depôt en na verwijdering van de sporen der vocht zijn geborgen. Hun toestand is sedert zeer bevredigend te noemen; de stukken bevinden zich thans in drogen toestand.

De Rijksarchivaris in Drenthe,

JOOSTING.

Assen, 23 Februari 1905.

Het Rijksarchief in Limburg.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Door des winters een groot gebruik te maken van brandstoffen en des zomers door het openzetten van deuren en vensters voor de zomerwarmte en versche lucht, werd zooveel mogelijk de vochtigheid geweerd.

Gelijk ik de eer heb gehad Uwe Excellentie in mijn jaarverslag over 1903 mede te deelen, komt er in dit Rijksarchief ruimte te kort om al de archieven behoorlijk te bergen en dit gebrek aan ruimte zal zich nog meer doen gevoelen als, gelijk er hoop bestaat, de Limburgsche archivalia, thans berustende in het Kon. Pruisisch Staatsarchief te Düsseldorf, hierheen zullen zijn overgebracht.

Verder was eene portierswoning aan dit Rijksarchiefdepôt dringend noodzakelijk; het gemis daaraan doet zich hoe langer hoe meer gevoelen, ook wat het toezicht op de werklieden buiten de bureau-uren betreft, zoover het veroorzaken van brandgevaar aangaat enz. Ten einde in beide behoeften te voorzien, veroorloof ik mij de aandacht van Uwe Excellentie te vestigen op de naastbij gelegen kazerne met bijbehoorend terrein, die wellicht geheel of gedeeltelijk voor dat doel zou kunnen worden afgestaan en ingeruimd.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze bevinden zich in bevredigenden toestand; geene verandering werd daarin aangebracht. De bliksemafleider werd op tijd onderzocht en goed bevonden. Door bordjes is aangewezen waar zich de brandbluschmiddelen en brandzakken tot berging der archivalia bevinden.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

In het afgeloopen jaar werden wederom van portefeuilles voorzien vele dossiers processtukken, in 1884 overgenomen van de griffie der arrondissements-rechtbank alhier en afkomstig van de oude schepenbanken; ook werden dossiers processen, in 1901 overgenomen van het gemeentebestuur van Roermond, overgepakt in gelijke portefeuilles, hetgeen een groot aantal nieuwe portefeuilles geëischt heeft. Nog werden de in den loop van het jaar ingekomen bescheiden meerendeels in portefeuilles gepakt, terwijl meerdere nieuwe doozen voor de berging der charters werden vervaardigd.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

Vooreerst moet ik Uwe Excellentie wederom er op wijzen, dat, gelijk uitvoeriger, vooral uit Hoofdstuk VIII, blijken zal, dit jaar de verstrekte inlichtingen menigvuldig zijn geweest en veel tijd hebben genomen; de vragen, die men aan ons richt, zijn zeer verscheiden en dikwijls moeielijk te beantwoorden en geven aanleiding tot veel zoeken in allerlei archiefverzamelingen.

Met het schiften en inpakken der verschillende archivalia, afkomstig van de oude schepenbanken van het arrondissement Maastricht, eene verwarde massa van duizende fragmenten van dossiers en bundels, werd door den heer Commies voortgegaan (zie mijn jaarverslag over 1899). Bij deze gelegenheid werden de vele dossiers processen, afkomstig der schepenbanken van de gemeenten, die thans Belgisch zijn, afgezonderd met het oog op een eventueelen ruil met België.

Voorts werd door mij, met behulp van den heer adjunct-commies, voortgegaan met het catalogiseeren der belangrijke handbibliotheek van dit archief, dat bijna ten einde werd gebracht.

Ook de dienstreizen tot het zoeken, schiften en inpakken der rechterlijke archieven in andere plaatsen en het inventariseeren daarvan, ten einde ook de aanwinsten voor dit jaarverslag te kunnen vermelden, namen veel tijd in beslag.

Door mij werd begonnen met eene volledige inventarisatie der registers en charters van dit Rijksarchief, waarbij de registers nu van kleine etiquetten worden voorzien, die de oorspronkelijke opschriften niet schaden. Zulks in verband met de opmerking, mij, namens Uwe Excellentie, door den heer Algemeenen Rijksarchivaris gemaakt, dat ten onrechte in vroegere jaren de ruggen

der registers geheel met papier waren beplakt en met nieuwe opschriften voorzien, wat de oude oorspronkelijke, door de beambten daarop geplaatst, die ze onder hun toezicht hadden, toen ze nog deel uitmaakten van de archieven der door de Fransche regeering en nog later opgeheven collegiën en ambten, geheel onzichtbaar maakte. Het verwijderen dier papieren op eenige honderde registers kost veel tijd, maar het voordeel daarvan is ontegenzeggelijk, wijl met behulp der oude oorspronkelijke opschriften, vaak beter dan uit den inhoud kan worden bepaald, van welk collegie of welken ambtenaar die archivalia afkomstig zijn, gelijk ik reeds heb mogen ondervinden.

Ten slotte werd nog door mij voor de pers gereedgemaakt mijn verslag van een reis naar Düsseldorf, tot opsporing van Limburgsche archivalia, waartoe ik bij Koninklijk besluit van 16 Maart 1903, n°. 13, werd gemachtigd, welk verslag, bestaande in afschriften van Duitsche inventarissen door mij geëxcerpeerde uittreksels enz., ik als bijlage bij dit jaarverslag heb gevoegd.

V. *In druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

In de „Publications de la Société historique et archéologique dans le duché de Limbourg", deel XL, Maastricht, Leiter-Nypels, 1904. 8°:

Door den ZeerEerw. Pater Fr. Aurelius Pompen, O. F. M.:

Jacob de Eerste, graaf van Horne, p. 3—211.

Door den heer Dr. P. Doppler, commies bij dit Rijksarchief:

Schepenbrieven van St.-Servaaskapittel te Maastricht, p. 345—440.

In de „Maasgouw, orgaan voor Limburgsche geschiedenis, taal- en letterkunde", 26e jaargang, 1904, verschenen de volgende artikelen, die geheel of gedeeltelijk aan dit Rijksarchief zijn ontleend of waarvoor althans daarvan is gebruik gemaakt:

Door den heer Jos. H. M. Eversen, adjunct-commies bij dit Rijksarchief:

De oudste privilegie-brief van de gezworen voetboogschutterij van St.-Joris te Maastricht, 23 Januari 1374, p. 3—7.

Installatie te Maastricht van Jean Henry Becays-Ferrand de la Caussade, als prefect van het departement der Nedermaas den 3 Floréal an VII (23 April 1800), p. 14—16, 21—22.

Eene bijdrage tot de geschiedenis der Heeren van het adellijk huis Meersenhoven, onder de voormalige heerlijkheid van Itteren gelegen, p. 77—78, 87—88.

Een zegel der baronie van Ryckholt in 1729 bij de schepenbank in gebruik, p. 95—96.

Door den heer P. Doppler, commies bij dit Rijksarchief:

Het looden grafkruis van Geldulfus, proost van St.-Servaaskapittel te Maastricht, dagteekenend van de XI[e] eeuw, p. 7—8.

Eenige aanteekeningen betreffende de familie van Rossum, p. 29—30.

Eenige doop-extracten betreffende de familie de Meer, p. 47—48.

Verpanding van de rijksheerlijkheid Slenaken aan den heer van Mheer in 1638, p. 70—72.

Door den ondergeteekende:

Gronden voor de naamsverandering van Valkenburg in Valkenberg, de oudste benaming, p. 25—28.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

A. Aanwinsten.

a. Archivalia.

Ten geschenke ontvangen:

Van Zijne Excellentie Jonkheer Mr. G. Ruys de Beerenbrouck, Commissaris der Koningin in Limburg, Staatsraad:

Archief van het huis Wolfrath te Holtum (gemeente Born).

Ongeveer 1621. Catalogus der namen van hen, die aan het adellijk huis Wolfrath met „leehn, sinss, cormondt en erffpecht" verplicht zijn, met de „reingenoeten", waar deze gelegen zijn, voorts de tiende en andere gerechtigheid, tot dit huis behoorend. Reg. 8° obl.

1672. Lehn- und cynsbuch deren Lehnen und cynsen dem freyen adlichen und Rittermessigen beschriebenen Hausz

Wolffrahdt zugehorigen. Auf ersuchen des Hoch-Wolgebohrnen Herren H. Johans Wolffgangs Wilhelms Freyherren von Bentinck zu Wolffrahdt fürstlichen Pfaltz Newburgischen Cämmerers und Ambtmans beider ämbter Millen und Born. Aus den alten registeren und notulen mit ietzigen besitzeren beschrieben durch R. P. T. Adolphum zum Hoff, ordinis S. Crucis can. Regularem professum in Hochbusch als er bediente die Pastorey zu Buchten. Anno 1672. Reg. 8° obl.

1801—1814. Idem. Reg. 8°. obl.

15e eeuw. Lijst der cijnzen en pachten van Wolffrath.

Op perkament.

1616—1781. Leenverheffingen voor de Bornsche mankamer, met stukken daarop betrekking hebbend, o. a. eenige extracten van leenverheffingen van 1477—1680. Bundel.

(Betreft het adellijk Huis Wolfrath zelf.)

1654—1717. Leenverheffingen voor het leenhof van Valkenberg en andere stukken daarop betrekking hebbende omtrent strijdigheden over de leenverheffing. Bundel.

(Betreft volgens bewering der leenverheffers alleen het oude slot.)

1706—1715 en 1781. Leenverheffingen voor de mankamer der abdij van St. Salvator van adellijke dames te Susteren. Bundel.

(Betreft landerijen.)

1642—1737. Stukken betreffende het jachtrecht der heeren en strijdigheden daarover. Bundel.

1615—1703. Stukken betreffende de collatie der pastorie te Holtum door de heeren; strijdigheden daarover enz. Bundel.

1713—1716. Procesakten in zake de bestuurders van Holtum tegen de weduwe de baronesse von Bentinck tot Limbricht over het weiden der schapen van het huis Wolfrath in de gemeene koeweide te Holtum. Dossier.

1658—1704. „Nachrichtung der empfangener gelden der kirch zu Houtem. (1)"

1677, 1681—1701 en 1703. Kerkrekeningen van Holtum. Bundel.

---

(1) Holtum.

17e eeuw. Memorie over de costumen van Maastricht, gezonden 1633 4 Januari door den magistraat der stad Maastricht naar den raad van Brabant te 's Gravenhage, bij eene informatie over de rechten en costumen dezer stad. Reg. folio.

Door tusschenkomst van den Rijks-archivaris in Limburg:

Parochie Herkenbosch.

1687—1773. Doopregister. Folio.
1773—1795. „ „ „
1679—1795. Trouw „ „
1679—1792. Dood „ „
1795—1828. Doodakten. — 1795—1828. Doopakten. Reg. folio.
1795—1798. „ „ — 1796—1798. Trouwakten. — 1795—1798. Doodakten. Reg. folio.

1826. Doodakten. — 1796—1828. Trouwakten. — 1832—1842. Chroniek der parochie. — 1809—1846. Ledenlijst der broederschap van het H. Sacrament. — 1795—1799. Namen van eenige overledenen in het register vergeten.

1758—1759. Stukken betrekking hebbend op de scheiding der parochie Melick en Herkenbosch, briefwisseling van Joannes Petrus Lambertus Schnorrenberg, pastoor te Melick, en Joannes Cremer, pastoor te Herkenbosch. Bundel.

1795. Stukken over hetzelfde onderwerp met contract tusschen de beide pastoors d.d. 1795 October 12.

Dorpsbestuur van Melick-Herkenbosch.

1661—1753. Ingekomen stukken.

Kapittel van den H. Petrus te Sittard.

Na 1680 „Summaria informatio in causa controversa inter capitulum Ecclesiae Collegiatae Sti Petri Sittardiae ex una, et procuratorem Nellissen rectorem scholae Latinae ibidem ex altera parte.

Op papier.

Circa 1791 November 22. Conditiones pro neoelecto scholarum rectore Nicolao Salden.

Geteekend door Lutscher scholasticus en J. D. Arnoldts, consul ex commissione magistratus. — Op papier.

1794 Augustus 14. Bevel van den Keurvorst van den Palts, als hertog van Gulick en Berg, aan alle kapittels, abdijen, stiften en kloosters, om, voor het geval van gebrek aan levensmiddelen, rogge in voorraad te houden tot 1 Mei van het volgend jaar en, zoo noodig, tegen billijken prijs te verkoopen.

In het Duitsch. — Op papier.

1794 September 20. Bevel van den magistraat (?) van Sittard om 500 bossen stroo te leveren te Sittard aan den „civil commissair" als quote in zijn requisitie van 6000 bossen.

Get. Schmitz. — Duitsch. — Op papier.

In ruil ontvangen:

Van het Bisdom Luik:

Met machtiging van Uwe Excellentie ontving dit Rijksarchief in ruil van het bisdom Luik de volgende archivalia, die in het klein seminarie te St. Truiden bewaard werden en daarheen zijn overgebracht, waarschijnlijk uit dat van Rolduc in 1839, toen, het tegenwoordig Nederlandsch Limburg weder met ons Land werd vereenigd, Rolduc klein seminarie van het bisschoppelijk vicariaat Roermond werd en te St. Truiden het klein seminarie van het bisdom Luik is gevestigd. Deze archivalia zijn afkomstig van de voormalige abdij *Kloosterrade* van de orde der Reguliere Kanoniken (thans ten onrechte Rol*duc* genoemd.)

1°. 1679—'84. Historia reformationis Rodensis. Register folio.

2°. Manuscriptum continens varia concernentia abbatiam Rodensem. Geschreven 't laatst der 17e en begin der 18e eeuw bevattende, 1°. een korten inventaris van het archief der abdij, 2°. afschriften van documenten uit dit archief van 1108 tot 1724.

3°. „Historia fundationis monasterii Rodensis ab anno Domini 1104 usque ad annum 1156 exscripta ex antiquissimis membranis in archivio Rodensi reconditis." — Met vervolg der geschiedenis tot 1700. — Met beschouwing over de observantie der constituties, over den toenmaligen geestelijken en wereldlijken staat der abdij, de pastoraten van de abdij afhangende en de vrouwenkloosters Marienthal en Sinnich, ook afhangend van genoemde abdij.

Hier acht ik het noodzakelijk de opsomming der aanwinsten te onderbreken en Uwer Excellentie's aandacht er op te vestigen, dat het origineel der aloude chroniek van de abdij Kloosterrade thans in het Algemeen Staatsarchief van Pruissen te Berlijn is terechtgekomen, uit de nalatenschap van den bekenden oudheidkundige Quix, door de Pruisische Regeering aangekocht; dat dit document in een eventueelen ruil van archieven met die Regeering m. i. dient begrepen te worden, daar het een zoogenaamde „historia domus" is, die in alle kloosters als officieel document werd vervaardigd, dus een *archiefstuk*, geen gewoon *handschrift*.

Zie verder onder verliezen.

Door ruil met het gemeentebestuur van Maastricht: (1)

Charters.

a. Kapittel van St. Servaas te Maastricht.

1. 1234 September 20. — Brief van Hendrik, Roomsch Koning, aan zijnen schout te Aken, om de schouten en burgers der steden van het bisdom Luik zoo noodig te dwingen alle gehoorzaamheid te weigeren aan den Bisschop van Luik in zaken die zij weten dat aan hem en het Rijk behooren, wat hij hun gelast had, daar de bisschop van Luik weigerde gehoor te geven aan het koninklijk mandement, als hebbende hij bisschop geen recht op het kapittel van St. Servaas te Maastricht en daar hij aan de kanoniken niet wilde terugbetalen de som van 100 marken als schadevergoeding voor de door dezen gedane uitgaven in hun geschil met hem.

Orig. op perkament.

2. 12 . . . — Vidimus door Henricus, proost van het kapittel der H. H. Apostelen te Keulen, en Marcoaldus, aartsdiaken van Luik en kapellaan van den Paus, van het vonnis der schepenbank van Aken van 28 Augustus 1270, waarbij deze, daartoe geraadpleegd door den proost van het Kapittel van St. Servaas, Otto, de verklaring aflegt, dat, volgens oud gebruik van voor 60 jaar en nog meer, in de banken van St. Servaaskapittel, de zusters niet deelen in de erfenissen met de broeders.

Op perkament, met de zegels, het eerste gebroken.

---

(1) Wij deelen deze aanwinsten mede zooals ze in het proces-verbaal van ruiling zijn beschreven.

3. 1273 October 15. — Vidimus door magister B. de Altera Ecclesia, kanonik en officiaal van Luik, van het charter van Keizer Frederik II d d. December 1232, waarbij deze, op verzoek van deken en kapittel van St. Servaas, bevestigt het privilegie hun geschonken in 1087 door keizer Hendrik IV.

Op perkament.

4. 1358 October 1. — Reversaal van Philippus, episcopus Cavallicensis en pauselijk nuntius, aan St. Servaaskapittel, wegens ontvangst der som van 21 goudgulden en 8 grooten voor het eerste jaar der tweejarige subsidie door den Paus ten behoeve van Keulen en van eenige andere provinciën van Duitschland gedecreteerd.

Orig. op perkament, met zegel.

5. 1375 December 18. — Brief van deken en kapittel van St. Servaas, waarbij zij verklaren, dat de aartshertogen Wenceslaus en Johanna, aan hunne kerk geschonken hebben zekere jaarlijksche renten en opbrengsten, welke de kanoniken hun van zekere goederen te Maastricht en onder den Vroenhof gelegen betalen moesten en waarvoor zij alle jaren op plechtige wijze hun jaargetijde en dat hunner voorzaten zullen houden.

Minuut op perkament.

6. 1403 Januari 29. — Akte van den officiaal van Keulen, meldende, dat Johannes de Novolapide J. U. D. en kanonik van St. Servaas te Maastricht, namens dat kapittel in erfpacht gegeven heeft aan Willem de Ubach en zijne echtgenoote Christina, het huis van het kapittel dat „Tricht" geheeten wordt en te Keulen gelegen is in de „Walmerstrasse" tegen eene jaarlijksche rente van 6 goudgulden en eenige andere voorwaarden.

Orig. op perkament, met zegel.

7. 1421 December 22. – Absolutiebrief door Renerus Bascop, proost van St. Symeon buiten de muren te Trier, daartoe door den Paus gevolmachtigd, waarbij deken en kapittel van St. Servaas ontheven worden van de geestelijke straffen, uitgesproken tegen hen wegens het niet gehoorgeven aan monitoriaal-brieven, uitgevaardigd ten voordeele van zekeren Jan Pempelvoorde, die sedert gestorven was, in een geschil voor het hof te Rome hangende tusschen hem en wijlen Godfried de Vlodrop, wegens eene prebende bij voornoemd kapittel.

Orig. op perkament, bezegeld met het zegel van den bisschop van Electa (Alet).

8. 1427 Februari 14. — Verklaring van deken en kapittel van St. Servaas, dat zij de zes diplomen handelende over het slot, de stad, het land en de heerlijkheid van Durby, welke zij op verzoek van Robert graaf te Virnenburg en zijne zonen Philip en Robert, alsmede van Johan van Schoonvorst, burggraaf van Montjoie, ontvangen hebben in eene kist verzegeld bewaren zullen en aan niemand afleveren, zoolang laatsgenoemde in leven is.

Orig. op perkament, met zegel; als een afgeloste verbindbrief 't kapittel weder overhandigd.

9. 1434 Juni 28. — Executiebrief van Johannes de Dono Stephani, proost van St. Paulus, en Wilhelmus de Momalia, kanonik van St. Lambertus te Luik, waarbij deze uitvoering gegeven aan de opdracht door het Concilie van Basel hun gegeven, om de onrechtmatige bezitters van roerende of onroerende goederen van St. Servaas-kapittel tot de teruggave daarvan aan te manen en om, zoo zulks binnen een door hen vastgestelden termijn niet geschied is, hen daartoe te dwingen.

Orig. op perkament, met zegel van Johannes de Dono Stephani.

10. 1436 November 27. — Executiebrief van Albertus Varenstrop, kanonik en cantor van Luik, waarbij deze, op verzoek van Jacobus Petri, kanonik van St. Servaas, hem namens de geheele geestelijkheid van Maastricht gedaan, uitvoering geeft aan de bulle van het concilie van Basel van 24 October 1436 die hem, den deken van O. L. Vrouw ter trappen (1) van Keulen en den deken van St. Jan te 's Hertogenbosch opdraagt om de verdrukkers van den clerus te Maastricht en de overtreders van deszelfs privilegiën met de kerkelijke straffen te treffen.

Orig. op perkament, met zegel.

11. 1449 Januari 20. Brief van inhibitie van den officiaal van Luik, waarbij hij aan al zijne onderhoorige priesters, clerici en notarissen gelast, om te zorgen en te bewerkstelligen, dat Johan Ruvent en andere personen geen gedingen over personen en goederen van het kapittel van St. Servaas voeren voor de wereldsche rechters en dat deze laatste die gedingen, zoo zij ze reeds begonnen hebben, zullen staken, met bedreiging zelfs van de kerkelijke straffen.

Orig. op perkament.

(1) «ad gradus» of «Mariengraden.»

12. 1452 Februari 29. Confirmatiebrief door kardinaal Nicolaus de Cusa, pauselijk legaat in Deutschland, van de overeenkomst d.d. 9 Juli 1822 gesloten tusschen het kapittel van St. Servaas en den praeceptor der Antonieten te Maastricht, ter bijlegging van een geschil tusschen hen ontstaan wegens de weigering door deze laatsten tot bijwoning der godsdienstoefeningen in St. Servaaskerk op bepaalde kerkelijke feestdagen.

Orig. op perkament.

13. 1455 December 16. Vidimus van Bartholomeus van Eyck, deken van St. Catharina te Eindhoven en kanonik van St. Servaas te Maastricht, van de bulle van Paus Gregorius IX d.d. 22 November 1233, waarbij deze de privilegiën van St. Servaaskapittel, geschonken door keizer Hendrik, bevestigt.

Op perkament, met zegel.

14. 1455 December 16. Vidimus door Bartholomeus van Eyck, deken van St. Catharina te Eindhoven, van de bulle van Paus Innocentius VI d.d. 1 Maart 1356, waarbij deze al de privilegiën van het kapittel van St. Servaas goedkeurt.

Op papier.

15. 1455 December 19. Vidimus door Bartholomeus van Eyck, deken van Eindhoven, van het vonnis der schepenbank van Coninxheim d.d. 3 Juli 1452 verklarende, ingevolge den brief van Keizer Frederik IV, 26 Juli 1442 aan het Kapittel van St. Servaas geschonken, Hendrick van Luitgen, schepen van Coninxheim „eerloes, rechteloes", omdat hij recht geweigerd heeft aan Herman Roestmans van Lafelt, momboir van St. Servaaskerk te Maastricht.

Op perkament, met zegel.

16. 1456 November 9. Vidimus door Bartholomeus van Eyck voornoemd van het diploom van Keizer Hendrik VII d.d. 20 September 1223, waarbij deze bevestigt het privilegie behelzende den vrijdom van tol door het geheele Keizerrijk voor levensmiddelen voor eigen gebruik, door zijnen vader keizer Frederik II, 9 December 1220 aan het kapittel van St. Servaas verleend.

Op perkament, met zegel.

17. 1460 Maart 10. Vidimus door Martinus Steenbergh, deken der collegiale kerk der H. Gudula te Brussel, van het

diploom van Richard, Roomsch-Koning, d.d. 22 September 1268, waarbij deze het privilegie van keizer Hendrik V, in 1109 aan het Kapittel van St. Servaas te Maastricht geschonken, bevestigt.

Op perkament.

18. 1462 December 14. Vidimus door Walter Rampart, deken van O. L. Vrouwekapittel te Maastricht, van het besluit van den Raad van Brabant d.d. 4 December 1462, waarbij de twee valsche munters, gevangen genomen door Brabantsche rechtsofficieren te Mechelen, geleverd moesten worden in handen van den proost van St. Servaas, als gevangen zijnde op St. Servaas' grondgebied.

Op perkament, met zegel.

19. 1463 September 28. Vidimus door Bartholomeus van Eyck, deken van Eindhoven, der bulle van Paus Innocentius VI van 18 December 1355, bevestigend den vrijdom van tol, welke de kerk van St. Servaas, uit kracht van keizerlijke diplomen, geniet door geheel het Duitsche Rijk.

Op perkament, met zegel.

20. 1465 Februari 17. Vidimus door Bartholomeus van Eyck voornoemd van den bevestigingsbrief van Jan IV, hertog van Brabant, van 27 Juni 1426 van het diploma zijner ouders Wenceslas en Johanna d.d. 20 Januari 1358, waarbij dezen aan het kapittel van St. Servaas toekennen het hooge en lage recht in de heerlijkheid Bernau, mits het hooge beschermheerschap aan Brabant blijve en aan hem en zijne opvolgers eene jaarlijksche rente van 40 gouden solidi uitbetaald worde.

Op perkament.

21. 1466 Februari 8. Vidimus door Batholomeus van Eyck van het diploma van Keizer Koenraad III d.d. 1146, waarbij deze de dorpen van Vleytingen, Niel of Grootloon, Coninxheim en Mechelen vrijverklaart van de jurisdictie van den graaf van Loon en ze verklaart te zijn onder die van den proost van St. Servaaskapittel.

Op perkament.

22. 1466 Februari 8. Vidimus door voornoemden Bartholomeus van Eyck van het privilegie van 21 December 1362, door Keizer Karel IV aan het kapittel van St. Servaas verleend, waardoor hij alle diplomen zijner voorgangers, waarbij aan

voornoemd kapittel de hooge en lage justitie in de dorpen met aanhoorigheden van Vleytingen, Hees, Sluysen, Coninxheim, Niel of Grootloon, Zepperen, Heer en Bernau toegekend werden, goedkeurt.

Op perkament.

23. 1468 Januari 16. Vidimus door Bartholomeus van Eyck, deken van Eindhoven, van het privilegie, 21 December 1362 door Keizer Karel IV verleend aan het kapittel van St. Servaas (zie voorgaand nummer).

Op perkament, met zegel.

24. 1468 Maart 2. Ingeloste obligatiebrief van deken en kapittel van St. Servaas, waarbij deze zich verplichten aan den hertog van Brabant te betalen eene som van 300 Rijnsche guldens als schadevergoeding, omdat de inwoners van Zepperen, Grootloon, Coninxheim, Sluysen, Hees en Vleytingen deelgenomen hadden in den oorlog van de Luikenaren tegen den hertog. — In dorso kwitantie van ontvangst van voornoemde som door Benoitin Depardieu d.d 15 Augustus 1469.

Orig. op perkament.

25. 1468 Maart 2. Brief van toestemming van Gui de Brumey, heer van Humbercourt, luitenant-generaal van den hertog van Brabant in de Luiksche landen, in de voorgaande verplichting, met belofte tevens om de inwoners van bovengemelde heerlijkheden te zullen beschermen.

Orig. op perkament met zegel.

26. 1470 September 19. Vidimus door Bartholomeus van Eyck, deken van Eindhoven van het diploom van Richard, Roomsch-Koning, d.d. 22 September 1268, waarbij deze het privilegie van Keizer Hendrik V in 1109 aan het kapittel van St. Servaas geschonken, bevestigt.

Op perkament met zegel.

27. 1475 Januari (23). Vidimus door Bartholomeus van Eyck van den bevestigingsbrief van Keizer Frederik IV van 24 Juli 1442, waarbij deze bevestigt alle privilegiën door zijne voorgangers aan St. Servaaskerk geschonken en voornamelijk die welke betrekking hebben op de vrijheid van tol en van belastingen.

Op perkament.

28. 1476 Mei 11. Indultbrief aan het kapittel door Alexander, bisschop van Forli en pauselijk legaat in Duitschland, waarbij hij aan de kanoniken van St. Servaaskapittel toestaat, om, in geval van noodzakelijkheid, in hunne huizen op eene passende plaats de H. Mis te lezen op een draagaltaar, in bijzijn hunner bloedverwanten en familieleden, en aan de twee vicarii der kerk en een derden priester, ervaren in de Fransche taal, de macht verleent om de biecht te hooren der suppoosten van het kapittel, zoo geestelijken als leeken, en der pelgrims die de relieken der kerk komen vereeren en hun kwijtschelding te geven van eenige casus reservati.

Orig. op perkament, met zegel.

29. 1477 Juli 1. Uitspraak van den Raad van Brabant, dat de schepenbank van Lathuyt (Laetwyck) voorgezeten zal worden door een der schepenen van Vleytingen.

Afschrift (?) op perkament.

30. 1483 October 13. Vidimus door Egidius de Lapide, deken van het H. Kruis te Luik; 1°. van den bevestiginsbrief door Paus Honorius III d.d. 3 Maart 1221 van het privilegie aan St. Servaaskerk geschonken door Keizer Frederik II, 10 December 1220; 2°. van den bevestigingsbrief door Paus Innocentius VI, d.d. 15 October 1355 van het privilegie van den vrijdom van tol in het Keizerrijk, aan gemelde kerk geschonken door Hendrik VII, Roomsch Koning

Op perkament.

31. 1484 September 13. Vidimus door Petrus de Vos, deken van St. Servaas te Maastricht, ten behoeve van Johannes de Herten, priester van de diocees Luik en rector pro quarta fundatione van het beneficie van den Zaligmaker in voornoemde kerk, van den regelingsbrief van 30 Mei 1483, waarbij het kapittel van St. Servaas uitvoering gaf aan de stichting van 7 Missen in de week door den Franschen Koning Lodewijk XI gesticht in de kapel, ter eere van den Zaligmaker in voornoemde kerk door hem gebouwd.

Op perkament, met zegel.

32. 1484 September 13. Vidimus door Petrus de Vos van denzelfden regelingsbrief als hiervoor, gegeven ten behoeve van Nicolaas Dibbouts, priester van de diocees Doornik en rector der 2e fundatie van het beneficie ter eere van den Zaligmaker in St. Servaaskerk.

Op perkament, met zegel.

33. 1486 Maart 14. Transumpt door Renerus Bosman, deken van St. Pieter, en Egidius de Lapide, deken van het H. Kruis te Luik, van het privilegie in 1132 door Keizer Lotharius III aan het kapittel van St. Servaas geschonken.

Orig. op perkament, met twee zegels.

34. 1491 October 24. Transumpt door den officiaal van Keulen van de bulle van Paus Bonifacius IX d.d. 1 Augustus 1401, waarbij deze de dekenen van O. L. Vrouw te Keulen, van St. Dionysius te Luik en van St. Pieter te Utrecht gelast om, na inzage daarvan, zoo wereldlijke als geestelijke personen die het kapittel van St. Servaas in zijne goederen en bezittingen benadeelen, voor zich te dagen en met geestelijke straffen te vonnissen.

Orig. op perkament, met zegel.

35. 1492 September 21. Vidimus door Egidius de Lapide, deken van het H. Kruis te Luik, der bulle van Paus Honorius III van 3 Maart 1221, bevestigend het privilegie d.d. 10 December 1220, door Keizer Frederik aan het kapittel van St. Servaas geschonken.

Op perkament, met zegel.

36. 1521 Januari 3. Vidimus door deken en kapittel van St. Servaas van het privilegie over de vrijheid der kerk in 1087 door Keizer Hendrik IV aan voornoemd kapittel geschonken.

Op perkament, met zegel.

37. 1521 Januari 3. Vidimus door deken en kapittel van St. Servaas van het diploma van Keizer Coenrard II, d.d. 1146, waarbij deze verklaart, dat de dorpen van Vleytingen, Niel of Grootloon, Coninxheim en Mechelen, als banken van St. Servaaskapittel, vrij zijn van de jurisdictie van den graaf van Loon.

Op perkament, met zegel.

38. 1521 Januari 3. Vidimus door deken en kapittel van St. Servaas van den bevestigingsbrief van Rudolph, Roomsch Koning, d.d. 1 November 1273 van: 1°. het diploom van Keizer Frederik II van 28 Juli 1215, verklarende dat de kerk van St. Servaas onder de bescherming des Keizers staat en alle onderhoorigen vrij zijn van het gewone burgerlijke recht, en 2°. van het diploom van 9 September 1234 van denzelfden Keizer Frederik II, bevestigend de uitspraak van zijnen zoon Hendrik, Roomsch Koning d.d. 18 Maart 1234, dat de kerk van St. Servaas

aan het Duitsche rijk behoort en de bisschop van Luik geen recht noch jurisdictie hoegenaamd op deze bezit.

Op perkament met zegel.

39. 1521 Januari 3. Vidimus door deken en kapittel van St. Servaas van de verklaring van Hendrik, Roomsch Koning, d.d. 18 Maart 1234, dat de bisschop van Luik, noch zijne opvolgers, macht of jurisdictie bezitten op de kerk van St. Servaas en hem veroordeelt tot eene geldboete van 100 marken gouds tot schadevergoeding van de kanoniken der kerk.

Op perkament met zegel.

40. 1526 Juli 11. Bevelschrift van den officiaal van Luik aan een zijner onderhoorige clerici of notarissen, ten einde Raso de Rickel te dwingen, om te voldoen aan de verplichtingen, die hij heeft, wegens eene minnelijke schikking, gesloten tusschen hem en het klooster der Begaarden te Zepperen. (1) Met in dorso bericht van Gerardus van der Laeck aan den officiaal, dat hij aan dit bevel voldaan heeft en Raso de Rickelt gedagvaard heeft voor zijne rechtbank te Luik.

Orig. op perkament.

41. 1537 April 27. Brief van het laathof van het Gasthuis van St. Servaas, gelegen te Riempst, meldende dat Enghel Pauwels opgedragen heeft aan Jan Walpot der alde, drie malder rogge, welke hij hem verkocht heeft en welke jaarlijks binnen Maastricht moeten geleverd worden.

Orig. op perkament.

42. 1551 October 31. Akte van overeenkomst, geïnstrumenteerd door Jacob Kolman van Sittard, tusschen den vice-proost van St. Servaas, den kanonik en rijproost van Coninxheim en den schout aldaar ter eenre zijde en Hendrik van Aken en Leo Buntinx, inwoners van St. Truiden, ter andere zijde, over het terugeischen van gelden te Coninxheim en zulks ingevolge een vonnis van het Rijkskamergericht van Spiers d.d. 15 Juni 1551.

Orig. op perkament.

43. 1594 Juli 29. Vonnis van den Raad van Brabant, waarbij, behoudens nog te nemen beslissing op meerdere andere punten, Jan de Roels, rentmeester van het kapittel van St. Servaas, veroordeeld wordt, om aan dit kapittel te betalen de som van 2628 Rijnsche gulden 1 stuiver en een blanke.

Op perkament.

---

(1) Dit klooster stond onder bescherming van het kapittel van St. Servaas, heer te Zepperen.

b. Predikheeren te Maastricht.

44. 1262 Juli 28. Vidimus door de kardinalen Joannes, bisschop van Porto, Hugo en Simon van de bulle van Paus Alexander IV d.d. 28 Maart 1261, waarbij deze eenige regels vaststelt nopens de vernieuwde constitutie der Predikheeren.

Op perkament, met twee zegels.

45. 1273 Mei 30. Vidimus door Walter, deken, en Adam, scholaster van St. Servatiuskapittel te Maastricht, van de bulle van Paus Clemens IV den 12 Februari 1266 aan de Predikheeren verleend en waarbij dezen vergund wordt wereldlijke goederen in erfenis te mogen ontvangen.

Op perkament, met de zegels.

46. 1296 Februari 6. Vidimus door de schepenen van Worms van de bulle van Paus Clemens IV van 12 Februari 1266 hiervoor vermeld.

Op perkament, met zegel.

47. 1397 October 31. Vidimus door den officiaal van Luik van de bulle van Paus Joannes XXII van 26 April 1319, waarbij deze de aartsbisschoppen van Keulen en Trier en den bisschop van Straasburg aanstelt tot conservatores der rechten en privilegiën van de Predikheeren, die buiten Frankrijk wonen, en hun beveelt de overtreders daarvan te vervolgen en te straffen.

Op perkament.

48. 1407 Mei 10. Vidimus door de notarissen te Bologna, met name Simon, zoon van wijlen Riboldus de Panico, Rolandus Alberti de Castellanis en Rainoldus Comacini de Gormaglinis, van de bulle van Paus Bonifacius d.d. 27 April 1402, waarbij deze bevestigt het privilegie van Paus Gregorius XI, den 6 Maart 1374 aan de orde der Predikheeren verleend.

Op perkament, met zegel van het bisschoppelijk hof te Bologna.

49. 1419 Augustus 19. Vidimus door den officiaal van Luik van het privilegie van Paus Martinus V van 17 April 1419, waarbij deze de bedelorden ontslaat van de betaling der tienden, die voor een jaar van de goederen en inkomsten van kerkelijke en geestelijke instellingen door keizer Sigismund in het Duitsche Rijk, het aartsbisdom Trier en de bisdommen Basel en Luik geheven worden. Deze vidimus werd gegeven op verzoek van de Predikheeren te 's Bosch.

Op perkament, met zegel.

50. 1498 Maart 7. Delegatiebrief van Herman, aartsbisschop van Keulen, en een der conservatoren der privilegiën van de Predikheerenorde buiten Frankrijk, waarbij hij in die laatste hoedanigheid den abt van St. Jacob te Luik, den deken van O. L. Vrouwe kapittel te Maastricht en van het H. Kruis te Luik en den cantor van St. Servaas te Maastricht subdelegeert met inlassching der bulle van Paus Joannes XXII d.d. 26 April 1319.

Orig. op perkament, met zegel.

51. 1527 Maart 4. Een zelfde delegatie-brief als hiervoor, verleend aan den abt van St. Jacob te Luik, dien van de H. Gertrudis te Leuven en aan den deken van O. L. Vrouwekapittel te Maastricht.

Orig. op perkament, met zegel.

52. 1546 April 2. Brief van mandement, waarbij Ricaldus de Petersheim, als subconservator der rechten en privilegiën van de orde der Predikheeren, de clerici en notarissen van de diocese Luik gelast om de schuldenaars van het klooster der Predikheeren te Maastricht, en met name den preceptor (1) der Antonieten aldaar, te dwingen aan gemeld klooster hunne schulden te betalen, met bedreiging zelfs van kerkelijke straffen.

Orig. op perkament.

53. 16e eeuw. Transsumpt door notaris Wilhelmus de Stamprode van de bulle van Paus Clemens VI, den 24 September 1346 aan de Predikheeren verleend.

Op perkament.

54. 17e eeuw. Afschriften van de bullen van Paus Alexander IV van 14 April 1254-3 December 1260, over den twist tusschen de Predikheeren en de Hoogeschool van Parijs. 32 stuks, 68 blz.

Op papier.

c. Begaarden te Maastricht.

55. 1432 April 28. Executiebrief door Petrus Narde de Verulestis, aartspriester der kerk van de H.H. Celsus en Julianus te Rome, van de bulle van Paus Eugenius IV d.d. 15 December 1431, met bevestiging van die van Paus Nicolaus IV van 18

---

(1) De overste, die dezen titel droeg, wijl de orde les gaf in de Latijnsche taal.

Augustus 1289, ter bescherming van de orde der Penitenten zoo mannen (1) als vrouwen.

Orig. op perkament.

56. 1448 October 4. Executiebrief door Ghiselbertus van Overdevecht, cantor en officiaal van Luik, van de bulle van Paus Nicolaus V van 1 September 1447, waarbij deze den abt van St. Truiden, den proost van St. Gertrudis te Leuven en den officiaal van Luik gelast, om een onderzoek in te stellen naar sommige misbruiken in eenige huizen der Penitenten van de diocese Luik en deze te hervormen.

Orig. op perkament.

d. Cellebroeders te Maastricht.

57. 1428 Juni 4. Vidimus door Joannes de Novolapide, deken van St. Servaas te Maastricht, van de bulle van Paus Martinus V, den 13 Maart 1426 aan de Cellebroeders verleend, en waarbij deze aan de aartsbisschoppen en bisschoppen van Duitschland, Brabant en Vlaanderen gelast hen onder hunne bescherming te nemen.

Op perkament.

58. 1446 October 6. Vidimus door Jacob de Sancto Amando, proost van O. L. Vrouw ter kapelle, buiten Brussel, van den executoriaal brief d.d. 20 Augustus 1446 door Joannes, bisschop van Kamerijk wegens de bulle van Eugenius IV, van 12 Mei 1431, waarbij deze de bullen door zijnen voorganger Gregorius IX aan de Cellebroeders verleend, goedkeurt.

Op perkament met zegel.

59. 1472 October 3. Transumpt door Jacobus van Muttiarellis J. U. D., kanonik van St. Pieter te Rome, kapellaan en kamerheer van den Paus, van de bulle van Paus Sixtus IV d.d. 9 Juni 1472, waarbij deze den Cellebroeders vergunt eenen biechtvader te kiezen, die ontheffing van eenige reservata zal kunnen verleenen.

Afschrift op perkament. Nederduitsch.

---

(1) Begaarden was de naam der congregatie der Penitenten voor mannen; Penitenten heetten bij voorkeur de vrouwen. Zij volgden den 3en regel van H. Franciscus.

60. 1478 Mei 22. Vidimus door Theodoricus, abt van St. Gertrudis te Leuven, van de bulle van Paus Sixtus IV, d.d. 25 April 1472, aan de Cellebroeders gegeven. waarbij deze de bullen, door zijne voorgangers Gregorius IX, Eugenius IV, Nicolaus V en Pius II aan genoemde kloosterlingen verleend, bevestigt, alsmede de regelen van hunne orde en hunne kleederdracht goedkeurt.

Op perkament.

61. 1508 Februari 12. Vidimus door Joannes, abt van het klooster der H. Gertrudis te Leuven, der bulle van Paus Julius II den 20 Juni 1506 aan de Celliten of Cellebroeders in Duitschland en Frankrijk verleend en waarbij deze tevens bevestigt die zijner voorgangers Gregorius IX, Eugenius IV, Nicolaus V, Pius II en Sixtus IV.

Op perkament.

62. 1514 October 2. Vidimus door Joannes Salmon, proost van het kapittel van O. L. Vrouw te Dinant, van de bulle van Paus Julius II den 20 Juni 1506 aan de Cellebroeders verleend, hiervoor vermeld.

Op perkament.

63. 1520 Juni 28. Akte van notaris Joannes Storm van Mechelen, pauselijk notaris en van het hof van Luik, waarbij Martinus Gerets, pater te Amsterdam en algemeen overste der Cellebroeders, vier procuratoren van het hof van Luik en drie inwoners van Maastricht benoemt tot procuratoren in zijne tegenwoordige en toekomende geschillen, hangende of gevoerd voor alle rechtbanken en rechters zoo geestelijke als wereldlijke.

Orig. op perkament.

64. 1623 Juni 24. Akte van overeenkomst tusschen de paters Predikheeren en de Cellebroeders te Maastricht over de stichting van drie missen in de week bij deze laatsten enz.

Orig. op perkament.

65. 1710 October 4. Aflaatsbrief van Paus Clemens XI, waarbij een vollen aflaat, te verdienen bij de Cellebroeders, verleend wordt.

Op perkament gedrukt, met opgeschreven placet van afkondiging, te Luik gegeven den 3 December 1710 door L. F. bisschop van Thermopylae, administrator vicariatus generalis van Luik.

66. 1710 October 4. Een idem als de voorgaande op perkament gedrukt, zonder placet van afkondiging.

e. Vrouwen-Klooster de Nieuwenhof te Maastricht.
(Derde orde van St. Franciscus).

67. 1476 Juni 5. Executiebrief van Nicolaus de Ubaldis J. U. D., kapellaan van den Paus en auditor sacri palatii, in een geschil tusschen de religieuzen van den Nieuwenhof te Maastricht en Petrus Grusen, pastoor te Obbicht, over de tienden te Obbicht.

Orig. op perkament.

f. Capucijnen te Maastricht.

68. 1627 October 30. Schenkingsbrief van Koning Philips IV aan de Capucijnen te Maastricht wegens eene kleine straat, die langs hun klooster en tuin loopt en waarvan zij veel hinder hebben, met verplichting voor de voornoemde religieuzen, om deze akte van schenking te doen inschrijven bij den Raad van Finantiën en de Rekenkamer te Brussel.

Orig. op perkament, met zegel; op den rug inwilliging door »le Chef Trésorier général et commis des finances et domaines du Roy».

g. Vrouwen-Klooster de Maagdendries te Maastricht.
(Derde orde van St. Franciscus).

69. 1453 Mei 13. Verklaring van stadhouder en schepenen van het leenhof van Sombreffe, gelegen te Beucken-Bilsen (1), dat Claes son van Loywycx Bollen, genaamd Corenmercx, overgedragen heeft aan de religieuzen van den Maagdendries („van Sackdries") te Maastricht eene jaarlijksche en erfelijke pacht van 28 vaten rogge van Maastricht, lastende op het huis en de hoeve van wijlen de weduwe Gertrudis Melis, te Herderen gelegen.

Orig. op perkament.

---

(1) Thans Buiten-Bilsen.

h. Maastricht (vonnissen deel gemaakt hebbende van een processaal dossier).

70. 1619 September 13. Executiebrief van de Aartshertogen aan den Brabantschen schout en schepenen van Maastricht, ten behoeve der wed. van Leonard van Stockhem, van een vonnis in appèl gewezen door de commissarissen-deciseurs van Maastricht.

Orig. op perkament.

i. Borgharen (de heerlijkheid).

71. 1535 Mei 8. Akte van relief van het leenhof van Brabant, waarbij ridder Willem Scheiffart van Merode, voor zich en zijnen broeder Ulrich Scheiffart van Merode, het dorp en de heerlijkheid van Borgharen met alle rechten en aanhoorigheden verheft na den dood van hunnen broeder Renier Scheiffart van Merode.

Orig. op perkament, met zegel.

k. Charters die als bewijs in rechten gediend hebben en door partijen niet zijn afgehaald enz.

72. 1592 September. Akte van aanstelling door den Raad van Brabant van Jan Nootstock tot notaris in Brabant en de landen van Overmaas.

Op perkament (ten deele afgescheurd). In dorso mededeeling dat JanNootstock den 18 September 1592 den eed als notaris heeft afgelegd in handen van Jan van Wingene, eersten ordinairen raad en zegelbewaarder van den Raad van Brabant.

73. 1587 April 16. Schepenbrief van Vleytingen, verklarende, dat ten overstaan van schout en schepenen aldaar Jasper Box alias Tall, burger van Maastricht, ingevolge verkooping, overgedragen heeft aan Lambertus van Cauberch, ook burger dier stad, 5 bunders, 4 groote min eene kleine roede akkerland onder Vleytingen in meerdere stukken gelegen.

Orig. op perkament.

74. 1604 December 24. Extract uit het cijnsregister van het laathof van Hocht, binnen Rosmeer gelegen, meldende dat op voornoemden datum Nicolaus Aloffz. van Vleytingen, wegens verkooping, overgedragen heeft voor meier en laten van voornoemd

laathof aan Jan Bruels, bakker te Maastricht, en zijne echtgenoote Lucia Sybens, 10 groote roeden akkerland tusschen Vleytingen en Roemeer gelegen.

Afschrift op perkament.

l. Kessenich, Bronshorn, Hunsel enz.

75. Bundel bevattende:

a. 1690 Mei 29. Akte van cessie der heerlijkheid Kessenich en Brunshorn, ten behoeve van Antoon Werner, baron van Pallant.

b. 1692 Januari 9. Akte van bezitneming voor schout en schepenen van Kessenich en Brunshorn van voornoemde heerlijkheid door Antoon Werner baron van Pallant.

c. 1692 Januari 10. Akte van schout en schepenen van Kessenich, waarbij Anna van Swaenenberch opneemt bij Hubertus Hennissen eene som van 40 rijksdaalders tegen eenen jaarlijkschen interest van 5 %.

d. 1692 Januari 10 Schepenbrief van Kessenich, meldende, dat Gerit Snijders overgedragen heeft aan den eerw. heer Joannes Tilman, ten behoeve van Anna Elisabeth, onmondige dochter van Matthias Tilman, een stuk land aldaar gelegen.

e. 1698 December 15. Akte van overdracht door het gerecht van Kessenich, van een huis met plaats aldaar aan Hendrik Maesen.

f. 1699 Januari 26. Akte van inbezitneming voor schout en schepenen van Kessenich en Brunshorn van de heerlijkheid Kessenich door baron Frans Jacob van Waes.

g. 1699 Januari 27. Akte van overdracht van schout en schepenen van Kessenich, waarbij Jan Hennissen in het bezit wordt gesteld van een stuk land groot ongeveer eene „vrecht" onder Kessenich gelegen.

h. Eedsformulieren van den grondheer, van meier en schepenen en van den secretaris van Kessenich.

Alles afschriften op papier uit de XVIIe of het begin der XVIIIe eeuw.

76. Bundel bevattende:

a. 1707. Aanstellingsakten door de baronnes van Waes, van meier, secretaris, veld- en gerichtsbode te Hunsel.

Afschrift op papier, XVIIIe eeuw.

b. 1719 December 24. Aanstellingsakte door de baronnes van Waes van Petrus Driessens tot secretaris der heerlijkheid Kessenich, Hunsel en Brunshorn; daarachter eed door den nieuwbenoemden secretaris afgelegd.

Copie op papier, 18e eeuw.

c. 1479 Augustus 22. Schenkingsbrief door Johan van Loon, heer te Gulick, te Heinsberg en te Leeuwenberg, van de heerlijkheid Kessenich aan Aredt van Horn en diens echtgenoote Lisbeth, zijne natuurlijke dochter.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

d. 1687 October 31. Akte van overeenkomst tusschen het Kathedraal kapittel van Luik en den baron van Waes, over het aanleggen van een weg te Kessenich.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

e. 1694 Mei 26. Akte van overdracht aan de Tilemont, gehuwd met Joanna Tostiers, eener jaarlijksche rente van 6 rijksdaalders en 6 schellingen.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

f. 1700 Januari 19. Gichtbrief van de schepenbank van Kessenich, behelzende de overdracht van een stuk akkerland „int groot Beersel" gelegen ten behoeve van Maria Reinen.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

g. 1700 Juni 9. Schepenbrief van Kessenich meldende, dat de baron van Waes als heer van Kessenich in de handen van meier en schepenen den eed heeft afgelegd.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

h. 1700 Juni 23. „Gicht- en guedingebrief", meldende de overdracht van een stuk akkerland te Beersel aan Teunis Mos.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

i. 1700 Juni 23. Akte van gerechtelijke overdracht aan Jacob Gerarts van een stuk land te Beersel gelegen.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

j. 1701 Mei 27. Aanstellingsakte door Frans Jacob van Waes, vrijheer van Kessenich, van Christiaan Hermans tot meier te Hunsel.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

k. 1701 September 28. Overdracht aan de armen van Kessenich eener jaarlijksche rente van drie gulden 15 stuivers.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

l. 1653 (?). Volmachtsbrief van Walram van Waes op Mathias Cremers als procureur.

Afschrift op papier, 18e eeuw.

77. Een pakje bevattende:

a. „Cedule der Cappelrhenten van Hunsel in te maenen door Joannes Rutten en dat voor het jaar 1790."

Registertje 12o.

b. 1703 Juli 6. Akte van J. Wolffs, notaris en secretaris te Kessenich, zijnde proces-verbaal van een getuigenverhoor betrekkelijk de leengoederen „op de Laek", toebehoorende aan het huis Kessenich.

Orig. op papier.

c. Twee bladen uit een rechterlijk register, op het eene o. a.: 1711 Augustus 27. Plakkaat van M. van Varick, baronnes van Waes, tot de verdeeling der rechtbank in schepen- en laatbanken, dat de schepenen der schepenbank de laten zullen zijn van de laatbank enz.

Orig. op papier.

d. 1713 October 18. Extract uit het schepenregister van Kessenich in zake het geschil tusschen die van Beersel en Hunsel ten eenre, en den rector der kapel te Beersel ten andere zijde.

Afschrif op papier.

e. 1714 April. Akte van „specivicatie ende purificatie des Vonnis" voor de gemeentenaren van Beersel onder Hunsel tegen den rector der kapel te Beersel, pater van Deventer.

Orig. op papier.

f. 1659 Juni 10. Suppliek van den baron van Vogelsang aan den markies de Carazena, dat de heerlijkheid Kessenich blijven moge bij den vrijdom, welke zij voorheen genoten heeft.

Afschrift op papier gewaarmerkt door notaris Jozef Bieren, 18e eeuw. (?)

g. Een blad uit een gedingregister.

Orig. op papier.

h. Memorie over rechtsaangelegenheden.

Op papier, fragment.

78. Een pakje waarin:

a. 1740 December 22. Schrijven van den superintendent en den directeur-generaal der finantiën te Brussel aan die van Kessenich, met verzoek om aan de soldaten, die uit Roermond gezonden zijn om de grenzen te bewaken, ten einde het smokkelen van granen enz. te beletten, behoorlijke inkwartiering te bezorgen.

Orig. op papier.

b. 1754. Een blad uit een crimineel register, waarop o. a. eene akte waarbij Johan Philips, baron de Waes, heer van Kessenich de straf van twee tot de galg veroordeelden verandert in onthoofding.

Afschrift.

c. 1716 December 15. Brief van sauvegarde verleend door den markies de Prié aan de baronnes de Waes voor haar, hare kinderen, hare bedienaren en hare landen van Kessenich enz.

Gedrukt op papier.

79. Een pakje inhoudende:

a. 1655 October. Akte van cessie en schenking voor het leenhof van Brabant der halve heerlijkheid Kessenich door Jonker Walram van Waes aan zijnen broeder Jacob en diens erfgenamen.

Afschrift op papier, 17e eeuw.

[*b*. 1541 April 5. Schepenbrief van Neeritter, meldende, dat Jan van Waes van Susanna van de Laeck alias Sylkens ontvangen heeft een kapitaal van 300 Hornsche gulden en tot onderpand stelt zijne hoeve de Laeck onder Neeritter.

Afschrift op papier door wijlen pastoor Habets.

c. 1546 Juli 22. Overeenkomst tusschen den scholtis Arnold van Waes en Beelen Hermans wegens de schulden van wijlen den drossaard Jan van Waes.

Afschrift op papier door wijlen pastoor Habets.

d. 1547 Januari 15. Brief van meier en gezworene laten der laatbank van den heer van Horn, meldende de verkooping eener weide, „in 't Waddebroeck" gelegen, door de familie Hermans te Neeritter aan jonker Willem van Kessenich.

Afschrift op papier door wijlen pastoor Habets.]

80. 1723 September 28. Memorie van burgemeester, schepenen en raad van Aken aan den gouverneur der Oostenrijksche Nederlanden, wegens een geschil tusschen het schepengerecht van Aken en de Cancelarij van Gelderland over het recht van appèl bij het hof te Kessenich, met 6 bijlagen.

Duplicaat op papier.

m. Klooster Mariënborch te 's Bosch.

(ter uitlevering aan de Rijksarchieven in Noord-Brabant.)

81. 1447 November 6. Vidimus door Walterus de Stapel, prior, en Reynerus de Breda, proost van de Benedictijnen-abdij te St. Truyden, der bulle van Paus Engenius IV, d.d. 14 Mei 1443, waarbij deze bevestigt het privilegie door Jan van Heinsberg, bisschop van Luik 22 April 1441 verleend aan de huizen der derde orde van den H. Franciscus, zoo mannen als vrouwen, van zijn diocese om een priester hunner orde of eenen anderen daartoe geschikt tot hunnen algemeenen overste en biechtvader te kiezen, en aan ieder huis om eenen visitator te kiezen, aan wien de leden daarvan gehoorzaamheid en onderwerping verschuldigd zijn.

Op perkament. Eene nota op den rug meldt, dat die brief bestemd was «voor die van Uylenborg" (klooster Mariënborch) te 's Hertogenbosch.

82. 1469. Juli 11 Brief van de leden van het huis der derde orde van den H. Franciscus te 's Hertogenbosch op de plaats „het Ulenborch" gelegen, waarbij zij verklaren als religieuzen te

zijn geprofest en dat hun huis tot klooster is verheven onder den titel van Marienborch enz.

Orig. op perkament, met twee transfixbrieven op perkament van: 1°. 1469 Juli 28, zijnde de bevestiging daarvan door Lodewijk van Bourbon, prins-bisschop van Luik, en 2°. 1491 Februari 28, zijnde de bevestiging en goedkeuring door den bisschop van Luik, Jan van Horne, met vergunning tevens aan de leden van dat klooster om hun kerkhof te vergrooten enz. Met zegels.

83. 1469 Juli 11. Dezelfde brieven als onder het voorgaande nummer vermeld.

Afschrift op perkament.

84. 1642 December 20. Vergunning door de Staten-Generaal aan de religieuzen van het klooster Mariënborch te 's Hertogenbosch verleend, dat namelijk eenige harer medeleden naar haar ouderlijk huis, in neutrale plaatsen gelegen, mogen terugkeeren, behoudens dat deze als religieuzen zullen beschouwd worden en diensvolgens de privilegiën van haar klooster alsmede de inkomsten daarvan zullen blijven genieten.

Orig. op perkament, met opgedrukt zegel in was.

n. Bescheiden tehuis behoorende in Belgische archieven.

85. 1519 October 7. Besluit van den magistraat te Luik, waarbij de Cellebroeders aldaar hersteld worden, met opgave der voorwaarden.

Orig. op perkament, met 4 zegels, waarvan drie beschadigd.

86. 1521 Maart 8. Schepenbrief van Luik, verklarende dat door den burgemeester aldaar aan het onlangs herstelde klooster der Cellebroeders in die stad is overgedragen een huis met ap- en dependentiën aldaar gelegen op de plaats genaamd „le Voll", onder de parochie van St. Servaas.

Orig. op perkament, met 5 zegels, waarvan drie beschadigd.

o. Bescheiden tehuis behoorende in Duitsche archieven.

87. 1634 Juni 5. Bewijs van geboorte door den burgemeester en raad van Straasburg verleend aan Caspar Keller, verklarende, dat hij de wettige zoon is van wijlen Stephanus Keller

en Maria Vogelin, gevende tevens extracten uit de pastoreele registers betreffende hem en zijne ouders.

Orig. op perkament.

88. 1582 Januari 6. Brief der regeering van de stad Blaubeuren in Wurtemberg betreffende Agatha Scheretslerin (?).

Orig. op perkament.

89. 1589. Notarieele akte bevattende het testament van . . . . . . te Straasburg.

Orig. op perkament (slechts ten deele).

90. (1593). Testament te Straasburg verleden.

Orig. op perkament (slechts ten deele).

Registers.

a. Maastricht (rechterlijk).

1. 1702. „Vonnis in saecke de Heeren Salden, van de Walle, Singelyn ende van der Weyden soo voor haer als haere mede consoorten aenleggeren tegens de Heer Peymeester Abram Heldevier gedaegde."

Reg. in fol., achterin eenige losse bescheiden, daarop betrekking hebbende.

b. Kapittel van St. Servaas.

2. Statuta venerabilis ecclesiae collegiatae sancti Servatii Trajecti ad Mosam in capitulo generali anno domini 1589 et capitulo ad hoc indicto, correcta, reformata et 21 Septembris ejusdem anni approbata et publicata.

Reg. in 12°. afschrift uit de 18e eeuw, waarschijnlijk voor particulier gebruik vervaardigd, van kanonik Petrus Raket in 1723, wiens naam op de binnenzijde van den omslag vermeld staat; daarin op een los stuk papier het eedsformulier van den camerarius van St. Servaaskerk.

3. Register met dit opschrift: „Hec sequentia spectant ad officium camerarii in coena Domini in superpelliciis". — Daarachter lijsten der cijnzen van dat officie van de jaren 1547, 1538—1562.

Op perkament, kl. 4°.

4. 17e eeuw. Register getiteld: „Ordo quo sacrae Reliquiae sanctorum in Thesauraria ecclesiae Sancti Servatii populo ostenduntur et proclamantur: additis aliquot exemplis". Reg. kl. 4° van 54 bldz.

5. 15e Eeuw. Lijst der ornamenten van het altaar van den H. Martinus 2e fundatie in St. Servaaskerk. Een blad perkament, Fol.

6. 1757 December 12. Deductie aan de Hoog Mogende Staten-Generaal vanwege den proost-deken en kapittel van St. Servaas nopens hunne elf banken. Fol. Gedrukt.

7. Computus fabricae extraordinariae pro anno 1786. Fol.

c. Collegie der Jezuieten te Maastricht en in het bizonder hunne bezittingen te 'sGravenvoeren betreffend.

8. Register getiteld: Liber instrumentorum et titulorum bonorum et proventuum collegii Traiectensis. Reg. kl. fol. obl.

9. 1575—1586. Liber acceptorum et expositorum collegii Traiectensis ab initio. Reg. kl. fol. obl.

10. 1597—1627. Liber status annui rerum temporalium collegii societatis Jesu Traiectensis ab anno 1597. Reg. fol.

11. 1702—1745. Status rerum temporalium collegii Traiectensis. Reg. gr. fol.

12. 1616—1722. Registrum proventuum et onerum collegii Traiectensis. Reg. gr. fol.

13. 1692—1706. Register van ontvangst der goederen. Reg. fol.

14. 1739—1748. Kwitantieregister der uitbetalingen. Reg. fol. obl.

15. 1749—1770. Uitgaven van het collegie „bij binnen- en buiten consumptie". Reg. fol.

16. 1745—1773. Register der uitgaven zoo bij binnen- als bij buiten consumptie. Reg. fol.

17. 1752. „Processale stucken in saecke den eerw. pater Limpens, rector van het collegie der Societeyt Jesu van Maastricht, aenleggere en retrahent contra den eerw. Heer Joannes Vryens, pastor tot Mesch ged. en geretraheerd". Reg. fol.

18. 1743—1758. „Ontfanck ende vuytgeeft van den hoeft tot 's Gravenvoeren. Reg. fol. — Achterin losse bladen zijnde: plakkaten, inkomsten en belastingen van goederen, uitgaven van het collegie 1635/1637.

19. Register waarin: 1°. Reglement van politie voor de gemeente van 's Gravenvoeren 1742; 2°. Reglement aangaande de personeele reëele lasten gegeven in het jaar 1755; 3°. Reglement generael concernant les aydes et subsides de ce pays et duché de Brabant émané le 13 Septembre 1687; 4°. Reglement pour la province de Limbourgh et le pays d'Outre Meuse de l'an 1680; 5°. Reglement additionel à celuy du 6 février 1680 pour le pays de Daelhem; 6°. Verhandeling over geometrie; 7°. Opmerkinge aengaende de hoeve tot 's Graevenvoeren gelegen toebehoorende aan het collegie van Maestricht eerst beginnende van de huysinge ende weyden enz. Reg. fol.

d. Balie Biessen der Duitsche Orde.

Afkomstig van het archief der Commanderie de Nieuwe Biessen te Maastricht.

20. Register bevattende de hernieuwing der statuten en regelen van de Duitsche Orde gelijk zij tot stand gebracht werd door het concilie van de landcommandeurs en commandeurs te Mergenheim in het jaar 1616. Reg. kl. 4°.

e. Betr. Landen van Overmaas, Maastricht, Vroenhof dorpen van redemptie en banken van St. Servaas.

21. Register bevattende o. a.: 1°. Die blijde inkomst dem hartochdom van Brabant voertijden bij heuren lantsheeren verleent ende van keizer Karel V geconfirmeert ende bij Philips syne sone Coninck van Spagniën solennelyck gesworen anno 1547. 2°. Ewig edict van keizer Karel V waarbij aan ieder ten strengste verboden wordt eenig leengoed, landgoed of ander goed aan geestelijke personen, kerken, kloosters te verkoopen, op te dragen of te transporteeren. 3°. De eerste en tweede additie van de blijde inkomst van Karel V, prins van Spanje, d.d. 1515, April 12 en 1515 April 26, enz. Reg. fol.

22. 1760. Staat der kerken van het land van Overmaas en andere stukken betrekkelijk het onderhouden der kerken en derzelver verdeeling tusschen Katholieken en Protestanten. Reg. fol.

23. Register getiteld: Index resolutionum. Index op de Resolutiën van de Staten Generaal. Reg. fol.

f. Heer en Keer.

24. 1795—1797. Bankresolutiën van Heer en Keer. Reg. fol.

g. Land van Loon (Belgisch Limburg).

25. 1645—1729. Recordia Lossensia. Diverse resolutiën gegeven bij de eerentfeste Heeren Schepenen des graafschaps Loon. Reg. fol.

h. Mechelen (België).

26. 1702—1750. Cijnsregister van het dekenaat van St. Rombout te Mechelen. Reg. kl. 4°.

Losse bescheiden.

a. Landen van Overmaas.

Archivalia afkomstig van den laatsten ontvanger der domeinen van de Landen van Overmaas, van Panhuis.

1. 1663. Denombrement van huyzen ende van bundergetallen gelegen onder: *a.* de hoofdbank van Meerssen; *b.* het dorp Amby; *c.* de heerlijkheid Geul; *d.* de heerlijkheid Bunde; *e.* de heerlijkheid Ulestraten; *f.* de heerlijkheid Itteren; *g.* de heerlijkheid Borgharen; *h.* de bank Houthem; *i.* de hoofdbank Klimmen; *j.* het kerspel Hulsberg; *k.* het kerspel Schimmert; *l.* de hoofdbank Beek; *m.* de hoofdbank Heerlen; *n.* la haute cour d'Olne; *o.* la banck de Trembleur; *p.* la justice de Bombaye; *q.* het dorp Cadier; *r.* la seigneurie de Fenneur; *s.* het dorp Oost; *t.* Bernau; *u.* de bank Gulpen; *v.* de bank van Margraten; *w.* de bank Holsit, Vaals, Vijlen. Fol.

2. 1571—1574. Register van den taxe der gemeynen leengoederen, binnen den lande van Valckenborgh gelegen. Fol.

3. 1771. Aanteekeninge rakende het onderhout der kerken of gedeelten daarvan in de landen van Overmaas. Fol.

4. 1780. Memorie wegens d'agentplaatse te 's Gravenhage vanwege de drie landen van Overmaas. Fol 2 exempl.

5. 1708. Notule van 't gepasseerde der limyte visitatie tusschen den Heere Lt. Voogt en die van Meerssen tegens den Heeren Gedeputeerden der Magistraat van Maastricht. Fol.

6. 1701. Costuymen des manhuys Valkenburg. Fol. Daarachter: Advertissement voor Jan Hoens geinthimeerde tegens Heyliger Aerts appellant. Fol.

7. 1666. Missieve en Reglement van de Staten-Generaal nopens de tractementen der hooge officieren van het land van Overmaas. Fol.

8. Het recht der schepenbank Heerlen. Fol.

8. 1759. Statuts politiques pour la ville et franchise de Dalem, emanez de la part de noble seigneur Monsieur le baron de Tamminga Haut-Drossart de la dite ville et pays. Fol.

10. *a.* Na 1678. Déduction et preuve efficace, que les trois pays d'Outremeuse, Fauquemont, Daelhem et Rolleduc et tout ce qui est contenut et cédé art. 8 du traité de Nimègue aux S[rs] États Généraux des Provinces Unies sont les dépendances de Maestricht, esquels pays art. 9 du dit Traité les dits S[rs] Estats promettaient, que touttes choses qui concernent l'excercice de la Religion Catholique romaine et la iouissance des biens de ceux qui en font profession seroient établits et maintenuts sans aucune exception en l'état et comme les dites choses et iouissance des biens étoient réglées par la capitulation du l'an 1632 et que ceux qui auroient étés pourveu de quelques biens ecclesiastiques etc. y demeureroient établits et en iouiraient sans aucune contradiction. 8 blz. fol.

b. Copie de trois articles 2, 3, et 4 de la capitulation de la ville de Maestricht faitte aux Ecclesiastiques de la ditte ville le 22 du mois d'août 1632 concernants le libre exercice de la religion Catholique Romaine et la jouissance des biens des Ecclesiastiques de ceux qui en font profession. Daarachter: Copie des quatres articles 8, 9, 10 et 14 du traité de Nimègue . . . le 10 d'Août 1678 concernant le libre exercice de la religion Catholique Romaine et la jouissance des biens de ceux, qui en font profession, à rétablir et maintenir en la ville de Maestricht avec le comté de Vroenhof et les comtez et pays de Fauquemont—

Daelhem et Rolleduc et Outremeuse avec les villages de rédemption, bancs de St. Servais et tout ce qui dépent de la dite ville cedez par sa Majesté l'an 1678 comme ses dépendances en l'Etat et comme elles étoient réglés par la capitulation de la ditte ville.

c. Idem. Idem. Daarachter: Déduction et preuve efficace que les trois pays d'Outremeuse, Fauquemont, Daelhem et Rolleduc et tout ce qui est contenu et cédé art. 8 du traité de Nimègue aux Srs Etats Généraux des Provinces Unies sont les dépendances de Maestreicht es quels pays art. 9 du dit traité les dittes Srs Estats promettoient que toute chose qui concernent l'excercice de la Religion Catholique romaine et la iouissance des biens de ceux qui en font profession seraient établis et maintenues sans aucune exception en l'états et comme les dittes choses et jouissances des biens étoient réglés par la capitulation de l'an 1632 et que ceux qui auraient étés pourveu de quelques biens ecclésiastiques etc. y demeureraient établis et, en iouiroient sans aucune contradiction. Fol.

b. Betr. de banken van St. Servaaskapittel te Maastricht en dorpen van redemptie. (1)

11. 1654—1788. Resolutiën van de Ho. Mo. Staten-Generaal over het geschil van het kapittel van St. Servaas nopens de souvereiniteit der elf banken. Fol.

12. 1666. Corte deductie der motiven van den Ontfanger Rutger van Ilem tot bewijs ende astrictie van het souveraine recht van H. H. Mo. Mijn Heeren de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden over de dorpen van 't quartier van Maastricht. Fol.

13. Deductie ofte Recueil nopens de Nature van de Rijksdorpen . . . ., gemeentelijk genoemd de elf bancken van St. Servaas toebehoorende aan de Eerwaarde Heeren, de Heeren Hoogproost, Deken ende Capittel der collegiale kercke van St. Servaas binnen Maestricht informanten tegens d'Heer Rutger van Ilem contra-informant. Fol.

14. 1662. Memorie door den Heer Triquet naamens sijn keyserlijcke Majesteyt aan H.H. M.M. overgegeven wegens de Rijx natuur van de elf banken van St. Servaas. Fol.

(1) Van welken ambtenaar deze archivalia No. 11—27 afkomstig zijn, is mij nog onbekend.

15. 1662. Cort en sommier debath van den ontvanger van Ilem tegens de memorie behelsende 64 articulen bij den Heere Tricquet aan H.H. Mo. overgelevert wegens souverainiteyt der elf banken van het capittel van St. Servaas. Fol.

16. 1667. Ampliatie bij den Ontfanger Rutger van Ilem geformeert op de bevoorens bij hem geconponeerde deductie tot bewijs ende adstructie van 't Souverrainie recht van haar Ho. Mo. de Heeren Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden over de dorpen van 't quartier van Maastricht. Fol.

17. 1731. Memorie door het kapittel van St. Servaas aan haar Ho. Mo. gepresenteert rakende hare privilegies etc. Fol.

18. 1749. Nadere memorie van het kapittel van St. Servaas betrekkelijk zijne souvereiniteit op de elf banken met copie van twee diploma's van Keizer Karel IV d.d. 1362 en 1377. Fol.

19. 1749. Memorie van het kapittel van St. Servaas over de Rijks natuur van het dorp Rutten en de andere banken. Met 4 bijlagen. Fol.

20. 1757. Deductie aan de Ho. Mo. Heeren Staten-Generaal van wege den proost, deken en het kapittel van St. Servaas over derzelver vrije Rijksheerlijkheden genaamd de elf banken. Fol. Gedrukt.

21. 1776. Berigt en deductie van Commissarissen-Instructeurs aan de Ho. Mo. Staten-Generaal wegens de souvereiniteit van deze op het kapittel van St. Servaas. Fol.

22. 1792. Reflectiën . . . . . betrekkelijk de privilegiën van het kapittel van St. Servaas en deszelfs onderhoorige banken. Fol.

23. 1792. Refutatie van de gedrukte memorie of deductie van wege het kapittel van St. Servaas aan de Staten-Generaal op 12 December 1757 overgegeven. — Reflectiën op de nota door den Heer baron du Bual Schouwenstein, „chargé d'affaires van S. K. M." aan H.H. M.M. overgegeven den 28 Febr. 1792 betrekkelijk de privilegiën en prerogativen van de kercke van St. Servaas met derzelven onderhorige bancken". Fol.

24. 1776. Memorie voor Hendrik Milliart, schout der bank en heerlijkheid Berg, tegen deken en kapittel van St. Servaas. Fol.

25\. 1776. Additioneele memorie voor Hendrik Milliard, schout van Berg, tegen deken en kapittel van St. Servaas. Fol.

26\. 18e Eeuw. Memorie van de Commissarissen-Instructeurs over de hooge jurisdictie van de Staten-Generaal op de dorpen van redemptie en over het onrechtmatige der handelwijze van den heer van Argenteau en Hermal, die bij den Raad van Brabant te Brussel had weten te bekomen een decreet van prise de corps op Balthazar d'Erkenne, inwoner van Hermal. Fol.

c. Raad van Brabant.

27\. 18e eeuw. Practyck van den Raede van Brabant. Fol.

d. Maastricht en omliggende dorpen.

28\. 17e eeuw. Dossier van een proces, gevoerd tusschen Jan Dresens van Maastricht en Hendrik Holstein, inwoner van Hoensbroeck. Fol.

29\. Laatst der XVIe eeuw. Een lias, zijnde een gedeelte van een dossier van een proces, gevoerd tusschen Agnes van Bilandt, vrouwe van Rimburg en Gronsveld, ter eene en de erfgenamen van haren rentmeester Thomas Congarts ter andere zijde. Fol.

30\. 17e en 18e Eeuw. *a.* Een bundel notarieele akten; *b.* een bundel met gichten in afschrift; *c.* een bundel notarieele akten en anderen betreffende de familie Nypels etc.

31\. 18e Eeuw. *a.* Processale stukken; *b.* een bundel met „liquidaties" en proclamaties.

32\. 1716—1719. Correspondentie van den Heer Hendrik Becker, Raad ordinaire van Neerlands Indië, Gouverneur en directeur van Ceylon. Eene portefeulle.

(Gezonden ter plaatsing in het Algemeen Rijksarchief aan den heer Algemeenen Rijksarchivaris te 's Gravenhage.)

Door aankoop.

Kapittel van St. Servaas te Maastricht.

Libellus continens nomina, cognomina, receptiones et obitus R. R. ac Perill. Dominorum Praepositorum ab anno 1131.

Decanorum ab anno 1275, Cantorum ab anno 1530, Scholasticorum ab anno 1590 et Canonicorum ab anno 1522 Insignis et Perantiquae Ecclesiae Beatae Mariae Virginis Traiecti ad Mosam.

Bijgevuld tot 1781 voor de proosten, 1750 voor de dekens, 1776 voor de cantores, 1764 voor de scholasters, 1793 voor de kanoniken. Aan het eind:

Ordo observationis turni in choro B. M. V. Traj. singulis septimanis prout erat anno 1747. Reg. kl. 8°.

Liber sive regestum originis Ecclesiae Sancti Servatii Traiectensis illiusque privilegiorum, donationum ac jurium ex originalibus et libro chartarum manu Joannis Choris receptoris capituli descriptorum. Reg. fol.

Cartularium van het Kapittel van St. Servaas te Maastricht, waarin afschrift van 77 charters of diplomen betreffend het kapittel van de jaren 889 tot 1581. Onder deze zijn de volgende afschriften van tot dusverre ongekende diplomen:

1225 October 21. Bevestiging door Koning Hendrik VII van de schenking zijner rechten op de kerk te Vleytingen door den proost aan deken en kapittel.

1231 April 30. Bevel van denzelfde aan den hertog van Limburg om geen tollen van het kapittel te vorderen.

1232 Mei 18. Bevestiging door denzelfde der verdeeling van de goederen van proostdij en kapittel.

1357 Februari 13. Diploom, waarbij Keizer Karel IV aan proost, deken en kapittel crimineele rechtspraak in hun banken verleent.

1518 Juli 11. Bevel van Keizer Maximiliaan aan den bisschop van Luik om de overeenkomst met het Duitsche Rijk na te komen.

1589 September 21. Statuta. — 1606-1722 verdere bepalingen en overeenkomsten, pauselijke bullen enz. Copie. 18e eeuw.

Op papier.

1575—1582. Expedities van documenten in het proces over het recht op 't graafschap Horne, tusschen den prins-bisschop van Luik, als graaf van Loon (leenheer van Horne) en de erfgenamen van Philips de Montmorency. Notarieele afschriften van Franco van Stapel.

Begin der 17e eeuw. Genealogie der familie van Horne. Met gekleurde wapens (van het einde der 11e tot het begin der 17e eeuw). Reg. folio.

Laathof de Steeg.

1578—1597. Cijnsboek der „erfpacht, tins, latten en lijffgewingoed" gelegen te Velden, Blerick en Grubbenvorst van het laathof de Stege, toebehoorende jonker Dederick van Drypt „ingen Stegen woinaftich" en na hem aan zijn zoon Jan.

Met aanteekeningen over den aard van dit laathof, releveerende van de beide heeren van Grubbenvorst en Baersdonck, der overige goederen van jonker van Drypt enz. in het midden der 16e eeuw en later. In dit register vindt men genealogische bizonderheden over zijn familie, beschrijving van den toestand in deze gewesten tijdens den tachtigjarigen oorlog, hoe hij door inkwartieringen werd gekweld, mishandeld, ten onrechte als „lutriaen" gescholden, zijn huis driemaal werd geplunderd, hij 4000 daalders schade leed, zijne belastingen niet kon betalen en bij den Koning van Spanje rekwesteerde om het hem verschuldigd geleend geld vanwege de domeinen enz.

Schepenbrieven (1) die kunnen strekken tot aanvulling der leemten in de seriën schepenregisters in dit Rijksarchief.

1699 Juli 7. Schepenbrief van het gericht *Born* (Frans Michael Maesz keurvorstelijk voogd van het ambt Born, als scholtis, en de gezamenlijke schepenen van Born) waarbij Henrich Höngens, schepen van Born, als inwoner van Guttikhoven (2) en Peter van Eick als „vorsteher" en eenige inwoners van Guttikhoven voor zich en uit naam van het geheele dorp,

(1) Alle op perkament, zoover niet anders is vermeld.
(2) Voorheen ressorteerend onder de schepenbank Born thans gemeente Limbricht.

bekennen schuldig te zijn aan de erven van Henrich Cürings de som van 109½ rijksdaalders Brabantsch, door dezen aan de gemeente voorgeschoten, ter betaling der keizerlijke contributie.

Met fragment van het zegel van den schout.

Idem notarieele copie van 1803 Maart 12 met zegel van J. Haagen en de stad Düsseldorf.

1648 December 3. Idem van *Grevenbicht* waarbij de ingezetenen dier plaats 2½ gouden Brabantsche souvereinen erfrente verkoopen aan Heinrich Bex, burgemeester en raadsverwant te Maeseyck tegen een kapitaal van 40 dergelijke souvereinen, ten einde te kunnen betalen eene keizerlijke en Hessische krijgsschatting.

Zegel van schout en schepenbank. (1)

1651 April 26. Idem van *Grevenbicht*, waarbij de gezamenlijke ingezetenen dier heerlijkheid een rentebrief van 12½ Albertiner rijksdaalders jaarlijks, wegens een kapitaal van 200 rijksdaalders, lastende op dezelve, verkoopen aan Elisabeth de Thier wed. van Johan de Noie, kolonel in keizerlijken dienst, waarvoor zij tot onderpand stellen een weerd of „grienth" aan den „Wierdt Driesch" bij de Maas enz.

Met zegel van schout en schepenbank.

1656 November 5. Idem van *Grevenbicht*, waarbij Eger de Thier, advocaat in Brabant, als erfgenaam van de wed. J. de Noie, den voornoemden rentebrief van 1651 April 26 opdraagt en overlaat aan het klooster Sion te Maeseyck, in mindering van het verschuldigde aan zijn beide in dit klooster geprofeste nichten, dochters der voornoemde weduwe.

Met zegel van schout en schepenbank.

1400. Idem van *Grubbenvorst*, waarbij Derick van Brempt en zijne vrouw Agneis dochter van Jan van der Straten, aan hun zwager Derick van Haren 6 malder rogge erfpacht verkoopen op den hof „ingen Haembroick".

Gedeelte van het zegel der schepenbank over, dat van Engelbert van Breempt, drost tot Stralen verloren. — Fragment van een charter.

---

(1) Het zegel der schepenbank stelt, evenals dat van Cadier, een afbeelding van Christus aan het kruis voor. Een eeuwenoude steenen kapel van het H. Kruis is er nog te Grevenbicht.

1707 September 7. Schepenbrief van *Nieuwstad*, waarbij Rutgerus van Berckeler, met consent zijner huisvrouw Elisabeth Catharina Roosen, aan Johan van Laer, drossaard en rentmeester des ambts Montfort, en Maria Magdalena Vallen zijn vrouw een kapitaal van 100 rijksdaalders, den eersten comparant ten deel gevallen bij scheiding en deeling van de nalatenschap zijner moeder, volgens schepenbrief van 1667 Januari 10, en gevestigd op Nieuwstad, met drie jaren intrest overdragen.

Transfix van den brief van 1667 Januari 13, die verloren is. Van het zegel een fragment over.

1669 Maart 15. Schepenbrief der heerlijkheid *Moldijck* (Mook) waarbij Jacob Treck aan zijn zwagers Jacob en Andries Arnolt respectievelijk transporteert voor de sommen van 400 en 1000 rijksdaalders — zoo wegens hem door hun geleend geld, alsmede wegens geld waarvoor zij voor hem borg gebleven zijn — 1000 pond ijzer en de kolen, zich bevindend in zijn schip, dat in deze heerlijkheid gezonken was, alsmede voor de kosten van het ophalen van het schip.

De zegels van richter en schepenbank verloren.

1561 December 5. Schepenbrief van *Venlo*, beoorkondende, dat, op verzoek van Heeszken, nagelaten weduwe van Willem Geritzenzoon, burgeres van Nijmegen, Peter Tesser getuigd heeft, dat voornoemde Willem, na bij hem gebiecht te hebben en zijn sacramenten van hem ontvangen, bekend heeft, dat hij aan zijn dochter zijn „foerdel" gegeven heeft en broeder Sander, prior van het convent Transcedron (1) binnen Venlo, dat hij er bij geweest is en Jacob Clooth, dat Willem hem gezegd heeft, dat zijn vrouw en dochter half om half zouden deelen en zijn dochter het „foerdel" zouden hebben, terwijl de priester voorschreven getuigen, dat de making van den „foerdel" in Jacobshuis geschied is.

De twee schepenzegels verloren. Op papier.

1597 Juli 25. Schepenbrief van *Venlo*, waarbij Stephenn Bruyn van Aicken en Jeff die Veer, echtgenooten, aan Heylken Cogge wed. van Gerardt Cogge, opdragen de „anpart" van een huis bij de Masporte tegen de Peperstraten upten oert (2) van den Schrixel.

---

(1) Daar woonden toen Sepulchrienen van Odiliënberg en Alexianen (Cellebroeders) zie de Maasgouw, orgaan voor Limburgsche geschiedenis, taal- en letterkunde. 1879 p. 153—154 en 161—162.

(2) hoek, thans zegt men te Venlo «tomp». Oert is in de Maastrichtsche schepenbrieven, in het Latijn, vertaald door ordo («in ordone») niet in Ducange, glossarium mediae et infimae latinitatis vermeld.

Pastorie te Belfeld.

1788 Mei 3 Akkoord van de tiendenaren te Belfeld (1) met den pastoor.

Nederlandsch; copie op papier.

Pastorie te Obbicht.

1671 Juni 26. Goedkeuring door Johannes Arnoldus, baron van Leerod, als aartsdiaken van Kempenland, der benoeming van Joannes Lambertus Fontana Rosa, als opvolger van Henricus de Vivario, die bedankt had, tot rector der parochiale kerk te Obbicht, gedaan door Elisabeth van Goldstein, barones van Obbicht, Papenhoven en Goldstein.

Latijn. Op papier.

Familie de Negri te Brunssum.

1557 December 28. Licentia testandi door den Raad van Brabant te Brussel aan Johan Thomas de Negri, heer van het kasteel van de Dycke, gelegen onder de jurisdictie van Spaubeek.

Met fragment van het grootzegel.

Kapittel van den H. Petrus te Sittard.

1575 Augustus 5. Statuta capituli. Afschrift uit de 17e of 18e eeuw.

Op papier. Eenige bladz. ontbreken.

1582 Februari 16. Bekrachtiging door Wilhelm, hertog van Gulick, Cleve, en Berg, grave te Marck en Ravensberg, heer te Ravenstein, van een verdrag de dato 1581 Augustus 3 tusschen het kapittel en Dietherich Gheir, rentmeester van het ambt Born en zijne vrouw Margarete Bernszaw, waarbij eerstgenoemd aan laatstgenoemden een bouwvallig huisje met ledige plaats afstaat, op welke zich vroeger een kapittelswoning bevond, en gelegen op het klooster, ten einde daar een ander huis op te richten en zulks voor eene rente van 6 Hornsche guldens. Bij dood der echtgenooten of vertrek moest het huis aan het

---

(1) De raad en momboir van het Hof van het Staatsch Overkwartier van Gelder te Venlo, namens de Staten-Generaal, de drossaard Michiels, namens den Prins van Oranje Willem V, en baron van Loshausen namens zijne schoonmoeder baronesse van Glasenap, op het kasteel Holtmühle te Tegelen (ook kasteel Glasenap genoemd.)

kapittel komen, mits betalend 475 daalders, elke daalder a 52 albus, als vergoeding van 't bouwen, aan den voornoemden rentmeester, zijn vrouw en hun erven, of, tot aan het voldoen dier som, eene rente van 6 daalders voor elke honderd enz. enz. Als onderpand stelde het kapittel akkerland op den Broeksittarder weg.

Met fragment van het hertogelijk zegel.

Notarieel archief te Sittard.

1792—1795. Notarieel protocol van Johannes Josephus Le Haen. Met alphab. index. Register folio.

1796—1798. Idem. Met idem: Reg. folio.

Stadsbestuur van Sittard.

1667 October 8. Contract tusschen de stad Sittard ter eenre en de familie Adamsz ter andere zijde, over de rente van een haar door die stad verschuldigd kapitaal.

In het Duitsch. Met zegel der stad en van Johannes Bex en handteekeningen van burgemeester, schepenen en raad.

1777 April 10. Verdrag tusschen het hertogdom Gulick ter eenre en de Vrije Rijkstad Aken ter andere zijde, te Weenen gesloten. Met „Nebenvertrag" dd. 1777 Mei 6 te Aken gesloten en „Nachtrag zum Vertrag und Nebenvertrag" dd. 1777 Mei 12 te Mannheim gesloten. (1)

In een register, folio. Afschrift.

1764/1765 25 Nov. Gasthuis-armenrekening. Folio, Concept.

1797/1798 en 1798/1799 25 Nov. „Auswendigen Armenzettel" des Peter Le Haen" („Armenmeister") (ontvangstrekening). Folio.

Stadsbestuur van Susteren.

18e Eeuw „Kapitalien zu last der Stadt und Kirspiel Susteren". Lijst folio.

---

(1) Waarschijnlijk afschrift ten behoeve der stad Sittard, die deel uitmaakte van het hertogdom Gulick.

Heerlijkheid Limbricht.

Laatst der 17e eeuw. Redenen en motieven, waarom de landerijen van het kapittel van Sittard in 1416 aan hetzelve geschonken door Arnolt van den Meerweyde, heer van Steyn, vrij zijn van schatting der gemeente Limbricht enz.

Afschrift. In dupl. Op papier.

1620. Schrijven hierover van de Gulicksche regeering aan den ambtman te Millen en Born, Daniel Speis.

1686 Idem aan den heer van Limbricht, Nicolaus van Breyl.

1686. Advies hierover van Coenen (advocaat?) te Maastricht.

1643. Maart 12. Uitspraak van den Raad van Brabant te Brussel, dat de heer van Limbricht, Nicolaas van Breyl, moet gehandhaafd worden in zijn jachtrecht tegenover Philip Hendrik Bentinck, ambtman te Millen.

1769-1783. Aus verpachtingsprotocollum eines gewiszen Districts auf der Grad-heyden anfangend mit dem 24 Aprilis 1769 Reg. folio.

Ook beslissingen in strijdigheden door de Gulicksche Regeering, decreten derzelve, vergelijkingen enz.

Drossaard des graafschaps Gronsfeldt.

1710 Februari 5. Beschikking van den Raad van State te 's-Gravenhage op een rekwest van den drossaard, om bevrijd te blijven van krijgslasten, namens den Graaf van Gronsfeldt.

1709 Augustus 3. Verklaring door drossaard en schepenen van het hoofdgerecht der Rijks vrije heerlijkheid Wittem, ter instantie van bovengenoemden drossaard, dat in de Rijksvrije heerlijkheid Wittem en Rijksheerlijkheid Eys ook de buitengeërfden in de krijgslasten moeten bijdragen.

Ontvanger van de admodiatie op het gemaal te Limbricht.

1825. Particulier journaal van ontvangst. 8° obl.

Ontvanger van den tol te Urmond.

1789 Dec.—1794 Sept. Register folio.

In het Fransch.

Archief der heerlijkheid Daelenbroeck (1) en bescheiden der familiën die deze heerlijkheid hebben bezeten en aanverwante familiën: van der Meer — ook als heer van Osen (Linne) — van Rossum, van Kessel, van Impstenraedt, van Baexem, van Ellerborn, van Wassenbergh, enz.

1375 December 8. Verklaring van Godaert van Elmpt, dat Godaert von Heinsberg, heer van Dalenbroeck de tienden van Kuyc, Herten, Meerhem en van Rure (Rurop) altijd kon lossen en beschudden met vierhonderd oude gulden van Florence.

1365 Juni 24. Verklaring van Roegire van Haren, heer van Bieght, ten behoeve van Godarde van Loene, heer van Heynsberg, Blanckenberg en Lewenberg en vrouw Philippe van Guylke, vrouw van hetzelfde land, dat zoo de goederen van Rure, Heerten, Meerheym en Nyle, door laatstgenoemden aan eerstgenoemde verpand, zouden verbrand, beschadigd of aangetast worden door vijanden van beide partijen, men wederzijds geen schadevergoeding zou behoeven te betalen.

Met zegel van Rogier van Haren.
Met copie op papier.

1365 Juni 24. Renversaal van denzelfde, dat Godart van Loene en Philippa van Guylke en hun erfgenamen na drie jaren voornoemde goederen zouden mogen inlossen.

Met zegel van Adam van Mobertingen gedeeltelijk nog over, dat van Rogier van Haren en van Lambreght van Goere, die medezegelde, verloren.
Mét codie op papier.

1378 September 7. Renversaal van Goedart Houtman, dat hij niets zal ondernemen tegen jonker Willem van Gulic, hertog

---

(1) Deze bestond uit Maasniel met Leeuwen en Assenraai en Herten met Merum en Ool, twee kersspelen en schepenbanken. Het kasteel Daelenbroeck zelf lag in eene enclave van Herkenbosch (Gulicksch ambt Wassenberg). Over de suzereiniteit van Daelenbroeck is tusschen den Koning van Spanje — na 1715 den Keizer-aartshertog van Oostenrijk — ter eenre en den hertog van Gulick t. a. z lang getwist, tot eindelijk, bij tractaat van Erckelenz 1719 Mei 1, de suzereiniteit aan eerstgenoemde werd afgestaan. Zie Publications... de Limbourg, dl. 26 (1889), p. 76–166 (artikel van J. B. Sivré) over deze heerlijkheid.

van Gelre en graaf van Zutphen, Arent van Hoemen en hun partij, op straffe, dat hij zich zelf trouweloos en eerloos zal beschouwen.

Het zegel van Coppert van Beedber verloren.

1399 Mei 8. Vergelijk tusschen Reinald van Valkenberg, heer van Born en Sittard, ter eenre en zijn (half)broeder Goddart van Loon, heer te Heinsbergh, t. a. z., door tusschenkomst van Adolf, graaf van Cleve, dat hij zijn broeder en diens zoon Johan den tol van Cuyck en Herten, Rure, Merhem, Niel en den burcht van Daelenbroich zou overleveren binnen twee jaar, vrij van alle pandschap, vorderingen en aanspraken, die zijn broeder en neef en hij zelf gezamentlijk schuldig waren aan de lombarden te Roermond, waarvoor hij als borgen stelt Rogier van Haren, heer te Bieght (Obbicht), Johan van Putt, ridder, Dederich van Oss, voogd en Henrich Simons, schout te Sittard en den burgemeester, de schepenen, en poorters en gansche gemeente zijner steden en dingstoelen Sittard en Susteren, op straf van in leistung (1) te gaan, hij en zijn borgen, of iemand van zijnentwege in leistung te zenden, te Roermond of Heinsberg in een „eerssaaeme herberghe" op eigen kosten enz., terwijl het Goddart van Loon vrijstond zelf, ter vergewissing hiervan, in een dezer steden, op zijn kosten te komen, of iemand tot dat einde te zenden.

Vidimus van deken en kapittel van Heinsberg van 1740 Februari 13.

Twee gebrekkige afschriften der 17e of van het begin der 18e eeuw.

1440 Mei 17. Renversaal van Willem van Vlodrop, waarbij hij zijn slot Dalenbroich met toebehooren, tot leen maakt, ten behoeve van jonker Johan van Loon, heer van Heinsberg.

Afschrift uit de 18e eeuw op papier.

1444 October 26. Verdeeling van landen en goederen tusschen Johan van Loen, heer te Heinsberghe, Lewenbergh, Diest en Sichen en Gerhardt van Loen, een heer te Gulich graaf te Blanckenheim en heer te Lewenbergh: eerstgenoemde bekomt o. a. de heerlijkheid Dalenbroich (slot steden, land en lieden) en Geilenkirchen.

Copie uit het hertogelijk archief door den secretaris (welke?) Wilhelm Velcher d.d. 1641 April 17. Hoogduitsch. Op papier.

---

(1) Een soort van vrijwillige gijzeling op *eigen* kosten, totdat men de verplichting had voldaan, op straffe van leisting aangegaan.

1447 Juni 24. Renversaal van Johan, graaf van Loon, waarbij hij eenige beemden lands in de heerlijkheid Dalenbroich in de dingbank van Herten gelegen, verkoopt aan het Munster te Roermond.

Hoogduitsch op papier. Extract met begin en einde van het charter zelf.

1452 Januari 25. Schepenbrief van Roermond, waarbij Johannes „harnasmeker" aan Heynrich „sloetmeker" van Gelenhuysen een huis in de Zwalmerstraat aldaar verkoopt.

Met zegels der schepenen, dat van den richter verloren.

1483 Mei 24. Transfix van het vorig charter, waarbij Heynrich voornoemd dit huis aan Johan Dryvenair en echtgenoote verkoopt.

Met zegels der schepenen.

1458 Juli 3. Schepenbrief van Besel, waarbij Heinrick van Barle aan Lenart van gher Eycken, burger van Venlo, eene jaarlijksche erfpacht van 9 kuppe rogge en 9 kuppe haver uit een kamp te Offenbeck op ten berghe verkoopt.

Het zegel van den richter, die den brief ook namens de schepenbank (welke geen eigen zegel bezat) zegelde, verloren.

1464 Januari 10. Akte van verkoop en beleening van het slot en land van Dalenbroich ende tiende van Nyele door Johan graaf te Nassauwen, te Sarbrücken, heer te Heinsbercb en Lewenberg, te Diest en te Sychen en ten behoeve van Goedart van Flodorp, heer te Leute.

De zegels van den graaf te Nassau en van Johan van Heynsbergh, bastaard, verloren, die van Johanna van Loon, (1) vrouw van graaf Johan, en van Sietzen van den Hornick, Johan van Lieck en Johan van den Hornick nog over.

Met copie op papier.

1472 Maart 11. Reversaal van schadeloosstelling door Gerart van Vlodorp ten behoeve van Syetzen van Hornck, wegens eene som van 211 overlandsche Rijnsche guldens, waarvoor hij met Willem van Vlodorp zich had verbonden.

Van het zegel van Gerard van Vlodorp een fragment over, met copie op papier, uit de 18e eeuw.

---

(1) Geschonden, het vertoont nog het onderste gedeelte van een vrouwenfiguur, met, ter weerszijden, der wapens van Nassau en Heinsbergh—Loon.

1476 April 21. Brief van het leenhof van Dalenbroicke, waarbij Pieter Roider aan Johan Dryvenair, priester kanonik van het kapittel van den H. Geest te Roermond, een halve bonder beemd verkoopt te Meerhem.

Zegels verloren.

1477 Januari 3. Kwijtbrief voor Willem van Flodorp, heer te Dalenbroick, ridder, door Johan van den „Horrick Syetzen son" voor de helft van een som van 250 Rijnsche guldens, die Dayme inghen Hulss hem schuldig was en waarvoor Willem voornoemd en de erfvoogd van Roermond, ook Willem van Flodorp genaamd, zich borg hadden gesteld.

Zegel van Jan van den Horrick nog over.
Met copie op papier, uit de 18e eeuw.

1477 Augustus 23. Rentebrief door burgemeester, schepenen raad en gemeene burgers en ingezetenen der stad Roermond, waarbij zij eene rente van 9 bescheiden overlandsche Rijnsche keurvorsten guldens verkoopen aan Aleyda Dryvenairs, dochter van Peter.

Met zegel der stad Roermond, met contra-zegel.

1481 November 8. Schepenbrief van Roermond, als transfix van het vorig charter, waarbij deze rente door Aleyde, gehuwd met Huge van der Kraiken, aan Peter, haar broeder, wordt verkocht, overgegeven en opgedragen.

Zegels der twee schepenen behouden.

1477 November 30. Schepenbrief van Roermond, waarbij Herman van Zuchtelen, „vertydt" op de goederen, die Bella van der Kraicken, zuster van zijn vrouw Heylweg, ten huwelijk aangebracht heeft aan Johan Dryvenair.

Zegel van den richter en de twee schepenen nog over.

1479 Februari 14. Schepenbrief der „dinghebanck van Hertten ende van Oel", waarbij Heynrich van Vreden, pater „des convents opghen Eemsel buyten ende bij Ruremunde" (1), gevolmachtigd door dit convent, aan Wilhem van Vlodorp ridder, heer tot Leute ende tot Dalenbroeck, en vrouwe Alphart van Harve vergunt om te mogen lossen eene jaarlijksche erfpacht

(1) genaamd Godsweert, vrouwenklooster van den derden regel van Sint Franciscus, later naar de stad overgebracht.

van 10 malder rogge en 19 malder haver, door het convent van hen gekocht en zulks binnen 15 jaar na datum dezes briefs.

Zegel van den richter Coenraert Pijl, ook namens schepenen zegelend (die geen zegel hadden?) en van het convent verloren.

1482 September 27. Renversaal van Jacob graaf te Hoerne, heer te Althenae, Cortessem en te Craenendonck, dat de som van 1000 overlandsche bescheiden Rijnsche guldens, wegens de gevangenis en nederlaag van zijn broeder Johan van Hoerne, postulaat van het bisdom Luik, waarvoor Willem van Floedorp, heer te Leut en te Dalenbroeck, met hem en anderen zich verbonden had, alleen hem betrof en dat hij Willem zou schadeloos houden van hoofdsom, rente enz.

Met zegel van den graaf in rooden was.

1483 Februari 24. Laatbrief van Posterholt, waarbij Katherijn van der Kraken, dochter van Johan en Heilwig, bekent schuldig te wezen aan Johan, den natuurlijken zoon van Hugo van der Kraken voor zijn huwelijk, 80 bescheiden overlandsche Rijnsche guldens, goed van goud, waarbij zij onderpanden stelt.

Met zegel van den rechter Coenraert Pijl, die ook namens de laten zegelt.

1485 April 10. Renversaal van Johan van Vloedorpe, ten behoeve van zijn neef Wilhem van Vloedorpe, heer tot Leute en tot Dalenbroick, om hem schadeloos te houden van alle nadeel, dat hem zou overkomen kunnen wegens zijn borgstelling bij Johans ouders, die hem het slot en drostambt van Montfort hadden toevertrouwd.

Van het zegel van Johan van Vloedorp een gedeelte over.

1492 Januari 28. Schepenbrief van Roermond, waarbij Hugo van der Kraicken verklaart, dat zijn zwager Johan Dryvenair, zijn jaarlijkschen erfcijns van 7½ overlandsche Rijnsche guldens, zou beuren uit de rente van 9 dergelijke guldens. (Beide zwagers hadden elk een cijns van 7½ dergelijke guldens, afkomstig van twee cijnzen, een van 9 en een van 6 guldens, en Hugo had zijn aandeel verkocht aan Peter en Daemken, kinderen van den overleden Dam van Zwalenbergen en Aleyda Dryveners Jans zuster.)

Met zegel der beide schepenen.

1551. Verdrag tusschen Willem, hertog van Gulick, Cleef en Bergh enz., als vanwege Heinsbergh ter eenre en . . . .

van Vlodorff ten andere zijde, als heer van Daelenbroek, dat deze laatste het dorp Maasniel, hoewel niet in de leenbrieven genoemd, — niettegenstaande het in voornoemde heerlijkheid begrepen was — uitdrukkelijk zou ter leen ontvangen, waartegen zijn leen werd verbeterd (vergroot) met het Asenraeder veld en dezelfs erven op deze zijde der beek Melickwaart liggend, nl. de „Schefferey", de Karthuizer hof „die Zwöe Hellen, Schuppertgoedt", „dem hoff auss Heystert", zooals deze binnen hun grenzen waren gelegen, zoodat van Vlodorff daarop alle gebod en verbod doen, accijns en verder alle hoogheid en gerechtigheid hebben zou, maar zóó dat de beek te Asenraed de grens tusschen het dorp Maesniell en het ambt Wassenbergh zou zijn, de Zolstras bij Wassenbergh bleef en de Karthuizer hof leen- en mangoed te Wassenbergh.

Hoogduitsch. Copie op papier.

1558 Januari 10. Schepenbrief van Beesell, waarbij Vollinck Leisten aan Leonart van Eyck, burger van Venlo, verkoopt $1^1/_2$ „vierdell aerlantz" in den Eickschip te Belfelt.

Met zegel van den schout Loedwich in der Horst (1) namens de schepenen, die geen zegel hadden, zegelend.

1559 April 4. Schepenbrief van Besell, waarbij Jan die verver aan Leonart van Eick verkoopt en opdraagt en overgeeft drie vierdel land aan de Gaesbieck gelegen.

Zegel als boven.

1559 October 17. Brief van het leenhof van Gelder en Zutphen, waarbij Thonis Dryvener voor hem en zijne „metgedelingen" beleend wordt met den alden hoff tho Osen in het kerspel Lyne (Linne), met de leenmannen die in den hoff Ingen Oy behoorden.

Zegel geschonden.

1572 Februari 7. Notarieel akkoord tusschen Bernhardt Kessell, weduwenaar van Sibilla Stralenn, ter eenre en Adolff van Stralen en Sibilla zijne echtgenoote ter andere zijde, wegens de drie kinderen hem door zijn vrouw nagelaten. Zij zouden de moederlijke goederen alleen erven en de vaderlijke deelen

---

(1) Waarschijnlijk de schout van het ambt Montfort; de richter te Beesel heette, blijkens de akte, Heinrich Slabbert.

met de kinderen die uit het tweede huwelijk huns vaders mochten geboren worden.

Hoogduitsch. Origineel op papier. Met de opgedrukte zegels der beide contractanten en hun handteekening, alsmede die van Henricus Pieter ab Anholt, notaris van het Keulsche Hof.

1581 September 26. Huwelijkscontract tusschen Vincentius van Horich zu Glimbach en Barbara Ellerborn.

In het Hoogduitsch. Op papier.
Met notarieele copie.

1591 Mei 3. Bekentenis door Johan van Overheidt en zijn vrouw Agnies Kessel, dat zij met Klara van Ellerborn, weduwe van Bernhard van Kessel, moeder van Agnies, een overeenkomst hebben aangegaan over landerijen.

Met zegel van Johan van Overheidt. In het Hoogduitsch. Op papier.

1600 November 27. Overeenkomst tusschen jonker Johan van Impstenraede van Oetegroeven en zijn zwagers, jonker Johan Linzenich en Dries op Meulenbergh, ter eenre en Maria, dochter van wijlen Johan Crovyts, ter andere zijde, over de schadeloosstelling aan deze laatste toe te kennen, wegens niet ten uitvoer gebrachte trouwbelofte door Johans overleden broeder, Willem van Imstenrade, oneer enz. en 't onderhoud van Johan hun kind.

Gerealiseerd voor de hoofdbank te 's'Gravenvoeren ; gewaarmerkt afschrift door den secretaris dier bank.

1604 October 1. Diploom van licentiaat in de vrije kunsten der universiteit te Douay voor Gerardus van Meer van Falkenberg.

Met zegel tusschen papier (aanhangend). Latijn.

1606 Mei 5. Schepenbrief van Venlo, waarbij Goert en Neesken Rants, broeder en zuster, ten behoeve van Antonius Corneliss en Catarina van Beringen, echtgenooten, tot „wherschap" van een hun door eerstgenoemden verkochten halven morgen lands te Lum, onder de heerlijkheid Aerssen, stellen een „coelgaerde" groot 7 roeden, liggende buiten de Loerpoert.

Zegel van den richter verloren, die der beide schepenen over.

1608 November 8. Schenking door Vincent van Horrich zu Glimbach en Barbara van Ellerborn zijn vrouw, van hun aan-

deel in den hof Morsbach aan Johan van Rossum en Johanna van Kessel, resp. hun zwager en nicht, tegen zekere remuneratie, daarvoor ontvangen.

Hoogduitsch. Notarieel afschrift. Op papier.

1608 November 14. Holographisch testament van Renerus van Meer, priester, kapellaan van de collegiale kerk van St. Servaas te Maastricht.

1609 Maart 7. Codicil tot het voorgaande testament.

Latijn. Beide op hetzelfde vel. Op papier.

1615 September 10. Collatiebrief door Engelbertus Boonen, proost van de Collegiale kerk van St. Servaas te Maastricht van eene kanonikale prebende, vacant door resignatie van Henricus de Humyn, ten behoeve van Gerardus van Meer J. U. L.

Latijn. Op papier met opgedrukt zegel van den proost.

1615 October 10. Collatiebrief van Paus Paulus V, ten behoeve van Gerard van Meer bovenvermeld, derzelfde prebende.

Met looden bul.

1616 December 18. Volmacht van Elisabeth Stralen genaamd Barll aan haar man Cornelius van Barll zu Barll, om te verkoopen hare goederen, gelegen onder de jurisdictie van het hof van Gelre, het vorstendom Gulick en het stift Luik.

Geïnstrumenteerd door den notaris Adolph Wolff. In het Hoogduitsch. Met zegel van den notaris (te Duszburgh). Op papier.

1622 Maart 2. Schrijven van Goncalo Fer. de Cordova aan den kapitein van Rossum, hem zijne tevredenheid betuigende over het gevangen nemen van een kapitein van de troepen van den hertog van Brunswick enz.

In het Fransch. Op papier.

1623 Februari 23. Huwelijksvoorwaarden tusschen Jonker Michiel van Impstenraedt en Anna Strauven.

Op papier. Twee afschriften.

bedankt, diens kanonikaat in de kerk van St. Begga te Andennes (bisdom Namen) daarvoor ontving en diens beneficie van St. Petrus in de krypt van St. Servaaskerk te Maastricht.

Met zegel en handteekening van den proost.
Met akte van admissie door het kapittel, in dorso. In het Latijn. Op papier.

1661 October 1. Collatiebrief door denzelfden proost ten behoeve van voornoemden Gerardus van Meer, van het beneficie van den H. Petrus in de krocht van St. Servaaskerk.

Het zegel van den proost afgevallen.
In dorso akte van admissie door het kapittel. In het Latijn. Op papier. Met:

1661 Juni 14. Akte van verruiling van dit beneficie tusschen den bezitter Jos. Rainerus van Meer en Gerard van Meer tegen een kanonikaat in die kerk.

Latijn. Op papier.

1662 December 23. Holografisch testament van Gerardus van Meer, oud-kanonik senior en scholaster van het kapittel van St. Servaas, later kapellaan.

In het Latijn. Met opgedrukt zegel. Op papier.
In fine akte van opening d.d. 1663 Januari 31. — Idem afschrift.

1666 Januari 15. Schepenbrief van Echt, waarbij Wilhem Smepts aan jonker Johan van Rossum en Catharina van Imbstenraedt zijn vrouw eene jaarlijksche rente van 2$^1/_2$ rijksdaalder overdraagt voor 40 specie rijksdaalders.

Met schepenzegel van Echt.

1667 Mei 25. Diploma van de universiteit van Leuven waarbij Raynerus Joseph van Meer van Valkenburg benoemd wordt tot licentiaat in de rechten.

Met zegel.

1669 September 25. Notarieele verkoopakte waarbij Johann Bernard van Rossum en zijne vrouw Anna Catharina van Imstenraedt aan Jacobus Ophoven, drossaard en schout van de stad en het land van Beeringen, een stamhuis genaamd Ottogroven, een laathof enz., gelegen onder 's Gravenvoeren, verkoopen.

(Met beschrijving der munten.) Op papier.

1672 Februari 21. Testament van jonker Joannes Bernardus van Rossum voor den pastoor van Roosteren.

Afschrift. Op papier.

1678 Augustus 26. Volmacht van het kapittel van St. Servaas te Maastricht op Josephus Renerus van Meer kanonik, om, tijdens de vredesonderhandelingen te Nijmegen, bij de gevolmachtigden de rechten en belangen van het kapittel voor te staan.

In het Latijn. Met opgedrukt zegel des kapittels. Op papier.

1678 December 22. Testament van Anna Catharina van Imstenradt, weduwe van Bernardus van Rossum.

Met zegel der testatrice. Op papier.
Met akte van depositie bij schepenen van Echt, gezegeld als boven, in dorso.

Idem afschrift. Op papier.

Idem extract. Op papier.

1678—1696. Revocatie van een clausuul van voorgenoemd testament.

Met zegel.

Idem afschrift.
Beide op papier.
Met advies van twee advocaten te Roermond, in dato 1696 Februari 1.

1684 Aug. 20 en Nov. 10—1685 Juni 29. Verdrag tusschen Florentz Hattard, vrijheer van Rollingen heer te Dalenbroek en Wildenberg, maarschalk van het hertogdom Luxemburg en het graafschap Chiny, ter eenre en de onderdanen van de heerl. Daelenbroek ter andere zijde over heerendiensten, wachtgelden, schat-heffers en schatting, accijnzen, rechten der schepenbank en van schout en gerechtsbode, appèl enz.

Hoogduitsch. Gewaarmerkt afschrift. Op papier.

1686 October 2. Huwelijkscontract tusschen Anthoon Gerardt van Meer zu Oosen en Maria Hieronyma Teresia van Rossum.

Op papier.
Idem copie in duplo.

1689 Maart 7. Commissiebrief van het kapittel van St. Servaas te Maastricht op Renier Joseph van Meer, kanonik en camerarius om zich te begeven naar het hof van Lodewijk XIV, tot het verwerven van „seureté et conservation" der privilegiën, immu-

niteiten, neutraliteit en exemptiën der kapittel-heerlijkheden, genaamd de elfbanken van St. Servaas, tijdens den oorlog tusschen dezen vorst ter eenre en het Duitsch Rijk en de Staten-Generaal ter andere zijde.

In het Fransch. Met opgedrukt kapittelzegel. Op papier.

1689 Mei 7. Commissiebrief van het kapittel van St. Servaas te Maastricht op Reynier Joseph van Meer en Cornelis François Crampich, kanoniken, om aan de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden te verzoeken afdoening der zwarigheden die de Brabantsche hoogschout Groulardt het kapittel aandeed.

In het Nederlandsch. Met opgedrukt kapittelzegel. Op papier.

1693 Januari 19. Schepenbrief van Belffelt, waarbij Jacob Vissers van Roermond eene som van 100 gulden opneemt bij Geliam Simons en Judith Janssen echtgenooten.

Met zegel van schout van het ambt Montfort en der schepenbank.

1693 April 6. Transfix, waarbij voornoemde echtgenooten den rentebrief wegens dit kapitaal overdragen aan den licentiaat Charles en zijne echtgenoote Catharina Mertens.

Zegel van den schout van het ambt Montfort verloren, dat van de schepenbank over.

1693 Augustus 31. Holographisch testament van Joanna Margaretha van Meer.

Notarieele copie. Op papier.
Idem.
Idem copie.

1695 April 5. Verklaring van den pastoor van Roosteren, Christiaan Nieven, en twee andere personen omtrent de laatste wilsbeschikking van Anna Catharina van Rossum, geboren de Empstenraet, ten voordeele van haar zonen Segerus, Henricus en Bernardus.

Copie op papier.

1698 Mei 28. Akte van volmacht van het kapittel van St. Servaas op Rijnerus Josephus de Meer, om te Luik met de afgevaardigden van den clerus primarius en secundarius te onderhandelen tot het afkoopen van des kapittels aandeel in de lasten van oudsher door dien clerus betaald.

In het Latijn. Met opgedrukt kapittelzegel.
Op papier.

1699 April 29. Testament op den langstlevende tusschen Julius Wilhelmus van Rossum, Catharina Francisca de Labbaye en Bernardus Uldricus van Rossum.

Op papier. Copie.

1702 Juli 30. Rekwest van Henry de Rossum aan den stadhouder van het Staatsch Overkwartier van Gelderland, prins en graaf de Hornes, om in zijn vrijdom van diensten te Roosteren wegens zijn adellijk huis aldaar te worden gehandhaafd. Met marginale apostille op bovengemelden datum.

In het Fransch. Op papier.
Idem. Copie.

1703 Maart 6. Volmacht door J. R. van Rossum unt Baxen, tegen de schepenen van Simpelveld, die een schuldbrief, afkomstig van zijne moeder, Anna Catharina van Imstenraedt, ten hunnen laste, wederrechterlijk in bezit hadden, ten einde hen in rechten te vervolgen.

1710 September 10. Holographisch testament van Renerus Josephus de Meer, kanonik-scholaster van St. Servaaskapittel te Maastricht en kan. van dat der heilige Begga te Andennes.

In het Latijn met opgedrukt zegel. Op papier.
Met akte van depositie en opening (1721 Febr. 25) in fine van het testament.
Met twee copieën, en een van de opening.

1712 Januari 12. Testament van Anthoon Gerard van Meer zu Oosen en Maria Hieronyma Teresa van Rossum zijn vrouw.

Met opgedrukt zegel in lak der beide echtgenooten. Op papier.
Met akte van depositie voor schepenen van Linne en akte van opening door dezelfden. (d.d. 1734 Sept. 24.)
Idem minuut. Op papier. — Idem copie uit het schepenregister te Linne. Op papier.

Vóór 1713 Aug. 20. (Ongedateerd.) Testament van Elisabeth Catharina van Meer.

Gezegeld met haar wapen. Op papier.

Vóór 1713 codicil ongeteekend en niet geëindigd.

Op papier.

Akte van opening van 1713 Aug. 20.

Twee grossen op papier.

1713 Januari 19. Octrooi van het leenhof van Brabant te 's Gravenhage ten behoeve van Catharina van Meer, wonende te Valkenburgh, om bij testament te mogen beschikken over haar goederen in Brabant en de landen van Overmaas gelegen en roerende van dit leenhof.

Zegel verloren.

1717 Juli 26. Akkoord tusschen A. M. van Rhoe en Johannes Richardus van Rossum over de nalatenschap van den heer Petit (o. a. de Gylkenshof.)

Gezegeld. Op papier.

1718 November 24. Rekwest van A. G. de Meer, heer tot Osen, aan den drossard-stadhouder van het graafschap Horne om over zijn goed Nederhoff, ten deele leenroerig van den huize Horn, te mogen beschikken.

Met marginale apostille op bovengemelden datum.
In het Fransch en Nederlandsch. Twee afschriften.
Op papier.

1720 Januari 28. Verklaring van Hiacinthus Alphonsus graaf van Suys, abt en landheer van het keizerlijk stift enz. te St. Cornelymunster enz., dat in dat klooster der Benedictijnen-orde geen personen aangenomen werden, die niet hun vier vaderlijke en vier moederlijke kwartieren konden bewijzen en dat voor 80 en meer jaren in dat stift Aegidius van Rossum „profes en capitular" was, dat hij het „Capellen Rectoraet" had bediend, verder wapenbeschrijving, zooals zijn wapen voorkwam op zijn obit enz.

In het Hoogduitsch. Copie op papier.

1720 Maart 13. Verklaring van de abdis en capitularen van het hoogadellijk klooster Fussenich, dat sedert jaren daarin slechts stiftmatige dames werden opgenomen en Isabella van Rossum „freifreulein", dochter zu Rosteren, haar medezuster, uit zulk eene familie stamde en haar grootmoeder geboren van Imsdenrath vrijvrouw van Ottengrafen te „Rösteren", de overleden heer Johan Richard van Rossum haar oom en Johan Heinrich van Rossum haar neef was.

In het Hoogduitsch met zegel der abdis C. E. van Fremmensdorf gnandt Putzfelt en van Isabella van Rossum, in lak. Op papier.
Idem copie.

1720 Maart 14. Verklaring der abdis van het vrij adellijk klooster Hoven, Eleonora van Bonninghausen, vrijvrouw van Walbeck, dat in dit klooster van de orde van St. Bernardus geen dame gekleed en geprofest werd, van wie het niet bekend was, dat zij uit een overoud adellijk geslacht sproot en dat een dezer was Sybilla Gertrudis van Rossum, zuster van den overleden heer Johannes Richard, de vader van Johannes Henricus, wier moeder was eene van Imstenrath vrijvrouw te Oottegraeff en wier grootmoeder eene geborene van Kessel.

In het Hoogduitsch. Met zegel van abdis, priorin, N. J. van Wijlre, en van S. G. van Rossum zelve. Op papier.

1721 Januari 23. Pandstelling voor den stadhouder van het adellijk klooster van St. Gerlach wegens de speelrente of speelpenning van 18 pattacons, in dit klooster vereischt, ten behoeve van Peternell Catharina van Rossum, dochter van Richard, door Hans Reyner Joseph van Meer, gevolmachtigd door zijn vader Antoon en J. M. Lom, haar voogden, op Gilkenshof te Baexem.

Copie op papier (Uit het realisatie-register van den grondmeier te Thorn.)

1721 Januari 30. Realisatie der akte van toekenning d.d. 29 Nov. 1718 door A. G. van Meer en zijne vrouw M. H. T. van Rossum ten behoeve van hun zoon, Hans Reiner Joseph, van goederen te Heel en Beegden, herkomende van jonker Voort, in plaats van goederen te Linne, afkomstig van de jonkheeren Linsenigh.

Twee extracten, een in het Fransch vertaald, uit het gicht- of realisatie-register te Heel.
Op papier.

1721 September 12. Specificatie der mobiliën door A. G. van Meer en zijne vrouw M. H. T. van Rossum ten huwelijk medegegeven aan hun dochter Anna Catharina Eustachia, gehuwd met Johan Adolf van Wassenbergh.

Met zegels der vier genoemde personen. Op papier.

(Ongedateerd) Huwelijkscontract tusschen J. A. van Wassenbergh en A. C. E. van Meer.

Minuut in duplo. Op papier.

1726 Maart 25. Huwelijkscontract tusschen A. G. van Meer en J. C. van der Houve.

Op papier.
Idem minuut.
Idem copie.

1728 April 8. Schepenbrief van Nijmegen, waarbij schuldbekentenis eener som van 750 gulden Hollandsch door Arnold van Lyve ten behoeve van Hendrikus Ronck, koopman te Tegelen.

Met zegels der beide schepenen.

1730 Augustus 9. Holographisch codicil van Gerard Antoon (teekenend, A. G.) baron van Meer, heer tot Osen.

Met opgedrukt zegel in lak. Op papier.
Met akte van depositie voor schepenen van Linne en akte van opening door dezelfden dd. 1739 Sept. 24.
Idem copie zie het testament van 1712 Januari 12.

1738 Juni 11. Wapenverklaring von Martinus van Rossum zu Rossum door deken senior, en kapittel van het hooge domstift te Spiers uit het wapenboek des kapittels.

Hoogduitsch. Copie op papier.

1759 Juli 30. Brief van relief van het leenhof van het Staatsch Overkwartier van Gelderland te Venlo ten behoeve van Frederik Victor vrijheer van Meer, heer van Daelenbroeck, wegens den „Oisenerhoff" ten Gelderschen rechten.

Zegel verloren.

1760 Augustus 31. Schepenbrief van Herten, Merum en Ooll, beoorkondende de bevaring van een griend in de Maas onder Ooll, omtrent over den kerktoren te Beeghden, genaamd St. Isabella griend.

Met zegel van de schepenbank.

1770 Juni 12. Brief van relief van het leenhof van het Staatsch Overkwartier te Venlo ten behoeve van Frederick René de Meer, heer van Daelenbroeck, Moorsel etc. wegens den „Oisenerhoff".

Zegel verloren.

1775 Februari 20. Octrooi van het leenhof voornoemd ten behoeve van denzelfde, om te mogen beschikken ten gunste zijner familie of anderszins over den „ouden hoff" van Osen met bijbehoorende onderleenen.

Zegel verloren.

1775 **Maart 28.** Octrooi van het leenhof van het Oostenrijksch Overkwartier van Gelderland te Roermond ten behoeve van René Frederick de Meer heer van Daelenbroeck, om op de eene of andere wijze over die heerlijkheid te mogen beschikken ten voordeele zijne familie.

Met zegel.

1669—1804. Stukken betreffende den dienst van elf uren, gesticht in de kerk van St. Servaas te Maastricht door Gerard van Meer, kanonik dier kerk, beleggingen van het gelegateerd kapitaal op rente, benoemingen van de beneficianten, verwikkelingen met de kapellanen enz. Bundel.

1636—1714. Brieven van zekeren Cox (advocaat te Roermond ?) aan de vrouw van Daelenbroeck over het bevaren van grienden in de Maas door de Gelderschen, en waarop zij recht had, over het zinken van schepen in de Maas (1714) getuigenissen van het schepengericht van Herten, Merum en Ool, over het recht op een griend ten behoeve van den heer van Daelenbroeck contra Gerard Antoon van Meer (1681 Aug. 8). Bundel.

1726—1743. Afrekening wegens de studiebeurzen van Nederweert, gesticht door Anton Gerard van den Steen, pastoor aldaar, tusschen leden der familie van Meer, de Provens te Roermond enz. Bundel.

1774—1775. Gevoegde stukken tot de memorie adstructif te 's-Gravenhage aan 's lands advocaat overgegeven 1774 in zake R. F. de Meer, heer van Daelenbroeck, gerequireerd bij requeste van mandement van evocatie, octroy om te testeeren de leengoederen en surceantie van verweerder en eischer van reconventie tegen Johannes Richardus Felix van Meer, eerst requirant en nu eischer, mitsgaders verweerder in 't voors. cas. Met vonnis d.d. 1775 Maart 23 ingevolge resolutie der Staten-Generaal d.d. 1775 Januari 24.

Met eene geschiedkundige memorie over het land van Daelenbroeck, de erfopvolging aldaar enz. Dossier.

Hierbij behoort wellicht eene „généalogie des Seigneurs de Heinsberg et Daelenbroeck, généalogie des ducs de Juliers, de Bergh et de Gueldres, alliés aux Seigneurs de Heinsbergh. In Ms.

1722—1725. Stukken betreffende verwikkelingen tusschen Anton Gerard, baron van Meer, heer te Daelenbroeck, en Assuerus de Horion over het vergrooten van de familiebegraafplaats en van de sacristie der kerk te Heel, tot bidkapel der familie dienend, door eerstgenoemde voor den aartsdiaken van Kempenland. Dossier.

1710. Processtukken in zake den heer Anton Gerard van Meer, van Osen en de gemeente te Linne over de kosten eener eventueele nieuwe generale meting van het dorp en zijn aandeel in de kosten. Dossier.

1726. Processtukken in zake voornoemden heer van Daelenbroeck met de gemeente te Linne over de separatie, ten opzichte der schatting van zijn landgoed Osen, van die gemeente. Dossier.

1653—1715. Stukken betreffende den vrijdom van rechten van doorvoer van eigen gewas der goederen van de familie van Meer te Osen onder Linne enz., te Urmondt, Maeseyck, St. Stevensweert, Venlo, Roermond. Rekwesten, besluiten daarop, correspondentie enz. Bundel.

Hierin een stuk met het zegel van Poll- en Panheel, tot nu toe onbekend.

1705—1708. Correspondentie tusschen den kanonik-scholaster van het kapittel van St. Servaas te Maastricht, Josephus Renerus van Meer, en den graaf van Benthem, de gravin van Nassau Saarbrücken, geboren gravin van Horn, den heer Sintaman te 's-Gravenhage over het recht van afstammelingen der familie de Horne op het graafschap van dien naam tegen den prins-bisschop van Luik, als graaf van Loon (1), resolutiën van de Staten-Generaal hier omtrent enz. enz. Met verschillende afschriften van privilegiën van het graafschap, leenverheffingen voor de zaal van Curingen, aanteekeningen over den politieken toestand van dit graafschap, genealogie der graven, grafschriften enz.

Hieronder: 1479 October 31. Brief van verkoop der Heelder grienden onder Beegden, door Jacob graaf van Horne. (Afschrift).

---

(1) Na den dood van Philips de Montmorency was het graafschap door den leenheer weder tot zich getrokken.

1706—'16. Copie van proces-akten over de erfopvolging in de heerlijkheden Weert, Nederweert en Wessem, hangende tusschen den prins van Chimay, Charles Louis d'Alsace, ter eenre, en Ulrich graaf Arberg-Fresin ter andere zijde.

Copie van proces-akte van een proces in zake denzelfden Ulrich, graaf van Arberg-Fresin, tegen Philippe d'Alsace, graaf van Bossu, omstreeks 1687 over dezelfde erfopvolging, met memorie hierover van Josephus Renerus van Meer, scholaster-kanonik van St. Servaas te Maastricht.

1706—1710. Proces in zake den heer van Meer van Osen tegen de regeerders van Beegden over het betalen van inkwartieringskosten. Dossier.

Hierin verschillende copiën om te bewijzen dat Beegden *onder Wessem ressorteerde* en een Geldersch leen is, geen Hornsch.

1739—1783. Gewaarmerkte uittreksels uit de doopboeken van de stad Mechelen (parochie van St. Petrus en Paulus), van het Munster te Aken, van Melick—Herkenbosch en Maesniel betreffende leden der familie van Meer over 1733—1765.

Ook getuigenis van vormsel en inschrijving als student te Leuven. Bundel.

1720 en 1764. Idem van de parochie Roosteren, uit de doop- en sterfregisters betreffende leden der familie van Rossum aldaar, over 1641—1739.

Gedrukte doodbrieven van Petronella van Rossum, religieuse te St. Gerlach (1768) en Joannes Henricus van Rossum, kanonik-regulier der abdij van St. Gertrudis te Leuven en kanonik-cantor der collegiale kerk van de H. Maagd te Aerschot (1749).

Genealogie van Imstenraedt. 18e eeuw.

Kwartierstaat van een lid der familie van Rossum. Met wapens in inkt. 18e eeuw.

1745—1746. Brieven van genealogischen aard door R. C. de Keverberg d'Aldengoor (over 't recht van zekeren Holtrop om in de ridderschap van Gulick beschreven te worden).

Opgave der kwartieren van Johanna van Kessel, vrouw van Johan van Rossum.

1743. Brief van I. H. van Rossum te Leuven, met genealogie der familie de Baexem.

Gedrukte doodsbrief van Maximiliaan Joseph van Baexem, overleden 1749 Maart 14.

1786—1794, 1800—1803. Rekeningen van uitgaaf van het huis en heerlijkheid Daelenbroeck. 5 registers. (Reg. 1800—1803 alleen huis D.) Fol.

1801—1803. Rekeningen van het huis Osen. 2 reg. Fol.

Dorpsbestuur te Linne.

1727—1778. Rekeningen. Bundel.

---

b. **Handschriften.**

Ten geschenke ontvangen:

Van Zijne Excellentie Jonkheer Mr. G. Ruys de Beerenbrouck voornoemd:

Lijst der proosten van het kapittel van St. Servaas te Maastricht met levensbizonderheden 1087—1772 — idem der dekenen.

Lijst der proosten van het kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht van 1131-1796 — idem der dekenen 1275-1795 — idem der scholasters 1590-1762 — idem der cantores 1580—1795.

Cataloog der bisschoppen van Tongeren en Maastricht.

Directorium chori antiquissimae et insignis ecclesiae Beatae Mariae Traiectensis 1522 (Extract). Bevat statuten der officiën en andere statuten, officia quibus dantur praesentiae, forma receptionis novi canonici, eed der kanoniken, van proost, deken, kanoniken van St. Anna, kapellanen of beneficianten en de beambten des kapittels. Ms. der 19e eeuw. Folio.

Waarde der oude munten gangbaar te Maastricht met de reductie in nieuwe muntspeciën. Folio.

Aanteekeningen betreffende beroemde mannen van het departement der Nedermaas. Ms. 19e eeuw. Folio.

Geschiedkundige bizonderheden omtrent de gemeenten der provincie Limburg in 1830. (In alphabetische volgorde). Folio.

Stukken betreffende Franciscus Xaverius Kerens, bisschop van Roermond, geboren te Maastricht en Godefried Joseph Cruts, bisschop van St. Hippoliet in Neder-Oostenrijk, ook te Maastricht geboren (benoemingen enz.) Ms. beg. der 19e eeuw. Folio.

Description historique et statistique du département de la Meuse Inférieure par Mr. A. C. Membrede (lid voor dit departement van de Cinq-Cents te Parijs enz.) Ms. der 19e eeuw. Folio.

Notice concernant les lois, coutumes, usages qui régissaient avant la révolution française les divers pays dont le département actuel est composé, la forme de leur gouvernement, leurs institutions particulières enfin sur tous les documents qui sont du domaine de la législation et de l'histoire et qui s'éntendent aux différentes religions ou sectes professées dans le pays, aux moeurs, aux divers idiomes, aux différens genres d'éducation, que l'on y donnait à la jeunesse, aux faits mémorables, dont le département a été le théâtre, aux grands hommes qu'il a produits, aux arts qui y prirent naissance, ou qui y reçurent un haut degré de perfection. Redigé par monsieur M. van Heylerhoff, jurisconsulte et avocat pensionnaire de Maestricht (1). Ms. der 19e eeuw. Folio.

Cartularium van Maastricht, getiteld „de exordio Traiecti ad Mosam", bevattende:

Een kort begrip van den oorsprong van Maastricht.

Diplomen van de Keizers, Koningen, Hertogen van Brabant en bisschoppen van Luik.

(1) Het vorige handschrift, van Membrede, en, naar ik meen, ook dit hebben gegevens verstrekt tot het volgend gedrukt boek: Statistique du département de la Meuse-Inférieure par le citoyen Cavenne. Ingénieur des ponts-et-chaussées, approuvée pour être présentée au Ministre de l'Intérieur par le citoyen Loysel. Préfet, membre de l'Institut National. Maestricht, imprimerie de Th. Nijpels. 8o. Thermidor an X = 1802.

Charters uitgegeven door schout en schepenen van Maastricht.

Idem door proost, deken en kapittel van St. Servaas.

Statuten van het ambacht der gewandmakers. 1276.

Eed van den bisschop van Luik, d hertog van Brabant, schouten, schepenen, burgemeesters, gezworenen enz.

Afschrift van de „oude caerte" en andere privilegie-brieven.

Index op raadsverdragen en uittreksel daarvan.

„Clerenissen" van schepenen.

„Reformaties der elff bancken, toebehoorende aan het Cap. van St. Servaes Triecht". (Fol. 681.)

„Informaties van den Loenschen rechter, gelijck men die tot Vliermael helt". (Fol. 686.)

„Reformatiën des lands van Loen" A° 1564. (Fol. 700.)

Enz. enz. (eenige onuitgegeven stukken). Ms. der 18 eeuw. Reg. folio.

In ruil:

Van de Gemeente Maastricht (zie hiervoor p. 417—445.)

a. Kapittel van O. L. Vrouw te Maastricht.

1. Libellus continens nomina, cognomina receptionis et obitus praepositorum ab anno 1131, decanorum ab anno 1275, cantorum ab anno 1580, scholasticorum ab anno 1590, canonicorum ab anno 1522, perinsignis, perantiquae ac quondam cathedralis ecclesiae B. Mariae Virginis Mosae Traiecti. Registertje 12°.

b. Maastricht.

2. 1654-1692. Extracten uit schepenregisters van Maastricht, van dorpen en heerlijkheden van de landen van Overmaas en andere in den omtrek van Maastricht gelegen, betreffende de familie Munix van Maastricht. Reg. fol.

c. Kessenich en Hunsel.

3. Eenige verzamelde bescheiden en geschiedkundige aanteekeningen over Kessenich en Hunsel. ± 50 pag. kl. 4°.

4. Geschiedenis van de heerlijkheid Kessenich door den Z.Eerw. Heer Jos. Habets vervaardigd ten behoeve van Jhr. Michiels van Kessenich te Kessenich. + 54 pag. kl. 4°.

5. Afschriften van charters en bescheiden van Kessenich en Hunsel door denzelfde. 1496—1701. (1)

d. Ittervoort.

5. Aanteekeningen over den Romeinschen weg op den linker-Maasoever. Vondst van Romeinsche munten onder Ittervoort.

Door aankoop (afkomstig van den verkoop de Theux de Montjardin te Gend):

Een handschrift inhoudende: 1597 Dec. 25. Coutumes du pays de Limbourg—Usantien, costumen en vorm van procedeeren voor het leenhof en de mankamer der stad en hertogdom van Limburg. — 1680 février 6. Reglement stil et manière de procéder au pays de Falcquemont, Dalhem et Rolduc, decreté par les hauts et puissants Srs. Estats Généraux des provinces unies. — 1656 mars 18. Règlement des mariages sur les villes et au plat pays estants sous la généralité et seigneuries et villages. — 1663 décembre 15. Règlement pour le pays de Daelhem. — 1663 octobre 15. Règlement et ordonnances pour les officiers et juges et secrétaires dans les pays d'Outremeuse sous le ressort des... estats géneraux des provinces unies concernant les causes et procédures criminelles. — (Zonder datum) Placaat tegen de moorden in Brabant en de landen van Overmaas door de Staten-Generaal (in het Fransch). — 1606 octobre 5. Coustumes et usances observées en la haute justice de Dalem apportées au conseil de Brabant en l'an 1606. — 1660 avril 1. Règlement sur la réformation pollitique en la Mayerie de Bois le ducq et autres quartiers de mesme nature estants soubs la Généralité. — Coustumes, statuts et usances de la justice du bancq d'Olne pays de Dalhem, apportées au conseil de Brabant en l'an 1606. — 1604 avril 13. Ordonnances stile et manière de procéder du Souverain Conseil en Brabant. — Ordonnance du Roy notre Sire Charles second touchant le styl et manière de proceder emanée, 10 juillet 1681.—1628 juin 10. Placet du Roy notre Sire sur le fait des visites judicielles des chemins, eaux, ponts etc. dites en Thiois beleyden. — Practica Consilii Brabantiae. — 1530 juillet 1. La bulle d'or (de Charles Quint pour les sujets de Lorraine de Brabant, de Lymbourg, du marquisat du Saint Empire et des terres des seigneuries de Rhoden et Kerpen) 1467. Déclaration des privilèges et limites du Lymbourg Reg. folio.

(1) Hiertoe behooren ook no. 79 en 10, bij vergissing p. 435 en 436 onder *archivalia* vermeld.

c. Kaarten, .plannen en teekeningen.

Kaart van een gedeelte van het vorstendom Thorn, heerlijkheden Wessem, vrije Rijksheerlijkheid Poll en Panheel, met de Pas, grondheerlijkheid van het kapittel van St. Servaas te Maastricht, ter toelichting van een rechtskwestie over de praetensie van het recht van schatvordering dat de baron de Horion, als heer van Poll en Panheel, beweerde te hebben op een stuk grond. Hoog 31, breed 38 c.M. Met inkt *geteekend.*
Idem.

Ten geschenke gegeven door Zijne excellentie Jhr. Mr. G. Ruys de Beerenbrouck, hierboven vermeld:

Kadastrale kaart van hooiland genaamd de „Luyken Bempt" onder Holtum door den landmeter M. Jaspar te Beek 1832. *Teekening* met inkt. H. 0.25, B. 0.315.

Plan figuratief van eene beemd genaamd „Koebaamd" onder Nieuwstad, *geteekend* met inkt en kleuren, door J. Paulsen, landmeter te Holtum. H. 0.41, B. 0.52.

Plan figuratif d'une prairie située dans la commune de Neustadt près Katzbekermeulen, *geteekend* met inkt en kleuren door J. P. Diederen, gezworen landmeter, 1816 Mei 24. H. 0.34, B. 0.46.

Plan géométrique van een gedeelte grasgewas te Nieuwstad, *geteekend* met inkt en kleuren door M. Jaspar, landmeter te Beek. H. 0,33, B. 0.465.

Kadastrale kaart van het land „Haeverstoppel" en „Kommasbemd" onder Born, *geteekend* met inkt en kleuren, door M. Jaspar. H. 0.44, B. 0 54.

Commune de Born. — Section B. de Holtum, *levée* par Reynders géomètre, 3 *teekeningen* met inkt. H. 0.58, B. 0.82.

Schetsteekening met inkt van weiden en bosschen onder Holtum(?) H. 0.62, B. 0.88.

Plan d'une portion de la bruyère Graat-Heyde appartenant à la commune de Munstergeleen, située sur le territoire d'Urmond, *geteekend* met inkt en kleuren. H. 0.52, B. 1.04.

Département de la Roer et de la Meuse Inférieure. — Plan géométrique de la bruyère dite Graat-Hey, indivise entre ces deux départements.
Levé en exécution de l'arrêté de M. le Préfet de la Meuse-Inférieure du 28 août 1812, approuvé par M. le Préfet de la

Roer par Lefèbre, géomètre du cadastre. H. 0.76, B. 0.53. Get. met inkt en kleuren.

Schetsteekening met inkt tot uitbreiding der stad Maastricht van 18 bunders, in verband gebracht met de Nederlandsche spoorwegen voor het transport der goederen aan de twaalf voornaamste fabrieken in het bassin. H. 0.58, B. 0.57.

Plan du chemin rural des communes de Maestricht, St. Pierre et Vieux-Vroenhoven se reliant au chemin d'Etat Belge à Canne. Ce chemin actuellement établi selon les prescriptions voulues, muni de fossés du point F en I, une longueur de 1677 mètres à une largeur moyenne de 6 mètres et reste à améliorer de A en F une longueur de 1673 mètres. H. 0.48, B. 1.535. Calque met kleur en inkt.

Plan van het bouwen van woningen aan het Twaalf-Apostelenhuis te Maastricht, geteekend met inkt door J. S. Lemmens. Beek 1868. H. 0.525, B. 0.72. 2 bldn.

Loods en schietplaats voor een schietgezelschap te Maastricht, geteekend en opgemaakt met inkt door Ferd. van Oppen, ingenieur (behoorende bij de missive van 10 Maart 1866 door den voorzitter der schietvereeniging St. Hubert ingediend aan den Lt. Colonel der Genie). H. 0.32. B. 0.65. 4 bldn.

Département de la Roer, divisé en 4 arrondissements et 41 cantons. A Paris, chez P. G. Chanlaire et la veuve Dumaz. (Kaart n°. 86 uit „Atlas national de France".) Gedrukt. H. 0.61, B. 0.48.

Vervolg der kaart van de grensscheiding tusschen het Oud-Nederland en de Belgische provinciën, onder de directie en volgens het topographisch systeem van den Generaal-Majoor en directeur der militaire verkenningen J. E. van Gorkom. 1834. H. 0.56, B. 0.79. 2 bldn. Gedrukt.

Carte de la principauté de Liége et de ses environs tiée des observations faites sur les lieux par le R. P. Nicolas le Clerc... dedié à sa Sérén. Eminence Théodore de Bavière, cardinal, évêque et prince de Liège et à ses états par leur très-humble serviteur. E. Kint. Gedrukt. H. 1.08, B. 0.79.

Door aankoop:

Nouvelle charte chronographique des Pays-Bas autrichiens dédiée aux amateurs des arts comme le début d'un premier ouvrage

rendu public par J. B. de Bruge géographe. Bruxelles MDCCLXXXIV. Revue en 1793. Jeanne C. Maillart et Frère sculp, gravée par L. A. Dupuis. Gedrukt en gekleurd. Hoog 1.32⁵ M., br. 1.60 M.

Kaart der „lande, weyde hoff en beemden aengaende die hoeve oft pachthoff toebehoorende de cappellaenen van Venlo, heeren van Averbode, gelegen by de cappelle van S. Catharina tot Wellerloo onder Well...", waarop aangegeven de Maas, Well en Wellerlooi, geteekend in kleuren op perkament door den gezworen landmeter C. Lowis. H. 0.49, br. 0.78.

Teekeningen (1) in potlood, sepia en Oost-Indische inkt, geteekend door Math. Soiron, meester schrijnwerker en metselaar te Maastricht, verzameld op zijn 84e jaar in het begin der 19e eeuw. 2 ln. kl. folio (2).

I. Plan voor een O. L. Vrouw-altaar in de St. Nicolaaskerk te Maastricht.

Afbeelding van het altaar in de kerk der Balie-Biessen, Duitsche Orde, aldaar (Nieuwe Biesen).

Plan van een klein altaar der St. Ignatiuskapel in de Jezuietenkerk aldaar.

Altaar in St. Catharinakerk aldaar.

Idem „exacte maten".

Nieuw choor aan de kerk van Oud-Valkenberg, geprojecteerd door den architect Couven van Aken.

Portaal in de Augustijnen-kerk, thans in de St. Mathiaskerk te Maastricht, van binnen en van buiten.

Elevatie van het gestoelte in de Minderbroederskerk aldaar.

Project van het gestoelte in de St. Antoniuskerk (der Antonieten) aldaar, geteekend door Math. Soiron, doch niet gemaakt.

Idem van Galousin, beeldhouwer te Luik, voor deze kerk.

---

(1) Wij geven alleen die op, welke op Maastricht en Limburg betrekking hebben.

(2) Oorspronkelijk waren er 12, wellicht zijn de overige 10 nog in het bezit der familie van den teekenaar.

Plan en elevatie van het gestoelte staande in de Predikheerenkerk te Maastricht.

Communiebank in de kerk der Feilen (Faliezusters) van St. Catharinadal aldaar, door Math. Soiron.

Afbeelding der tombe van den graaf van Tilly in de St. Servaaskerk aldaar.

Graftombe van den graaf Herman van den Bergh en zijne vrouw, vroeger in de Predikheerenkerk te Maastricht, thans in St.-Servaas aldaar.

Niche boven eene deur in de St. Catharinakerk aldaar.

Portaal gemaakt in 1778. Plan en elevatie der voorste poort, te maken aan den hof van het klooster St. Gerlach te Houthem.

Tabernakel op Slavanten te St. Pieter bij Maastricht (kerk der Minderbroeders).

Marmeren tabernakel op een der kleine altaren van St.-Servaaskerk te Maastricht.

Kruis van St.-Servaastoren uit een ouden balk.

Model der poort te Haren (gem. Voerendaal).

Plan van het Wolfhuis (pachthof).

Verder afbeelding van verschillende poorten, als van den Beyart te Maastricht enz.

II. De voorpoort van Meerssenhoven (Itteren) van twee zijden.

Torentje op de poort en voorpoort te Bellevidère van den heer Nivar.

Poort van het huis van den commissaris Pillera te Maastricht.

Illuminatiepoort, geteekend voor de inhuldiging van den primus van Leuven, van der Vrecken, geboren te Maastricht.

Idem van den primus de Gilissen aldaar.

Illuminatieboog voor de voormalige Capucynenpoort, ter gelegenheid van een Oranjefeest.

Idem op St. Servaasklooster ter eere van den primus van der Vrecken.

Idem voor ieder venster bij den kanonik Eugène van der Vrecken, tegenover St. Jan.

Idem voor de gewezen Predikheerenpoort.

„ voor ieder venster der militaire Societeit.

„ voor het huis van den Commissaris Olyslagers, door Math. Soiron gemaakt.

De Kerkpoort van Houthem St.-Gerlach (adellijk klooster der Norbertinessen) Project.

Groote poort te maken voor den ingang van den grooten hof aldaar.

Idem met eene barrière tusschen de twee portiershuisjes.

Poort en groote voorpoort van het kasteel van baron de Haime te Gulpen (Neuburg).

Façade der steenen poort aan de Wolwaag en van het huis Colen Breedestraat te Maastricht.

Ander project der poort voor den ingang te St.-Gerlach.

Ander project.

Project tot afsluiting van de basse-cour met haar stallingen tot St. Gerlach.

Copie der balcon geteekend voor 't kasteel Wyckrade. Met wapen.

Balcon geteekend voor het huis van den schepen Bruls op de Markt te Maastricht, door Math. Soiron.

Panneau du pallie pour le grand escalier du château de Sloen et console. Met dezelfde wapens als op het balcon te Wyckrade.

Rozenkrans om het beeld van O. L. Vrouw in de St.-Mathiaskerk te Maastricht.

Model van het barrière geteekend voor den heer Membrede, voor op zijn buitengoed te Hulsberg en model der niche ge-



Zegelstempel

der Kruisheeren te Roermond

15 eeuw

(in het Rijksarchief te Maastricht).

teekend voor denzelfde om achter deze barrière te staan op het einde van de plantage achter den hof.

Project voor een hek voor de driedubbele allee van het huis Haren (onder Voerendaal), overgegeven door Math. Soiron aan den heer Commissaris van Panhuysen.

Project voor een torentje te maken boven de poort te Haren.

Nieuwe steenen pilaren in het midden tegenover de brug achter het kasteel te Haren met ijzeren barrière.

Idem te Severen bij Maastricht.

Pilaren te Bunde voor den ingang der basse-cour van de pastorie.

---

d. ZEGELSTEMPELS.

Door aankoop:

Zegel van den President van den Kantonalen Raad te Horst tijdens het Fransch bestuur, voorstellende de justitia staande, met de linkerhand steunende op den pijlbundel; omschrift: *Président de l'assembl: cant: de Horst, dépt. de la Roer...* Rond, van geelkoper.

Zegel van het Klooster der Kruisheeren te Roermond, voorstellende onder eene gotische nis den H. Cornelius, Paus, gezeten, met de tiaar op het hoofd, eenen hoorn in de linkerhand en een kruis in de rechterhand, daaronder naar hem opziende een Kruisheer op de knieën, houdende in de hand een geopend boek (regelboek?); omschrift: *S.: conventus: sci: Cornely: frm: sancte: crucis: in: ruremunda.* Spits ovaal, van geel koper.

---

e. BOEKEN.

Door aankoop:

Histoire des ordres monastiques, religieux et militaires et des congrégations séculières de l'un et de l'autre sexe, qui ont esté

establies jusqu'à présent; contenant leur origine, leur fondation, leur progrès, les évenemens les plus considérables qui y sont arrivés, la décadence des uns et leur suppression, l'agrandissement des autres, par le moïen des différentes reformes qui y ont esté introduites. Les vies de leurs fondateurs et de leurs reformateurs: avec des figures qui représentent tous les différens habillemens de ces Ordres et de ces Congrégations. A Paris, Nicolas Gosselin. 1714—1719. 8 bndn. 4°.

Les Constitutions de l'ordre de S. Sépulchre. Qui est de chanoines et chanoinesses régulières, institué par S. Jacques le Juste, Apostre et premier Evesque de Hierusalum. Avec les points de la reforme selon le sacré Concil de Trente; avancez par le S^{me} et R^{me} Evesque et Prince de Liége, et le S^{r}. Jean Chokier, chanoine de l'Eglise Cathedrale et Vicaire général. A Liege, chez Jean Tournay. 1631. 4°.

Franz, Alph., Die Messe im Deutschen Mittelalter. Beiträge zur Geschichte der Liturgie und des religiösen Volkslebens. Freiburg im Breisgau, Herder. 1902. 8°.

Balau, Sylv., Les sources de l'historie de Liége au moyen-âge. Etude critique. Bruxelles, Henri Lamertin. 1903. 4°.

Longnon, Aug., Pouillés de la province de Tours. Paris, Imprimerie nationale. 1903. 4°.

— Pouillés de la province de Sens. Paris, Imprimerie nationale. 1904. 4°.

— Pouillés de la province de Lyon. Paris, Imprimerie nationale. 1904. 4°.

— Pouillés de la province de Rouen. Paris, Imprimerie nationale. 1903. 4°.

Langlois, Ch.-V., Inventaire d'anciens comptes royaux dressé par Robert Mignon, sous le règne de Philippe de Valois. Paris, Imprimerie nationale. 1899. 4°.

Molinier, Aug., Obituaires de la province de Sens. Tome I (diocèse de Sens et de Paris) Première et Deuxième Partie. Paris, Imprimerie nationale. 1902. 2 dln. 4°.

Monumenta Germaniae historica. Die Urkunden der Deutschen Könige und Kaiser. Dritter Band. Die Urkunden Heinrichs II und Arduins. Hannover, Hahnsche Buchhandlung. 1903. 4°.

Fredericq, P., Geschiedenis der inquisitie in de Nederlanden tot aan hare herinrichting onder Keizer Karel V (1025—1529). Gent, J. Vuylsteke, 's-Gravenhage, Martinus Nyhoff. 1892—1897 2 dln. 8°.

— Corpus documentorum inquisitionis haereticae pravitatis Neerlandicae. Verzameling van stukken betreffende de Pauselijke en bisschoppelijke inquisitie in de Nederlanden. Gent. J. Vuylsteke en 's-Gravenhage, Martinus Nyhoff, deel 1—2, 4—5. 4 bndn. 8°.

— Travaux du cours pratique d'histoire nationale. Dissertations sur l'histoire der Pays-Bas au XVI siécle. Gand, J. Vuylsteke, La Haye. Martinus Nyhoff, 1883—1884. 2 dln. 8°.

Caumont, M. A. de, Abécédaire ou rudiment d'archéologie. Architecture religieuse. Caen, F. Le Blanc—Hardel. 1886. 8°.

Ollivier, R. P. Le grand Béguinage de Gand. Paris (VIe) P. Lethielleux. 1903. 8°.

Coppens, H. J. A., Algemeen overzicht der kerkgeschiedenis van Noord-Nederland van de vroegste tijden tot het jaar 1581. Tweede vermeerderde uitgave. Utrecht, Wed. J. R. van Rossum. 1902. 8°.

Kemp, P. H. van der, De Belgische omwenteling in Luik en Limburg tot aan het verlies van Venlo in November 1830. 's-Gravenhage, M. van der Beek. 1904. Met 1 deel bijlagen. 2 Dln. 8°.

Pirenne, H. Histoire de la Belgique. Des origines au commencement du XIV siècle. Du commencement du XIV siècle à la mort de Charles le Téméraire. Bruxelles, Herm. Lamertin. 1902—1903. 2 dln. 8°.

VanderKindere, Léon, La formation territoriale des principautés Belges au moyen-âge. Bruxelles, H. Lamertin. 1902—1903. 2 dln. 8°.

Historia episcopatus Silvaeducensis, continens episcoporum et vicariorum generalium seriem et capitulorum, abbatiarum et

monasteriorium fundationes; necnon diplomatica varia ad rem huius Dioecesis spectantia. Bruxellis, Franciscus Foppens. 1721. Kl. 4°.

Villeneuve—Bargemont, L. F. de, Monumens des Grands-Maîtres del'ordre de Saint-Jean de Jérusalem ou vues des tombeaux élevés à Jérusalem, à Ptolémais, à Rhodes, à Malte etc. Paris, J. J. Blaise. 1829. 2 dln. 8°.

Chifletius, Joannes Jacobus, Anastasis Childerici I, Francorum regis sive thesaurus sepulchralis Tornaci Nerviorum effossus et commentario illustratus. Antverpiae, ex officina Plantiniana Balthazaris Moreti. 1655. 4°.

Schayes, A. G. B., Histoire de l'architecture en Belgique. Bruxelles, A Jamar. 4 Deelen met supplement, 2 banden kl. 8°.

Helbig, Jules, La sculpture et les arts plastiques au pays de Liége et sur les bords de la Meuse. Bruges, Desclée, de Brouwer et C°. 1890. 4°.

— La peinture au pays de Liége et sur les bords de la Meuse. Nouvelle édition, revue, considérablement augmentée et enrichie de XXX planches. Liége, Henri Poncelet. 1903. 4°.

Houcke, Alf. van, Vak- en Kunstwoorden. — Ambacht van den loodgieter en zinkbewerker. Gent, A. Siffer. 1901/2. 2 dln. 8°.

— en Sleypen, Jozef, Vak- en Kunstwoorden. — Ambacht van den metselaar. Gent, A. Siffer. 1897. 8°.

Migne, Dictionnaire de paléographie, de cryptographie, de dactylologie, d'hieroglyphie, de sténographie et de télégraphie. Paris, J. P. Migne. 1854. roy. 8°.

Roger-Milès, L., Les arts et la curiosité, répertoire muséographique de connaissances utiles . . . Paris, Edouard Rouveyre. 1902. 8°.

Eudel, Paul, Le truquage, altérations, fraudes et contrefaçons dévoilées. Paris, Edouard Rouveyre. 8°.

Clemen, P., Die Kunstdenkmäler der Rheinprovinz. — Achter Band. II. Die Kunstdenkmäler der Kreise Erkelenz und Geilenkirchen, bearbeitet von Edmund Renard. Düsseldorf, L. Schwann. 1904. roy. 8°.

Grotefend, H., Taschenbuch der Zeitrechnung des Deutschen Mittelalters und der Neuzeit. Hannover und Leipzig, Hahn. 1898. 8°.

Falke, Jacob von, Costümgeschichte der Culturvölker. Stuttgart, W. Spemanns.

Nederland's Adelsboek. 1904. 's-Gravenhage, W. P. van Stockum en Zoon. 12°.

Ströhl, H. G., Heraldischer Atlas. Eine Sammlung von heraldischen Musterblättern für Künstler, Gewerbetreibende, sowie für Freunde der Wappenkunde. Stuttgart, Julius Hoffmann. 1899. Fol.

Bouton, K., Nouveau traîté des armories ou la science et l'art du blason expliqués. Paris, E. Dentu et Cie. 1887. 8°.

Raadt, J. Th. de, Sceaux armoriés des Pays-Bas et des Pays avoisinants (Belgique—Royaume des Pays-Bas—Luxembourg—Allemagne—France), recueil historique et héraldique (tom. IV). Bruxelles, Société Belge de Librairie. 1901. roy. 8°.

Cussans, John E., The grammar of heraldry. London, Longmans, Green and Co. 1866. 12°.

Rudolphi, J. A., Heraldica curiosa, Welche der Wappen-Ursprung, Wachsthum, Fortgang und wie selbiger noch heutiges Tages bey denen Deutschen im Gebrauch, ausführlichen zeiget, samt deren umständliche Beschreibung, wie solche in denen Wappen-Briefen, Alten Documenten, Fahnen, Sigellen etc. und verschiedenen Autorn hin und wieder eintzeln zu finden; insonderheit auch von denen Schildhaltern, Helm-Decken, Kronen, Hüten, Hauben etc.... Nürnberg, Johann Leonhard Buggel. 1698. Fol.

Goeckingk, H. von, Geschichte des Nassauischen Wappens. Görlitz, C. A. Starke. 1880. Fol.

Les principes du blazon ou l'on explique toutes les règles et tous les termes de cette siance . . . A Paris, Nicolas Simart. 1715. 4°.

Renesse. Théod. de, Dictionnaire des figures héraldiques. Tome VII. Bruxelles, Société Belge de Librairie. 1903. 8°.

Nahuis, M. Th. C. F. N., Histoire numismatique du royaume de Hollande sous le règne de S. M. Louis Napoléon, roy de Hollande, Connétable de France etc., etc. Amsterdam, Frédéric Muller. 1858. 4⁰.

— Histoire numismatique de la Hollande pendant la réunion à l'empire Français . . . Supplément à l'histoire numismatique du royaume de Hollande sous le règne de S. M. Louis Napoléon. Utrecht, L. E. Bosch en Zoon. 1863. 4⁰.

Miraeus, Aub., Origines Coenobiorum Benedictinorum in Belgio, quibus antiquae religionis ortus progressusque deducitur. Antverpiae, Hieronymus Verdussius. 1606. 12⁰.

— Canonicorum regularium ordinis S. Augustini origines et progressus par Italiam, Hispaniam, Galliam, Germaniam, Belgium aliasque orbis Christiani provincias. Coloniae Agrippinae, Bernardus Gualtheri. 1614. 12⁰.

Statuta synodalia Leodiensia, cum eorum modificationibus confirmatione et approbatione diligenter recognita. Parrhisiis, 1518. kl. 4⁰.

Statuts et ordonnances touchant le style et manière de procéder en l'administration de justice devant et par les cours et justices seculières du pays de Liége. Nouvelle édition. Liége, Joseph. Louis de Milst. 1700. 12⁰.

Statuts et ordonnances touchant le stil et manière de procéder en l'administration de justice devant et par les cours et justices seculières du Pays de Liège. Edition cinquiesme. A Liège, Léonard Streel. 1648. kl. 4⁰.

Statuyten ende ordinantien ghemaect by den seer eerweerdighen ende doorluchtighen heere, mijnen Heere Gheraerdt van Groisbeke, Priester, Cardinael, Bisschop van Luyck, Prince des Heylichs Rycx, Hertoghe van Bouilloin, Marcgrave van Franchimont, Grave van Loon etc. opden stiel, maniere van procederen ende administratie vander justitie te observeren, by ende voor de weerlycke hoven ende bancken van dezen Z. G. Lande van Luyck. Ghetranslateerd vuyter Walscher in Duytscher spraken, by M. Jannen Scroux, greffier des Oppergherichts der Stadt ende Slands van Luyck voorschreven .... — Tot Loven, By Jacob Heyberch 1594. kl. 4⁰.

Gfrörer, Aug. Fr. Zur Geschichte deutscher Volksrechte im Mittelalter. Schaffhausen, Fr. Hürter. 1865/66. 2 dln. 8°.

Defacqz, Eug. Ancien droit Belgique ou précis analytique des lois et coutumes observées en Belgique avant le code civil. Bruxelles, Bruylant, Christophe et Co. 1873. 2 vol. 8°.

Testu. Almanach impérial pour l'année MDCCC.X, présenté a S. M. l'Empereur et Roy. Paris, Testu et Co. 8°.

Gallée, J. H., Woordenboek van het Geldersch-Overijsselsch dialect. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff. 1895. 8°.

Kurth, Godefroid, De l'emploi officiel des langues dans les anciens Pays-Bas. Bruxelles, Société belge de librairie 1898. 8°.

Jacobs, Jozef, De verouderde woor den bij Kiliaan. Gent, A. Siffer. 1899. 8°.

Meert, Hippoliet. Het voornaamwoord Du. Gent, A. Siffer. 1890. roy. 8°.

Defrécheux, Joseph, Vocabulaire de noms wallons d'animaux (Liége, Luxembourg, Namur, Brabant, Hainaut) avec leur équivalents latins, français et flamands. Liége, H. Vaillant-Carmanne. 8°.

Schlichtegroll, Nath., Talhofer. Een Beytrag zur Literatur der gerichtlichen Zweykaempfe im Mittelalter. München, Kunstanstalt bey der Feyertags-Schule, 8°. obl.

Heins, A., et Cadur, Edm., Cinquantenaire der chemins de fer belges. Cortége historique des moyens de transport. Bruxelles, vv. J. Rozez. 1886. 8°. obl.

B. Verliezen.

Hieronder vallen dit jaar te vermelden:

1°. de archivalia met machtiging van Uwe Excellentie, dd. 24 November 1903 N°. 3004 Afd. K.W., afgestaan aan den heer Algemeenen Rijksarchivaris en aan de heeren Rijksarchivarissen in de provinciën: Gelderland, Noord-Holland, Overijssel, Groningen,

Utrecht en Noord-Brabant en die door dezen in hunne respectieve jaarverslagen aan Uwe Excellentie onder de aanwinsten zullen vermeld worden.

2°. Een inkomsten-register van het voormalig collegiaal (thans kathedraal) kapittel van St. Paul te Luik van 1317 en volgende jaren op perkament in folio. (waarschijnlijk tijdens het Fransch Bestuur hierheen afgedwaald), krachtens machtiging van Uwe Excellentie, dd. 11 Juni 1904 N°. 1574 Afd. K.W., in ruil voor de archivalia van de abdij Kloosterrade, gelijk hiervoor onder de aanwinsten is vermeld, afgestaan aan het Bestuur van het bisdom Luik.

3°. de volgende archivalia en handschriften, krachtens machtiging van Uwe Excellentie, dd. 4 Mei 1903 N°. 1219. Afd. K.W., afgestaan aan het Gemeentebestuur van Maastricht, in ruil met de hiervoor onder de aanwinsten vermelde archivalia in handschriften. Tevens werden aan die gemeente boeken afgestaan, welke hier te vermelden te wijdloopig zou wezen.

1. Charters.

A. Origineelen.

I. 1516 Februari 11. Decreten van Keizer Karel V, bepalende, ten einde ingeslopen misbruiken tegen te gaan, op welke inwoners van Maastricht de Bisschop van Luik en op welke de Hertog van Brabant jurisdictie bezit, terwijl hij tevens al de vroegere akten, dienaangaande uitgevaardigd, bekrachtigt.

Orig. op perkament; met een afschrift op papier.

2. 1571 Februari 1. Verklaring van schepenen van den Vroenhof, dat ten overstaan van hen, de rentmeester van den H. Geest te Maastricht op de kinderen van Loy Vrancken, goederen onder Wilre gelegen liet uitwinnen.

Orig. op perkament.

3. 1587 Januari 8. Vernachtingsbrief door schepenen van den Vroenhof ten behoeve van Pieter Nelis, als rentmeester van de armentafel van den H. Geest van een huis met hoeve te Heukelom gelegen van Peter Meyers (wegens achterstallige renten).

Orig. op perkament.

B. Afschriften van Loyens, secretaris van den Hoogen-Raad te Mechelen.

4. 1284, Februari 3. Bevestigingsbrief door Jan IV, bisschop van Luik, en zijn kapittel, en door Jan I, hertog van Brabant, van het compromis (de oude caerte) door hunne gevolmachtigden gemaakt, nopens hunne respectieve rechten te Maastricht.

Afschrift op papier. In het Fransch.

5. 1442 Juni 5. Verklaring door den magistraat van Maastricht, inhoudende belofte zich te zullen onderwerpen aan al hetgeen de Hertog van Brabant en de Bisschop van Luik zullen bepalen en uitspreken in het geschil van de stad met het kapittel van St. Servaas.

Afschrift op papier.

6. 1537 Maart 20. Brief van herroeping door de regeering van Maastricht van de volmacht, welke zij aan eenige afgevaardigden gegeven had, die zij naar het Keizerlijk Kamergerecht had gezonden, wegens de inlijving der stad bij het Duitsche rijk, welke vastgesteld was op den Rijksdag van Augsburg in 1530.

Afschrift op papier.

7. 1537 Maart 29. Brief van herroeping door de regeering van Maastricht, ingevolge den brief van non-preiuditie van keizer Karel V, van al hetgeen door haar gedaan en vastgesteld is, ten gevolge van de inlijving harer stad bij het hertogdom van Brabant den 1 Juli 1530.

Afschrift op papier.

8. 1538 Juli 20. Verklaring van burgemeester en raden van Maastricht, dat zij ontvangen hebben de keizerlijke bevestiging van den brief van non-preiuditie van keizer Karel V, als hertog van Brabant.

Afschrift op papier.

9. 1524 Januari 10. Vidimus door den deken van O. L. Vrouwkapittel te Maastricht, Ricaldus van Pietershem, van de volgende privilegiën aan de stad Maastricht verleend: *a*. 1229, April 25 door Hendrik, hertog van Brabant, *b*. 1230, November 26, door keizer Hendrik VII en *c*. 1347, September 23, door Jan III, hertog van Brabant.

10. 1542 Februari 1. Vidimus door Petrus de Dammis J. U. L., officiaal van Kamerrijk, van het charter van keizer Karel IV van 25 Juli 1349, bevestigend dat van keizer Frederik II van 2 September 1214, waarbij deze Maastricht met zijne onderhoorigheden in leen geeft aan den hertog van Brabant.

Afschrift op papier.

11. 1546 November. Overeenkomst tusschen keizer Karel V en den bisschop van Luik over beider jurisdictie op de burgers van Maastricht en de vreemdelingen die er zich metterwoon vestigen. Met goedkeuring en bevestiging door het kathedraal kapittel van Luik van 14 December 1546.

Afschrift op papier.

Later gevonden charters, bescheiden en registers.

1. 1403 Augustus 26. Bevestiging door den bisschop van Luik, Johan van Beieren, van het privilegie der stad Maastricht, ten opzichte der oorveden, welke alle vreemdelingen aldaar plegen te doen.

Afschrift op papier.

2. 1417 Mei 11. Charter van hertog Jan IV van Brabant, belovende, zoodra hij zijn 15e jaar zal hebben bereikt, de privilegiën en vrijheden der stad Maastricht te zullen bevestigen, bij gebreke waarvan de burgers ontslagen zullen zijn van de hulde en getrouwheid jegens hem.

Afschrift op papier.

3. 1418 September 15. Blijde inkomst te Maastricht van Johan van Walkenrade, bisschop van Luik, waarbij hij de vrijheden en privilegiën dier stad bevestigt.

Afschrift op papier.

4. 1480 Juni 7. Charter van Lodewijk van Bourbon, bisschop van Luik, waarbij de ingezetenen van Maastricht ontslagen worden van de betaling van zekere tollen, die op de Maas te Luik van schepen en koopmanschappen geheven worden.

Afschrift op papier.

5. 1529 September 27. Brief van „indempniteyt" van keizer Karel V, waarbij hij de ingezetenen van Maastricht in bescherming neemt tegen een proces van het Keizerlijk Kamergerecht.

Orig. op perkament.

6. 1538 Juli 12. Vidimus door Ricaldus de Petershem, deken van O. L. Vrouwekapittel te Maastricht, van het charter van non-preiuditie den 23 Maart 1536, door keizer Karel V aan de ingezetenen dier Stad verleend.

Afschrift op papier. Collectie Loyens.

7. 1539 Mei 31. Beschrijving der privilegiën en vrijheden der stad Maastricht door Cornelis van Berghe, bisschop van Luik.

Afschrift op papier.

8. 1540 April 29. Brief van keizer Karel V, waarbij hij, ter handhaving van zijn charter van non-preiuditie van 23 Maart 1536, de ingezetenen van Maastricht en hunne bezittingen in bescherming neemt tegen de erfgenamen van Daem Vrintz, die hen voor het Keizerlijk Kamergerecht willen vervolgen.

Orig. op perkament.

9. 1413 October 23. Vijfde artikel van het privilegie van 1413 October 23 door Antonius, hertog van Brabant, aan de stad verleend.

Afschrift op papier.

10. 1511. Toestemming door Erard de la Marck, bisschop van Luik, om de straatroovers, die de stad en de omstreken onveilig maken, te laten vatten en voor de beide gerechten te recht te laten staan.

Afschrift op papier.

11. 1672 September 23. Afgeloste schuldbrief eener som van 200 gulden ten laste der stad Maastricht.

Orig. op papier.

12. 1695 December 21. Afgeloste schuldbrief van een kapitaal van 2000 gulden ten laste der stad Maastricht.

Orig. op papier.

13. 1717 Maart. Obligatiebrief van 28238 gulden voor den graaf van Tilly, oppergeneraal der Staten-Generaal en gouverneur der stad 's Hertogenbosch, ten laste der stad Maastricht.

Op papier.

14. 1636. „Advies en materie van afquytinghe der geltrenten" van D. Meys.

Op papier.

15. 1642 Juni 20 en 1644 Augustus 26. Quitantie van Anna Catharina van der Leyen, weduwe van den Bongardt, aan den peymeester der stad Maastricht wegens betaalde rente van een kapitaal ten laste dier stad, behoorende aan het huis van der Heyden.

Afschrift op papier.

16. 17e eeuw. Lijst der renten ten laste der stad Maastricht. 2 Bladen fol.

17. 1710 September 2. Besluit van de Commissarissen-Deciceurs betreffende den legger der stadsrenten van Maastricht.

Afschrift op papier.

18. 1664 September 12. Register met afschriften van akten van opname van kapitalen ten behoeve der stad Maastricht. Fol.

19. 1560 Juni 4. Bevestigingsbrief van Robert van Berghen, bisschop van Luik, van den vrijdom van tolrecht aan de ingezetenen van Maastricht verleend, op de voorwaarden van het verdrag van 1560 Mei 13.

Afschrift op papier.

20. 1794—96. Register der passage- en licentgelden te Maastricht. Fol.

21. 1796 Januari. Register van ontvangst der passagegelden te Maastricht. Fol.

22. 1600. Lijst van den impost op alle uitgaande koopwaren uit de stad Maastricht.

Op papier.

23. 1616 Januari. Register van ontvangst der licenten te Maastricht. Kl. 4o.

24. 1616 December. Register van ontvangst der licenten te Maastricht. Kl. 4o.

25. 1666. Wijn- en brandewijnaccijns. Extracten uit het register van wijlen Robert Goddingen, „noopende d'accijsen" te Maastricht. Reg. Kl. 4°.

26. 1684—'89; 1691—'94; 1698—'99; 1701—1703; 1712—1714; 1716—1718; 1723—1734. Verpachtingen der stadsmiddelen te Maastricht. Fol.

27. 1565, 1571, 1601, 1660—1661. Lijsten der van stadswege verkochte wijnen te Maastricht.

Op papier.

28. 1681. „Opschrift van den brandewijn". Verso: „opschrift van den wijn" te Maastricht. Reg. Kl. 12°.

29. 1507—1509. Register der kleine middelen van Maastricht Fol.

30. 1747—1750. „Klein zegel boekje" van Maastricht. Reg. Kl. 4°.

31. 1712. „Memorie om op het payboek te stellen, volgens ordonnantie van de heeren Commissarissen" (te Maastricht).

Op papier.

32. 1538. Register van uitgaven van den peymeester (betaalmeester) der stad Maastricht.

(Fragment) Fol.

33. 1795. Lijst der ambachten der stad Maastricht.

Op papier.

34. 17e eeuw. Extracten uit de raadsverdragen (notulen) van Maastricht.

Op papier.

35. 1603—1605. Burgerboek van Maastricht. Fol.

36. 16e eeuw. Een blad uit een burgerboek van Maastricht. Fol.

37. 1715 October 15. Attest van den raad der stad Maastricht over het burgerschap van Sigismundis Weber en over zijne drie nagelaten kinderen.

Minuut op papier.

38. 17e eeuw. Attesten, paspoorten, verklaringen van huwelijk, geboorte, burgerschap, goed gedrag enz. door burgemeesters en gezworenen van Maastricht gegeven.

Minuten en kladden op papier.

39. 1692 October 6. Rekwest van Nicolaas Ghijsen, paymeesterskierk, aan den raad der stad te Maastricht om toezegging eener vergoeding.

Met resolutie daarop door den Gemeenteraad d.d 1692 October 6.

Afschrift op papier.

40. 1587. Rekwest aan den raad der stad Maastricht door den peymeestersklerk om vergoeding voor verleende diensten. Met beslissing daarop van 2 September.

Op papier.

41. 1602 September 2. Rekwest aan den raad der stad Maastricht door Mathijs Bechty over inkwartiering in zijn huis langs het Vrijthof door den fourier Antonii.

Met marginale apostille.
Op papier.

42. 1602 October 28. Rekwest van Mathijs Bechty aan den raad der stad Maastricht ter bekoming van betaling eener som gelds. Met lastgeving daartoe aan den peymeester.

Op papier.

43. 1761 September 7. Schrijven van die van Gronsfeld aan den raad der stad Maastricht over het verplegen van zekeren Gilissen, die aldaar krankzinnig was geworden.

Op papier.

44. 1698. Rekwest aan den raad der stad Maastricht door de bewoners van het uiteinde der Capucijnenstraat om dat gedeelte te laten „paveiën" (bestraten). Met marginale apostille d.d. 1698 Juli 28.

Op papier.

45. 1593. Schrijven van Andries Servaes te Brussel aan de regeering van Maastricht betreffende het aldaar in garnizoen leggen van de compagnie paarden van den heer d'Estèves.

Op papier.

46. 1793. Lijst der vreemdelingen op 12 Juni 1793 in de stad Maastricht ingekomen door de Wijkerpoort.

Op papier.

47. 1792/1793. „Lijst der jaarwedden van de schepenen, gezworen raden en peymeesters aangebracht ter griffie van den raad der stad Maastricht door den peymeester J. Thielens.

Op papier.

48. 1793-1794. Lijst der jaarwedden van de schepenen, gezworen raden en peymeesters, overgebracht ter griffie van den raad der stad Maastricht door den peymeester J. Collard.

Op papier.

49. 1620 Augustus 4. Onderzoek der Maasbrug van wege den raad der stad Maastricht gedaan.

Op papier.

50. 1794. Voorwaarden van aanbesteding van stadswege van het onderhoud der uurwerken van het nieuw en oud stadhuis, der Maasbrug en der St. Maartenskerk, alsmede van het klokkenspel van het nieuw stadhuis (gedeeltelijk) te Maastricht.

Op papier.

51. 1785 September 25. Afkondiging van het besluit door den raad der stad Maastricht over het venten en verkoopen van koopwaren. Kl. 4°.

Gedrukt.

52. 1793 Januari 29. Publicatie vanwege den raad der stad Maastricht, waarbij den ingezetenen verzocht wordt, binnen de drie dagen aan hunne respectieve wijkmeesters opgaaf te doen van de goederen in hunne huizen voorhanden.

Op papier.

53. 1793 Januari 21. Verbod vanwege den raad der stad Maastricht, om de kwartieren tegen hoogeren prijs te verhuren aan vreemden dan zulks het geval was met militairen, die, bij gebrek aan kwartieren, op last der verhuurders, elders zullen gehuisvest worden.

Op papier.

54. 1793 April 8. Publicatie vanwege de regeering der stad Maastricht, waarbij aan de heele en halve kroonstukken met

het borstbeeld van Lodewijk XVI cours in de stad gegeven wordt.

Op papier.

55. Laatst der XVIII[e] eeuw. Een negental besluiten door den raad der stad Maastricht genomen, naar aanleiding van requisitiën door den geneesheer Maurer, den commandant der stad enz.

Op papier.

56. 1500. Register van inkomsten en uitgaven der armentafel van den H. Geest te Maastricht.

Fol. obl.

57. 1761-1763. Rekening van den rentmeester de Monix wegens het overschot competeerende den armen van de Roomsch-Catholieke religie, de armentafel van den H. Geest te Maastricht, afgehoord door de Luiksche Commissarissen-Deciseurs, 19 September 1764.

Met bijlagen. Fol. obl.

58. 1793-1794 en 1794-1795. Rekeninge van den rentmeeester van Brienen, wegens het overschot volgens slot van rekeninge van de jaren 1791 en 1793, competeerende den armen van de Roomsche Catolyke Religie der arme tafel van den grooten H. Geest binnen Maastricht.

Op papier.

59. 18[e] eeuw. Memorie van A. C. Hesselt van Dinter aan de regeering der stad Maastricht, naar aanleiding der vragen door den aannemer der stadsbleekerij, om meer betaling voor elk paar gewasschen lakens en per bataillon te worden betaald.

Op papier.

60. 1822 (?). Redenen en motieven van eenige veranderingen en bijvoegingen welke de commissie van overziening van het stedelijk reglement, bij besluit van Zijne Maj. van den 13 December 1821 N°. 6 benoemd, nodig geoordeeld heeft te moeten voorstellen.

Op papier.

61. 1839. Afkondiging der opheffing van den staat van beleg der stad Maastricht.

62. 1544 September 29. Schepenbrief van Aken, waarbij de erfgenamen aan Dyonisius Vrients kwijting geven van hunne pretentiën ten bate der stad Maastricht.

Op papier.

2. Registers.

1. Burgerboek 1436—1481. Reg. in fol.

2. Id. 1546—1766. „ „ „

3. Burgerboek 1621—1687. „ „ „

4. Id. 1689—1759. „ „ „

5. Id. 1760—1794. „ „ „

6. Id. 1766—1795. „ „ „

7. Eene alphabetische lijst van burgers. Uit de burgerboeken getrokken. Fol. (Modern.)

8. Rekeningenboek van den peymeester 1399-1400. Reg. in fol.

9. Verdragen van den raad der stad, houdende bevelen tot betaling van wege de stad voor ten haren dienste gedane uitgaven 1530 Nov., 1538 3 December. Reg. in fol.

10. Rekening der stad XVIe eeuw. Reg. in fol.

11. Register der ontvangsten van den peymeester Johan van Aken, 1606, 1 October—1607, 20 September. Reg. in fol.

12. Rentenboek der stad Maastricht, 1665. Reg. in fol.

13. Rekening van den peymeester Lucas Rosmeer, 1626. Reg. in fol.

14. Rekening van den peymeester Jacob Matthie, 1646/1647. Reg. in fol.

15. Rekening van den peymeester Gerlacus Tartmans, 1683. Reg. in fol.

16. Uitgaven van den peymeester, 1692-1693. Reg. kl. fol.

17. Uitgaven der stad, 1703—1705. Reg. in fol.

18. Journal der ontvangst en uitgaaf van den Luikschen paymeester J. F. Philippus voor den jare 1778 fini 1779. Reg. in fol.

19. Register der accijnzen (firmiteyten), 1468—1488. Reg. in fol.

20. Register der firmyteyten, 1494. Reg. in 4°.

21. Register der firmiteyten, 1510—1535. Reg. in 4°.

22. Register der firmiteiten, 1536—1564. Reg. in 4°.

23. Register der firmiteiten, 1565—1591. Reg. in 4°.

24. Register der firmiteiten, 1591—1622. Reg. in 4°.

25. Register der firmiteiten, 1600—1601. Reg. in fol.

26. Register der firmiteiten, 1640/1651; daarachter verpachtingen van de kleine tollen in 1649, 1655, 1658, 1661, door elkaar. Reg. kl. fol.

27. Rekeninge van de kleine firmiteiten, 1733. Reg. Kl. 4°.

28. Id. Id. 1733-1734. Reg. Kl. 4°.

29. Id. Id. 1734-1735. Reg. Kl. 4°.

30. Register van den wijnaccijns 1525—1544. Reg. in 4°.

31. Id. 1554—1561. Reg. in 4°.

31*a*. Lijsten van den wijnaccijns-Lijst der 1e en 7e week, door den peymeester Frans Munix, 1595 Aug. 28—October 9.

Lijst der 10e—13e week van den vierden grooten wijnaccijns, door den peymeester Laurens Grooteclaes van 1595, Juli 4—Augustus 21. 6 Vellen 4°.

32. Register van den wijnaccijns, 1663—1717. Reg. in fol.

33. Register van den wijnaccijns, 1665—1666. Reg. Kl. fol.

34. Register van den wijnaccijns, 1666. Reg. Kl. fol.

35. Register van den brandewijnaccijns, 1665—1666. Reg. Kl. fol.

36. Register van den bieraccijns, 1544—1557. Reg. 4°.

37. Register van den bieraccijns of moutwagen, 1605—1606. Reg. Kl. fol.

38. Register van den bieraccijns of moutwagen, 1606—1607 Reg. in fol.

39. Register van den moutwagen, 1611—1614. Reg. Kl. fol.

40. Register van den moutwagen, 1611—1619. Reg. Kl. fol.

41. Register van den moutaccijns, 1614—1618. Reg. Kl. fol.

42. Register van den moutaccijns, 1618—1619. Reg. in fol.

43. Inkomsten en uitgaven van den moutwagen, 1649—1650. Reg. Kl. fol.

44. Register van het maalgeld der stadmolen, 1535—1569. Reg. kl. fol.

45. Extracten uit de raadsverdragen betreffende het verpachten enz. der firmiteiten en andere belastingen, 1536—1566.

46. Ordonnantiën van het verpachten van de accijnzen der stad, 1765—1766. (Gedeelte van een reg. in fol.)

47. Register ofte schultboeck van alles wat op ordre van den Ed. Achtb. Raad als andersints, ten dienste van het guarnisoen dezer stad geduyrende derselver belegeringe tot laste van de Ed. Mog. Rade van State is gelevert, gefurneert ende verdient, 1748. Reg. Kl. fol.

48. Register getiteld: Livre de Cassa pour la ferme des impots, que messieurs magis. Moreau et consors ont repris dans cette ville de Maestricht à commencer le... 1697–1706, 1714—15. Reg. in fol.

49. Licenten op de Maas, 1616 April. Reg. Kl. 4°.

50. Id. 1616 September. Reg. Kl. 4°.

51. Verpachting van het waterlicent, 1646—1647. Copie op papier.

52. Agendaboekje van den stadssecretaris, 1758—1763. Klein register in 4°.

53. Raadsappointementen etc. beginnende met 1 Januari 1765—einde 1772. Klein register 4°.

54. Register der nieuwe renten 1673—1708.

55. Register der imposten van den uitvoer van granen, 1583—1592. Reg. Kl. fol.

56. Lijst der stadsgebouwen en terreinen, 1793. Fol.

57. Lijst der huizen en inwoners der stad met betrekking tot inkwartiering van soldaten of andere diensten (?) 1601—1602. Reg. in fol.

58. Lijst der St. Joriswijk, namen der inwoners, (± 1748).

59. Lijst der St. Joriswijk „designeerende de huysen, het getal en de groote der camers met de qualiteit der heeren officiers en stallinge welcke sigh actuelyck daerinne bevinden"... (± 1748). Fol.

60. Ordonnantiën van den eed door de 6 vendelen burgers betreffende de wacht af te leggen in handen van den gouverneur en den magistraat der stad, 1591. Fol.

61. Lijst der „gecommandeerde boters" door de wijkmeesters van Wyck. Fol.

62. Schattinglijst der schade door de bewoners van Maastricht geleden tijdens het beleg hunner stad in 1407 en 1408.

63. Loterijboek van eene loterij van stadswege gehouden, 1526. Reg. 4°.

64. Lijst der deelnemers aan bovengenoemde loterij, 1526.

65. Register getiteld: Lijste der bedelaars volgens de nombers der medailles uitgegeven ende gerenoveert den 20 januari 1758. Fol.

66. Lijst der afwezige burgers in 1795. Afschrift. Fol.

67. Rekeninge van de absenties 1792—1793 van burgers. 2 Bladz. fol.

68. Rekwest aan den Raad van Maastricht over het behoorlijk of niet plaatsen eener pomp tusschen de huizen „den griffoen" en „de goudtmeulen" in de Kleine staat, 1715, fol.

69. Register der inkomsten en uitgaven van het St. Catharina- en het St. Nicolaasgasthuis, 1652—1682. Reg. in fol.

70. Verpachting door de provisoren en de rentmeesters dier gasthuizen van een stuk land van 10 groote roeden op de Capucijnenstraat gelegen. 1717 Maart 22.

Op papier, fol.

71. Register der inkomsten en uitgaven van het St. Catharina- en van het St. Nicolaasgasthuis, 1652—1682. Reg. in fol.

72. Register der inkomsten en uitgaven van het St. Catharina- en van het St. Nicolaasgasthuis, 1693—1705. Reg. in fol.

73. Register der erfpachten van het St. Catharinagasthuis, 1705—1720. Reg. in fol.

74. Register der pachten van de armentafel van den H. Geest, 1566. Reg. kl. 4°.

75. Register der pachten van de armentafel van den H. Geest, 1568. Reg. kl. 4°.

76. Register van de pachten van de armentafel van den H. Geest, 1571. Reg. kl. 4°.

77. Register getiteld: Dyt syn allsullicke personen als ick Peter Guetens, Peteren Stas, den jongen als rentmeester der

taffelen des Heilgengeist overgaf voer falten ende dat van den jaer 1557, '58, '59, '60 ende '61 yncluis, toubehorende der taffelen des heilgengeist binnen Mastricht. Reg. fol.

78. Bevestiging door koning Philips II, op verzoek van Peter Stas, van diens benoeming tot rentmeester van de Armentafel van den H. Geest door den raad van Maastricht, 1560 October 18. Afschrift op papier.

79. Stuk van een lijst van de landerijen welke de Armentafel van den H. Geest heeft liggen onder Breust. 1 Bld. fol.

80. Quitantie aan de armentafel van den H. Geest gegeven door den collecteur der service gelden te Eysden, 1628 Augustus 4.

81. „Generale inventaris van den munimenten en de stucken der privilegiën van der goeder stadt Maastricht", opgemaakt in 1604. Fol. op papier (perkamenten omslag).

82. Inventaris der privilegiën der stad. Fol. op papier (de eerste bladzijden ontbreken).

83. *a.* Liste des ecclésiastiques français réfugiés à Maestricht, d'après la vérification qui en a été faite le 16 février et jours suivants de l'an 1793, conformément aux intentions de son Altesse sénérissime Monseigneur le prince de Hesse. — *b.* Modern afschrift van een gedeelte dezer lijst. Fol.

84. Inhoudstafel op de raadsnotulen der stad Maastricht. S—Z. 1 Dl. fol.

85. Index op de resolutiën van de Ho. Mo. Heeren der Staten-Generael rakende Maastricht. Fol.

86. Deductie, rakende de betaling der servitiën ende lasten, daertoe specteerende binnen de stadt Maastricht en hoe de Edel Mogende Heeren Raden van State der Vereenigde Nederl. daarin sedert de reductie derselver stadt hebben geconcurreert. Gedrukt. Fol.

87. Besteck ende conditiën van alle stadtsgebouwen, die tot stadts onderhoudinge staen beginnende met den 15 October 1729, fini 1735. Gedrukt. Fol.

88. Conditiën waarop aanbesteed zal worden het onderhoud van stadts fournitures, in de barakken en stallingen, 1777 November 1—1789, October 31. Gedrukt. Fol.

89. Pakket met gedrukte ordonnantiën en afkondigingen van wege den raad der gemeente Maastricht: 1672, 1685, na 1750, 1756, 1776 en 1795. Folio.

90. „Rekeninge van de cleine firmiteyten" (zoutaccyns, gesoute visch, cremerie, den aldemarret, uytsneet van laaken, houttol) 1737 Maart 22, 23, 25. Reg. kl. 4°.

91. Id. Id. Id. 1738 Maart 6, 7, 8. Reg. kl. 4°.

92. Id. Id. Id. 1739 Febr. 27, 28 en Maart 3. Reg. kl. 4°.

93. Zegelboek, 1735—1738. Reg. kl. 4°.

94. Zegelboek, 1750—1754. Reg. kl. 4°.

95. „ 1757—1760. Reg. kl. 4°.

96. Registertje waarin: conterlairinge van den wijn-accis van den jaer 1665 fini 1666. — In fine: controleering van den brandewijn.

97. Een register getiteld: Fortificatiën aengaende, inhoudende dye sommen dyen aengaende vuytgegeven. Item hiernae volgen allen alsullixs vuytgheven als by die paymeestere deser stat betaelt is totter aengehaenenen fortificatiën ronsommen deser stadt ende dat vuyt beveel beyden onsen genedigen Heeren. Reg. fol.

98. „Rekeninge Christiaen Lenssen Peymeester deser stadt Maestricht daertoe vercoeren ende gevidimeert bij de Eerw. Heeren Commissarissen van beide onsen G. Heeren Princen op den sesden Septembris anno sesthienhondert ende sesse ende is dese Rekeninge beginnende anno sesthienhondert ende seven van St. Remeys dach aen tot wederom S. Remeys dach anno sesthienhondert ende acht. 1607/1608. Reg. in fol.

II. Manuscripten van historischen, godgeleerden ascetischen aard enz.

1. Kroniek van Maastricht van 998—1794. Ms. fol.

2. Id. Id. van 75 na Chr.—1862. 12°.

3. Id. Id. van haren oorsprong tot 1862. 4°.

4. Id. Id. van 11 n. Chr.—1758. Kl. 4°.

5. Id. Id. van v. Chr.—1762. Kl. 4°.

6. Id. Id. van 1578—1762. Kl. 4°.

7. Id. Id. van 1236—1699. 4 blz. fol.

8. Capitulatie van Maastricht van 1673. Afschrift op papier.

9. Hesselt van Dinter, Register getiteld: Journal du Siége de Maestricht en 1748, écrit par un officier Hollandois, emploié auprès de la garnison durant le siége. Fol.

10. Journal van de belegering van Maastricht, 1748. 4°.

11. Belegering van Maastricht door de Franschen 1793-1794 (van van Sprengler). Modern afschrift. Fol.

12. Geschiedenis van het begin en den voortgangh der stad Maastricht. Reg. kl. 4°.

13. Beschrijvinge van een verraad hetwelk geschied is in de stad van Maastricht in het jaar 1638. 4°.

14. Verhaal van het verraad van Maastricht in 1638, 5 bldz. Fol.

15. Maastricht. Historische aanteekeningen enz. Reg. in fol. Met perkamenten omslag.

16. Historische aanteekeningen over Maastricht in het Fransch. Fol.

17. Naedere preuve en elucidatie aengaende de eerste vergrooting der stad. 8 Bldz. fol.

18. Eenige aanteekeningen over Maastricht. 2 Bldz. fol.

19. Aenvanck der Geusen, omtrent en binnen Maastricht, anno 1566. Fol.

20. Aanteekeningen op de geschiedenis der stad Maastricht. 1746—1748. Fol.

21. Maastricht. Militaire jaarboeken. Hoofdstuk 1 en 2. 2 dln. fol.

22. Fragment-kronijk van het Bisdom Luik en Tongeren, van den aanvang af tot Stephanus van Salm den 38en Bisschop, 15e eeuw. Fol.

23. Het leven van den H. Servatius den X Bisschop van Tongeren en 1e Prelaat en Patroon van de stad van Maastricht... . . . 18e eeuw. Fol.

24. Epistel- en evangelieboek. „Dit is een boexken van heiligen spraeken ende leringen" etc. Hier beghint dat spieghel der gheloven. 15—16e eeuw. Fol.

25. Meditatieboek, 17e of 18e eeuw. 4°.

26. Hier volgen sommighe collatiën op het boeck der Sanghen cantica canticorum die ons gepreeckt heeft den Eerwerdighen Pater Fr. Balthasar van der Heyden, 16e eeuw. Fol.

27. Getijdenboek op perkament, 14e eeuw. Kl 4°. met fraaie platen.

28. Handschrift beginnende met de woorden: „Hier beghynnen XVIII punten van den lyden ons Heren Jhesu Cristi", 16e eeuw. 12°.

29. Boek met „missen ende vesperen van sommyghe heylige dagen", 16e eeuw. 12°.

30. Handschrift handelende: 1°. Over de broederschap van het H. Sacrament in het bisdom Luik, 2°. over de broederschap der H.H. Harten van Jezus en Maria bij de Paters Jezuïeten te Maastricht; 3°. over de broederschap van den goeden dood in voornoemde kerk, 18e eeuw. 12°.

31. Carlier, Egidius S. J., Kruis van diamanten off onweerdelycken schat gesocht en gevonden in 't christelyck lyden" 17e eeuw. 12°.

32. Gebedenboekje op perkament, 18e eeuw. 12°.

33. Gebedenboekje, 16e eeuw. 12°.

34. Gebedenboekje, 18e eeuw. 12°.

35. Gebeden in het Latijn en Grieksch, 17e eeuw. (?) 4°.

36. Theologische verhandelingen, 18e eeuw. 12°.

37. Rechtswetenschap, Fransch en Latijn, 17e eeuw. Fol.

38. De re physica et metaphysica, 17e eeuw. Fol.

39. Minckelers. Tractatus de Ethica dictatus a venerabili viro domino domino Minckeleers, professore nostro secundario in Falcone, 1778. Lovanii apud P. Denique. 4°.

40. R. Flut, alias de Fluctibus, Kunst der Geomancie in vier Bücher getheilet. Ms. 12°.

41. Essai sur les révolutions survenues à la ville de Maestricht. Modern. Fol.

42. Wijken, gebouwen, huizen en nummers van Maastricht. 19e Eeuw. Fol.

43. Afschriften van opstellen over de geschiedenis van Maastricht, verschenen in Annuaire du Limbourg. 1825—1831, door Ph. van Gulpen, 12°.

44. Notes sur le statuaire Maestrichtois Matthieu Kessels par Michel Smiets; met teekeningen. 4°.

45. Antoine Lipkens de Maestricht. Levensbeschrijving. Fol.

46. Monument voor wijlen den heer Motké, opgericht te Thorn in 1874. Fol.

47. Récit des événements qui me sont survenus pendant ma vie, depuis l'âge de six ans inclus (nonante années) par le baron L. Ph. M. J. de Goër. 4°.

48. Lijkrede op Angelus d'Ongnyes, bisschop van Roermond. (Modern afschrift). 4°.

49. Chronica-Sacra, redemptoris Jesu passio chronicis exarata. Fol.

50. Duquène (de Maestricht), Voyage du Rhin — Le nouveau guide du Rhin. 1850. Fol.

51. Latijnsche brieven van Frans Corneli van Rimburg, 19e eeuw. 4°.

52. Handschrift getiteld: Des hypothèques et privilèges pour l'avenir, 18e eeuw. 4°.

53. Over den invloed der teekenen van den dierenriem op het leven van den mensch, 16e eeuw. Fol.

54. Receptenboek voor paarden en vee. 12°.

55. Receptenboek.

56. Kookboek van de familie de Limpens te Doenrade, 18e eeuw. 4°.

57. Kunst om letters te vormen. Voorin: eenige recepten, 18e eeuw. 4°.

58. Vie du maréchal de Löwendal par le marquis de Sinetty. Modern afschrift. 4°.

59. L'art de broyer les couleurs à l'image des peintres, 17e siècle. 4°.

60. Industrie des tresses en paille dite industrie de Glons par J. N. Defroidmond. 4°.

61. Wereld-Chroniek van 1886 Januari tot 1890 Juni 28. 4°.

62. Cursus der algemeene geschiedenis. Modern. Fol.

63. Verslag der commissie voor de slechting der vestingterreinen, 1867. Fol.

64. Portefeuille met handschriften van Michel Smiets, pastoor te Oud-Valkenburg.

65. Weustenraedt, Th., Gedichten (Eigen handschrift). 8°.

VII. *Uitslag der pogingen om afschrift te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het hoofdarchief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- of buitenlandsche archieven.*

Onder dit opzicht valt dit jaar niets bizonders te vermelden.

VIII. *Gebruik gemaakt van het archief en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Van dit Rijksarchief werd gebruik gemaakt door de volgende beambten en particulieren, die wij naar tijdsorde vermelden en wel eerst hen, die schriftelijk inlichtingen vroegen en daarna die persoonlijk in ons archief opzoekingen verrichtten.

Schriftelijke inlichtingen:

de heer Jhr. Mr. Th. van Riemsdijk, Algemeen Rijksarchivaris te 's-Gravenhage, verkreeg inlichtingen over het archief van het huis Blitterswijk;

de heer Dr. P. J. H. Cuypers, Rijks-architect te Roermond, verkreeg opgave en teekening van het wapen der familie le Bron de Vexela en inlichtingen over de geschiedenis van de St. Servaaskerk te Maastricht;

de heer Constant van Erpecum te 's-Gravenhage, aangaande de geschiedenis der heerlijkheid Groote-Brogel (in Belgisch Limburg);

de Zeer Eerw. heer J. G. H. Menten, pastoor van St. Mathias alhier, over den toestand van Maastricht tijdens de Romeinsche periode;

de heer J. J. van Nieuwkerken, architect te-'s Gravenhage, verkreeg inlichtingen over de geschiedenis der abdijkerk te Thorn in verband met de groote kerk te St. Geertruidenberg en van deze kerk zelve, waarin een kapittel heeft bestaan, dat afhing van de abdis te Thorn;

de heer Dr. W. A. F. Bannier verkreeg inlichtingen over de gedeelten der provincie Ned. Limburg, die deel hebben uitgemaakt van het *oude* hertogdom Limburg en den politieken toestand van Ned. Limburg voor 1794;

de heer J. B. Stockmans, archivaris te Moorsel (prov. Antwerpen) over Hendric de Witt gehuwd met Maria Ploemen;

de heer Dr. A. Erens, burgemeester van Valkenberg, over het nieuw aan te vragen wapen en den naam dezer gemeente;

het Gemeentebestuur van Heerlen over het wijzigen van het wapen dezer gemeente;

de heer Vicomte Baudouin de Jonghe te Brussel over de heerlijkheid St. Pieter nabij Maastricht;

de heer Jhr. A. A. M. van der Does de Willebois, notaris te 's-Hertogenbosch, verkreeg inlichtingen over een wapen van den commandeur der commanderiën Gruitrode en Vucht, Duitsche Orde, Jan van Eynatten van Opsinnich, voorkomende in den gevelsteen van het maagdenhuis van Hester van Grinsven, te 's-Hertogenbosch, alsmede over bronnen der genealogie Schuyl van Walhorn (die hetzelfde wapen voert als van Eynatten, maar in andere kleuren);

de heer G. Peters, burgemeester van Bergen, over het wapen zijner gemeente;

de heer Jhr. Mr. W. H. Hoefft verkreeg afschrift eener akte uit de 16e eeuw, waaruit blijkt, dat Johan Hoeufft en Catharina van Wessem echtelieden zijn;

de heer J. A. P. Kymmel te Assen over Carel Huyn van Amstenrade;

de heer M. H. H. Michels, oud-archivaris der gemeente Venlo, over den magistraat en de geestelijkheid van Venlo in 1651;

de heer F. M. Roest van Limburg verkreeg opgave van charters en bescheiden betreffende de oude Nassausche vorsten in Limburg en berustende in dit Rijksarchiefdepôt;

de heer E. Gelin, professor aan het college van St. Quirinus te Hoei, over kloosters der Conceptionisten in Limburg (te Weert);

de heer Dr. Kaspar Keller te Keulen verkreeg afschrift eener oorkonde van het stift Susteren d.d. 1348 Mei 6;

de heer Burgemeester van Roermond verkreeg inlichting, dat Margareta, dochter van Jan van Wittem, gehuwd met Hendrik

graaf van den Bergh, stadhouder van het Spaansch Overkwartier, in de Minderbroederskerk te Roermond begraven ligt;

de heer Dr. Karl Sohr te Praag over de begraafplaats van den gouverneur van Maastricht Karel Florintijn, Rijngraaf van Salm in de voormalige Jezuïeten-kerk te Maastricht (ten tijde dat hij er begraven werd in gebruik bij de Waalsche gemeente onder den naam van Crève-coeur);

de Zeer Eerwaarde heer P. G Verheggen, professor aan het Groot-Seminarie te Roermond, verkreeg inlichtingen over de wapens van Werner van Swalmen, stichter der Roermondsche Karthuis, van de Karthuizer orde en over de afbeeldingen van Dionysius den Karthuizer, die aldaar leefde en stierf;

de heer J. de Cannart de Hamale, colonel der garde civique te Mons, over de familie de Bentzenrade en meer bepaald over Anna van Bentzenrade, echtgenoote van Mathys Cannart;

de heer D. G. van Epen, genealoog te 's-Gravenhage, over het huwelijks-contract van Agatha de Merode met Karel van Berlo en de daarin voorkomende personen;

de heer R. Maas, inspecteur van het lager onderwijs te Roeselaere, in België, verkreeg afschrift der akte van 1365 Mei 29, waarbij schenkingen aan de kerk van Thorn door Margareta van Heinsberg gemaakt worden;

de Zeer Eerw. heer M. J. Janssen, pastoor te Meerlo (L.), verkreeg inlichtingen over de laatst regeerende vorsten van Hessen-Rheinfels-Rothenburg en andere personén dier familie, o. a. eene dekanes en eene kanonikes van het stift Thorn (eerstgenoemde ook abdis te Susteren);

de heer Pol de Mont, professor en conservator van het museum van schoone kunsten te Antwerpen, over oude schilderijen, miniaturen en enluminures van handschriften te Maastricht en omstreken;

de Zeer Eerw. heer H. Hansen te Rimburg over de beteekenis van het woord „werfschellingh";

de Zeer Eerw. heer G. Hoester, pastoor te Slenaken, verkreeg afschriften in extract uit de registers van het voormalig

klooster Hoog-Cruts betreffende het grondgebied waar dat gelegen was (te Slenaken en Noorbeek).

Persoonlijk hebben van dit archief gebruik gemaakt:

de Wel Eerwaarde heer F. J. Breidfeldt, kapellaan van St. Maarten, die nasporingen deed in het archief van het voormalig Witte Vrouwenklooster over de vereering van een kruisbeeld, vroeger in de kerk van dat klooster, thans in de St. Maartenskerk alhier;

de Zeer Eerw. heer Edm. van Wintershoven, pastoor te Emael, en de heer Jacq. Geelen, commies ter gemeente-secretarie, bezochten meermalen het archief voor heraldische en genealogische doeleinden;

de Zeer Eerwaarde heer M. Rutten, rector van het R.-K. Weeshuis alhier, bezocht meermalen het archief voor historische en oudheidkundige doeleinden;

de Zeer Eerwaarde Paters J. J. M. Harte en Mertens, Redemptoristen te Wittem, wonnen inlichtingen in over den ouden toestand van hun klooster (vroeger een Capucynen-convent) aldaar en verkregen afschriften van hierop betrekking hebbende akten;

de heer Mr. Arthur Wynans alhier deed onderzoekingen naar den „Heeshof" te Slenaken;

de heer E. de Witt te Antwerpen en J. B. Stockmans, archivaris te Moorsel bij Antwerpen voornoemd, deden nasporingen betrekkelijk de familie de Witt;

de heer Jhr. Mr. G. M. R. Testa, rechter in de arrondissementsrechtbank alhier, bezocht meermalen dit archief en won inlichtingen in over de geschiedenis van Maastricht in de middeleeuwen.

Genealogische onderzoekingen geschiedden er nog zeer vele, maar worden niet door mij vermeld, tenzij mij iets omtrent een wetenschappelijke strekking is gebleken.

Verder werden aan den ZeerEerw. ZGeleerden heer W. Goossens, leeraar te Rolduc, met machtiging van Uwe Exellentie, ter leen verstrekt de atlas met kaarten van Jacob van Deventer, carto-

graaf van Karel V en Philips II; aan den ZeerEerwaarden heer J. Paquay te Eelen (Belg. Limb.) het statutenboek van het kapittel van O. L. Vrouwe te Tongeren, terwijl ten behoeve van dezen laatste de heer Algemeene Rijksarchivaris te 's-Gravenhage successievelijk in dit Rijksarchief deponeerde de collectie charters van voornoemd kapittel, berustende in het Algemeen Rijksarchief, en de heer Rijksarchivaris van Friesland vier charters uit het Rijksarchief en twee boeken uit de Provinciale bibliotheek aldaar, ten behoeve van den WelEerwaarden heer S. Drost, Kruisheer te Maeseyck.

IV. *Uitslag der bemoeiïngen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Onder dit opzicht is dit jaar niets bizonders te vermelden.

De Rijksarchivaris in Limburg

A. J. A. FLAMENT.

Maastricht, 28 Juni 1905.

Bijlage.

REGESTEN EN INVENTARIS

DER

archivalia van collegiën, ambtenaren, heeren en heerlijkheden, kapittels en kloosters in Limburg,

ZICH BEVINDEND IN HET

„Kon. Preuss. Staatsarchiv"

TE

DUSSELDORF. (1)

(1) De inventaris der archivalia van de Duitsche orde, balie Biessen, werd in 1878 April door den voorm. Staatsarchivaris Dr. Harless aan het toenmalig Prov. Archief in Limburg toegezonden. Van deze archivalia kan hier geen melding geschieden.

NB. De cijfers tusschen haakjes duiden de origineele charters aan, de overige de afschriften in de cartularia. (Zie Akten.)

1. St. PETERS-STIFT SITTARD.

1. 1306 Juni 8.
Vor den Schöffen von Sittard bekennt Heinrich gen. Pickel dem Arnold gen. Rikarth. zu 9 Groschen von Tournay Erbzins auf seinem Hause gelegen in der Umgebung des Marktes obligirt zu sein.
Datum anno domini Millesssimo CCCo. Trecentesimo sexto, octavo mensis Junii.

2. 1312 Mai 25.
Von dem Richter und den Schöffen von Sittard bekennt Heinrich gen. Surnegher vom Kanonich und Scholaster zu St. Peter in Sittard, Johann von Bachoven, ein halbes Haus und Hofstatt mit Zubehör in Erbpacht genommen zu haben.
Datum anno a Nativitate Domini Mo.CCCmo xcimo Secundo In die beati Urbani Episcopi.

3. 1313 Jan. 7.
Vor den Schöffen von Sittard bekennt Gobbelin, Sohn des Gijso, einst Hoysen gen. von Dechanten und Kapitel von St. Peter, eine Sille Acker gelegen in Bavelt hinter seinem Hofe um jährl 3. Sol. brab. Denare in Erbpacht genommen zu haben.
Datum anno Domini Millesimo Trecentesimo Tertio decimo in crastina epiphanie Domini.

4. 1318 Jan. 14 (sic, lees Oct. 2).
Vor den Sittarder Schöffen bekennt Hermann von Echt dem Petersstift zu einer Rente von 12 Sol. brab. Den. auf seinem Hause auszerhalb der Befestigung von Sittard auf dem Wege nach Limburg (Limbricht) gelegen, obligirt zu sein.
Datum anno domini Millesimo Trecentesimo Decimo octavo. In crastino beati Remigii.

5. 1319 April 1.
Vor den Sittarder Schöffen bekennt Hermann gen. In der Halle dem Petersstift zu einer Rente von 6 Sol brab. auf seinem Haus und Garten in der Schuhgasse obligirt zu sein.
Datum anno domini Millesimo CCCmo decimo nono primo die mensis Aprilis.

6. 1320 Juni 25.
Vor den Sittarder Schöffen bekennt Arnold von Heyden, ihr Mitschöffe, dem Wilhelm gen. Berken 3 Sillen Acker bei Heide gelegen um jahrlich 3 Denare und 3 Malter Roggen in Erbpacht gegeben zu haben.
Datum anno domini Millesimo CCC vicesimo. In crastino beati Johannis baptiste.

7. 1321 April 25 (sic., lees 26).
Vor dem Sittarder Schöffengericht bekennt Heinrich gen. Gybell dem Godfried von Coten zu einer Rente von 4 Malter Roggen aus allen gegenwärtigen und zükünftigen Besitzungen obligirt zu sein.
Datum anno domini millesimo CCC.o. vicesimo primo. In crastino Marci evangeliste.

8. 1322 Febr. 23.
Vor dem Sittarder Schöffengericht bekennt Wilhelm Schwiegersohn Verkens von Heide dem Arnold von Heide zu einer Rente von 12 brab. Denaren, auf seinem Haus und Hof mit einer Sille Lands in Heide obligirt zu sein.
Datum anno millesimo trecentesimo vicesimo secundo. In vigilia beati Mathie apostoli.

9—10. 1323 gegen Juli 1.
Vor dem Sittarder Schöffengericht bekennt Adelheid Faber dem Peter gen. Slycke zu 2 Sol. Rente auf ihrem Hause in Ophoven obligirt zu sein.
Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo tertio circa principium Julii.

11. 1323 Sept. 1 (sic, lees 2).
Vor den Sittarder Schöffen bekennt Arnold Nuyss dem Dietrich von Berg zu einer Rente von 8 Sol. und 4 Denaren, brab. auf 3 Bonner Allodialgut verpflichtet zu sein.
Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo tercio in crastino beati Egidii abbatis.

12. (1) 1323 Okt. 29.
Die Aebtissin Elisabeth vom Kloster Süstern bekundet, dasz Heinrich von Langenrode dem Kantor an der St. Peterskirche in Sittard, Otto von Havert, den Brüdern Theodor und Wynkin von Berg, zum Zweck von Stiftingen in jener Kirche eine Rente von 3 brab. Mark aus einem Hause met 12 Bonner Land zu Langenrode für einem gewisse Summe verschrieben habe.
Datum anno domini millesimo CCCmo vicesimo tertio. In crastino beatorum Symonis et jude apostolorum.

13. (2) 1324 März 26.
Das Kapitel der Kirche zu Wassemberg beurkundet, dasz Katharina Tochter Arnold's gen. van Mecheln dem Kapitel von St. Georg (in Havert) eine Rente van 12 brab. Mark stehend auf 6 Bonner Land (ebendaselbst) verschrieben hat.

Zeugen: Gerhard, Vicarius perpetuus.
Heinrich von Baytzvelt, Schultheisz von Havert.
Johannes von Streuper
Hermann von Streuper
Albert
Symon
Winand von Havert
} Schöffen von Havert.

Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo quarto in crastino annunciationis beate Marie Virginis Amen.

14. 1325 März 17.
Der Richter, Schöffen und Burgemeister der Stadt Sittard veräuszern aus Geldnot an Dietrich gen. Ruynen einen Acker gelegen zwischen dem Rand der Weinberge und dem Stadtgraben.
Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo quinto dominica qua cantatur letare Jherusalem.

15. 1326 März 2.
Der Richter, Schöffen und Burgemeister von Sitterd übertragen dem Dietrich Reymann einen Acker mit der Verpflichtung jährlich 2 Quart Wein an die Peterskirche zu entrichten.
Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo quinto dominica qua cantatur letare Jerusalem.

16. 1326 Dez. 12.
Vor dem Richter und den Schöffen von Sittard bekennt Gobbelin Wolf dem Petersstift zu einer Rente von 6 Sol. brab.

Den. auf seinem Haus am Markt neben dem Theater in Sittard obligirt zu sein.

Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo sexto feria sexta ante festum beate lucie virginis. Der Dechant und das Kapitel von St. Peter bekunden ihrerseits die vorstehende Obligation.

17. 1327 März 3.

Vor den Schöffengericht zu Sittard bekennt Waldanus Lombardus zu Gunsten des Dechanten Matthias von St. Peter auf 6 Bonner Acker verzichtet zu haben.

Datum anno domini millesimo CCCo. vicesimo septimo feria tertia post dominicam qua cantatur voce invocavit.

18. 1329 gegen Januar 25.

Vor dem Sittarder Schöffengericht bekennt Gerhard gen. Stegemann der Beghine Mechtild zu einer Rente von 4 brab. Sol. auf einer Kammer an seinem Hause stehend, obligirt zu sein.

Datum anno domini millesimo trecentesimo vicesimo nono, circa conversationem (sic, *lees*: conversionen) beati Pauli apostoli.

19. 1331 Juni 19.

Vor dem Schöffengericht in Sittard überträgt Hermann Zimmermann dem Heinrich Sohn Symons eine Rente von 9 Sol. stehend auf seinem Haus und Acker daselbst.

Datum anno domini millesimo CCCmo tricesimo primo feria quarta ante nativitatem beati Johannis baptiste.

20. 1333 Aug. 24.

Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Johann Raghe dem Peterstift zu einer Rente von 6 alten Groschen haftend auf seinem Gut gelegen auf der Bach vor Löwenberg.

Int jaer ons heren dusent dryhondert drije end dertich op Sinte Bartholomeusdach.

21. 1333 gegen Nov. 1.

Vor den Schöffen von Sittard nimmt Peter gen. Waghe von seinem Schwiegervater Andreas Lombardus ein Haus in der Nähe des Markts um 4 Sol. Groschen von Tournay jährlich in Erbpacht.

Datum anno a nativitate domini millesimo trecentesimo tricesimo tercio circa festum omnium sanctorum.

22. 1333 Dez. 22.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Thomas gen. Kopf dem Rutgen gen. Kouvenroede zu einer Rente von 10 Sol. haftend auf einem Acker der Stadt.
Datum anno domini Mo CCC mo tricesimo tertio. In crastino beati Thome apostoli.

23. 1334 Sept. 30.
Johannes von Valkenburg, Herr von Herle und Born, entscheidet einen Streit zwischen dem Peterstift in Sittard und Johann, Vetter von Jutta, Bürger von S. seinem Lehnsmanne dahin, dasz letzterer dem Dechant und Kapittel 1 Mark brab. Sol. jährlich zu zahlen verpflichtet wird von seinem in der Umgebung von Sittard gelegenen Haus und Hof.
Datum anno domini millesimo trecentesimo tricesimo quarto in crastino sancti Mychaelis archangeli.

24. 1337 Febr. 24.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johannes von Hoilsberg dem Dietrich gen. Leen zu einer Rente von 9 sol. 4 Den. Brab. auf einem Garten und 1/2 Bonner Land von Johann von Hegen gen. Kater herrührend und gelegen beim Sumpf in Sittard.
Datum anno millesimo trecentesimo trecesimo septimo in die beati Mathie apostoli.

25. (3) 1337 Dez. 6.
Vor den Schöffen von Sittard giebt Reyner gen. Vlige seinem Vetter Johannes gen. Aude einen Garten daselbst um jährlich 27 brab. Denare in Erbpacht.

26. 1338 Febr. 23.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johannes gen. Flitztsoin dem Godfried von Koten ihrem Mitschöffen, zu einer Rente aus 1/2 Bonner Land auf dem Wege nach Brochsittard bestehend in einem Malter Korn.
Datum anno domini Mo CCC. tricesimo octavo in vigilia beati Mathie apostoli.

27. 1338 März 22.
Hermann gen. Brücke in Blumenberg bekundet, dasz mit seiner als des Lehnsherrn Genehmigung Johannes Zaunmacher gen. Muilken eine Rente von 1/2 Mark zu Gunsten des

Zimmermans Andreas Bludistel auf seinen Hof in Limburg (Limbricht) aufgenommen habe.

Datum anno domini Mo CCC tricesimo octava die dominica qua cantatur letare Jherusalem.

28. 1338 Juli 13.

Vor dem Schöffengericht zu Sittard uberträgt Winrich Schuster genannt von den Dreesch dem Heinrich genannt Barbier, Sohn des verstorbenen Etello, eine Rente von 1 Mark stehend auf seinem Haus neben dem Kirchhof der Kirche von Sittard.

Datum a. d. millesimo CCCo, tricesimo octavo die beati Margarete Virginis.

29. 1339 Mai 2.

Vor den Sittarder Schöffen nimmt Johann von dem Hoeve eine Rente von 3 Schillingen gegen Johann Knopkens auf sein Haus an dem Kirchhof auf.

Gegeven int jaer ons heren MCCC neghen end dertich des andern daghes nae sinte Phylips end sinte Jacobs dach.

30. 1341 Juli 5.

Vor den Schöffen von Sittard obligirt sich Judekop von Beerk, ihr Mitbürger, dem Johann Kelten zu einer Rente von 6 Sol. aus seinem Haus auf der Limburger strasse.

Datum anno a nativitate domini millesimo trecentesimo quadragesimo primo mensis Julii die quinta.

31. 1342 Jan 3.

Vor den Sittarden Schöffen obligirt sich Mechtild, Tochter des Wuen von Havert, dem Egbert gen. Jonghe zu einer Rente von 3 brab. solidi auf ihrem Haus und Acker.

Datum a. d. nativitate d. millesimo CCCo quadragesimo secundo, feria quinta post circumcisionem domini.

32. 1342 März 25.

Vor den Sittarder Schöffen gilt Otto gen. Ettelken Sohn Heinrichs Ettello dem Godfried, Sohn Loechen einen Hof gelegen bei Audestiege(?) um 7 alte Groschen in Erbpacht.

Datum a. a. nativitate d. millesimo trecentesimo quadragesimo secundo, vicesimo quinto die mensis Marcii.

32*a*. 1342 April 12.

Staff von Bachoven verkauft um eine Summe Geldes 4 Bonner $^1/_2$ Sille Lands gelegen bei der Graten in Sittard die ihm von seinen Geschwistern zu Teil geworden sind.

Gegeven in den jaer ons heren dar men schreiff dysent dryhondert ende tween vertich des twelfschen daichs in den Aprijl.

33. 1342 Mai 25.
Vor den Sittarder Schöffen giebt Gerhard gen. Plumper dem Arnold gen. Cuter einen Hof um 6 Groschen und 2 alte Sterlingen in Erbpacht.
Datum a. a. n. d. millesimo CCC mo quadragesimo secundo in die beati Urbani episcopi.

34. 1343 Mai 12.
Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Johannes gen. Winskauff dem Jacob gen. Hoeut zu einer Rente von 3 Sol. Sittarder Währung, wie sie beim Brodkauf und-verkauf Gäng und Gäbe ist, aus seinem Hof gelegen auf der Wiese nahe beim Wege nach Millen.
Datum a. a. d. millesimo CCC mo XL mo tercio in vigilia beati Servacii Episcopi.

35. 1344 Juni 26.
Notarielle Beurkundung, dasz Ida verwaiste Tochter Tules gen. Witsenderse Heinrich Tula und Katharina Laien der Lütticher Diözese, dem Dechanten und Kapitel von St. Peter in Sittard aus einem Hause in der Umgebung des Markts daselsbt zu einer Rente von 1 Mark obligirt sind
Zeugen: Johannes gen. von Iwetot von Eyke, Geistlicher der Lütticher Diözese.
Johann gen. Wammuyssstichet von Sittard. — Acta sunt hec in domo habitationis domini Gerardi de Boittersoim dicte ecclesie de Sittard canonici ac cantoris. Anno dominici incarnationis millesimo trecentesimo quadragesimo quarto indictione XIIa, mensis Junii, die vicesima sexta.

36. (4) 1345 Nov. 3.
Vor den Schöffen von Sittard bekennt Lambert Zimmermann in Echt dem Goswin gen. Rufus, Knappen von Broich, für einen halben Bonner Lands beim Kreuzberg 5 Malter Erbpachtsroggen zu schulden.
Datum a. a. n. d. MCCC quadragesimo quinto, mensis novembris die tertia.

Schöffensiegel.

37. 1346 April 17.
Vor den Sittarder Schöffen bekennt Ida Wittwe Heinrichs

genannt Pijls Fischer, dasz sie gegen das Petersstift sich zur Zahlung einer Rente von 6 brab. Sol. 2 Kapaunen und einer Kurmäde haftend auf einem Acker nicht weit von der Immunität vorgenannter Kirche gelegen, und einem zweiten auf dem Weg an der Mühle zum Markt verpflichtet hat.

Datum anno a. nativitate domini millesimo trecentesimo quadragesimo quarto mensis Aprilis die septima decima.

38. 1347 Mai 18.

Johannes gen. Greve, Sohn des verstorbenen Hermann gen. Keittens, Bürger von Sittard, obligirt sich dem Kaplan an der Peterskirche, Johann von Ophoven, zu einer Rente von ½ Mark stehend auf seinem Garten zu Nederhoven.

Datum a. a. n. d. Mo. CCCXL septimo in crastino octave ascensionis Jesu Christi.

39. 1348 April 27.

Vor den Stittarder Schöffen obligirt sich Heinrich von Steyn dem Goeden Cultens Sohn zu 1 Mark Rente aus seinem Hof gelegen vor den Limburger Pforte.

Gescreven int jaer ons heren dusent dryhondert acht end veirtich des sondages nae paesschen.

40. 1348 Dez. 21.

Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Johannes Simpe dem Heinrich Biscop zu 22 Schellingen Rente auf Haus und Hof zu Ophoven.

Gegeven int jaer ons heren dusent dryhondert acht ende veirtich op Sinte Thomas dach des Apostels.

41. 1349 April 28

Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Winand, Schwiegersohn Dietrichs gen. Leinons, dem Johannes gen. Preuthe Pelzmacher zu 7 Sol. Rente auf Haus und Garten gegenuber der Mühle.

Actum et datum a. d. millesimo trecentesimo quadragesimo nono die tertia post festum Marchi ewangeliste.

42. 1349 Juni 25.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Gondert Sceyfart zu 14 Schillingen Rente auf der Hälfte von Blaesbalchs Gute gelegen auf dem Bavelt gegen Dietrich Lions.

Gescreven int jaer ons heren MCCC neghen end veertich des Donresdaghs nae Sinte Johans dach.

43. 1349 Nov. 11.
Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Goswin Vretkens dem Dietrich Libbrecht zu 3 Schillingen Rente auf ein Haus und Hof gelegen bei Goders Gut von der Viehweide
Gescreven int jaer ons heren dusent dryhondert neghen end viertich op Sinte Martens dach.

44. 1350 März 1.
Vor den Sittarder Schöffen obligirt sich Johann Maes dem Johann Coke zu einer Rente von 6 Schillingen auf 2 Höfen gelegen an der Viehweide.
Gescreven int jaer ons heren dusent drijhondert end vijftich des mannendages na den sondach als men singht Oculi.

45. 1350 Mai 19.
Notarielles Instrument, wonach Adelheid von Haysittard und ihr nächster Erbe, Sohn ihres verstorbenen Bruders, Kanonichs Hermann Stijch, in Erfülling des letzten Willens desselben zu seinem beständigen Jahrgedächtnisz zu Handen Otto's von Hagen Dechanten und Dietrichs Dobbelstein, Cantor, Heinrichs, Scholasticus und Heinrichs von Montfort, Kanonichen der St. Peterskirche in Sittard, im Namen ihres Kapitels, ferner der Schöffen von S. Gottfried's von Cothen und Winands einst Schwiegersohn der Dame Adelheid eine Rente von 7 Sol. ubertragen.
D. a. millesimo tricentesimo, quinquagesimo, indictione tercia, mensis Marcii die nona.

46. 1350 Juni 15.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Meister Lambrecht Zimmermann dem Scholaster Heinrich Symons zu einer Rente von 15 alten Groschen aus Haus und Hof vor dem Limburger Tor.
Gescreven int joer ons heren dusent dryhondert end vijff vijfftich op sinte Vijts dach.

47. (5) 1352 Nov. 29.
Vor den Sittarder Schöffen verplichtet Johann Hit sich, dem Petersstift zu einer Rente von $6\frac{1}{2}$ Viertel und $\frac{1}{2}$ Viertel eines $\frac{1}{2}$ Sittarder Maszes aus 3 Sillen Landes.
Gegheven int jaer ons heren dusent drie hondert twe ende vijftich op sinte Andrys avende.

48. 1352 Jan. 13 (*lees*: Okt. 1).
Vor den Schöffen von Sittard giebt Johann Machdels Sohn der Katharina Stepers einen Morgen Land bei Tuters Hof um eine Mark in Erbpacht.
Gegeven int jaer ons heren dusent drijhondert drije end vijfftich op sente Remeysdach.

49. 1353 Mai 1.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Mathijs der Bäcker zu Gunsten Arnt Simons zu einer Rente von 5 alten Groschen auf seinem Hof zwischen den 2 Stegen, da man geht nach Ophoven.
Gescreven int jaer ons heren dusent dryhondert drie end vijfftich op ons heren opvarts avonde.

50. (6) 1353 Juni 30.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann Greve dem Johann Goedschewout gegenüber zu einer Rente aus einem halben Haus zu Sittard mit Einwilligung des Lehnsherrn Hermann von Aachen.
Gescreven im jaer ons heren dusent drie hondert drie ende vijftich des andern daghes na sinte Petersdach ende sinte Paulus, der apostelen.
Schöffensiegel.

51. 1353 Sept. 8.
Vor dem Richter und den Schöffen von Nieuwstad trägt Johannes gen. Moervelt, Bürger von Süstern, Nese Stunder ½ Bonner Land auf, gegenuber der Mühle von Kaitzbach,
Datum a. a. n. d. millesimo CCCmo quinquagesimo tercio, octava die mensis Septembris.

52. (7) 1353 Nov. 24.
Vor den Sittarder Schöffen verplichtet sich Gerhard Indesteghe zu Gunsten Johanns von dem Altenmarkt zu einer Mark Rente auf seinem Haus und Hof gelegen vor Löwenberg auf der Bach.
Gescreven im jaer ons heren dusent drie hondert drie end vijfftich op sinte Katherine avende.

53. (8) 1534 Juni 30.
Transsumpt einer Beurkundung, durch den Dechanten und das Kapitel von St. Peter in Sittard, dasz sie dem Rector an

der Kirche zu Süstersehl einen Acker mit zubehör in der Nähe der Mühle daselbst zu 6 Malder Roggen in Erbpacht gegeben haben 1344, 6 Juni.

Zeugen: Wilhelm gen. thelonarius.
Johann von Ophoven.
Etzelbert, Investirter der Kirche von Sittard.
Heribert von Aachen } Kapläne.
Nikolaus gen. von Hospital }

Acta fuere hec Sittert in choro dominorum predictorum-Anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto, indictione septima mense Junii die ultima hora vesperaria,

Signet und Underschrift des Notars.

54. 1355 Febr. 28.

Vor den Sittarder Schöffen bekennen Adelheid Ansems von Hagsittard und ihre Kinder Anna, Lise, Gutte und Christian den Jungfrauen vom Convent und Gotteshaus zu Roermonde vom Cisterzienserorde, geheiszen Grauorden von S. Benedict zu einer Rente von 26 alten Groschen oder den Wert dafür, stehend auf einem Haus und Hof mit Zubehör am alten Markt zu Sittard verpflichtet zu sein.

Gegeven in den jaren ons heren, dusent dryhondert vijff ind vijfftich des Saterdags nae Invocavit.

55. 1355 Nov. 25.

Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Anna, Rütgers Weib dem Johann, Herrn Heinrichs Sohn, eine Rente von 4 alten Groschen auf 1½ Sillen Lands.

Geven int jaer ons heren dusent drij hondert vijff end vijfftich op sinte Katherinen dach.

56. 1356 April 13.

Notarielles Instrument über eine Schenkung des Egidius genannt den Rode, Knappe, von 5 Malter Roggen Rente zum Zweck des Jahrgedächtenisses seiner Eltern und seiner selbst, an die Peterskirche in Sittard, in deren Auftrag Heinrich, Sohn des verstorbenen Heynrich Sijmon, Scholasticus und Michael von Solt Thesaurarius und Kanonichen sie in Empfang nehmen.

Zeugen: Johann, gen. Plattel von Vught Priester.
Crumfoit von Hagen Knappe des gen. Egidius.
Johann von Boexen.

Acta fuerunt hec in opido de Sittard.

Datum a. a. n. d. millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, indictione nona mensis Aprilis, die tredecima.

57. 1356 Dez. 20.
Notarielles Instrument, wonach Adelheid Fischer zu ihrem beständigem Jahrgedächtnis dem Dechanten und Kapitel von St. Peter in Sittard eine Rente von 4 Malter Roggen und 3 Obolen Sittarder Währung vermacht.
Zeugen: Johann von Ophoven. } Kapläne.
Heinrich von Aachen. }
Acta fuerunt hec in choro dictorum dominorum retro Johannis altare.
D. a. a. n. d. millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto indictione nona, mensis decembris die vero vicesemo.

58. 1357 März 13.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Peter Killen, Sohn von Were, dem Wilhelm von der Strijpen einen alten Schild Rente auf einem Hof und einem Stück von einem zweiten Hof daselbst.
Gegeven int jaer ons heren dusent drijhondert seven end vijfftich des maenendages nae den Sondach Oculi.

1381 Juni 7.
Johann von Were Peters Sohn von Hagsittard überträgt vorstehende Schuldbrief auf das Peterstift.
Gegeven int joer ons heren, dusent drijhondert eyn end tachtendich des vrijdages in die penxtheilge dage.

59. 1357 März 31.
Notarielle Beurkundung, dasz Wilhelm, gen. Barthoven sich zur Zahlung voor 7 lütticher, 6 brabanter Denaren und 3 Kurmäden jährlich von seinen Gütern bei Hannenvauden und Prentsvauden gegen das Petersstift verpflichtet.
Zeugen: Utz Hermann Barbyer, Christian von Parijs.
Acta fuerunt hec in armario dicte ecclesie de Sittard quod est locus capitularius prefatorum dominorum.
D. a. a. d. millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo, indictione decima mensi marcii die ultima.

60. 1357 Juni 29.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann Hausmann dem Schmiedenmeister Otto von Steyn zu einer Rente von 1 Malter Roggen auf seinem Hause mit der Hofstatt.
Gegeven int jaer ons heren dusent drijhondert seven end vijfftich des donresdages nae sinte Johansdach baptiste te miedsoemer.

61. 1357 Nov. 30 (lees 29).
Vor dem Richter und den Schöffen von Born giebt Ruth Gobels Sohn von Sout, dem Heinrich von Curinghen ein Bonner Ackerlands oherhalb Güttekoven im Gericht von Born um $8^1/_2$ Malter Roggen in Erbpacht.
Die gegheven was int jaer ons heren dusent driehondert seven end vijfftich op sint Andries aevende des Aposteli.

62. 1539 Okt. 10.
Notariats instrument, wonach Nikolaus in de Vyntge zu Gunsten des Petersstift in Sittard sich zu einer Rente von $^1/_2$ Mark aus seinem Garten in der Nähe des Ufers ebendaselbst verpflichtet.
Zeugen: Johannes von Stocheym } Priester und
Heinrich Barbijer } Kapläne.
D. a. d. millesimo trecentesimo quinquagesimo nono indictione duodecima mensis Octobris die decima.

63. 1359 Nov. 30.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Gijse Heinrich und Hermann Barchov zu einer Rente von 8 Malter Roggen aus 3 Sillen Lands zu Gunsten Johanns Onters.
Gegeven int jaer ons heren dusent driehondert noegen ind vijftich up Sint Andries dach.

64. 1360 Jan. 13 (*lees*: Okt. 1).
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Lemmen Proyts Sohn gegen Katharina Heinrich Tochter zu $^1/_2$ Goldschild Rente aus einem halben Häuschen gelegen am nächsten Johann von Gangelt.
Gegeven int jaer ons heren dusent drijhondert end sestich op sinte Remeysdach.

65. (9) 1360 April 1.
Notarielle Beurkundung, dasz Johannes gen. Sohn der Trude dem Petersstift in Sittard 4 alte Groschen Rente aus seinem Garten zu Ophoven schulde.
Zeugen: Herr. Heinrich gen. von Aachen, Priester.
Peter gen. Pijpken von Echt Cleriker und Rektor der Schule der Stadt Sittard.
Walter gen. Kneckel } Laien.
Gottfried Renen }
D. a. d. millesimo trecentesimo sexagesimo indictione tredecima mensi aprilis die prima.
Signet und Unterschift des Notars.

66/67. 1360 April 12.
Notarielle Beurkundung. dasz der Steinmetz Walter gen. Knöckel dem Petersstift in Sittard eine Rente von 5. Sol. und 18 Den. auf seinem Garten ebendaselbst schnlde.
Zeugen: H. Heinrich gen. von Aachen, Priester,
Nicolaus Matricularius von der St. Peterskirche.
Acta sunt hec in domo claustrali ecclesie predicte prope civitatem.
D. a. d. millesimo trecentesimo sexagesimo indictione tredecima mense aprilis die duodecima.

68. 1360 April 13.
Notariatsact, wonach Elisabeth Wittwe des Jacobs Kopf, Fischer, und ihre Kinder dem Petersstift in S. zu $2^1/_2$ Malter Korn, Rente aus einer Sille Ackerlands. in der Limburger Diözese neben dem Utrechter Weg (1) an der Seite gelegen verpflichtet ist.
Zeugen: Johann de molendino, Lehnsherr des Unterpfands.
Acta fuerunt hec in domo paganorum opidi sittrensis iuxta locum quo solitum est vendere pellicia.
D. a. d. millesimo trecentesimo sexagesimo indictione tredecima secundum quod stabitur de usu et consuetudine civitatis et dyocesis leodiensis, mense Aprilis die decima tercia.

69. 1363 Jan. 15.
Vor den Sittarder Schöffen verzichten Heinrich von Aachen, Kaplan in der Peterskirche, auf der einen Seite, und Johann Philipps, Sohn des Lorenz Flicks und seine Hausfrau Aret Goedschewant, und Johann sein Sohn auf der andern Seite, auf alle gegenseitigen Forderungen aus der Nachlaszenschaft der Lise Tochter Johann Goedscherwants.
Geven int jaer ons heren MCCC end drije end sestich des Sondaghes vour sinte Anthonijsdach.

70. 1363 Nov. 30.
Vor den Schöffen von Sittard giebt Cloess von der Porsten dem Wilhelm von der Cannern ein Haus mit Hofstatt gelegen auf dem Wall mit seinem Zubehör in Erbpacht.
Gegeven int joer unss heren dusent driehondert drije ind sechtich up sijnt Andriesdach.

---

(1) Met Diözese is wel «Pfarrei» bedoeld, een Limburger Diocees bestaat niet in deze streken en of de weg naar Utrecht bedoeld is zou ik niet durven beweren. Misschien Trichter of Maastrichter weg en wel niet de tegenwoordige dan. Er zal in het Latijnsch charter Traiectensis staan. dat ook Maastrichter beteekent.

71. 1365 Sept. 12.
Notarielles Instrument, wonach, Tilmann van Solt, Kanonich in der St. Peterskirche in Sittard. dem Dechanten und kapitel desselben eine Rente von 3 Goldgulden auf seinem Hause schuldet.
Zeugen: Gerhard von Os, Investirter der Kirche von Oermunde, Mathias von Nieuwstad, Johannes gen. Hunen Clerikus der Lütticher Diözese.
D. a. millesimo trecentesimo sexagesimo quinto, indictione tercia, mensis Septembris, die duodecima.

72. 1366 Sept. 9.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Dietrich Zimmermann von Leydenbroich zu einer Rente von 2½ Malter Roggen aus 3½ Sillen Lands gelegen am Scheilberg zu Gunsten Johann Mesbachs.
Gegeven int jaer ons heren dusent driehondert ses ende sestich des andern dages nae onss vrouwe dach nativitatis.

73. 1367 März 20.
Notarielles Instrument, wodurch Johann Mesbach und Gottfried gen. Buyck obenstehende Grundrente an das Peterssstift zum Zweck ihres Jahrgedächtnisses verschenken.
Zeugen: Wilhelm von Swalmen, Kanonich der Lütticher Kreuzkirche,
Heinrich von Steyn, Cleriker der Lütticher Diözese.
Acta fuerunt hec apud Zittard in domo inhabitationis venerabilis domini Wilhelmi de Busche decani prescripti.
D. a. millesimo trecentesimo sexagesimo septimo indictione quinta, mensis Martii octava die vicesima.

74. (10) 1369 Febr. 12.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich der Schwertfeger Henken gegen Goswin Sohn von der Bille zu einer Rente von 2 gulden aus seinem Hause zu S.
Ghegheven int jaer ons heren dusent drihondert neghen en tsestich des twelffden daegs in die Spurkel.

75. 1369 Aug. 31.
Dechant und Kapitel der St. Peterskirche in Sittard bezeugen, dasz Dietrich Fischer der Jungfrau Margarethe von dem Berghe zu einer Erbrente von 9 alten Groschen aus einer Hofstatt gelegen in der Nähe des Altenmarkts verpflichtet ist.
Gegeven int jaer ons heren dusent driehondert neghen ende sestich op sinte Gieligen avende.

76. 1369 Nov. 25.
Vor Arnold, Herrn von Steyn, seinen Lehnsmannen Johann von Brucken und Johann von Bachoven verpflichtet sich Heinrich von Limburg Sohn Dietrichs von dem Vestghe zu 3 Malter Roggen Rente aus seiner Hofroide mit Haus und dem Land vor dem Hof gelegen an dem Weg von Sittard nach Born zu Gunsten des Dechanten und Kapitel von St. Peter.
Gegeven int jaer ons heren dusent drijhondert neghen end sestich op sinte Katherinen dach.

77. 1370 Nov. 16.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heinrich Ruussghen gegen Arnt, Heinrich Simons Sohn, zu einer Rente von 4 Malter Korn auf seinem Haus und Hofstatt gelegen mit ihrem Zubehör zu Brochsittard an der Viehweide.
Gegheven int joer ons heren dusent driehondert ende tseventich des Saterdachs nae sint Merten dachs in den wenter.

78. 1371 März 2.
Vor den Schöffen der Dingbank von Oersbeck verkauft Johann Saidmoen von Weyre, Ritter, mit Willen und Consent seiner mundigen Kinder dem Petersstift zu Sittard 1½ Bonner Land Eigenguts gelegen zu Anstenrode.
Gegeven int jaer ons heren dusent driehondert eyn ende seventich op den Sondach Reminiscere.

79. 1371 Marz. 31.
Vor Arnold, Herrn von Steyn, und seinen Getreuen, Schultheisz und Schöffen jener Stadt verpflichtet sich Heinrich und Arnold Wuyst gegen die Commissare des Dechanten und Kapitels von St. Peter in Sittard, Johann von den Houte, Investirten der Kirche von Wantbucht (?) und Kanonich von St. Peter, und Leon von Beggel, Kanonich und Cantor in derselben Kirche, zu einer Rente von 3 Malter Roggen, haftend auf seinem ganzen Erb und Gut, bestehend in einer Anzahl Morgen Ackerlands in und um Steyn.
Datum anno a nativitate domini millesimo trecentesimo septuagesimo primo. Feria secunda post Annunciationem beate et gloriose virginis Marie.

80. 1371 Juli 20.
Johann von Mit bezahlt eine Rechnung des Dechanten und Kapitels von St. Peter in Sittard für das Jahrgedächtnis seines Bruders Tilman.
Gegeven in ten joer onss heren dusent drijhondert eyn und seventich des Sondachs voir synte Marien Magdalenen dach.

81. 1374 April 23.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Peter Pluymper zu Gunsten Metten Ros zu einer Rente von 8 Schillingen stehend auf seinem Hof gelegen auszerhalb Sittard auf dem Bavelt.
Gegeven in den joeren ons heren dusentich drijhondertich vur end seventich op sint Georgius dach in den maent Aprille.

82. 1375 Jan. 18.
Vor den Sittarder Schöffen verplichtet sich Goedken geh. Sirendemeel gegen Heinrich Penoe zu 1 Mark Rente auf seinem Gute worauf er wohnt in der St. Slatsstrasze (?) zu Sittard.
Gegeven in den jaer ons heren dusent drijhondert vijff ind seventich des andern dags noe sijnt Anthonis dach des heilgen confessoris.

83. 1376 Juni 5.
Konrad von Sconevoerst, Knappe, Herr von Elslo, bezeugt in Gegenwart seiner Mannen, Johann Vriedericks seines Sohnes und Johann geh. Bongart von Sittard, dasz Johann geh. Vaert von Oppeleen sich zu einer Rente von 15 alten Groschen, auf seine Hofstatt, haltend ein halb Bonner Land, zu Münsterglehn an der Viehweide gelegen, zu Gunsten seines getreuen Mannes Gerhard von dem Altenmarkt verpflichtet.
Gegeven in den joer ons heren dae men screyff dusend dryhondert sesse end twentich des vijfden dages in den Bramaende.

84. 1376 Dec 13.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Nese Wäubens dem Heilwig Steymantz eine Rente von $3^{1}/_{2}$ Malter Roggen stehend auf $1^{1}/_{2}$ Sille Landes.
Gegeven da men schreiff dusent drijhondert sees ind seventich up synt Lucien dach der heilgen Jouffvrouwen.

85. 1377 Okt. 31.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Heinrich geh. Tedem Arnolt dem Oeslinger eine Rente von 2 Gulden, Münze der Könige von Böhmen, oder von Ungarn, oder die Gäng und Gäbe ist zu Sittard, stehend auf Haus und Hof und Hofgerade vor dem Löwenberger Tor bei dem Put.
Gegeven in den joer ons heren dusent drijhondert seven ent seventich, in vigilia omnium sanctorum.

86. (11) 1379 Marz 12.
Johann Nesch, Theesson und Reynken Ghielen Sohn von

Hagsittard beurkunden vor dem Vogt von Valkenbergh, dem Schultheisen Hermann und den Schöffen zu Sittard, zu Gunsten des Petersstift auf ein Haus am Markt daselbst sich zu einer Rente von 8 alten Groschen verpflichtet zu haben.

Gegeven int joer ons heren dusent drijhondert negen end tseventich, op sent Gregoriusdach de komt in den Meert.

Siegel des Vogts Rykaut von Falkenburg und Heinrich vom Berge noch erhalten.

87. 1382 Jan. 11.

Vor den Sittarder Schöffen nimmt Dietrich auf der Brugghe von Dietrich, Annen Sohn, einen Hof gelegen am Steinwegen vor dem Limburger Tor um 3/4 Gulden in Erbpacht.

Gegeven in den joer ons heren dusent drijhondert twee end achtentich des eilfden dages in den moend Januarius.

88. 1383 April 1.

Dechant und Kapitel der Kirche St. Marien in Maastricht, Lütticher Diözese, verschreibt dem St. Peterstift in Sittard 2 Groschen alter Münze von Tournay Rente, wozu ihnen Johannes von Loer, Knappe, und Heylwig Steynmans von wegen 6 Bonner Ackerlands auf dem Gebiet von Sittard obligirt gewesen sind.

Datum anno nativitatis domini millesimo trecentissimo octuagesimo tercio mensis Aprilis die prima.

89. 1385 Juli 22.

Vor den Sittarder Schöffen uberträgt Jungfrau Katharine, Herrn Johann Scudeions Tochter von Weren Ritters, 40 Pfennige Rente, auf 5 1/2 Bonner und 55 Roden Lands stehend, dem St. Petersstift.

Gegeven ynden jairen unss heren duysent dryhondert vijff endt achtendich up sente Marien Magdalenen dach.

90. 1385 Sept. 6.

Johann von Weren, Schudeions Sohn, verkauft dem Petersstift in Sittard 5 1/2 Bonner und 55 Roden Lands Eigenguts in 4 Stücken gelegen 1. auf dem Schalberch; 2. am Lande Peters Kunden von Hagsittard; 3. am Lande Peters; 4. am Weren Weg.

Gegeven ijn dat jair unss heren duysent drijhondert octuagesimo quinto, sexta die mensis Septembris.

91. 1388 April 7.

Servatius von Mulken und Johannes von Hirsch, Schöffen von Utrecht (*lees* Maastricht bekunden, dasz Florentius von Vinea, Sohn Gottfrieds von Vinea, einst Schöffen der Stadt Utrecht (*lees* Maastricht), in Erfüllung des letzten Willens seiner Mutter, der Dame Anna von der Hagen, zu deren beständigen Jahrgedächtnisz in der Peterskirche zu Sittard eine Rente von 6 Sol. daselbst gestiftet habe.

Datum anno a nativitate domini millesimo CCC mo octuagesimo octavo mensis Aprilis die septima.

92. 1390 März 20.
Vor den Sittarder Schöffen geben der Dechant und das Kapitel von St. Peter dem Goswin Johannes Gerijths Sohn 3 Sillen Land Eigenguts gelegen in dem Bavelde hinter dem Gut desselben und vor des Herrn von Born um 9 Malter Roggen in Erbpacht.
Gegeven in den joeren ons heren dusent drijhondert ind nugentich des Sondaghs vour unss vrouwen dach Annunciatio.

93. 1390 Märtz 20.
Dechant und Kapitel von St. Peter bekunden ihrerseits das selbe.
Gegeven in den joer unss heren dusent drijhondert ende noegentich des sondags vur onsser liewer frouwen dach Annunciatio.

94. (12) 1390 Sept. 15.
Vor den Schöffen von Sittard verschreibt Dietrich Olden Sohn, ihr Mitbürger, dem Helwig Steynmanss 3 französicher Groschen oder welche Geltung haben in Sittard, auf einer Sille Holz als Ackerland zu Brochsittard stehend.
Gegeven int jaer ons heren dusent driehondert end noegentich in den maent September vijfteyn daghe.
Schöffensiegel.

95. 1391 April 3.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Ditken Karis Sohn von Rick, ihr Mitbürger, der Beghinen Lisen Schorn eine Rente von 16 Schillingen haftend auf einem Haus am Markt in Sittard.
Gegeven int joer ontz heren dusent dryhondert ind eyn end niegentich, in den moent Aprilis des derden dags.

96. 1393 Febr. 2.
Dietrich von Anstenrode nimmt ein Bonner Land und 3 Roden, gelegen im Homerten Felde, und 1/2 Bonner weniger 18 Roden, gelegen an dem Stuhl, von dem Peterstift auf 12 Jahre in Pacht gegen 12 Malder Roggen jährlich.
D. int joer ons heren duisent drehondert drij ind neughentich op ons vrauwen dach Purificationis.

97. 1394 Juli 14.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Andreas geh.

Wagghe gegen Johannes geh. Guent zu 5 alten Groschen Rente auf 1/2 Silte Hof auf dem gemeinen Wege gegen die Vautbrücke gelegen.

Gegeven int jaer ons heren MCCC XCIIII in den maent Julius des XIIII dachs.

98. 1395 Febr. 6.

Vor den Schöffen von Süstersehl verpflichtet sich Dietrich Maisel von Herkenroy dem Petersstift zu Sittard zu Nutz der Brüderschaft zu 4 Sümmer guten Pachtsroggen auf 2 Morgen Ackerlands hinter Wilhelms Hof gelegen.

Gegeven im joir ons heren dusent dryhondert vijf end negentich in den moend februario des sesden dachs.

99. 1400 Mai 21.

Johann, Junggraf von Salm. Herr von Born ùnd Sittard. bestätigt dem Gotteshaus und Kanonichen, dem Dechanten und gemeinen Kapitel von Sittard alle Privilegien, Briefe Freiheiten und Confirmationen, die ihnen von seinen Ahnen, den Herren von Valkenburg, Monjoie und Born, und auch von andern Herren, geistlichen oder weltlichen, erteilt worden sind.

Gegeven in den jaeren unss heren dusent vierhondert des eyn ind twintichsten dags, in den moent van dem Mey.

100. 1401 Juni 2.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Wilhelm Berben der Jungfrau Katharina zu 2 Mark Rente auf seinem Hause in der Limburgerstrasze.

Gegeven in den joeren onss heren dusent vierhondert ind eyn des andern dags in Junio den men heisscht Bramont.

101. 1402 Febr. 1.

Heinrich von Holfft, Kanonich zu Sittard, vermacht der Kirch daselbst zum Zweck zweier Festfeieren ein Summe von 80 oberländischen rheinischen Gulden.

Gegeven in den jaeren onss heren dusent vierhondert ind twee joer op onsser vrouwe avent Purificatio.

102. 1402 Febr. 14.

Vor den Schöffen der Dingbank von Schinnen nimmt ihr Mitschöffen Mathias von Wouffhangen von dem Petersstift zu Sittard ein Stück Land zu Schinnen um 10 Malter Roggen in Erbpacht.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind twe des XIIII dags ffebruarii.

103. (13) 1402 Juni 2.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Wilken Berben gegen die Frau Leene zu 2 Mark Rente auf sein Haus in der Limburger Strasze.
In den jaeren ons heren dusent vierhondert ind eyn des andern daigs in Junio den men heyst Braemaent.

104. 1420 Aug. 20.
Vor den Schöffen der Dingbank von Brunssum verschreibt Hermann Duonre dem Mönch Peter von Scheinfeld, Kanonich zu Sittard, eine Rente von 2 Malter Korn auf ein Bonner Ackerland, gelegen am Zavell, $1^1/_2$ Sille Lands, gelegen an der Getzenroder Brucke, und den Zehnten von 2 Bonner Land gelegen an der Eulen. (?)
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind twe des twijntichsten daiges Augusti.

105. (14) 1402, Sept. 21.
Vor den Schöffen von Sittard verschreibt Heinrich Andreas, ihr Mitschöffen, dem Priester Jacob Mees von Jaebeke eine Rente von $6^1/_4$ Malter Roggen auf 2 Bonner Landes hinter dem Dorf Hagsittard.
Gegeven in den jaeren ons heren dusend vierhundert ind twee des XXI daighes mensis Septembris.

106. 1402 Sept. 28.
Vor dem Richter und den Schöffen von Born nimmt Peter Hoeck von Born von dem Petersstift in Sittard ein Stück Lands gelegen bei den Honnehofener Ländern, $1^1/_2$ Vrecht 15 Roden betragend um 3 Malter Roggen Erbpacht.
Gegeven int jaer na der gebuert ons heren da men scheyff, dusent vierhondert end twe ende vijfftich op sinte Michiels avent des heylgen engels.

107. 1403 Juni 11.
Vor den Schöffen von Oersbeck verpflichtet sich Reynken in ghen Roet gegen Goesken der Billen Sohn zu 3 Malter Roggen Rente auf einem Stück Land gelegen in ghen Roet.
Gegheven int jaer ons heren dusent driehondert neghen end vijfftich des Mariendages (*lees*: Maendages) voer des heyligen sacramentsdach.
Oersbecker Schöffenbrief vom selben Datum, wonach der Priester Wilhelm Goswin diese von seinen Eltern herrührende Obligation an das Petersstift uberträgt.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent CCCC end drije des XIII dags Julii.

108. 1403 Aug. 4. (1)

Mattheus von Haaren, Vogt und Statthalter des Herzogs Reinold von Jülich und Geldern etc in Born und Sittard, thut Kund, dasz vor ihm und seinen Lehnsmannen Goswin Spede von Ryetersbecke und Johannes Paul von Sittard der Wilhelm Brauer von Sittard von Arnold Dobbelsteyn, Kanonich von St. Peter in Sittard 5 Bonner Lands in einem Stück gelegen boven Schalwin um 3 Malter Roggen in Erbpacht genommen hat.

Datum a. d. millesimo CCCC mo tercio mense Augusti die quarta.

Arnold von Dobbelstein uberträgt vorst. Obligation dem St. Petersstift.

Datum anno domini millesimo CCCC sexto mensis Novembris die tercia.

109. 1444 Febr. 21. (2)

Dechant und Kapitel von Sittard bringen auf Befehl, mit Wissen und Willen ihres hochgebornen Herrn Friedrichs, Grafen zu Moers und zu Saarwerden, ihren Zwist mit der Aebtissin und gemeinen Convent zu Süstern über Erbzinsen, Kapaunen und Kurmäden zum Austrag.

Gegeven in den jairen unns heren duysent vier hondert ind vier ind viertich, op sent Peters avent ad Cathedram.

110. 1404 Febr. 25.

Vor den Limburger (*Limbrichter*) Schöffen, nimmt Gerhard Ruwolt und Katharina, seine Frau, vom Priester Johann von der Woegen eine Hofstatt gelegen zu Eynenkusen um 2 gute alte Groschen tornose in Erbpacht.

Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert end vier joer op sint Mathijs dach des heilgen apostels.

111. 1404 April.

Heinrich Kurscken, Sohn von Beeck, quittirt über eine Schuld des Petersstifts in Sittard, resultirend aus 2 Bonner Lands mit Zubehör gelegen bei Münsterglehn, zu Lehen gehend von der Herrlichkeit zu Elsloe,

Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert end veir des sevenden dages in den moent April.

---

(1) Dit charter behoorde te staan op den datum der transfix 1406 November 3.

(2) Dit charter behoorde later te volgen.

112 1404 Juni 11.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Arnold Adelhards Sohn von Ophoven in der Loerestrasse zu Gunsten Mechtilde Mesbachs zu 2 Mark Rente auf seinem Haus daselbst.
Gegeven in den jaeren ons heren dusend vierhondert ind vier des XI dages mensis Junii.

113. 1404 Sept. 27.
Heinrich von Schärdenberg, Amtmann, Stadthalter und Bewahrer des Junkers Wilhelm von Breydroide, Herrn von Steyn und von der Meersweyde, bekundet dasz er ihm und 2 Lehnsleuten des Junkers Winrich von Steyn und Johann Seilwender, Heinrich Priepelt dem Petersstift für eine Schuld des unzureichend befundene Unterpfand um 1½ Morgen Land gelegen zu Meersen erhöhet hat.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert end vier des XXVII dages mensis Septembris.

114. 1405 Jan, 14 (1).
Hermann von Randenroide, Lehnsherr zu Schinnen, tut Kund, dasz in Gegenwart von 2 seiner Mannen, Arnold in die Gracht, und Wilhelm von de Wijer von Jaebeke, vor ihm bekannt hat Johann geh. Schilden dem Wilken Kulman zu einer Rente von ½ Mudde auf Haus und Hofstatt in dem Raume innerhalb der Hofespfähle gelegen zu Jaebeke verpflichtet zu sein.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind vijff des vijfftende dages Januarii.
Arnold Dobbelsteyn uberträgt obigen Transfixbrief auf das Petersstift in Sittard.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind sesse tertia die mensis Novembris.

115. 1405 März 3.
Vor dem Richter und Schöffen von Born giebt der Dechant und das Kapitel von Sittard dem Walter, dem Hasen von Illekoven 5 Bonner und 1 Vrecht Ackerlands auf 13 Jahre um 19 Malter Roggen jährlich in Pacht.
Gegeven int joer onss heren dusent vierhondert ende vijff des derden dachs in dem Meert.

116. 1406 Juni 8.
Reinold Herzog von Jülich etc. bekundet, dasz Reinold von Valckenburg, Herr von Born und Sittard, in seinem Testament

(1) Dit charter behoort te staan op den datum der tranfix 1406 November 3.

dem Dechanten und apitel und Kaplänen von St. Peter in Sittard 11 rhein. Guld. jährlich ausgesetzt hat wovon den Herzog 7 von seiner Herrlichkeit wegen zu Born, in mehere Renten zu Sittard und Brochsittard verteilt, zu zahlen übernimmt, sich dabei indessen die Einlösung zu 100 Gulden oder deren Wert vorbehält.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhundert end sesse des neesten dinxdaigs nae andacht des heiligen Pinxtdaigs.

Zeugen: De Ratsherren Gerhard von Vlodrop, Goswin Brente von Veernich. } Ritter.

117. 1406 Juni 10.

Matheus von Haaren, Stadthalter des Herzogs von Jülich und Geldern und Grafen von Zütphen, bekundet dasz in seiner und der beiden herzoglichen Lehnsleute Arnold Dobbelsteyn, Kanonich in Sittard, und Peter von Cortebach Gegenwart, Johan von der Mühlen dem Priester Johann Mesbach, Kaplan an derselben Kirche, sich zu 9 Malter Korn Rente von Seinem Haus. Hof und Mühle gelegen zu Ophoven von dem Herzog von Julich zu Lehen gehend, verpflichtet hat

Datum anno millessimo CCCC mo sexto mense Juni die decima.

118. 1407 März 16.

Mattheus von Haaren, Stadthalter und Lehenbewahrer zur Zeit in Born und Sittard und Zubehören, bezeugt, das Winrich von Wildroede geh. von Biesel, vohr ihm und 2 Lehensleuten, Heinrich von Langel, Kanonich und Peter von Cortebach, Schultheisz zu Sittard, sich dem Petersstift zu einer Rente von 9 Malter Korn verpflichtet hat, haftend auf seinem zu Brochsittard liegendem Gut, das von der Herrlichkeit Sittard zu Lehen geht.

Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end seven des sestienden daghes in den Maert.

119. 1407 Dez. 8.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Mechtild unmündige Nichte von Herman und Wilhelm Schmitz, dem Petersstift zu einer Rente von 8 alten Groschen der Munze des Königs von Frankreich, stehend auf ein Haus gen. Severinsgut in der Putstrasze.

Datum anno domini millessimo quadringentesimo septimo mense Decembris die octava.

120. 1408 Jan. 10.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Leonard Mesbach, Kanonich von St. Peter, zu 3 Malter Roggen Rente auf 1½ Sille Hofs zu Gunsten des Dechanten und Kapitels.

Gegeven in den joer onss heren dusent vierhondert acht inde vunfftich des teenden dags in Januario.

121. 1408 Jan. 13.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Lemgken Pesscht in der Putstrasze den Geschwistern Vranken, Metten und Truden eine Mark Rente aus seinem Hause daselbst.
Gegeven in den jaere ons heren dusent vierhondert end ach XIII dage im Januario.

122. 1408 Febr. 24.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Claes Loeff den Geschwistern Vranken, Metten und Truden 3 Mark Rente auf seinem Hause in der Putstrasze lastend.
Gegeven in den jare ons heren dusent vierhondert end acht XXIIII dage in Februario.

123/124. 1408 Mai 31.
Vor dem Richter und Schöffen von Süstern nehmen der Dechant und Kapitel von Sittard mit Engel Laerken aus Süstern einen Güteraustausch in und auszerhalb dieses Orts vor.
Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert ind acht des lesten dags von den Mey.

125. 1409 Okt. 30.
Johannes Buyke, Stadthalter und Bewahrer der Leben von Born und Sittard, von wegen und macht des Durchlauchtigen Herzorgs Reinalt von Jülich und Geldern etc. thut Kund, dasz, in Gegenwart seiner beiden Mannen Dietrich von Wildroede und Johannes Pauls von Sittard, erschienen ist Gieselbert von Valkenburg geh. Vurpijl und stiftete für sich und sein Weib Mechtild von Lunenbruch zum Jahrgedächtnisz $3^1/_2$ Sillen Ackerlands gelegen auf dem Collenberg.
Datum anno a nativitate domini millesimo CCCCmo nono mense Octobris die penultima.

126. 1411 Febr. 20.
Vor dem Bürgemeister und Schöffen von Sittard verpflichten sich die Meister und Mundbare Z.Z. des Gasthauses von Sittard zu einer Rente von 5 Malter Roggen aus $3^1/_2$ Sillen Acker gelegen in dem Bavelt, zu Gunsten des Kanonichs Huprecht von Berge und Katharine von Heysoen auf Lebenszeit den 5 Beghinen in deren Hause auf der Beghinenstrasze zu entrichten.
Gegeven int jaer unss heren duysent vierhondert end elff des XX dags in Februario.

127/128. 1411 Mai 18.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann von Heyden, ihr Mitschöffe gegen Jutten Goedartz Müllers Tochter zu 21 alten Groschen Rente aus seinem Hause und Hofstatt gelegen in der Putstrasze.
Gegeven int joer unss heren dusent vierhondert ind elff des achtienden dachs in den Mey.

129. 1411 Nov. 12.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Dietrich von Limburg (*Limbricht*) gegen das Petersstift zu 6 schillingen auf Haus und Hof der Kölnstrasze.
Gegeven in den joeren ons heren dusent vierhondert end eylff, twelff dage in Novembri.

130. 1412 Nov. 30.
Vor den Richter und Schöffen von Born verpflichtet sich der Priester und Kaplan Z. Z. an der Peterskirche, Dietrich von Steyn, Rektor des Altars der heil. Katharina und Barbara, gegen das Stift zu einer Rente von 2 Malter Roggen auf $4^1/_2$ Vrecht Land gelegen hinter dem Dorf von Buchten.
Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end twelve op Sinte Andries dach des heyligen aposteln.

131. 1414 Aug. 4.
Vor dem Richter und Schöffen von Born verpflichtet sich Lambrecht von der Roederburg von Illekoven gegen den Dechanten und Kapitel von Sittard zu einer Rente von 9 Malter Roggen von zu sammen 10 Sillen Ackerlands und seinem Haus und Hof in Illekoven.
Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end vertteen vier dage in Auchstmaent.

132. 1415 Februari 1.
Goswin von Berge, Ritter und Vogt des Landesherrn von Berg und Wassenberg, bezeugt, dasz vor ihm und den Schöffen von Born, Johannes von Campz, dem Petersstift von Sittard eine Rente von 1 brab. Mark, wovon 5 Denare gleich 4 achenern, guten und gesetzmäszigen gerechnet werden, stehend auf $2^1/_2$ Bonner Ackerland daselbst.
A. d. millesino C C C Co, quinto decimo, feria sexta post conversionem beati Pauli apostoli.

133. 1416 Jan. 28.
Arnold von der Meerweyden, Ritter, gibt dem Dechanten und

Kapitel von St. Peter in Sittard um Gotteswillen und als gerechten Almosen 7 Bonner Land liegend in der Herrlichkeit Limburg (Limbricht), um dafür jährlich zu ewigen Tagen 4 Vigilien und Messen zu celebriren in der Weise wie es bei Landherren und Ridderschaft in der vorgen. Kirche gewöhnlich ist.

Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end sesteen XXVIII daghe in Januario.

134. 1416 März 1.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Kursken geh. Tuyt gegen Arnold Erwen Cleck zu 1 Mark Rente auf seinem Haus und Hof gelegen zu Ophoven.

Datum, a. d. millesimo quadringentesimo XVImo mensis Marcii die prima.

135. 1416 Sept. 12.

Vor den Sittarder Schöffen giebt Lijss Dries, Dochter von dem Kyrckhoeff mit Willem Lenartz von Bingenroede als ihres Vormunds dem Arnolt Nijesteln einen Hof an der Loirstrasze in Erbpacht.

Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert ind seestien des XII dags in Septembri.

136. 1416 Dez. 20.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johannes Bruyke, ihr Mitbürger, gegen den Kanonich und Scholaster Clemens Bruyke an St. Peter in Sittard, zu einer Rente von 2 Malter Roggen auf seinen Hause in der Limburger (*Limbrichter*) strasze mit Scheuenen und Grund und Boden und allen Zubehör lastend.

Datum a. d. millesimo quadringentesimo decimo sexto, in vigilia beati Thome apostoli.

137. 1418 April 12.

Vor den Schöffen von Gangelt giebt das Petersstift dem Walwijn, Rutgers Sohn von Brunsroet, ein Hofroid und einen Morgen Ackerlands gelegen zu Creitroed um 4 Sittarder Malder Roggen in Erbpacht.

D. Int joer ons heren dusent vierhondert end achteen des twelfden daegs in Aprijl.

Schöffenbrief vom selben Datum, wodurch Walwijn vorgen. Hofroid dem Stift überträgt.

138. 1419 Jan. 24.

Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Johann van den Berg dem Petersstift eine Rente von 1 Malter Roggen auf einem halben

Bonner Acker gelegen hinter Ophoven auf dem Trichter Wege.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vier hondert end noygentien op Sint Pouwels avent conversio.

139. 1419 April 19.
Vor dem Richter und den Schöffen des Dingamts von Born verpflichtet sich Steven von Güttekoven dem Petersstift zu einer Rente von 8 Malter Roggen auf einem Hof Bachoven in der Pfarrei Güttekoven.

Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert end negentien des negentienden daeges in Aprili.

140. 1419 Mai 21.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Richard Gielen gegen Richard Steyn zu 2 rhein. Guld. Rente auf seinem Hause am Markt.
Gegeven in den joeren ons heren dusent vierhondert end noighen des XXI daechs in dem Mey.

141. 1419 Okt. 12.
Vor den Sittarder Schöffen nimmt Stein Pelser von dem Petersstift 5 Sillen Lands in 2 Stükken gelegen an der Breithagen und an dem Scheilberg um 9 Malter Roggen in Erbpacht.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert end negentien twelf daghe in Octobri.

142. 1420 Okt. 12.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Johann Koerk der Stroeder gegen Leonard benennt von Bingenroede zu 5 Mark Rente stehend auf seinem Haus und Hofstatt gelegen längs der Weende in der Nähe der Mühle.
Datum anno domini dusent vierhondert int twintich, XII dach in Oktobrie.

143. 1421.
Vor den Schöffen von Sittard verschreibt Goetze und Griet Pylysser den Kindern Damen Zeffens, Beerben und Nalen eine Rente von 7 Mark 6 Schillingen aus Haus und Hof gelegen zu Brochsittard.
Gegeven in den joer ons heren dusent vierhondert ende eyn ind twintich.

144. 1421 März 15.
Vor den Sittarder Schöffen setzen sich Albrecht, Pastor von Munsterglehn, und Johann von Geitsbach mit Willem und

Consent des Gotteshauses St Peter, über alle Besitzungen aus einander.
D. in den joer ons heren dusent vierhondert ende eyn int twintich vifteen dagen in den Meert.

145. 1421 Okt. 18.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann Winter Fleischhauers Sohn von Steyn gegen das Petersstift zu 7 alte Groschen tornois Rente auf ein Haus und Hof im Dorf Ophoven in der Nähe der Kirche.
Ghegeven in den jair ons heren dusent vierhondert ind eyn entwintich XVIII dage in Octobri.

146. 1422 Jan. 7.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann Walner natürlicher Sohn Heinrichs van den Berg, dem Dechanten und Kapitel von St. Peter zu 2 Kapaunen jährlich aus seinem Hause auf dem Altemarkt neben der Scholasterie. (1)
Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert ind tweentwijntich seven dage in Januario.

147. 1423 Febr. 1.
Marie von Dryele, Aebtissin und der gemeine Convent des Klosters von Unsern Frauen zu Roermonde Cisterzienser Ordens verschreiben dem Dechanten und Kapitel von St. Peter mehrere Erbrenten.
Gegeven int joer uns heren dusent vierhondert drij end twintich op onsser liewer frouwe avont Purificationis.

148. 1424 Mai 24.
Vor den Limburger (*Limbrichter*) Schöffen nimmt Heinrich geheiszen Buypse ihr Mitschöffe von Petersstift eine Sille Landes gelegen in der Herrlichkeit Limburg (*Limbricht*), bei Neeren, um 2 Malter und 1/4 Roggen Sittarder Maszes in Erbpacht.
Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end vier entwintich in profesto Urbani.

149. 1424 Nov. 30.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Paul Prunen, Kanonich von St. Peter, dem Stift zu einer Rente von 1 Malter

(1) De scholasterie bestaat nog; 't is het eenig overgebleven kapittelgebouw te Sittard, behoorend aan den WEd. Heer Cleven, een belangwekkend oud gebouw, dat restauratie verdient en vereischt. In de zaal ziet men o.a. in stukadoorswerk het wapen v. d. scholaster Hermannus Clercx uit 1679. Wij hadden onlangs gelegenheid het te bezichtigen.

Roggen aus dem niederen Teil eines Bohnengartens gelegen vor dem Löwenberger Tor an der Windmühlen.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind vier en twijntich op sinto Andries dach.

150. 1426 Mai 5.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Lambert Steyen geheiszen Dores von Overhoven und Gyrnan Dores gegen Mathias Storans, Kanonich an St. Peter in Sittard, zu 10 Malter Roggen Rente aus einer Sille Ackerlands um 30 Rode gelegen hinter dem Hof zu Oberhoven.

Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhundert end seesentwintich des vijffde daigs in den Meye. — Weitern Transporte.

151. 1426 Mai 17.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich ihr Mitschöffe Johann von Heyen, Goedert Alart und Johannes seine verwaiste Kinder, dem Petersstift zu einer Rente von 3 Malter Korn aus einem halben Bonner Acker hinter Lensterkamp.

Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert end ses entwintich seventeen daghe in Maye.

152. 1427 Juni 12.

Vor den Schöffen der Dingbank von Born verpflichtet sich Willem Johannes Sohn von Bachoven gegen den Kanonich Jacob Mees von Jaebeke zu einer Rente von 2 Malter Roggen aus seinem Haus und Hof zu Bachoven.

Gegeven im jaer ons heren dusent vyerhundert ende sevenentwintich des twelfden daichs in den Braemaendt.

153. 1428 Jan 8.

Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Griet Pylijsser von Brochsittard der Bruderschaft Unseren Frauen gegen eine Summe Geldes zu einer Rente von einem Malter Roggen aus ihrem Haus mit der Hofstatt gelegen zu Brochsittard.

Gegeven in den joren onss heren dusent vierhondert ind acht ind twintich acht dage in Januario.

154. 1428 Jan 10.

Vor dem Dechanten und Kapitel von St. Peter giebt Hartmann, Erbrector des St. Mariën-Magdalenen-Altars, mit ihrem Consent. Willem und Gutdünken dem Heinrich Schwertfeger einen dem vorgen. Altar gehörigen Hof, vor der Putporte auf den Weg nach Brochsittard gelegen, um 7¼ Malter Roggen in Erbpacht.

Gegeven in den jaeren onss heren dusent vierhondert acht ind twijntich, des teenden daigs in Januario.

155. 1428 Febr. 2.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Vilman Paternoster dem Peterastift zu ½ Mudde Roggen Rente aus 1½ Bonner Land, gelegen auf dem Trichter Wege hinter Sommershagen, 1½ Bonner gelegen oberhalb Sommershagen.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert ind acht entwintich op onser lieve vrouwen dag Purificationis.

156. 1429 (*lees:* 1420) Jan. 29.
Vor den Schöffen von Born nimmt Arnold Coenen Sohn von Bachoven ein Stück Acker gelegen zwischen den Kapitelsgütern von Sittard und der Wersaerbrücke, haltend 3½ Bonner, von Kanonich Jacob Mees Sohn von Jaebeke um 3 Malter Roggen in Erbpacht.
Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert end twintich des nueghenden twindischten dags in Januario.

157. 1429 April 3.
Vor den Borner Schöffen verpflichtet sich Peter Jaeger von Boexstel gegen das Petersstift zu 1 alten oberl. rhein. Gulden Rente unter Verpfändung einer Obligation von 1 Malter Roggen Sittarder Maszes und 2 Malter Triechter Maszes.
Gegeven int joer ons heren dusent vierhondert end neghen end twijntich des derden daeghs in den Aprille.

158. 1431 Nov. 30.
Vor den Schöffen des Dorfs und der Dingbank von Süsterselh verpflichtet sich Ergenik gegen Johannes Rossetäuscher zu Wehr zu einem Malter Roggen Rente aus seinem Haus und Hof zu Sustersehl.

159. 1436 Jan. 7.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet Katharine von Solt, Tochter des verstorbenen Herrn Corsekens von Solt, Kanonich von St. Peter, mit Willen und Consent Wilhelms von Solt, ihres Sohns, und ihrer 3 Schwiegersöhne als Vormunder ihrer Töchter, zu einer Rente von 3 Malter Roggen aus ½ Bonner Land gelegen hinter Overhoven zu Gunsten des Petersstifts.
Gegeven in den jaer onss heren dusent vijerhondert sessinderttich, seven daghe in Januario.

160. 1437 Nov. 30.
Vor dem Richter und Schöffen der Stadt Gangelt nimmt Lens Coenen Sohn von Tüddern ungefähr 7 Bonner Land gelegen zu Schleiden und dem Altar St. Georg gehörend, um 3 Malter und 1 Vant Roggen von dem Petersstift in Erbpacht.

Roggen aus dem niederen Teil eines Boh…
vor dem Löwenberger Tor an der Windmü…
Gegeven in den jaeren ons heren du…
vier en twijntich op sinto Andries dach.

150. 1426 Mai 5.
Vor den Sittarder Schöffen verpfl…
geheiszen Dores von Overhoven …
Mathias Storans, Kanonich an St …
Roggen Rente aus einer Sille A…
hinter dem Hof zu Oberhoven.
Gegeven in den jaer on…
seesentwintich des vijffde daig…

151. 1426 Mai 17.
Vor den Sittarder Sc…
Johann von Heyen, Ge… …und
Kinder, dem Peterssti…
einem halben Bonne…
Gegeven in den …
entwintich sevente… …t Coen der Schmiedt von
…of zu Bachoven und Kirchspiel
152. 1427 J… …ter Roggen Sittarder Maszes in
Vor den S…
Willem Joh… …n dusent vierhondert end tweend viertich
Jacob Meer… …ns in Aprili
aus seiner…
Gegeve… Okt. 18.
twintich… und Kapitel des Petersstift geben Heinrich auf
… ein halbes Haus mit dem Grunde in der Limburger
153 … Strasze um einen guten halben oberl. rhein
V… 7 Schillingen in Erbpacht.
Br… und Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert twe
S… en viertich achteen dage in Octobri.

164. 1442 Okt. 18.
Beurkundung der Sittarder Schöffen vorstehenden Pachtbriefs vom selben Datum.

165. 1443 Mai 3.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Corstgen Werer gegen Peter Bruynen von Süsterseehl zu 4 Malter Roggen Rente aus 1/2 Bonner groszen Hof gelegen auf dem Steinwege und 1 1/2 Sillen Land dahinter.
Gegeven in den jaeren unss heren dusent vierhondert drij ind viertich, des derden dags in dem Meije.

s Peterssstifts, ernennen auf die demütige
on Freialdenhoven, Rektor des Altars
Rektor Johannes Mesbach zum

entesimo quadragesimo tercio
baptiste.

n 1½ Bonner Lands,
ach Brochsittard,
um 21 Malter
und 3 Malter an

sent vierhondert dryind-
ori.

es Peterssstifts bekunden, dasz ihr lieber
hochgeborene Friedrich Graf zu Moers und
r des Lands von Born und Sittard, zu seinem
ern Seelenheil zu ewigen Gedächtnisz besonders
messen jährlich 300 oberl. rhein. Guld. ein Chormesz-
2 Leseröcke und eine Chorkappe von schwarzen
st ihnen vermacht hat, welch erstere sie in einer Rente
n 12 Malter Roggen anlegen, aus den Gütern, welche vormals Cramfort von der Hagen gehörten.

Gegeven in den jairen unss heren dusent vierhondert ind drijindviertzich upp sent Andries avent des heilgen apostels.

169. 1444 Febr. 21.

Irmgard von Putte von Gottes Gnaden Aebtissin und der Gemeine Convent zu Süstern bekunden, dasz ein Zwist mit dem Peterstift über Erbzinsen, Capaunen und Kurmäden, auf Befehl, mit Wissen und Willen des Grafen Friedrich zu Mörs und Saarwerden ausgetragen worden ist.

Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert ind vierindviertich up sijnte Peters avent ad Cathedram.

170. 1444 (lees 1455) Juni 18. (1)

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Wolter Fleischhauer gegen Reinhard Luprecht von Obbendorf, Dechanten an

(1) Verkeerd hier geplaatst.

der Peterskirche zu $1^1/_2$ Malter Roessaetz Rente aus Haus und Hof auf dem Steinweg.

Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert, vijff ind vijfftich des achtienden dags in Junio.

171 1446 Nov. 2.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Andreas von We dem Reinhard Luprecht von Obbendorf, Dechanten an der Peterskirche, zu einer Malter Roggen Rente aus 5 Sillen Landes auf der Karre gelegen bei Hillensberg.

In den jaeren ons heren dusent vierhondert end sesend viertich des andern daigs mensis Novembris.

172. 1447 April 19.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Herman gen. Olschlager und Johannes gen. Hillemann gegen Adelheid Fischer zu 10 Malter Roggen Pacht aus einem halben Bonner Ackerland.

Datum a. d. millesimo tricentesimo quadragesimo septimo feria quarta post dominicam Quasi modo geniti.

173. 1447 Juni 14.

Vor dem Richter und Schöffen von Born verpflichtet sich Heyn Tijs von Born gegen Heinrich Heck zu 1 Malter Roggen Rente aus Haus und Hof gelegen zu Born.

Gegeven int jaer onss heren dusent vierhondert en seven end viertich des viertienden dages in Junio.

174. 1447 Sept. 29.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Gerken von Rugen gegen den Dechanten Reinh. Lupr. von Obendorf zu einen oberl. rhein. Guld. aus seinem Haus und Hof zu Sittard hinter der Kornmühle.

Gegeven in den joer uns heren dusent vierhondert indt seven ind viertich up sijnt Michaels dage.

175. 1448 Nov. 25.

Vor den Schöffen von Born verpflichtet sich Johann Hermans gegen das Petersstift zu 2 Malter Roggen und 3 Goldgulden Rente aus seinem Haus und Hof in Born.

Int jair nae der gebuert ons heren da men screiff dusent vierhondert inde acht inde veirtich up sinte Katerinen dage des heiliger jougfrauwen (sehr unleserlich.)

176. 1449 Dez. 8.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Peter Schijnvelt gegen Gijsen Beern, ihren Mitschöffen, zu $1^1/_2$ rhein. Gulden Rente aus seinem Hause und Grund und Boden und Zubehör am Markte.
Gegeven in den jaer ons heren dusent vierhondert ind naegenveirtich op onser lieven vrouwen daich Conceptio.

177. 1450 Jan. 17.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Thijs Muthevieck gegen den Dechanten Reint Lupr. von Obbendorf zu $^3/_4$ Orth. rhein. Gold aus $1^1/_2$ Sillen Acker auf dem Puterpfade.
Gegeven in den jaren uns heren dusent vierhondert ind vijftich des seventienden daigs in Januario.

178. 1450 Febr. 24.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heynrich auf Löwenberg gegen Heinrich Krekelmann zu einem Malter Rente aus einer Sille Lands gelegen auf dem Elsloer Wege.
Gegeven inde jaer ons heren dusent vierhondert ind vijfftich op sinte Matthijs daich des heylgen apostels.

179. 1450 Mai 31.
Vor den Schöffen der Dingbank und des Dorfs von Süstersehl verpflichtet sich Theus Clewer von Haistelrode gegen Aloff Heyenhoven zu 2 Malter Roggen Rente aus einem Bonner Land zwischen Jaebeke und Süstersehl gelegen.
Gegeven in den Jaeren ons heren dusent vierhondert ind vijfftich des leisten daigs in den Meij.

180. 1450 Okt. 21.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Korschen Kimpe von Ophoven gegen Leonard Mesbach zu einem Malter Roggen Rente aus mehreren Stücken Land.
Gegheven in den jaer uns heren dusent vierhondert end vijfftich up der elfdusent mechde daghe.

181. 1451 Mai 16.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Moess Greven gegen Thijs Loer, zu 2 rhein. Guld. Rente aus seinem Gesete mit dem Grunde an der Limburger (*Limbrichter*) Strasze.
Gegeven int jair unss heren duysent vierhondert eyn ind vijfftich, des sessteenden dags in Maio.

182. 1451 Nov. 21.
Vor dem Richter und den Schöffen von Born verpflichtet

sich Oelman Schöninck dem Petersstift zu 3 Malter Roggen Rente aus seinem Haus und Hof gelegen zu Born.

Gegeven int jaer nae der gebuert onss (heren) doo men schreeff dusent vierhondert end eyn ind vijfftich op synte Cecilien avent der heligher joncfrauwen.

183. 1452 April 2.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Reinhard Beek gegen das Petersstift zu 1 oberl.-rhein. Gulden Rente aus 2 Bonner Land gelegen zu Hagsittard.

Gegeven in den joeren dusent vierhondert twe inde vijftich des andern dages in den Aprill.

184. 1452 Okt. 31.

Vor den Schöffen von Limburg (*Limbricht*) verpflichtet sich Ruth. Johann Gobbels Sohn, und Johann Gerhard Gobbels Sohn, von Einenkusen gegen das Petersstift zu einem rhein. Guld. Rente aus einem Bohnengarten zu Limburg.

Gegeven in den joer ons heren dusent vierhondert twe ind vijfftich up alreheilgen avent.

185. 1453 März 22.

Vor den Sittarder Schöffen überträgt Thijs Loer eine Rente von 2 rhein. Guld. auf Maes Hopfenbauers Haus in der Limburgerstrasze an Gijsen Beere, ihren Mitschöffen.

Gegeven ijn den jairen uns heren duysent vierhondert drey int vijfftich des twe ind twintichsten dags in den Meirtt.

186. 1453 Juli 16.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Peter von der Bijsen zu Gunsten unserer lieben Frauen in der Peterskirche zu Sittard, zu 1 Malter Roessaetz Rente aus seinem Hof und Haus gelegen in der Putstrasze.

Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert drij ind vijfftich des seestienden dags in Julio.

187. 1350 Sept. 12 (1).

Goetschalt senior von Aachen quittirt Namens des Herrn von Valkenberg über 60 Schilde empfangen vom Petersstift.

Gegeven onder onssen siegell int joer unss heren dusent drijhondert inde vifftich des sondachs voer des heiligen Cornijlij dach.

---

(1) Verkeerdelijk hier geplaatst.

188. 1454 Dez. 10.
Vor den Schöffen von Limburg (*Limbricht*) verpflichtet sich Wolter Everartz gegen den Dechanten Reinh. Lupr. v. Obbendorp zu 2 Malter Roggen Rente aus 1/2 Bonner Land bei Limburg (*Limbricht*).
Gegeven in den joeren uns heren dusent vierhondert vier ind vijfftich des tzenden dags in Decembri.

189. 1455 April 10.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heinrich Volt gegen den Altar Unseren lieben Frauen zu einer Rente von 16 Malter Roggen aus einem halben Haus auf dem Markt zu Sittard und der Halbscheid von 1/2 Bonner Landes bei Heyden gelegen.
Gegeven in den jaeren unss heren dusent vierhondert vijff und vijfftich des thienden dags in dem Apryll.

190. 1455 December 24.
Vor den Schöffen des Dorfs und der Dingbank von Limburg (*Limbricht*) verpflichtet sich Johannes Gerhard Gobbels Sohn von Einenkusen gegen den jungen Dietrich Limburg zu einem Gulden Rente aus 3 1/2 Sillen Lands gelegen hinter Einenkusen.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhondert end vijff end vijfftich op den heyligen kers avont.

Siegel der Aussteller.

191. 1456 Febr. 1.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Claes Zimmermann gegen Daeme Doeme ihren Mitschöffen zu einem rheinischen Gulden Rente aus einem Bonner Weideland an der Brücke über den Spilbach gelegen.
Gegeven in den jaer unss heren dusent vierhondert sees inde vijfftich des ijrsten dags in Februario.

Schöffensiegel.

192. 1456 Febr. 25.
Vor den Limburger (*Limbrichter*) Schöffen verpflichtet sich Johann Kantart von Einenkusen gegen Peter Baertz von Ophoven zu 1/2 Malter Roggen Rente aus 3 Sillen Acker gelegen an den Vorstrasze zu Einenkusen.
In den joeren unss heren da men screiff dusent vierhondert ses ind vijfftich up sint Mathijs dach in der spurchillen.

193. 1456 März 2.

Vor den Schöffen von Born verpflichtet sich Jan Hermans von Born gegen das Petersstift zu 2 rhein. Guld. Rente aus seinen Haus und Hof mit Ackerland zu Born.

Gegeven int joer noe der gebuert ons heren da men schreyf dusent vierhondert ind seess ind vijfftich des IIden dach Mertz

194. 1457 März 4.

Vor den Borner Schöffen verpflichtet sich Lemens von Buchten gegen das Petersstift zu 9 Malter Roggen Rente aus einem Bonner Lands Eigengut.

Gegeven ind joir nae der gebuert ons heren da men schreyff dusent vierhondert inde syeven inde vyfftich des vierden daechs in den Meert off Marcii.

195. 1458 Jan. 10.

Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Thijs der Schmied von Leydenbroich gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu einer Rente von einem guten oberl. rhein. Gulden, Münze des Kurfürsten bei Rhein, stehend auf einem Bonner Ackerland gelegen zu Leydenbroich.

Gegeven in den joeren unss heren dusent vier hondert acht ind vijfftich des tzenden dags in Januario.

196. 1460 März 2.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heinrich Hopfenbrauer gegen das Petersstift zu 1 oberl. rhein Gulden, stehend auf 2 Morgen Ackerland, gelegen bei Hagsittard.

Gegeven in dem jaer uns heren dusent vierhondert ind sestich proxima die Martii.

197. 1460 März 11.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Tiel Preut und Teves Meuke von Valkenberg zu einem rhein. Guld. Rente aus 1½ Sillen Acker auf dem Collenberg, ½ Sillen hinten Loer, 1 Sille an dem Stege.

Gegeven in jaeren uns heren dusent vyerhondert ind sestich des Dienstaegz ante Gregorii.

198. 1460 April 24.

Vor den Schöffen von Sittard uberträgt Kaesels von Holsant seinem Neffen Johannes von Holsant 3½ alte Groschen und 9 Malter Roggen Rente.

Gegeven int joer uns heren dusent vierhondert ind sesstich in profesto Corone et lancee.

199. 1460 Mai 13.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johann Foets gegen Ausem Schutken zu 3½ Malter Roggen Rente aus Haus und Hof, gelegen auf der Putstrasze.
Gegeven in den jaren unss heren duysent vierhondert ind sesstich up sent Servoes dach.

200. 1460 Juli 21.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Hermann Johannes Doiries Sohn gegen das Peterstift zu 1 rhein. Gulden Rente aus einem Morgen Acker gelegen an Cleyelans(?) Cruitz, und einem Morgen in Bavelt gelegen.
Gegeven in den jaer uns heren dusent vierhondert ind sestich in profesto Marie Magdalene Virginis.

201. 1460 Aug. 31.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Dietrich Beer gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu 5 gute oberl. rhein. Guld. Rente, stehend auf 9 Sillen Ackerland gelegen an dem Wereweg.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert ind seestich in profesto Egidii abbatis.

202. 1460 Dez. 14.
Vor den Schöffen von Born verpflichtet sich Thijs Schares gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu einer Rente von 1 rhein. Gulden, stehend auf 2 halben Bonner Land gelegen auf dem Meszweg und Pilgrimpfad.
Gegeven int joer noe der gebuert onss heren da men schreiff dusent vierhondert ind sestich des anderen dags noe sint Lucien dach der heiliger Jouffrouwen.

203. 1461 Jan. 21.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Dietrich Fleischhauer gegen Winrich von Wilrode zu einem Malter Roggen Rente aus 3 Sillen Ackerland gelegen an dem Sommershagen.
Gegeven in den joer unss heren dusent vierhondert eyn ind seestich op sijnt Agneten dach Virginis.

204. 1461 Febr. 14.
Vor den Schöffen von Born verpflichtet sich Johannes in ghien Smeetz gen. Wambles gegen den Dechanten Reinh. Lupr. von Obbendorp zu einem bescheidenen oberländischen Gulden Rente, stehend auf ein Bonner Land gelegen auf der Luck.

Gegeven int joer noe der gebuert onss heren da men schreiff dusent vierhondert ende eyn ind sestich up sijnt Valentijns dach des heilgen Martelers.

205. 1461 Febr. 28.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Peter Merden gegen den Dechanten Reinh. Lupr. von Obbendorp zu einer Rente von 1 rhein. Gulden, stehend auf seinen Hause mit Grundstück auf der Limburger(*Limbrichter*)strasze.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert eyn ind seestich des Satersdachs post Invocavit.

206. 1461 Okt. 20.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Wilhelm Moelen, ihr Mitbürger, gegen Johann Henkens, Kaplan an der Peterskirche, zu 2 Malter Roggen Rente aus 3½ Bonner und 2½ Sillen Lands daselbst.
Gegeven in den joer unss heren dusent vierhondert eyn ind sestzich in profesto undecim milium verginum.

207. (22) 1461 Dez. 4.
Vor den Borner Schöffen verpflichtet sich Soert Sahern gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu einer Rente von ½ oberländischer Gulden, Kurfürstlich rheinischen Gepräges, stehend auf seinem Haus und Hof zu Born.
Int joir nae der gebuert ons heren da men schreyff dusent vierhondert inde eyn unde tsestich op sijnte Barberen dach der heyliger jouffrouwen.

208. 1462 Juni 23.
Vor den Schöffen von Limburg (*Limbricht*) verpflichtet sich Heinrich Penre gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu ½ rheinischen Gulden Rente, aus 1 Bonner Lands gelegen in einer Grube zu Limburg (*Limbricht*).
Gegeven in den joer unss heren dusent vierhondert ind twee und seestich up sijnt Johans avent nativitatis.

209. 1462 Juni 23.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Heinrich Cremer gegen den Dechanten Reinhard Luprecht von Obbendorp zu 1½ rhein. Guld. Rente, stehend auf ½ Bonner Land gelegen am Prijsvalden.
Gegeven in den joer unss heren dusent vierhondert ind twe ind seestich, up sijnt Johans avent nativitatis.

210. (23) 1462 Nov. 23.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Gijze Beere gegen das Petersstift zu 4 Malter Roggen Rente auf 3½ Bonner Land, gelegen an der Borhauser Linde.
Gegeven in dem jaer uns heren dusent vyerhondert zwee inde sestetzich up sijnte Clements daigh martire.
Schöffensiegel.

211. 1464 Febr. 24.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Johannes von Holsaet gegen Gyse Beere zu 9 Malter Roggen Rente um eine gewissen Summe Geldes.
Gegeven int joer onss heren dusent vierhondert ind sestentich in profesto Mathie apostoli.

212. 1464 Nov. 30.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Peter Weltgens von Ophoven gegen Nesen, des seligen Winrich Wilrode Hausfrau, zu 1 Malter Roggen Rente aus einem Bonner Land daselbst.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert vier ind seestich up sint Andries dach des heilgen apostels.

213. 1466 Dez. 21.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Godart Cluwenn gegen das Petersstift zu einer Rente von 2 guten Oberländischen rheinischen Gulden von der besten Munze des Kurfürsten bei Rhein, stehend auf 2 Bonner Land, gelegen auf dem Fischpfad.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vierhondert sees ind seestich, up sijnte Thomas dach apostels.

214. 1467 Dez. 1.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Johannes von Heiden gegen das Petersstift zu 2 oberl. rhein. Guld. aus 2 Bonner Acker land, gelegen zu Sallendael und Woer.
Gegeven in den joeren unss heren dusent vier hondert seven ind sestich des yersten dags in Decembri

215. 1468 April 4.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Sander von Eile der junge gegen den Kanonich Peter Buyk zu 2 Malter Roggen Rente aus seinem Haus mit Grundstück auf der Beghinenstrasze.
Gegeven in den jaire unss heren duysent vier hondert achtinde sestich des vierden dags in den Aprill.

216. (24) 1468 Juni 29.
Vor den Richter und Schöffen der stadt Süstern verpflichtet sich Stina Otermanns gegen Wilhelm Coexkens zu 2 Malter Roggen Rente aus $1^1/_2$ Bonner Land in Munstereifel.
Int jair ons heren dusent vierhondert ind achtensestich op sent Pauwels dach des heylgen apostels.

217. 1470 April 12.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Johann Speckhoet gegen Paul Lijmmeman zu 3 Malter Roggen Rente aus einem Camp an dem Mylreweg gelegen.
Gegeven int joer onss heren dusent vierhondert ind siventich duodecima die Aprilis.

218. 1470 Mai 6.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Egnisken von Eupen dem Petersstift eine Rente von 5 Malter Roggen auf seinem Haus auf dem Altenmarkt und noch einem anderen kleinen Hause.
Gegeven in den joer onss heren dusent vierhondert ind seventich sexta die May.

219. 1470 Juli 25.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Catharine Stein Pelsers, Adelhard ihr Sohn und Johann Gerhards Smalen, Sohn von Papenhoven ihr Tochtermann, als Vormund seines Weibs zu einer Rente von ein Mudde Roggen auf ihrem Haus und Hof zu Leyenbroick zu Gunsten Peter Cortenbachs.
Gegeven in den jaeren ons heren dusent vierhundert ind sevenentwintich op sint Jacops dach apostoli.

220. 1470 Sept. 30.
Vor den Borner Schöffen verschreibt Gerhard Passmann, ihr Mittschöffe, dem Coenen Schmidt von Guttekoven eine Rente von einem Malter Roggen Masz von der Neustadt, auf 3 Vrecht Lands in Guttekoven.
Gegeven int joer onss heren, da men schreiff vierhondert ind seventtich up den lesten dach van Septembris.

221. 1470 Nov. 6 (sic, lees Oct. 31).
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Peter Möden für eine schuldig geblieben Freitagsmesse dem Petersstift sein Haus mit dem Grundstück gelegen in der Limburger (*Limbrichter*) Strasze als Unterpfand.
Gegeven int joer unss heren dusent vierhondert und sieventzich up aller heilgen avent.

222. 1472 Januar 23.
Die Herren von Vrecht und Emont von Bramen verschreiben dem Petersstift eine Rente von 16 alte Groschen, gegen eine gewisse Summe Geldes.
Gegeven int joer unss heren dusent drijhondert ind twe ind seventich, des drijindtwintichsten in den loemoent.

223. (25) 1472 Marz.
Vor den Schöffen von Sittard verschreibt Derck Jenevert dem Johann Keussen eine Rente von 16 Malter Korn auf seinem Haus und 4½ Sillen Land.
Gegeven in dem jair onss heren dusent vierhondert twe int tseventich des naegenden dachs in dem Apryll.

224. (26) 1481 April 26.
Vor den Schöffen von Sittard verschreibt Thyschen Aden von Münsterglehn dem Dietrich Berens, ihrem Mitschöffen, eine, Rente von einem Malter Roggen auf 3½ Sillen Land gelegen auf der Steingrube.
Gegeven in dem jair onss heren dussent vierhondert ein indt achtentich op donresdag nae dem paesch helge dagh.

225. (27) 1482 Juni 29.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Reynken Reyschens gen. Bussen von Münsterglehn dem Kanonich Gödert von Süstersehl eine Rente von 1 Malter Roggen auf ½ Bonner Land nahe bei Krevelberg und einen andern ½ Bonner Land in der Steingrube.
Gegeven in dem jaer onss heren dussent vierhondert twe indt achtentich op Sinte Peters ind sint Pauwels dach apostolorum.
Schöffensiegel.

226. 1482 Juni 29.
Vor den Sittarder Schöffen verschreibt Thijsz Recken von Münsterglehn dem Gotthard von Süstersehl Kanonich von St. Peter eine Rente von einem Malter Roggen aus Haus, Hof und Grundstück in Munsterglehn.
Gegeven in den jaeren unss heren dusent vierhondert twe indt achtentich up sijnt Peters ind Pauwels dach apostelen.

226*a*. 1484 Sept. 8.
Testament eines Sittarder Bürger Hubrecht Kickelmans vor Peter Bruwer, Kaplan an der Kirche von Sittard, und mehrere

zeugen, wodurch u. a. der Kirchenfabrik von Lüttich 4 Botter Sittarder Münze und dem Pastor Kleynen daselbst 8 Botter, zu seinem Seelenheil über 5 Derteste vermacht werden.

D. in den jaer van der gheboerten ons lyeffs heren duysent vierhondert ende vierentachentich in den maend geheiten Septembri des achtendaechs.

227. 1487 Mai 31.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Thijssken von Krekelsberg gegen Gijnken Merkelberg zu einer Rente von 1 Malter Roggen auf seinem Erbgut zu Hillensberg.

Gegeven in dem joere onss heren dusent vierhondert seven indt achtetich des lesten dach van Mey.

228. 1490 (*lees*: 1449) Nov. 25. (1)

Vor dem Borner Schöffen verschreibt Jan Hermans von Born dem Petersstift eine Rente von 12 Malter Roggen auf 6 Vrecht Landes an verschiedenen Orten gelegen gegen ein ungenantes Capital.

Int jaer nae dij geboirt onss heren da men schreiff dusent vier hondert ind noegentviertich op sente Katherijne daigh der heiligen joncfrauwe.

229. 1492 Dez. 20.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heinrich Baiskens, gegen Gerhard Deckens zu einer Rente von 8 Malter Roggen auf einem halben Bonner Acker lands.

Gegeven int joer onss lieven heren, dusent vier hondert twe ind nyegentich up synt Thomas avent des heilgen apostels.

230. 1498 Febr. 13.

Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Lemken Tacken Sohn von Were gegen Unsern lieben Frauen zu Broichsittard zu einer Rente von 1 Malter Roggen auf 2½ Sillen Lands.

Gegeven int joer unss heren dusent vierhondert, aicht ind nogentich des derstienden dachs Februarii.

231. 1503 Febr. 20.

Vor den Schöffen der Dingbank und des Dorfs Süsterseehl verplichtet sich Bört Bruynen gegen Meuwes Heilger von Sittard zu einer Rente von 9 Malter Roggen auf einem kleinen Hof zu Süsterseehl.

---

(1) Dit charter is hier verkeerdelijk geplaatst.

Gegeven int jar unss heren dusent vunff hondert ind dry des twentichsten dags des Spurkille.

232. 1519 Febr. 26.
Dechant und gemein Kanonichenkapitel der Kollegialkirche, gelegen in der Stadt Sittard, geben durch diesen Kapitelsbrief Gretgen Aldermoeder von Güttekoven ein Gut zu Bachoven um 5 Malter Roggen in Erbpacht.
Gegeven in den jaren der saliger geburten unss lieffs heren, da men schrieff dusent vunffhondert ind nyeghen des XXVIsten dags des maendz Spürkells Februarii.

233. 1521 Jan. 25.
Das Petersstift giebt Peter die Boen eine Hoffstat, gelegen auf dem Steinweg um jahrlich 4 Malter Roggen in Erbpacht.
Gegeven in den jaeren ons heren Jhesu Christi da men screif dusen vunhondert end eyn ind twintich des vuffindtwintichsten dagh in den Loemaendt.

234. (28) 1523 Nov. 29.
Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Johan von Hillensberg gegen Metten Scheizench, Wilhelms Tochter um 4 Malter Roggen Rente aus 2 Sillen und 1 Morgen Land daselbst.
Gegeven in den joeren unsserss heren Jesu Christi da men schreiff dusent vunffhondert ind drij ind twintich, op sijnt Andries avent.

Schöffensiegel.

235. 1529 Nov. 12.
Vor den Sittarder Schöffen verpflichtet sich Heinrich Soetens gegen Meister Hertou Scholaster und Kanonich zu 3 Malter Roggen Rente auf einer Sille Ackerlands.
Gegeven in den jaeren unss lieven heren Jesu Christi da men schreiff dusent vunffhondert ene negen ende twintich der twelffden dags den maendt Novembris.

236. (29) 1585 Juni 13.
Vor dem Vogt und Schöffen von Sittard wird eine Rente von 3 Malter Korn auf Haus und Hof zu Sittard und 1 Sille Land in Hohenfeld um die Summe von 75 Thlrn verschrieben. Namen unleserlich.
Der gegeben ist nach Christi unsers heren geburt funfziehen hundert und funevten unde chitzichsten jairen am Dreutzehenden tag des monats Junii.

237. (30) 1587 Dez. 3.

Vor den Schöffen von Sittard verpflichtet sich Aloff Engelen gegen Heinrich Mesbach zu einem Malter Roggen Rente auf seinem Haus in der Mesbacherstrasze. (1)

Gegeven in den joir ons heren dusent vyffhondert ind seven end arttich des darden daighs des mentz Decembri.

238. (31) 1606 Okt. 3.

Vor dem Vogt und den Schöffen von Sittard verschreibt Johann auf der Bach dem Petersstift 3½ Gulden 2½ Stüber Rente auf einer Sille Land am Hohenweg.

Der gegeben ist in den jaren nach Christi unsers lieben herren geburt eyn thausent sechsshundert und sechss am drithen dage des monats Octobris.

Siegel des Vogts und der Schöffen besonders.

239. (32) 1611 Okt. 15.

Vor dem Vogt und den Schöffen von Sittard verschreibt Godart Ehlen dem Petersstift 12½ Guld. Rente auf Haus und Hof am Altenmarkt.

Der gegeben ist in den jahren nach Christi unsers lieben herren und seligmachers ein thausent sechshundert und eilf am fünfzehenten tag des monats Octobris.

Siegel des Voigts.

240. (33) 1614 Febr. 24.

Vor dem Vogt und den Schöffen von Sittard verschreibt Heinrich Baggen dem Petersstift eine Rente von 12½ Rthlrn. auf ½ Bonner Land zu Münsterglehn und 1 Sille Land nahe dabei gelegen gegen eine Summe von 200 Thlrn.

D. am vier und zwanzigsten dage das monats Februarii.

Siegel des Vogts und der Schöffen.

241. 1620 Jan. 15.

Vor dem Vogt und den Schöffen von Sittard verschreibt Peter Kampen dem Petersstift eine Rente von 3 Königsthalern auf einer Sille Lands zu Hagsittard um 50 Taler.

D. am fünffzehenten tage des monats Januarii.

242. 1621 Juli 1.

Vor dem Vogt und Schöffen von Sittard verpflichtet sich der junge Peter Schusters zu einer Rente von 8 alten Reichstalern und 3½ Orth derselben und 4 silb. Königstalern gegen Wilhelm Pflugmacher um ein Darlehn von 110 alten Reichstalern.

---

(1) Thans is de naam van die straat verbasterd in Misboekstraat.

In den jaren nach Christi unsers lieben heren und seligmachers geburt ein thausent sechshundert und ein und zwenzig am ersten tage des monats Julii.

Siegel des Vogts und der Schöffen.

Auf der Rückseite steht die Stiftung von 4 Messen am Altar S. Joh. Evangelistae in der Kollegiatkirche zu Sittard durch Johann Christian von Eschweiler 19 Nov. 1709.

243. 1626 April 17.

Vor Vogt und Schöffen von Sittard nimmt Gerhard von Schloim zu Brochsittard beim Petersstift ein Kapital von 152½ Gulden auf gegen eine Renteverschreibung von 7 Gulden 10 Stüber 2½ Orth auf Haus und Hof zu Brochsittard mit einer Sille Land.

D. am siebenzehnten tag des monats Aprilis.

244. Ohne Datum.

Vor dem Schöffen von Sittard uberträgt Johann von Holsit mehrere, laut inserirter Schuldverschreibung des Junggrafen Johann von Salm vom 4 Jan. 1390, ihm zuständigen Renten von 9 Schilt alte Groschen und 3½ alte Groschen dem Giebis Pijll und Goedart Cleven 9 Malter Roggen dem Gijse Beere gegen eine ungenante Summe Geldes.

Akten.

A. *Generalia.*

245. (1) 1306—1529.

Copierbuch enthaltend 206 Urkunden von Händen des 15. u. 16. Jahrhunderts, meist auf Eigentumsverhältnisse des Petersstifts sich beziehend oder Vorbriefe dazu (Sittarder Schöffenbriefe).

Vergl. Register zu den Urkunden. (Zie p. 545 - 591).

Mscr. B. 111.

246. (2) 1484, 1513—1641.

Liber Testamentorum, enthaltend teils Originale, teils Copien von Testament Sittarder Kapitulare. (p. 587.)

Vergl. Urk. Repertor. n°. 226*a*.

247. (3) 1618–1710.
Register der Einkünfte des Stifts, 4 voll. Mit Verzeichnisz der Ortschaften.

248. (4) 1637—1640.
Register der Einkünfte des Stifts. Mit verzeichnisz der Ortschaften.

249. (5) 1648—1795.
Rentmeistereirechnungen des Stifts aus den Jahren 1648, 1672, 1714, 1720, 1725, 1728, 1732, 1734, 1742/43, 1746—1751, 1753, 1756–1771, 1792—1795. 35 Hefte.

250. (6) 1784. Pachtregister des Stifts.

250*a*. (6*a*) 1801.
Register der Kapitular-Landpächte für den Rentmeister Leonard Palmen.

251. (7) 1803.
Register der Erbpächter des Stifts d.d. 11 messidor an XI.

252. (8) 1662—1679, 1705—1706.
Protokoll des Stifts. 3 vol.

253. (9) 1682–1691.
Akta in Sachen des Stifts gegen die Wittwe Gouverneur wegen einer Rente.

254. (10) 1693.
Acta in Sachen des Stifts gegen die Witwe Gijsen Abrahams über einen Zins zu Oberhoven.

255. (11) 1726.
Acta in Sachen des Stifts wegen saümiger Zinszahler.

256. (12) 1740 ff.
Acta in Sachen des Postmeisters Styck gegen den Rentmeister Dijck und das Kapitel zu Sittard wegen des Meuffels Hauses.

257. (13) 1780.
Acta betr. Streitigkeiten zwischen dem Stifte und der Stadt Sittard über Landpacht.

258. (14) 1794–1806.
Acta enthaltend Verhandlungen wegen der durch die Sittarder und Süsterer Corporationen verheimlichten Güter und der deshalb stattgefundenen Haussuchung sowie mehrere Originalpapiere des Notars Lehaen.

B. *Specialia.*

259. (15) 1489—1554.
Pachtbuch des Stifts Sittard über Landereiën auf dem Collenberg vor der Putzportz, zu Brochsittard, Wehr, Ophoven, vor dem Limburger (*Limbrichter*) Tor.

260. (16) 1582.
Pachtregister des Stifts aus den Ortschaften Sittard, Leijenbroich, Ophoven, Oberhoven, Limbricht, Born, Büchten, Stadt Broich, Tüdderen, Broichsittard, Wehr, Hillensberg, Süstersehl, Windtraak, Münsterglehn, Güttekoven, Steinweg, Leimburg (1), Ennickhofen (2), Röstern.

261. (17) 1626—1730.
Pacht und Rentbriefe über Ländereien zu Wehr, Münsterglehn, Süstersehl und Sittard.

262. (18) 1716.
Pachtregister aus denselben Ortschaften wie n°. 260.

263. (19) 1760.
Desgleichen.

263*a*. (19*a*) 1780.
Desgleichen.

264. (20) 1790—1797.
Desgleichen mit der Bemerkung von Holzmacher: ce registre a été déposé aux archives de la Préfecture du departement de la Roer le 10.7.1807.

265. (21) 1740.
Heberegister des Stifts die Ortschaften von n°. 260 auszer den letzten vier, dazu kommt Millen.

---

(1) Limbricht.
(2) Einickhausen.

266. (22) 1781.
Desgleichen ohne Millen.

267. (23) 1774—1785.
Registrum de laudibus in parochiali ecclesia.

268. (24) 1780—1800.
Register über die einzelnen Altäre in der Stiftskiche.

---

2. DOMINIKANEN TE SITTARD.

269. (1) 1625 Juni 30.
Die Schöffen von Roevenich bekunden, dasz Leonhard Roggendorf von Johann Heimbach aus Euskirchen 333 Thlr. 26 Albus zu $6^1/_4$ pCt. geliehen und seine Landereien in Roevenich dafür verpfändet habe.

Mit siegel.

270. (2) 1626 Aug. 26.
Ferdinand Erzbischof von Cöln (1) genehmigt die Niederlassung der Dominikaner in Sittard und erlaubt ihnen ein Kloster und eine Kirche zu bauen.
Das kleine erzbischöfliche Siegel aufgedrükt.

Papier.

271. (3) 1626 Nov. 24.
Der Provincial des Predigerordens bestätigt die durch Fundation der Gemeinde Sittard ermöglichte Begründung einer Dominikanervicarie daselbst, fordert jedoch die Bürger auf die Dotation zu erhöhen, da sie zu gering sei.
D. Antverpiae 1626 24 Septembris.
Siegel und Unterschrift des Provincials Johannes Bovequetius.

Papier.

272. (4) 1627 Aug. 26.
Das Kapitel des Stifts und der Rat der Stadt Sittard überweisen den Dominikanern daselbst das Hospital mit der dazu gehörigen Kapelle.
Siegel des Kapitels, des Vogts Adam Quirinarius und das Stadtsiegel letzteres zerbröckelt.

Papier.

---

(1) De waardigheid van Ferdinand als aartsbisschop van Keulen doet hier niets ter zake, hij handelde hier als bisschop van Luik, daar Sittard tot het bisdom Luik behoorde.

273. (5) 1638 April 4.
Die Schöffen des Gerichts Born schenken eine obligation über 200. Thlr., ausgestellt vom Herzog vom Jülich, d.d. 3 Nov. 1610, den Dominikanern in Sittard.

Schöffensiegel. Papier.

274. (6) 1628 Nov. 28.
Wolfgang Wilhelm beaufträgt Vogt und Rentmeister zu Born, den Dominikanern zur Unterstützung ihres Baues 1000 Thaler auszuzahlen, wogegen die jährliche Unterstützung van 24 Thlr. von da ab fortfallen solle.

Unterschrift der Pfalzgrafen. Brief.

275. (7) 1631 April 18.
Adam von Gimnich Amtmann zu Born und Millen, Georg Haick, Vogt zu Sittard und Johann Maess, Rentmeister zu Born, bekunden, dasz sie auf Befehl des Herzogs dasz städtische Hospital mit der Kapelle den Dominikanern eingeräumt haben.

Siegel und Unterschrift der Aussteller. Papier.

276. (8) 1634 Juni 8.
Wolfgang Wilhelm beaufträgt den Amtmann zu Born den Dominikanern in Sittard zur Unterstützung ihres Baus und ihrer Schule abermals 500 Thlr. auszuzahlen.

Unterschrift des Pfalzgrafen. Brief.

277. (9) 1637 April 2.
Arnold in der Sittard, Gerichtsschreiber zu Sittard, verkauft den Dominikanern daselbst sein Haus, Scheuer und Gemüsgarten zu Sittard auf dem Aldenmarkt, worauf eine Kurmäde und ein geringer Zins lastet, für 900 Reichstaler.

Unterschriften der Contrahenten. Conzept.

278. (10) 1639 Mai 8.
Maria von Waretz, Wittwe des Wilhelm Frisch, Gerichtschreibers von Brügge, schenkt in die Vikarie der Dominikaner in Sittard 420 Thlr. zur Fundirung einer Sacramentsmesse und zur Unterhaltung von 2 Kerzen zu dieser Messe.

Vicariatsiegel und Unterschriften. Papier.

279. (11) 1639 Juli 16.
Die Dominikaner in Sittard kaufen von Matheus Reuters, daselbst seinen Gemüsehof, auf dem eine Rente von 2 Fass Roggen an das Kapitel zu Sittard lastet, für 600 Gulden.

Unterschriften der Contrahenten. Concept.

280. (12) 1640 Juni 12.
Die Dominikaner in Sittard kaufen von Christian Kurstges und Abraham Engelberts, als Vormünder der Kinder Jan Engelberts, das Lohnhaus in Sittard für 500 fl.

Unterschrift der Contrahenten. Concept.

281. (13) 1644 Juli 18.
Die Rectoren der Dominikanervikarie zu Sittard kaufen von Katherina, Frau des Peter Weinrichs in Mastricht, einen Gemüsegarten zu Sittard neben dem Klostergarten für 10 Thlr.

Unterschriften der Contrahenten. Concept.

282. (14) 1643 Aug. 7.
Der Vicar Antonius von Camp und Jacob Rhener, Priester der Dominikaner in Sittard, kaufen ein Haus daselbst nebst Hofplatz, worauf ein halbes Pfortzrecht, an den Herzog und ein Zins an das Stift lastet, von Matheus Reuters für 650 fl.

Unterschrift der Contrahenten. Concept.

283. (15) 1652 Juli 4.
Johann Ritz Vogt und die Schöffen von Sittard bekunden, dasz Heinrich Schmitz von Breberen an Gotthard Becker, als Vormund der Kinder des Arnold Baess, eine Rente von 9 Gulden und $8^1/_2$ Stüber verkauft habe.

Siegel der Schöffen, des Vogts abgerissen.

284. (16) 1653 März 10.
Peter Weinrichs aus Mastricht verkauft der Vicarie in der Dominikanerkirche zu Sittard die Halbscheid eines Hauses daselbst.

Unterschriften der Contrahenten. Concept.

285. (17) 1654 Juni 16.
Die Schöffen der Stadt Sittard bekunden, dasz die Dominikaner sich verpflichtet hätten der Wittwe Maria von Waretz, die bei ihrer Schenkung von 950 und 1400 Thlr. zu Begründung einer Messe stiftungsmäszig ausbedungene Nutzniessung

der Zinsen aus diesen Capitalien für Lebenszeit zu Teil werden zu lassen.

Siegel des Vogts und der Schöffen von Sittard. Papier. Dazu ein Duplum.

286. (18) 1658 Jan. 29.
Die Witwe Maria von Waretz schenkt zur Dotirung des Josephus-altars und zur Stiftung einer Seelenmesse an diesem Altare der Dominikanerkirche diverse specificirte Geldsummen.

Siegel der Dominikaner des Vogts, und Schöffen von Sittard ab. Dazu ein Duplum.

287. (19) 1659 Febr. 9.
Maximilian Heinrich, Erzbischof von Cöln, erteilt den Dominikanern zu Sittard die Erlaubnisz zur Unterstützung ihres neuen Kirchenbaues im Gebiete des Erzstifts Almosen einsammeln zu dürfen.

D. Bonn, den 9 Februar 1659. Aufgedrucktes Siegel.

288. (20) 1667 Nov. 14.
Die Schöffen von Sittard bekunden, dasz Prior und Subprior der Dominikaner zu Sittard auf Grund abschriftlich beigefügter Ermächtigungen vom Provincial Bonaventura von Marirvorde und dem Convent an die Schwestern Agathe und Katherine Stassen eine Rente von 6 Albertinentalern zur Forderung des Neubaus der Kirche verkauft haben.

Siegel ab. — Cancellirt.

289. (21) 1669 Dez. 20.
Jacob Oeveren, Dechant und bischöfl. Vicar zu Roermonde, erteilt zu der durch inserirte Fundationsurkunde begründete Einrichtung einer Vikarie U. L. F. in der Kirche zu Obercrüchten seine Einwilligung.
Datum Ruraemundae. Vigesima Decembris etc.

Siegel zerbröckelt.

290. (22) 1673 Nov. 7.
Die Schöffen von Sittard bekunden, dasz Johann Itterfort an Gerhard Thiele eine Rente von 5 Albertinenthalern aus seinem Hause in der Limburger(*Limbrichter*)Strasze zu Sittard verkauft habe.

Siegel ab. — Cancellirt.

291. (23) 1682 Mai 5.
Johann Wilhelm Pfalzgraf bei Rhein, erläszt dem Domini-

---

(1) Dit regest is verkeerdelijk hier in dezen inventaris geplaatst en houdt geen verband met het archief der Sittardsche Dominikanen.

kanerorden alle aus dessen angekauften Häusern in Sittard fallenden Zinse und Kurmede, wogegen sich der Convent verpflichtet ihm und seiner Familie jährlich 4 Anniversen abzuhalten.

Unterschrift des Pfalzgrafen und aufgedrücktes Siegel. Papier.

292. (24) 1727 Juli 24.

Vergleich zwischen dem Kanonikus des Stifts Sittard, Petro de Bruyn und dem Predigerconvent daselbst deren Krankenhaus an das Haus das Kanonichs stöszt, wegen des Abflusses des Regenwassers, wonach der Abflusz in den Garten des Kanonichs gehen, von da aber gegen die Klostermauern geführt werden solle.

Unterschrift der Contrahenten. Conzept.

293. (25) 1743 Nov. 11.

Silvester Bruggen, Vicar des Stifts Sittard, als Bevöllmächtigter der Erben des Schultheiszen Schöller, verkauft einen Gemüsegarten an dem Dominikaner-Klostergarten gelegen für 75 Thlr. und ein Anniversar für den Verstorbenen den Dominikanern in Sittard.

Unterschrift der Contrahenten. Concept.

Akten.

294. (1) 1627--1677.

Acta betr. die Gründung und dessen Erwerbungen des Dominikanerklosters.

295. (2) 1699—1643.

Acta betr. Kauf- und Pachtverträge über Häuser und Gärten in Sittard.

295*a*. (2*a*) 1717—1783.

Obligationen und Quittungen.

296. (3) 1761—1763.

Acta betr. Hof zu Nysweiler.

297. (4) 1487—1795.

Haushaltsbuch des Klosters.

297*a*. (4*a*) Undatirt.

Uerbersicht über das Vermögen des Klosters am Ende des Priorats des Pater Hubert Lomans.

298. (5) 1649—1661.

Acta betr. die Fundation einer Seelenmesse durch Maria von Warets.

299. (6) 1676—1749.
Acta betr. Messenstiftungen und Rentverschreibungen für das Dominikanerkloster.

300. (7) 1689.
Acta betr. die Kapelle zu Raet.

301. (8) 1701 ff.
Acta betr. die Fundation der Kapelle zu Richerath.

302. (9) 1703 –1705.
Catalogus sacrorum lectorum et legendorum.

303. (10) 1710—1735.
Acta betr. Kirchen- und Armenrechnungen zu Born.

---

3. DOMINIKANERINNEN

gen. Agnetenberg zu Sittard.

304. (1) 1710—1797.
Register über den Eintritt der Klosterjungfrauen.

305. (2) 1606—1697.
Register über die Abgaben und Einkünfte des Klosters.

306. (3) 1660.
Register der Landereien, Pachteinkünfte etc. des Klosters.

---

4. HERRSCHAFT EYS.

1. (1) Unleserliche Orig. Urkunde betr. den Ankauf des Hofes von Eys.
Sämtliche Siegel, darunter der Schöffen von Jülich (?) sind afgefallen.

2. (2) 1343 Okt. 28(?) Hillegar von Lövenbergh, drossart von Rode (Herzogenrath), bekundet, dasz sich Ulenbusch Gerhardt Ulenbusch's Sohn, welch letzterer den Herren Suiodorf (Sersdorp), während der Minderjährigkeit seines Sohnes ein Gut verkauft hatte, auf das dieser nun Anspruch erhob, mit den genannten herren von

Suiodorf aus ein ander gesetzt hat, und gegen 80 kleine Florentiner Gulden auf das betreffende Gut verzichtet hat, in Gegenwart Brabanter Ritter und Knappen und der Scheffen von Welz, Gerhards von Endelsdorp, Adam's von Eyderen Troest's von Vlosdorp Johann Baghe, Adam, Roest u. a. Schöffen von W.

M C C C XLIII wor alre heylligen daghe, des werden daghes.

Das Siegel des Drosten von Hertogenrath ist fast vollstandig abgebroken.

3. (3) 1358 Dez. 4. Wolterus de Hoghem und Gobbelinus de Rufoclipeo. (Rothschild), Schöffen von Maastricht, bekunden, dass Arnold, der Sohn Balduins gen. Gruther mit dessen Zustimmung zu Gunsten Johannes gen. Kelleners, des Tuchschererers, auf einen zins von jährlich 10 Solidi von Erbgütern zu Wijck vor der Maasbrucke gelegen verzichtet heit.

Datum a. d. M. C. C. C. quinquagesimo octavo in die St. Barbare v. et. m.

Die Siegel ab.

4. 1359 Oct. 21. Symon van den Brueck (?), Vogt zu Eys und sein Frau Marie verkaufen Gillis von Eys und dessen Brüdern Arnold und Johann ihr Land oberhalb des Eyser Hofs vor den Richtern und Schöffen des Stuhls von Eys u. A.

Datum 1359 die undecim millium virg.

Schlechte Abschrift des 17 Jahrh.

4*a*. 1361 Okt. 9. Symon in den Bruech, Vogt zu S. Adalbert zu Aachen, und seine Gemahlin Anna die Tochter Arnolds van Scharreis verkaufen Gilles van Eysse und dessen Erben ihren Hof und gesammte Güter, die sie zu Eys haben. mit Vogteien, Gerichts Hoheit etc. für 2400 Goldgulden, und es quittirt genannter Symon über den empfangenen Kaufpreis und stellt seinerseits bis zur völligen Extradirung der Besitzungen etc. als Bürgen Arnold von Moelenmarcken, Reynard Torreich (?) von Berne, Johann von Hergenroidt, Moys van Holpt, Adoin van Welten, Maclion van Thoynen, Sijmon van der Muren, Wilhelm Gastmoelen.

Geg. 1361 op s. Dionijs dach.

5. (4) 1365 Juni 12. Herzog Wilhelm von Jülich Graf zu Valckenburg etc. bekundet, dasz er seinem lieben Neffen Johann Herrn zu Wittem zu Liebe bestimmt hat, dasz die jetzigen und späteren Herren zu Eys des gennanten Johann und seine Nachkommen, als Herren von Wittem, Lehnsmänner sein sollen und die Herren von Wittem die Herrschaft und das Gericht vom Kirchspiel und Dorf Eys als rechtes Mannlehen von den Herzogen

von Jülich empfangen sollen, wogegen der zeitige Herr von Eys Gilles, seiner wegen Eys geleisteten Mannschaft, Hulde und Erde entbunden und gehalten wird, solche Johann von Wittem und dessen Nachfolgern fur die Zukunft zu leisten.

Geschehen in Gegenwart der Mannen Johanns Herrn van der Sleiden, Caderners von Bredenbinth, Carsilis vamme Rode und Johanns von Vercken. (Bergen?)

Geg. zo. Achen op uns heren lichams dach 1365.

Beglaubigte Copie aus dem Jahre 1612.

5a. (*4a*) 1369 November 11. Revers Arts, Vogtes von Eys, mit seinen Mannen, Schöffenleuten und Untersassen über die Belehnung mit Eys, durch den Hernn von Wittem.

Geg. 1369 in den maent van November in sen Meirtynendage.

Beglaubigte Copie von 1612.

6. (5) 1390 Jan. 17. Arnold Vogt zu Eys bekundet dasz in Gegenwart seiner Mannen des Cloes Molrepesch und Reynarts Molrepesch, Gebrüder von dem Guyenrade, Gelis, Johanns Vlecken Sohn aus Eys, der Person und den Kirchenmeistern von Voerendaal zum Behufe des Frauen-und Kreuzaltares dortselbst desgleichen der Kirche und der Armen eine Rente von 2 Malter Roggen und zwei Schillingen Erbpacht für eine gewisse Summe Geldes verkauft had, für deren regelmäszigen Lieferung der genannte Gilles sein Haus und Hof zu Niedereys und 4 Morgen Land als Pfand setzt.

Geg. 1390 op synt Anthonis dage.

Das Orig. ist stark verblichen und beschädigt und daher kaum leserlich. Die Siegel sind ab. Aeltere Copie vom 15 Jahrh. liegt bei.

7. (6) 1391 Oktober 3. Vogt Arnold von Eys bekundet, dasz vor ihm und seinen Mannen, Gelis von Eys, seinem natürlichen Sohn und Sijmon Koet, Gelis von Eys, des Johanns Vlecken Sohn, erklärt hat, dasz auf der dritte Teil des von ihm der Kirche zu Voerendaal verpfändeten Hofes zu Niedereys, an dem seiner Schwager Henken Ansprüche erhob, als unanfechtbares Unterpfand bestehen soll und deswegen durch diesen Brief von aller Ansprache frei gesprochen wird.

Geg. 1391, des dinsdages na Sint Remeys dage.

Das Siegel ist ab. (S. auch die ältere Copie bei Orig. 5.)

8. (7) 1393 Dezember 27. Richard von Coynisdayl und seine Frau Nese van Bursleyden verkaufen Matthäus von Krevelbergh für 105 fl. 10½ „Moede (Scheffel) Roggen jahrlichen Pachtkorns auf St. Andreas Tage zu Aachen zu liefern wofür der genannte

Richard von den Richtern und Schöffen von Ubach, Johann Hoech van Thoren, Paul van Scarpensele Arnold des Konijncs Sohn, Sijmon dem Vleyschuwer, Kirstken an dem Kirchhof, Gerhard dem Duvel, Hildebrand und Henken, Wilhelms Sohn van Veych, ihren Hof zu Borsleyden, den sie als Latengut der Aebtissin von Thoren inne haben, verpfänden.

Datum a. d. 1393. ipso die Johanns evangeliste.

Die beiden Siegel, des Richard's und des Schöffen Johann, sind abgefallen.

9. (8) 1401 Juli 26. Johann van Were, Sohn des Ritters Johann Schudderiaens, bekennt, dasz er Gerhard van dem Bongard und dessen Frau Katharina von Wyenberg alle Rechte die er an die Kirchenzift zu Anstenweide (Amstenrade) hat, übertragen hat. 1401 up sent Anen daige vidue.

Das Siegel Johanns von Were und das seines Schwagers Johanns van Broichoeven sind abgefallen.

10. (9) 1406 Januar 4. Z. Teil unleserliche Urkunde betr. ein Kapital von 600 fl. das ein gewisser Heilke aufnimmt (?) Untersiegelt von Johann van dem Balken, Pastor zu Kircheren, und Golen van der Amstelen.

Geg. 1406 des Moyndaichs na Jairstach.

11. (10) 1422 Februari 5. Der Herzog (Karl der Kühne) (1) von Lothringen Brabant und Limburg entläszt Goswijn von Thevel aus seiner Stellung als Lehensrichter des Herzogtums von Limburg und bestelt dafür Werner von Gronsselt als solchen.

Gegeven in onser stat von Loeven des donresdaighs vive dage in Februaro 1421 nae gewoente shoofs vam Camerike. In gegenwart des Junkers van Nassou, de here van Rotthelaer, Heinrich van der Leck und dem Junker van Dyest.

Das Siegel des Herzogs ist abgefallen. (Nach der Osterdatirung 1422 zu setzen).

12. (11) 1427 Juni 23. Adelheid von Gohr, die Witwe des Ritters Goswin Begijns, bekennt, dasz Werner van Gronsselt die Landpacht, die Gerhard von dem Bongard an Goswin Begijn für 120 Rh. fl. verpfändet hatte von ihr wieder abgelöst hat.

G. 1427 op sent Johanns avent Baptisten nativitatis.

Das Siegel der Adelheid v. G. ist abgefallen, das Godarts Dobelstein van Dodenrode in Resten erhalten, das Johanns von Remerstock ebenfalls verloren.

---

(1) Was nog niet geboren, Jan IV was toen hertog van Brabant.

13. (12) 1437 April 9. Die Schöffen der Dingbank von Ubach bekunden, dasz Goedart van Strythagen und Mertel seine Frau von Johannes van Koilgroven und dessen Frau Katharine den Hof zer Warden mit allem Zubehör nämlich 55 Morgen Landes und dazu einen halben Hau (Houw) Holzes in der Aebtissin (von Thoren) Busch in Erbpacht genommen haben für 9 Oberländische Rh. Gulden jährlicher Erbpacht allemal auf St. Andreas tag oder Christtag nach Aachen zu liefern, ferner unter Uebernahme der an 7 Morgen Landes an der Aachsnerstrasse haftenden Abgabe von jährlich 12 Fasz Roggen an die Kirche zu Eygelshoven aus der von den 5 Morgen welche aus dem Bergerhof stammen, bestehend in 4 Fasz Roggen und 4 Fasz Hafer an ebendieselbe Kirche und endlich der Verpflichtungen eine auf dem Hofe haftende Rente von jährlich 2 Rh. Gld. von Johannes van Nothem oder „Schelluyn" Burger zu Aachen innerhalb 6 Jahren abzulösen und im zweiten Jahre auf dem Hofe ein Haus von 3 Stockwerken aufzuführen.

Da der genannte Hof „Laetguet" der Abtissin von Thoren ist, verzichten Johannes und Katharine vor dem zeitigen Vogt und Lehensherrn desselben, Gerhard von Breempt gen. Schelart, auf alle Ansprüche an denselben mit Ausnahme ihrer Erbpacht, während Goedart sich statt dessen damit belehnen laszt.

Geg. 1437 dess. nuynden daigs in den moint Aprilis.

Doppelte Ausfertigung.

Das Schöffenthumssiegel fehlt jedoch an beiden Exemplaren.

14. (13) 1443 Sept. 9. Gerhard von Ghoeyr, Erbvogt zu Eys, und Lenart van Bynzenroyde schlieszen einen Erbvergleich bezüglich der ihnen durch ihre beiderseitigen Frauen zugefallenen Güter.

Geg. 1443 des moendachs noe onsser liever vruwen dach nativitatis B. M. V.

Die beiden Siegel sind abgefallen.

14*a*. (13*a*) 1451 März 26. Lenart van Bensenraide und Lisbeth seine Frau überweisen dem Altar zu Eys einen Erbzins (Erffcisch?) von 1 Mudde (Scheffel) Spelt und verpfänden dafür ihren Hof „op ten Hoevel" zu Eys gelegen.

Geg. 1451 opten XXVI dach van Mertze.

Das Siegel Lenarts z. T. erhalten, die Gerhards van Goere, des Erbvogtes zu Eys, und Scheyffarts van dem Gueden-Raide sind afgefallen.

15. (14) 1454 Juli 25. Vincenz Graf zu Mörs und Saarwerden verspricht Steven van Lieck, der sich mit anderen Freunden für den Grafen gegenüber Heinrich van Ruyschenberg für 1075 Oberl. Gld. verbürgt hat, für alle daraus eventuell erwachsende Nachteile schadlos zu halten.

Geg. 1454 des donresdaiges up Sent Jacobus dach d. h. Apostels.

Das Siegel ist abgevallen.

16. (15) 1457 September 3. Wynant von Cortenbach, Statthalter und Lehnsherr, Dierich Wale und Johann Poetroede gen. Dorrenbach, Lehensmannen der Herrlichkeit von Valkenburg, bezeugen, dasz Johann van Tzevell bekannt hat, dasz er mit seiner Frau Elsbeth Scruvers Tochter Johann van Cortenbach Gerhards Sohn 5 Mudden (Scheffel) Roggen jährlicher Erbpacht aus seinem Hofe und Erbe zu „Lijnmoele" lieferbar nach Maastricht verkauft hat.

Geg. 1457 des neesten Saitertaige nae sent Ghiellis dach.

Die Siegel Wynants von C. und Johannes Poetrode sind abgefallen.

17. 1459 Juni 4. Herzog Philipp von Burgund verehrt Johann von Cortenbach in Anerkennung der Verdienste, die er sich während 30 Jahre, in seiner Stellung als Mundschenk, ferner dafür dasz er während des Krieges des Herzogs mit der Stadt Gent durch Verzichtleistung auf des Seneschellenamt von Fauquemont und das eines Kapitäns von Genappe, das er zur Zeit der Ankunft des Dauphin bekleidete, für Beschaffung von Geldmitteln sorgte, eine jahrliche Rente von 200 Rhein-Gulden (du pris de XL g's de notre monnoie de Flandre la pièce) in zwei Raten Johanni und Weichnachten durch den Generalrentmeister von Brabant aus den Einkünften zu Maastricht zahlbar.

Donné en n.d. ville de Bruxelles le IV jour de Juiny 1459.

Auf dem Par mos. le duc l'evesque de Toul et le duc de Groy.

Das Siegel ist abgefallen. (Französiche Urkunde.)

18. (17) 1460 Juni 20 Wilhelm von Kaldenborn alias gen. van dem Birbom und Nesa van Lieck seine Frau geben den ihnen von ihrem verstorbenen Schwiegervater resp. Vater Johann van Lieck angefallenen Liecker Hof zu Ubach, der von der Aebtissin zu Thoren zu Lehen geht, Severijn van Drijnhusen, Hansens Sohn, gegen Lieferung von 33 Malter Roggen Ubacher Maasz. in Erbpacht. d. w. o.

Das Siegel Wilhelms von Kaldenborn, ferner die der Mituntersiegler Gerarts Jodecop van Strythagen, Wijnants van Moelebach gen van Breylen und Dederichs van der Maer, Schultheiszen zu Ubach, zum Teil erhalten.

19. (18) 1463 März 16. Arnold van Opphem verspricht seinem Schwager Heinrich von Gronsfeld, der sich für ihn bei Jacob von den Gredenroede, für 228 oberl. Rh. Gulden verbürgt hat, schadlos halten zu wollen.

Geg. 1463, op sint Gertruden avent occ. virg.

Das Siegel ist abgefallen.

20. (19) 1464 Januari 2. Graf Vincenz zu Mörs und Saarwerden verspricht den Ritter Werner von Gronsfelt, der sich für ihn Struven van Beck, zur Zeit Amtmann zu Wassenberg gegenüber für die Summe von 2000 oberl. Gulden verbürgt hat, schadlos zu halten.

Geg. 1464 des neisten maindages na den h. nuwenjarss dach.

Das Siegel des Grafen ist afgefallen.

21. (20) 1464 September 2. G: d. Brymeu Herr von Humbercourt, Graf von Meghen, etc., Generalleutenant des Herzogs von Burgund und Brabant, bietet die waffenfähigen Mannschaften (zu Fusz ünd Pferd) längs der rechten Maasufers(?) auf.

Donné en la ville der Treicht zur Meuze le seconde jour de Septembre 1464.

22. (21) 1466 März 15. Heinrich van Bronckhorst und van Batenburch, Herr zu Grontzfelt und zu Rymburch, gelobt den ritter Werner von Grontzfelt wegen der für ihn bei Syetzen vamme Hoerrick für 183 Rh. Gulden geleisteten Bürgschaft schadlos zu halten.

Geg. 1466 des vonfftzeynden dags Marcy.

Das Siegel ist abgefallen.

23. (22) 1466 Nov. 29. Arnold von Oppheym gelobt Heynrich van Gronsfelt wegen 169 Rh. Gulden gegenüber Jacob van den Goedenroede, dem Bastard, dem dieser Bürgschaft geleitstet had, schadlos zu halten.

G. 1466 op Sint Andries aevent des h. Ap.

24. (23) 1470 Juni 22. Schadlosbrief des Heinrich van Bronckhorst und von Bathenburg, Herrn zu Gronsfelt, Rynckburg für Heynrich van Gronsfelt dem Jüngeren, der sich für ihn gegenüber Sietzen vamme Hoirick für 150 Rh. Gulden zahlbaer am 1 Mai 1471 verburgt hat.

Des tzwey indtzwentzichsten daighs Juny 1470.

Siegel afgefallen.

25. (24) 1470 November 8. Ein- und Ausfuhrverbot Herzog Karls des Kühnen von Lothringen und Brabant für seine Unterthanen Frankreich gegenüber aus Veranlassung des dortselbst erlassenen Generalverbotes.

Donné a notre chastel de Hesdin. d. w. o.

26. 1475(?) November 28. Teilungsvergleich zwischen Johann van Ghoir, Erbvoigt zu Eys, und Geriet van Ghoir seinem Bruder einerseits und den Brüdern Lenaert, Hermann, Koenroed van Bijnsenraide gen. vamme Strucht, bezüglich der Hinterlassenschaft Junker Conraets van Horiaen (1) und dessen Frau Adelheid van Tzievell, bestehend in dem Hofe zu Harversteine, 2 und verschiedenen Renten etc von dem Hofe zu Aldenvalkenburg.

(Copie aus dem Anfange des 16 Jahrh.)

27. (25) Junker Johann van Ghoir, Erbvogt zu Eys, giebt Lenart Iwan van Bocholt seinen Hof zu Eys zu rechter Halbschaft (halfferschaff) auf 6 Jahre, kundbar nach 3 Jahren in halbjährigen Terminen unter Feststellung der Morgenzahl des mit „hardem corne", mit Hafer etc. zu bebauenden Landes, der zu haltenden Schafe, Kühe, Schweine etc.

Copie des 15 Jahr. — Defect.

28. (26) 1482 Okt. 16. Schadlosbrief des Werner van Wethem, Herrn zu Schijmpen, für Gerhard van Goyr genamt van Eyse, der sich für ihn, Johan Overbach gegenüber für 290 Gulden (= 6 Mark eysch. paymentz) verbürgt hat. — D. w. o.

Das Siegel Werners' ist abgefallen.

29. (27) 1488 Januar 23. Johann van Cortenbach der Junge, Statthalter des römischen Königs von wegen der Lehengüter zu Valkenburg, Johann van Cortenbach der Alte und Wilhelm van den Bossche als Lehnsmannen bekunden, dasz Andreas von Palant als Momber der Elisabeth der Witwe Pouwels van Oirsbeeck, der Mutter Peters von Orsbeck, auf alle Ansprüche an das Unterpfand in der Bank von Houthem, bestehend in dem Antheil an verschiedenen Bonren Lands zu Gunsten ihres Sohnes Peters verzichtet hat, der nun auf Grund desselben um eine bestimmte Summe Geldes eine Erbpacht von 5 Scheffel und 20 Fasz Roggen Mastrichter Masz an Jacob Poess den jungen verkauft hat, dasz ferner der genannte Andreas von Palant auch als Momber seiner Frau, der Schwester des genannten Peters von Orsbeck, seine Zustimmung gegeben hat.

Die drei Siegel des Statthalters und der beiden Lehnsmannen sind abgefallen.

---

(1) Horion. (2) Hartelstein.

30. (28) 1497 Oktober 27 (Januar 13). Schultheis und Schöffen des Hauptgerichts zu Jülich bezeugen, dasz der Rat der Stadt Mastricht, mit Bewilligung des Stadtdieners und Secretärs Driess van Palant, ihrer Stadt alle Forderungen übergeben hat, die er an die Stadt Geldern und die Untersassen des Ober- und Niederamts der Vogtei von Geldern, ferner an die Stadt Erkelenz (Ercklus) gehabt hat.

1497 up ffridach neist na sent Severijns dach.

Das Secretsiegel der Stadt Jülich ist abgefallen.

31. (29) 1498 (?) März 8. Vor den Schöffen des Dingstuls von Houthem verkaufen Johann Schillinx, Pastor zu Valkenburg, und Thijs die Bije, als Momber seiner Frau, dem Andreas von Palant und Lisbeth von Oirsbeck dessen Gemahlin 9 Morgen Rottlandes, die ihnen nach dem Tode Thijss Boschen und Lisbeth Schillinx zugefallen sind.

Geg. 1498 März 8.

Das Siegel des Statthalters und Vogtes des Landes von Valkenburg Johanns von Cortenbach is abgefallen.

32. (30) 1499 März 8. Schöffenbrief des Dingstuls von Houthem bezuglich des Verkaufes von 12 Ruthen Ackerlandes hinter Unser libben Frauen Haus, „boeven synt Gerlach", durch den Pastor zu Valkenburg Johann Schillinx an Andreas von Palant und Lisbeth van Oirsbeck. D. w. o.

Das Siegel Johanns von Cortenbach is abgefallen.

33. (31) 1501 Mai 31. Abt, Prior und Convent zu Steinfeld verzichten auf ihre Obrigkeit, Herrlichkeit und Gerechtigkeit am Gerichte zu Lomeshem (Lommersum) zu der Herschaft Kirpen (Kerpen) gehörig mit Genehmigung des Erzherzogs Phillip von Oestreich und Burgund, wogegen ihnen dann die Verpflichtung einen Schöffen zu dem genannten Gerichte zu stellen erlassen wird.

Geg. 1501 uff sint Petronellen dach.

Das Conventsiegel is abgefallen.

34. (32) 1502 Juni 20. Vor dem Rentmeister von Valkenburg Jan Penre van Strabaick und den Schöffen der Dingbank von Houtem verkaufen Merten Wilhelm Penre's Sohn van Broickem, als Momber seiner Frau Alette van Houtem, und Symon van Eyckelraide, für seine Frau Katharine von Houthem,

dem Andries van Palant und Elisabeth von Oersbeick ein Stück Landes zu Houthem. D. w. o.

Das Siegel Johanns von Cortenbach ist abgefallen.

35. (33) 1502 Juli 28. Urteilspublication in Sachen Gheerds van Gronsfelt und Consorten, als Erben Jans van Gronsfelt, wider Schultheis und Schöffen von Esden im Lande von Valkenburg, demzufolge die letzteren zu 58 Pfund 11 Schellingen flandrischen Gewichts verurteilt sind.

Geg. in onser Stat van Bruessel. D. w. o.

36. (34) 1505 November 11. Vor dem Schultheisz und den Schöffen von Meirssen (Meerssen) verkauft Augustijn von der Haegen dem Andriess von Palant und dessen Frau eine Rente von 2 Fasz Roggen aus dem Hofe „te Vlicke".

Die Siegel des Schultheiszen und der Schöffen sind abgefallen. D. w. o.

37. (35) 1508 Oktober 30. Goesswijn van der Anstellen bekennt dasz Lenart van den Elenbampt, Schöffe des königlichen Stuhls zu Aachen, bei ihm mit 150 Gulden, den vierten Teil einer Jahrrente von 30 Gulden (= 7½ Gulden) abgelöst hat, die ihm von seinem seligen Vater Wilhelm von der Anstelen zugefallen ist, der zu gleich mit Wernher Schillinck van Goisdorp des wegen mit des genannten Lenart Vater, ebenfalls Lenart van den Ellenbampt geheiszen, in Streit gelegen hat, welcher durch Wylhelm Grijn van Aldenhoven und Johan Ubach van Ubachsberge als Scheidsleute („Moitsonne") beigelegt ist.

Geg. 1508 up maendach nae Sint Simon und Judendach.

Der Siegel Goesswijns und Johanns von der Anstelen sind abgefallen.

38. (36) 1511 Dezember 9 ff. Vor den Schöffen von Maastricht verkauft Aloiff (Olaf) Alartz dem Johann van der Maer ein Erbgut zu Wijk gelegen, gegen einen jährlichen Erbzins von 36 Mark, von denen 6 bereits, laut Tranfixbrief vom 10 December 1511, abgelöst sind, die Schluszquittung ist datirt vom 12 Juni 1513.

Die Siegel der verschiedenen Schöffen etc. fehlen.

39. (37) Nach 1511 Juni 21. Schöffenbrief der Stadt Valkenburg bezüglich des von dem verstorbenen Drosten des

Landes von Valkenburg, Junker Johann von Palant, nach dem Tode Johanns von Cortenbach des Vogtes zu Valkenburg, auf dem Schöffenamt deponirten Einkommens des Johann von Cortenbach von 350 Goldgulden, das von dessen Erben, so von Wilhelm von Cortenbach, als Momber von dessen Neffen in Anspruch genommen wird.

Das Datum unleserlich. Das Schöffensiegel ist abgefallen.

39*a*. 1518 Februar 3. Eheberedung zweischen Johann van Goir, Erbvogt und Herrn zu Eys, und Anna von Merode, der Tochter Johann Scheijffartz von Merode Herrn zu Hemersbach und zu Limburg (1) und dessen Frau Maria von den Puth, worin festgezetzt wird, dasz Johann von Goir die Herrlichkeit Eys mit in die Ehe bringen soll, Anna von Merode aber unter anderen den Hof zu Eyckelroede; ferner werden dann noch genauere Bestimmungen für den Todesfall des einen oder der anderen getroffen etc.

Abschrift des 17 Jahrh.

40. (38) 1520 (1519?) April 2. Executorial mandat des Gerichtshofes von Brabant für den Herrn von Reynborch, als Herrn von Sente Mertens Voeren (Fouron-St. Martin), und Eckelrode (Ekkelrade) in Sachen Johanns van Streythagen, als Mann und Momber von Maria van Ghoor, Impetranten, wider Johann von Vercken, als Mann der Anna van Merode, der Mutter der Marie von Streithagen.

Geg. in onss Stadt von Bruessele twee dage in Aprille 1520 voer Paesschen.

41. 1520 Oktober 21. Clayss van Myrbach, Statthalter und Lehnsherr Junkers Johann von Bronckhorst von Batenborgh, Freiherr zu Rynborgh und Gronsfelt, Landdrosten, des Landes Cleyffe und desselben Lehensmannen Wijnant van Moelenbach, gen. van Breyl und Johan Pluym von Scherpensyell bekunden, dasz Wynant von Moelenbach gen. Breyl des erstgenannten Wijnant Sohn von der Jutta van Gronsfelt gen. van Muelsteine für sich und seinen Bruder Jachym von Moelenbach 9 1/2 Morgen Ackerlandes, gelegen im Haynraider Feld, Hermann Fyncken und Hermen von Haynraide gegen 3 Malter Roggen Aacker Maasz in Erbpacht gegeben hat.

Geg. 1520 op ten XI M. junffrauwen dach.

Die Siegel Clayss v. M. Wijnants und Johann Pl. sind abgefallen.

---

(1) Limbricht.

42. (40) 1532 Mai 31. Johann von Eynatten, Pfarrer und die Kirchen und Armenmeister von Voerendael bekunden, dass Isabella von Breyl, gen. van Lueck, die Witwe Johanns van Tzevell, eine jährliche Rente von 4 Fasz Roggen zur Anschaffung von Kerzen für den St. Annen Altar und desgleichen 4 Fasz Roggen, um daraus Brot für die Armen zu backen, überwiesen hat.
Geg. d. w. o.

Das Siegel des Pastors u. A. ist abgefallen (Stark beschädigt Pgt. Urkunden)

43. (41) 1533 Februar 9. Heiratsvertrag zwischen Jan Penre van Bryck, Goerdt Penres Sohn, und Katharine van Strythaghen Junker Wilhelms von Stryethaghens Tochter, wonach der Bräutigam verschiedene Ländereien mit in die Ehe bringen die Braut aber 100 Gulden Kapital, eine Kuh etc.
1533 op Sundach vur synt Valentyns dach.

Die Siegel des Heinrichs und Johann Köten (?), Wilhelms und Johanns van Streithagen, ferner das Hoeffsiegel der Bank von Bryck sind abgefallen.

44. (42) 1538 (Oktober 1. ?) Pachtvertrag zwischen Junker Johann van Strythaegen Herrn zu Eys, Statthalter und Vogt des Landes zu Valkenburg, an der einen, und Johann Buesdall an der anderen Seite bezüglich der Halbscheit des Hofes zu Eys auf 6 Jahre kundbar nach 3 Jahren, mitgenauen Bestimmungen über Aussaat des Getreides, über Dungung und Mirgelung des Landes, über die Schafzucht etc.
Bürgen sind Wyntgen Mombers und Herpert von Nysswylre.
(Gleichzeitige Abschrift.)

45. (43). 1539 Febr. 28. Der ledige Junker Fframbach van Byrgell verkauft Junker Johann van Strythagen, dem Herren und Erbvogt zu Eys, Statthalter und Vogt des Landes von Valkenburg und dessen zweiter Frau Marie van Ghoyr für 340 Goldgulden eine Rente von 17 Gulden und verpfändet dafür seine von der Herrlichkeit Eys lehnrührige und in derselben gelegenen Hofe gen. „der Goedenraidt" und „in den Vogelsanck."
Geg. 1539 des lesten daichs Spurkyllen.

Die Siegel des Lehensstathalter von Eys, Johann Penre van Beeck, und des Frambach van Byrgell sind nur noch bruchstückweise erhalten.

46. (44) 1541 März 26. Pachtvertrag zwischen Johann van Strithagen und Johann Dues von Buesdalle über den Eyserhof,

lautend auf 18 Jahre, gegen eine Pachtzins von 240 Goldgulden und unter Stellung einer Caution von 1000 Gulden.
Bürgen sind Meister Claes Hoernsberch und Thylmann van Randenroede, ferner sind am 3 Mai 1541 gesetzt junker Wyllem van Karsfelt Lambrecht van der Lijnderen, Johann van Isern u. A.

47. (45) 1544 Oktober 14. Johann van Strijthagen, Vogt des Landes von Valkenburg und Statthalter des Lehenshofes oder Mannhauses dieses Landes, wird auf seine Bitten krankheitshalber durch Kaiserliche Orden von dem letzteren Amte entbunden und an Seiner Statt Anthonius van Bensenrode Herr von Struyff (?) (1) damit beauftragt.
Geg. Bruessele. D. w. o.

Das Kaiserliche Siegel ist abgefallen.

48. (46) 1544 (?) 8. Johann van Strijthagen, Erbvogt und Herr des Herrlichkeit Eys, und Marey van Ghor seine Frau kaufen von Johann van .... Land, zu Ralant. (?)
Stark verblichene und beschädigte Pgt. Urkunde.

49. (47) 1546. Mai 15. Die Schöffen von Lomertzhem, (Lommersum) bekunden, dasz Wilhelm uff dem Dreiss und Hennes Jan van Wuschen für Johann Beyel des Angelsteins Halbwinner verbürgt haben, der wegen des Mordes Seines Sohnes zu Kerpen durch die Gerichtsleute Johann von Streythagen Herrn zu Eys, Clermont Aldenvalkenburg Pfandherren zu Kerpen und Lommersum gefänglich eingezogen war. (?) D. w. o.

Das Schöffensiegel hängt an.

50. (48) 1547 Juni 20. Bestallung Karls V im Namen seiner Schwester der Gouvernantin und Regentin der Lande an der Maas (her überts over = Hier übers Ufer) (2) für Johann von Strijthagen als Drost von Karpen und Leymershem (Kerpen und Lommersum).
Geg. Bruessele. D. w. o.

51. (49). 1550 Januari 14. Schultheisz und Schöffen der Herrlichkeit Eys bekunden, dasz Peter Oevergoell sein Erbe,

(1) Strucht (thans gemeente Schin-op-Geul in Limburg).
(2) Natuurlijk is hier geen spraak van «der Lande an der Maas» maar van de «landen van herwaerts over», waarmede de Nederlandsche erflanden der Habsburgers, ten tijde van Karel V werden aangeduid. Men leze dus voor: «her überts over», «herwaerts over».

das Vernalen-Höfgen zu Eys gelegen an Thyssen Kupers verkauft hat, mit der Bedingung, daselbst einen Bau aufzuführen, der Käufer aber, da er dazu nicht in der Lage war, sich veranlaszt gesehen hat dasselbe unter den gleichen Bedingungen an Leynen van Weerst zu verkaufen.

D. w. o. — Von den Siegeln des Schultheiszen und der Schöffen sind nur noch Fragmente erhalten.

52. (50) 1552 Januari 10. Johann van Strythaegen, Statthalter und Lehnherr der Mannlehngüter der Herrlichkeit von Valkenburg, und Junker Huyn van Anstenroede (Amstenraede) und Jan van Strythaegen zu Strythaegen, Lehnsmannen, bezeugen, dasz Johann von Cortenbach, Kanonikus und Sänger der Collegiatkirche unser Lieben Frauen zu Aachen, auf seinen Halbscheit an dem Hofe von Susterzel in dem Lande von Valkenburg (1) zu Gunsten seiner Schwester Uda von Cortenbach, der Wittwe Junker Joachims van Breyl, verzichtet, die dann auch da der genannte Hof von dem Lande von Valkenburg lehnrührig ist, vermittelst ihres Mombers Jan Pawels, damit belehnt worden ist.

D. w. o. Das Siegel des Statthalters Johann von St. ist noch einigermaszen erhalten, die der beiden Lehnsmannen sind stark beschädigt.

53. (51) 1553 Februar 10. Der Lehensstatthalter der Herrlichkeit Eys bekundet im Namen des Erbvogtes derselben, Johann van Strythagen, das Johann Bastard van Lymmens dem Aachener Bürger Daemen van Zoveren eine Rente von einem Scheffel Roggen aus seinem Hofe zu Eys für 20 Joachims thaler verkauft hat.

D. w. o. Die anhängenden Siegel sind beschädigt.

53*a*. (51*a*) 1553 Februar 17. Testament des Conrad d'Andrimant und seiner Frau Margaretha, worin die Laurentiuskirche zu Andrimant bedacht wird (?) D. w. o.

54. (52) 1555 November 11. Junker Wilhelm van Berghen gen. van Trips verpachtet, als Momber seiner Hausfrau Judith von Breyl und im Namen seiner Schwäger Wijnants und Claessen von Breyl, den Hof zu Ubach an Nelissen Jans van Scerpenzeel, den Jan Nelis Francken Sohn auf 12 Jahre für 50 Goldgulden Pachtzins jährlich. Zeugen sind Junker Heinrich van Brockhusen und Jeronimis van Bergen gen. Trips.

Pap. Orig.

---

(1) Sustersoel is nooit Valkenbergsch geweest, en was in 1552 Gulicksch.

55. 1557 Jan. 31. Hertog Wilhelm von Jülich-Cleve-Berg überweist seinem getreuen Reinhard Beissel van Gymnich eine Rente von 100 Gold Gulden aus den Renten des Amtes Münstereifel für 2000 Gold gulden Kapital, die dem gen. Reinhard durch seine Frau Lutgen's von Winckelhausen angefallen sind, welches früher Lutgen und sein Bruder Hermann auf den fürstlichen Höfen Eller und Schraffenberg stehen hatten.

56. (53) 1558 Juni 30. Schultheisz und Schöffen des Propstes und der Pröpstei von Meerssen in der Hauptbank von Clemmen (Klimmen) bekunden, dasz Johann van Strythagen, Herr zu Kerpen, Aldenvalkenburg, Eys, Clermont und Vogt des Landes von Valkenburg, mit seiner Frau Marie van Ghoire Wilhelm van dem Bongart, Herrn zu Wynandsrode, und dessen Frau Margarethe von Palant eine Erbrente von 12 Malder Roggen aus dem Hofe zu Cleme (Klimmen) verkauft hat.

D. w. o. Die Siegel sind abgefallen.

57. (54) 1559 Februar 1. Auseinandersetzung zwischen Johann van Strythagen, Herrn zu Eys, Aldenvalkenburg, Kerpen, Clermont, Statthalter und Vogt des Landes Valkenburg, einer, und Hermann van Ghoer andererseits bezüglich Wiesenlands zu Eys und den Erbrenten etc. von dem früher sogenannten Penteers Hof, welche unter Vermittlung Heinrichs von Zzevel Johanns von Wuestenroede und Johanns Koeps geschehen ist.

Die Siegel sind sämtlich abgefallen, eigenhändige Unterschrift Hermanns von Ghoyr.

58. (54) 1560 März 27. Attest der Schöffen von der Stadt von Cassele (?), dasz Alexander und Jennecken, die Söhne Gillis van Walssappel, Pförtners der genannten Stadt noch am Leben sind.

Das Siegel der Stad gebrochen?

59. (56) 1564 März 4. Auszug aus dem Schöffenprotokoll des Gerichts zu Kerpen bezüglich einer von Johann von Bodenheim, Schultheisz zu Lommersum, Reinhard Geller und Johann Horstmann, Burggrafen zu Kerpen, als Anwälten des Pfandherren zu Kerpen Johann von Streithagen gegen den Schultheisz zu Longenich eingereichten Klage wegen unerlaubten Güterverkaufs.

60. (57) 1564 Juni 2. Urteilspublikation des Gerichts zu Lille (?) in Sachen des Johann Baulduin und Consorten wider Johann Resteau, Einnehmer der Chastellaine von Lille bez. der Summen von 300 fl.(?)

61. (58) 1567 Mai 27. Der Licentiat Johann Carpentier bekundet im Namen des Collegiatstiftes zu Schayn, dasz François le Mapart dem Wallerand Haugenart, Almosenier und Kanonikus des Petersstifts zu Lille eine Rente verkauft hat. (?)

62. (59) 1569 Oktober 29. Vor den Schöffen der Bank Viellen verkauft Jacob Smetzo van Helleshaven dem Aachener Bürger Matthusen Holtzkamp eine Rente von einem Scheffel Roggen für 26D.

(Stark beschädigte Pergament Urk.)

63. (60) 1573 August 31. Die Schöffen zu Eys bezeugen, dasz, laut einer zu Aachen am 17 Juli 1571 in Conzept aufgerichteten Memorie, Henrick van Ghoer, Freiherr zu Pesch, Herr zu Viljaer, Andrimont etc. sich zur Auslieferung einer Obligation von 600 fl. verzinsbar mit 30 fl., die sein Vater Hermann von Ghoer besessen, lautend auf die Herrlichkeit und Güter von Eesch (Eys) an seine Nichte Eva van Eesch (Eys) gen. Beusdael verpflichtet hat und bekannt hat, dasz ihm deswegen von dem Gemahl der genannten Eva von Eys, Johann Colijn Herrn zu Eys und Beusdael Genüge geschehen sei.

Das Gerichtssiegel ist abgefallen.

64. (61) 1575 August 28. Johann Colen, Herr zu Eys, verpflichtet sich die 2000 Carolusgulden, die aus der Ablösungssumme der Pfandschaft von Kerpen und Lommersum, die Wilhelm von Haerff, Herr zu Alsdorf und Huat(?), mit 19000 fl. verletzt hat, auf ihn gefallen sind, nach dem Tode seiner Gemahlin Eva van Eys, deren Schwägern Dietrich von Straebeck, Dietrich von Eynatten und Nicolaus Breyl von wegen ihrer Schwägerin Wilhelma von Streithagen zurück zu zahlen resp. zu verhypothekiren.

Das Siegel ist abgebröckelt, eigenhändige Unterschrift des Johann Colen (Orig. Pg.)

65. 1518 Februar 3. Siehe No. 39a.

66. (62) 1596 September 7. Urteilspublikation des Brabanter Rates in Sachen Nicolaus Breyl, Dietrichs von Eynatten und der Wilhelma von Streithagen auf der einen, wider Jannen Colen auf der anderen Seite.

Geg. Brüssel.

Von dem Königlichen Gerichtssiegel nur noch ein Stück erhalten.

67. (63) 1596 September 7. Publikation des Lehenhofes von Brabant bezüglich der schwebenden Prozeszsache Agnes von Merckelbach, Witwe Hermanns von Ghoir wider Marie von Streithagen und Consorten.
Brüssel d. w. o.

Das Siegel ist afgebröckelt.

68. (64) 1603 Juli 10. Urteilspublikation des Hofs von Brabant in Sachen des Melchior Tzevel van den Edelbant wider Wilhelm Bourmanns gegen welcher aber Frau Francisca van Ghoer die Forderung einer Rente von 42 Goldgulden erhebt.
D. w. o.

69. (65) 1609 Januar 10. Obligation des Heinrichs von Donraedt gen. Dobbelstein, als Momber seiner Frau Wilhelma von Strijthagen, Heinrichs Beulaerts des Mannes der Maria van Eynatten und Johann van Strabach, als Herren der Vogtei und Freiherrlichkeit Eys, für Wynand van Breyel, ebenfals Herrn zu Eys, und Nicolaus und Judith, dessen Bruder und Schwester, über die Summe von 3200 Gulden, die einen Teil von aufgelaufenen Prozeszkosten bilden, den Nicolaus von Breyl und seine Frau Maria von Streithagen, dann deren zweiter Mann Melchior Zevel van Edellenbant und die Vormünder ihrer Kinder aus erster Ehe gegen die Nachkommen und Erben der Katharina von Strythagen, Wilhelm von Nestelraedt den Gemahl der Wilhelma von Strijthagen u. A. geführt haben, wegen der Herrlichkeit Alden-Valkenburg und Eys.

Unterschrieben vom Lehensstatthalter der Herrlichkeit Eys. Das Schöffensiegel abgefallen.

70. (66) 1609 April 22. Publikation in der Appellationssache des Hans Lückers und seiner Frau Anna von Ghoir gegen deren Bruder Hendrick van Ghoir wegen Besitzungen (Lehen?) in Alden-Valkenburg.

Stark beschadigtes Pgt.

71. (67) 1609 Juni 10. Gütlicher Vergleich zwischen Wilhelma van Streithagen, vermählt an Junker Heinrich Dobbelsteyn van Doenrode, und Wynand von Breyl für sich und im Namen seines Bruders und seiner Schwester wegen der beiderseitigen Ansprüche auf die Herrlichkeiten von Aldenvalkenburg und Clermont und das Gut von Eckelrode.

(Notariatsinstrument.)

72. (68) 1613 Februar 12. u 14. Eheberedung zwischen Winandt von Breil, ältesten Sohn des Niclaes von Breil, und der Maria von Streithagen zu Eys einer und Helena von Eynatten, der ältesten Tochter des Franz von Eynatten und dessen Frau Elisabeth geb. von Hoemen und Odenkirchen zu Neuerburg andererseits, worin erstern den von seinem Groszvater Johann von Streithagen herrührende Erbteil, ferner verschiedene Kapitalsforderungen an die Scheiffardts von Merode u. A. in die Ehe mitzubringen verspricht, während der Helene auszer der adligen Aussteuer 18000 Gulden. Maastichter Währung etc zugeteilt werden. Unterschrieben von den Eltern der Braut, der Mutter des Brautigams, Johann von Eynatten, Domherr zu Lüttich, Winand von Instenraid, Herr zu Meher, Heinrich von Eynatten zu Reimersthal und Judith von Breil.

Angeschlossen ist der Verzicht der Helene von Eynatten zu Gunsten ihrer Brüder auf die Lehengüter des Mannhauses Hertzogenrade ferner die Laeten und zinsgüter der Herrlichkeiten Gülpen und Neuerburg.

73. (69) 1614 Januar 29. Gerichtlicher Vergleich zwischen Junker Ulrich Hoen, Herrn von Hoensbroeck, und Wynand von Breyl, Herrn zu Eys, wegen einer von Junker Heinrich von Ghoir herrührenden Cession und anderer aus der Verlassenschaft Johanns von Streithagen stammenden Güter etc.

Brüssel d. w. o.

Duplicat.

74. (70) 1617 December 11. Obligation des Johann von Strabach, Herren zu Eys, über die Summe von 8000 Gulden verzinsbar mit 500 fl. jährlich, die er von Junker Leonaert Merssen aufgenommen hat und wofür er seine Besitzungen etc. in den Herrschaften Witten und Eys verpfändet hat.

Instrument des Lehenshalters der Herrlichkeit Wittem.

75. (71) 1619 Juli 18. Executorialmandat wider Winand van Breyl in seiner Prozessache wider den Herren von Hoensbroeck anhängig beim Rate von Brabant.

Brüssel d. w. o.

Das Gerichtssiegel fast völlig zerbrochen.

76. (72) 1621 Mai 21. Salvaguardien des Erzherzogs Albrecht von Oesterreich für Wynand von Breyl, als Herrn von Eys und die Herrlichkeit und deren Bewohner.

Brüssel d. w. o.

Mit dem Siegel Albrechts. Papier auf Leinwand aufgezogen.

77. (73) 1622 Februar 5. Zahlungsbefehl der Prozeszkosten gegen Johann Strabach in seiner Prozeszsache mit Wynant Breyl, herr zu Eys.
Brüssel d. w. o.

Siegel ab.

78. (74) 1622 Februar 5. Desgleichen in Sachen Wynants von Breyl gegen Adolf von Eynatten.

78*a*. (74*a*) 1623 Mai 20. Publication des Rates von Brabant in Sachen Joost Hildernisse und Adelheids Tholen, Wittwe des Commisars Jan Schelen, Supplicanten wider Wynant Breyl, Herren zu Eys und die Schöffen daselbst Rescribenten.

79. (75) 1623 Mai 27. Publicationen des Lehnhofes von Brabant in Sachen Wynands von Breyl gegen die Streithagenschen Erben, resp. den Herren von Hoensbroek (Ulrich Hoen von H.).
Brüssel d. w. o.

Zwei verschiedene Ausfertigungen.

80. (76) 1623 Oktober 12. Gütlicher Vergleich zwischen Wynand von Breyl, Herrn zu Eys, auf der einen und Dietrich von Dobbelstein zu Eynenburg auf der anderen Seite betr. die Summe von 8000 fl. etc.

81. (77) 1624 Januar 9. Executionsmandat bezüglich der durch den gütlichen Vergleich Wynands von Breyl und Dietrich von Dobbelstein vom 12 Oktober 1623 aufgelaufenen Gerichtskosten.
Brüssel d. w. o.

82. (78) 1626 Juli 31. Publikation des Rates von Brabant in Sachen des Herren von Hoensbroick, Supplicanten, wider Wynand von Breyl, Herrn zu Eys.
Brüssel d. w. o.

83. (79) 1627 December 9. Citation für Wilhelma von Streithagen, die Wittwe Hendricks van Doenraede gen. Dobbelstein, in deren Sachen gegen Wynand von Breyl, Herrn zu Eys, Supplicanten.
Brüssel d. w. o.

Das Königliche Siegel ist zerbröckelt.

84. (80) 1631 Juli 24. Erlasz im Namen König Philipps bezüglich der Supplication Wynants von Breyl und Consorten wegen der Verlassenschaft der Margarethe van dem Berghe genannt Trips.
Brüssel d. w. o.

Das Siegel ist ab.

85. (81) 1637 Juni 7. Urtheil in Sachen des Juncker Ulrich Hoen von Hoensbroeck wider Juncker Wynand von Breyl, Herrn zu Eys.
Brüssel d. w. o.

86. (82) 1637 ? 7. Salvaguardie Kaisers Ferdinand III zum Schutz und Schirm des Hauses und der Herrlichkeit Eys mit allem Zubehör, des Eyser Hofes zu Aachen und der Bewohner der Herrlichkeit etc.
Regensburg d. w. o.

Orig. Papier. Das Siegel ist aufgedrückt.

87. (83) 1643 Januar 2. Publikation des Gerichtes von Brabant in Sachen Wynands von Breyl, Herrn zu Eys, wider Bertrand Beissel von Gimnich, Herrn zu Smidden.
Brüssel d. w. o.

88. (84) 1643 April 29. Desgleichen in Sachen des Dechanten und Kapitels von St. Paul zu Lüttich, Supplicanten, wider Wynand von Breyl, Herrn zu Eys und den Schultheiszen und die Schöffen daselbst.

89. (85) 1645 December 7. Königliche Conzession für Wynand von Breyl, Freiherr zu Eys, über seine in Brabant und Obermass gelegenen Güter frei testamentarisch verfügen zu dürfen.
Brüssel d. w. o.

Das Siegel ist ab.

90. (86) 1647 April 16. Arrestbefehl gegen die Insassen der Herrlichkeit Eys wegen der dem Freiherrn von Eys noch nicht gezahlten Rückstände.
Brüssel d. w. o.

Das Siegel ist zerbrochen.

91. (87) 1651 Mai 25. Gerichtsmandat in Sachen Wynands von Breyl gegen Cortenbach.
Brüssel d. w. o.

92. (88) 1651 December 12. Publikation in Sachen Wijnands von Breyl wider Conrad von Decker bezüglich der Prozeszkosten, mit dem Hauptbrief von 19 November 1619.
Brüssel d. w. o.

Von dem siegel ist nur noch ein Rest erhalten.

93. (89) 1652 September 28. Zahlungsbefehl bezüglich der Prozeszkosten in Sachen des Statthalters und der Lehensmannen des Lehnhofs von Eys und des Vogts derselben, Wynand von Breyl wider Joh. Florus Hoen van Carthils.
Brüssel d. w. o.

94. (90) 1653 Mai 27. Executionsmandat in Sachen Wynands von Breyl wider den Herrn van Grimhuysen?
Brüssel d. w. o.

95. (91) Desgleichen in Sachen Wynands von Breyl wider Dietrich van dem Berghe gen. Trips.
Brüssel d. w. o.

96. (92) 1654 December 5. Königliches Edikt in Sachen des François Theodor Hoen von Cartils, Barons zu Rummen und dessen Bruder Florentius Hoen wider Wynand von Breyl und die Schöffen zu Eys.
Brüssel d. w. o.

97. (93) 1655 August 31. Executionsmandat in Sachen Wynands von Breyl Freiherrn zu Eys wider seinen Bruder Nicolaus von Breyl bez. einer Haferpacht im Lande. Aldenvalkenburg.
Brüssel d. w. o.

Das Siegel ist ab.

98. (94) 1655 October 7. Anweisung des Rates von Brabant bez. der Proszeskosten in Sachen des Baron Florens von Berlo(?) wider Wynand von Breyl.
Brüssel d. w. o.

Akten.

99. (1) Kopien von Urkunden die Herren von Eys betr. 1 Fasz. 1352—1557.

100. (2) Stammbaum der Herren zu Eys von 1365. ff.

101. (3) Copie der Eheberedung zwischen Johann von Ghoir und Anna von Merode 1518.

102. (4) Kopien von Verschreibungen, Eheberedungen, Testamenten u A. betr. die Beziehungen deren von Breyl Herren zu Eys zu der Familie Streithagen. 1549—1636.

103. (5) Ausgabe- und Einnahmebrief der Melchior von Zevel von den Edelenbant aus der Zeit seiner Vermählung mit Maria von Streithagen 1593 ff. mit früheren Notizen von 1582, Copien von Prozesznoten.
Geburtsnachrichten der Kinder der Maria von Streithagen 1576 ff. die in erster Ehe mit Nicolaus von Breyl, Herrn zu Eys vermählt war. 1576 ff.

104. (6) Vergleiche zwischen Isabella Hoen, der Witwe Johanns von Cortenbach einer und Wilhelm von Trips dessen Gemahlin Judith von Breyl und deren Brüder Wynand und Nicolaus andererseits, desgl. zwischen Wynand von Moelenbach gen. Breyl und dessen, Gemahlin Margarethe von Vischenich einer- und Wilhelm von Berge-Trips und Gemahlin Judith andererseits. 1564, 1566.

105. (7) Vergleich zwischen Wynand von Breyl und Heinrich von Gohr. 1611.

106. (8) Familiencorrespondenz der von Breyl zu Eys mit den Beissels von Gymnich, den Herren von Hoensbroich, u. A. Schreiben der verschiedenen Breyl'schen Anwälte aus Lüttich u. a. O. in Prozessachen etc. 1628—1686.

107. Copie des Testamentes der Anna von Ghoir. 1631.

108. (10) Vergleiche etc. zwischen Wynand von Breyl, namens seiner Gemahlin Juliana Agnes Beyssel von Gymnich, verwitweten von dem Bongardt mit den Vormündern der Kinder des

letzteren aus erster Ehe, Hans Werner von dem Bongardt Deutschordens Comthur zu Coblenz u. A. bez. der Bongardt'schen Verlassenschaft. 1625—1642.

109. (11) Projekt einer Eheberedung zwischen Hans Jakob, Brenneysen mit der Judith von Breyl, Witwe Wijnands von Breugel 16 . .

110. (12) Erbvergleich zwischen den Brüdern Wynand von Breyl zu Eys und Nicolaus von Breyl zu Limburg (*Limbricht*) 1633.

111. (13) Vergleich zwischen Johann Reyner von Breyl und dessen Vetter Hermann Wynand von Breyl bezw. des Mannhauses Eys. 1669.

112. (14) Quittung Werners von Binsfeld, Amtmanns zu Nideggen über 822 fl. die er als dreijährige Pension aus der Herrlichkeit Clermont von Johann von Streithagen empfangen hat. 1546.

113. (15) Inventar der Gold- und Silbersachen, Kleidungsstücke, welche 1621 der von Breyl nach Vethem (Wittem) gesandt hat. 1621.

114. (16) Pension Wynands von Breyl von 2000 Goldgulden die ihm aus der Vogtei zu Münstereifel uberwiesen ist. 1629—1654.

115. (17) Johann Requier's von Breyl Forderung von 50 Patagons an den Edlen Merode de Hoffalize für ein Verkauftes Pferd. 1665—1672.

116. (18) Illuminierte Landkarte der Herrlichkeit Eys (im Prozesz mit der Bank von Gulpen wegen der Grenzen produzirt) zugleich mit einem Wappen-Stammbaum der Herren von Eys von Johann van Streithagen ab. (17 Jahrh.)

117. (19) Protokolle, Zeugenverhöre, bez. der rechtlichen, Qualität der Herrschaft Eys, des Verhältnisses zu Wittem, Kundschaft wegen der Grenzen gegenüber Gülpen, Wittem. 15. Jahrh. ff.

118. (20) Akten betr. die Erbvogtei zu Eys und die Belehnung mit derselben durch die Herren von Wittem.
(Mit Revers des Vogtes von 1369 in Cop.). 1610—1612.

119. (21) Beziehungen der Herren von Eys zum Herzogtum Jülich, Erlasse, Verordnungen, Citationen Pfalzgraf Philipp Wilhelms, Ausführliche Bedenken bez. des Verhältnisses der Herrschaft Eys zu Jülich. 1655—1674.

120. (22) Lehensoberhoheit des Fürsten Georg Friedrich von Waldeck als Freiherrn zu Wittem über die Herrschaft Eys und Ansprüche auf dieselbe nach ihrer Erledigung.

(Nachrichten über die Archivalien der Herrschaft resp. deren Deponirung bei dem Schöffenstuhl zu Aachen). 1685 ff.

121. (23) Salvaguardien, Contributions = und Einquartirungssache der Herrlichkeyt Eys. 1621—1684.

122. (24) Besteuerung der Herrlichkeit Eys. 1664. 1695.

123. (25) Deklaration der Gemeinde zu Eys, über die Grenzen der Herrlichkeit. 1505 ff.

124. (26) Akten bet. die Grenzen zwischen Gulpen und Eys mit älteren Copien. 1667.

125. (27) Zeugenverhör veranlaszt von Gerhard von Ghor Erbvogt zu Eys bez. eines von den Herren von Wittem beanspruchten Weges durch die Herrschaft Eys. 15. Jahrh.

126. (28) Klage des Herrn von Eys wider die Gemeinde Untersaetten wegen verschiedener Besitzungen. 15 Jahrh.

127. (29) Weistum des Schöffengerichts zu Eis. 1500(?)-1608.

128. (30) Gerichtsprotokolle von Eys. 1526 ff.

120. (31) Verzeichnis der Ländereien und Maasze derselben in der Herrschaft Eys. 16. Jahrh.

130. (32) Etat und Inventar der Herrlichkeit und der Güter von Eys. 1659.

131. (33) Zinsbuch der Herrlichkeit Eys. 1451 ff.

132. (34) Zinsbuch der Herrlichkeit — Eys. Im Anfang Niederländiches Gedicht auf die Schlacht bei Tongern(?) 15. Jahrh.

133. (35) Zins- und Einkünfte-Register der Herrlichkeit Eys. 1520 Rechnungen. 17. Jahrh.

134. (36) Zinsregister von Frientelen in der Herrlichkeit Eys. 16. Jahrh. (init.) und 17. Jahrh.

135. (37) Verpachtung des Zehenten zu Eys durch die Kanoniker von St. Paul zu Lüttich. 1525.

136. (38) Nachrichten über die Renten des Hovelshofes zu Obereys. 1633.

137. (39) Zinskarten der Herrlichkeit Eys. 1644—1682.

138. (40) Vereinzelte Rechnungen, Obligationen etc. der Herrlichkeit. 1634—1646.

139. (41) Akten betr. die dem Freihern von Eys aus der Pacht zu Beggendorf zukommenden Einkünfte. 17. Jahrh.

140. (42) Auszug aus einem Protokoll betr. die lasten der Herrlichkeit Eys. 1669.

141. (43) Akten betr. die Zinsen aus der Herrschaft Eys. 1678—1692.

142. (44) Akten betr. die Jagd in Eys und deren Schädigung durch den Herrn von Rummen. 1680.

143. (45) Erklärungen der verschiedenen Lehensleute über ihre von den Herrn von Eys empfangene Lehen. 15. 16. Jahrh.

144. (46) Kopie des Lehnsregisters der Herrlichkeit Eys von 1400 (?) — 1687.

145. (47) Lehensregister der Herrlichkeit Eys von 1508 — 17 Jahrh.

146. (48) Lehens- und Zins-register der Herrlichkeit Eys von 1540 ff.

147. (49) Gerichtsprotokolle und Auszüge aus der Lehensrolle von Eys betr den Hof zum Vogelsang. 1622. 1686.

148. (50) Verzeichnis der rückständigen Eyser Lehensgelder. 1668.

149 (51) Verzeichnis der Lehen und Kurmeden in der Herrlichkeit Eys. 17. Jahrh.

150. (52) Gerichtsprotokolle von Eys betr. den Prozesz wegen der Weide von Leonhard Bree. 1665.

151. (53) Cession eines Urteils der Herrschaft Eys durch Johann von Strabach an Heinrich Hoen von Cartils. 1619.

152. (54) Verhandlung vor dem Gerichte zu Eys wider den Oberstwachtmeister Lenart tot Goedenraede wegen gewaltsamer Uebergriffe von dessen Untergebenen, des Ludwig Beyens u A. 1662—1686.

153. (55) Erklärung des Schultheiszen und der Schöffen von Eys betr. den zum Hause gehörigen Altar. 16. Jahrh.
Irrungen des Herrn von Eys mit Dietrich von Godenraide deswegen. 1623.

154. (56) Beschwerde über den Pfarrer zu Eys wegen Versäumnis der Seelsorge. 17 Jahr.

155. (57) Akten betr. den Prozesz des Nicolaus von Breyl, Namens seiner Gemahlin mit Junker Jan Colen, Herrn von Beusdal, Namens dessen Gattin, wegen der Streithagenschen Erbschaft. 1583ff.

156. (58) Prozesz Wijnands von Breyl wider Heinrich von Segeraet resp. dessen Gemahlin Wilhelmine von Streithagen. 17. Jahrh. (I Hälfte).

157. (59) Prozeszakten in Sachen Leonhards Ruppen wider Wynand von Breyl, als Hernn von Eys, gewisser zehnten halben. 1619.

158. (60) Prozeszakten in Sachen Wynands von Breyl gegen die Herren von Clermont. 1621.

159. (61) Rescript für Wynand von Breyl und die Schöffen von Eys wider Jost Hildernis, Schöffen der Stadt Maastricht 1622.

160. (62) Prozeszakten von Breyl wider von Millendonk wegen einer streittigen Rente von 42 Goldgulden. 1624.

161. (63) Prozeszakten in Sachen der Juliana Beissel von Gymnich resp. ihres Mombers, des Deutschordenscomturs Wilhelm von Bongard wider Wynand von Breyl. 1626 ff.

162. (64) Prozeszsachen bez. der Forderung des Wijnand von Breyl an den Universalerben seines Schwagers Reinhard Beissel von Gymnich, Bertram Beissel, bestehend in 2000 fl. Mitgift seiner Gemahlin Agnes Beissel, nach 1638.

163. (65) Klage der Maria Katharina von Beissel zu Gymnich wider Johann Reyner von Breyl zu Eys auf Zahlung von Deflorationsgeldern und Alimenten. 1667 ff.

164. (66) Prozesz Wynands von Breyl zu Eys wider Nicolaus von Breyl, Herrn zu Limburg (*Limbricht*) wegen der Haferpacht. 1636.

165. (67) Prozeszakten in Sachen Wijnands von Breyl gegen den Statthalter des Landes von Obermaass zu Maastricht bez. des rechtlichen Verhältnisses der Herrschaft Eys.
Lehens abhängigkeit von Wittem. 1637 ff.

166. (68) Prozeszakten in Sachen Wynands von Breyl, als Vater und Momber Hans Wynands von Breyl und dessen Schwester Odilie, den Kindern seiner ersten Frau Helene von Eynatten gegen seinen Bruder Nicolaus von Breyl. ca. 1640.

167. (69) Prozeszakten in Sachen Hans Hendriks von Eynatten zu Reimersdael wider den Freiherrn Wynand von Breyl zu Eys. 17 Jahrh. (1 Hälfte).

168. (70) Akten betr. den Prozesz des Wynands von Breyl, als Herren von Eys, mit den Herren von Cartils. 1649 ff. 2 fasz.

169. (71) Prozeszakten in Sachen Wynands von Breyl wider den Herren von Hoensbroich wegen Aldenvalkenberg. ca. 1650.

170. (72) Prozeszakten in Sachen Wynands von Breyl wider die Bank von Gulpen. ca. 1650.

171. (73) Executorialien in Sachen Breyl wider den Herrn von Smidam. 1651.

172. (74) Prozeszakten bez. den Erbschaftsstreitigkeiten zwischen Wynand von Breyl und Hermann von Trips, Domherren zu Lüttich. 1651 ff.

173. (75) Appellationssachen des Johann Reyner von Breyl zu Eys wider Heinrich Hauf und die Schöffen des Königlichen Stuhls zu Aachen. ca. 1653.

174. (76) Prozeszakten Breyl wider Firenschatz zu Lüttich. 1654 ff.

175. (77) Akten betr. den Prozezs des Kapitels von St. Paul zu Lüttich wider die Schöffen etc. von Eys wegen des Zehentens aus der Herrlichkeit. ca. 1656.

176. (78) Akten betr. den Prozesz Wynands von Breyl, mit denen von Rimburg wegen Zehenten. 1656.

177. (79) Prozeszakten betr. die Kapitalsforderung des Kaufmanns Jacob Peeters in Maastricht an Wijnand von Breyl, 1657—1659.

178. (80) Prozeszakten betr. den unter der Bank von Ubach im Lande von Herzogenraede gelegenen Hof Wynands von Breyl. 1662.

179. (81) Akten betr. den Prozesz des Freiherrn von Eys und des Schultheiszen und der Schöffen der Herrlichkeit wider Johann Peter Schell, Licentiat der Rechte, gewesenen Bürgemeister zu Lüttich. 1664—1672.

180. (82) Correspondenzen des Wynand von Breyl, Herrn von Eys mit verschiedenen Rechtsbeiständen zu Aachen etc. und am Lehnhofe zu Brabant in Brüssel bez. des Prozesses mit denen von Berghe-Trips 1666—1667.

181. (83) Akten betr. den Prozesz Berghe-Trips zu Niederlinteren wider die von Breyl, als Herren von Eys. 17. Jahrh. (2 Hälfte.)

182. (84) Klage der Adelheid Holl, als Erbin ihres Bruders Wilhelm Trips, wider den Freiherrn von Eys wegen rückständiger Capitalsforderungen 1669. ff.

183. (85) Prozeszakten in Sachen Michael Hendriks von Walhorn wider den Procureur Firenschatz. ca. 1670.

184. (86) Rescript für Wijnand und Nicolaus von Breyl wider Johann von Strabach die Herrlichkeit Eys betr. 17. Jahrh.

185. (87) Prozeszakten in Sachen Wynand von Breyl wider Gerit Cortenbach. 17. Jahrh.

186. (88) Akten betr. den Prozesz Ferdinands van dem Bongard, Herren van der Heyden, wider Franz Wynand von Eynatten, Herren zu Nieuwenborg. 1655—1656.

187. Verzeichnis der Wilhelm von Berge-Trips und seinem Schwager von Breijl Zustehenden Zinsen etc. aus der Herrlichkeit Ubach. 1601—1664.

188. (90) Akten betr. den Schöffenstuhl zu Kerpen (Johann von Streithagen, Pfandherr zu Kerpen-Lommersum). 1520, 1604.

189. (91) Copien von Erbbriefen namentlich der von Palants über Besitzungen etc. zu Maastricht, Meerssen u. a. O. 15.—16. Jahrh.

190. (92) Akten betr. die Prätensionen des Pastors und der Untertanen von Eygelshoven gegenüber denen von Breyl und Quads. 1611.

191. (93) Schultverschreibung des François Birgaigne an Johann Huyn zu Amstenrath über 672 fl. 1601.

192. (94) Abschrift einer Verordnung König Philipps von Spanien bez. der Erbrenten. 1625.

193. (95) Placat betr. die Jurisdiction des platten Landes in den Niederlanden. 1636.

194. (96) Copien von Urkunden betr. die Herrlich keit Wittem, 15—17. Jahrh. Einsetzung eines Drosten dortselbst. 15.—17. Jahrh.

195. (97) Auszug aus dem Lehensregister des Mannhauses Valkenburg, wonach Eva von Eys, Frau zu Kerpen, Guilaume

van Horion gegen 2240 Brab. Goldfl. eine Rente von 140 fl. verkauft und dafür ihre Landereien zu Straebach und Broeckhem verpfändet 1571.

196. (98) Beschlusz etc. in Sachen Heinrichs von Donraede gen. Dobbelsteyn wider Dietrich von Doenrade. 1624.

197. (99) Akten betr. die Manderscheid'schen Ansprüche auf die von Sombreffsche Erbschaft (Mit Stammbäumen.) 17. Jahrh.

198. (100) Lehensbrief der Cölnischen Mannkammer des Landes von Valkenburg. 1419—1482.

199. (101) Lehensbuch über die Lehen der Propstei Meerssen. 15. Jahrh. exeunt. ff.

200. (102) Verschiedene vereinzelte Beilagen, Copien von Urkunden etc. meist zu den Prozeszakten. 17. Jahrh.

---

5. REPERTORIUM D. 14. VERZEICHNISS VON ACTEN, LITERALIEN UND PROTOKOLLEN AUS DEN REPONIRTEN REGISTRATUREN DES KÖNIGLICHEN LANDGERICHTEN ZU AACHEN, WELCHE VON DEM STAATSARCHIVE ZU DUSSELDÖRF AM 26 MAI 1885 ÜBERNOMMEN WORDEN SIND.

1. Amt und Gericht zu Born und Sittard.
Acten und Verhandlungen in verschiedenen streitigen Angelegenheiten von Privaten und des Fiscus von der Mitte des 17.bis. Ende des 18. Jahrhunderts.
Gerichts-protokollbuch von 1789—1793, 1 bnd.

---

6. VERZEICHNISS VON AKTEN ETC. WELCHE VON DEM STAATSARCHIVE ZU DÜSSELDORF AM 9 JULI 1887 ÜBERNOMMEN WORDEN SIND.

Amt Born und Sittard.

Gerichtsprotokolle des Gerichts Sittard von den Jahren 1668—1794. 2 Bände und 3 Fascikel.

Gericht Sittard.

Brieff, Siegel und Obligationen, etc.

1651—1666.
1661—1672.
1664—1675.
1685—1773. (mit Lücken).

Transportprotokoll.

1675—1703. 1776—'83. (Sittard und Born). 2 Bnde.

Erbungsprotokoll.

1776—1779.
1783—1786.

Gerichtsprotokollbücher („Gedingen", oder Prozesakten.)

1656—1657. 1730—'87 10 Bnde. (2. Ambt Born 1740—'66.)
1661
1664
1665
1666
1667
1692—1694.

Gericht Rimburg.

1763—'96. Transportprotokoll.
1675—1735. Gedingbuch. 2 Bnde.

7. REPERTORIUM B. 7. KLÖSTER IM HERZOGTHÜM JÜLICH, P. 919 FF. STIFT SUSTEREN.

Akten.

1. Tabelle der Güter des freien und hochadlichen Stifts St. Salvator zu Süsteren so wohl der zum Corpus gehörigen Güter zu Süstern, Holtum, Leuth, Obbicht, Papenhoven, Büchten, Rothem, als der Präsenzgüter zu Süstern Holtum, Büchten, Born, Guttekoven, Limbricht, St. Joost, Neustadt, 1795—1797. Verzeichnisz der dem Stift Süstern gehörigen Güter unter Süstern s. d. (1797 c.). Specification der Grundgüter desselben zu Süstern, Holtum, Büchten, Born, Guttekoven, Limbricht, der Capitalien rückständiger Zinsen, sowie Liste des Personenstates des Kapitels: In Französischer Sprache (c. 1800 an. IX).

2. Specification der auf Stadt und Kirchspiel Süsteren haftende Capitalien des Stifts de 1627 bis 1681, am 1 Februar 1762 zu 4 pCt. repartirt. Verzeichnisz der nicht repartirte Zehnten(?) der Hofesfrüchte des Kapitels de 1796.

3. Heberegister der Natural- und Geldzinsen des Kapitels. 1804—1806.

4. Oekonomie-Rechnung des Kapitels über Einnahme und Ausgabe mit Belägstücken: 1769—1781; 1 vol. spätere Belägstücke bis 1789.

5. Register sämmtlicher zur Kapitels-Praesenz des hochadlichen und freiweltlichen Stifts St. Salvator zu Süsteren gehörigen Erb- und Jahrpächte in Geld, Früchten, Kapaunen etc., auch der praesentiaria aufgestellt mit Vermerkung über die geschehenen Entrichtungen. 1783—1799. Dabei Register der Jahrgedächtenisse und der dazu gehörigen Renten, nebst der verpflichtete. 1 Vol. v. 188 S. Fol.

6. Aufziehung der Gefälle der Präsenz und der Kustrei 1787—1792. Annotatio absentium et praesentium 1793—1794. 1 Vol. kl. 4°.

7. Register über die zur Kapitels Präsenz gemachte Schenkungen und deren Verwendung 1722—1779. 1 Vol. fol.

8. Annotationsbuch über die gezahlte Präsenz-Gefälle. 1744—1799. 1 Vol. in 4°.

9. Register über die Rückstände der Kapitels-Präsenz-Gefälle in Geld und Naturalien. 1794—1802.

10. Rechnungen über Einnahmen und Ausgaben zur Kapitels-Präsenz. 1791, 1797, 1798.

11. Auszüge der Repartition betr. die Rückstände zur Kapitels-Präsenz. 1793—1799.

12. Berechnung des Kapitels-Rentmeisters mit mehreren Kanonissen .... was dieselbe an Präsenzgefälle empfangen resp. auf dem Chor verdient haben. 1798—1802. 1 Fasc.

13. Register über die Repartition und Ausschlag des Anniversariën-Präsenzgelds. (Defect am Aufang). 1 vol.

14. Assignation aus dem Corpus und aus dem Früchtverkauf resp. Abrechnung zwischen den Kolonisten des Kapitels und der Aebtissin 1788—1802. Rechnungen über die Geldeinkünfte zum Corpus praebendarum. 1795—1797.

15. Register über die Verpachtung der Zehnten des Kapitels in und zu Süstern. 1745—1797. Rechnung der Verhandlung über die Zehntverzichtung 1796—1799 mit Aufzeichnungen über die Zehnten zu Papenhoven, Grevenbicht, Obbicht (c. 1790—1794. s. d.)

16. Gesammelte Acten, Obligation des Kapitels 1729—1793, nebst Verhändlungen über die Ablegung einzelner Capitalien. 1810—1811.
Passiv Obligation zur Gunsten der Gertrud Kohnen 1753. 1 Fasc.
(Darin Nachweisungen über verschiedene rückständige Forderungen des Kapitels. 1794—1801).

17. Gesammelte Anerkentnisse über Verzichtung von Ackerländereien und Wiesen des Kapitels (auf je 12 Jahr) zu Süstern, Holtum, Limbricht, Büchten. 1796—1797. Verzichtung der Heu- und Sahmzehenten (?) zu Süstern. 1797.

18. *Süstern abteiliche Mannkammer.* Protokoll der Belehnungen Realisationen durch den Lehensstatthalter, 1719—1797, einige Stücke betreffende die Lehen des Stifts im Allgem. 1785. Eid des lehenboten.

19. *Süstern Münnichs Ritterlehen* dessen Verleihung, Lehnssteuer, Pertinenzien. 1713—1796.

20. *Kessels-Lehn* dessen Splisse und Gebühren. 1687—1787.

22. (21 deest). *Kreckels-Lehen* oder Hof zu Virmelen, dessen Belehnung, Pertinenziën, Gebühren, 1632—1780 (Zu letzt im 18en Jahrhundert dem zeit. Rectoren des Altars St. Georgii in der Stiftskirche zuständig).

23. *Vossen-Lehn*, bei Holtum. Belehnungsnachricht. 1681—1780.

24. Fragmentarische Literalia über *verschiedene* Lehen: des Stifts-Lehn von Michaël Echt, 1626. Hover-Lehn, Hof de Donck in der Herrlichkeit Swolgen, 1747, im Besitz des Grafen Arnold Carl Philipp von Varo. Lehn v. d. Eigen (Specification und Pertinenziën, 1720), Kamper-Lehn (Pertinenziën, Lehn-Relivien, Gebühren 1745—1783), Lenderichs-Lehn (Specification 1780), Passer-Lehn (Belehnungs-concept, circa 1780), Wolfradter-Lehn, zu ein Drittel Lehnrührig von der Süsterer Mannkamer. 1595—1783.

25. *Süstern*. Fragmentarische Nachrichten und Notizen betr. die Güter und Gefälle der Pfarrei und der Kirchenfabrik daselbst, 1804—1811. Missa de St. Gregorio et S. Alberico (Fragment aus dem Missal F. 17), Rechnung über die Cultuskosten der Stiftskirche, 1800—1802.

26. *Süsteren*. Beneficium St. Georgii in der Stiftskirche, dessen Ländereien, resp. Verzichtung derselben, 1791—1796. Nachricht über Erwerbung von Hafer- und Roggen-Renten aus dem groszen Zehnt zu Waldfeucht zum Chor-präsenz. de 1791.

27. Armen-Rechnungen des Kapitels 1799—1801 — Statuten-Gelder des Kapitels der Aebtissin, Dechantin, und des Pastors (circa 1790 s. d.).

28. Schriftstücke betr. die Kirchenvisitation zu Holtum, Papenhoven, Grevenbicht, 1660.
Die visitation zu Hillensberg, Süsterseel und Holtum, 1729. über das Beneficium S. Johannis Baptistae zu Holtum und eine Schenkung für dieses Altar, d.d. 13 März 1451 (1457?), 1660 - 1793.

29. *Echt*. Specificationen über Empfang und Pertinenzien des Nogthuyser-Erbpachts zu Berg.
Der Urmonder Erbpacht daselbst. 1770—1790.

Mit älteren Stücken, 1658, 1670, anscheinend ohne Zusammenhang mit erstern.

30. Steuer-Kriegscontributionen und Einquartirungslast des Kapitels. Vergleich wegen der Einquartirungslast zwischen Kanonichen und Vicaren des Stifts Süsteren und dem Rath daselbst anderseits, d.d. 13 Aug. 1748. Contributionen 1794—1795.
Rechnungen über Empfang und Ausgabe wegen der Kriegslasten pro corpore von dem Jahre 1797—1801 (über die aus dem corpus-praebenden bezahlte Contributionen).

31. Verhändlungen der französischen Behörden die Ermittelung der Güter und Renten, und das Verbleibes der Documenten (Titres) des Stifts betreffend, 1795—1813.

---

8. REPERT. C. 46. GELDERN. KLÖSTER II.

P. 292. N°. 23. *Convent von der dritten Regel des H. Franciscus oder Kloster Barbaraward bei Arssen* (Arcen).

Ubersicht.

Heinrick, Merwick Pfarrer zu Arssen, stiftete im Jahr 1452 ein Kloster zu Lottum, dem er die Errichtung einer Kapelle und die Administration der Sakramente gestattete, schon in dem Zweiten Hälfte des folgenden Jahrhunderts ist dasselbe wider eingegangen.

Nummer des repert.	Nummer der orig.	
1015	1	1452 Februar 4. Johann von Bueren, Herr zu Aerszen, und Aleit v. Arendahl, seine Gattin, geben auf Anstehen Heinrichs von Merwick, Pfarrers zu Aerszen, den Brüderen von der dritten Regel des H. Franciscus ein Stück Land gegen der Kirche von Lottum über der Maas zur Wohnstatte. dd. 1452 auf Agatha Abend (4 Febr.). Mit 2 Siegel.

Nummer des repert.	Nummer des orig.	
		1452 Februar 4. Dieselben und Johann Hogt erlassen ihr Leibgewinns Recht an einem Morgen von jenen 7 Morgen Land, die Mathis Koenen von ihnen zu solchen Rechte gält. dd. 1452, auf Agatha tag (5 Febr.). Mit 2 Siegel.
1016	2	1471 März 22. Vorgenannter Pastor bewilligt dem Barbarakloster, genannt Barbaraward, eine Kapelle mit Glocken und Kirchhof zu errichten und darin alle Sakramente zu administriren, erläszt ihm auch den Zehenten von 5 Morgen Land; mit der Bitte um päbstliche Bestätigung. Notariats Instrument dd. 1471 die 22 Martii. Der Pastor zu Aerszen Johann v. Hueckelhoven bewilligt und bittet eben dasselbe, dd. 1487, die 1ma Octobris. Desgleichen der Pfarrer Johann Brouwer, dd. 1496, die 14 Septembris.
1017	3	1493 Januar 5. Die Eheleute Hermans verkaufen dem Barbarakloster ein Haus zu Lottum an der Kirche mit einem Kamp und Ackerlande. dd. 1493, auf Dreizehnabend (5 Januar).
1018	4	1498 Mai 13. Winand Schenck van Nideggen, Herr zu Aerszen, schenkt dem Kloster Barbaraward ein Stück Bruchland von dem Egelsen bis an das Kloster und ertheilt dem Conventualen die Erlaubnisz, den Leygraben aus dem Wiebruch auf dieses Stück zu leiten. dd. 1498, auf Servatius (13 Mai). Mit 2 Siegel.
1019	5	1531 Februar 24. Vor den Schöffen zu Aerszen, verkaufen die Eheleute Loefs dem Kloster Barbaraward 4 Morgen Ackerland, genannt der Eispacker vom Hofe Lom. dd. 1531 auf St. Mathias (24 Februar).

Nummer des repert.	Nummer des orig.	
1020	6	1551 April 23. Vor dem Gericht zu Aerzen verleihen die Eheleute Gerh. von Oerle dem Kloster Barbaraward eine Wiese zu Lom an der Mühlenhorst in Pfandbesitz. dd. 1531 auf Georg (23 April). Mit 2 Siegel.
1021	7	1552 August 1. Vorgenannten verkaufen dem Kloster 4 Morgen Land aus dem Hofe Lom, das Cloetgen genannt. dd. 1552 auf Petr. ad Vincula (1 August).
1022	8	1565 März 6. Vor den Schöffen zu Venlo verkaufen die Eheleute Claes van Dale dem Sebastiaen Statemeker eine Rente von 14 Stüber aus einem Hause in der Kirchestrasse daselbst. dd. 1565, am 6 März.
1023	9	Register aus dem 15 und 16 Jahrh., worin die Memoriën und gestifteten Messen und die von dem Kloster gethätigten Handgewinnungen an verschiedenen Grundstücken eingetragen sind.

P. 295 N°. 24. *Regulieren-später Frauenkloster Maria-Betlehem zu Oostrum bei Venray.*

Nummer des repert.	Nummer des orig.	
1024	1	Ein Heft enthaltend Abschrift des Testaments des Ritters Johann van Broichusen und die Bestätigung der Geistlichen Behörde, womit derselber Behufs der Erhebung der Kapelle zu Ostrum zu einem Regulir-herren-Kloster von der Regel des H. Augustinus zwei Höfe, die Novalzehnten zu Ostrum und 4000 Gulden vermacht und u. a. die Kapelle in der Wallach, das Kloster zu Gaesdonck und die Kirche zu Weeze Legate ausgesetzt. 1450, resp. 1452, 1453 (schadhaft).

Nummer des repert.	Nummer des orig.	
1025	2	Godart von Harf und Adrian von Broichusen verzichten auf ihre Eigenthumsrechte an dem Mühlenweiher und einem Kamp bei der Kapelle zu Ostrum zur Gunsten des Klosters daselbst. 1451.
1026	3	Dietrich, Herr zu Blitterswick, und seine Gattin Jutta von Appelteren verzichten auf die Rückerstattung der Summen, die ihre Eltern dem Convent zu Ostrum zum Kirchenbau hergegeben. 1509.
1027	4	Genehmigung des durch das Klosters geschehenen Ankaufs von Ländereien und Wiesen zu Well seitens des Bischofs von Ruremond. 1638.
1028	5	Sieben obligationen über die dem Kloster von der Gemeinde Well verschuldeten Kapitaliën von den Jahren 1678 bis 1759.

---

9. REPERTORIUM C. 44. ARCHIV.-REGISTRATUR DES HERZOGTHUMS GELDERN, PREUSZISCHEN ANTHEILS, AMT KESSEL.

199. Nachrichten von der Verwaltung und Verpachtung der Domänen des Amts Kessel und der Meursischen Pfandschaft von den Jahren 1714—1748.

199½. Acta der Schöffen zu Kessel, betr. die Schiffart- und Maas-Zollrechte daselbst 1619 7/9.

200. Verpachtings Anschläge der Domänen des Amts Kessel für die Jahre 1721/27 bis 1751/63 (in einem Vol.)

201. Acta betr. die Verpachtung der Rentei Kessel auf die Zeit von 1763/6.

202. Acta betr. die Anfertigung eines neuen Pachtanschlages des Amts Kessel und der darunter sortirenden Herrlichkeiten Helden und Bree pro 1766/72.

203. Pachtanschlag der Rentei Kessel pro 1766/72 mit den dazu gehörigen Belägen.

204. Acta betr. die Anfertigung eines neuen Pachtanschlages der Königlichen Domänen von Kessel und Helden pro 1772/8 und 1778/84 und die Administrirung derselben von 1771 bis 1785.

205. Verpachtungs Anschlag pro 1772/8.

206. Revisionsprotokoll zu denselben.

207. Verpachtungs Anschlag pro 1778/84.

208. Acta betr. die Anfertigung eines neuen Pachtanschlages der Domänen von Kessel und Helden pro 1784/90 und deren Administration während diesen Zeit.

209. Betr. die von dem französischen Befehlshaber General Champinoix eingezogenen Domänengefälle, welche im Amt Kessel und in der darin? Lehenherrlichkeit Broeckhuysen pro 1792/3 erhaben worden 1793.

210. Rechnungen über die Administration der Domänen des Amts Kessel von 1770/71 bis 1791/92.

211. Acta betr. die Vererbpachtung der zu den eingezogen in Preuszisch Geldern gelegenen Besitzsthümern des aufgehobenen Carthäuserklosters zu Rurmond gehörigen Höfe Boeckender Hof zu Barlo und Loever Hof zu Helden im Amt Kessel. 1786 und folg.

212. Pachtanschlag und Etat der Königlichen Domänen des vorgedachten Klosters pro 1787—1793 nebst Revisionsprotokoll und Belägen.

213. Dergleichen pro 1793/9.

214. Rechnungen über die Administration dieser Domänen von 1782/3 bis 1792/3.

215. Acta betr. die Relevirung der an die Lüttichsche Graffschaft Hoorn (sic) lehenrührige Lover Hofes und die Carthäuser Zehenten zu Helden 1784—1794.

216. Acta betr. die Beschlagnahmen der im Preuszisch Geldern gelegenen zu 11198 Dukaten werthgeschätzten Zehenten und anderen Revenuen des supprimirten Adlichen Frauenstifts Münster zu Ruremond und der vom Könige befohlenen schleunigen Verkauf derselben 1782, 1783.

(Die beiden Zehenten zu Venray und zu Wetten, kaufte der Besitzer der Meursischen Lehenherrlichheit Ossenberg an der Ruhr, für 10906 Dukaten, welcher in Folge dieses Kaufs in der Freiherrenstand erhoben worden.)

217. Acta betr. die dem supprimirten Kreuzbrüder Kloster zu Rurmond zuständigen in Preussisch Geldern ausstehenden Kapitaliën, resp. deren Einziehung zu den Domänen, 1783 - 1790.

218. Verhandlungen betr. die Eingriffe des Statischen Gerichtshofes zu Venlo, in die Lehen, und resp. Territorial-Gerechtigkeit des Preuszischen Fiskus über die Maasfischerei zu Blerick im Amt Kessel und das Gut de Stay daselbst 1727—1765.

219. Acta betr. den unter Helden gelegenen Hof Staert und den dazu gehörigen Busch 1744—1794.

220. Acta betr. den Bau eines neuen Rath-und eines Gefangen hauses zu Helden 1783—1794.

221. Betrifft das von der Stadt Venlo in Anspruch genommene Weidegerechtsam in einem anschlieszeuden Distrikt der Herrlichkeit Velden. 1787.

HERRLICHKEIT BROECKHUYSEN.

222. Urkunden über die aus der Hand der Freiherrn von Arnstädt zu den Königlichen Domänen des Herzogthums Geldern käuflich gemachten Erwerbung der von diesem zu Lehen abhängigen in Amt Kessel an der Maas gelegenen Herrlichkeit Broeckhuysen nebst allen Gerechtsamen und nutzbaren Apertinenzen vom Jahr 1744. Wobei einige Lehenbriefe und Aggravirungsconsense aus vorhergehenden Zeit:

1) 1624. Dec. 19. Aggravirungsconsens des Hofs von Geldern zu Rurmond für Wilhelmina Margarita von Wittenhorst, Wittwe Arnout Huyn und die Vormünder ihrer minderjährigen Kinder Arnout Huyn, Herr zu Geleen, Johan von Wytenhorst, herr zu Horst und Marten Snijders.

2) 1635. Juni 27. Lehenbrief des Hofs von Geldern zu Arnhem für Charles Freiherr von Pallant und Mariames, herr zu Bredenbemt und Frau Margaretha Wilhelmina von Wittenhorst, Frau zu Dorn und Broeckhuysen.

3) 1635. Juli 13 Licentia testandi des Hofs von Geldern zu Geldern (in Nahmen des Königs von Spaniën) für die Wittwe von Charles, Freiherr von Pallant, geb. Margaretha Wilhelmina von Wittenhorst.

4) 1712 Dec. 19 Aggravirungsconsens des Hofs von Geldern zu Rurmond für Catharina Johanna von Gysenbergh, Wittwe von Anthonius Werner Freiherr von Pallant.

5) 1715 Mai 11. Lehenbrief des Hofs von Geldern zu Geldern für Heinrich Wilhelm Pels, Rentmeister des Johanniter Ordens zu Wesel, für und in Nahmen von Anna Sibilla Francisca, Frau von Schilder, geb. von Plettenbergh, Frau von Wendt und Maria Margaretha Adriana von Plettenberg, Stiftsdame des hochadelichen freiweltlichem Stifts Borghorst, Geschwister, als Erben von Godefrida Maria Johanna von Plettenbergh, geb. van Pallant.

6) 1730 Mai 20. Lehenbrief des Hofs von Geldern zu Geldern für Simon Friederich, Freiherr von Wendt, nach Erledigung durch den Todt von Loysa Dorothea Christina Barbara von Plettenbergh.

7) 1738 Juli 11. Lehenbrief des Hofs von Geldern zu Geldern für Philipp Leopold von Arnstedt in Nahmen seiner Gattin Friderica Augusta Freiin von Wendt.

8) 1740 Aug. 6. Aggravirungsconsens des Hofs von Geldern zu Geldern für Philipp Leopold von Arnstedt und seine Gattin Friderica Augusta Freiin von Wendt.

9) 1744 Juni 30. Beurkundung der käuflichen Erwerbung der Herrlichkeit durch den König von Preussen, representirt durch den Kriegs- und Domänenrath Stephan Heinius, aus der Hand des Freiherrn von Arnstedt mit Autorisation seiner Gattin.

10) Obengemelte Autorisationsact.

223. Register über die von der Herrlichkeit Broeckhuysen dependirenden Unterlehen und deren Relevirungen während des 18en Jahrhunderits angefertigt. 1746.

224. Register der zu selben Herrlichkeit gehörigen Erbpacht und Leibgewinsgüter aus dem 15en Jahrhundert, auf Pergament.

225. Acta betreffende die Verpachtung der Domänen der Herrlichkeit Broekhuysen auf die Zeit von 1763/6.

226. Pachtanschlag derselben 1766.

227. Acta betr. die interdirte Veräuszerung dieser Herrlichkeit. 1768. (2 Hefte).

228. Acta betr. die Anordnung eines Administrators und die Administrirung derselber Herrlichkeit. 1768 –1772.

229. Acta betr. die Verpachtung des Castells zu Broeckhuysen mit der zubehörigen Jagd. 1769—1794.

230. Acta betr. die Administration der Herrlichkeit Broeckhuysen 1781—1785. (Vol II, der Vol. I fehlt.

231. Acta betr. die Anfertigung eines neuen Pachtanschlages pro 1784/90 und die Administrirung der Herrlickkeid Broeckhuysen während diesen Zeit.

Amt Montfort.

231/2. Rolle der Landesherrlichen Jahrzinsen des Amts Montfort; auch Lehngüter zu Ob-Biecht, Niedercruchten und Brembt 1537 (Not. Guillon 18 Aug. 1872.)

Supplement Kirche- und Schulwesen.

271. Registrum parochialis ecclesiae de Venraedt (Venray) 1550—1745. 1 Bd. 4°.

---

10. REPERTORIUM N°. 44A ARCHIV-REGISTATUR DES HERZOGTHUMS GELDERN, PREUSSISCHEN ANTHEILS.

Arcen, Sevenum, Kessel.

Nummer. Fortl.	der Akten.	
XV	11	Protokoll des Gerichts zu *Arcen*. 1750 –1797.
XXI	24	Gerichts- und Transcriptenbuch von *Sevenum*. 1741—1792.
XXV	34	Grund- und Hypothekenbuch des Amts *Kessel* angelegt in 1780; 2 Bnde., gr. fol. (Acten des Hofs von Geldern, respective Justiz-Collegium).

11. ZETTEL-REPERTORIUM: GELDERN. GERICHTS-ACTA.

Swolgen, Venlo.

390. Gerichtliches Vermessungsregister des Kirchspiels *Swolgen* durch den Landmesser Jos. Pubben im Jahr 1623. 1 Kl. Heft in 4°.

777. Nijmegensche Requesten von 1779 bis (1790). 1 Vol.

783. Requesten an dem Hofe und Stadtgericht zu Venlo ab anno 1753, bis (1773). 1 Vol.

Accessoria 1888—1889.

35. 1604—1687. *Venlo.*

90. Eschaer (Escharen) bei Grave (N.-Brab.).

105. 1669. Hatert bei Vierlinxbeeck (N.-Brab.).

292. 1558—1639.

307. 1720. Venlo. Stadtrechnung.

---

12. ZETTEL-REPERTORIUM.

Clevische Gerichtsacten 1889.

Gennep, Mook.

122. Grund- und Hypothekenbuch von den Feldern um die Stadt *Gennep*. 1752—1768. 1 Bnd.

982. Acta des Jurisdictions-Gerichts zu *Mook* betreffende den Verkauf der von den Eheleuten Johan Spronck und Catharina von Lottum nachgelassenen Güter und Mobiliën.

---

13. REPERTORIUM.

Acten betreffende Pfarreien, Vicariën und Beneficiën im Kür-Kölnischen A. 46.

Limbricht, Kessel, Arcen.

4. Limbricht Litteralia betr. XVII. und XVIII. Jahrh. (u. a. ein Register).

16. Kessel. Acta betreffende die Einkünfte der Pfarrei. XVII. Jahrh.

31. Arcen. Rentverzeichniss. XVIII. Jahrh.

---

14. REPT. 43. GELDERN. LANDSARCHIV-URKUNDEN. (1)

Uittreksel.

No.	Orig.	
112	2	1313. Gelderland. De graaf van Gelderland, betreffende steden van het land van Diest.
308	3	1371 Nov. 25. Gelderland.
310	4	1376 Maart 3. Gelderland.
318	5	1379 April 25. Gelderland. Copie op papier.
321	6	1380. Bevestiging der privilegiën van Roermond door Hertog Willem van Gelder. Copie op papier.
327	7	1381 April 23. Gelderland. Concept op perkament.
397	8	1386 Juni 23. Brief van hertog Willem, waarbij hij aan de stad Roermond schadeloosstelling belooft wegens borg blijven bij de Lombarden. Copie op perkament.
402	9	1386 Sept. 9. Gelderland (Leenbrief van Hertog Willem voor Dietrich van Brederode met de groote Waard tusschen Waal en Lek).
420	10	1387 April 18. Copie.

(1) Wij hebben volledigheidshalve ook de documenten aangeteekend, die voor het Rijksarchief in Gelderland in aanmerking konden komen en voor andere Nederl. Rijksarchieven.

No.	Orig.	
421	11	1387 April 21. Brief van hertog Willem van Gelderland, waarbij hij het bodeambt der stad Roermond opdraagt aan Heinrich Hüchgel, wiens vader dit ambt onder hertog Eduard bekleed had. Afschrift op perkament.
440	12	1388 April 1. Beleening met Wijk door Hert. Willem ten behoeve van Willem v. Abcoude. Copie op papier.
440*a*	13	1388 April 3. Gelderland (Kwijtbrief wegens wel betaalde inkomsten uit de munt te Arnhem).
449	14	1388 Juli 27. Benoemingsbrief door hertog Wilhem voor Dietrich Bake, burger van Roermond, als ambtenaar en schout dier stad. Copie op perkament.
466	15	1389 October 10. Gelderland.
486	16	1390 Juni 26. „ Copie.
503	17	1390 September 3. „ „
507	18	1390 Septemb. 28. „ „
528	19	1392 Maart 7. „ „
535	20	1391 Mei 20. „ „
536	21	1391 Mei 20. „ „
542	22	1391 Juni 8. „ Concept.
555	24	1392 Augustus 1. „ Copie.
556	25	1392 Maart 9. „
558	26	1392 April 16. Gelderland. Copie op perkament.
804	28	1475 Juli 12. „
805	29	1489 Juli 14. „ Perkament.
807	31	1534 October 1. Getuigenis van Egidius van Bocholtz, abt te Gladbach, uit de leenboeken der abdij, dat wijlen ridder Rolman van Arendael de tienden en kerkgift van Well van hem had ter leen ontvangen.

No.	Orig.	
808	32	1537 Januari 2. Goedkeuring door Anna Salome van Wachtendonck, geb. Holthem, leenvrouw van Crieckenbeck, van de schenking aan het weeshuis te Venlo van een derde deel der schatting van een boerenhof „Opharen", door Matthys Breemis(?)
809	33	1539 April 26. Gelderland (Hedel).
810	34	1589 Goedkeuring door Johan van Holthem, heer van Crieckenbeek van eene schenking van een deel van een boerenhof „Opharen" onder Hensbeck in het ambt Crieckenbeck, aan het weeshuis te Venlo, door Catharina Kyspennink gedaan.
811	35	1619 Sept. 7. Beoorkonding door schepenen van Kessel van het getuigenis van eenige schippers over den tol aldaar.
817	41	1713 Dec. 22. Beoorkonding door schepenen van Blerick van eene schuldbekentenis van Wilhem Lenarts ten behoeve van Michael Pipers groot 475 gulden tegen 5 pCt. cynsbaar, waarvoor hij zijn huis te Venlo veronderpandt.
818	42	1715 Mei 22. Beoorkonding door de schepenen van Venlo van eene overdracht door Johannes Hermans ten behoeve van Anna Claessens, weduwe Michael Pipers, eener rente van 15 rijksdaalders op hare weide te Venlo veronderpand.
819	43	1715 December 11. Beoorkonding door de schepenen van Venlo eener overdracht door Cornelis Hermans en Helena Bruns, zijne vrouw, ten behoeve van Anna Claessens, weduwe van Michael Pypers, eener rente van 5 rijksdaalders veronderpand op zijn huis te Venlo.
820	44	1750 April 7. Gelderland. Beleening met Gunne bij Groesbeek, ten behoeve van de vrouw van veldmaarschalk von Finkensteyn.
821	45	1754 Juni 12. Gelderland. Dito van Friedrich Ludwig. graaf von Finkensteyn.

822 46 1754. Augustus 31. Gelderland (Beleening met hetzelfde goed).

823 47 1759 Juli 5. Gelderland. (Beleening met hetzelfde goed).

810bis 34bis 1610, Mei 8. Brieven van de infante Isabella Clara Eugenia, waarbij aan Melchior de Benschup de vernieuwde opdracht en volmacht wordt medegedeeld als kanselier en stadhouder van Overijssel, Drenthe en de Linge (te Roermond).

825 49 1638 Februari 1. Beoorkonding door Jacobus a Castro, bisschop van Roermond, der genezing van Susanna Clara, dochter van den doctor medicus Heinrich Ooms, door tusschenkomst van den H. Ignatius de Loyola.

827bis 51 1661 Mei 12. Promotie-bul van deken en bestuur der juridische faculteit der universiteit te Rheims voor Johan Ferdinand van Kessel uit Kessel tot licentiaat in de rechten.

830bis 54 1413 Maart 2. Brief van consent door Johan Borric, pastoor van de St. Maartenskerk te Venlo, tot de machtiging door Johan van Beieren, elect van het bisdom Luik, gegeven aan de begijnen bij de H. Geest-kapel in zijne parochie, om hun huis in een Augustinessen-Convent (1) te veranderen met eigen kapel en kerkhof. Getuigen: Arnold de Lom, rentmeester des hertogs van Gulik en Gelder, Sibert van Kriekenbeke, schout, en Henricus Rating, burgemeester van Venlo.

Zegels af.

831 55 1415 Juli 22. Acte van maagscheid, betreffende de nalatenschap van Wilhem van Broeckhusen, tusschen zijne weduwe Agnes van Broeckhusen en Werdenberg en hare kinderen Johan, Willem, Hubert, Sweder, Alart en Heynric (Henrica?), bijgestaan door Rolman van Arendaal, ridder en

---

(1) Het was een klooster van Norbertinessen, maar deze hebben den *regel* van St. Augustinus.

heer te Well, de gebroeders Johan en Heinrich van Broeckhusen en de gebroeders Johan en Dyrick van Wyckerade en Seger van Broechusen.

833 57 1471 Sept. 24. Gelderland (Bevel van Karel van Bourgondië aan den Raad van Brabant om de hand te houden aan het bij dit schrijven gedaan verbod van handelsverkeer met de Gelderschen, — behalve met de inwoners van Roermond, Geldern Straelen, Nieuwstad, Grave — wijl zij de stad Vronestein van zijn vasal Karel van Egmond hadden verwoest. Afschrift.

837 61 1515 Oct. 9. Erfdeeling tusschen de gebroeders Derick en Herman van Drypt, betreffende hunne goederen in de kerspelen Gribbevorst, Horst, Velden enz. tot stand gebracht door Bele van Drypt, abdis van het Munster te Roermond, Johan van Kessel, Gysbert en Wolter van Meer, gebroeders, Peter van Schelbergh, Heinrich van Oirsoy, Peter van der Heyden, Wilhelm van Oyen en Conrad Kreekelman.

838 62 1519 Aug. 9. Gelderland. Beoorkonding door Willem van Loet, rechter der heerlijkheid Oey van een overdracht eener erfrente van 6 Philippus-goudguldens door Gherit, heer te Oey en zijn oudsten zoon Reyner aan Johan van Bronckhorst.

839 63 1525 Aug. 30. Schepenbrief van Deventer.

840 64 1587 Oct. 20. Huwelijksvoorwaarden tusschen Gerit van Eyll, zoon van Theis en Elisabeth van Bruchusen, dochter van Jacob.

842 66 1628. Beoorkonding door Wilhelm, vrijheer van Horion, stadhouder van het graafschap Horn, van het in leen ontvangen eener som van 600 guldens Brabantsch, Roermondsche waring, door Jonker Martin van Buegell, en Bartholomeus Revin, als voogden der minderjarige kinderen van Joncker Gielis van Zoetlandt en Elisabeth van Buegell, van het klooster Mariengaarde der Reguliere Kanonikessen te Roermond. 1647 April 22 werd die som afgelegd aan het klooster door Charles Coquiel, namens jhr. Gerardt van Zoutelandt zijn zwager.

844 68 1661 Mei 23. Promotie-bul door de juridische faculteit der universiteit te Rheims voor Johan Ferdinand van Kessel te Kessel in het Geldersche, als doctor in utroque jure.

72 72 1732 Juni 23. Volmacht door burgemeester en raad van Venlo op Jacob Christian van Aerssen en Thomas Moerbach, als armen-provisoren der stad, om de renten en inkomsten te ontvangen, te quitteeren en de tot het waarnemen van hun ambt gevorderde zaken te doen.

74 74 1763 Aug. 25. Beoorkonding door schepenen van Venlo van de overdracht door Jacob Calve en consorten aan de echtgenooten Willem Janssen en Maria Anna Weyers van het hun toekomende derde deel van twee huizen aldaar.

75 75 1763 Sept. 9. Beoorkonding door schepenen van Venlo van de overdracht door de echtgenooten Willem Jansen en Anna Maria Weyers aan Willem Thoer, vroeger missionaris in Holland, van een huis met toebehooren te Venlo.

840*bis* 77 1590 April 1. Commissie van Octavius episcopus Calatinus legatus de latere in inferioris Germaniae Belgarumque provinciis, op den officiaal van het bisdom Roermond om, na onderzoek der zaak, Margaretha de Ravensberch van het bisdom Roermond, die op dertienjarigen leeftijd in het klooster Keyzersbosch bij Neer, der Reguliere Kanonikessen, door hare ouders was gebracht, daarna 10 jaren bij haar ouders had vertoefd wegens de krijgslasten en thans wilde huwen, van hare beloften te ontslaan.

842*bis* 78 1641. Beoorkonding door schepenen van Herten der overdracht van grond aldaar door Philipp Soetermans aan Tilman Woestinck, schepen te Roermond.

807 1/2 79 1536 Juli 9. Beoorkonding door Gijsbert van Baexen, ambtman van het land van Cuyck en Cuycksch leenstadhouder der beleening ten behoeve van Michel van der Smetten met het huis Wambeek (Wambach) bij Venlo.

809½	81	1553 Juni 5. (Gelderland) betr. de gravin van den Berg. Afschrift der 18e eeuw.
	84	1693 Maart 30. Schrijven van Johan Willem, keurvorst van den Paltz, aan den syndicus of secretaris der Staten van het Spaansch Overkwartier van Gelderland, mededeelend, dat hij, op verzoek der Staten, geschreven had aan zijn zuster, de Katholieke Koningin, opdat haar gemaal zou zorgen dat de privilegiën der Geldersche Staten door de introductie van den bisschop niet zouden lijden, met dringend verzoek om niets daarvan te laten weten aan zijn neef den Koning van Pruissen, daar hij anders onaangenaamheden zou krijgen.
825/829	1/5	14e eeuw. Geldersche oorkonden in extract.
830	6	1537. Lagerbuch der Zinsen und Renten aus der Herrschaft Montfort.
843	19	1403. Uitspraak tusschen de heeren van Arkel en Vianen wegens de heerlijkheid Ameide en Ghov. 1 Fasc.

---

13. QUIX'SCHE URKUNDEN SAMMLUNG (EXTRACTEN).

1430 Oct. 3. N°. 20.
1430 Oct. 5. N°. 26. } Hertogdom Limburg.
1530 Oct. 6. N°. 25.

1467 Juli 28. Huldiging van Karel van Bourgondië wegens het land van Valkenburg.

1470 Nov. 26. N°. 50. Beleening voor heer Hoen met Oud-Valkenburg.

1480 Febr. 4. N°. 5. Oorkonde van Maximiliaan en Maria van Oostenrijk aan het land van Valkenburg.

1513 Febr. 10. Beoorkonding door schepenen van Sittard van den verkoop door Johannes Ruyther aan Wilhelm Vaidz, rentmeester te Born, van ¼ van zijn goed in Put genaamd.

1515 Octob. 15. Verdrag tusschen de inwoners van Maastricht en die van het land van Valkenburg.

1515 Nov. 9. Eed van Karel van Bourgondië wegens het land van Valkenburg.

1515. Wijsdom door schepenen van Eynrade (eig. laathof van Eynrade) onder Vaals.

1529 December 27. Beoorkonding door het kerkbestuur te Voerendaal (Vuyrendaal), van eene schenking door Wylhem Hoen van Cartyls.

1537 September 6. „Revers" (Reversaal) van den pastoor van Vuyrendael wegens het gesticht anniversarium van joncker Wilhem Hoen van Cartyls.

1539 December 1. Laatbrief van Kloosterrade beoorkondende renteverkoop aan Johan Korrys van Sittard.

1541 October 5. Schepenbrief van Heerlen.

1544 April 15. Schepenbrief van het laathof der abdis van Thorn te Ubach (over Worms) bevestigende eene overdracht.

1545 Maart 24. Schepenbrief van Heerlen.

1546. Schepenbrief van Wychen (Gelderland).

1550 Juni 1. Volmacht door de Staten van het land van Valkenburg op eenige leden tot huldiging van Philips II, als heer van Valkenburg.

1550 Juni 1. Idem van wege de vier hoofdbanken van Valkenburg.

1553 Nov. 11 (n°. 630). Schepenbrief van Gennep.

1553 Dec. 4. Schrijven van Karel V betreffende Emerentiana van Goldinga (Friesland).

1554 Sept. 3 (n°. 632). Schepenbrief van Heerlen beoorkondende eene rente-overdracht.

1554 'October 31 (n°. 614). Schuldbrief aan den Gouverneur van Limburg door den Koning van Spanje.

1555 October 26 (n°. 622). Eed van trouw van de Staten van Limburg aan den nieuwen hertog, den Koning van Spanje.

1556 April 11. Schepenbrief van Mechelen (welk ?).

1556 October 18. Gunstbrief van Philips II voor het land van Valkenburg.

1559 Juni 27. Schrijven van Philips II aan de Staten van Valkenburg.

1559 November 24. Vergelijk van Geryt van Bronckhorst heer van Oey, met de inwoners zijner heerlijkheid (Gelderland).

1567 Juni 27 (n°. 10). Schepenbrief van Mechelen (welk ?).

1570 Januari 28 (n°. 41). Schrijven van Philips II aan het land van Valkenburg.

1579 October 6 (n°. 617). Schrijven van Philips II wegens Limburg.

1597 Augustus 6 (n°. 47). Schepenbrief van Horne.

1611 Januari 18. Schrijven van de landvoogdes Isabella aan den Raad van Brabant betreffende Maria de Foullogne.

1613 October 20. Schrijven der Aartshertogen (landvoogden der Zuidelijke Nederlanden) betreffende den graaf van Hoensbroek aan den Raad van Brabant.

1615 Juni 12. Schepenbrief van Maastricht beoorkondende, geldopname door Hendrik Nootstock en zijne vrouw Maria Dries.

1632 Juli 15. Schrijven van Philips IV, als hertog van Limburg(?) aan den Raad van Brabant omtrent de Rijksstad Aken.

1636 November 4. Benoeming door Philips IV, als heer van Herzogenrade, ten behoeve van Caspar Duckweyler, tot abt van Rolduc.

1638 Juni 26. Verkoopbrief der heerlijkheid Slenaken door Maximiliaan van Bronckhorst aan Johan Adolf van Imstenraedt.

1654 Mei 24. Schrijven van Philips IV betreffende de Minderbroederkerk te Roermond.

1666 September 7. Brief van de schepenbank Arsbeck(?) betreffende de abdij Kloosterrade.

1682 September 6. Citatie van den abt van Kloosterrade, Petrus van der Steghe, wegens opstelling van een stuk tegen de discipline.

1683 Februari 17. Bevestiging door den bisschop van Luik, Maximiliaan Hendrik, van Johan Bock, prior te Kloosterrade, als abt.

1684 Octob. 23. Placet van den koning van Spanje als heer van Herzogenrade der bul van Innocentius XI, die de constitutie der abdij Kloosterrade bekrachtigt.

1701 April 2. Afschrift of concept van een koopbrief der heerlijkheid Oud-Valkenburg.

1704 Febr. 7. Oorkonde betreffende Louis Ulrich de Haudin de Gibredie betreffende het goed „ter Linde" in het markiezaat Hoensbroeck.

1706 Januari 8. Certificatie van den pastoor van Valkenburg P. Jacobi, over Ernestus Gisbertus Clodt, in 1657 huisleeraar bij den graaf van Hoensbroeck.

1707 November 25. Schepenbrief van Linne.

1710 Mei 20. Obligatie.

1714 December 5. Preces imperiales van keizer Karel VI aan het kapittel van St. Servaas te Maastricht ten gunste van Johannes Arnoldus Engelbertus Franciscus van Sierstorff.

1717 September 4. Oorkonde van Cornelis Beerninck, proost en aartsdiaken te Utrecht, betreffende Rutgherus Peil (voor *Utrecht*).

1719 April 27. Schepenbrief van Raalte betreffende de familie van Binsfeldt.

1757 October 10. Brief van recommandatie door keizerin Maria Theresia (als vrouw van Herzogenrade) voor Johannes Josephus Haghen, tot abt van Kloosterrade.

1782 Augustus 2. Brief van presentatie door keizer Jozef II (als heer van Herzogenrade) voor Pierre Joseph Chaineux tot abt van Kloosterrade, na den dood van Joannes Josephus Haghen.

---

15. REPERTORIUM MANUSCRIPTEN.

1. Landrecht von Gennep.

2. Diarium rerum memorabilium abbatiae Rodensis 1740—1772. 2 Bnde. („Verfaszt vom Abt Heyendal")

BEMERKING.

Eerst onder het verbeteren der drukproeven bemerkte ik, dat in de Duitsche inventarissen tweeërlei spelling is gevolgd, bijv. Kanonich, Kapitel en Canonich, Capittel, Preussisch en Preuszisch enz. Zooveel mogelijk nog heb ik de eenvormigheid in acht genomen.

Verder dat in de datum-herleidingen vergissingen waren ingeslopen, deze zijn zooveel mogelijk verbeterd, maar de volgorde der regesten van de inventarissen mocht, het spreekt van zelf, niet veranderd worden.

Nog zij er hier aan herinnerd dat in inv. N°. 1 (St. Peterasstift Sittard) Lim*burg* de oude benaming is van de heerlijkheid en het dorp Lim*bricht*; hoewel ik niet meer overal dit er tusschen haakjes heb kunnen bijvoegen (1).

Ten slotte meen ik er op te moeten wijzen, dat de juiste vermelding der registers van het gericht (of de twee gerichten?) der ambten Born en Sittard, omstreeks 1494 vereenigd, zeer lastig is. 't Is de vraag of die vereeniging tot 1794 bestaan heeft, verder zijn al de registers niet in den Duitschen inv. vermeld: alleen Gerichtsprotokollbuch van 1789—'94, 1 Bnd van het Gericht te Born en Sittard en van 1668—1794 2 Bnde van het Gericht Sittard. Door mij werden echter gevonden :

---

(1) In het Latijnsch charter van 1360 April 13 (no. 86) staat: jurisdictio Limburgensis, dus geen spraak van een diocees, ook geen parochie. (Zie noot 1.)

I. Gericht Sittard (waarschijnlijk *te* Sittard, dus mogelijk voor de beide ambten).

1. Transportregister, onder allerlei titels van 1651—'66, 1664—'75; 1685—1773; 1675—1703; 1776—'79; 1783—'86.

2. Gedingregisters 1656—'57; 1661; 1664; 1665; 1666; 1667; 1692—'94; 1730—'42; 1732—'41; 1745—'54; 1750—'56: 1754—'70; 1770—'75; 1779—'84; 1786—'87.

II. Gerichtsambt Born: Gedingregisters: 1740—'43 (te Susteren gehouden); 1745—'66.

III. Gerichtsambt Sittard en Born Transportreg. 1776—'83. Verder: Alteste Specificationsbuch (?) 1591—'98.

Tijd om alles stuk voor stuk te onderzoeken ontbrak mij.

ERRATA.

Pag. 573. Noot 1 aldus te lezen: in stukadoorswerk een wapen onbekend van wien en in den gevel van den scholaster, enz.

Verder Inventaris St. Peterstift Sittard I:

N°. 53, *lees* 1354 Juni 30.

„ 111, „ April 7.

VERSLAG

OMTRENT DE

ordening en inventarisatie van oude gemeente- en waterschaps-archieven in Noordbrabant

over 1904.

(Uitgebracht aan de Gedeputeerde Staten dier provincie.)

EdelGrootAchtbare Heeren,

U ontvangt hierbij het van mij gevraagde relaas omtrent mijne werkzaamheden in het afgeloopen jaar 1904 voor de verzorging van oude gemeente- en waterschapsarchieven in deze provincie.

Na de uitgaaf van den Dongenschen inventaris en de opstelling van mijn vorige jaarverslag aan Uw collegie, heb ik weder een reeks van gemeenten met het oog op de archieven bezocht. Geruimen tijd ben ik daarmede zelfs dagelijks bezig geweest.

Groot nut heb ik daarbij getrokken van de niet lang te voren door mij aangelegde alphabetisch geordende verzameling van opgaven en notities betreffende alle gemeente-archieven in deze provincie. Per gemeente had ik daarvoor in omslag bijeengebracht:

A. De opgaven door het gemeentebestuur aan den Gouverneur en 's Konings Commissaris, of aan Uw Collegie, ingezonden in antwoord op de volgende circulaires en aanschrijvingen over het gemeente-archief:

1º. het rondschrijven, door den Gouverneur aan alle stede-

lijke en plattelandsbesturen in 1827 gericht naar aanleiding der circulaire dd. 22 mei 1827 van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gouverneurs der provinciën (1);

2°. de vragen door den Gouverneur in 1847 aan eenige stedelijke besturen gezonden naar aanleiding der circulaire dd. 25 mei 1847 van den Minister voornoemd aan de Gouverneurs der provinciën, om inlichting nopens den sinds 1827 wellicht gewijzigden toestand der provinciale en plaatselijke archieven;

3°. Uwe algemeene aanschrijving dd. 9 april 1858, aandringende op maatregelen tot goede bewaring en ordening en tot openstelling der gemeente-archieven, en op inzending van kopie der aanwezige behoorlijk ingerichte inventarissen;

4°. Uwe aanschrijving, op den 7n mei 1861, niet lang na de oprichting van het Provinciaal Archief als wetenschappelijke instelling, aan alle gemeentebesturen gericht over de voor het provinciaal archief af te stane stukken, van belang voor de administratie of de geschiedenis der provincie of volgens hun aard in het provinciaal archief thuis hoorende;

5°. Uwe missive aan alle gemeentebesturen dd. 8 februari 1868, inlichtingen verzoekende over den algemeenen toestand en den omvang der archieven, de inventarisatie daarvan en de aanwezigheid van belangrijke historische dokumenten daarin of in andere archieven binnen de gemeente;

6°. de mededeeling door 's Konings Commissaris van den brief dd. 22 juni 1877 van den Minister van Binnenlandsche Zaken, waarbij inlichting, onder vijf punten, werd verlangd omtrent den toestand der gemeente-archieven ten aanzien van hun beheer, hunne bewaring en hunne verzorging.

B. Kopie van al hetgeen over het gemeente-archief voorkwam in het sinds de tegenwoordige gemeentewet aan Uw Collegie jaarlijks uitgebrachte gemeenteverslag, tot dat over 1869 inbegrepen, d. i. zoover ik ze onder mijne bewaring had.

C. Kopie van hetgeen over sommige gemeente-archieven voorkomt in de Provinciale Verslagen over 1850—1866 en 1869.

---

(1) Uitvloeisel van het Koninklijk Besluit van 23 december 1826, bepalende dat de bouwstoffen voor de landshistorie in de archieven bij de gemeentelijke en plaatselijke besturen opgespoord, nader onderzocht en in het licht gegeven zouden worden.

(In die over 1867, 1868, 1870—1885 is over de gemeente-archieven niets medegedeeld. Te beginnen met 1885 zijn er mijne jaarverslagen aan U in opgenomen.)

D. Kopie van de correspondentie, bij tijd en wijle door de Gouverneurs, 's Konings Commissarissen, Uw Collegie en de voormalige Districts Commissarissen gevoerd met sommige gemeentebesturen, — voor zoover nl. deze correspondentie in de door ons bewaarde griffie-archieven is gevonden.

E. De kopieën der inventarissen, jonger dan 1810, van gemeente-archieven of -secretarieën, welke ingevolge aanschrijvingen van verschillende jaren aan de Districts-Commissarissen en aan het Provinciaal Bestuur zijn ingezonden of welke later nog op mijn verzoek zijn verschaft. Zij zijn voornl. opgemaakt in de jaren:

1811 en **1812**, bij de opheffing der oude plaatselijke gerechten;

1820 en **1821**, bij de vervanging der gemeentebesturen ten Plattenlande door de nieuwe, ingevolge de Grondwet benoemd;

1825, ingevolge art. 67 van het Reglement op het bestuur ten Platten Lande in Noordbrabant, vastgesteld bij Kon. besluit van 23 juli 1825, n°. 132;

1835, ingevolge het voorschrift, den 10ⁿ april 1835 door Uwe voorgangers gegeven tot het opmaken (binnen zes weken) van volledige inventarissen der archieven ten Platten Lande waar die nog ontbraken, en het plaatsen der archieven, in volgorde, in de daartoe te vervaardigen kasten;

1858 en volgende jaren, tengevolge van Uw bovenaangehaalde aanschrijving van 9 april 1858 en de herinneringen daaraan in de eerstvolgende jaren bij Uw verslag.

Deze collectie is natuurlijk nog voor uitbreiding zeer vatbaar. B.v. met kopieën uit de gemeenteverslagen van na 1869. Ook met een exemplaar der niet ingezonden of bij *die* Districts-Commissarissen ingezonden inventarissen wier retroacta helaas verloren, althans nog steeds niet teruggevonden zijn.

Maar ook hetgeen zij nu reeds bevat stelde mij meestal in staat mij vooruit voldoende op de hoogte te stellen van de omstandigheden der te bezoeken archieven, en bovendien bij mijn bezoek spoediger tot resultaten te komen. Vooral ten aanzien der reconstructie van de oude Burgerlijke-Standsarchieven en het nasporen van vermiste registers is de collectie van veel

waarde. Veelal zijn ook ter secretarie de inventarissen, waarvan ik alzoo de oude kopie ter hand heb, uit het oog verloren of verdwenen.

Dikwijls is in een archief in den loop der jaren door schoonmaak, verhuizing, stoornis in het beheer enz., de vroeger aangebrachte orde verstoord, en is zelfs de oude nummering gedeeltelijk verdwenen. Dan is voor het vereischte herstel der orde het bezit van den ouden inventaris bijna onmisbaar.

Die toestand deed zich nu o a. voor te **Helmond.** Daar is het archief geregeld en voor zoover het oud-archief betreft vrij uitvoerig gecatalogiseerd door J. L. F. Donkers Rz., oud-rector der Latijnsche school aldaar. Hij was een zeer minutieus werker. In het gemeenteverslag van Helmond over 1857 deed hij o.a. twee zeer bewerkelijke staten opnemen betreffende de bevolking van Helmond. De eene van deze vermeldt de getallen der gedoopten, getrouwden en begravenen over 1650—1810, de ander de getallen der ingezetenen van 1660—1810 verdeeld naar leeftijd en al of niet onvermogendheid. De gegevens voor die statistieken had hij met veel geduld uit de oude burgerlijkestandregisters en uit de kohieren van het hoofdgeld moeten putten.

Omstreeks 1855 als Archivaris aangesteld en dagelijks volgens het verslag over dat jaar 2½ uur ijverig werkzaam, heeft hij aan de regeling van het gemeente-archief gewerkt tot 1873. (1) In dit jaar sloot hij zijn inventaris af, hoewel ook toen nog een klein gedeelte van het oud-archief niet mede beschreven en verzorgd was.

Zijn inventaris is verdeeld in 3 hoofdafdeelingen:

I. Gemeente-archief.

II. Archief der schepenbank.

III. Kwartiersarchief van Peelland.

Hoofdafdeeling I is verre het uitvoerigst. Zij opent met 1. de specifieke beschrijving van den inhoud der zoogen. *komme*, de charters en oorkonden van het stadje, waarop, 2., die der oor-

(1) Doch in den tusschentijd had hij in 1861 en 1862 het oud-archief van Lieshout geregeld en uitvoerig beschreven en was hij ook nog voor andere gemeenten werkzaam geweest.

konden betreffende de in Helmond gelegen Armen-goederen volgt. Deze beide rubrieken behelzen de analyse van een 400-tal perkamenten brieven en akten, waarvan de oudste opklimmen resp. tot 1300 en 1311. (1)
De verdere rubrieken bevatten de stukken over:

3. gemeente-eigendommen;

4. privilegiën of rechten der stede;

5. magistraats-besluiten en correspondentie van het stadsbestuur;

6 en 7. het afhooren van burgemeesters-rekeningen (rubriek 7 bevat alleen de bijlagen);

8. de heffing van lands- en stadslasten;

9. het beheer en de verantwoording van „geworven" of opgenomen gelden;

13. de Armen- of Heiligegeest-tafel;

14. de kerkfabriek.

De rubrieken 11 en 12 houden nog bepaalde deelen van het schepenarchief in, nl. de akten-protokollen en de bij de schepenbank gedeponeerde notarieele minuten en protokollen. Rubriek 10 bevat het archief van den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand, waarbij de stukken betreffende volkstellingen gevoegd zijn.

In 1885 heeft mijn ambtsvoorganger de stukken der hoofdafdeelingen II en III en bovendien die der afdeeling 11 van hoofdafdeeling I voor het Rijksarchief, waar zij behooren, overgenomen. Eenige jaren later zijn mij die der 12e afdeeling bovenbedoeld nog enkele verspreid staande schepenbanks-protokollen overge-

---

(1) Die van de 14e en 15e eeuw zijn alle uitgegeven of althans in regest opgenomen in de uitgaaf van oorkonden betreffende Helmond door Krom en Sassen (Werken Prov. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noordbrabant, Nieuwe Reeks, I; 's Hertogenbosch, 1884). In dit werk zijn alle den uitgevers toen bekend geworden oorkonden betreffende Helmond van vóór het jaar 1500 opgenomen, ook die behoorende tot het kasteel der heeren van Helmond. Een groot aantal van deze laatste kwamen eerst later te voorschijn op een auctie te Amsterdam. Ik beschreef ze in de Bijlage van mijn aan den Minister van Binnenlandsche Zaken uitgebracht jaarverslag over 1892 (Archiefverslagen XV, blz. 117—145).

dragen. De door deze overnemingen veroorzaakte open ruimten zijn met jongere archiefstukken en boekwerken gevuld. Daardoor en mede door het flauw en onleesbaar worden der nummeretiketjes, is nadien de orde steeds meer verstoord. Ik ben begonnen met het herstel, waarbij de inventaris nauwkeurig vergeleken wordt. Dit werk zal in het loopende jaar voltooid kunnen worden. Van het tot nog toe gerangschikte heb ik enkele der oude deelen en bundels niet kunnen vinden, doch die kunnen nog te voorschijn komen. Van de ontbrekende oude oorkonden liggen lijstjes bij, voor zoover ik heb kunnen zien. Een gezette vergelijking ook daarvan zal zeker noodig zijn.

Niet minder noodig is een veiliger bewaring. Het lokaal is niet alleen niet brandvrij doch ook blijkbaar niet altijd lekvrij, en een betere, vooral veiliger bewaarplaats is het interessante oude stadsarchief wel waard. De ramp van Grave's oude archief moge ook hier tot waarschuwend voorbeeld strekken. Als het kantongerecht het raadhuis verliet, zou misschien goede en veilige ruimte voor het oud-archief gevonden kunnen worden.

Wanneer te **Eindhoven** tot een betere plaatsing van de archieven overgegaan zal kunnen worden door verschaffing van meer goede bergruimte, dan zullen de bestaande inventarissen slechts in zeer geringe mate tot leidraad kunnen dienen. Ik heb het in mijn verslag over 1889 reeds gezegd: „Er valt daar veel te „doen. Wat geordend is, is niet goed geordend. In den toren en „ook op de archiefkamer liggen nog tal van niet-geïnventariseerde „bescheiden. Algemeen heerscht groote verwarring tusschen de „papieren van verschillende administraties". Ik had toen hoop dat de stad van Kempenland, die twee geschiedschrijvers opeens gekregen had (1), een tot veel en moeilijk werk bekwamen archivaris krijgen zou. Die hoop is niet verwezenlijkt, en de toen-

(1) De heer F. N. Smits, R. K. priester te Eindhoven, gaf een geschiedenis van Eindhoven in drie deeltjes uit in 1887—1890, een ernstig werk niet zonder verdienste. Hooger staat m. i. het werk, in 1890 in twee deelen verschenen, van L. G. A. Houben, toenmaals raadslid te Eindhoven, «Geschiedenis van Eindhoven, de stad van Kempenland». Het berust op een ijverig onderzoek, niet enkel in het oude stadsarchief van Eindhoven, doch ook elders, in het Belgische Rijksarchief te Brussel, te 's Gravenhage in ons Landsarchief, en hier ter stede in onze verzameling Rijksarchieven en het Bossche stadsarchief ingesteld. Het bevat een schat van rijke en met talent verwerkte gegevens voor de geschiedenis van Eindhoven, geheel Kempenland en een deel van Peelland.

malige secretaris van Eindhoven (verstoord over de overbrenging ingevolge de wet van de oude rechterlijke archieven naar het Provinciaal Archief) hield alle maatregelen in dien geest hardnekkig tegen.

De tegenwoordige secretaris wenscht, zooals mij bij een bezoek in het afgeloopen jaar bleek, ten zeerste een verbetering van den ongeregelden toestand. De opheffing der schutterij biedt thans gelegenheid om de oude wapenkamer tot tweede archieflokaal in te richten, waarheen het te-veel uit het tegenwoordige archiefvertrek en verder al hetgeen nog steeds ongeordend op den zolder opgetast ligt, overgebracht kan worden. Ik heb mijn medewerking voor de ordening van het geheele archief en in het bijzonder van het oud-archief toegezegd, de zaak met het dagelijksch bestuur besproken en schetsen voor de te maken kasten gezonden. Onlangs ontving ik de uitgewerkte teekeningen voor die kasten, zoodat eerlang dit nuttige werk ter hand genomen zal kunnen worden.

Intusschen heb ik den bestaanden inventaris van en tafels op de bewerkte gedeelten doorgezien en geëxcerpeerd. Hierbij is mij gebleken hoe weinig eigenlijk tot het regelen en beschrijven der archieven is gedaan, niettegenstaande er weinige oude archieven in deze provincie zijn waarin zooveel is gewerkt als in dat te Eindhoven.

Den 17[n] september 1857 werd het Raadslid W. T. Hermans, den 2[n] october 1857 echter een commissie uit den Raad benoemd om het geheel ongeregelde oud-archief te onderzoeken, schiften en inventariseeren. Het lag op de bovenvertrekken van het toenmalige gemeentehuis. Deze commissie — vooral, en later alleen, het lid W. T. Hermans — hield zich in de volgende jaren, volgens de uitgebrachte verslagen, ijverig met haar taak bezig. Doch de lokaliteit en de inrichting van dit gebouw maakte het onmogelijk het zoodanig te bewaren en te regelen als het belang der stukken vorderde. Gebrek aan plaats staat de behoorlijke rangschikking in den weg, heet het in 1863 in het verslag over 1862. Maar de bouw van een nieuw raadhuis (1) werd ontworpen waarin, volgens het plan, „een ruim archieflokaal" zou komen. In 1865 werd het geheele oud-archief, in afwachting van dien bouw, ten huize van den heer Hermans overgebracht. Deze hield zich volgens het verslag over 1867 „steeds bezig met het archief in orde te brengen door het te schiften, te inventariseeren en op sommige stukken alphabetische registers te vervaardigen."

---

(1) Men had het raadhuis van 1554 gesloopt!

In 1868 verschafte hij een globale opgaaf van eenige bestanddeelen van het oud-archief en deelde van zijn werk eenige voorloopige resultaten mede:

„Bij het betrekken van het nieuw gemeentehuis zal het in „orde gebrachte successievelijk kunnen worden overgeplaatst.... „Reeds in brouillon opgemaakt zijn....

„1°. Inventaris van charters. Hiervan is reeds een brouillon „alphabetisch register voorhanden, hetwelk mede een beknopte „beschrijving bevat omtrent de personen en zaken die daarin „voorkomen.

„2°. Inventaris van meerendeels gedrukte en geschreven „resolutiën, ordonnantiën, publicatiën en proclamatiën van „hoogere besturen, bevattende circa 450 exemplaren in vier „kartonnen omslagen gerangschikt.

„Een register van de notulen der gemeentevergaderingen . . . „is zoo goed als afgewerkt, en bevat eene alphabetische opgave „van personen en zaken . . . ."

In het volgende jaar doet hij omstandig rapport. Hij heeft een aantal deelen, rekeningen en losse stukken naar hun soort bijeengezocht en naar tijdsorde gerangschikt, daarvoor de rekeningen (waaronder ook eenige van na 1810) en losse stukken in kartonnen hulzen verzameld en uitgevouwen. Die deelen en hulzen heeft hij doorloopend genummerd 1—349.

Van de nrs. 1—253 heeft hij „veertien inventarissen opge- „maakt in chronologische orde, alsmede twee uitgebreide alpha- „betische registers, het een voor de geschiedkundige bescheiden „sub 1 en het andere voor de notulen van het verhandelde in „de schepenvergaderingen sub no. 8."

De opgaaf van den inhoud dezer 253 nummers luidt verkort, doch ook uit de opgaaf van 1868 aangevuld, aldus:

1. Nrs. 1—15. De charters en geschiedkundige bescheiden betreffende Eindhoven enz., circa twaalfhonderd perkamenten en papieren, origineelen en authentieke of simpele kopieën.

> („Waarvan een uitgebreide inventaris is opgemaakt, die de voornaamste gebeurtenissen bevat van 1232—1810 . . . alsmede een uitgebreid alphabetisch register.")

2. Nrs. 16—93. Proces- en gedingstukken van de voormalige dingbank van Eindhoven, uit 1524—1810. (1)

---

(1) Van deze collectie zijn de nrs. 16—21 in 1888 mij gebleken de dossiers te bevatten van door de stad gevoerde procedures.

3. Nrs. 94—104. Dokumenten van het domeinbestuur over 1591—1810. (1)

4. Nrs. 105—110. Wetten, besluiten en plakaten van de hooge besturen, 1623—1810.

5. Nrs. 111—120. Oorkonden, correspondentie en rekeningen van het kwartier van Kempenland, 1595—1790.

6. Nrs. 121—125. Preparatoire informatiën van crimineele en andere zaken der voormalige dingbanken van Eindhoven, Woensel en Gestel, 1742—1806.

7. Nrs. 126—135. Resolutiën, plakaten en ordonnantiën, 1720—1792.

8. Nrs. 136—157. Notulen van het verhandelde in de schepenen-vergaderingen, 1665—1799.

(Op deze reeks is bovendien opgemaakt „een uitgebreid alphahetisch register".)

9. Nrs. 158—168. Kopieën van rekwesten en de daarop gevolgde appointementen, 1727—1808.

10. Nrs. 169—174. Notulen der vergaderingen van de gecommitteerden van de stad en de vier heerlijkheden Woensel, Gestel, Strijp en Stratum, 1687—1809.

11. Nrs. 175 en 176. Notulen van het verhandelde bij het armbestuur, 1729—1809.

12. Nrs. 177—181. Akten van verkoop van huizen en erven in Eindhoven gelegen, 1636—1810.

13. No. 182. „Gecopieerde publicatiën, resolutiën en gemeenteverordeningen", 1798—1807.

14. Nrs. 183—253. Gemeenterekeningen van Eindhoven, 1590—1860.

Deze laatste serie passeert de grens van oud- en nieuw-archief. Het gedeelte na 1810 beslaat echter slechts een klein aantal portefeuilles, ik meen zes. Overigens had de werkzaamheid van den heer Hermans zich op een enkel stuk na geheel

(1) Deze bundels zijn in 1876 overgebracht naar het Rijksarchief te 's-Gravenhage, en worden in het gemeenteverslag van dat jaar opgegeven twaalf in getal te zijn.

tot het oud-archief beperkt, ook blijkens het staatje van wat hij verder nog had „in orde gebracht". Dit staatje, zoo kort mogelijk weergegeven, vermeldt het volgende onder de nummers:

254—267. Armen-rekeningen, 1486—1810.

268—270. „Weekmarktprijzen van granen en andere koopwaren", 1793—1842.

271—279. „Collaterale successie", 1696—1750.

280—282. Verpachtingen van verschillende stadsmiddelen en inkomsten.

283—285. Rekwesten, brieven enz., 1631—1810.

286. „Reglementen, ordonnantiën enz. aangaande de Dommel en andere rivieren", 1545—1809.

287. Privilegiën van Eindhoven, 1422—1756.

288. Aanstellingen van schepenen enz., 1656—1793.

289 en 290. „Staten en correspondentiën van oorlog-servicen", 1630—1793.

291. Bestekken en plannen, 1610—1810.

292 en 293. „Verschillende rekeningen van het kerkbestuur", 1648—1798.

294. „Over verschillende naburige erven", 1654—1744.

295. Adviezen en brieven van rechtsgeleerden, 1642—1796.

296. Eedsafleggingen van voogden, 1689—1745.

297. Stemregister, 1798—1801.

298 en 299. Lijsten van patentplichtigen, 1806—1818.

300. Kohier van huizen, 1776—1806.

301. Register van het wachtbestuur, 1813—1844.

302. Notulen krijgsraad, 1796—1800.

303. „Notulen van al de stadsgoederen en accijnsen, verpachtingen en inventarissen van de vaste en roerende goederen", 1606—1849.

304. Verpachtingen van stads-weggeld, 1649—1806.

305—308. Rekeningen van stads-weggeld, 1617—1810.

309. Rekeningen en verpachtingen van weggeld op den Fellenoord onder Woensel, 1694—1807.

310—336. Schepenen-akten, 1538—1734.

337—349. Schepenen-transporten en akten, 1660—1809.

Zoo ver de opsommingen door den heer Hermans. Van al deze stukken wordt vervolgens medegedeeld dat zij zijn geborgen in een afzonderlijk lokaal van het nieuwe gemeentehuis. In het gemeenteverslag, waarin dit rapport van den heer Hermans is overgenomen, wordt hem bijzondere tevredenheid en dank betuigd „voor de goede en vele zorg aan het archief, dat er desolaat uitzag, in den tegenwoordigen toestand te brengen". Van de rest van het oud-archief. het vele wat nog niet gebundeld of tot seriën teruggebracht was, wordt niet gerept.

Blijkbaar had de heer Hermans, die de zaken blijkens zijn eerste, reeds in 1863 voor een goed deel voltooide, maar in 1868 nader uitgesponnen, bewerking der charters zeer breed had opgezet, ten slotte de totstandbrenging van een algemeene regeling en uiterlijke verzorging zeer moeten bespoedigen. De 40 protokollen van allerlei en van reëel, geheel aan het eind zijner opgaven vermeld, zijn blijkbaar nog in haast voor den voet uit den rommel gehaald en na slechte sorteering van nummers voorzien. De beide seriën zijn totaal vermengd en ook de chronologische orde hapert zeer. Bovendien zijn deze 40 slechts ongeveer de helft van wat er was. De rest is eerst later bij tijd en wijle opgezocht, en ongenummerd bij of hier en daar tusschen de andere gezet.

Eenige maanden na zijne opgaven, in augustus 1869, sluit de heer Hermans den summieren algemeenen staat af der door hem verzorgde en genummerde collectie. Deze is dan nog met eenige deelen en met 52 bundels minuten of protokollen van notarissen vergroot, maar besluit met de vermelding dat een „groote hoeveelheid paperassen tot bundels gebonden en tevens „gerangschikt op een afzonderlijk locaal op den zolder gebragt „(zijn), bestaande in verschillende documenten van de vier „dorpen Woensel, Gestel, Strijp en Statum met nog eenige „weinig beduidende van onze gemeente".

Bij deze „weinig beduidende" dokumenten vond ik later nog eenige dingrollen, oudere Eindhovensche protokollen en registers, de boedelrekeningen der schepenbank enz. enz., en ook al de bijlagen der gemeenterekeningen, van Eindhoven. Dit in parenthesi. Voor het door den heer Hermans verrichte werk mogen

wij hem inderdaad dankbaar zijn. Want hetgeen hij heeft kunnen ordenen en nummeren, ontging dientengevolge de slechte zolderbewaarplaats, waar de rest nu tal van jaren veel van vocht en verwaarloozing te lijden heeft gehad en, in facto *niet* gerangschikt, lang niet in die mate als het overige aan de onderzoekers van Eindhoven's historie heeft kunnen dienen.

Intusschen zij opgemerkt dat zijne zoogenaamde inventarissen slechts voor een klein gedeelte catalogi, goeddeels fragmentarische tafels en excerpten zijn. Gedeeltelijk zeer uitvoerig, zijn zij niettemin alle in het laatste gedeelte veel minder breed dan in den opzet en soms, na uitgebreide behandeling van de eerste en oudste nummers, voor de groote rest abrupt afgebroken. En ook de oudste deelen of bundels zijn nimmer volledig behandeld. Met zekere voorkeur en willekeur neemt hij sommige zaken op, maar laat andere (b. v. bij de registers van informatiën in crimineele zaken alles wat de zeden raakt, concubinaat, defloratie, weigering van trouwbelofte enz.) angstvallig weg!

De eigenlijke inventaris door hem opgemaakt is de bovenbedoelde, in augustus 1869 afgesloten, algemeene staat. Volledigheidshalve wil ik hier zooveel mogelijk verkort nog de inhoudsopgaaf meedeelen der door den heer Hermans aan zijne 349 nummers, zooals gezegd, spoedig nog toegevoegde deelen en bundels. Hij slaat no. 350 over, en geeft dan verder het volgende op onder de nummers:

351—353. „Over het voeren der schouw", 1722—1790.

354—356. Tiendverpachtingen, 1746—1802.

357. Domaniale en pastorale verpachtingen van hoeven, beemden, visscherijen en molens, 1773—1799.

358 en 359. Kohieren van de personeele belastingen van Eindhoven, Woensel, Gestel en Stratum, 1807.

463—514. (1) Protokollen van notarissen, 1630—1802.

518. (2) Dingrol van Eindhoven, 1654/1655.

526. Houten doos met 16 oude perkamenten met waszegels, omschreven op den daarbij liggenden inventaris.

---

(1) Met de nummers 360—462 zijn boekwerken gemerkt.

(2) Onder de nummers 515—517, 519—525 zijn deelen van het archief na 1810 gemerkt.

Uit al hetgeen de inventaris van 1869 vermeldt heb ik in 1888 voor het Rijks-archief overgenomen hetgeen toen als oudrechterlijk archief is herkend, benevens de archiefstukken afkomstig van de vergaderingen der gecommitteerden van het kwartier van Kempenland (nrs. 111—120 en 289, bestaande dit laatste nr. in brieven aan den kwartierschout gericht, 1603—1806) en van de baronie van Kranendonk (nrs. 169—174). Die oude rechterlijke stukken bestaan voor zoover de genummerde collectie betreft in hetgeen onderstaand staatje vermeldt. Ik lasch dit hier voornl. in, omdat de door den heer Hermans gegeven omschrijving lang niet altijd het ware karakter der stukken aangeeft en dus de toekenning der overgenomen stukken aan de oude-rechterlijke archieven niet rechtvaardigde. Bovendien schijnt het gewenscht, nu de geheele inhoud van den inventaris van 1869 hier zakelijk is meegedeeld, er dadelijk bij te vermelden wat nu niet meer bij de collectie te vinden is.

Ik nam dan over de nummers:

15. Minuten van schepenakten over 1808—1810, vormende het protokol, zoo van reëel als van allerlei, der civiele rechtbank van Eindhoven over dat tijdvak.

22—93. (1) Processtukken der schepenbank en civiele rechtbank, c. 1600—1810.

121—125. Protokollen van preparatoire informatiën in crimineele zaken, door den drossaard ingesteld, 1742—1806.

158—168. (2) Registers van kopieën van, en van beschikkingen op, rekwesten, 1728—1808.

177—181. Losse verkoopcedulen enz.

271. Protokol van schepenen van Woensel van taxatiën voor de collaterale successie, 1696—1721.

272. Idem van Eindhoven, 1696—1734.

---

(1) De nrs. 94—104, zoogen. dokumenten betreffende de domeinen van het huis Oranje-Nassau en waarbij ook nog tiendverpachtingen, zijn reeds in 1876 aan het Rijks-Archief te 's-Gravenhage afgestaan en berusten nog daar. Voor de nrs. 111—120, zie hierboven.

(3) Voor de nrs. 169—174, zie hierboven.

273—276. Registers voor Eindhoven en de vier dorpen van lijsten voor den 20^{n}, en voor den 40^{n} en 30^{n} penning, 1714—1749.

277—279. Protokollen, van Eindhoven, van taxatiën voor de successie, 1734—1810.

283. Ingekomen rekwesten, adviezen enz. bij de schepenbank van Eindhoven, 1631—1699.

284 en 285. Ingekomen stukken bij de dingbanken van Eindhoven en de vier dorpen Woensel, Gestel, Strijp en Stratum (vermengd), 1700—1810.

286. Verpachtcedulen van molens en andere domeingoederen.

288. (1) Aanstellingen van schepenen, 1656—1793.

295. Minuutvonnissen, 1642—1795.

296. Protokol van akten van benoeming en eedsaflegging van voogden, 1689—1745.

310—349. Protokollen van reëel (transporten of vesten en obligatiën of geloften) en van allerlei (certificatiën, attestatiën, testamenten, enz.) van Eindhoven, 1538—1810.

354—356. Protokollen van tiendverpachtingen, 1746—1802.

357. Protokol van verpachtingen van domaniale en pastorale goederen, 1773—1799.

436—514. Gedeponeerde protokollen en minuten van notarissen-publiek.

518. Dingrol van Eindhoven, 1654/55.

Ook na 1869 is aan het archief veel tijd besteed. In 1884 en volgende jaren is het maken van klappers met kracht hervat. Ter secretarie zijn reeds in 1864 alphabetische tafels op de uitgegane brieven en op de raadsnotulen voltooid van 1863 terug tot resp. 1851 en 1828. In 1866 zijn deze tot 1849 en 1824 voortgezet, waarna van verder vervolg geen melding meer wordt gemaakt vóór 1885. In dat jaar en de volgende drie wordt dan echter de vervaardiging vermeld van alphabetische klappers op de correspondentieregisters over 1820—1823 (aansluitende aan het bovenvermelde), de ingekomen brieven

(1) Voor no. 289, zie bovenaan blz. 637.

(1810—1887), de bevolkingsregisters (1810—1887), de jongste patentregisters; en bovendien op:

de doopregisters van de Hervormden over 1690—1810, van de Roomsch-katholieken over 1691—1810;

de begraaflijsten over 1711—1810;

de schepen-echtprotokollen over 1731—1810;

de schepen-protokollen van allerlei uit de 16e en 17e eeuwen;

de vest-protokollen of protokollen van reëel over 1750—1810.

Zal dan nu binnenkort het wel ijverig bewerkte, maar in zijn geheel totaal ongeorganiseerde en ten deele als stiefkind behandelde oud-archief van Eindhoven, dank zij de vrijgekomen ruimte en nu te bouwen kasten, in een veel beteren toestand kunnen komen, **te Geldrop** is ditzelfde reeds geschied. Het vertrekje achter den overloop is, na het daaromtrent in mijn verslag van maart 1902 vermelde, tot archiefkamertje ingericht. Het oud-archief is daarna door den bode uit de bovenkastjes der secretarie en van den zolder gehaald, onder toezicht van den secretaris gedeeltelijk in portefeuilles gezet en in de volgorde van den inventaris in het rek geplaatst. Daarachter heeft hij gelegd wat de verdere opruiming van den zolder voor het oud-archief nog aan den dag bracht doch daar in 1884 aan het oog van mijn voorganger ontsnapt was, en de verdere ruimte van het rek gebruikt tot plaatsing van eenige deelen van het tot dusver grootendeels ongeordend op den zolder liggende nieuw-archief.

Ik heb nu het geheele oud-archief door de handen laten gaan, waarbij de lijst, door mijn voorganger in 1884 opgemaakt, is vergeleken en aangevuld met hetgeen ik van het later gevondene nog bij de verschillende seriën heb kunnen voegen (o. a. de gemeenterekeningen over 1804, 1805, 1808 en 1809). Een gedeelte, een pakje losse oude stukken, is nog nader te bepalen en te plaatsen.

Hetgeen van het nieuw-archief van den zolder kwam, bestond in de gemeenterekeningen van 1814 en volgende jaren, slechts gedeeltelijk met de complete bijlagen voorzien. Zij zijn door den secretaris in portefeuilles geordend. De ingekomen stukken en de rest, nog boven, zouden geleidelijk volgen.

Eerlang hoop ik mij van de voortzetting van dit werk te

gaan overtuigen, in de hoop dan te kunnen zien dat werkelijk de toestand is — voor zooveel mogelijk -- zooals in een opgaaf van 1898 met blijkbaar profetischen geest reeds is beschreven: het nieuw-archief is voldoende geordend, de materieele toestand is uitstekend en het archief heeft van vocht niet te lijden, noch is aan brandgevaar blootgesteld!

Een veel verbeterden toestand heb ik kunnen constateeren te **Vlierden.** Over den treurigen toestand aldaar deed ik in mijn verslag van april 1901 een kort relaas. Daarna is er een nieuw raadhuis gebouwd, eenvoudig, niet voor eeuwen bestemd, doch naar het schijnt goed gemetseld en in elk geval toen ik het bezocht blijkbaar niet vochtig, niettegenstaande het aan alle zijden buitenmuren heeft. Ook de zolder, afgedekt met goed sluitende en in scherpe helling liggende pannen, is blijkbaar geheel lekvrij en dicht en bovendien ruim en licht. En dit is gelukkig. Want op dien zolder heeft een deel van het archief een plaats moeten vinden en wel in de groote kast, welke in het oude raadhuis juist *beneden* voor berging van een deel der oude archieven diende. De zolderbewaarplaats thans is stellig veel beter dan die der benedenkamer van voorheen.

Het grootste deel van het archief heeft nu een zeer goede bergplaats gevonden in de beide muurkasten en in een losse kast op de secretarie. Deze kasten zijn alle tegen binnenwanden geplaatst. De bescheiden zijn thans in goede conditie. Gedeeltelijk is het archief reeds geordend. Met name de gemeenterekeningen zijn behoorlijk gerangschikt. De bijlagen, in de zolderkast, zijn nog onuitgezocht en onverzorgd.

Men heeft met den bouw van het raadhuis zeer moeten overleggen. De kosten bedroegen, naar mij werd meegedeeld, niet meer dan een f 2500, waarvoor men verkreeg twee flinke vertrekken, nog een klein kamertje en een bergplaats, benevens een flinken zolder. Natuurlijk dat dus bij de binnenbetimmering al het niet dadelijk noodige is uitgesloten. Ik vrees nu wel dat er over niet heel langen tijd behoefte aan meer kastruimte zal blijken te bestaan. Doch thans is er slechts reden om ons te verheugen over de enorme verbetering ten goede die uit den nieuwen raadhuisbouw is voortgevloeid, en waartoe, zooals mij de burgemeester uit de raadsnotulen aantoonde, ook mijn bovenbedoeld verslag nog een stootje heeft gegeven.

Evenzeer belangrijk verbeterd is vóór kort de toestand te Best. Ook daar is onlangs een geheel nieuw raadhuis gebouwd, een flink gebouw met pui en souterrain, een ruime secretarie en een vrij ruim afzonderlijk archiefvertrek met vier flinke kasten.

De gemeente Best bestaat als zoodanig eerst van 1821 af. Toen werd haar gebied politiek van de oude gemeente Oirschot gescheiden en zelfstandig gemaakt, gelijk het reeds lang een zelfstandige Roomsch-Katholieke parochie uitmaakte. Echter bleef er ten aanzien der bestuurders nog lang een persoonlijke unie bestaan. Men had nog tot 1851 toe een secretaris op een koopje; die van Oirschot bediende voor een gering honorarium de secretarie van Best mede. Dat dit een zuinigheid was welke de wijsheid bedroog, blijkt uit het gemeenteverslag van 1852: „Wat het gemeentearchief en den staat der verschillende „registers, staten en papieren betreft, desaangaande kunnen wij „geenszins met eenigen lof gewagen. Bij de aanvaarding onzer „betrekkingen en bij het opmaken van den inventaris waren „niet alleen de verschillende brieven verward dooreen, maar „alles gaf blijk van desorde en onverschillige behandeling, „terwijl weinig of niets eenige netheid of orde te kennen gaf. „Geen wonder dan ook dat men weken en maanden lang „heeft moeten doorbrengen om alles te sorteeren en in orde te „brengen."

Onlangs schijnt men eenigszins voor een herhaling van dat geval gestaan te hebben. Maar thans is het geheele, natuurlijk eerst na 1821 loopende, archief opnieuw uitgezocht en in de vier kasten ordelijk opgesteld en verdeeld. Op mijn raad zijn er een flink aantal portefeuilles voor aangeschaft, welke een nieuwe algemeene verwarring zullen helpen voorkomen. Ook de burgerlijke standsarchieven, de seriën sinds 1821 loopende, in 3 katerntjes per jaar, zijn ordelijk op de secretarie geplaatst. De oude kerkregisters van de R. K. parochie zijn door mij nauwkeurig beschreven, aan mijn Bureau herbonden en daarop aan den ambtenaar van den Burgerlijken Stand teruggezonden. Een afschrift van de beschrijving heb ik hem verschaft.

Na de splitsing van Oirschot is de nieuwe gemeente Best in het bezit gesteld van eenige oude bescheiden, enkel Best betreffende. Het ontvangbewijs daarvoor heb ik te Oirschot bij de oude archief-inventarissen gevonden. Het waren slechts enkele kohieren of liggers van de landerijen en panden onder Best en Verrenbest gelegen In 1898 schreef mij het gemeentebestuur van Best dat het deze deelen kon missen. Zij komen bij nasporingen in de schepenprotokollen zeer te pas, ja zijn daarbij vaak onmisbaar, reden waarom ik niet aarzelde ze

voor ons depôt op te vragen. Zij zijn mij gereedelijk toegezonden en door mij bij het schepenarchief van Oirschot en Best geplaatst. Te zamen met de protokollen van reëel vervullen deze liggers, gehouden voor de heffing van verpondingen en beden, eigenlijk de plaats van het Kadaster voor den tijd aan de invoering hiervan (door den Franschen overheerscher) voorafgaande.

Te **Nuland** zal de toestand van het archief binnenkort kunnen verbeteren. Bij mijn bezoek trok het mijn aandacht dat er groot gebrek was aan goede bergruimte en dat daarin niet was te voorzien tenzij de lokaliteit van de secretarie werd uitgebreid, waaraan ook op zichzelf groote behoefte scheen te bestaan. Het kwam mij voor dat voor deze uitbreiding een zeer goede gelegenheid bestond door aantrekking van het achter de secretarie gelegen vertrek, waarin nu de brandspuit geborgen was. Daardoor zou ruimte kunnen worden ingenomen voor het aanbrengen van archiefkasten tegen de binnenmuren.

Van deze overwegingen stelde ik het gemeentebestuur in augustus ll. in kennis. In het najaar mocht ik daarop het bericht ontvangen dat op de gemeentebegrooting voor 1905 een som was uitgetrokken ter verbouwing van het raadhuis. Dit besluit zal ongetwijfeld de archieven ten goede komen, wanneer bij of na die verbouwing praktische niet te diepe boeken- en archiefkasten en rekken worden aangebracht tegen alle daartoe geschikte binnenwanden. Thans moet alles, oud- en nieuw-archief der gemeente-administratie, kadasterstukken, bevolkingsregister, burgerlijke standsregisters, boekwerken, materieel, geborgen worden in het kleine archiefvertrek, zoo groot als een gewone gevangencel. De maar iets grootere secretarie, tevens raadzaal, moet ook bij verkiezingen dienst doen en zou bij het inbrengen van maar ééne kast reeds te klein zijn.

Het gemeenteverslag over 1853 zegt dat het bekend was dat vóór jaren de papieren, charters enz., welke de gemeente bezat en die geborgen waren in een zoogenaamde raadkamer, tengevolge van een hoogen watervloed, waarbij die kamer overstroomde, meerendeels zijn bedorven en verloren gegaan. Daardoor bezit, zoo luidt het, de gemeente geene stukken van ouder dagteekening dan het begin der 19^e^ eeuw, behalve de

oude registers van doop, trouw en begraven, welke over 1696—1810 aanwezig zijn. Het verslag voegt daarbij dat, door het gemis van een raadhuis en de verhuizingen van het aanwezige archief bij opvolgende burgemeesters, dit niet naar behooren gerangschikt is noch daarvan inventarissen voorhanden zijn, „zoodat de toestand letterlijk veel te wenschen overlaat". En wel is de gemeenteraad reeds „bedacht om zoodra doenlijk naar middelen om te zien ten einde een nieuw raadhuis te bouwen", doch aan het vinden daarvan zijn „tot heden nog eigenaardige moeielijkheden verbonden geweest".

Het verslag over 1858 meldt verbetering in den toestand van het archief wat de plaatsing betreft, „door het huren der raadkamer"; herstelling der registers is echter noodig, en het ware te wenschen dat de Raad daartoe kon besluiten, „doch men laat zulks met het oog op de kosten die daarop noodwendig zullen vallen".

In het verslag over 1866 wordt geconstateerd dat „geene „althans geene geregeld bijgewerkte inventarissen aanwezig zijn". Met het oog op den slechten toestand van het archief besloot nu echter de Raad het zooveel mogelijk te laten regelen en in orde brengen, welk werk reeds een goed eind is gevorderd. In het volgende jaar wordt die regeling als „door den heer Bolsius, archivaris te Oss" voltooid vermeld, met bijvoeging dat de kosten aan het opmaken van een inventaris verbonden den Raad nog weerhouden daartoe te doen overgaan.

De regeling door dien heer Bolsius bestond, zoo te Nuland als elders, in het bundelen en van ruggen met opschriften voorzien van de losse papieren en rekeningen, het herbinden en etiketteeren der registers en het zooveel mogelijk gerangschikt overeind plaatsen der tot seriën gevormde deelen en portefeuilles. Zij is inderdaad zeer aan het behoud en de goede bewaring der gemeente-archieven ten goede gekomen. Ik acht ze, enkele vergissingen hier en daar in de bepaling en verdeeling der losse stukken daargelaten — welk werk is zonder fouten? —, van nog meer nut en belang dan de herhaalde inventarisatiën welke elders geschiedden. De duidelijke etiketten en rugopschriften geven een veel praktischer wegwijzer tot de raadpleging en tot handhaving van de orde, en hebben tevens veel meer waardeering door de gemeentebesturen tengevolge, dan welke inventarisatie ook. Beide gepaard is natuurlijk het meest gewenscht.

Intusschen, al gaf het gemeentebestuur ook in 1877 nog op, dat geene inventarissen bestonden, in 1882 werd aan mijn ambtsvoorganger een inventaris ter inzage gezonden, welke reeds was opgemaakt in 1858 en wel bij de overneming der stukken berustende onder den toen afgetreden burgemeester. Ik heb dien

inventaris, waaraan een afzonderlijke lijst van het archief van den ambtenaar van den B. S. als bijlage is geannexeerd, thans op mijn beurt ter inzage ontvangen. Ik heb daaruit gezien dat van de stukken van vóór het begin der 18e eeuw, waarvan men in 1854 het doodsbericht gaf, in 1858 nog een niet onbelangrijk gedeelte is teruggevonden bij den verslaggever van 1854 zelf, met name een aanzienlijke partij oude verpondingsregisters, rekeningen enz., en een aanzienlijke partij oude papieren, „te veel om te beschrijven". Van deze was dus het uitluiden 4 jaren vroeger beter achterwege gelaten; het waren niet dan krokodillentranen welke men plengde!

Ook de oude registers van den burgerlijken stand zijn in 1866/67 herbonden. Ik heb er thans een beschrijving van opgemaakt.

De beste waarborg voor de duurzame bewaring der oude dorps-archieven, welke eeuwen kunnen duren zonder te vergaan of te verbleeken wanneer zij niet van vocht te lijden hebben, is een goed gemetselde vochtvrije bewaarplaats. Gelukkig is het daarom gesteld met de oude dorps-archieven in sommige gemeenten van het voormalige Land van Breda en dat van Bergen-op-Zoom. In die gemeenten is het raadhuis in de 18e eeuw naar eenzelfde type gebouwd, met goede fundeering en behoorlijk zware muren, flinke lokalen voor de schepenen en de secretarie, de laatste met veel kastruimte, en meestal nog een ruim benedenvertrek, geschikt voor archiefberging; over alles heen een hooge beschoten zolderverdieping met zeer stevig bint, de muren tot kamerhoogte opgetrokken en gedeeltelijk met flinke ramen voorzien, zoodat behoorlijke kamers zijn af te schieten.

In de Baronie herinner ik mij zulke raadhuizen te Etten, te Roosendaal (waar van de zolderverdieping zelfs een wijdsche raadzaal gemaakt is en waar een verwulfd souterrain bestaat, dat een uitstekende brandvrije archiefbewaarplaats biedt (1), te Oosterhout, te Zundert, te Ginneken, te Prinsenhage en, maar hier enger, te Dongen. In het Markiezaat te Wouw, te Oudenbosch, te Hoeven.

In al die belangrijke gemeenten bestaan zeer omvangrijke

(1) Jammer genoeg te klein, omdat een groot gedeelte tot bodewoning is ingericht.

oude archieven, die materieel in uitstekende conditie verkeeren, maar meerendeels regeling behoeven. Alleen die van Oosterhout en van Dongen zijn geheel geregeld en op een inventaris gebracht, terwijl van dat van Wouw, door mij van het nieuwarchief, waarmee het vermengd was, gescheiden en daarna in rubrieken en seriën afgedeeld, met de inventarisatie een aanvang is gemaakt.

Van dat van **Oudenbosch** heb ik, zooals ik vroeger heb meegedeeld, het gedeelte, dat in 1811 door den commissaris van den franschen prefekt, den maire en den secretaris, met het oog op de overneming der bescheiden van het opgeheven schepengerecht, op een staat gebracht was, gevonden in de orde van dien staat, — de rest, nog ongeveer evenveel in volume en nog vermengd met oude rechterlijke bescheiden, totaal verward in 3 zeer groote kisten op den zolder. Ik heb toen ook medegedeeld (1) dat ik het geordende gedeelte had laten verpakken, en een aanvang maakte met de schifting van den inhoud der kisten. Later heb ik bij tijd en wijle dit verdrietelijke zolderwerk voortgezet, het afwisselende met een nader bekijk en betere sorteering der onderdeelen van het beneden geplaatste. Dit laatste is thans van behoorlijke opschriften voorzien en gedeeltelijk aangevuld met de op den zolder teruggevonden bijbehoorende stukken, meestal de oudere deelen der in 1811 geboekte seriën.

De schifting op den zolder is nog niet voltooid, al heb ik ook in het vorige jaar er weder vele uren aan besteed. Dit is een gevolg der grenzenlooze verwarring, die reeds in 1811 de gecommitteerden zoodanig afschrikte, dat zij de geheele massa eenvoudig van hun staat af lieten en verzwegen. Alles ligt dooreen als dooreengeschud, o. a. de bijlagen van tal van burgemeesters-, kerk- en armmeesters-rekeningen, per rekening meest ver over de honderd; de bladen van losgeraakte liassen; de ingekomen rekwesten, brieven en plakaten; de duizenden losse minuten van schepenakten en van uitgegane stukken; bovendien de tallooze kladden van notulen, van brieven, van publicatiën, van staten en lijsten en van door partikulieren in te dienen rekwesten enz.

Thans is van twee der kisten de inhoud uitgezocht. De rekeningen van meer dan honderd jaren tot 1710 inclusis zijn er bijna volledig uit te voorschijn gekomen, de bijlagen er van verre van volledig.

---

(1) Verslag van maart 1900, blz. 4.

Geen *oud* raadhuis bestaat er voor de gemeente **Rucphen c. a.** Deze gemeente is samengesteld uit drie oude heerlijkheden van het Markiezaat, Rucphen, Zegge en Vorenseinde, benevens het gehucht Sprundel van de oude heerlijkheid der Baronie, *Etten*, *Leur & Sprundel*. De zetel der administratie is te Rucphen; het gemeentehuis aldaar schijnt te dateeren van 1854. Best schijnt mij dit niet, en het is in elk geval te klein om behoorlijke bergruimte aan te bieden voor de nog al omvangrijke archieven.

De inventaris van 8 januari 1821 vermeldt de toen aanwezige archieven onder vier hoofden, nl. een voor ieder der drie Bergensche heerlijkheden, en een voor het archief der combinatie over 1811—1820. Die inventaris is geregeld bijgehouden met de jaarlijksche vervolgen der seriën tot 1862. Ook bij de mededeelingen over den inhoud van het oud-archief, aan Uw collegie verstrekt in 1866 en later, is steeds het onderscheid der herkomst in het oog gehouden.

Doch bij de bewaring der stukken zelven is daarvan, nu althans, geen sprake. Het oud archief heeft in den loop der 19e eeuw de plaats beneden moeten ruimen voor de latere stukken en is naar den zolder gebracht. Daar puilt het uit de kasten en rekken en heeft onder het allesbehalve lekdichte pannendak van vocht te lijden, terwijl het brandgevaar zeer groot is. Orde is er niet meer in te bekennen, alle gebruik of raadpleging er van is om zoo te zeggen onmogelijk en het gaat in gesteldheid voortdurend hard achteruit. Zoolang geen betere bergruimte aanwezig is, ware elke uitzoeking, sorteering en regeling monnikenwerk, bovendien bijna ondoenlijk.

Dit mag zoo niet blijven. Ik heb daarom aan het gemeentebestuur onmiddelijk na mijn bezoek geschreven over de maatregelen welke genomen dienen te worden om zoo mogelijk eenige verbetering aan te brengen. Ik wees aan, waar en hoe tegen binnenmuur-vlakken beneden nog kasten kunnen worden aangebracht, en verklaarde mij bereid om, zoo die aangebracht werden, over te komen om in de oude archieven weder orde te brengen en ze te verzorgen. Aan het eind van het vorige jaar kreeg ik bericht dat overeenkomstig mijn advies tot het maken van kasten tegen de binnenmuren van het gemeentehuis zou worden overgegaan, en men daarna van mijn hulp gaarne gebruik zou maken.

Ik wacht nu het bericht dat de kasten gereed zijn en zal dan gaan doen wat ik kan. Ik vrees wel dat de ruimte nog veel te gering zal blijken om alles te bevatten. Ook van het nieuw-archief toch is al een gedeelte naar den zolder gebracht, en voor den jaarlijkschen aangroei van de seriën der rekeningen

en ingekomen stukken enz. enz. ontbrak alle bergruimte. Stellig zal van de nieuwe kastruimte dus reeds dadelijk een deel en vermoedelijk over betrekkelijk korten tijd ook de rest benoodigd zijn voor het nieuw-archief. Zoo zal dus vermoedelijk nog een deel van het oud-archief geen plaats beneden krijgen en de rest die niet lang behouden kunnen, tenzij het raadhuis zelf vergroot of vervangen wordt. Misschien zal het, met het oog op de onwaarschijnlijkheid dat tot het laatste overgegaan zal worden, dan ook maar het beste zijn dat ik doe wat men, naar mij verzekerd werd, gaarne zien zou, nl. aan de oude bescheiden der 3 oude heerlijkheden een reddend verblijf aanbieden in ons brandvrije depôt, waar ze dan geordend, geïnventariseerd en goed verzorgd zouden worden.

Daar moet het op den duur toch heen met dergelijke papieren uit verleden tijden, welke voor de meer en meer met moderne werkzaamheid overladen gemeente-administratiën hoe langer hoe bezwarender en minder van nut worden, en voor doelmatige raadpleging toch onder deskundig beheer dienen te staan.

Na den brand in het stadhuis van Grave heb ik in mijn verslag over 1902 (Prov. verslag, hfst. III bijlage B blz. 7 en 8. en 15 en 16) er reeds met klem op gewezen, en het, door de mededeelingen over vroegere vernietigingen van oude archieven elders in deze provincie, aldaar op blz. 9—11 nader aangedrongen. Ik moge daarnaar nog eens uitdrukkelijk verwijzen en er de aandacht der gemeentebesturen voor inroepen.

Het oud-archief van den ambtenaar van den burgerlijken stand van Rucphen c. a. is geheel door mij beschreven en hersteld. Een afschrift van den inventaris heb ik aan het gemeentebestuur toegezonden.

Reeds in 1890 heb ik het gemeentebestuur van Someren gewezen op de gelegenheid om noodlijdende oude gemeente-archieven een onderdak in ons depôt te bezorgen, zooals met die der gemeenten Oerle, Hoogeloon c.a., Bergeik, Waalre en Oedenrode toen reeds was geschied. De toestand van het gemeentehuis van Someren gaf recht tot dat aanbod.

Daarop kwam bij mij geen antwoord in. En op een in 1898 gedane vraag mijnerzijds vernam ik dat toen geen plan bestond om er gebruik van te maken.

Doch in het laatst van het vorig jaar kreeg ik een anderen toon te hooren. Den burgemeester, sinds eenigen tijd in functie, verdroot de „betreurenswaardige" toestand van het archief waarin

hij geen verbetering vermocht te brengen. Hij vond tusschen verspreide stukken mijn van zijn bijlage beroofden brief, gaf mij zijn wensch te kennen van het aanbod gebruik te maken, en vroeg mij om eenige inlichtingen daaromtrent. Niet lang daarna heb ik de gemeente bezocht en den toestand opgenomen. Ik vond dien inderdaad betreurenswaardig.

Het gemeentehuis is wel oud doch niet solied, en de verbouwing (in 1868?) schijnt mij vrij ongelukkig te zijn geschied, heeft althans alle karakter aan het uiterlijk ontnomen. De muren scheuren en laten, vooral aan de regenzijde, vocht door. Het dak, met aangestreken pannen, is lang niet goed lekdicht. Onder het gebouw bestaat nog een ruimte — lokaliteit is zij niet te noemen — te halver manshoogte, met een deur afgesloten. Volgens een den burgemeester gedaan verhaal heeft zij eens tot verblijf van fransche troepen gediend en zouden de soldaten hunne namen in de balken gesneden hebben. Hiervan kan men zich nu niet overtuigen daar het hol, bij den ingang althans, met brandhout en afbraak is volgestopt. Doch als het verhaal juist is zal wellicht het ruim toenmaals dieper geweest zijn. Tot bevordering der droogte van het gebouw zal het steeds gesloten houden der ruimte stellig niet bijdragen: maar tot vermeerdering van brandgevaar strekt de vulling met brandstof onder de houten vloeren stellig wel. Doch van den toestand afgezien, het gebouw is veel te *klein* om een behoorlijke bewaarplaats aan het oud- en nieuw-archief beide, laat staan zelfs aan het laatste alleen te bieden.

De orde welke ik in 1888 bij de overneming van het oudrechterlijk archief in het oud-gemeentelijke had aangebracht, vond ik totaal verbroken. Het rek waarop ik het had geplaatst, was nu verzet en de inhoud lag grootendeels op den vloer. In plaats daarvan waren op het rek tusschen eenige deelen van het oud-archief een aantal moderne gemeenterekeningen met hare bijlagen gelegd, terwijl verder de geheele zoldervloer, zoo binnen het afgeschoten en met beraapt riet eenigszins dicht gemaakt vertrekje als daarbuiten, was beladen met totaal verward en vermengd dooreen liggende en in letterlijken zin verschopte deelen van het oud- en het nieuw-archief. Wel mocht de Burgemeester het archief verwaarloosd noemen.

Ook ik zag geen kans in den toestand verbetering aan te brengen zonder verwijdering van het geheele oud-archief. Tot overneming echter ontbrak mij tijdelijk ten eenenmale de plaats in onze depôts. Deze zijn reeds overvuld. Het door den bekenden brand geteisterde oud-archief van Grave vulde de laatste rekken welke nog op de zolders konden worden opgeslagen en moest zelfs gedeeltelijk op schragen worden gedeponeerd. Wanneer, binnen-

kort, in dit ruimtegebrek verbetering zal zijn gekomen door de terugbrenging onder Uwe bewaring van de provinciale griffie-archieven over 1851 — c. 1879, waartoe thans Uw nieuwe archieflokaal gelegenheid geeft, zal de opneming van noodlijdende oude gemeente-archieven weder mogelijk zijn. Dit heb ik thans den Burgemeester gemeld.

Van hetgeen van den vroegeren toestand van Someren's archief in de gemeente-verslagen en rapporten is medegedeeld vind ik het niet te onpas hier een kort overzicht te geven. In 1851 wordt ruiterlijk erkend dat de toestand niet goed is, maar wordt dit vooral geweten aan de ongeschiktheid van het lokaal. Als staaltje van den toestand wordt vermeld dat de Provinciale- en Staats-bladen van vroegere jaren bijna alle incompleet zijn (1). Daarna wordt over het archief geen nieuws meegedeeld tot 1865, wanneer aan het voorschrift tot een opnoeming in het verslag van de voornaamste stukken der archieven, eenvoudig wordt opgegeven: registers van den burgerlijken stand, kadastrale liggers en plans, gemeente- en armen-begrootingen en -rekeningen, registers der nationale militie en schutterij, der bevolking, van correspondentie, raadsbesluiten en processen-verbaal. Aan deze openbarende inlichtingen wordt in 1866 de mededeeling toegevoegd dat er geen inventaris of beschrijving van het archief bestaat; terwijl ter voldoening aan de toen gestelde vraag om in het verslag een nominatieve opgaaf te doen van *a.* de oude charters in de gemeente aanwezig en *b.* de afgewerkte en in gereedheid gebrachte registers na 1850, het verbijsterende antwoord wordt ingevuld — een unicum voorzoover mij bleek in de verslagen van alle gemeenten van dat jaar — : „Bestaat er niet", „Bestaan hier niet".

In de volgende jaren wordt in de verslagen weder geen moeite tot eenige meedeelingen over het archief gedaan. Doch uit de antwoorden op de circulaires van 1868 en 1877 blijkt klimmend optimisme. Want in dat eerste jaar wordt gezegd dat „de „algemeene toestand van het archief tamelijk wel is en „zoover de lokalen (2) zulks medebrengen zorgvuldig wordt „bewaard", terwijl na de verbouwing van het gemeentehuis, verwacht in dat loopende jaar, maatregelen ter beschrijving en regeling, welke ontbreken, genomen zouden worden. En in

(1) Tengevolge der ongeschiktheid van het lokaal?

(2) De lokalen! Dit slaat zeker op den zolder. Of zouden het ruim en het brandspuithuisje toenmaals ook mede gediend hebben tot archiefdepôt?

1877 wordt verzekerd dat de archieven in kasten worden bewaard, gebonden of geliasseerd, beveiligd zijn tegen vocht (!) en ook tegen brandgevaar (!!), en zooveel mogelijk geordend zijn hoewel niet geïnventariseerd.

Het is kras. Om de reeks van dissonanten te besluiten kan ik hieraan nog toevoegen dat in een opgaaf van 1898 wordt gezegd dat het archief ongeordend, echter de bewaarplaats voldoende is, de archieven in een goeden toestand verkeeren, niet van vocht te lijden hebben maar wel aan brandgevaar zijn blootgesteld.

Het privilegie-register der gemeente, liber privilegiorum pagi de Someren (1), aan mijn Bureau herbonden en door mij van een uitvoerige inhoudsbeschrijving voorzien, heeft gelukkig beneden, ter secretarie, een plaats gekregen.

Ellendig is de toestand van de raadkamer der gemeente **Strijp**. Als zoodanig en als eenig lokaal voor de gemeente-administratie wordt gebruikt het voorvertrek van een gemeente-gebouw, welks verdere gedeelten tot vóór eenigen tijd dienden voor onderwijzerswoning en school doch hiervoor zijn afgekeurd, waarna de school voor boterfabriek verhuurd, de woning voor den veldwachter en zijn gezin ingeruimd is. Om in die raadkamer niet met de deur in huis te vallen en het althans eenige beschutting te geven, heeft men er een houten windhokje vóór gebouwd, waardoor tegelijk goedkoop een kleine open bergruimte voor strooizand gevonden is. In het vertrek is de wand tegenover het raam geheel betimmerd. Voor de kachelpijp is in die betimmering een gaatje gemaakt. Daarlangs loopt dus een schoorsteen. Aan weerszijden daarvan is in de betimmering een dubbele deur gemaakt. De ruimten daarachter dienen tot archiefkasten, behoudens dat de benedenruimte van een dier twee kasten aangewend wordt voor berging van brandstoffen!

Oud-archief is bijna niet aanwezig. Het is in 1869 met de verwarde stukken der schepenbanken van Eindhoven, Woensel, Gestel, Strijp en Stratum naar den zolder van het nieuwe raadhuis van Eindhoven gebracht. Maar ook het archief sinds 1811 kon op de Strijpsche secretarie reeds lang geen plaats meer vinden.

---

(1) Vg. mijn verslag over 1895, blz. 13 vlg.

Daarom is er indertijd een ijzeren kast voor aangeschaft, welke een plaats in de bovenbedoelde woning heeft gekregen. In de orde van den in 1837 opgemaakten inventaris, welke „in het gemeenteverslag jaarlijks bijgewerkt" wordt (zooals het gemeentebestuur in 1898 schreef,) moet daarin het voornaamste archief geplaatst zijn. Ik heb bij mijn bezoek er mij niet van kunnen overtuigen, omdat de secretaris den sleutel niet had en de veldwachter van huis was. Doch ik heb kunnen zien — met het licht van een lucifer, want het was daar naast den schoorsteen pikdonker, wellicht omdat de zolder vol droogwasch hing — dat de kast van buiten van plaatijzer is; terwijl men mij zeide dat zij bovenop een gemetselde afdekking heeft, en dat de gemeente-rekeningen en ingekomen stukken tot c. 1840, de provinciale bladen en nog meer stukken, alles van vóór de invoering der Gemeente-wet, er in geborgen zijn.

Ik ben voor mij wel zeker dat ik, niettegenstaande dit bestaan van deze ijzeren kast, bij den bestaanden toestand van Strijp's gemeente-secretarie nimmer zal medewerken om er de deelen van het oud-archief van Strijp over te brengen die bij het sorteeren van den Eindhovenschen zolderrommel voor den dag zullen komen. Beter zal het zijn de oude gemeente-rekeningen van vóór 1811, welke ik ter secretarie heb aangetroffen (de banden zijn verhavend), met de rest van het te reconstitueeren oud gemeente-archief in goede haven te brengen.

Te **Lierop** heb ik met den burgemeester-secretaris maatregelen beraamd en afspraken gemaakt omtrent in dit jaar aan te brengen verbeteringen in den toestand en de bewaarplaatsen van de archieven. Nu hij in het laatst van 1904 gestorven is, doe ik hieromtrent thans liever geene mededeelingen, maar wacht gelegenheid tot overleg met zijn opvolger af. De radicale schoonmaak, welke de veldwachter volgens de gemaakte afspraak in den voorzomer van dit jaar alle kasten en het geheele archief zou doen ondergaan, zal echter wel aan elke ordening en verplaatsing vooraf dienen te gaan. Zij is broodnoodig.

Intusschen heb ik reeds eenige verbetering aangebracht door alle gemeenterekeningen, die van na 1811 met de bijlagen daarvan, bijeen te zoeken, te rangschikken en ordelijk te plaatsen. Ook heb ik alle oude inventarissen der secretarie, van 1811, 1821, 1827, 1835 nagegaan, en afgeschreven of geëxcerpeerd voorzoover het archief van vóór 1811 betreft.

In dien van 1835 vond ik opgegeven een bundel oude brieven, meest perkamenten. Van deze verzocht ik de tijdelijke opzending om ze op mijn Bureau te beschrijven, doch ik mocht ze in den loop van het verslagjaar niet meer ontvangen. Wel heb ik den 30n november van den burgemeester als ambtenaar van den burgerlijken stand ter herbinding ontvangen het jongste der beide pastoors-registers van doop, trouw en overlijden. Toen mij den 23n december bericht van terugontvangst gewerd, was daarbij de toezegging gevoegd dat ik spoedig de bedoelde perkamenten enz. ontvangen zou benevens het pastoorsprotokol, aan het herstelde voorafgaande. Doch den 30n december bereikte mij in plaats daarvan het doodsbericht.

Ik heb thans bij het gemeentebestuur en den Ambtenaar van den B. S. opnieuw de aanvragen gedaan, en onlangs de verzameling perkamenten ontvangen. Zij bestaan in het volgende:

1°. Drie octrooien voor die van Lierop om een aantal bunders van hunne gemeynte te mogen verkoopen, verleend door of van wege den hertog van Brabant op 23 augustus 1590 en 15 april 1595, en door de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden als representeerende dien hertog op 17 september 1698.

2°. Brief van de palinge der gemeynte van Lierop aan de zijde van Heeze, dd 27 januari 1489.

3°. Kwijtbrief dd. 20 juli 1606 voor de aflossing van de verpande heerlijkheid van Lierop, door de ingezetenen gedaan door betaling aan de Domeinen van Brabant van 1044 ponden van 40 grooten Vlaamsch.

4°. Een op 2 april 1615 door die van Lierop en van Stiphout afgeloste rentebrief dd. 9 maart 1542/3 krachtens een (in kopie getransfigeerd) octrooi van Karel V dd. 17 november 1542, aangegaan ten laste van de steden Helmont en Eyndoven en de vrijheden Sinte Oeden Rode, Oirle, Oisterwijck, Oss, Oirschot eu Hildwaerenbeeck voor zich en de andere vrijheden en dorpen der Meierij; welke brief, bij de verdeeling der soortgelijke renten tusschen die van de Meierij, aan Lierop en Stiphout was toebedeeld 1).

5°. Een lias afgeloste schuldbrieven uit 1524, 1583, 1596, 1610 en 1612.

6°. Een losse dito van 31 mei 1578.

---

1) De aflossings-akte is gepasseerd voor schepenen van 's Hertogenbosch (Protokol van den secretaris P. A. van Hees no. 33, fol. 232 verso).

7°. Brief van Filips II als hertog van Brabant d.d. 12 sept. 1592, houdende ten verzoeke van die van Lierop mandement van daagsel met committimus om de vroegere ingezetenen van L., te Helmont, Zomeren, Heze en elders wonende, vóór schepenen van Helmont te dagvaarden tot medebetaling in de schulden welke door het corpus van L. ook te hunnen behoeve of ten behoeve van hunne ouders wegens oorlogslasten zijn opgenomen, met bevel aan de wethouders van Helmont om kort recht te doen; aan welken brief drie relazen van deurwaarders en een aenspraecke van die van Lierop zijn vastgehecht.

8°. Zeven testamenten enz. betreffende inkomsten der kerkfabriek van Lierop, dd. 11 januari 1457, 13 februari 1473, 14 september 1502, 15 december 1504, 26 januari 1505, 22 februari 1515 en 26 juli 1527;

9°. Een bisschoppelijke brief d.d. 13 maart 1460 over den herbouw van het koor en het hoogaltaar der parochiekerk.

10°. Vier schepenbrieven betreffende goederen en inkomsten, later waarschijnlijk aan de kerk of de armen gekomen, dd. donderdag na Pinksteren (7 juni) 1408, 30 october 1464, 12 juni 1495 en 1 april 1503.

Bij de verzameling zijn ook twee papieren bescheiden gevoegd, nl.:

a. Een maatboekje volgens de meting door een gezworen landmeter, bevattende de maten van de groes- en heytvelden behoorende aan de naburen van Lijdrip waarvan de meting begon op 12 september 1678, gevolgd door die der landerijen van Lierip waarvan de opmeting is begonnen op 25 october 1678 aan het Brucxken;

b. een simpele kopie van een resolutie der Staten-Generaal dd. 14 augustus 1702 over een extraordinaire heffing in de Meierij, voor oorlogschatting aan den vijand (zoogen. fransche contributie).

Te **Asten** heb ik het geheele oud-archief, dat ik in een toestand van reinheid vond, door de hand laten gaan en, daar het door gemis van omslagen en rug-etiketten totaal dooreen was geraakt, opnieuw geordend. Het is geborgen op een der beide vertrekjes welke op den zolder zijn afgeschoten met houten schotten en een plafond, en wel op een daar geplaatst dubbel rek. Hier is intertijd de bovengenoemde archivaris van

Helmond, Donkers, werkzaam geweest. Het schijnt mij toe dat hij er nog al moeite aan heeft moeten besteden, en dat het niet zijn schuld is, maar o. a. die van den sterk verwaarloosden toestand en de verwarring waarin het archief blijkbaar verkeerd heeft, dat het resultaat niet beter geworden is. Er was op het gemeentehuis van alles samengebracht tijdens het vredegerecht er gevestigd was, o. a. de oude rechterlijke stukken van Deurne & Liessel, van Vlierden en van Lierop. Dat alles heeft blijkbaar vroeger onder de pannen veel geleden en was bovendien na een verblijf van vijftig jaren sterk vermengd geraakt. De heer Donkers heeft het weder zoo goed hij vermocht uitgezocht.

Een kist vol was nog overgebleven, welke ik vroeger heb uitgepakt en voorloopig geschift. Thans heb ik den inhoud nader gesorteerd. Ook vond ik tusschen het nieuw-archief, dat in het andere zoldervertrek geheel ordeloos op de rekken lag en dat ik gedeeltelijk even door de hand kon laten gaan, nog een aantal stukken van de verschillende oude archieven. Deze heb ik eveneens bij de rest overgebracht en geplaatst.

Bij het doorzien van verschillende der pakken, welke door Donkers zijn gevormd en op een lijstje gebracht, merkte ik op dat hij het nog slechts tot een zeer globale schifting heeft kunnen brengen en er veel nog nader te sorteeren is. De pakken zijn voorzien met een kruistouw, waaronder een papiertje is geschoven ter aanduiding van het karakter van het pak. Maar de inhoud is nog verward, en dat opschrift duidt dien inhoud slechts zeer algemeen, vaak zeer onvolledig of minder juist aan.

Dat het archief vroeger in hoogst ongunstigen toestand heeft verkeerd, is duidelijk. Er is ruw mee geleefd. Van de gemeenterekeningen b.v., welke voorzoover ze door de Leen- & Tolkamer zijn nagezien en goedgekeurd, in de 18e eeuw overal in de Meierij van 's-Hertogenbosch elk afzonderlijk van stevige perkamenten banden voorzien zijn, zijn hier die banden op enkele uitzonderingen na afgescheurd en verdwenen. De ingekomen plakaten, brieven enz. zijn op enkele na alle verdwenen; wel vond ik drie ledige hulzen waar ze zijn uitgescheurd. Nog tal van andere archiefstukken, welke in een Meierijsch dorpsarchief aanwezig hooren te zijn, ontbreken. Blijkbaar heeft ook verstikking in kisten het hare gedaan. Thans zijn de stukken wel niet juist vochtig te noemen, maar toch wel eenigszins, ik zou het willen noemen, zolderklam.

Zeer was het te wenschen dat beneden de noodige ruimte voor berging der archieven werd gevonden en zoo noodig ingericht. Met wat goeden wil schijnt dit geenszins onmogelijk. Verbouwing of vergrooting van het gemeentehuis is er stellig niet

voor noodig. En het raadhuis is gebouwd in den tijd toen men nog gewoon was goed te bouwen; het maakt ook den indruk goed gemetseld te zijn.

Te wenschen was ook dat werd overgegaan tot het regelen van het nieuw-archief. Te Asten schijnt nimmer een inventaris van de secretarie opgemaakt te zijn!

Inlichtingen uit de gemeenteverslagen en -rapporten omtrent de archieven heb ik niet vermogen te putten. Die zijn daartoe al te lakoniek en komen ten aanzien der beide extra hoofden in het verslag van 1866 in aard het antwoord van Someren nabij. Alleen noteerde ik daaruit dat wordt te verstaan gegeven dat er oude charters aanwezig waren, en teeken daarbij aan dat ze er zeker geweest zijn, doch dat ik ze niet heb aangetroffen.

Te **Heeswijk** bestaat het raadhuis in een gedeelte, twee kamers, van het oude schoolgebouw. Alleen de achterwanden zijn binnenmuren. In de eene kamer, de secretarie, komt men door de voordeur direct binnen. Zij is tevens de raadkamer. De achterwand is van onder tot boven met kasten betimmerd. De andere kamer is kleiner. Daar is een zijwand geheel bekast doch die buitenmuur is gespouwd en gecement en de kasten zijn droog.

In de secretariekasten is behalve het archief van den burgerlijken stand ook het grootste deel van het gemeente-archief geborgen. Daar vond ik de registers van notulen, correspondentie enz. van na 1810, de gemeenteverslagen, de schutterij- en militieregisters, de oude en nieuwe registers van de bevolking, de kadaster-registers, de ingekomen stukken sinds 1840 (slechts enkele oudere), de gewone comptabele registers, de gemeenterekeningen met bijlagen van 1811—1851 benevens nog enkele oudere (1815 alleen ontbrak), de armenrekeningen; bovendien wat boekwerkjes, en het materieel en de stukken en dossiers van dagelijksche administratie. Die kasten bergen wel enorm veel. Ik heb zooveel mogelijk en noodig alles door de hand laten gaan en de seriën geordend, waarna alles direct weder is weggeborgen.

In de kasten van het kleinere vertrek vond ik boekwerken, de gemeenterekeningen met bijlagen van 1852 af, en verder een aantal registers van het oud-archief, de gebonden gemeenterekeningen der 18e eeuw, de resolutieboeken van den magistraat, plakaatboeken, kohieren, protokollen van aanbeste-

dingen van openbare werken en van verpachtingen van goederen der Gemeente en van de Armen, enz. Alles was onlangs gereinigd waarbij de orde der rekeningen en boeken niet te zeer verstoord was. De oudere stukken heb ik terloops geordend.

Het gemis van losse stukken van het oud-archief bevreemdde mij aanvankelijk niet al te zeer omdat vroeger de bediening der secretarieën van Heeswijk en van Dinter lang in éène hand is geweest en ik bij het gruwelijk verwarde oud-archief van Dinter indertijd tal van oude stukken van Heeswijk gevonden heb. Ook is volgens de rapporten van het gemeentebestuur al wat er van vóór 1851 aanwezig is in dat jaar uit Dinter overgenomen, en in die rapporten is daarbij vermeld dat er nog een gedeelte was achtergelaten. Toch is dit slechts een gedeeltelijke verklaring der totale afwezigheid van losse stukken. Immers haalt het gevondene te Dinter betreffende Heeswijk niet bij dat betrekkelijk Dinter zelf. Op een vraag vernam ik dan ook gereedelijk van den burgemeester-secretaris, dat er op een besloten zoldertje boven de onderwijzerswoning te Heeswijk nog een kist met oude stukken aanwezig is. De inhoud van die kist hoop ik binnenkort te gaan onderzoeken.

Omtrent **Bokstel** verwacht ik stellig het volgend jaar mededeeling te kunnen doen van aangebrachte verbeteringen in den toestand en in de regeling der archieven en hare bewaarplaatsen, waartoe echter flinke maatregelen door het bestuur genomen zullen moeten worden. Thans kan ik vermelden dat ik het genoegen had den ambtenaar van den burgerlijken stand van die gemeente in het bezit te brengen van een reeks oude registers, welke nog onder den pastoor van Bokstel berustten. Van dezen had ik ze ter beschrijving en herbinding ontvangen. Nu stemde hij op mijn met redenen omkleed voorstel gereedelijk toe in de afgifte aan den ambtenaar-bewaarder van den burgerlijken stand van Bokstel, onder wien ze volgens den in 1810 door de fransche overheerschers genomen maatregel behooren, en onder wiens bewaring ze bewijskrachtig materiaal, werkelijke burgerlijkestands-registers (1) vormen en voor een ieder onder goede waarborgen toegankelijk zijn.

(1) Vele rechterlijke uitspraken, houdende bevel tot verbetering van oude doopakten en kerkelijke trouwakten, hebben dat karakter er herhaaldelijk aan toegekend.

De Ambtenaar voornoemd heeft ze daarop namens den pastoor van mij ontvangen in den uitstekenden toestand waarin onze binder ze gebracht heeft. en alle voorzien van een nauwkeurige inhoudsopgaaf. Het zijn er 12; zij loopen over het tijdvak 1608—1810. Het geldt dus eene aanmerkelijke verrijking, feitelijk een verdriedubbeling van zijn oud-archief, waarvoor hij stellig, al mocht ik er niets van merken, wel erkentelijk zal zijn.

Overeenkomstig het aan het slot van mijn vorig verslag te kennen gegeven voornemen heb ik op de uitgaaf van den inventaris van Dongen's oude archieven die laten volgen van den inventaris der oude archieven te Raamsdonk, waarvan ik u bereids een exemplaar heb toegezonden. Weldra hoop ik er weer een in het licht te geven waaraan ik nog een bijlage heb toe te voegen, welke bijna is voltooid.

's-Hertogenbosch, april 1905.

De Archivaris in Noordbrabant,

A. C. BONDAM.

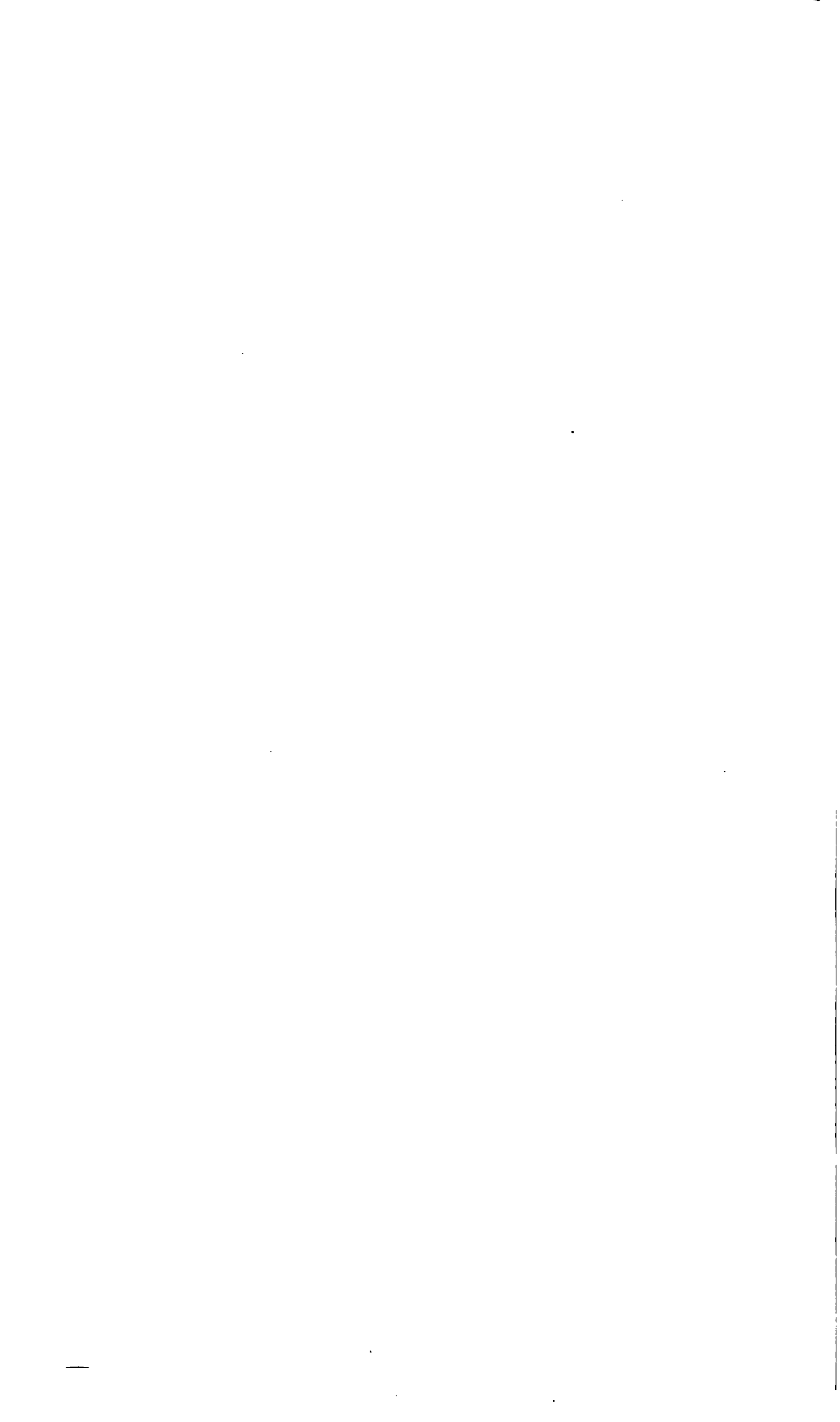
INVENTARIS

VAN DE

oude Archieven dagteekenende vóór den franschen tijd,

BERUSTENDE

ten gemeentehuize van RAAMSDONK.



INLEIDING.

Volgens het opgevatte plan om eenige inventarissen van oude lokale archieven, door mij in de laatste jaren voltooid doch niet afzonderlijk uitgegeven, in het licht te zenden, laat ik, na dien der oude gemeentelijke- en burgerlijke-stands-archieven van Dongen, thans den inventaris volgen van Raamsdonk's oude archieven.

De bewerking van deze archieven is geschied in de jaren 1896 en 1897. Dit is voldoende verklaring van het feit dat met de, door een commissie uit de Vereeniging van Archivarissen in Nederland voorgestelde en in 1898 met uitvoerige toelichting in het licht gegeven, regelen voor de beschrijving van archieven geen rekening is gehouden. Ten aanzien van een zeer groot aantal dier regelen wijkt mijn werk trouwens toch daarvan niet af. Wèl, natuurlijk, ten aanzien der termen en teekens, door de commissie ter wille der eenvormigheid gekozen. Ook is er een groot verschil ten aanzien der indeeling van den inventaris, waarbij ik nog hetzelfde algemeene plan volgde dat mijn ambtsvoorganger in 1884 voor de inventarisatie der oude gemeente-archieven in Noordbrabant begon toe te passen en dat ik nadien bij de bewerking of uitwerking der inventarissen van oude gemeente-archieven steeds had gevolgd.

Het geheele gebied der tegenwoordige gemeente Raamsdonk behoorde van ouds tot het graafschap en souvereine gewest Holland, meer bijzonder tot het baljuwschap van Zuidholland. Het omvat dat der oude ambachtsheerlijkheid van het dorp Raamsdonk, waarin ook Raamsdonksveer gelegen is, en waarbij gevoegd zijn het territoir van een andere heerlijkheid, Hendrik-Luyden-Ambacht, en een gedeelte van dat der ambachts-

heerlijkheid Groot-Waspik, nl. het gehucht Twaalfthalf-hoeve Zoowel de bijgevoegde gebieden als het ambacht Raamsdonk lagen in dat deel van de Langstraat dat tot het baljuwschap van Zuidholland behoorde.

Bij de verdeeling van de *Bataafsche Republiek* in 8 willekeurig en zonder inachtneming der oude grenzen gevormde departementen, tengevolge der Staatsregeling van 1798, zijn van het oude gewest Holland o. a. eenige deelen gevoegd bij het Departement van de Dommel, hoofdplaats den-Bosch. Daartoe behoorde het Hollandsche deel van de Langstraat, zoodat toen het toezicht op de municipaliteit van Raamsdonk c.a. uitgeoefend werd te 's-Hertogenbosch.

In 1801 werden tengevolge der nieuwe Staatsregeling de grenzen der oude gemeenten hersteld en de Republiek verdeeld in 8 departementen (het Landschap Drente werd bij Overijsel gevoegd) met de oude namen. Door deze regeling ressorteerden Raamsdonk c. a. nu gewestelijk onder 's Gravenhage.

Dit bleef zoo onder de Staatsregeling voor het *Bataafsche Gemeenebest* van 1805, welke in de algemeene indeeling alleen deze verandering bracht dat het oude Drente een eigen, het negende, departement vormde.

Doch spoedig daarna kwam er weder verandering. Het *Koninkrijk Holland* werd ingedeeld in 10 departementen; in plaats van het departement Holland kwamen er twee, Amstelland en Maasland. Van het oude Holland werden bovendien deelen bij andere departementen gevoegd. Bij het vierde, Brabant, kwam o. a. het deel van het oude baljuwschap van Zuidholland waarin Raamsdonk c. a. gelegen waren. Zoo was weder 's Hertogenbosch de hoofdplaats van Raamsdonk c a.

Ook tijdens de inlijving bij Frankrijk, toen den-Bosch de hoofdplaats was van het departement „*des Bouches du Rhin*," waartoe deelen van de oude gewesten Gelderland en Holland en ook de geheele Langstraat behoorden (de „thalweg van den Rijn," d. i. Waal en Merwede, vormde den noordelijken grens) hadden Raamsdonk c. a. hun hoofdplaats hier.

Na het vertrek der Franschen in december 1813 werd voorloopig een bestuur ingesteld over de door hen verlaten departementen. Doch voor de zuidelijke deelen van ons land, die welke gelegen zijn links van den Rijn en dus reeds met juni 1810 bij Frankrijk waren ingelijfd, nam de Souvereine Vorst eerst een besluit (15 december 1813) om ze met den Staat der Vereenigde Nederlanden als vanouds vereenigd te verklaren (1), en om het

(1) Hoewel zij nog maar ten deele door de Franschen waren verlaten en b.v. Walcheren eerst in mei 1814 werd bevrijd.

arrondissement Breda, deel uitgemaakt hebbende van het departement *Des Deux Nêthes* (hoofdplaats Antwerpen), te voegen bij dat der Monden van den Rijn. Aan den anderen kant nam hij bij besluit van 26 februari 1814 het arrondissement Nijmegen en het kanton Zalt-Bommel er af en voegde die bij het departement van den Boven-IJssel. Het oud-Hollandsche deel bleef er bij. Raamsdonk c.a. bleven dus ressorteeren onder het bewind der te 's Hertogenbosch zetelende Commissarissen voor het departement der Rijnmonden.

De Grondwet voor de *Vereenigde Nederlanden*, van 29 maart 1814, veranderde den toestand weder geheel. De oude grenzen der gewesten werden hersteld bij de instelling der 9 provinciën (of landschappen), waarvan Brabant de achtste was. Deze provincie werd gevormd uit alle de voormalige Generaliteitslanden welke toen tot onzen herstelden Staat behoorden (ook het oude Staats-Vlaanderen), benevens de in 1800 door de Franschen aan onze Republiek gecedeerde Landen, welke in 1805 met het departement Brabant vereenigd waren. De provincie Holland omvatte alle Hollandsche landen, ook de oud-Hollandsche dorpen en ambachten in de Langstraat. Raamsdonk c. a. kwamen nogmaals onder het te 's Gravenhage zetelende gewestelijk bestuur.

Twee besluiten van den Souvereinen Vorst van 20 Juli 1814 brachten hierin opnieuw verandering. Door het eene werd Staats-Vlaanderen van onze provincie gescheiden en bij Zeeland gevoegd. Door het andere kwamen bij Brabant de oude heerlijkheden Nieuw-Vosmeer en Hinkelenoord, en de oud-Hollandsche streken, welke gelegen waren, in het kort gezegd, bezuiden het oude Maasje, den Amer en het Hollandsch Diep. Hieronder waren de Langstraatsche dorpen en ambachten begrepen, zoodat hiermede Raamsdonk c. a. opnieuw bij onze provincie kwamen, waarbij zij sedert zijn gebleven.

Volledigheidshalve wil ik hier nog herinneren dat bij de wet van 10 februari 1815 ook de oud-Hollandsche streken tot de provincie Brabant werden gebracht, welke benoorden de evengenoemde wateren liggen en thans tot Noordbrabant behooren. Zoodat thans deel uitmaken van deze provincie de volgende oude Hollandsche streken :

1. Het Land van Heusden.

2. Het Land van Altena.

3. De vier hooge heerlijkheden Geertruidenberg (en het daarvan eerst in 1795 gescheiden Made), Zwaluwe, Zevenbergen en Klundert.

4. Deelen van het baljuwschap van Zuid-Holland:

a. Drie ambachten van den Zuid-Hollandschen waard, nl. Werkendam, Dussen-Muilkerk en Dussen-Munsterkerk;

b. De Ambachts-heerlijkheid Drimmelen en Stanthazen;

c. De zes Hollandsche dorpen en vijf ambachten in de Langstraat.

Onder *c.* vielen, zooals boven reeds gezegd:
het dorp *Raamsdonk*,
de heerlijkheid *Hendrik-Luyden-Ambacht*,
het tot Groot-Waspik behoorende gehucht *Elf-en-een-half-hoeve*,
te zamen thans het gebied uitmakende van de gemeente Raamsdonk.

In 1895 bracht ik een bezoek aan de gemeente-secretarie van Raamsdonk. Bij die gelegenheid bleek mij dat er voor het archief behoorlijke bergruimte te kort schoot. De twee diepe kasten op de secretarie waren geheel volgestapeld. Een groote hoeveelheid was naar den zolder gebracht en in twee enorme pakkisten geborgen.

Het geheele archief was echter droog en rein. Toen ik een aantal stapels opeenvolgend uit de kasten nam en vluchtig doorzag, bleek mij dat nog niet alle orde verbroken was, dat de liassen nog gaaf, veelal de bijlagen nog bij de rekeningen gevoegd waren, terwijl het archief ook vroeger blijkbaar niet van vocht te lijden had gehad.

De giftbrieven en secreete stukken waren van ouds bewaard in de dorpskist, een ijzeren geldkist van het bekende soort: plaatijzer met banden, tegen den deksel een stel springsloten, bedekt door geciseleerde platen, de geheele kist van buiten (groen) geverfd en met bloemen of figuurtjes beschilderd. Ook deze stukken waren volkomen droog en gaaf.

Ik liet het bij een vluchtig onderzoek en bracht alleen eenige wijziging aan in de plaatsing. Ik had vooreerst elders dringender werk te doen. Ook was aan een betere regeling der archieven van Raamsdonk geen denken bij het bestaande ruimtegebrek.

Toch bleven zij mij aantrekken. De gelegenheid tot bewerking scheen zeer gunstig. De ruimte, voor het werk beschikbaar, was geschikt en rustig. Het archief zelf scheen door zijn toestand een dankbare stof. Daarbij kwam dat ik nog geen oud-Hollandsch dorpsarchief bewerkt had en de stukken, welke ik had gezien in de dorpskist, mij zeer interessant schenen.

Het volgende jaar kwam ik te Raamsdonk terug en begon een nader onderzoek van de oudere bescheiden. Zij werden hiertoe alle in de ruime raadzaal bijeengebracht. Zij bleken merkwaardig volledig bewaard te zijn gebleven, en niet alleen te bestaan in de stukken van het oude dorps- of gemeentebestuur van *Raamsdonk* en van het daarmede in lateren tijd vereenigde *Hendrik-Luyden-ambacht*, doch tevens in die van een aantal *Polders*, alle onder het gebied van de gemeente Raamsdonk gelegen. Van deze polders bleken ook eenige oude oorkonden bewaard te zijn in de dorpskist, bij de titels der rechten en goederen van de Gemeente, den Algemeenen Arme en de Kerk.

Het onderzoek ging natuurlijk samen met een algemeene ordening en het bijeenzoeken van wat bijeen hoorde. Aandrang mijnerzijds op aanschaffing van kasten om het geordende ook ordelijk te kunnen plaatsen was het natuurlijk gevolg. Bereidwilligheid hiertoe ging gepaard met een verzoek om algeheele regeling en beschrijving. Ik besloot daartoe, en aanvaardde zonder verwijl in de zoo geschikte ruimte der beschikbaar gestelde raadzaal de nadere bewerking.

Nadat het werk zoowel voor het gemeentelijke als het poldersarchief in hoofdzaak was verricht, nam ik, in afwachting van de intusschen aanbesteede kast, de bovenbedoelde stukken uit de ijzeren kist op mijn bureau onderhanden.

Met de definitieve beschrijving van oude gemeentelijke bescheiden moet liefst de bewerking der oude rechterlijke archieven van de betrokken plaatsen samengaan. Vroeger berustten deze beiden deelen der lokale archieven te zamen op de dorps- en stedelijke secretarieën of griffie's. In 1811 en 1812, doch voor vele plaatsen eerst later, in Noordbrabant o. a. in 1827 en in 1843, zijn de oude rechterlijke overgebracht naar de Rijks-depots. Het Koninklijk besluit van 8 october 1883, Staatsblad no. 141, had de opsporing en overneming ten doel van al wat nog was achtergebleven. Dit bleek o. a. in Noordbrabant nog meer dan de helft te zijn. Geen wonder dat in den loop der tijden vermenging van stukken der beide deelen heeft plaats gehad. Voortdurend worden bij de losse processtukken, akten, rekwesten, boedelstukken enz. der schepenbank of civiele rechtbank tal van oud-gemeentelijke stukken gevonden. Pas bij nadere, tot in bijzonderheden gaande bewerking kunnen zij ontdekt worden. Daarna is van sommige het terecht brengen ook dan nog zeer moeilijk, omdat de inhoud weinig of geen licht geeft omtrent het dossier of de zaak waartoe zij behoord of gediend hebben. Eerst bij grondige kennis van al de dossiers der beide deelen

van de plaatselijke archieven is ten slotte de juiste plaatsing van al de verdwaalde schapen over en weer mogelijk.

Met het oog op deze omstandigheid zijn de oude rechterlijke archieven van Raamsdonk en van Hendrik-Luyden-Ambacht onderhanden genomen tegelijk met de inventarisatie op mijn bureau van de stukken uit de ijzeren dorpskist. Het gevolg daarvan was de aanvulling van een aantal dossiers of bundels, terwijl zelfs enkele rubrieken van den inventaris nog zijn vergroot.

Toen ten slotte het geheele werk voltooid was, bleek dat slechts weinig van hetgeen de tot het einde van 1791 bijgehouden inventaris van 1781 (n°. 79 van Rubriek C.) vermeldt, niet is teruggevonden. Wèl ontbreken thans al de kerkerekeningen, terwijl toch die van 1637 tot 1778 waren vermeld onder meedeeling dat ruimte werd opengehouden voor de volgende, waarvan dan ook later die „tot 1789 incluis" zijn bijgeboekt. Doch reeds in den inventaris van 1811 (Rubriek C. n°. 80) zijn geen kerkerekeningen meer opgenoemd.

Vormen de archieven van acht polders een afzonderlijk deel van den inventaris, ook in dien van 1781 was dit het geval.

Het eveneens een afzonderlijk deel vormende oud-archief van het toen nog zelfstandige Luyden-Ambacht komt in den inventaris van Raamsdonk van 1781 natuurlijk niet voor. Hetzelfde geldt voor het oud-archief van den ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente Raamsdonk.

Ga ik thans over tot eenige mededeelingen over de vroegere verzorging en inventarisatie der Raamsdonksche archieven, dan vestig ik eerst de aandacht op het stuk, vermeld in afdeeling I onder n°. 25, een „copie-attestatie waarbij", volgens een oud opschrift, „blijckt dat den secretaris Verster, met een frenesie besoght geweest zijnde, de secretarie van Raamsdonck in groote confusie heeft gebraght". In dat stuk van 27 april 1670 wordt inderdaad verklaard, dat deze secretaris „in den „jaere 1664 seer subiet met een groote frenesie is aengeraeckt „ende t'eenemaal innocent sij geworden, hebbende int begin „van de selve frenesie alle de paepieren ende documenten ter „secretarije ende onder hem berustende seer confuys van mael- „kanderen gesmeten, oock verscheyde actens van importantie „onstukken gescheurt ende in het vier verbant in sulcken „voegen dat bij hem de gansche secretarije soude hebben werden

„verbrant, indien ter goeder uere sulcx andere personen niet en „hadden beleth".

Opmerkelijk is dat na het jaar 1797 blijkbaar veel minder is gezorgd voor goede en ordelijke bewaring der jaarlijks bijkomende bescheiden. Tot dat jaar ongeveer zijn de rekeningen gebonden. De latere zijn incompleet en de bijlagen zijn thans los verspreid en zeer onvolledig teruggevonden.

De bovenbedoelde inventaris (C. n°. 74), opgemaakt na het betrekken van het nieuwe raadhuis, is bijgehouden tot het eind van 1791. Voorin staat een notitie dat de kopie ervan, welke de ambachtsvrouwe van Raamsdonk bezat, is vergeleken op 20 october 1782 en nader aangevuld en vergeleken op 31 december 1791.

De inventaris is ingedeeld volgens de plaatsing der bescheiden in de verschillende *loketten* en bergruimten der secretarie. Wegens de bijzondere vermeldingen, en om een denkbeeld te geven van de in 1774—1781 aangebrachte orde, deel ik hier mede wat elk loket enz. bevatte.

Loket 1: De dorpsrekeningen.

Loket 2: „Documenten gekomen uit het klein kasje," zijnde rekeningen van boedels aan het gerecht afgelegd.

Loket 3: „Documenten gekomen uit de klijne geele kist," zijnde mede eenige oude rechterlijke bescheiden, en verder lijsten en registers van het familie-, zout- en zeepgeld, een paket bestekken, en de registers wegens het recht op trouwen en begraven en de collaterale successie.

Loket 4: „Documenten gekomen uit de groote bruine kist," zijnde een bundel bestekken en verder verpacht-cedulen van landerijen en tienden.

Loket 5: Als voren, zijnde verpacht-cedulen van dorps-, armen- en kerke-goederen en rechten, lijsten van den ijk, eenige rekwesten en huwelijks-proclamatiën.

Loket 6, 13, 15, 16, 20, 21: Rechterlijke protokollen en bescheiden, „gekomen uit het groot cabinet," het oudste protokol van 1509 (dat nu ontbreekt).

Loket 7, 8, 9: Boedelinventarissen en andere rechterlijke bescheiden „gekomen uit de groote bruine kist, en nieuw kasje."

Loket 10—12, 17—19: Bescheiden betr. kerk en armen, en de armen- en kerke-rekeningen en -manualen.

Loket 14: Borgbrieven, „gekomen uit het groot kabinet."

Loket 22: Scheidingen en deelingen (protokol en origineelen).

Loket 23—30: Verschillende rechterlijke en gemeentelijke bescheiden en, meest „loopende", registers, bij een gedeelte waarvan is genoteerd: „gekomen uit de lessenaar."

Loket 31 en 32: Liggers van huizen en landen.

Loket 33: Registers der zes Zuidhollandsche dorpen.

De eene lessenaar naast de schuyffraam: „stukken gekomen uyt de secrete kas waarvan de sleutel berust in de eysere kist, alwaar ook de verdere secrete papieren berusten" (in welken lessenaar later tal van bescheiden zijn bijgebracht).

De ijsere dorpskist op de secretarije: Secrete documenten, meede gekomen uit de secrete kas, waervan is eenen groote en twee klijne sleutels; den grote bij den here schout en de andere bij twee schepenen.

De secretarije, boven de secretarije-kas: „Geliasseerde documenten, oude en nieuwe placaten en publicatiën."

Idem boven de secrete lessenaar: Liassen met publicatiën, met certificatiën, met notulen en brieven der zes Zuidhollandsche dorpen, mede bededagsbrieven, enz.

De polders-kas naast de deur van de secretarije (*loket* 37—41): Alle de poldersdocumenten.

Dat bij zulk een indeeling van den inventaris de orde later niet gehandhaafd is kunnen worden, spreekt vanzelf. Door de overbrenging der oude rechterlijke bescheiden in 1812 naar de griffie der rechtbank van eersten aanleg te 's Hertogenbosch is de orde natuurlijk definitief verstoord en men deed geen moeite om de nieuwe verdeeling over de bergruimten op den inventaris te vermelden.

Behalve de inventaris van de registers enz. het huishoudelijk concerneerende (C. no. 80), zijn den 11n juli 1811 door den commissaris van den Prefect der Monden van den Rijn met den maire, een oud-schepen, en den gewezen secretaris ter

secretarie van Raamsdonk nog drie andere inventarissen opgemaakt. De eene daarvan behelst de registers enz „de regterlijke zaaken conserneerende." De tweede de goederen, meubelen enz. „de schepensbank en gemeente conserneerende." De derde de minuten, papieren en documenten, de Domeinen concerneerende. De bescheiden op laatstbedoelden vermeld zijn slechts deze:

1. Twee paketten lijsten der grafelijkheids-visscherijen.

2. Een pakket lijsten der grafelijkheids-goederen.

3. Akte der overdracht op de kroon van de domeingoederen onder Raamsdonk gelegen, herkomende van den vorst van Nassau, ingevolge decreet van Z. M. den koning van Holland, door het gerecht van Raamsdonk gepasseerd den 20 november 1807.

Die papieren heb ik te Raamsdonk niet aangetroffen. Zij zijn vermoedelijk bij de Hollandsche domein-archieven gevoegd.

In 1859 ging men te Raamsdonk over tot het opmaken van een nieuwen inventaris, en zond van dezen den 21n december 1859 een afschrift in bij de Gedeputeerde Staten van Noordbrabant. Deze vrij beknopte inventaris vermeldt wederom de bescheiden in de orde der kasten en loketten waarin zij geplaatst of gelegd waren. De oudere stukken en die tot 1858 incluis mitsgaders de boekwerken waren in bonte orde geplaatst en zijn dus dooreen en zonder een poging tot classificeering vermeld.

Als gelegd in loket no. 30 wordt o. a. opgegeven: Een inventaris der secretarie van 1746 (zie B no. 8), een van 1774 (C. 78 of 79?), zes van 11 juli 1811 (zie C. no. 80 en hierboven), een van 1821 (door mij niet gevonden), een van 1832 (idem) en twee van hetgeen in de ijzeren kist is gedeponeerd, de Gemeente en den Arme betreffende (idem).

In dezen inventaris van 1859 wordt meedegedeeld dat het Register-Administratief, gehouden tijdens de Fransche regeering, bij den ommekeer van zaken in 1814 in het ongereede geraakt is.

Verder merkte ik op dat de serie dorpsrekeningen wordt opgegeven als te beginnen met 1541, terwijl de oudste welke ik aantrof van 1587 dateert.

Na deze mededeelingen wil ik hier nog eens de aandacht inroepen voor sommige der door mij — met het oog op het geschiedkundig of een rechtsbelang — soms meer uitvoerig en gedetailleerd beschreven bescheiden.

Onder verzekering dat ik over „den moord van Raamsdonk", waarnaar zoo velen mij vroegen, heusch niets gevonden heb, vraag ik in het bijzonder belangstelling voor de niet onaardige stukken uit den tijd van den vrijheidsoorlog. Als grensbewoners en liggende onder den rook van het sterke grensstadje Geertruidenberg, moesten de inwoners van Raamsdonk vaak het lastje dragen. Merkwaardig is de algemeene exodus der ingezetenen op hoog bevel in 1584 (Tweede Afdeeling, B no. 112, *b* en *c*) en in verband daarmede de in 1586 verleende sauvegarde voor den terugkeer (no. 67 van de Eerste Afdeeling); evenzeer de pressing door prins Maurits in 1595 (B. no. 112 *g*). Opmerkelijk zijn ook hunne herhaalde klachten over armoede en verzoeken om ontheffing van lasten tengevolge van oorlog, watersnood, storm enz. (Eerste Afdeeling nos. 7, 22, 33, 41, 62, 69, 70; Tweede Afdeeling, B. nos. 67, 78, 79, 112 *a* en *k*).

De aandacht verdienen verder:

Het stuk over de waterregeling tusschen Geertruidenberg en den Bosch (B. no. 115).

De nos. B. 87—103, dossiers en retroacta van procedures of geschillen, o. a. over de bediening van het veer bij Geertruidenberg, en — met het zoogenaamde „parlement" — over de contributie der buitengelanden (forensen!).

De nos. 34, 36, 40, 43, 48, 50, 52, 56 en 60 der Eerste Afdeeling, verleeningen van vrijdom, telkens voor zeven jaren, van de domeintollen van 1704 tot 1746 en van den Geervlietschen tol van 1754 tot 1795 (vg. hierbij B. no. 96 van de Tweede Afdeeling).

De nos. 18, 26 en 27 der Eerste Afdeeling, brieven over een gedeelte stadsweg van Geertruidenberg op het gebied van Raamsdonk, zandhaling daarvoor van de Dongensche hoogte, enz.

De nos. 76—85 van de Eerste Afdeeling, brieven afkomstig van de Karthuizer te Geertruidenberg, betreffende: tienden, o. a. die in leen gehouden van de balij van Utrecht der Duitsche orde; vischrechten bij den Middelwaard en in het Broeck; enz.

No. 94 van die Afdeeling, over de tienden van Groot-Waspik.

De nos. 95—97, 116 en 139 van die Afdeeling, over goederen en tienden van de Oranje's.

De stukken betreffende de geschillen over de zelfstandigheid van Hendrik-Luyden-Ambacht (Tweede Afdeeling, B no. 104*a*—*g*).

De stukken betreffende den keizersweg van Parijs naar Amsterdam, waaraan Napoleon's Spaansche krijgsgevangnen moesten werken (E no. 325.)

De rubriek der Vreemde Eenden, stukken betreffende Waspik, de R.K. parochie, enz. (G nos. 1—11.)

No 59 van rubriek B, uitvloeisel van pogingen, reeks vóór twee eeuwen om de secretarie van Raamsdonk naar het „Veer" (Raamsdonksveer) te verleggen.

De papieren uit 1772, no. 100 dier rubriek, over het bouwen van het tegenwoordige raadhuis te Raamsdonk, dat, blijkens no. 78 van rubriek C, in mei 1773 is betrokken, en het protest tegen dien bouw door den molenaar Bastiaan Holster wegens het hem toekomend windrecht.

De bescheiden betreffende de rechten en de administratie der zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat (oud-gemeente-archief Raamsdonk, Afdeeling I no. 65–75, Afdeeling II B nos. 106, 109—120) schijnen mij toe den inhoud der kist van de dorpen niet mede uitgemaakt te hebben. Vermoedelijk zullen die oorkonden en kopieën ook in de archieven der andere dorpen in een exemplaar of in kopie aanwezig zijn of geweest zijn.

In de vergadering van 13 september 1726, genotuleerd in B 107, werd verslag gedaan over de overneming van het archief der dorpen van de weduwe van den overleden griffier der dorpen Timmers, waarbij een inventaris daarvan is ingeboekt. Deze vermeldt drie notulen- en resolutie-registers, loopende over

3 februari 1672–4 maart 1673,
18 april 1673—31 juli 1689,
18 augustus 1689—25 juni 1711;

bovendien een paket van daarin geregistreerde brieven, enz.

In de laatste comparitie waarvan de notulen gekopieerd zijn in B. no. 108, die van 5 october 1808, verklaart Sprang niet langer deel te willen nemen; de overige vijf zullen echter de comparities voortzetten. De waarnemende president, de schout van Raamsdonk, draagt de kist der zes dorpen en het resolutieboek over aan den schout van Waspik thans bij toerbeurt opvolgende. De kist was reeds naar Waspik overgebracht.

In de vergadering der vijf dorpen op den 3n van Wijnmaand 1810, waarvan de notulen zijn gekopieerd in B 109, wordt de

kist en het resolutie-boek door den schout van Waspik overgegeven aan dien van 's Grevelduin-Capelle, onder wien een en ander mogelijk blijvend in berusting is gelaten. Doch in het raadhuis en bij het archief der secretarie van 's Grevelduin-Capelle c. a. heb ik kist en inhoud vruchteloos gezocht. Ook wist men er mij geen spoor van aan te wijzen.

Ten slotte wil ik er hier op wijzen dat, waar in den inventaris van het oud-archief van Luyden-Ambacht herhaaldelijk sprake is van Elf-en-een-halve-Hoeve, of Twaalfthalf-hoeve (n⁰. *4*, *5*, *8*; vg. ook Raamsdonk B n°. 104, *e*), de inventaris van 1859 als o. a. liggende in Loket 17 vermeldt een afschrift van een Koninklijk Besluit van 4 januari 1822 n°. 55, waarbij *Elf en een halve Hoef* met Raamsdonk wordt vereenigd, en zes besluiten van Gedeputeerde Staten bepalende de grensscheiding (van Raamsdonk) met de omliggende gemeenten.

's Hertogenbosch, december 1904.

A. C. BONDAM.

I. Oud-archief van het plaatselijk bestuur van Raamsdonk.

EERSTE AFDEELING.

Stukken uit de komme of de ijzeren dorpskist.

A. *Gift- en voorrechtsbrieven, eigendomsbewijzen, bijzondere stukken, enz.*

1. *a.* 1317, 25 januari (Sinte Pauwels daege inden winter, int jaer ons Heeren duysent driehondert ende zesthien). (1)
Willem, graaf van Henegouwen enz. geeft in leen aan Claes Gerritsz. van Wieldrecht 't ambocht van Raemsdonck, aldus begrensd: „de ooste eg van der Maze opwaerts gaende totter Donga, ende de westzijde vander Donga te Waspijck toe, ende opt suyteynde bescheytsel de halve Donga."
Onmiddelijk gevolgd door:

b. 1560, 20 october.
Notarieele copia copiae copiae van 1648—1641—1632 van het notarieel verbaal waarbij de landmeters, van wege den koning en van den prins van Oranje gecommitteerd, meten, describeeren en designeeren „bij chaerte mits desen overgevende, die paelscheydingen vande heerlyckheden van Standthazen, Drimmelen, Almonde, Dubbelmonde ende Twintich hoeven, mits den

(1) Van Mieris, Charterb. II, 167 (Vg aldaar het charter van 1391 dl. III blz. 576); Hermans, Analytische opgave van Noordbrabantsche charters bl. 66.

geheelen Verdroncken Weerdt van Zuydthollant, ende alle de steden, dorpen daer rontsomme leggende.'

Simpele extracten op papier, getrokken uit »zeecker copie «verbael-bouck, nopende de scheydinge vande limyten vande «visscherijen van de Graeffelijkheyt ende van Zijne Excie H. «L. M. in den Verdroncken Waerdt van Suythollant, gebonden «in folio in hooren parcquement». (1)

2. 1329, 27 juli (des donredaghes na Sente Jacobsdach int jaer ons Heren . . CC neghen ende twintich). (2).

Willem, graaf van Henegouwen, Holland enz. verkoopt aan die van Raemsdonc dijkvrij en als vrij eigen de overmate als gemeten was „doemen dair achterst mat dair die mate af beghonde an den dijc ende ghenc op alt ambocht dore ter Dongha toe".

Perkamenten strookje waarvan het aan een enkelen staart afhangend zegel is afgescheurd.

3. 1329, 27 juli.

Idem; vidimus van den magistraat van Gertruydenberche dd: *23 mei 1597.*

Uithangend zegel, in bruine was, afgebrockelt en geplet.

4. 1329, 27 juli.

Idem; vidimus van n°. 3 van het hof van Holland, Zeeland en Friesland dd: *4 mei 1731.*

Uithangend Statenzegel, in roode was, in papier gewikkeld, geheel geplet.

5. 1331, 23 maart (des satersdaghes voir onser Vrouwen dach verholen int iaer ons Heeren M°CCC° ende dertich). (3)

Willem, graaf van Holland enz., verkoopt aan die van

---

(1) Op den kant staat: «Dese copie-verbael-bouck is berustende onder Pieter de Decker wijnroeyer in 's-Gravenhage als oock mede eene auc-thentycque chaerte vandien».

(2) Regesta Hannonensia, bladz. 180.

(3) Regesta Hannonensia, blz. 180. Dr. P. L. Muller geeft als datum ook 1 december 1330 op, voor het geval dat O. V. dach verholen 8 december is. Daartegen valt op te merken dat de brief dan gedateerd is naar een dag, die een volle week later viel, terwijl in die week nog kwamen: Adventus Domini op 2 december, Barbara op 4 en Nicolaus op 6. Zie voorts Grotefend, Glossarium, in voce: conceptio Mariae, Frauentag hoefne,... der stillen,... der verholnen, verpargen.

Raemsdong als vrij eigen en dijk- en damvrij de overmaat der meting geschied in het Oosteinde van het ambacht „vander Dongha toter Maze dike toe, ende voert van der eenre Dongha toter ander Dongha toe", — behoudens de uitlanden en den dijk — en geeft hun een vrije waterlossing.

Vidimus van prior en convent van den Zartroysen bij Sente Gheertrudenberghe, dd. *1 april 1391 (int iaer ons Heeren M°CCC° een ende tneghentich op den iersten dach van aprille).*

Afhangend zegel, in donkere was, voor meer dan de helft afgevallen.

6. 1331, 23 maart.

Idem; vidimus van het vorige vidimus van het hof van Holland, Zeeland en Friesland, dd: *4 mei 1731.*

Uithangend Statenzegel, in roode was, in papier gewikkeld, geheel geplet.

7. 1582, 15 maart.

De Raad van State op een rekwest van die van Raemsdonck inde Langstraet om de wegens zware lasten uitgewekenen benevens de Brabanders, die grond bezitten in R., te doen bijdragen in de contributiën, schrijft hun aan, te doen blijken wat aan andere dorpen op gelijk verzoek is toegestaan.

Ondergeteekende appostille in margine van een kopie van het rekwest op papier.

8. 1584, 13 october.

Raemsdonck en Waspyck komen overeen dat alle goederen, huizen en erven in de verponding zullen worden aangeslagen onder het gebied waaronder zij gelegen zijn.

Origineel op papier.

9. 1585, 9 mei.

Akkoord tusschen Raemsdonck en Jan Berthoutsz, inboorling aldaar, dat deze binnen 8 dagen zal betalen alle achterheden van contributiën, en gene hem voortaan als ingezeten van Raemsdonck zal „defenderen ende voirstaen" in alles.

Origineel op papier.

10. 1590, 16 februari.

Mauritz, prins van Oraengien enz., verleent sauvegarde aan de ingezetenen van Raemsdonck.

Handteekening; als band voor een register van Hendrik Luiten Ambacht gebruikt, zeer beschadigd, ongeveer 1/8 gedeelte van den rechter-onderhoek weggesneden.

11. 1593, 2 april.
Maurits, prins van Orangien enz., verleent sauvegarde aan de ingezetenen van Raemsdonck.

Papier, met handteekening Opgedrukt zegel, onder ruit, beschadigd.

12. 1597, 8 october.
Overeenkomst gesloten door die van Raemsdonck met Jan van Gissen betreffende het door hem uitoefenen van het ambt van pastoir of predicandt, en het door hem houden van school „van Bamis aff aen alle jaeren tot meydach toe."

Authentieke kopie op papier.

13 & 14. 1643, 15 maart en 9 october.
Don Francisco de Mello, stadhouder, gouverneur en kapitein der Nederlanden, verleent tegen contributie voor 6 maanden sauvegarde aan die van R. (de eerste ingaande 9 april).

Beide op papier in plano; opgedrukte zegels, onder ruit, afgevallen.

15 & 16. 1645, 9 april en 9 october.
Don Manuel de Moura Cortereal, stadhouder-generaal in het gouvernement der Nederlanden, geefs sauvegarde als voren.

Beide op papier in plano; van het eerste het opgedrukte zegel afgevallen.

17. 1647, 9 october.
Leopold Wilhelm, aartshertog enz., stadhouder, gouverneur en kapitein-generaal der Nederlanden, geeft sauvegarde als voor.

Papier in plano; opgedrukt zegel geplet.

18. *a.* 1650, 8 augustus.
De schout van Raemsdoncq doet bij deurwaardersexploit de burgemeesters van Geertruydenbergh sommeeren om den stadsweg voorzoover hij gelegen is onder Raemsdonk te doen herstellen, onder protest van de gemaakte en nog te maken kosten o. a. voor de aanbesteding en schouwvoering over dien weg.
Onmiddelijk gevolgd door:
b. 1650 9 augustus.
De deurwaarder relateert dat die van G. B. het recht van schouwvoering over den stadsweg onder Ramensdonck bestrijden op grond van den inhoud van het stads privilegieboek, doch voor het jaar 1650 den weg zullen doen herstellen.

Papier.

19. 1659, 26 september.
De Staten van Holland, gezien het compromis van R. met de buitengeërfden over de dorpsomslagen en -rekeningen, vergunnen R. de onkosten der beëindigde geschillen om te slaan over die buitengeërfden.

Opgedrukt zegel, onder ruit geplet.

20. 1661, 7 maart.
Schout en gerechte van Raemsdoncq van wege de kerk, en de verdere daarbij betrokken ingelanden van de landerijen vant Veen, stemmen toe dat van hunne landerijen zooveel als noodig is wordt afgestoken en gegraven voor het maken van eén nieuwe vaart ter lengte van 225 voeten, breedte van 36 en diepte van 7 voeten, van den Blijckwiel of dorpstraat noordelijk aan den Diefdijk, recht door de kerklanderijen tot de Kreek, en deze volgende tot aan de 's Gravemoersche vaart.

Papier, met vele handteekeningen.

21. 1661, 8 november.
Verbaal eener op 26 april en 7 mei 1655 tusschen de Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland en Westfriesland en de gemeene eigenaren der landerijen en gronden onder Raemsdonk bij conferentie vastgestelde grensscheiding van die landen en gronden; met beschrijving der grenzen, o. a. met verwijzing naar een op 6 november 1661 door 2 landmeters gemaakte kaart.

Expeditie, benevens een door den secretaris van Hendrick Luyten Ambacht gewaarmerkte kopie dd. 9 maart 1668, beide op papier. Bijgevoegd een extract uit de burgemeestersrekening van 1655 ten aanzien van de kosten der limietsteenen.

22. 1666 20 december.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen aan Raemsdonck remissie der verponding over alle binnendijksche landen voor 5 jaren wegens de schade ten gevolge van storm en watervloed op 5 december 1665 en in februari 1666, en den brand op Pinksteren 1652 waardoor het geheele kwartier Raemdonksche veer was afgebrand.

Een stuk van het uithangend Statenzegel, in roode was, afgevallen.

23. 1669, 6 december.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen aan die van Raemsdonck in de Langstraat ampliatie van het octrooi

van 20 december 1666, in zooverre dat zij gerechtigd zullen zijn de verponding (waarvan hun remissie is verleend) te beuren ten behoeve van het herstel van dijken enz., welke bepaling in het eerste octrooi was weggelaten.

Uithangend Statenzegel, in roode was, bijna ongeschonden.

24. † 1669.
Verklaring omtrent de door de leste langdurige tempeeste te Raemsdonck geleden schaden.

Papier.

25. 1670, 27 april.
Stadhouder, schepenen en regeerders van Raemsdonck verklaren dat de overleden secretaris Willem Venster den aanslag van den 1000sten penning heeft geïnd en afgedragen aan die van Geertruydenberge, dat hij evenwel in een vlaag van „frenesie" behalve verschillende andere „actens van importantie" ook de kwitantien van dien 1000sten penning in het ongereede heeft gebracht en verbrand.

Kladminuut.

26. 1676, 7 januari.
Overeenkomst tusschen de regeerders van Geertruydenberge en die van Raemsdonck, waarbij die van G. aan die van R. met de daaraan annexe heffing van een cijns in eigendom en onderhoud overdragen den Geertruidenberchsen stadsweg, binnendijks onder Raemsdonck gelegen, en den stadsweg buitendijks met den schenckel en de heuveltjes daaraan liggende, onder voorwaarde van wederoverdracht indien dit in geval van bedijking voor die van G. dienstig is.

Twee uithangende zegels, in bruine was, het eene van G., het andere van den schout van R., afgesleten.

27. 1676, 30 maart.
De Rekenkamer der graaflijkheidsdomeinen van Holland en Westfriesland vergunt bij appostille op een desbetreffend rekwest aan die van Raemsdonck, om tot herstel van den weg van R. naar Geertruydenberch zand te halen van het land der Staten, gend. de Dongesche hoogte met den zandheuvel.

Papier, met handteekening.

28. 1691, 24 april.
Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland verleenen aan die van Raemsdonck desgevraagd voor 2 maanden prolongatie van de „rigoureuse letteren executoriael", ten einde de

restanten der verponding enz., sedert 1679 oningevorderd gebleven, nog te innen.

Origineel rekwest en beschikking op papier, geliasseerd.

29. 1693, 26 februari.
De Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland en Westfriesland ontzet bij provisie Hieronimus Jacob van Thulden wegens wangedrag van het schoutambt van Raemsdonck, en belast daarmede tijdelijk den Secretaris aldaar Thomas Claypole.

Papier, met handteekening.

30. 1694, 28 mei.
De Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland en Westfriesland schrijft die van Raemsdonck aan om een huis, gebouwd op den kruin van den dijk, te doen removeeren, daar dit moet leiden tot occupatie van 's lands domeinen.

Origineel op papier.

31. 1695, 7 september.
Schepenbrief van Raemsdoncq. — De erfgenamen van B. Timmermans, in leven secretaris van Arendoncq geven in vrije gift over aan schout en gerechte van Raemsdoncq een stuk binnen- en buitendijksch land, met alle wegen, stegen, dijken, watergangen en nabuurrechten, hem aangekomen van zijn eerste vrouw Hendrina vander Woert, dochter van Alewijn vander Woert.

Uithangend zegel van den schout van Raamsdonk, in groene was, half afgevallen.

32. 1700, 7 januari.
De Staten van Holland en Westfriesland vergunnen aan die van Raamsdonck jaarlijks drie vrije marktdagen te houden, een van 25 maart tot einde mei van den eenen zaterdag tot den anderen, een op 20 juni, en een van 5 november tot einde december van den eenen zaterdag tot den anderen; met recht om keuren te stellen.

Uithangend Statenzegel, in roode was, beschadigd.

33. 1704, 8 mei.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen aan die van Raemsdonck en aan de ingezetenen van Geertruidenbergh, Raemsdonck en Waspic, die landerijen onder Raemsdonck hebben liggen, remissie van de verpondingen, ter zake van de inundatie

ten behoeve der verdediging en andere oorlogskosten, van 1701 af tot 4 jaar nadat de landen zijn drooggelegd. (1)

Uithangend Statenzegel, in roode was, in papier gewikkeld, grootendeels bewaard, doch geplet en gebarsten.

34. 1704, 3 juni.
De Rekenkamer der graaflijkheidsdomeinen in Holland en Westfriesland verleent, na advies van den ontvanger principaal van den Geervlietschen tol „op de wagte tot Dordrecht", aan die van Raamsdonck vrijdom van de domeintollen voor 7 jaren, ingaande 1705, tegen een jaarlijksche recognitie van 6 ponden grooten.

Opgedrukt zegel, onder ruit, licht beschadigd.

35. 1704, 3 Juni.
Idem, authentieke kopie van 10 december 1704.

Papier.

36. 1711, 16 september.
Vrijdom van tollen, als in den brief van 3 juni 1704, voor de jaren 1712—1718.

Opgedrukt zegel, onder ruit, beschadigd.

37. 1718, 16 februari.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Simon van Son, schout van R., draagt op aan dijkgraaf en heemraden van R. ten behoeve der ingelanden van de Kromme Dijken, gelegen „tussen den dijck van N. Verkerck cum suis aff tot den dyck van N. de Bruyn toe, ende den Ouden Polder" een stuk land in den Nieuwen Buytendyckschen Hooypolder.

Ongezegeld, met handteekening van den secretaris.

38. 1718, 19 februari.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Juffr. Catharina van Son draagt op aan dezelfden ten behoeve van dezelfden een stuk land in den Nieuwen Buytendykschen Hooypolder.

Uithangend zegel van den schout, in donkere was, gedeeltelijk afgebrokkeld en geplet.

39. 1718, 27 februari.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen wegens de groote schade van den storm en watervloed van 1 september

(1) Verg. B no. 87 der afdeeling «Registratuur en akten».

1717, waardoor de dijk om den Ouden Polder is bezweken, aan die van Raamsdonck octrooi tot het leggen van een nieuwen rechten dijk en het wegnemen der oude kromme dijken, tot het schatten der dijkbelaste landen in verband met de kosten van aanleg, en tot het heffen van een schatgeld aflosbaar tot den penning vijfentwintig voor het onderhoud van den dijk.

Uithangend Statenzegel, in roode was, eenigszins geplet.

40. 1718, 17 september.
Vrijdom van tollen als in den brief van 3 juni 1704, voor de jaren 1719—1725.

Opgedrukt zegel, onder ruit gebroken.

41. 1720, 25 juli.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen aan die van Raamsdonk voor 6 jaren, ingaande 1719, remissie der ordinaire verponding wegens de schaden ten gevolge van den storm en watervloed op 1 september 1717, waardoor de spits van den in aanbouw zijnden toren, het dak der kerk en vele huizen en schuren vernield, een steenen sluis weggespoeld, een onherstelbaar gat in den dijk geslagen, en veel schade door verlies van vee en veldgewas geleden werd.

Uithangend Statenzegel, in roode was, bijna half afgevallen.

42. 1724, 21 juni.
Schepenbrief van Raemsdonck. — De curator in de nalatenschap van Robber Lips draagt op aan het dorp Raemsdonck drie loopensaet land gelegen in de Bancken onder R.

Uithangend zegel van den schout in groene was, beschadigd en afgebrokkeld.

43. 1725, 7 juni.
Vrijdom van tollen als in den brief van 3 juni 1704, voor de jaren 1726—1732.

Opgedrukt zegel, onder ruit, vrij gaaf.

44. 1726, 27 november.
De Staten van Holland besluiten op verzoek van eigenaars van verkochte domeingoederen onder Raemsdonck, dat deze goederen wat betreft aardhaling voor de fortificatien van Geertruydenbergh op gelijken voet als andere particuliere goederen zullen worden behandeld.

Notarieele kopie op papier.

45. 1728, 26 februari.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Cornelis Otgens draagt op aan het dorp Raemsdonck een stuk land, deels bosch, gelegen bij 't Veer onder R., belast met het onderhoud der westelijke helft van de voorliggende straat.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, beschadigd.

46. ± 1730.
Minuut eener overeenkomst waarbij Jan van Galen, benoemd tot schout van de Rijp en Zuytschermer, secretaris van Graft enz., het secretarisambt van Raamsdonk afstaat aan Thomas Hoevenaar klerk ter Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland en Westfriesland, en deze een vergoeding belooft in geval van ontzetting van Jan van Galen uit de genoemde ambten.

Papier.

47. 1732, 7 januari.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Susanna de Vries wed[we] Symon Meerten van Son draagt op aan het dorp Raemsdonck een hoekje land gelegen in den Westpolder onder R.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, beschadigd en afgebrokkeld.

48. 1732, 14 augustus.
De gecommitteerde Raden der Staten van Holland en Westfriesland verleenen aan die van Raemsdonck vrijdom van tollen voor de jaren 1733—1739, als in den brief van 3 juni 1704.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, geplet.

49. 1737, 27 januari.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Anneke Koningh draagt op aan het dorp Raamsdonk een gedeelte van een huis, schuur en erf, gelegen op 't Veer onder R., in ruil voor het dorpsschoolhuis en erf aldaar en een som gelds.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, gaaf.

50. 1739, 5 februari.
Vrijdom van tollen als in den brief van 14 augustus 1732, voor de jaren 1740—1746.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, vrij gaaf.

51. 1751, 19 augustus.
Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland besluiten dat bij het collecteeren en invorderen van 's gemeenelands middelen te Raamsdonk en Waspik de aloude handelwijze als bij de verpachting zal worden gevolgd, zonder dat het jurisdictiegeschil tusschen beide plaatsen van eenigen invloed zal zijn (1).

Papier, met handteekening van den griffier.

52. 1754, 21 maart.
Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland verleenen tegen recognitie van 12 pond grooten 's jaars, voor zeven jaren aanvangende 1 januari 1754, vrijdom van den Geervlietschen tol voor hen die te Raamsdonk „gehuist, gehooft en geërft" zijn.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, geplet.

53. 1759, 19 april.
Vrijdom van den Geervlietschen tol voor de jaren 1761—1767, als in den brief van 21 maart 1754.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, eenigszins geplet.

54. 1766, 7 november.
Vrijdom van den Geervlietschen tol voor de jaren 1768—1774, als in den brief van 21 maart 1754.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, eenigszins geplet.

55. 1770, 17 januari.
Schepenbrief van Raemsdonk. — Govert Princen draagt op aan het dorp Raemsdonk een huis, hof en erve aan het eind van het Molenpad op kerkgrond.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, eenigszins geplet.

56. 1781, 26 november.
Vrijdom van den Geervlietschen tol voor de jaren 1782—1788, als in den brief van 21 maart 1754.

Papier, 4 folia, waarvan 2 beschreven; opgedrukt zegel, onder ruit, eenigszins beschadigd.

---

(1) Vg. B No. 104 van de afdeeling «Registratuur en akten».

57. 1784, 2 september.
Schepenbrief van Raamsdonk. — P. F. Bernards draagt op aan het dorp R. een perceel land, gelegen in de Akkerkens in den Ouden Polder onder R.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, vrij goed bewaard.

58. 1784, 1 september.
P. F. Bernard verkoopt publiek ten overstaan van schout en schepenen van Raamsdonk aan het dorp Raamsdonk: 1°. een stuk zaailand of hof aan het Molenpadt in de Akkers aldaar. 2°. een stuk akker en bosch grenzende aan het vorig perceel groot ongeveer 2½ hont in de Akkerkens in den Ouden Polder; beide met het recht van rij- en overweg over de steeg naar de straat overeenkomstig de bepalingen van het onderhandsch contract van 26 april 1777 met de weduwe Jasper Vogelensang.

Papier; authentieke partieele kopie.

59. 1777, 26 april.
Johanna Jacoba Zijlmans, wed. Michiel van Mourik en Cornelia Schoutten wed. Jasper Vogelensang komen overeen over den aanleg van een weg of steeg van 12 voeten breed tusschen hunne erven, en over het gebruik en onderhoud van dien weg, de hekken daarop enz.

Papier, met handteekeningen.

60. 1788, 17 september.
Vrijdom van den Geervlietschen tol voor de jaren 1789—1795, als in den brief van 21 maart 1754.

Papier, 4 folia, waarvan 2 beschreven; opgedrukt zegel, onder ruit, vrij gaaf.

61. 1790, 15 november.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Jacoba Dussen huisvrouw van Jacobus de Bie draagt op aan het dorp van Raamsdonk een gedeelte erf of kade op het Veer, met voorbehoud van een stukje grond voor een mesthoop, en van het recht van vrij laden en lossen ten dienste van haar en toekomstige bezitters van haar huis.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

62. 1794, 20 maart.
De Staten van Holland machtigen schout en schepenen van R. om het benoodigde kapitaal op te nemen voor de kosten bij de invasie en het verblijf der Fransche troepen in hun ambacht, en wel met vrijdom van den 100^{n} en 200^{n} penning.

Expeditie uit het register der resolutiën van de Staten.

63. 1802, 9 november.
Het Departementaal Bestuur van Holland beslist in strijd met het verzoek van den schout en secretaris van Hendrik Luiten Ambagt, dat de commissie tot het ontwerpen van den voet en inrichting van het gemeentebestuur van Raamsdonk met hare werkzaamheden kan voortgaan op zoodanigen voet en wijze dat Hendrik Luiten Ambagt mede onder het gemeentebestuur van Raamsdonk worde begrepen, zoo en in dier voege als het tot hiertoe daaronder heeft behoord en is begrepen geweest.

Papier, met handteekening.

64. 1802, 10 november.
Het Departementaal Bestuur van Holland verwijst eenige ingezetenen van Hendrik Luiten Ambagt, die verzochten onder het gemeentebestuur van Raamsdonk te worden gebracht, naar het besluit van 9 november 1802.

Papier, met handteekening.

B. *Privilegien enz. betreffende de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat.*

65. 1581, 15 september.
De Staten van Holland vergunnen aan die van Waspijck, Raemsdonck, Sgravemoer, Cappelle, Bezoyen en Sprange, al gelegen in de Langestraet, om wie de sauvegarde van Zijn Excellentie schenden desnoods met geweld in hechtenis te nemen en te houden.

Origineel op papier, met opgedrukt zegel onder ruit.

66. 1586, 8 mei.
Robert, graaf van Leycester enz., vergunt aan Raemsdonck, Waspijck, Capelle, Besoyen en Sgravemoer, Zuythollantsche dorpen in de Langestrate, hunne maandelijksche contributien om

te slaan over de mergentalen „soowel van den buyten- als binnenman", onder hun gebied liggende, onder bepaling dat de pachters daartoe den achtsten penning op hun pachtsom mogen korten, en dat de onwillige betalers dubbel zullen betalen.

Authentieke kopie op papier, op de vouwen gesleten.

67. 1586, 12 augustus.
Philips graaf van Hohenloe enz. geeft vrijgeleide aan de vluchtelingen uit de dorpen van de Langhestrate om met hun gezin, beesten en goed vrij in hunne woonplaatsen weder te keeren.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, eenigszins geplet; handteekening van Van Hohenloe.

68. 1588, 2 november.
De Staten van Holland geven bij appostille aan de regeerders der zes Zuythollantsche dorpen in de Langestraat, en aan die van Baerdtwijck en Vlijmen recht tot het formeeren van een wacht tot conservatie van hare bestialen ende goederen, ende tot verzeeckerheyt van hare personen tegens alle onbehoorl. excursien ende overlast vanden soldaten, rovers ende vagabunden" met recht van gewapend verzet en inhechtenisneming. 1)

Origineel op papier.

69. 1593, 18 september.
De Staten van Holland en Westfriesland verleenen vrijdom van verponding over 1593 aan „de gemeene dorpen inde Langestraet," en over 1594 en 1595 bovendien, ter zake van geleden schade door de belegering van Geertruydenberge, aan Raemsdonck, Waspijck en de Maede.

Origineel op papier.

70. 1593, 25 september.
Pieter Ernst, graaf van Mansfelt, stadhouder, gouverneur en kapitein-generaal, verleent vrijdom van contributie aan die van Raamsdonck en Waspijck voor den duur der belegering van Sinte Geertruydenberghe en verder tot 1 october 1593, mits betaling van het van vóór dien tijd verschuldigde.

Papier, met vier handteekeningen.

1) Vg. B no. 18c der afdeeling «Registratuur en Akten.»

71. 1600, 18 juli.
Schout, burgemeester en regeerders van Dordrecht schrijven de regenten der „sesse Zuydt-Hollandtsche dorpen in de Langstraet" aan, telkens binnen 24 uur nadat hun door den vijand contributie of andere lasten zijn opgelegd, daarvan kennis te geven.

Papier; opgedrukt zegel van Dordrecht (sigillum opidanorum in Dordrecht ad causas), onder ruit, eenigszins geplet.

72. 1606, 14 juli.
De schouten, heemraden, burgemeesters en gedeputeerden van de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langestraet bij name „Ramsdonck, Waspijck, Cappel, Besoyen, Sprange en Sgravenmoer" geven goed getuigenis over sr. P. de Smijtere, luitenant-baljuw van Zuidholland, solliciteerende naar het baljuwschap.

Authentieke kopie op papier.

73. 1691, 29 november.
Gecommitteerde Raden van Holland machtigen bij provisie de dorpen in de Langstraat de verpondingen op den ouden voet te heffen.

Origineel op papier, met een authentieke kopie, van 31 augustus 1730, mede op papier.

74. 1739, 1 juni.
Overeenkomst tusschen de schouten van Raemsdoncq, Waspik, Cappel, Besoyen, Sprangh en Sgravenmoer betreffende de verplichting tot armenzorg over eigen ingezetenen, zonder lichting van afzonderlijke borgbrieven.

Origineel op papier. Vijf naamteekeningen.

75. 1743, 8 juni.
De Staten van Holland verminderen voor elf jaren den impost op de turf, op te brengen door de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat, tot 100 gulden volgens in het besluit opgenomen quotae, doch alleen voor zoover betreft de turf aldaar gestoken en strekkende tot particulier gebruik der in- en opgezetenen.

Authentieke kopie op papier.

C. *Brieven enz. betreffende de goederen van het voormalig Karthuizerklooster bij Geertruidenberg.*

76. 1401, 25 october.
Hertog Albrecht van Beieren beveelt de steden van Sutholland, den dijkgraaf, heemraders, ambochtsheerschappen en onderzaten inden Groten Waert van Suthollant, om het land en broek, door zijn voorvaderen gegeven „totter fundatie der Goidtshuys ende cloisters vande Chartroisers bij Sinte Geerdenberge", vrij van alle ongeld en last te houden.

Notarieele kopie dd. 12 april 1600, van een authentieke kopie dd. 17 juni 1561, van een vidimus dd. 23 februari 1543.

77. 1581, 12 mei.
Adriaen Adriaens. Waelwyck huurt namens Peter Adriaens. vóór notaris en getuigen voor den zomer van 1580 en 1581 van den rentmeester der geestelijke goederen van Zuythollandt, 2 kampen weiland genaamd de Cloostershoeff, alsmede de tienden uit de Vlaykens, het Broeck en 't Veer onder R. toebehoorende de Chartroysen buiten Sint Geertruidenberghe.

Papier, met handteekening van den notaris; voorzien van een rugschrift: «Verpaghting van Cloosterstiende onder Raamsdonck 1581, blijkende dat de groote greyne tient aant clooster heeft toebehoort».

78. 1581, 12 mei.
Frans Gherits. huurt van den rentmeester als voor 1°. het Marten-de-Ramsweerken, 2°. de Hoechdonck, 3°. de Cloosters Langdonck, 4°. de visscherij int Broeck, 5°. de oude poorte in de fundatie, te zamen toebehoorende aan de Chartroysen buiten Sint Geertruidenberghe.

Papier, met handteekening van den notaris.

79. Zonder datum (circa 1581).
Frans Gerritss. schout van Raemsdonck verzoekt den prior der conventualen van „Santroisen" buiten Geertruidenberg. remissie van de hun verschuldigde pacht voor de tiende aan de westzijde in het dorp gelegen, waarvan hij de wederhelft in pacht heeft van de Rekenkamer van Holland.

Papier.
Op den rug gemerkt:
«Request . . . . waarbij blijckt dat «de groote greyne tient deselve» (d. i. den Karthuizers) «voor «de helft ende graaffelijkheyt voor de andre helfte heeft toe-«behoort».

80. 1506, 2 december.
Het Godtshuys vanden Chartroisen van Sinte Geertruydenberge, tegenwoordig binnen Liere, machtigt vóór notaris en getuigen Janne Mathijssen Goidtschalck opt slot te Hoochstraeten om allen achterstal van renten, cijnsen en pachten te innen, die het Godshuis toekomen in de landen van Heusden; Althena; op de Langstraet, binnen den dorpe van Waelwijck, Bezoyen, Wasbeeck, Schravenmoer, Raemsdonck: Oisterhoudt; en binnen, buyten ende omtrent Sinte Geertruydenberge.

Simpele kopie op papier, op de vouwen gesleten.

81. 1600, 29 aprli.
Schepenbrief van Liere. — De gemeyne conventualen ende Carthuyseren van buyten de stadt von Sinte Geertruyden Berge, nu verdreven door den vijand, verpachten voor 4 jaar aan Jan Arienssen vander Rijen en Jan Wouters. van Tilborch, beiden uit Oisterhout, 8 perceelen land in den Rijsbroecxen polder onder Raemsdonk, tegen een jaarlijksche pacht van 75 guldens, te verdubbelen indien het tusschentijds peys werde, met verplichting tot betaling der onkosten die jaarlijks vallen op den vaerwech en dijck int Rijsbroeck, en met nog eenige bepalingen.

Papier; van twee opgedrukte zegels onder ruit, één zwaar beschadigd, één verdwenen.

82. 1600, 29 april.
Schepenbrief van Liere — Dezelfden verpachten aan dezelfden 9 perceelen land „gelegen aenden gedestrueerden convente” tegen een jaarlijksche pacht van 100 guldens, te verdubbelen indien het tusschentijds peys werde, met verplichting tot onderhoud van den dijk behoorende tot het negende perceel gelegen te Raemsdonck bij de kerk, en met nog eenige bepalingen.

Papier; beide opgedrukte zegels, onder ruit, verdwenen.

83. 1616, 20 december.
Maurits van Nassau geeft in leen aan Johan van Steenhuys, commandeur van Schaluynen, alle rechten en manschappen c. a. van de tienden en goederen die de Carthuysers buyten Geertruydenberge en eenige anderen voorheen in leen plachten te houden van de commandeurs der Balije van Utrecht, nl. in Zijtwinde, Waspijck. Raemsdonck, Groot-Waspijck en Muylkercke, met verplichting tot opbrengst van heergewaad alleen bij sterven van den leenheer; met kwijtschelding, tegen buitengewoon heergewaad volgens een met het origineel van dezen brief door-

stoken brief, van het verzuim om na den dood van Henrick van Nassau binnen behoorlijken tijd verlij te nemen.

Authentieke kopie op papier.

84. 1638, 7 februari.

Adriaen Ghijbens. pacht voor drie jaren van Dierck Lauwereyssen en den voogd der nagelaten kinderen van Jochim Segers ongeveer 1/3 der tienden gelegen onder Raemsdonck. genaamd de Groote Grane tiende.

Onderhandsche akte op papier. Met een oud titelstrookje: «Huurceel vande groote greyne tient, 7 febr. 1638».

85. 1658, 12 november.

Het Hof van Holland beschikt voorloopig op een verzoek van die van St. Geertruydenberch, om mandement penael tegen stoornis in hun bezit der visscherij in het Verlaat tusschen den middelwaard, het Lyndonck en de landen van het voormalig Karthuizerklooster, welke visscherij, vroeger door de schutters van den voetboog te Geertruidenberg bevischt, na de opheffing van dat gild vóór ruim 70 jaren steeds door die van Geertruidenberg is bezeten en verpacht in 2 partijen (de Heyningen en de Vier schuyten vande Worpsack), doch nu door den rentmr genl van Zuidholland ten onrechte als behoorende tot de goederen van het voormalige Karthuizerklooster is verpacht.

Kopie op papier, door den deurwaarder geteekend; in margine en in dorso bijschriften strekkende tot weerlegging der in het rekwest gestelde feiten.

D. *Titels van goederen en rechten van den Algemeenen Arme en de Kerk.*

86. 1531, 31 october.

Schepenbrief van Raemsdonck. — Frans Hubertsz. draagt op aan Jan Gijsbertss. sevendalff gerden land gelegen midden in Clauwaerts weer in Raemsdonck.

Uithangend zegel verdwenen.

87. 1605, 12 februari.

Schepenbrief van Dordrecht. — Lijsbeth Cornelisdr. wed. van Joachim Janssn, machtigt Jan Adriaenssn om voor het gerecht van Raemsdonck over te dragen aan den Heiligen Geest

aldaar „twee geerden lands min een vyerendeel" gelegen onder R.

Papier; opgedrukt zegel van Dordrecht, onder ruit, vrij gaaf (sigillum opidanorum in Dordrecht ad causas).

88. 1605, 19 april.
Kerkmeesters van Ramsdonk geven na publieke verpachting tegen een jaarlijkschen erfcijns van 27 Carolusguldens uit aan Adriaen Thoniss. een stuk land gelegen opt Veer naast de Kerckesloot, met verplichting een huis daarop te zetten.

Papier, met handteekening.

89 1607, 27 april.
Verklaring van Johan van Giesen (1), „pastor" tot Raemsdonck, dat Marike Stevens bij testament aan „de Raemsdoncxe kerck" een stukje land, genaamd die Geren, vermaakte.

Papier, met handteekening.

90. 1624, 26 april.
Gecommitteerde Raden ter Admiraliteyt te Rotterdam verleenen bij appostille op verzoek van predikant en ouderlingen der Christelijck Gereformeerde ghemeynte in Ramsdonck vrijdom van licent voor het vervoer der materialen benoodigd voor den opbouw van het schoolhuis en den bouw van een afhang voor een keuken bij de predikantswoning aldaar.

Papier, met handteekeningen.

91. 1643, 14 maart
De Raad van Brabant verleent aan kerkmeesters van Raemsdonk tegenover Adriaan van der Elst de Jonge, schout van Alphen, Bael (2) en Caem, als rentmeester der domeinen van Oranje-Nassau, en zijn substituut Hendrick van Tendringen, mandement van maintenue in het bezit van twee perceelen hooiland genaamd de Grintbedden gelegen te Steelhoven onder Oosterhout, bekend als het kerkland van Raemsdonk.

Afhangend zegel, tot gruis verbrokkeld, in papier gewikkeld. Aangehecht: relaas van den deurwaarder.

(1) Vg. nº. 12 hiervóór.
(2) In het aangehecht relaas staat *Baerl*.

92. 1643, 14 juli.
De Raad van Brabant verleent aan kerkmeesters van Raemsdonk mandement poenaal wegens stoornis in het bezit der voornoemde landen door Adriaan van der Elst en Hendrick van Tenderingen, bestaande in het opvangen en schutten van vee, en het weghalen van gras en hooi.

Afhangend zegel in papier gewikkeld, geplet. Aangehecht: relaas van den deurwaarder.

93. 1653, 22 maart.
Schepenbrief van Raemsdoncq. — Adriaen Ghijsbrechts verbindt zich tegenover kerkmeesters van R. den nieuwen weg, aangelegd ter vervanging van het Donckxschoor tusschen de Donckxse hoocht en den gemeenen weg, zonder aardhaling te onderhouden over de geheele breedte voor zooveel betreft het deel tusschen zijn erf en het kerkeland.

Simpele kopie op papier.

94. 1653, 11 october.
De tiendheeren der tienden van het ambacht van Groot Waspick verdeelen die tienden bij overeenkomst aldus: 1°. aan schout en gerecht van Waspick ten behoeve der heiligegeestarmen aldaar 175½ geerden; 2°. aan ridder Cornelis de Beveren, heer van Strevelshoeck, West Iselmonde, Linde enz. 360 geerden; 3°. aan Hendrick vander Eyck, secretaris van het hof en de hooge vierschaar van Zuidholland 164½ geerden, en 4°. aan schout en gerecht van Raemsdoncq ten behoeve der kerk aldaar 120 geerden.

Origineel contract, en een simpele kopie daarvan, beide op papier.

95. 1668, 22 februari.
Wilhem Hendrick, prins van Orangne, heer van Polanen enz., beleent Adriaen Jansse Timmerman als heiligegeestmeester van Raemsdonck met 1°. negen gaerden of mergen lans onverdeeld in 18 mergen, gelegen onder R. bij de kerk in 't Molenweer, 2°. vijffthalve gaerden lands in het voorn. Weer, groot 18 gaerden, „aende Westcant." (1)

Uithangend zegel van den prins, in roode was, een weinig geplet en afgebrokkeld.

---

(1) Zie no. 96 vlg. en no. 116.

96. 1668, 22 februari.
Willem Hendrick, prins van Orangne, heer van Polanen enz., beleent denzelfde qq. met $4^{1}/_{2}$ morgen land in een weer van 18 morgen gelegen onder R. bij de kerk, waarvan 9 morgen reeds aan de tafel van den Heiligen Geest zijn uitgegeven, welke $4^{1}/_{2}$ morgen door de heiligegeestmeesters van R. zijn geruild met Willem Jansse Buijs van Luyten Ambacht.

Uithangend zegel van den prins, in roode was, eenigszins gesleten.

97. 1569, 23 april.
Philips, koning van Spanje enz., geeft in leen aan Claes Berthoudts na overlijden zijns vaders Berthoudt Claes 9 mergen land in 18 mergen gelegen in Raemsdonck bij de kerk.

Op een der vouwen 4 groote gaten; uithangend zegel, in roode was, op een spoor na afgevallen.

98. 1726, 9 januari.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Schuldbekentenis van 100 gulden ten laste van Willem Gool ten behoeve van Maria Grassouw, weduwe Lambert Wijngaerden, gevolgd door de kwijting door schout en gerecht van Raamsdonk voor rekening der heiligegeestarmen aldaar.

Papier, doorsneden; opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

99. 1728, 9 juni.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Adriaen en Antonya Cornelisse de Bot dragen op ten behoeve van de heiligegeestarmen van R. het oostelijk $^{2}/_{3}$ deel in een stuk land gelegen in en buiten den Westpolder onder R, waarvan het westelijk $^{1}/_{3}$ deel reeds eigendom dier armen is.

Eenigszins beschadigd; uithangend ambachtszegel, in groene was, voor 1/3 afgevallen, het overige beschadigd.

100. 1728, 19 october.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Adriaen Sem draagt na publieke verkooping op aan de armen van R. een bunder land in den Oostpolder in 't Veen onder R.

Uithangend ambachtszegel afgevallen.

101. 1729. 23 maart.
Schepenbrief van Raemsdonck. — De executeur in de nalatenschap van Peeter Bastianen en Neeltje Janssen draagt na publieke verkooping op aan de armen van R. een halve riethil, gelegen onder R. achter 't Veer, waarvan de helft reeds eigendom der armen is.

Uithangend ambachtszegel afgevallen.

102. 1729, 22 juni.
Schout en schepenen van Raamsdonck beslissen op een verzoek van Marinus Elemans, armmeester aldaar, dat het armenland in en buiten den Westpolder, gekomen van Huybert en Peter Bastiane, uitwegen zal naar 's heeren straat over een dam. van wege de armen te maken naar het land van de wed. van Son; en verder over dat land.

Papier, met handteekeningen.

103. 1750, 16 december.
Schepenbrief van Raemsdonck. — Jan vande Wercken draagt op ten behoeve der armen van R. huis, hof en erf aan het Molenpad te R., belast onder meer met een jaarcijns van één gulden ten behoeve van die armen.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, bijna half afgevallen.

104. 1733, 6 mei.
Schepenbrief van Raemsdonk. — Adriaen de Bot draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van R. een stukje land in den Eendragtspolder aldaar.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, half afgevallen.

105. 1737, 8 april.
Schepenbrief van Raemsdonk. — Mr. Jan Christiaen Swaan, heer van Pouderoijen, en zijn huisvrouw Elisabeth Cornelia Edzerda Swaan geboren Chenel dragen op ten behoeve der heiligegeestarmen van R. een partij lands te R., genaamd het Groot Verlaet.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, half afgevallen.

106. 1737, 30 maart.
Schepenbrief van Pouderoyen. — Elis. Corn. Edzerda Swaen geb. Chenel, vrijvrouwe der vrije heerlijkheid Pouderoyen. machtigt haar man eheheere, om mede namens haar te verkoopen enz. twee perceelen weiland, 't Groot Verlaat en 't

Hooyke, onder R., haar aangekomen bij testament van haar tante de baronne van Stoltsenberg geb. Bussy de Rabutin.

Expeditie op papier.

107. 1735, 22 augustus.
Testament, vóór den keizerlijken gezworen notaris (not. caes. publ. et iratus) G. Mansuer te Manheim, van vrouwe Cath. van Stolsenberg geb. Bussy de Rabutin.

Door den secretaris van Pouderoyen gewaarmerkte vertaling uit het Hoogduitsch, op papier.

108. 1724, 17/20 october.
De commissarissen der Staten van Holland verkoopen aan Catharina Bussy de Rabutin wed. bar. Van Stolsenbergh, na publieke veiling, het Groot Verlaet onder R., groot 11 morgen 66 roeden.

Authentiek extract (ingevuld gedrukt formulier) dd. 25 Januari 1725, uit de rol der verkooping van ambachtsheerlijkheden, landen en tienden van de Domeinen van Holland, dienende voor volkomen brief van eigendom in plaats van opdracht of transport.

109. 1741, 2 december.
De erven Corstiaen Delia en Jenneken Wouter Clook verkoopen publiek ten overstaan van schepenen van Gilze en Rijen aan de kerk van Raamsdoncq het onverdeelde vierdepart in omtrent een bunder hooiland onder R.

Authentieke kopie op papier.

110. 1741, 30 december.
Schepenbrief van Raemsdonk. — De erfgenamen van Willem van Gerwen dragen na publieke verkooping op ten behoeve der heiligegeestarmen van R. een huiske en erve aan de Nieuwe Have aldaar.

Uithangend ambachtszegel afgevallen.

111. 1742, 2 mei.
Schepenbrief van Raemsdonk. — Jan Aerde Timmerman draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van R. een huiske op kerkegrond bij de kerk aldaar, belast onder meer met een erfpacht of cijns van één gulden 's jaars voor de kerk.

Uithangend ambachtszegel, in groene was, beschadigd doch hersteld en in kartonnen doosje gelegd.

112. 1749, 11 augustus.
Mr. Willem Ottho Reijtz verkoopt publiek ten overstaan van het gerecht van 's Graevemoer aan de heiligegeestarmen van Raamsdonck 10 hondt hooiland, gelegen in 2 partijen onder Luyten Ambagh.

Authentieke partieele kopie op papier.

113. 1749, 26 augustus.
Schepenbrief van Hendrik Luyten Ambagt. — Adriaan van Gils, als gemachtigde van Otto Ritz, lector iuris en rector der Latijnsche school te Middelburg, en van diens huisvrouw Cornelia Verhoeven, draagt op ten behoeve van de heiligegeestarmen van Raamsdonk twee perceeltjes hooi- of weiland gelegen onder H. L. A., belast onder meer met 6 stuivers 4 penningen Sint Maartenscyns en meybant voor den heer van Groot Waspick en H. L. A.

Papier; opgedrukt zegel van den richter, in groene was, beschadigd en afgebrokkeld.

114. 1750, 4 juni.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Jacob Meuwese vande Ka draagt na publieke verkooping op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk 5/6 gedeelte, onverdeeld, in een stuk land waarvan het overige 1/6 competeert aan de erven der weduwe Jan Symonse Kuijpers, gelegen in en buiten den Nieuwen Buyten dycksen Hooipolder onder R.

Ambachtszegel, in roode was, onder papieren ruit, eenigszins geplet.

115. 1753, 19 november.
De schout van Waspik en de poldermeesters van den „Overdiepse polder" aldaar verbinden zich in het vervolg zonder toestemming der eigenaren geen spijs of zoden te halen van de buitenlanden van dien polder, zooals onlangs geschied is van de landen der kerk en armen van Raamsdonk tot herstel van de Westerse Endelingskade, en geven voor dit laatste een vergoeding van 10 gulden eens.

Papier, met handteekeningen.

116. 1754, 30 mei.
Willem, prins van Orange en Nassau, heer van Polanen, erfstadhouder der Vereenigde Nederlanden enz. beleent de heiligegeestarmen van Raamsdonk met 1°. negen morgen in 18

morgen bij de kerk te R. in 't Molenweer, 2°. vijffthalve morgen in de voorn. 18 morgen, 3°. de overige vijffthalve morgen daarin (1); 4°. een tiende en nog twee hoeven tienden onder R., tusschen de kerk ten O. en de Assendelfsche tiend ten W., den 15den december 1695 aan die armen uitgegeven.

Uithangend zegel van den prins, in roode was, afgebrokkeld.

117. 1758, 20 februari.
Schepenbrief van Raamsdonk. — De familie van Son draagt na publieke verkooping op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk ongeveer 3 hont hooiland in den Westpolder aldaar.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, beschadigd.

118. 1760. 10 december.
Schepenen van Raamsdonk vesten, na arrest en executie krachtens hun vonnis van 16 juli 1760 tegen Huybert Bossers gehuwd met de wed^e^ van Antony vanden Hout, de heiligegeestarmen van R. in den eigendom van een huis, hof en erve opt Zandoel onder R.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, eenigszins geplet en beschadigd.

119. 1760, 13 december.
Schepenbrief van Raamsdonk — Bastiaen Vissers draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huisje opt Zandoel aldaar.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

120. 1765, 25 october.
Schepenbrief van Hendrik Luyten Ambagt. — Jan Meeus Vassen draagt op ten behoeve der groote armen van Raemsdonk ongeveer 5 hond hooi- of weiland in den Oostpolder onder Hendrik Luyten Ambagt.

Expeditie van den subst.-secretaris op papier.

121. 1767, 13 october.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Aart Schoenmakers draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huisje, hof en dries in den Nieuwen polder onder R.

Ongezegeld en ongeteekend.

---

(1) Vg. no. 95 vlg.

122. 1769, 25 januari.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Pieter Tollenaar draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huisje aan den Diefdijk nabij de Melkhaven te R. op het erf van Cornelis Janze van Steenoven.

Ongezegeld en ongeteekend.

123. 1769, 28 october.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Teunis Heere draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk de westelijke helft van een hof of erve, gelegen in de tweede hoef op het Sandoel onder R. waarvan de „westense" (1) helft toebehoort aan Cornelis Heere.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

124. 1776, 14 februari.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Peter Dorrenboom den Ouden, armmeester, geeft met goedvinden van schout en gerechte aan Denis Schriek Spoor ten bate der heiligegeestarmen van Raamsdonk in eeuwigdurende erfpacht, om daarop te bouwen, 25 roeden van het armenland gelegen op 't Veer bij de kerkesloot onder R., tegen 5 guldens 's jaars, onder voorbehoud voor het dorp van het recht om aan het te bouwen huisje een brandspuithuisje te mogen bouwen.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

125. 1776, 1 maart.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Jacobus Zijlmans, Arnoldus Verhoff, Thomas Raeymakers gehuwd met Johanna Verhoff, dragen na publieke verkooping op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huisje opt Sandoel aldaar.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

126. 1776, 15 november.
Bastiaen van Hassel, als voogd zijner kinderen aangesteld door Huybert Vassen, verkoopt publiek ten overstaan van schout en schepenen van Raamsdonk aan de heiligegeestarmen aldaar 2½ geerd hooi- of weiland in een stuk van 6 geerden, gemeen en onverdeeld door die kinderen met de kerk en armen van R. bezeten.

Simpele kopie op papier.

---

(1) In het schepenregister van R., loopende van 13 maart 1759 tot 12 april 1770, folio 189 verso, staat: «oostense».

127. 1776, 24 october.
Het Hof van Holland machtigt Bastiaen van Hassel, als voogd zijner kinderen aangesteld door Huybert Vassen, om van 4½ geerd hooi- of weiland, door Huybert aan die kinderen nagelaten, hoogstens 2½ geerd te verkoopen ten einde op naam en ten behoeve dier kinderen een schip te koopen om houthandel te drijven tusschen de Leur en Zeelant of elders.

Authentieke kopie op papier.

128. 1777, 23 augustus.
Schepenbrief van Hendrik Luyten Ambagt. — Anna Wouterse Verschuren, wed^e^. van Dirk Weydemans, draagt op aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk ongeveer 6 hont hooi- of weiland in den Oostpolder onder Hendrik Luyten Ambagt, belast onder meer met een Sint Maartenscijns van 2 stuivers 2 penningen voor den heer van Groot Waspik en H. L. A.

Papier; opgedrukt zegel, onder ruit, geheel afgevallen.

129. 1779, 29 december.
De erfgenamen van de wed^e^. Wouter van Steenhoven verkoopen publiek ten overstaan van schout en schepenen van Raamsdonk aan de groote armen aldaar 3 geerd hooi- of weiland in den polder van Groot Waspik in een stuk van 6 geerden, gemeen en onverdeeld met Jan Wouterse van Steenhoven.

Authentieke kopie op papier, dd. 10 januari 1780.

130. 1780, 22 januari.
Schepenbrief van 's Grevelduin, Groot Waspik en 11½ Hoeve. — Dezelfde erfgenamen dragen den eigendom van dat land aan de heiligegeestarmen van R. op.

Papier; handteekening van den subst.-secretaris.

131. 1782, 6 september.
De Hooge Raad van Holland verleent den armen van Raamsdonk tegenover Claes Prince mandament van maintenue der uitoefening van een recht van overweg over Prince's grond door den pachter der armentienden van zekere landerijen op den Uylendonk te R.

Vier folia; uithangend zegel en contrazegel van den Hoogen Raad, in roode was, afgesleten en afgebrokkeld.

Aangehecht: exploit en relaas van den deurwaarder op papier. Bijgevoegd: Conclusie van eisch dd. 8 october 1782 tot bevestiging in het mandament; declaratoir van den

gedaagde, acceptatie van den eischer en vonnis daarop van den H. R. dd. 26 november 1782; verdrag tusschen eischer en gedaagde omtrent het wegruimen der beletselen in de uitoefening van het recht van overweg, vóór commissarissen van den H. R. dd. 26 februari 1783; alle op papier.

132. 1786, 31 maart.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Johannes en Huybert Adriaense Vissers dragen op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huis en erve in den Ouden Polder aldaar.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

133. 1787, 8 mei.
De erfgenamen van jonkvrouwe Doratea Magthalina de Viriu verkoopen publiek ten overstaan van schout en schepenen van Groot Waspik aan de groote armen van Raamsdonk 3 geerden hooi- en weiland onder Kleyn Waspik, in een stuk van 8 geerden onverdeeld met Johannes Cornelis van Steenoven.

Authentieke partieele kopie op papier.

134. 1787, 20 juni.
Schepenbrief van Cleyn Waspik. — Dezelfden dragen de 3 geerden voornd op aan de heiligegeest- of groote armen.

Papier; opgedrukt zegel, in rood lak, gebroken en beschadigd.

135. 1787, 11 augustus.
Schepenbrief van Cleyn Waspik. — Johannes Cornelisse van Steenoven draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk één geerd hooi- of weiland onder Cleyn Waspik in een stuk van 8 geerden, waarin zij reeds 3 geerden bezitten.

Papier; opgedrukt zegel, in rood lak, gebroken en beschadigd.

136. 1790, 2 maart.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Rijnier Schepens draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk een huisje, hof en erve aan het Molenpad en een hofje van 10 à 12 roeden ten zuiden der straat.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

137. 1790, 5 juni.
Schepenbrief van Raamsdonk. — Dingena de Geus, wede Jan van Dongen, draagt op ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk ruim 5 hont hooi- of weiland, genaamd de Bank, in den Oostpolder.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

138. 1791, 13 juli.
Schepenakte van Raamsdonk. — Jan Schouten als armmeester en Adriaan Bouwens komen overeen dat Bouwens voor zijn huis in gebruik zal ontvangen den uitweg van het armenland, loopende westelijk langs dat huis, en de armen ook den weg mogen gebruiken, loopende eerst achter, dan oostelijk langs den tuin van Bouwens.

Authentieke kopie op papier.

139. 1797, 24 maart.
De administrateurs der door de Franschen geabandonneerde goederen van den vorst van Nassau beleenen Bastiaan Holster, als sterfman, ten behoeve der heiligegeestarmen van Raamsdonk met de 4 perceelen leengoederen, laatst uitgegeven 30 mei 1754. (1)

Uithangend zegel, in roode was, gesleten en afgebrokkeld.

---

(1) Zie n°. 116.

TWEEDE AFDEELING.

Registratuur en Akten.

A. *Aanschrijvingen, voorschriften, kennisgevingen, bevelen, waarschuwingen enz. van hoogere lichamen en ambtenaren.*

A. 1—11. Gedrukte plakaten van de Staten van Holland, Gecommitteerde Raden van idem, Provisioneele Representanten van Holland enz., het Staatsbewind, Koning Lodewijk, staatssecretarissen, den Franschen prefekt, enz. enz.

1. 1680—1709
2. 1710—1739
3. 1740—1749
4. 1750—1759
5. 1760—1779
6. 1780—1794
7. 1795 en 1796
8. 1797—1799
9. 1799—1803
10. 1805—1807
11. 1810—1813.

„ 12. Geliasseerde aanschrijvingen van den baljuw van Zuidholland namens de Staten van Holland en Westfriesland tot het houden van bid- en dankstonden; 1691—1794.

„ 13. Geliasseerde „Resolutien betreffende den 40en, 20en, 15en en 10en penning omtrent het collaterael, raekende de secretarissen", van de Staten en van gecommitteerden in de provinciale Rekenkamer van Holland en Westfriesland; 1748—1790.

A 14. Geliasseerde missives van Gecommitteerde Raden betreffende het rundvee benevens den uitvoer van hooi en stroo naar de Generaliteit; 1760—1793.

„ 15. Resolutien betreffende de verpondingen en het ambtsgeld; eind 17e tot eind 18e eeuw.

„ 16. Diverse resolutien en publicatien uit het eind der 17e en uit de 18e eeuw, waaronder een paketje dokumenten betrekkelijk het formeeren van een korps landzaten in 1794.

„ 17. Geliasseerde aanschrijvingen van het Departementaal bestuur van de Dommel; van den baljuw en mannen van den Hove en hooge vierschaar van Zuidholland; van de Financieele commissie in het voormalig gewest Holland; van den president en raden in het Hof van justitie in de voormalige gewesten Holland en Zeeland; van den Eersten commissaris van de Fransche troupes in soldij der Bataafsche republiek; van het Intermediair administratief bestuur van het voormalig gewest Holland; van de Eerste kamer van het Vertegenwoordigend lichaam des Bataafschen volks; van het Administratief bestuur van het voormalig gewest Holland; van het Provintiaal comittee van Holland; van de Commissie van algemeen welzijn; van de Commissie van finantie; van de Provisioneele representanten; 1795—1799.

„ 18. Idem als voor van 1799 tot 1802.

„ 19. Geliasseerde aanschrijvingen enz. van het Departementaal bestuur van de Dommel; van de Financieele commissie in het voormalig gewest Holland; van den Eersten commissaris van de Fransche troupes in soldij der Bataafsche republjek; van den president en raden van den Hove van justitie; van het Staatsbewind der Bataafsche republiek; van het Gedeputeerd bestuur van Holland; van den Raad van financien van het departement Braband; van het Departementaal bestuur van Holland; 1799—1807.

„ 20. Idem als voor van 1800 tot 1809.

„ 21. Losse extracten uit het verbaal van den Landdrost van het departement Braband van 1810.

„ 22. Geliasseerde aanschrijvingen van den prefekt van het departement der Rijnmonden, van 1810 tot 1813.

A 23. Pakje gedrukte en geschreven instructien, resolutien enz. van den Franschen prefekt enz. betreffende de invordering der contributien; 1811 en 1812.

B. *Handelingen van het dorpsbestuur. Eeden en resolutieboeken; reglementen en keuren; briefwisseling; bekendmakingen; verbalen van schouwvoering, ijk, enz; bestekken, verpachtcedels, verkoopakten; bijzondere registers en dossiers o. a. betreffende dijk- en polderzaken; processtukken; notulen enz. van de comparities der zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat.*

B 1. Register van „eenige oude ordonnantien, den eedt van borgemrs, schepenen etc., ook eenige resolutien"; bevattende o. a. de aanstellingen van schout, schepenen, secretaris, arm-, kerk-, weegmeesters, bode, schoolmeester, ijk- en poldermeesters en verdere bedienden onder Raamsdonk, van 1672 tot 1725, voorts eenige rekwesten, met appostillen enz.; voorin gelegd het formulier van een openingsgebed voor de dorpsvergaderingen.

„ 2. Eedboek van Raamsdonk, bevattende de aanstellingen als boven van 1725 tot 1810.

„ 3. „Régistre de nominations et prestations de serments en la mairie de Raamsdonk" van 1810 tot 1813, voortgezet tot 1852.

„ 4. Lias met origineele geteekende verklaringen omtrent den uitslag der verkiezingen van nieuwe schout, schepenen, burgemeesters enz.; 18e eeuw.

„ 5—11. Registers van resolutien van schout en schepenen te Raamsdonk:

5. 27 mei 1689 tot 31 december 1692 (waartusschen, tot 1690, kopieën van de notulen der vergaderingen van de zes dorpen (1); zonder tafel.

---

(1) Zie B no. 105 vlg.

B 5—11. 6. 28 februari 1693 tot 1 augustus 1717; met tafel.

7. 25 october 1718 tot 16 januari 1732; zonder tafel.

8. 16 januari 1732 tot 31 december 1746; met losse tafel, en aan het slot een archiefinventaris van 31 december 1746, opgemaakt bij gelegenheid van den overgang van het secretarisambt na den dood van Thomas Hoevenaar op Johan vander Hult, gevolgd door *a.* een inventaris van de minuten bevonden ten protocolle van den notaris Adr. Hoevenaar te R. van 7 maart 1691 tot 5 april 1743, en *b.* idem idem van den notaris Thomas Hoevenaar, van 15 januari 1739 tot 15 september 1746.

9. 2 januari 1747 tot 5 december 1759; met losse tafel. Aan het slot twee eedsafleggingen van vroedvrouwen in 1769 en 1791.

10 15 october 1760 tot 20 februari 1798; zonder tafel.

11. 14 maart 1798 tot 4 juli 1808; zonder tafel.

„ 12. Reglement voor gerecht en magistraat van Raamsdonk, vastgesteld door de Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland op 28 april 1690; met een ampliatie dd. 6 april 1691, houdende verlenging van den termijn van aflegging der burgemeestersrekeningen.

„ 13. Lijst van salarissen van schout, schepenen enz., vastgesteld door de Rekenkamer te 's Gravenhage op 28 mei 1690.

„ 14. Renovatie en ampliatie van het reglement betreffende den regeeringsvorm, de politie en financien der ambachtsheerlijkheid van Raamsdonk, gegeven door den heer van R. op 23 december 1728, met een lijst der salarissen van schout, schepenen, secretaris en gerechtsboden.

„ 15. Kopie en 2 afdrukken van: *a.* het reglement vastgesteld door de Rekenkamer van Holland op 28 april 1690; *b.* de lijst der salarissen dd. 28 mei 1690; *c.* de renovatie en ampliatie met lijst van salarissen dd. 23 december 1728.

„ 16. „Keure en ordonnantie wegens de verkoping der vaste goederen onder Raamsdonk gelegen ende daarbuyten, verkoft werdende publiquelijk", gegeven door den heer van R. den 5en november 1726, waarbij gevoegd een konde of declaratie over een costume ten dezen aanzien, van 11 Mei 1805.

B 17. „Keure, ampliatie en ordonnantie wegens het overrijden, lossen en laden, aan cade, buytengronden, bermen etc." gegeven door den heer van R. op 28 october 1730.

„ 18. Reglementen, keuren, ordonnantien en instructien, vastgesteld (meest onder approbatie van den heer van R.) door den magistraat van Raamsdonk.

a. 5 augustus 1580, bepalingen betreffende de verplichting tot bijdragen in de contributie door ten eigen bate uitgewekenen, vastgesteld door schouteth, heemraeders, geswoerens ende gemeyn nabueren van Raemsdonck;

b. 30 april 1587, instructie voor den veltvoirster;

c. ongeveer 1588, op het waken (1);

d. 2 december 1606, „oordonnantie op stuck vant burgemeestersampt, belangende de restanten van haere reeckening, gemaeckt ende geordonneert bij schouth, hemeraders ende gemeyne nabueren";

e. 10 mei 1632, „nadere" bepalingen door de dekenen van een beurtschippersgilde (origineel, met vele handteekeningen);

f. 3 october 1686, op het onderhouden van een zandpad langs de huizen;

g. 8 december 1700, op het veer naar Geertruidenberg (gedrukt);

h. zonder datum, op den krijgshandel;

i. 12 Maart 1721, op de prokureurs, met salarislijst (gedrukt);

k. 27 december 1730, op het voermans- en ijsslederijdersgild (met een afdruk daarvan);

l. 17 januari 1731, voor den schoolmeester;

m. 21 februari 1731, op de plaatsen in de kerk, op het begraven, luiden, enz.;

n. 21 februari 1731, op den ijk en de waag;

---

(1) Vg. n°. 68 der Eerste Afdeeling.

B 18. *o.* 7 april 1731, ampliatie der keur op het voermans- en ijsslederijdersgild (gedrukt);

p. 29 augustus 1731, renovatie en ampliatie der ordonnantie op het veer (gedrukt);

q. 23 augustus 1732, over het rijden van wagens en karren naar het kampement;

r. 23 augustus 1732, over de beurtschippers;

s. 4 maart 1733, over het schouwen van wegen en straten;

t. 15 april 1733, over den uitvoer van mest;

u. 2 december 1733, op de prokureurs;

v. 20 november 1737, op de tijdelijke dorpsdienaars en ondervorsters;

w. 21 juni 1741, over de gezworen hooiwegers;

x. 21 augustus 1753, voor den ontvanger;

ij. 6 december 1756, op de keistraten;

z. 5 december 1759, voor de vroedvrouw;

aa. 6 december 1780, op het behandelen der spuiten (gedrukt).

„ 18bis. Dubbelen van enkele gedrukte plaatselijke reglementen.

„ 19. Register van gehouden briefwisseling tusschen den prefekt en de municipaliteit van 1 augustus 1810 tot 19 januari 1813; met losse tafel.

„ 20. Régistre de correspondance de la mairie de Raamsdonk, 24 mars 1813—25 novembre 1813.

„ 21. Jaarlijksche verklaringen betreffende obligatien ten dorpslaste en opgaven van nieuwe getimmerde huizen en afgezande landen, ingevolge de resolutie van de Staten van Holland; met gedrukte resolutien enz.; 1680, 1713—1730, 1734—1745, 1746-1750, 1751—1789, 1773—1789 en 1796—1797. Bijgevoegd een opgaaf dd. 1656 januari 4 door taxateurs van de sinds 1632 te R. nieuwgetimmerde huizen (gevonden in C n°. 13 van afd. II).

„ 22. Opgaven van Gecommitteerde Raden van Holland, van bierstallen (1725), grutterijen (1725), door R. te begeven

B 22. ambten (1726), korenmolens, grutterijen en bierstekerijen (1731), molen en brouwerijen (1749), te begeven ambten (1749), diakonie of Godshuizen (1749); met de aanschrijvingen dienbetreffende.

„ 23. Paketje met minuten van gewisselde correspondentien, voornamelijk met de Staten van Holland, over bijzondere onderwerpen; waarbij o. a. een concept relaas en casuspositie wegens geschillen met het kerkbestuur; concepten enz. over het redres-generaal wegens de verponding der huizen in Holland van 1730; minuten van rekwesten aan de Staten, van 1665, 1671 enz.; briefwisseling met Oosterhout en met Dussen over op wederzijdsch gebied gebrachte opvoedelingen, uit 1722 en 1728; een insinuatie van wege den heer van R. en de andere koopers van de geweezen grafelijkheidsgoederen onder R., tot restitutie van te veel betaalde verponding, van 1728; een paketje kladden van notulen of resolutien van schout en schepenen, van 1750 tot 1803; concepten, behelzende stoute plannen tot verkorting van den weg door Holland over Gorkum en Geertruidenberg naar Breda, c. 1798, gemerkt „stukken behoorende bij de Notulen"; kopie van een sauvegarde voor R. van Isabella van Spanje, dd. 9 december 1621; enz.

„ 24—40. Geliasseerde publicatien van allerlei aard, van wege het gerecht, dijkbesturen, gemeentebestuur enz., wegens verkoopingen, schouwvoering enz.

24.	1693—1723	33.	1763—1765
25.	1724—1732	34.	1765—1767
26.	1732—1742	35.	1767—1771
27.	1735—1742	36.	1771—1775
28.	1742—1747	37.	1776—1783
29.	1747—1752	38.	1783—1786
30.	1752—1755	39.	1793—1799
31.	1755—1758	40.	1805—1807.
32.	1758—1763		

„ 41. Register van publicatien van 1811 tot 1813.

„ 42. „Register van pachters zaken", bevattende admissien tot het uitoefenen van een nering aan impost onderhevig, van 1747 tot juni 1790.

„ 43. Akten van admissie als kramer, bakker, tapper enz., van 1767 tot 1795.

B 44. Geliasseerde akten van patent van 1806 (en één van 1808).

„ 45. „Register van moeren en ontgrondingen onder Raamsdonk", bevattende kopieën van rekwesten met de beschikkingen daarop tot het steken van turf, graven van slooten enz., van 4 juni 1738 tot 20 april 1795. (Voorin: „de keure op 't graven van moerslooten en uytsteken der putten, genomen bij schout en geregte van Raemsdonk op den 7en may 1738".)

„ 46. Idem, van 16 maart 1796 tot 9 october 1805.

„ 47. „Register van des dorps-, armen-, kerk-, polders- en andere dijcken, onder Raemsdonck gelegen, gehoorende onder de dijck-graeffschappen alhier", bevattende de approbatien enz. op handelingen van polderbesturen en anderen ten aanzien van dijken, sluizen, enz., van 13 oct. 1717 tot 11 oct. 1776 (met enkele losse bijlagen).

„ 48. Schouwboek of register van schouwvoeringen door schout en schepenen (dijkgraaf en heemraden) van Raamsdonk, van 1689 tot 1751.

„ 49. Idem idem, van 1752 tot 1774, met een aantal losse schouwlijsten van 1757 tot 1800 als bijlagen.

„ 50. Paket stukken betrekkelijk de schouwvoering door Raamsdonk over de domeinlanden, slooten enz buiten het klooster gelegen; van 1692 en 1693; waarbij, volgens het oude opschrift, „blijckt dat . . . altijd die landen onder R. hebben behoort."

„ 51. Verbalen van gehouden ijk van maten en gewichten; van 1698 tot 1750 (ontbreekt 1699).

„ 52. Idem; 1751—1758, 1760, 1762—1790, 1797 en 1798.

„ 53. Bestekken van dorpswerken:

a. graven Nieuwe vaart, 1644; beschoeiing dorpskade, 1688: herstelling dijkbreuk 1691; repareeren straten en dijken 1703; maken spuiput, 1723; maken van een afrit enz. 1729; vernieuwen van een huisje op het Sandoel, 1795;

b. onderhouden enz. van wegen, kaden, aardenbaan, steenstraat, kleiweg enz., 1694—1795 (18 stuks);

B 53 *c.* opmaken der Kerksloot op 't Veer, repareeren rijsberm enz, 1694–1751 (4 stuks);

d. opdiepen, uitbaggeren enz. van de dorps-Nieuwe- of Melkhaven, 1706—1772 (9 stuks);

e. onderhoud en reparatie van het schoolhuis op 't Veer. 1718—1755 (4 stuks);

f. opdiepen enz. van de haven op 't Veer, herstel pakberm Nieuwe haven enz ; 1723—1805 (7 stuks);

g. reparatien enz. aan de pastorie, 1753 en 1785 (3 stuks).

„ 54. Verpachtingen van dorpsmiddelen:

a. de collecte van den impost „vande bieren, coomanschap en peerden" over de eerste 6 maanden van 1593 en van den bierimpost over april tot october 1634;

b. de collecte van de imposten der „buytenluyden" en van het op- en afteekenen van „binnen- ende buytenluyden" wegens beesten en paarden, 1695 en 1698;

c. dorps-havengeld, 1804, 1805 en 1809.

„ 55. Verhuringen of verpachtingen van gemeente-eigendommen:

a. dorpsmoergronden, 1726—1733 (8 stuks);

b. dorpsland in en buiten den Boterpolder, 1728—1772 (13 stuks);

c. idem buiten den Oostpolder, 1729–1786 (12 stuks);

d. akkerland nevens de dorpspastorie, 1785, exercitieveld der schutterij, 1788.

„ 56. Verkoopingen van gemeente eigendommen, 1733—1806 (5 stuks).

„ 57. Verpachtcedulen van dorpshooikaden en visscherijen, 1665—1796.

„ 58. Kopie-rekwesten en resolutien betrekkelijk de „Generale dijkage van Zuyt-Holland", 1676.

„ 59. Kopieën en rekwesten met appointementen om de rechtskamer te verleggen naar Raamsdonksveer, 1694.

„ 60. Stukken betreffende de collecte voor de „Piemonteeze dalluyden", 1731.

B 61. Paket met missives, resolutien, kohier enz. betrekkelijk de liberale gifte, 50en penning enz., geheven in 1747 en 1748.

„ 62. Paket stukken, lijsten, missives, kopie-resolutiën enz. wegens diverse pachterszaken (gemaal, hoorngeld, bieren en wijnen, zout en zeep, enz.), 1731—1741.

„ 63. Paket met diverse stukken betrekkelijk de afgeschafte pachten, 1748—1750.

„ 64. Waarschuwing door schout en gerechte van Raamsdonk dd. 29 augustus 1742, over de zondagswetten van 1699 en 1721 (gedrukt).

„ 65. Rekwesten en resolutien betrekkelijk het vervoer van vee buiten Holland, 1751.

„ 66. Idem idem omtrent hooi, 1757.

„ 67. Minuut-rekwest dd. 27 september 1753 en beschikking daarop dd. 31 december 1753, over remissie van verponding wegens landen, voor fortificatiewerken van Geertruidenberg geoccupeerd, met lijsten daarvan en een extract van een resolutie van Gecommitteerde Raden van Holland dd. 12 april 1753 betreffende hetzelfde onderwerp.

„ 68. Papieren, resolutien, adviezen, bestek enz. wegens den doorbraak in den dijk voor het land van J. C. van Drimmelen en B. van Oosterhout, 1775 en 1776.

„ 69. Concepten en verklaringen, betreffende den toevoer van keien (caseysteenen) uit Belgie, 1781.

„ 70. Pakje dokumenten betrekkelijk de heffing van tweemaal den 100sten penning, gearresteerd 3 april 1793.

„ 71. „Papieren betreffende de innondering der landen, 't wapenen van ingezetenen en cantonneren van millitien", 1793.

„ 72. Besteding van acht paarden voor den velddienst, door Raamsdonk met Geertruidenberg, Waspik, Dussen en 's Gravenmoer, 1796.

„ 73. „Papieren betrekkelijk de requisitien aangaande het rijden in 't park in Noord-Holland" (opgelegde kardiensten ten behoeve van den oorlog), 1799.

B. 74. Kopie van een verbaal dd. 10 maart 1690 van commissarissen van de Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland, voorschriften gevende aan schout en gerechte van Raemsdoncq over het invorderen van de achterstallige Sloten van vroegere burgemeesters- en kerkmeestersrekeningen sinds 1672, over de opvordering van een som, opgenomen voor het opmaecken van het schoolhuis in 1679, doch niet verantwoord, en over de inning der restanten van eenige administraties.

„ 75. Rekwest van den secretaris, fungeerend schout van Raamsdonk, Claypole, aan de Rekenkamer van Holland om overkomst ter oplossing van, opgenoemde, moeilijkheden met de rekeningen (met beschikking daarbij); 1693. Met een extract of aanteekeningen, als manuaal ingericht, uit dorps-, armen- en kerkrekeningen, door Claypole gemaakt, enz.

„ 76. Minuten enz. van den secretaris Claypole over geïncrimineerde gedragingen van den collecteur en pres.-schepen J. Brouwers, uit 1693.

„ 77. Attestatie over te licht bevonden brood, dd. 28 october 1693.

„ 78. (1) Resolutie van schout en schepenen, een aantal personen wegens de inundeering hunner landerijen vrijstellende van de betaling der verpondingen over 1701 en volgende jaren, met bepaling over het vinden van het salaris van den advokaat; waarbij een akte van 4 juni 1704, waarin een aantal ingezetenen van Oosterhout, Gilze, Rijen, Dongen en Alphen het bedrag van hun aanslag in de verponding voor één jaar schenken aan Matthijs van Son, voor de door hem bewezen diensten bij het verkrijgen van die verpondingsremissie over den tijd dat hunne landen geïnundeert zullen blijven en nog vier jaren daarna; benevens een bewijs van ontvangst daarvan dd. 27 november 1704 van de weduwe van Son.

„ 79. Stukken betreffende de herstelling van den toren in 1717.

„ 80. Stukken betrekkelijk den opbouw van het schoolhuis op het Veer, 1737.

---

(1) Vg. no. 33 van de Eerste afdeeling.

B 81. Stukken betrekkelijk de overdracht tot wederopzegging toe aan R. van het damsluisje int Hoyslop onder R. en van het damsluisje int Crommegat onder Oosterhout, 1749.

„ 82. Memorie wegens het voorgevallene en de aanmerkingen bij het afhooren der dorpsrekening in 1756.

„ 83. Resolutie van Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland dd. 10 juli 1772, ter bevestiging van de dorpskeur met betrekking tot de bakkers, met de papieren betrekkelijk de geschillen in dien tijd en in 1790 met de bakkers voorgekomen.

„ 84. Advies en retroacta betrekkelijk het aanstellen van een schoolmeester op het Veer, dd. 2 april 1789.

„ 85. Stukken betrekkelijk de „reflexien door gecommitteerdens uit de borgers op dorps- en armensrekeningen", 1795; met het bericht.

„ 86. Stukken betreffende de gedeeltelijke medegerechtigdheid der R. Katholieken tot de kerkgebouwen en pastorie van de Hervormde gemeente, 1798.

„ 87. (1) Stukken aangaande de geschillen met de buitengeerfden, over het recht van contributieheffing over hunne goederen onder R. door de burgemeesters aldaar; 1576 (ingezetenen van Dongen), 1581, 1583 (Wolphert van Borsele en andere Brabantsche of buiten-ingelanden van den polder gend. Rijsbroeck) en 1611; met kopieën van dergelijke stukken betreffende Oosterhout en Drimmelen (1584) en Capelle (1595).

„ 88. Stukken van een proces van schout en schepenen tegen eenige ingelanden over de omslagen, uit 1635; waarbij verschillende certificaties van andere dorpen over geleden oorlogslasten enz. door R.

„ 89. Bundel stukken van procedures van schout en gerecht van R. met eenige buiten- en binnen-ingelanden (genaamd „het parlement") over den aanslag in de lasten van R., 1644—1663.

(1) Vg. B no. 18, *a*.

B 90. Idem van een proces van denzelfden met Peerke en Aeltje Jacobs over betaling van contributie, 1646—1652.

„ 91. Idem van idem met Adr. Aartz. de Bruyn over diens aanslag in de verponding, 1668.

„ 92. Processtukken uit het geschil van R. met Geertruydenberge over de possessie van het veer tusschen beide plaatsen, 1664; waarbij simpele kopie van een octrooi van Karel V dd. 23 januari 1535:

Den XXIIIen dach van januario int iaer ons Heere duysent vijff hondert vier ende dertich. (1)

Karel de Vijfde vergunt dien van Zinte Geertruydenberge om de gemeenschap tusschen G. en de Langstraat, welke door den doorbraak van de Dortse waert is verbroken, te herstellen, den weg op te hoogen, een „open vallende" brug te maken, en op deze brug een bruggegeld te heffen; alles onder zekere voorwaarden.

„ 93. Dossier betreffende een geschil met Geertruidenberg over de bediening van het veer, van october en november 1694.

„ 94. Processtukken „wegens de questie van buitengelandens" en missives, over de remissie der verponding, 1692—1723.

„ 95. Enkele stukken van een proces met den Buitendijkschen Hooipolder onder Groot Waspik over de grensscheiding, 1733.

„ 96. Stukken betrekkelijk een geschil tusschen die van R. en den ontvanger van de Graeffelijkheids- en Wassenaerstol te Gouda over den vrijdom van die tollen, 1727. Met een simpel kopie-extrakt betreffende den tolvrijdom verleend aan Groot Waspik in 1710.

„ 97. Processtukken van Raamsdonk contra J. Zijlmans c. s. over den brandschouw, 1734—1740.

---

(1) Ook in het privilegieboek van Geertruidenberg, (berustende in 's Rijks archief te 's Hertogenbosch), fol. 29 recto.

B 98. Enkele stukken uit een geschil met het domein als heer van Geertruidenberg over de jurisdictie op het Lyndonck, 1740—1744.

„ 99. Processtukken van Raamsdonk contra Adam Somers over de betaling van geleverd hooi, 1754—1757.

„ 100. Resolutie en verdere papieren rakende een geschil met Bast. Holster, molenaar, zich beklagende over het voornemen tot het bouwen van een raadhuis van twee verdiepingen met klokketoren, zeer tot schade van zijn windvang; 1772. Hierbij o. a. kopie van processtukken van 1541 over het heerlijk windrecht te Sprang, waarbij erkend is dat bij den molen niet gebouwd of geplant mag worden.

„ 101. Rekwest en verdere stukken betrekkelijk het geschil met Maarten de Wit, over het verwijderen van een riool, 1788.

„ 102. Processtukken van Raamsdonk contra J. Zijlmans, H. van Kappen en A. Soeters, betreffende de bestemming van gelden gecollecteerd ten bate van burgers, door schuld van anderen gevangen gezet, 1798 en 1799.

„ 103. Insinuatie van den procureur van Jan Kivits te Sprang contra schout en schepenen, over een nalatenschap, 1809.

„ 104. Verschillende stukken betreffende geschillen over de zelfstandigheid van Hendrik Luiten Ambacht c. a., waarbij o. a.:

a. „Inventaris of reçu van dorpsboeken, waarbij blijckt dat Luyden Ambaght etc. altijd onder Raamsdonck heeft behoort ende opdragte, wilkeure en dingtale of klaghte voor de gereghte van R. alleen zijn geschiet", 1577.

b. 1633, 29 december.
De secretaris van Raemsdonck geeft kennis aan de Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland, dat het gehucht Handrick Luyen Ambacht onder R. zijn beden en nabuurlasten steeds heeft opgebracht met de andere inwoners van R., dat evenwel jonker Aert van Ravenschot heer van Waspijck en Cappel beweert dat het gehucht een heerlijkheid van hem is, dat het niet behoort onder R., en om het daarvan te scheiden een

schout en secretaris heeft aangesteld; voorts dat hetgeen van 1580 tot 1606 rechtelijk is voorgevallen in de gewone registers van R. is ingeschreven.

Origineel op papier (een stuk onderaan weggesneden).

B 104. *c.* 1634, 4 januari.
De Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland stelt voorgaande missive ten onderzoek in handen van den rentmeester-generaal van Suythollant, met de opdracht om, in geval van stoornis in het bezit der Grafelijkheid, den secretaris aan te schrijven het recht der Grafelijkheid te handhaven.

Simpele kopie op papier.

d. 1634, 8 juli.
Peeter Wouterssen schout van Hendrik Luyten Ambacht beveelt den gerechtsbode (van H. L. A.) uit naam van jonker Aertnout van Raveschot, heer van 's Grevenduyn Cappel, 's Grevenduyn Waspijck, Groot Waspijck, Twaelfftalve Hoeven en Hendrick Luyten Ambacht aan Jans Janss. van Schoonhoeven secretaris van Raemsdonck aan te zeggen, dat hij binnen 24 uur in handen van hem schout heeft te stellen alle registers, protokollen en munimenten nopende H. L. A., onder hem berustende en door hem „onbehoorlijck" gelicht van den secretaris van Waspijck, en dat „hij hem met de jurisdictie van de ambachtsheerlijckheyt van H. L. A. niet en heeft te bemoijen directelijck nochte indirectelijck", enz.

Simpele kopie op papier.

e. 1670, 2 juni.
Schout, schepenen en heemraden van Raemsdonck verklaren dat, indien de heer van Groot Wasbeeck, Hendrick Luyten Ambacht en Twaeffthalffhoeve voor zijn ingezetenen een korenmolen gaat oprichten, de windkorenmolenaar van Raemsdonck, die tot nu toe hun koren maalde, geheel ten gronde zal gaan.

Authentieke kopie op papier dd. 27 october 1671.

f. Adviezen, o. a. naar aanleiding van de vestiging van een schoolmeester te H. L. A. in 1790, berichten omtrent de uitspraak van den Hoogen Raad van

Holland dd. 18 december 1790 in het nadeel van R. (vroegere uitspraak Hof van Holland 11 maart 1774).

B 104. *g*. Kopie van een missive dd. 22 september 1811 van den maire van Raamsdonk aan den prefekt der Rijnmonden, houdende inlichtingen over een grensgeschil met Waspik betreffende het territoir genaamd Elf en een halve Hoeve en verdere correspondentie daarover.

„ 105. Kopie van de resolutien of notulen der vergaderingen wegens de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat, van 10 maart 1690 tot 15 september 1692. (1)

„ 106. Losse kopie-resolutien en repartitien der zes Zh. dorpen, met beschrijfbrieven (ook orgineele), kopieën van verleeningen in admodiatie of pacht van imposten, enz.; 1571, 1572, 1583 en 1586 (deze vier geliasseerd), 1584 (contributiepenningen, van juni 1583 tot juni 1584 door burgemeesters van R. te Breda betaald), 1585, 1596 (over de gemuytineerden te Herenthals), 1586—1588 (over oorlogslasten, door R., door Sprang en door 's Gravemoer betaald) 1611 (o. a. over convoy- en licentgelden), 1635 (over aantasting en perturbatie van die van 's Gravemoer door het schippersgilde van Geertruidenberg), 1639, 1641, 1664 (machtiging van de Staten van Holland op de regenten van Geertruidenberg om de zes Zh. dorpen der Langstraat, de onder Geertr. ressorteerende dorpen Made, Drimmelen en Stanthaze, benevens de Hooge en Lage Zwaluwen te dwingen tot betaling van den 200n penning van het jaar 1653), 1671 (oorlogslasten) tot 1676 (o. a. brandschade te Besoyen en Fransche contributie), 1679, 1684 tot 1686, 1688, 1689, 1691 tot 1693, 1696, 1697, 1699, 1701 (over het graven van de vaart van 't Kuiksch verlaat tot den Melkdijk toe, waardoor de Zh. dorpen gewisselijk zouden vergaan door het Brabantsche water), 1702 (pressen van manschap voor het bijten van ijs bij

---

(1) Zie B. no. 5.

Geertruidenberg), 1704—1707, 1710, 1711, 1718 (weigering van R. om verder deel te nemen aan de comparities), 1727 (afstand door 's Gravemoer aan R. van den landsdiender, aldaar „geacangeneert") en 1733.

B 107 & 108. Notulenboeken van de vergaderingen van den magistraat van R., belegd tot behandeling der oproepingen voor of rapporten over de comparities der gecommitteerden van de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat, met insertie der notulen van die comparities:

107. 28 september 1724—25 september 1780;

108. 28 september 1782 - 5 october 1808;

„ 109. Ongeregistreerde kopie-notulen der comparities van de vijf (1) voormalige Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat, van 1809 en 1810.

„ 110 & 111. Minuten en kladden van notulen der comparities van de zes Zuidhollandsche dorpen, met de beschrijfbrieven daarbij;

110. 1752—1781, benevens een van 1726 en een van 1807;

111. 1782—1799, geliasseerd.

„ 112. Pakket beschikkingen op rekwesten van de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat, door de Staten van Holland, en van wege den koning van Spanje enz., ter zake van geleden oorlogslasten, rampen enz.; 1582—1673.

Hierbij o. a.:

a. 1582, 13 april.
De Staten van Holland bevelen burgemeesters en regeerders van Geertruidenberg met alle kracht de fortificatien in orde te brengen, en daartoe de ingezetenen der zes dorpen in de Langstraat, van de Hooge en Lage Zwaluwe, van Drimmelen en Stanthazen en van de Made op te eischen en desnoods te

(1) Den 5en october 1808 verklaarde Sprang niet langer te willen deelnemen.

dwingen; onder vergunning aan die dorpen om de remissie der gemeene middelen voor 6 maanden in te houden enz.

Authentieke kopie gevoegd bij de origineele oproeping door de burgemeesters en schepenen van Geertr. dd. 16 april; waaraan gehecht rekwest vanwege de zes dorpen om ontheffing. dd. 28 april 1582.

B 112. *b*. 1584. 18 september.
De Staten van Holland verstaan niet te accordeeren het verzoek van de zes Zh. dorpen, die van den gouverneur van Geertruidenberg op last der Staten bevel kregen hun koren en gewas metterhaast uit te dorschen en daarmede en met hun beesten en paarden binnen Holland te trekken; die dit bevel toeschreven aan zeker sinister rapport dat zij den vijand door toevoer van koren en alle andere victualie en behoef zouden steunen; en die, hiertegen hun armoede en andere redenen aanvoerende, verzochten voorloopig bevrijd te blijven van dien exodus, welke den vijand niet zou verzwakken wegens den steun dien hij steeds vindt bij de groote Brabantsche dorpen in de Kempen en de Peel, waar nering en handel bloeien, en welke beletten zou voor wijf en kinderen aan den kost te komen. (1)

Kopie-rekwest met geteekende marginale beschikkingen.

c. 1586, 15 october.
De Staten van Holland geven de zes Zuidhollandsche dorpen kwijtschelding van 1/3 hunner maandelijksche redemtie van de contributien, op grond dat zij in juli 1584 op bevel van den prins, evenals alle dorpen in Brabant en Holland op de frontieren, hunne woonplaatsen hebben moeten verlaten en toen en later door plunderingen van de Engelsche en Iersche soldaten enz. veel hebben verloren.

Rekwest met appostille; handteekeningen vanwege de Staten.

d. 1587, 21 mei.
Philips, graaf van Hohenloe, luitenant-generaal over

---

(1) Vg. n°. 67 der eerste afdeeling of stukken uit de dorpskist.

Holland en Zeeland enz, vergunt op verzoek der zes Zuidhollandsche dorpen aan de, onder contributie zittende, inwoners van de naburige Brabantsche plaatsen om in de zes dorpen der Langstraat te gaan hooien, weien, maaien enz., mits hierdoor geen loerendraeyerije gepleegd of den vijand toevoer of assistentie wordt gedaan; met vergunning aan de zes dorpen om vagebonden en knevelaars, die de Brabanders willen hinderen, gewapend te keer te gaan. (1)

Door v. Hohenloe geteekend en bezegeld stuk.

B 112. *e.* 1591, 19 april.
De gouverneur van Geertruidenberg accordeert aan vijf Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat (niet Besoyen), op hun rekwest granen te mogen halen uit Holland, belooft order te stellen tegen berooving door de troepen enz.

Papier. Handteekening van den gouverneur.

f. 1591, 23 september.
De hertog van Parma, neemt op ootmoedig verzoek de ingezetenen van de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat vanwege den koning in zijn sauvegarde enz., mits catholiequelijck levende enz.

Simpele copia copiae op papier.

g. 1595.
Prins Maurits beveelt op de gronden, door de zes Zuidhollandsche dorpen bij een aangehecht rekwest ontwikkeld, de ingezetenen van Kessel te brandschatten enz. voor de fortificatien van Geertruidenberg, zooveel als die zes dorpen door den vijand worden geprest enz. voor de versterking van Grave.

Simpele kopie op papier.

h. 1599, 5 maart.
De Staten van Holland schelden aan R. en Waspik 2/3 part kwijt van hun maandelijksche contributie over 1598.

Kopie-rekwest met bijgevoegde notarieele kopie der beschikking.

---

(1) Vg. no. 68 van de eerste afdeeling.

B 112. *i* 1613, 9 juli.
Gecommitteerde Raden van Holland schelden Schravenmoer, Raemsdonck en Waspijck de helft, Sprang, Capelle en Bezoeyen een derde kwijt van de contributien en verponding over de jaren 1612 en 1613.

Kopie op papier.

k. 1615, 15 juli.
Gecommitteerde Raden van Holland geven surseance van alle proceduren tegen de zes Zuidhollandsche dorpen wegens achterstal van contributie, bij marginale beschikking op het rekwest dier dorpen, dat als reden de schade aanvoerde, geleden door overstrooming wegens doorbraak van den beer te Heusden enz.

Auth. kopie op papier.

l. 1644, 13 september.
De Gecommitteerde Raden van Holland geven aan de zes Zuidhollandsche dorpen voor 2 jaren redemtie van de verpondingen en de gemeene loopende middelen van consumtie, behalve het hoorngeld en den impost van bezaaide landen.

Auth. kopie op papier.

m. 1667, 28 februari.
De Raad van State gelast den pachters van den grooten zwijgenden Brabantschen landtol geen tol meer te heffen van de ingezetenen „vande quartieren van Brabant onder het ressort van desen Staet neffens die vande Suythollantsche dorpen" voor het vervoer van eigen goederen en vruchten ter markt, het inhalen van gewas, het verstouwen hunner beesten en het doorvoeren hunner paarden voor den landbouw.

Simpele kopie op papier.

„ 113. Kopie-lijst van de betaalde kosten voor die van 's Gravemoer wegens hun nieuwe vaart, die zij in 1602 nevens het oud gat in 't veen te R hebben gegraven.

In dorso een notitie: «Dit gaet die vaert van 's gravemoer aen ende niemants anders.»

„ 114. Rekwesten enz. betreffende een geschil tusschen 's Gravemoer, Sprang en Besoyen eenerzijds, Capelle, Raamsdonk en Waspik anderzijds, over de contributieheffing; 1632—1634.

B 115. 2 maart 1668. P. Melsen Brouwer (schout van R.) verzoekt de regeerders der zes Zuidhollandsche dorpen en die van Waalwijk, Baardwijk en Oosterhout te R. te compareeren, over verzet tegen plannen van wege Dordrecht en 's Hertogenbosch om door de gronden tusschen Geertruidenberg en den Bosch bezuiden de Langstraat een afwatering te maken van het opperwater, den Bosch en omliggende quartieren jaarlijks kwellende.

Papier met visum van wege de verschillende besturen.

„ 116. Akten van admodiatie of pacht der gruit, aan de zes dorpen vergund door de burgemeesters der stad Dordrecht (in 1803 de hamer ten beleide van de zaken dier stad) en door den ambachtsheer van R., voor 2 maal 10 jaren, 1689—1698 en 1699—1708, en voor 20 jaren, 1803—1822.

„ 117. Resolutie en reglement van 25 april en 15 mei 1727 van de Staten van Holland voor de dorpen in de Langstraat, tegen de landloopers en brandstichters (machtiging tot het aanstellen van dienders enz.) Gedrukt.

„ 118. Authentieke kopie dd. 28 maart 1750, met een afdruk, van een resolutie der Gecommitteerde Raden van Holland en Westfriesland dd. 16 maart 1750, den gaarder van de gemeene landsmiddelen over de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat machtigende met de in- en opgezetenen aldaar te composeeren over een derde van den impost op de consumtie, behoudens eenige uitzonderingen en nadere bepalingen.

„ 119. Pakje gedrukte en kopie-resolutien van de Staten van Holland enz. over vergunningen aan de zes Zuidhollandsche dorpen in de Langstraat om van de hei- en moergronden aldaar turf te steken tot eigen gebruik van in- en opgezetenen; 1759, 1764 en 1800.

„ 120. Resolutie van Gecommitteerde Raden der Admiraliteit op de Maas dd. 14 augustus 1787, waarbij zij, op een klacht der ingezetenen van de zes Zuidhollandsche dorpen, hun verbod dd. 9 maart 1762 intrekken tot uitgifte van binnenlandsche veepaspoorten tusschen plaatsen gelegen aan weerszijden van de Doode Maas en tusschen eenige andere opgenoemde plaatsen; echter met handhaving der orders en waarschuwingen van 23 december 1755 en 7 juni 1757.

B 121. Concept-memorie van grieven der huislieden en voornl. van de bakkers en winkeliers te R. tegen de molenaars, den ijkmeester, over de imposten; met een concept-remarque van schout en schepenen; c. 1750. (Gevonden in het notulenboek betrekkelijk de zes Zuidhollandsche dorpen.) Bijgevoegd: instructie voor den ijkmeester ook voor Raamsdonk.

„ 122. Stukken betr. de twee vergaderingen, gehouden door gecommitteerden der municipaliteiten van de steden en van het platteland van Holland, te Dordrecht, op 7 en 21 october 1795; ter lezing gezonden aan Waspik, Besoyen, Schravemoer en Raamsdonk.

C. *Lijst- en staatwerk. Bevolkings- en stemlijsten; belastingkohieren, liggers van omslagen, taxatiën van aanslagen enz.; staten van in- en uitvoer; cijnsboek; matrices de rôle etc.*

C 1. Bevolkingslijst volgens den godsdienst, 1808.

„ 2. Register van bevolking. 1811.

„ 3. „Etat des dix plus agés de la section de Raamsdonk", 1 januari 1812.

„ 4. „Lijst wegens stemming ter verkiezing van regering te „Raamsdonk door de stem des volks, den 31en maart 1795, „'t eerste jaar der Bataafse vrijheid."

„ 5. Openbaar stemregister, 1798.

„ 6. Lijsten der stemgerechtigden te Raamsdonk voor de grondvergaderingen (1801), waarbij gevoegd processen-verbaal der stemmingen (1801 en 1803).

„ 7. „Liste des ayant droit de voter dans l'assemblée de la section de Raamsdonk, commune d'idem, canton te Waalwijk, arrondissement de Bois-le-duc, département des Bouches du Rhin"; 1 januari 1812; met desbetreffende resolutien.

C 8. Register van:

a. de ordinaire en extraordinaire omslagen, door schout en schepenen uitgeschreven van 1689 tot 1697.

b. de ordonnantien tot betaling, voor de burgemeesters, armmeesters en kerkmeesters gegeven van 1689 tot 1707. (Met eenige losse conditien van besteding dier omslagen enz.)

„ 9. Registers der staten en ramingen van 1729 tot 1781, tot het formeeren van de extraordinaire omslagen over alle de in de verponding contribueerende goederen onder Raamsdonk, als een geheelen 100ⁿ penning over de huizen, molens, tienden, visscherijen enz. en een 200ⁿ penning over de landen (later betiteld: tot het formeeren van den ordinairen manuaal over alle de in de verponding en onraad contribueerende goederen onder Raamsdonk gelegen, zoo tot betaling der ordinaire verponding ten comptoire generaal als den binnenlandschen onraad ende noodzakelijkheden). Met inliggende losse plakaten en lijsten.

„ 10. Idem, van 1782 tot 1795.

„ 11. Ligger van alle goederen onder Raamsdonk (landen, huizen, gebouwen, gronden en erven, wateren, tienden, enz.) voor het formeeren van de verponding en binnenlandsche onraad, goedgekeurd 31 december 1742 en later bijgehouden.

„ 12. Idem; goedgekeurd 10 januari 1782 en later bijgehouden.

„ 13. „Legger van den reële omslage tot Raemsdonk getroken uyt Borgemeester boeck", van 1689; bijgehouden met de notities van de goedsovergangen. (Op fol. 101—103 eenige akten wegens schulden aan en van de gemeente, en aanneming van burgerschap.)

„ 14. „Legger van de reële omslagh tot Raemsdonck beginnende metten jare 1721", verdeeld in 7 hoofden: Binnenboek, Zuydhollands, Oosterhout, Gilze en Rijen, Dongen, Alphen, Geertruidenberg; bijgehouden als voren. Met lossen klapper.

„ 15. Ligger van den ontvanger der verponding, van 1740 bijgehouden.

„ 16. Idem van 1749; met eenige losse staten.

C 17. Idem van 1768; met lossen klapper voórin.

„ 18. Register bevattende kohieren van het zout-, zeep-, heere- en redemtie-geld, jaarlijks (1 april—31 maart) geheven; 1710—1714.

„ 19. Idem, 1714—1718.

„ 20. Pachtboek, bevattende de taxatien door schout en schepenen van Raamsdonk (als in admodiatie hebbende alle gemeene middelen over R. c. a.) van „gemael, beestiael, bieren, wijnen, mee en asijn", van 1 augustus tot 31 juli, „de groove waren, taback, neringxgelt, coffie en thee, brandewijnen", van 1 october tot 30 september, „hoorngeld, besayde landen, ronde maet, branthout, paerden, fruyten, boter, inkomende granen, tsegel, koehouders sout, het zout-, zeep-, heere- en redemptie-geld", van 1 april—31 maart; 1717—1720.

„ 21. Register bevattende kohier der (1e en) 2e quotisatie tot vinding bij taxatie der quote in plaats der afgeschafte pachten van 1 juli 1748 tot 31 december 1749; met losse restantlijsten.

„ 22. Kopie-kohier van het zout-, zeep-, heere- en redemtie-geld, 1680.

„ 23. Kohier van idem, 1681; met memorie der hoofdsommen en met betrokken resolutien.

„ 24. Idem, 1710/11 (1 april—ultimo maart.)

„ 25. Lijst van het hoorngeld, bezaaid en zoutgeld, 1692.

„ 26. Kohier van koffie- en theegeld, 1722 (met de gedrukte resolutien) en 1733.

„ 27—35. Kohieren van den 200n penning (familiegeld):

27. 1652 (extract quoad Raamsdonk uit het generaal kohier der zes Zuidhollandsche dorpen).

28. 1653 (authentieke kopie).

29. 1659, 1665 en 1666 (origineel).

C 27—35 (*vervolg*).

30. 1668 (origineel).

31. 1668 (origineel, getiteld nieuw kohier).

32. 1674 (aanslagregister).

33. 1674 (id. met opgaaf van het inkomen waarnaar aanslag is geschied).

34. 1676 (origineel).

34. 1688.

„ 36. Lijsten om te verkrijgen ordonnantie van kwijtschelding van den 200ⁿ penning, 1720—1725.

„ 37. Lijst van de arme familien, met opgave van het bedrag van den aanslag, berekend per hoofd; 1680.

„ 38. Lijst van idem, 1680.

„ 39. Kohier tot de heffing van het familiegeld, met opgave der inwoners, hunne familie en conditien, 1674.

„ 40. Kohier van het familiegeld, 1620 (fragment).

„ 41. Kohieren en lijsten voor het familiegeld (o. a. van buiten-wonenden die goederen hebben onder Raamsdonk), met de gedrukte resolutien daarop betrekking hebbende, 1715.

„ 42. Paket ingevulde beschrijvingsbiljetten van het familiegeld door schout en schepenen, ingevolge resolutie van de Staten van Holland en Westfriesland dd. 19 april 1715.

„ 43. Lijsten van goederen onder Raamsdonk exempt en van den Cⁿ penning (kerk, armen, graaflijkheid, gasthuis van Geertruidenberg, enz.), 1711—1713, met bijbehoorende resolutien.

„ 44. Opgaven van het verschuldigde in den Cⁿ penning wegens de visscherij der graaflijkheid onder Raamsdonk, 1725—1746.

„ 45. Kohier van het straatgeld verdeeld aldus: Moolenpad 1730; Aghter 't Veer 1730; Straten 1731, 1732, 1733, 173[illegible].

1741, Vóórin de resolutie van schout en schepenen van Raamsdonk dd. 25 october 1730, dit middel regelende. Op fol. 60 een lijst der ontvangsten van dit middel overeenkomstig het kohier.

C 46. Provisioneel kohier der haardsteden, door schout en schepenen opgemaakt 11 mei 1665.

„ 47. Kohier der haardsteden, opgemaakt door de wijkmeesters op 20 augustus 1665.

„ 48. Idem idem op 9 januari 1666.

„ 49. Kohier van huizen en huurwaarden daarvan, 1671.

„ 50. Idem, ten behoeve van den 100n penning, 1720; met kopie en desbetreffende resolutien.

„ 51. Idem idem ten behoeve der verponding (lijst van huizen met kohier), 1730.

„ 52. Kopie van idem.

„ 53. Extract van het origineel kohier der verpondingen ten opzichte der huizen te Raamsdonk, 1734; met begeleidend schrijven.

„ 54. Lijst van gedane taxatie door schout en schepenen van Raamsdonk over de personen en huizen, behoorende onder de ratelwacht, 1727.

„ 55. Idem, 1742.

„ 56. Lijst van de bewaarplaatsen der brandemmers, van 1763; idem van de personen die moeten betalen voor de brand- of ratelwacht, van 1781.

„ 57. Lijst dergenen die den eed hebben gedaan op den betaalden 25en penning, ingevolge resolutie dd. 30 september 1788; met inliggende stukken.

„ 58. Lijst van de personen die paarden hebben geweid, 1705.

„ 59. Lijsten van besmet rundvee, van 1762 tot 1772.

C 60. Annotitie-boekje van ingekomen rundvee, 1765.

„ 61. Idem, 1766.

„ 62. Lijsten betrekkelijk uitvoer van hooi, van 1781 tot 1794.

„ 63. Idem, 1793.

„ 64 Paketje inschrijvingsbiljetten in de vrijwillige geldnegotiatie, gearresteerd door de Provisioneele representanten van het volk van Holland op 11 juni 1795, met desbetreffende lijst.

„ 65. Lijst van obligatien tot dorpslaste loopende in 1680.

„ 66. Naamlijst van de personen die als ingeërfden den buurweg achter de huizen in Engeland moeten onderhouden, 1682.

„ 67. Cijnsboek van de cijnzen te Raamsdonk behoorende aan het schoutambt (1 duit per huis of land), verschijnende eerstmaal St. Maarten (11 november) 1693.

„ 68. Restantlijst van den cijns of erkenpenning rakende het schoutambt, 1694.

„ 69. Lijst van de opgegeven pretensien op de République française uithoofde van pressing, inundatie als anderzins; 1793.

„ 70. Diverse lijsten en fragment-lijsten.

„ 71 – 73. „Matrices de rôle pour la répartition de la contribution des portes et fenêtres, contribution foncière, personnelle et mobilière”:

71. 1811 met eenige bijbehoorende stukken;

72. 1812;

73. 1813.

„ 74. Lias met opgaven door particulieren van de grootte hunner landerijen; eind 1811.

C 75. „Rôle des droits de patentes, dus pour 1812".

„ 76. „Etat de journées d'ouvriers requis pour réparer les chemins par lesquels Leurs Majestés pouvaient passer pour se rendre à Sleeuwijk, 1811".

„ 77. Inventaris van bescheiden uit 1747—1751, opgemaakt door den secretaris J. van der Hult en overgenomen door zijn opvolger. (1)

„ 78. Inventaris van alle documenten, charters, papieren enz. behoorende tot de secretarie van R., opgemaakt in... 1774 bij gelegenheid van het overbrengen in mei 1773 uit de oude raadkamer naar het nieuwe dorpsraadhuis, en overgenomen door den secretaris Michiel Hijmans.

„ 79. Inventaris van de secretarie der ambachtsheerlijkheid R. „met hetgeene de polders mede raekt" gemaakt in 1774, voltooid den 1n januari 1781 (bewerkt naar het vorig nummer) en bijgehouden tot het eind van 1791; met een aanteekening dat de kopie van de ambachtsvrouw van Raamsdonk is gecollationeerd 20 october 1782, en nader gesuppleëerd en gecollationeerd 31 december 1791.

Voorin 2 losse bescheiden:

1°. Een akte van overgifte der secretarieele bescheiden op 29 september 1786 door de weduwe van den secretaris Hijmans aan schout en schepenen van R., waarbij een reçu voor het behoud van eenige manualen van polderszaken.

2°. Een dergelijke akte van 10 januari 1793 bij de overgifte door Louter Cornelis Paling, oud-secretaris, aan Gideon Leonardus van den Bergh, zijn opvolger.

„ 80. Inventaris van registers, minuten, charters en papieren als ter griffie van de gemeente van Raamsdonk zijn bevonden, het huishoudelijke concerneerende, opgemaakt 11 juli 1811 door den vrederechter van het kanton Waalwijk als commissaris, den maire van R., een lid van het oud tribunal civil en den secretaris.

(1) Zie ook B n°. 8.

D. *Ingekomen brieven, rekwesten, borgbrieven, verbalen enz.*

D. 1. Geliasseerde missiven, gericht aan de gemeentelijke autoriteiten van Raamsdonk (als: schout, schout en schepenen, secretaris, municipaliteit enz.) door den baljuw, militaire autoriteiten, municipaliteiten en anderen, van 1793 tot 1799.

„ 2. Bundel brieven en berichten enz. van den ambachtsheer (aanstelling van schepenen enz., approbatie van besluiten enz.), van andere gemeenten, van oorlogscommissarissen der Fransche troepen en Nederlandsche krijgsoversten, van het Departementaal bestuur, van advokaten (adviezen, informatien enz.); van 1693 tot 1812.

„ 3. Geliasseerde brieven van den ambachtsheer, 1793 en 1794.

„ 4—6. Geliasseerde certificatien wegens in- en doorgevoerd vee uit andere plaatsen:

4. 1760—1770 (bijgevoegd een van 1713, een van 1715 en een van 1745);

5. 1770—1780;

6. 1780—1790.

„ 7. Een pak borgbrieven van 1686 tot 1772.

„ 8. Een paket borgbrieven met lijst (klapper en kopie daarvan), van 1747 tot 1780.

„ 9. Geliasseerde origineele certificaties van regeerders en ingezetenen van Geertruidenberg, R. en Waspik over geleden rampen en kosten door R.; 1607.

„ 10. Verbaal dd. 27 mei 1679 van een landmeting voor een dorpsweg of voetpad over het Block in den Nieuwen polder aan het Veer.

„ 11. Processen-verbaal van afgelegde eeden op den afkeer van het stadhouderlijk bestuur, de aristocratie, het foederalisme en de regeeringloosheid, dd. 4 en 13 april 1798.

„ 12. Idem idem (ook op de getrouwe vervulling van kiesplicht enz.) dd. 10 juni 1798.

D 13. Rekwest van leden der gewapende burgerwacht om ontheffing van dien last.

„ 14. Geliasseerde aangevingen voor de verponding door eigenaars van panden, 1806.

E. *Rekeningen, afgelegd aan schout en schepenen, met bijbehoorende bescheiden, wegens het dorpshuishouden, leeningen, heffing van belastingen, oorlogslasten, de armenzorg, enz.*

E 1—130. Burgemeestersrekeningen wegens de ordinaire verponding geheven te Raamsdonk ten behoeve van de dorpsadministratie; de eerste 3 nummers loopende van en tot Sint Jan „te midzoemer", de verdere over het kalenderjaar; van no. 34 af met de bijlagen per jaar aan een lias gehecht:

1.	1587/88	25.	1644
2.	1589/90	26.	1645
3.	1590/91	27.	1646
4.	1594	28.	1647
5.	1597	29.	1648
6.	1598	30.	1649
7.	1599	31.	1650
8.	1600	32.	1651
9.	1602	33.	1652
10.	1603	34.	1653
11.	1604	35.	1654
12.	1621	36.	1655
12bis.	1625	37.	1656
13.	1632	38.	1657
14.	1633	39.	1658
15.	1634	40.	1659
16.	1635	41.	1660
17.	1636	42.	1661
18.	1637	43.	1662
19.	1638	44.	1663
20.	1639	45.	1664
21.	1640	46.	1665
22.	1641	47.	1666
23.	1642	48.	1667
24.	1643	49.	1668

E 1—130	50.	1669	91.	1710
	51.	1670	92.	1711
	52.	1671	93.	1712
	53.	1672	94.	1713
	54.	1673	95.	1714
	55.	1674	96.	1715
	56.	1675	97.	1716
	57.	1676	98.	1717
	58.	1677	99.	1718
	59.	1678	100.	1719
	60.	1679	101.	1720
	61.	1680	102.	1721
	62.	1681	103.	1722
	63.	1682	104.	1723
	64.	1683	105.	1724
	65.	1684	106.	1725
	66.	1685	107.	1726
	67.	1686	108.	1727
	68.	1687	109.	1728
	69.	1688	110.	1729
	70.	1689	111.	1730
	71.	1690	112.	1731
	72.	1691	113.	1732
	73.	1692	114.	1733
	74.	1693	115.	1734
	75.	1694	116.	1735
	76.	1695	117.	1736
	77.	1696	118.	1737
	78.	1697	119.	1738
	79.	1698	120.	1739
	80.	1699	121.	1740
	81.	1700	122.	1741
	82.	1701	123.	1742
	83.	1702	124.	1743
	84.	1703	125.	1744
	85.	1704	126.	1745
	86.	1705	127.	1746
	87.	1706	128.	1747
	88.	1707	129.	1748
	89.	1708	130.	1749
	90.	1709		

„ 131—204. Dorpsrekeningen wegens de heele en halve (extraordinaire) verponding of de 100ste en 200ste penningen (bijna alle met bijlagen):

E 131—204 131. 1652, halve verponding; zonder bijlagen.

132. 1659, 1665, 1666, alle eens de 200ste penning; 1667, tweemaal de 200ste penning; 1668, eerste maal de 200ste penning.

133. 1666, halve verponding.

134. 1667, halve verponding; zonder bijlagen.

135. 1672, halve verponding.

136. 1672, viermaal de 200ste penning.

137. 1673, 100ste en 200ste penning.

138. 1674, halve verponding.

139. 1687, idem.

140. 1688, 200ste penning.

141. 1689, 100ste penning.

142. 1689, 200ste penning.

143. 1690, 100ste penning of heele extraordinaire verponding, geconsenteerd 16 maart.

144. 1690. 100ste penning, geconsenteerd 31 augustus,

145. 1691, halve extraordinaire verponding.

146. 1692, 100ste penning, geconstateerd 1 februari.

147. 1692, 100ste penning, geconsenteerd 1 juli.

148. 1693, idem, 17 februari.

149. 1693, idem 15 juli.

150, *a* en *b*. 1694, idem 16 januari, 2 exemplaren.

151. 1695, tweemaal de 103ste penning.

152. 1696, 100ste penning, geconsenteerd 4 januari.

153. 1697, tweemaal de 100ste penning, geconsenteerd 2 januari.

154. 1698, 100ste penning, geconsenteerd 21 februari.

155. 1699, 100ste penning, geconsenteerd 31 januari.

E 131—204 156. 1700, 100ste penning, geconsenteerd 9 januari.

157. 1700, tweede termijn.

158. 1701, 100ste penning, geconsenteerd 25 februari.

159. 1702, eerste 100ste penning, geconsenteerd 13 december 1701.

160. 1702, tweede 100ste penning, geconsenteerd 13 december 1701.

161. 1703, tweemaal de 100ste penning, geconsenteerd 3 januari.

162. 1705, idem 8 januari.

163. 1708, idem 24 januari.

164. 1709, idem 2 januari.

165. 1710, idem 4 januari.

166. 1711, idem 5 januari.

167. 1712, idem 6 januari.

168. 1713, idem 7 januari.

169. 1714. 100ste penning, geconsenteerd 2 januari.

170. 1715, idem 3 januari.

171. 1716, idem 1 januari.

172. 1718, idem 15 januari.

173. 1719, idem 17 januari.

174. 1720, 100ste penning over de huizen en 200ste penning over de landen, geconsenteerd 16 april.

175. 1721, idem 1 januari.

176. 1722, idem 21 april.

177. 1723, idem 2 januari.

178. 1724, idem 4 januari.

179. 1725, idem 5 januari.

180. 1726, idem 1 januari.

E 131—204. 181. 1727, idem 8 januari.

182. 1728, idem 20 februari.

183. 1720—1728, resteerende 200ste penning van de huizen.

184. 1729, 100ste en 200ste penning als voren, geconsenteerd 24 maart.

185. 1730, idem 25 februari.

186. 1731, idem 27 februari.

187. 1732, idem 29 februari.

188. 1733, idem 13 februari.

189. 1734, idem 6 februari.

190. 1735, idem 26 februari.

191. 1736, idem 12 januari.

192. 1737, idem 13 februari.

193. 1738, idem 19 februari.

194. 1739, idem 28 maart.

195. 1740, idem 21 januari.

196. 1741, idem 17 januari.

197. 1742, idem 7 maart.

198. 1743, idem 28 februari.

199. 1744, idem 15 februari.

200. 1745, idem 20 februari.

201. 1746, idem 19 februari.

202. 1747, idem 27 februari.

203. 1748, idem 17 februari.

204. 1749, idem 20 maart.

„ 205—252. Burgemeestersrekeningen en rekeningen wegens 100ste en 200ste penningen met bijlagen, per jaar samengehecht in perkamenten banden:

E 205—252	205. 1750	229. 1774
	206. 1751	230. 1775
	207. 1752	231. 1776
	208. 1753	232. 1777
	209. 1754	233. 1778
	210. 1755	234. 1779
	211. 1756	235. 1780
	212. 1757	236. 1781
	213. 1758	237. 1782
	214. 1759	238. 1783
	215. 1760	239. 1784
	216. 1761	240. 1785
	217. 1762	241. 1786
	218. 1763	242. 1787
	219. 1764	243. 1788
	220. 1765	244. 1789
	221. 1766	245. 1790
	222. 1767	246. 1791
	223. 1768	247. 1792
	224. 1769	248. 1793
	225. 1770	249. 1794
	226. 1771	250. 1795
	227. 1772	251. 1796
	228. 1773	252. 1797

„ 253—267. Rekeningen als voren en bijlagen daarvan, los en in liassen:

253. 1798, bijlagen van één rekening.

254. 1799, idem.

255. 1800, twee rekeningen zonder bijlagen.

256. 1801, bijlagen der twee rekeningen.

257. 1802/3, idem.

258. 1804, twee rekeningen met bijlagen.

259. 1805, idem.

260. 1806, rekening met bijlagen.

261. 1807, idem.

262. 1808, idem.

263. 1809, idem.

E 253—267. 264. 1810, idem.

265. 1811, idem.

266. 1812, idem.

267. 1813, idem.

„ 268—270. „Mannuwaelboecken der ambachte van Raemsdonck" dienende tot heffing van den omslag tot vinding der verpondingen enz.:

268. 1661.

269. 1668.

270. 1673.

„ 271. Kwitantien en afrekeningstaten met kwijtingen, ten behoeve van het dorp R, wegens het verschuldigde aan den ontvanger te Dordrecht voor van 1673 tot 1722 toegestane 100e en 200e penningen; dd. 29 mei 1693, 13 augustus 1714, 25 mei 1717, 11 october 1719, 6 juli 1723 en 17 november 1724.

Bijgevoegd: een kopie-rekening wegens 100e penningen over 1717—1721 en 200e penning over 1722, verrekend met den ontvanger te Dordrecht.

E 272. Rekening van de „vercochte capitaele leeninge" van 1687, met bijlagen.

„ 273. Rekening van de „impositien van 't zoutgeld, hoorn- en paardegeld, bier, wijn, toebacq, kleyne specie enz.", door Raamsdonk en de verdere Zuidhollandsche dorpen gehad bij redemtie en admodiatie voor 6 jaren, van 1692 tot 1697; met bijlagen.

„ 274. Bijlagen van een dergelijke rekening tot 1708.

„ 275—293. Rekeningen van het zout-, zeep-, heere- en redemtiegeld, loopende van 1 april tot 31 maart:

275.	1692—1698	282.	1716/17
276.	1710/11	283.	1717/18
277.	1711/12	284.	1724/25
278.	1712/13	285.	1725/26
279.	1713/14	286.	1726/27
280.	1714/15	287.	1727/28
281.	1715/16	288.	1728/29

E 275—293. 289. 1729/30
290. 1730/31
291. 1731/32
292. 1732/33
293. 1733/34

„ 294—299. Eerste tot zesde rekening van de gemeene middelen of pachten over Raamsdonk:

294. eerste, gesloten 30 december 1719.

295. tweede, „ 7 januari 1721.

296. derde, „ 23 januari 1722.

297. vierde, „ 2 maart 1723.

298. vijfde, „ 7 augustus 1724.

299. zesde, „ 29 december 1724.

„ 300 & 301. Rekeningen met bijlagen enz. wegens de Fransche contributie of brandschat tijdens het kampement van het Fransche leger te Vlijmen in 1672, gevonden bij omslag:

300. over 1672—1675.

301. over 1676.

„ 302. Kwitantien wegens de Fransche contributie, met sauvegarde of afkoopbrieven enz., van 1679 tot 1710.

„ 303. Paketje kwitantiën van den ontvanger te Dordrecht ten behoeve van R. wegens voldoening der ordinaire en extraordinaire verponding, reëele honderste penning enz. met kwitantiën van deurwaarders wegens betaalde invorderingsdiensten, van 1701 tot 1710.

„ 304. „Calculatie ende annotie der dorps gelden uytte slooten van reekeningh inde kist geleyt en wat daer tegen is uytgehaelt ende betaelt" van 1690 tot 1693, opgenomen en goedgekeurd op 22 juni 1693, en daarna voortgezet tot 22 augustus 1694.

„ 305. „Annotatieboeck van dorpsgelden geleght in dorps kist", van c. 1708 tot 1768, over de sloten van rekeningen enz. sinds 1701.

E 306. „Dorps kassa reeckening boeck", bevattende jaarlijksche rekeningen wegens de gelden uit de sloten der dorpsrekeningen besteed tot betaling van dorpsschulden enz., van 1769 tot 1810.

„ 307—310. Pakjes en liassen „dorpsquitantien" of „quitantien tot dorpskassa behoorende":

307. 1784/5; „weggelegt 8 october 1785", 1785.

308. 1793.

309. 1794/1795; 1795.

310. 1796; 1800; 1809 (gevonden in E No. 306).

„ 311. Kwitantien wegens betaling van bestrating en proceskosten, van 1750 tot 1766.

„ 312. „Dit sijn quitantien van dorp uyt de kist betaalt en te noteren dat de afgeloste obligatien bij d' andere leggen. begint met 1716 volgens boekie"; lias.

„ 313. Dergelijke lias; voornamelijk afgeloste obligatien uit het laatst der 17e eeuw.

„ 314. Een pakje kwitantien, voornamelijk wegens betaling van geleverde straatkeien, van 1730 tot 1733, gemerkt „Drop, pacquet behoorende tot boecxke."

„ 315. Een pak afgeloste obligatien ten laste van het dorp Raamsdonk, laatst der 17e tot begin der 19e eeuw.

„ 316. Lias met kwitantien, memorien, bestekken enz. wegens den opbouw van de pastorie, van 1729 tot 1732.

„ 317. Rekeningen met bijlagen wegens het proces met binnen- en buitengeërfden van Raamsdonk; 1644—1668. (1)

„ 318. Rekening wegens het proces met Aert Aertss. de Bruyn, afgelegd door P. M. Brouwer den 5n mei 1677. (2)

(1) Zie B. no. 89 hiervóór en verg. no. 123 van de Polderarchieven.
(2) Zie B no. 91.

E 319. Rekening met bijlagen wegens het leggen van nieuwe en wegnemen der oude dijken onder R.' volgens octrooi der Staten van Holland van 26 februari 1718. (1)

„ 320. Paketje recepissen, spruitende uit verwisselde assignaten der Franschen, ingevolge de publicatie der Representanten van 2 februari 1795; met eene afrekening op 1 september 1795.

„ 321. Paket kwitantien, staten, bewijzen enz. wegens oorlogslasten, 1748, 1793, 1794/5 en 1797.

„ 322. Paket kwitantien enz. wegens oorlogslasten van 1809 tot 1813.

„ 323. Paket divers declaratien en lijsten betreffende goederen geleverd en diensten verleend aan de troepen te Raamsdonk, van 1797 tot 1814.

„ 324. Twee paketten diverse declaratien en lijsten betreffende leverantien en gepresteerde diensten aan de geallieerde troepen in 1813/14.

„ 325. Paket kwitantien enz. wegens onteigeningskosten, karrevrachten enz. voor den keizersweg van Parijs naar Amsterdam 1803.

„ 326. Pakje losse kwitantien behoorende tot verschillende rekeningen.

„ 327. Kwitantien enz. betreffende het leidekken op de kerk, van 1687 en van 1789.

„ 328—411. Rekeningen van heilgegeest- of armmeesters, alle (behalve n[rs]. 328—332 en 335—337) met bijlagen:

328.	1606/7—1619	336.	1653—1656
329.	1620—1637/8	337.	1657—1660
330.	1639 en 1640	338.	1661 en 1662
331.	1641 en 1642	339.	1663 en 1664
332,	1643 en 1644	340.	1665 en 1666
333.	1645 en 1646	341.	1667 en 1668
334.	1647 en 1648	342.	1669 en 1670
335.	1649—1652	343.	1671 en 1672

(1) Zie no. 39 der Eerste afdeeling hiervóór.

E 328—411.	344.	1673 en 1674	
	345.	1675 en 1676	
	346.	1677 en 1678	
	347.	1679 en 1680	
	348.	1681 en 1682	
	349.	1683 en 1684	
	350.	1685 en 1686	
	351.	1687 en 1688	
	352.	1689 en 1690	
	353.	1691 en 1692	
	354.	1693	
	355.	1694	
	356.	1695	
	357.	1696	
	358.	1697	
	359.	1698	
	360.	1699	
	361.	1700	
	362.	1701	
	363.	1702	
	364.	1703	
	365.	1704	
	366.	1705	
	367.	1706	
	368.	1707	
	369.	1708	
	370.	1709	
	371.	1710	
	372.	1711	
	373.	1712	
	374.	1713	
	375.	1714	
	376.	1715	
	377.	1716	
	378.	1717	
	379.	1718	
	380.	1719	
	381.	1720	
	382.	1721	
	383.	1722	
	384	1723	
	385.	1724	
	386.	1725	
	387.	1726	
	388.	1727	
	389.	1728	
	390.	1729	
	391.	1730	
	392.	1731	
	393.	1732	
	394.	1733	
	395.	1734	
	396.	1735	
	397.	1736	
	398	1737	
	399.	1738	
	400.	1739	
	401.	1740	
	402.	1741	
	403.	1742	
	404.	1743	
	405.	1744	
	406.	1745	
	407.	1746	
	408.	1747	
	409.	1748	
	410.	1749	
	411.	1750	

„ 412—456. Armmeesters-rekeningen met bijlagen, per jaar gebonden in perkamenten banden:

412.	1751
413.	1752
414.	1753
415.	1754
416.	1755
417.	1756
418.	1757
419.	1758
420.	1759
421.	1760
422.	1761
423.	1762
424.	1763
425.	1764
426.	1765
427.	1766

E 412—456.

428.	1767	443.	1782
429.	1768	444.	1783
430.	1769	445.	1784
431.	1770	446.	1785
432.	1771	447.	1786
433.	1772	448.	1787
434.	1773	449.	1788
435.	1774	450.	1789
436.	1775	451.	1790
437.	1776	452.	1791
438.	1777	453.	1792
439.	1778	454.	1793
440.	1779	455.	1794
441.	1780	456.	1795
442.	1781		

„ 457—471. Rekeningen van armmeesters (n°. 458 en 469 zonder bijlagen, van n°. 465 en 471 de bijlagen alleen, n°. 467 afzonderlijke rekeningen van twee armmeesters met een lias bijlagen), niet gebonden:

457.	1796	465.	1804
458.	1797	466.	1806
459.	1798	467.	1807
460.	1799	468.	1808
461.	1800	469.	1809
462.	1801	470.	1810
463.	1802	471.	1812
464.	1803		

„ 472. Twee afgeloste obligatien ten laste van de armen, 1794 en 1801.

„ 473. Een pakje kwitantien wegens kostgeld verstrekt door het bestuur van liefdadigheid te R. over het eerste kwartaal van 1812.

„ 474. „Armen pacquet behoorende tot boecxke", bijlagen van diverse armmeestersrekeningen.

„ 475. „Annotatieboeck van de armengelden, gekomen uit de sloten van rekeningen, en de uitgaven daartegen", van c. 1712 tot 1768.

E 476. „Armme kassa reeckening boek", bevattende jaarlijksche rekeningen wegens besteding der armengelden uit de sloten der armmeestersrekeningen, van 1769 tot 1810.

„ 477. Rekening wegens de restanten sinds 1681, nagelaten door een overleden kerkmeester, afgelegd aan schout en schepenen den 31en october 1696.

F. *Liggers, verpachtregisters, manualen, verhuurcedulen enz. van goederen en rechten van den Algemeenen Arme en de Kerk; origineele armen- en kerke-obligatien; bestekken wegens onderhoud enz. van de kerk, kerke- en armenwerken enz.; procedures wegens kerk en armen.*

F 1. „Ligger van den Heyligen geests incomen sjaers 1587", verdeeld in:

a. Item dits den Heylighen geest van Raemsdonck leggher, waerinne alle tgeene datmen den Heylighen geest voirs. jaerlijkcx vuytreyken ende betalen moet, bij distincte articulen begrepen ende aengeteyckent staet ende is gerenoueert bij Jan Meeusz. ende Tuenis Cornelisz. beyde als heylich geestmeesters opten VIIsten dach decembris anno XVc LXXXVII";

b. „Item hier nae volcht der erffrog den welcken den Heylighen geest van Raemsdonck jaerlijcx tot Donghen heeffende is ende verschijnt Lichtmis";

c. „Item hier nae volghen die erffpachten van rogh die den Heyligen geest jaerlijck op Lichtmis dach verschijnt tot Oosterhout";

d. „Item hier nae volghen die landen, erffenisse ende gronden toe behoirende den Heylighen gheest voirs.";

geschreven op één ongefolieerd en 16 gefolieerde bladen perkament, waarvan het eerste benevens fol. 10r. en fol. 12—16 in blanco; met latere aanteekening, bij verschillende posten, van aflossing of overschrijving enz. tot in 1606.

„ 2. „Blaffert van alle des armens goederen etc. gemaeckt metten jare 1722".

F 3. Ligger van de uitstaande obligatien, competeerende den Arme en de Kerk van Raamsdonk, op order van schout en schepenen opgemaakt, uit de origineele bescheiden in de secreete kas, in 1753; met eenige losse memorien van ontvangsten en uitgaven enz.

„ 4. Manuaal of ligger van willekeuren en obligatien, competeerende den heiligegeestarmen van Raamsdonk en de Kerk aldaar, 1771.

„ 5—8. Registers van verhuringen van kerke- en armenlanderijen, waarin echter ook verpachtingen van polderland, dijken enz. en van goederen van particulieren, aanbestedingen van de heffing van dorpslasten, bestekken van werken voor de kerk enz.:

5. 1674—1699
6. 1701—1723
7. 1725—1766
8. 1767—1808.

„ 9. Lijstje der renten, cijnzen en „gaershueren" (landpachten) van de vier vicarien van Raemsdonck, van 1581, met verklaring omtrent de beuring door kerkmeesters van het inkomen der 3 vicarien, gefundeerd in de kerk van Raamsdonk tot onderhoud van den bedienaar dier kerk, verschenen mei 1589.

„ 10. Kopie-kohier van het jaarlijksch inkomen van de „capellerije ende andere kerckendienst" van 1609.

„ 11. Manuaal van de kerkmeesters wegens landpachten en rog- en geldcijnzen, 1635.

„ 12—17. Manualen of maanboeken van de armmeesters wegens renten, cijnzen en landhuren:

12. 1597—1605	15. 1654
13. 1626	16. 1782
14. 1645/46	17. 1803

„ 18. Vijf afgeloste obligatien ten bate der kerk, van 1664 (wegens verschuldigde pacht van kerkeland in de Werffcampen), 1666 (wegens koopprijs van rogge) 1697, 1714 en 1768.

F 19. Een pakje obligatien ten behoeve van de armen, enkele met notitie van geheele of gedeeltelijk aflossing, van 1733 tot 1789. (1)

„ 20. Overgangsakten eener obligatie groot 1000 guldens ten laste van de Generaliteit ten comptoire in 's Gravenhage, in dato 1 september 1698, fol. 643 C, fol. 418 D en geagreëerd 8 december 1698, fol. 99 verso n°. 147.

Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen den 16en januari 1754 door mr. Remees Floris van Zanen.

„ 21. *a.* Overgangsakten van een obligatie groot 1000 guldens ten laste van de Unie ten comptoire generaal in 's Gravenhage, ten name van Claude Auvray, in dato 8 augustus 1736, fol. 3038 verso n°. 93, geagr. 19 november 1736, fol. 45 n°. 93.

b. idem van idem groot en ten laste, comptoire en name als boven in dato 8 augustus 1736 fol. 3031 verso n°. 94, geagr. 19 november 1736, fol. 45 n°. 93.

Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen den 16en januari 1754, door Maria Johanna van Zanen.

„ 22. Overgangsakten eener obligatie groot 1000 guldens, ten laste van 't comptoir generaal van de Unie, ten name van Joh. Reynhold van Dalwigh, in dato 26 januari 1708, fol. 578 verso B, fol. 1195 B., geagreëerd 9 juni 1708, fol. 139 verso n°. 106.

Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen den 3en mei 1755 door Frederik Abraham Cassa.

„ 23. Overgangsakte eener obligatie groot 300 guldens, ten laste van het comptoir generaal van de Unie, ten name van Pieter van Essen, in dato 1 januari 1732, fol. 4078 n°. 30, geagreëerd 16 mei 1732, fol. 92 verso n°. 30.

Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen den 23en juli 1755 door Sophia Catharina van Oorschot.

---

(1) Nog een negental dergelijke obligatien van 1745 tot 1805, op enkele waarvan gedeeltelijke aflossingen zijn vermeld, berusten bij de effekten van de Armen enz. in de brandkast der gemeente.

F 24. Overgangsakten eener obligatie groot 1600 guldens, ten laste van het gemeeneland van Holland en Westfriesland ten comptoire binnen de stad Dordrecht, ten name van Jan Ariens van Schilperoort, in dato 3 februari 1638, fol. 274 verso, geagreëerd 15 februari 1639, fol. 92 verso.
Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen den 5[en] april 1766 door Simon Claasse Swartvelt.

„ 25. Overgangsakten eener obligatie van 1500 guldens ten laste van de provincie van Groningen en Ommelanden, onder garantie der Staten-Generaal ten comptoire generaal van de Unie, in dato 1 mei 1707, fol. 411 F, en fol. 528 verso C.
Aan de heiligegeestarmen van Raamsdonk opgedragen door M. Verboom op den 14[en] maart. 1767.

„ 26. Stukken betrekkelijk de overdracht en het in leen verheffen van een tiendeken aan het Meulenpat onder R., genaamd Peter Mattijsen tiend, door Peter Mattijsen aan de heiligegeestarmen van R. vermaakt; 1694.

„ 27. Bestekken van arm- en kerkmeesters, wegens onderhoud en vernieuwing van goederen, werken enz., en leverantiën, o.a.:

a. voor de Armen: herstelling zeebraak van den armendijk bij den Esseboom, 1702; reparatie armendijk achter de kerk, 1702; levering van boter en melk, 1710 en 1711: maken van schelftwerf en graven van slooten enz. op het Hoog Verlaat, 1738 (met afrekening en kwitantiën); maken van een nieuwe sloot tusschen het Groot- of Hoog Verlaat en den Blasberm, 1753;

b. voor de Kerk: schalie- of leidekken enz. 1641, 1659, 1682, 1693 en 1694; verheelen, opmaken en verzwaren van den kerkdijk, repareeren kerkepad en kerkestraat enz., 1690; opmaken en verzwaren van den dijk achter de kerk, graven van een halve sloot enz., 1691; vernieuwen kerkeglazen, 1691—1710; omspitten kerkhof. 1713; zetten van een nieuw gestoelte en metselwerk. witten, 1714; levering van nieuwe vrouwestoelen, 1790;

c. voor Armen en Kerk samen: maken van een arme- en kerkekade en bermsloot, 1704; verhoogen berm van den nieuwen dijk, 1715; verzwaring enz. armen- en kerkdijk en berm, 1717.

F 28. Verkoopcedulen van riet, schaarhout en moer enz. van kerk, armen en diakonie, bij enkele waarvan tevens arme kinderen zijn uitbesteed; 1658—1790.

„ 29. Tweejaarlijksche verpachtcedulen van kerke- en armenlanderijen, van 1645 tot 1648, van 1653 tot 1674 en van 1761 en 1762.

„ 30. Verpachtcedulen van de armen- en kerketiende van Raamsdonk, onder Raamsdonk en Groot-Waspik, van 1657 tot 1661 en van 1663 tot 1761.

„ 31. Bestedingen en verklaringen van aanneming van kinderen, arme lieden enz., van 1691 tot 1730.

„ 32. Verkoopcedulen van: armenlanderijen onder Raamsdonk, Hendrik Luiten Ambacht en Groot-Waspik, 1646; kerkehof of werf, afgegraven van het kerkeland, 1670; kerkehuisje of woning op de Hooikade aan de Nieuwe haven, 1671; hout, gekomen uit de kerk, 1718; haver in het Overdiepse land behoorende aan Armen en Kerk, 1802; huisje en erf aan 't Sandoel, 1803.

„ 33. Paketje notities van, kopie-resolutien voor, en ingekomen brieven bij de arm- en kerkmeesters, van 1686 tot 1795.

„ 34. Stukken uit het geding van kerkmeesters tegen den rentmeester der domeinen van Oranje-Nassau en zijn substituut, over het bezit van twee perceelen hooiland, genaamd Grintbedden, te Steelhoven onder Oosterhout, bekend als het kerkeland van Raamsdonk, van 1641 tot 1643. (1)

„ 35. Idem idem van den schout van R. tegen F. Brouwer, gewezen kerkmeester, c. s., wegens niet nagekomen verplichtingen; 1683.

„ 36. Conclusie van eisch van armmeesters van R. contra N. Brouwers c. s., tot betaling van landpacht over de jaren 1691 en 1692.

---

(1) Vg. no. 91 en 92 der Eerste Afdeeling.

F 37. Stukken betrekkelijk het geding van de armen van R. contra de kinderen Arien Boecx of Box, 1698.

„ 38. Stukken betreffende het arrest van wege de armen tot verhaal van schuld gelegd op kooppenningen bestemd voor de weduwe J. Verster, 1698.

„ 39. Stukken van een proces van de heiligegeest- en diakoniearmen van Raamsdonk tegen Johanna van Gijsen wed. Joh. Cools, 1719—1725.

„ 40. Idem betreffende een geschil van kerkmeesters van Raamsdonk tegen ingezetenen van Hendrik-Luiten-Ambacht over de betaling van begraafgeld (kerkrechten), 1725.

„ 41. Idem van een procedure van armmeesters tegen Huybr. Theunis vande Waeter te Raamsdonk over de voldoening aan een contract over gepachte visscherij te Oosterhout, 1729.

„ 42. Idem van een geding van kerkmeesters tegen J. Mol als eigenaar van een hof en erf in den Nieuwen Polder. cijnsplichtig aan de kerk: 1744.

„ 43. Conclusie van eisch van armmeesters van R. contra A. Somers, tot betaling van pacht voor armenland, verschuldigd over 1750.

„ 44. Stukken uit het geding van kerkmeesters tegen A. Somers als borg bij de verpachting van kerkeland onder Steeloven, 1753.

„ 45. Idem idem van de armen en de kerk contra J. M. vander der Kae als borg bij de verpachting van kerk- en armenland, 1757.

„ 46. Conclusie van eisch van kerkmeesters van R. contra J. Elemans tot restitutie van geleend geld, dd. 8 october 1801.

G. *Daklooözen en Zwervers.*

G 1. Kopie van het reglement dd. 29 juni 1591 voor het gild van Sinte Peeters der visschers, vischkoopers, vischdragers enz. te R., met lijst der gildebroers van 1633. Met latere bijvoegingen en en eenige wijzigingen in het reglement, van 16 november 1633.

„ 2. Authentieke kopie van een vonnis van de gecommiteerden uit de Admiraliteit van Rotterdam, dd. 16 november 1612, tegen een ingezetene van R. over schutgeld van 3 paarden.

„ 3. Kopie door den secretaris van R. gewaarmerkt, van de door burgemeesters enz. van Geertruidenberg aan de Rekenkamer in den Haag afgelegde rekening van den 1000^n penning over de jaren 1654 tot 1657, geheven over die stad, hare onderhoorige dorpen, de Langstraat en de Zwaluwe's 1). Bijgevoegd: kopieën van de consenten der Staten en twee kwitantien ten behoeve van R. benevens het manuaal der heffing binnen R., enz.

„ 4. Notarieele kopie van een compromis, dd. 10 febr. 1676, ten overstaan van commissarissen uit den Hove en hooge vierschaar van Zuidholland, tusschen ingelanden van den Groot-Waspikschen polder en heemraden van Waspik, over het aanstellen van poldermeesters, bevoegd tot het opzicht van den molen, den dijk, wegen en waterloopen, het doen van verpachtingen van den dijk, landen en visscherijen.

„ 5. Stukken betrekkelijk het leggen van een zomerkade ten behoeve der gronden van de ingelanden van Groot-Waspik, 1700—1706; waarbij o. a.: notarieele kopie van het octrooi daartoe van het Hof en de hooge vierschaar van Zuidholland, dd. 7 maart 1701, en een verbaal van de meting der omkade landen in october 1705.

„ 6. Kort uittreksel uit de ordonnantie op de jacht in Zuidholland, dd: 14 december 1750.

„ 7. Bestek en voorwaarden der aanbesteding door de Roomsche kerkmeesters te Raamsdonk voor schout en

---

1). Vg. no. 25 van de Eerste afdeeling, stukken uit de dorpskist, en B no. 106.

schepenen aldaar van het bouwen van een nieuwe Roomsche kerk, 6 augustus 1787; idem van het doen van eenige herstellingen aan de Roomsche pastorie, 27 augustus 1787.

G 8. Minuut-reglement, in werking tredende 1 juli 1797, voor den oppasser bij de (Hervormde) kerk enz. te Raamsdonk.

„ 9. Geometra of Meetkonst, een verhandeling, in folio gekopieerd door Joachim Zijlmans in het begin der 19e eeuw.

„ 10. Kopie door denzelfde, dd. 7 januari 1806, van een groot aantal rekenkunstige vraagstukken.

„ 11. Idem idem, dd. 6 januari 1807, van dergelijke vragen.

II. Oude Polderarchieven.

EERSTE AFDEELING.

Titels van goederen, enz.

1. 1616, 6 juni.
De ingelanden van den *Rijsbroekschen polder* sluiten met de Rekenkamer der grafelijkheidsdomeinen van Holland, als tegenwoordige bezitster der Karthuizersgoederen bij Geertruidenberg, een overeenkomst tot bevestiging van een accoord van 10 juni 1529; partijen benoemen gezworenen voor het beheer, het herstel van de wegen, watergangen enz. (o. a. den Willemsweg). (1)

Minuut op papier.

---

2. 1663, 16 mei.
Schepenbrief van Raemsdoncq. — Poldermeesters van den *Ouden Polder* onder Raemsdoncq geven aan Symon Hendricxs van Pelt elf roeden lands aan het zuideinde van het polderdijcxken in erfcijns, om te betimmeren en te bewonen, mits een goed openbaar voetpad openlatende.

Minuut op papier. Op den rug staat: »Van huys staande op den dijck vanden Ouden Polder, aant' Broeck, als nu bewoont werdende bij de wed. Joost vanden Broeck; 1735."

3. 1727, 29 januari.
Schepenbrief van Raamsdonck. — J. H. de Bont draagt op aan poldermeesters van den *Ouden Polder* een stuk land „inde Sinte

(1) Vg. no. 1 van de afdeeling der „Rekeningen en akten enz."

Antonispolder als Eendragtspolder," ten Z. van het erf der weduwe Joost vanden Broeck, enz.

Uithangend ambachtszegel, in donkergroene was, zeer beschadigd.

4. 1781, 28 maart.
Schepenbrief van Raemsdonk, — Elisabeth Sints wed. A. A. Zijlmans draagt op ten behoeve van den *Ouden Polder* een reep land, tot verbreeding van het polderdijkje in dien polder.

Ongezegeld; handteekening van den secretaris.

5. 1786, 10 Juli.
Schepenbrief van Raamsdonk. — H. Vissers draagt op aan den poldermeester van den *Ouden Polder* 25½ roede en 1½ voet erf van zijn akker zaailand „zoo ende gelijk nu afgegraeven is," gelegen in dien polder; met eenige bepaling betreffende de door het polderbestuur gegraven sloot, enz.

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, eenigszins geplet.

6. 1786, 10 juli.
Schepenbrief van Raamsdonk. — N. Bossers draagt op aan den poldermeester van den *Ouden Polder* circa negen roeden lands van zijn land in dien polder „zoo en gelijk nu afgegraeven is", en voorts „op conditie als H. Vissers hiervooren in zijn transport staet uytgedrukt."

Opgedrukt ambachtszegel, onder ruit, geplet.

---

7. 1717, 7 october.
Schepenbrief van Raemsdonck. — N. P. Hagers voor de eene, en Lijsbet Zijlmans wed. P. Dorrenboom voor de andere helft, dragen op aan dijkgraaf en heemraden van den *Nieuwen Polder* een stuk hooiland in de Werffkampen onder R., genaamd de Klijne Donck.

Uithangend zegel van den schout, in donkergroene was, op een spoor na afgevallen.

8. 1776, 14 october.
Schepenbrief van Raamsdonck. — C. Knaap draagt op ten behoeve van den *Nieuwen Polder* 26 roeden land van zijn

perceel hooi- of weiland in den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder te R., met voorbehoud van vrijen in-, uit- en overweg over het overgedragene naar de Werfkampense straat.

Opgedrukt zegel, onder ruit, geplet.

---

9. 1716, 9 april.

Accoord tusschen de ingelanden van den *Zuidpolder* onder Raamsdonck en eenige partikulieren, over het aanleggen en onderhoud van de kade van dien polder.

Minuut op papier.

---

10. *a.* 1726, 2 mei.

„Ordre en regelement" waarnaar de ingelanden der landen, gelegen „voor de Berge vanden Zuytpolder tot de Melckhave" zich zullen gedragen, en waarbij voor al die landen beneden de kade een polder wordt gemaakt, te noemen „*Noortpolder* onder Raamsdonck".

Papier met vele handteekeningen.

Onmiddelijk gevolgd door:

b. 1726, 5 mei.

Approbatie van dat reglement door den heer van Raamsdonck.

Opgedrukt zegel van den ambachtsheer, onder ruit, geplet.

Gevolgd door:

c. 1726, 5 mei.

Benoeming voor 4 jaar van een heemraad-penningmeester voor den Noordpolder door den heer van Raamsdonk.

Handteekening van den heer.

---

11. 1722, 14 april.

Schepenbrief van Hendrick Luyten Ambacht. — C. A. J. Oomen en P. W. van Sprewel dragen op aan dijkgraaf en heemraden van den *Oostpolder* onder Raemsdoncq een stuk land onder

H. L. A., bezwaard o. a. met een cijns van 1 stuiver 8 penningen en den „meybandt" jaarlijks aan den heer van H. L. A.

Uithangend zegel van den richter verdwenen.

12. 1722, 17 juni.

Schepenbrief van Hendrick Luyten Ambacht. — W. G... draagt op aan dijkgraaf en heemraden van den *Oostpolder* een stuk land gelegen in de Vijf Hoecken onder H. L. A., bezwaard o. a. met een jaarcijns „Sinte Martensduyt van ider hooft, met vier penn. meybandt van ider hooft", enz.

Uithangend zegel van den richter, in groene was, eenigzins geplet.

TWEEDE AFDEELING.

Rekeningen, Registers, akten, enz.

Rijsbroeksche- of Willemsweg.

1. Stukken over een declaratie ten laste van verschillende personen onder Alphen wegens onkosten aan den Willemsweg van 1632 tot 1639 gemaakt, waarbij een verzoek aan den schout van R. om bekendmaking van een contract in 1528 gesloten door de ingelanden van het Rijsbroek en schout en heemraden met het convent der Karthuizers „int fransijn geschreven ende ten cantoyre van Raemsdonck berustende". (1)

2. Bestekken wegens herstellingen, sloot-uitdiepingen, maken van heulen enz. enz. aan den Rijsbroekschen of Willemsweg, van 1642, 1656, 1658, 1659—1665 en 1700.

3—29. Rekeningen van penningmeesters voor den Rijsbroekschen genaamd Willemsweg, liggende door het Rijsbroek onder 's Gravemoer, Raamsdonk en Waspik, van de 's Gravemoersche vaart tot den Berckdijk, afgelegd aan heemraden en ingelanden van het Rijsbroek ten overstaan van schout en schepenen van Raamsdonk; met bijlagen.

3. 1642—1645.

4. 1656—1658, door A. J. Keij.

5. 1659—1662, idem.

6. 1665—1674, door A. J. Keij en J. Adr. Huygen.

---

(1) Vg. no. 1 van de afdeeling der Titels enz.

7. 1675—1680, door Aert J. Huygen.
8. 1681—1686, idem.
9. 1687—1690, door de erven A. J. Huygen.
10. 1691—1694, door W. A. van der Veken.
11. 1700—1701, idem.
12. 1707—1712, idem.
13. 1713—1716, idem.
14. 1717—1722 (de ontvangst der omslagen tot 1720, der landhuren enz. tot 1722), idem.
15. 1721—1724, door P. J. van Raemsdonk.
16. 1725—1728, idem.
17. 1729—1732, idem.
18. 1733—1740, idem.
19. 1741—1750, idem.
20. 1751—1754, door M. Hijmans.
21. 1755—1758, idem.
22. 1759—1762, idem.
23. 1763—1766, idem.
24. 1767—1770, idem.
25. 1771—1774, idem.
26. 1775—1778, idem.
27. 1779—1782, idem.
28. 1783—1786, door de wed. M. Hijmans.
29. 1791—1794, alleen de bijlagen.

Oude Polder.

30. Fragment-geerdenboekje van vóór 1599.

31. Omslagboekje van den Ouden Polder wegens ongelden aan dijken, zijlen, watergangen en schouwen gedurende één jaar; 1599.

32—34. Manualen van den Ouden Polder, voor de inning der revenuen en inkomsten van den polder, en van den omslag per morgen.

32. 1769 en 1770.

33. 1775 en 1776.

34. 1787 en 1788.

35. Morgentaal-boek opgemaakt volgens de meting van 1 juni 1640.

36. Bestekken voor het steenen sluisje „in den polder van Raemsdonk op geensij de Raemsdongse kerck", juni en april 1640; en een verklaring van 1721 over aardhaling tot herstel van den polderdijk.

37. Verpachtcedulen door poldermeesters van den Ouden Polder van het land en de dijken van den Ouden Polder (tweejaarlijks), van 1719 & 1720 tot 1795 & 1796; idem idem van een stukje land in Sint-Antonis polder voor 7 jaren, van 1727 tot 1734; enz.

38 & 39. Rekeningen van den Ouden Polder onder Raamsdonk, afgelegd door poldermeesters aan schout en schepenen; met bijlagen.

38. 1717, wegens het leggen van een nieuwe steenen sluis; door J. P. van Strien en M. J. van de Kade.

39. 1719, wegens een extraordinairen omslag; door P. Knaep en de erven C. A. Clauwers.

40—43. Bijlagen van poldermeestersrekeningen van den Ouden Polder:

40. 1777 en 1778.

41. 1787 en 1788.

42. 1803 en 1804.

43. 1807 en 1808.

Nieuwe Polder.

44. Verbaal van meting of morgentaalboek van den Nieuwen Polder op 't Veer, 1615.

45. Bestekken wegens werken aan den dijk van den N. P. van 1690 tot 1717.

46. Verpachtconditien van polderland, tweejaarlijks van 1665/66 tot 1803/4, en twee verkoopcedulen van schaarhout van 1675/76 en 1754.

47. Twee afgeloste obligatien ten laste van den Nieuwen Polder, de eene ten name van Nic. Hagers, de andere van het dorp R., 1717 en 1728.

48—50. Rekeningen van den Nieuwen Polder, afgelegd door poldermeesters aan schout en schepenen; met bijlagen.

48. Katern bevattende: *a*. een gezamenlijke rekening over 1639—1644, wegens hun tweejaarlijksch beheer, door: P. Mertenssen en C. Janssen; S. Janssen en H. Mathijsen; J. Mathijsen en A. Laurenssen; S. Janssen en H. Symonssen;
b. rekening over 1645 en 1646, door M. Coninck en H. Dircsen.

49. 1717, wegens een extraordinairen omslag, door A. Mulders en A. C. Knaep.

50. 1719, idem, door P. van Raemsdonq en A. Lankhuysen.

51—58. Bijlagen van rekeningen van den Nieuwen Polder.

51. 1773 en 1774.

52. 1775 en 1776.

53. 1779 en 1780.

54. 1781 en 1782.

55. 1791 en 1792.

56. 1797 en 1798.

57. 1801 en 1802.

58. 1807 en 1808.

Zuidpolder.

59. Lijst van de kostbare (schatbare) landen onder het peil van den Kadijk om den Z. P. gelegen, van 1718, en een bestek wegens verhoogen en verzwaren van den Kadijk, van 1712.

60–76. Rekeningen van den (nieuwen) Zuidpolder onder Raamsdonk, afgelegd door poldermeesters aan ingelanden, de latere ten raadhuize van Raamsdonk; alleen n°. 76 zonder bijlagen.

60. 1708, door A. C. de Jongh en P. J. Zijlmans.

61. 1709—1712, idem.

62. 1713—1716, door A. de Jongh.

63. 1717, door C. Ketelaer.

64. 1720–1723, idem.

65. 1724–1727, idem.

66. 1728—1731, door P. Brouwers.

67. 1732–1735, idem.

68. 1736—1739, idem.

69. 1740–1743, idem.

70. 1748–1751, idem.

71. 1752—1755, idem.

72. 1760–1763, idem.

73. 1764—1771, door J. de Leeuw.

74. 1772—1775, idem.

75. 1780—1784, idem.

76. 1792—1795, door M. C. van Houten pro J. de Leeuw.

Noordpolder.

77. Lijst der landen in den polder, volgens de meting van den landmeter J. Kemp, 1727, en een bestek wegens verhooging der kade, dd. 1782 april 13.

78—88. Penningmeesters-rekeningen van den Noordpolder onder Raamsdonk, afgelegd aan den heer van R. en heemraden en ingelanden, ter rechtkamer van R.; met bijlagen.

78. 1726—1730, door P. Knaap.

79. 1731—1734, „ P. Brouwers.

80. 1735—1738, door J. Abberdaan.
81. 1739—1742, „ P. Knaap.
82. 1743—1746, „ wed. J. Abberdaan.
83. 1751—1756, „ W. P. Knaep.
84. 1757—1761, „ J. J. Zijlmans.
85. 1762—1774, „ idem.
86. 1774—1778, „ idem.
87. 1779—1783, „ idem.
88. 1784—1789, door J. P. Dorrenboom.

Oostpolder.

89. Manuaal, behelzende:

a. aan de voorzijde: maatboek van den Oostpolder, aangelegd 1764, waarop de heffingen zijn vermeld tot 1803; waarachter volgen: aanteekeningen van ontvangsten en uitgaven over 1764—1794, een resolutie van het Departementaal bestuur dd. 11 december 1806 en de notulen van een vergadering van poldermeesters en ingelanden van 19 mei 1827.

b. aan de keerzijde: maatboek van 1764—1804, en notitie van ontvangsten en uitgaven van 1764—1795, van den *Zuidpolder.*

90. Een verpachtcedule van poldersland van 1795/96, en een conclusie van eisch voor dijkgraaf en heemraden tegen A. Sem, notaris en prokureur te Dongen, tot afgifte van gelden, charters en papieren van den polder; van c. 1728.

91—121. Rekeningen van den Oostpolder onder Raamsdonk en Hendrik-Luiden-Ambacht, afgelegd aan den heer van R. en heemraden en ingelanden ter rechtkamer van R. door de penningmeesters: A. Sem (no. 91—93), P. Brouwer (94—109), J. de Leeuw (110—121); alle met bijlagen.

91. 1722 en 1723.
92. 1724 en 1725.
93. 1726 en 1727.

94. 1728 en 1729.
95. 1730 en 1731.
96. 1732 en 1733.
97. 1734 en 1735.
98. 1736 en 1737.
99. 1740 en 1741.
100. 1742 en 1743.
101. 1744 en 1745.
102. 1746 en 1747.
103. 1750 en 1751.
104. 1752 en 1753.
105. 1754 en 1755.
106. 1756 en 1757.
107. 1758 en 1759.
108. 1760 en 1761.
109. 1762 en 1763.
110. 1764 en 1765.
111. 1766 en 1767.
112. 1768 en 1769.
113. 1770—1773.
114. 1774 en 1775.
115. 1776—1779.
116. 1780 en 1781.
117. 1782 en 1783.
118. 1784 en 1785.
119. 1786 en 1787.
120. 1788 en 1789.
121. 1790 en 1791.

Kuurepolder.

122. Bestekken wegens uitgraven van een scheisloot, heulen in den dijk, enz., van 1690 en 1698; verkoopcedulen van biezen van 1690/1 en 1696/7.

123. Rekening wegens het proces van de Kuere-Polder en de Werfkampen contra de grafelijkheid van Holland over de aanwassen en slijken op het stuk der limietscheiding, 1644—1668; afgelegd aan schout en schepenen van Raamsdonk en de ingelanden van den Kuere-Polder en de Werfkampen, door P. Melsen Brouwer; met kopie en bijlagen.

124. Rekening van de gemachtigden van de Kuere-Polder en de Werfkampen, wegens de verpachtingen van biezenvelden enz.

van 1668 tot 1681, afgelegd aan hoofdingelanden ten overstaan van schepenenen door J. Zeylmans en P. Mathijsen; met bijlagen.

125—148. Rekeningen van den Kuere(-Polder) onder Raamsdonk, afgelegd aan commissarissen van den Hollandschen domeinraad en ingelanden (later aan den heer van Raamsdonk, heemraden en ingelanden) ter rechtkamer door de rentmeesters S. van Son (no. 125—140) en J. de Leeuw (no. 141—148); met bijlagen.

125. 1716 en 1717.
126. 1718 en 1719.
127. 1720 en 1721.
128. 1722 en 1723.
129. 1724 en 1725.
130. 1726 en 1727.
131. 1728 en 1729.
132. 1730 en 1731.
133. 1732 en 1733.
134. 1734 en 1735.
135 1736 en 1737.
136. 1738 en 1739.
137. 1740 en 1741.
138. 1742 en 1743.
139. 1744 en 1745.
140. 1446 en 1747.
141. 1754 en 1755.
142. 1756 en 1757.
143. 1758 en 1759.
144. 1760 en 1761.
145. 1762 en 1763.
146. 1764 en 1765.
147. 1766 en 1767.
148. 1768 en 1769. (1)

Nieuwe Buitenlandsche Hooipolder.

149. Extract uit de rol van R. betrekkelijk het proces van den dijkgraaf tegen Aert Corn. de Jongh, brouwer te R., over achterstallig dijkschot; 1712.

150. Verpachtcedulen van landerijen, 1795 en 1796.

(1) Zie het vervolg dezer serie bij no. 264 en vlg.

151—152. Collecteursrekeningen van den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder onder Raamsdonk, afgelegd aan schout en schepenen en ingelanden, met bijlagen.

151. 1704—1706, door J. Zijlmans.

152. 1707—1710, door C. Ketelaer.

153—156. Poldermeesters-rekeningen van den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder onder Raamsdonk, afgelegd als de voorgaande; met bijlagen.

153. 1707 en 1708, door Jac. Zijlmans en G. van Steenhoven.

154. 1709 en 1710, door F. Otgens en A. J. Gijsberts.

155. 1711 en 1712, door P. J. Koninck en M. C. Tijsen.

156. 1713 en 1714, door J. Eleman en A. Lanckhuysen.

157. Rekening met bijlagen van de Werfcampensche landen, 1705/6, afgelegd ten overstaan van schepenen van R. door J. Brouwers, heemraad van den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder, aan heemraden en ingelanden.

158—208. Rekeningen van den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder, afgelegd aan commissarissen van den Hollandschen domeinraad en heemraden en verdere ingelanden (later aan den heer van Raamsdonk, heemraden en ingelanden), ter rechtkamer, door de penningmeesters A. Hoevenaer (n°. 158—184), Th. Hoevenaer (n°. 185—189). J. van der Hult n°. 190—194), M. Hijmans n°. 195—208); met bijlagen.

158.	1715	171.	1728
159.	1716	172.	1729
160.	1717	173.	1730
161.	1718	174.	1731
162.	1719	175.	1732
163.	1720	176.	1733
164.	1721	177.	1734
165.	1722	178.	1735
166.	1723	179.	1736
167.	1724	180.	1737
168.	1725	181.	1738
169.	1726	182.	1739
170.	1727	183.	1740

184. 1741
185. 1742
186. 1743
187. 1744
188. 1745
189. 1746
190. 1747
191. 1748
192. 1749
193. 1750
194. 1751
195. 1752
196. 1753
197. 1754
198. 1755
199. 1756
200. 1757
201. 1758
202. 1759
203. 1760
204. 1761
205. 1762
206. 1763
207. 1764
208. 1765.

209—238. Rekeningen van de Aanwassen (1) achter den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder, afgelegd aan den heer van Raamsdonk, heemraden en ingelanden, ter rechtkamer van Raamsdonk, door de penningmeesters: A. Hoevenaer (n°. 209—220), Th. Hoevenaer (n°. 221—225), J. v. d. Hult (n°. 226—230), M. Hijmans (n°. 231—238); met bijlagen.

209. 1730
210. 1731
211. 1732
212. 1733
213. 1734
214. 1735
215. 1736
216. 1737
217. 1738
218. 1739
219. 1740
220 1741
221. 1742
222. 1743
223. 1744
224. 1745
225. 1746
226. 1747
227. 1748
228. 1749
229. 1750
230. 1751
231. 1752
232. 1753
233. 1754
234. 1755
235. 1756
236. 1757
237. 1758
238. 1759.

239—241. Penningmeesters-rekeningen van de Nieuwe Bekade Aanwassen (2) liggende achter den Kleinen Nieuwen Bekaden

(1) In 1760 gecombineerd met de Nieuwe Aanwassen (zie no. 242).
(2) In 1760 gecombineerd met de Oude Aanwassen (zie no. 242).

Buitendijkschen Hooipolder, afgelegd als de voorgaande door M. Hijmans; met bijlagen.

239. 1756/7
240. 1758
241. 1759.

242—247. Rekeningen van de Oude en Nieuwe Bekade Aanwassen liggende achter den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder, afgelegd als de voorgaande door den penningmeester M. Hijmans; met bijlagen.

242. 1760	245. 1763
243. 1761	246. 1764
244. 1762	247. 1765.

248—250. Rekeningen van de Nieuw-bekade Aanwassen ten oosten van de Kilsluis achter den Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder, afgelegd als de voorgaande door den penningmeester M. Hijmans; met bijlagen.

248. 1764
249. 1764, tweede rekening.
250. 1765.

251—258. Rekeningen van de Nieuw-bekade Aanwassen aan den westkant van de Ramsluis „agter-de-Hoeven en Klijndonk of Nieuwen Buitendijkschen Hooipolder", afgelegd als de voorgaande door den penningmeester M. Hijmans; met bijlagen.

251. 1761	255. 1765
252. 1762	256. 1766
253. 1763	257. 1767
254. 1764	258. 1768.

259—288. In perkamenten banden saamgebonden afzonderlijke rekeningen met bijlagen van drie tot zes verschillende polderadministraties, jaarlijks ter rechtkamer van R. afgelegd aan dijkgraaf, heemraden en ingelanden, door den penningmeester M. Hijmans (n°. 259—278), B. Holster gequalificeerd door Anth. v. Dam (n°. 275—284), B. Holster (n°. 285—287) en P. Knaap (288).

	Nieuwe Buitendijksche Hooipolder.	Gecombineerde bekade aanwassen.	Aanwassen ten oosten van de Kilsluis.	Aanwassen aan den westkant van de Ramsluis.	Kuure-polder.	Bekade aanwassen tusschen de Ram- en Leeusluis.
259	1766	telkens drie afzonderlijke rekeningen.				
260	1767					
261	1768					
262		1769	telkens vier afzonderlijke rekeningen.			
263		1770				
264		1771			1770 en 1771	
265		1772				
266		1773			1772 en 1773	
267		1774				
268		1775			1774 en 1775	
269		1776				
270		1777			1776 en 1777	
271		1778				
272		1779			1778 en 1779	
273		1780				1780
274		1781			1780 en 1781	1781
275		1782				verder gecombineerd met die der gecombin. bekade aanwassen.
276		1783			1782 en 1783	
277		1784				
278		1785			1784 en 1785	
279		1786				
280		1787			1786 en 1787	
281		1788				
282		1789			1788 en 1789	
283		1790				
284		1791			1790 en 1791	
285		1792				
286		1793			1792 en 1793	
287		1794			1794	
288		1795				

289—306. Losse rekeningen van drie, en van 1806 af vier dier administraties, jaar op jaar bijeengevoegd, met bijlagen: afgelegd door den penningmeester P. Knaap (n°. 289 en 290), J. Boeser (n°. 291—299), B. Holster (n°. 300—306). Bij n°. 289 zijn nog bijgevoegd de bijlagen van de rekening over 1796 van den Kuurepolder.

	Nieuwe Buitendijksche Hooipolder.	Oude en nieuwe bekade Aanwassen.	Aanwassen ten oosten van de Kilsluis.	Aanwassen van den westkant van de Ramsluis.
289		1796	1796	
290	1797	1797	1797	
291	1798	1798	1798	
292	1799	1799	1799	
293	1800	1800	1800	
294	1801	1801	1801	
295	1802		1802	
296	1803	1803	1803	
297	1804	1804	1804	
298	1805	1805	1805	
299	1806 (alleen bijl.)	1806	1806	1805 en 1806
300	1807	1807	1807	1807
301	1808	1808	1808	1808
302	1809	1809	1809	1809
303	1810	1810	1810	1810
304	1811	1811	1811	1811
305	1812	1812	1812	1812
306	1813	1813	1813	1813.

Vier polders gecombineerd.

307. Bestekken wegens schoonmaken van slooten ten behoeve van de Oude, Nieuwe, Kuere- en St. Antonispolders, tweejaarlijks besteed, 1728 –1789/90.

Drie polders te zamen.

308. Memorie van restanten van de omslagen in den Willemspolder onder Oosterhout en R., in den Zuid- en in den Oostpolder, van omstreeks 1730; met een minuut-rekwest van dijkgraaf en heemraden van den Willemspolder aan den domeinraad van Oranje-Nassau om restitutie hunner reiskosten enz in rekening te mogen brengen.

Goeden-Aarts- of Eendrachtspolder.

309—316. Rekeningen van den Goeden-Aarts- of Eendrachts-

polder, afgelegd ten raadhuize aan dijkgraaf en heemraden en ingelanden door de penningmeesters-poldermeesters:

309. 1797 en 1798, A. van Raamsdonk en H. van Dongen.

310. 1799 en 1800, J. P. Otjens en P. J. Dorrenboom.

311. 1801 en 1802, dezelfden.

312. 1803 en 1804, J. P. Otjens.

313. 1805 en 1806, J. P. Otjens en A. van Raamsdonk.

314. 1807 en 1808, P. W. Knaap.

315. 1809 en 1810, denzelfde.

316. 1811 en 1812, denzelfde.

III. Oud-archief van het plaatselijk bestuur van Hendrik-Luiden-Ambacht.

---

1. Authentieke kopie dd. 1 november 1636 op papier, van een brief van Karel den Stoute, hertog enz., graaf van Holland, dd. 2 mei 1468, waarbij hij aan jr. Jan van Raveschot Adr. zoon, heer van Capelle enz. vergunt een dubbelen cijns of heergewaad te heffen bij elk afsterven van de officieren van Hendrick-Luyten-Ambacht en Groot Waspijck, te betalen, op den eersten St. Martinus bisschop na den dood van den officier, door de geburen van H.-L.-A. en van Gr. W., onderscheidenlijk uit 5 en 4 hoeven van 12 morgen elk, voor elken morgen 2 in plaats van één Koningstournois.

2. Authentieke kopie dd. 21 juni 1659 van no. 1.

3. Origineele machtiging dd. 12 december 1721 van ingelanden en geërfden onder H.-L.-A. op P. Zeylmans schout en A. J. Langewerff als aangestelden poldermeester, om hunne landen te omkaden en een overeenkomst met die van Raamsdonk te sluiten over den aanleg en het onderhoud der kaden en van een sluis in de Kreeck.

Bijgevoegd de minuut van hetzelfde stuk.

4. Geliasseerde verklaringen ten overstaan van schepenen van H.-L.-A. van verscheiden ingezetenen aldaar over een buitenbloktiende in Elf-en-een halve-Hoeve onder Groot Waspik, toebehoorende den heer, en over de niet-tiendplichtigheid der hoven voor en achter de huizen aldaar; 1729 en 1730.

5. Dossier van verklaringen, memorien enz., opgemaakt ten verzoeke van de vrouwe van Groot Waspik, Luiden-Ambacht enz. tot bewijs van haar recht van jurisdictie in H.-L.-A. en 11½ Hoeven, de begrenzing enz.; 1733.

6. Minuut van een schrijven (van den schout van H.-L.-A.) aan de ambachtsvrouwe van 's Greveldiun enz., dd. 4 februari 1735, over het punt van jurisdictie tegenover den heer van Raamsdonk.

7. Minuut-missive van die van Hendrijk-Luyten-Ambacht (aan den baljuw van Zuidholland?), houdende protest tegen onrechtmatig gevoerde en bezitstorende doodschouw door het gerecht van Raamsdonk, hangende het geschil over de limieten tusschen R. en Groot Waspick; na 1743.

8. Twee brieven dd. 15 februari 1747 en dd. 28 augustus 1762 van F. Cousebant, ambachtsheer van Groot Waspik, Twaalft-half-hoeve en Hendrik-Luyden-Ambacht aan den secretaris en aan den schout van H. L. A., over het handhaven van H. L. A. als vrije heerlijkheid.

9. Registertje van de notulen der vergaderingen gehouden door de municipaliteit van Hendrik-Luiden-Ambagt, van 23 maart 1798 tot 12 october 1805.

10 en *11.* Schouwboekjes of registers der gehouden zomer- en winterschouwen door schout en gerecht van H. L. A.
10. 1640—1680.
11. 1732—1805.

12. Twee bekendmakingen door schout en schepenen van Hendrik-Luyten-Ambagt omtrent schouwvoeringen aldaar, 1805 en 1806.

13. Bundel minuten van correspondentie, opgaven enz. van het gemeentebestuur van Luiten-Ambacht; o. a. een veepaspoort van 1713, een verklaring dd. 6 januari 1796 over den eed der ambtenaren, enz.

14. Minuut van antwoord van de municipaliteit van Hendrik-Luyte-Ambacht op een missive dd. 2 februari 1797 van de commissie van onderzoek wegens de geldheffing van 30 juni en 10 augustus 1796, aan die commissie meedeelende dat het geschil tusschen Raamsdonk en H. L. A., beslist ten voordeele van H. L. A., niet is ten uitvoer gelegd, zoodat die van Raamsdonk nog steeds gewone en buitengewone lasten onder H. L. A. vorderen.

15. Eenige bescheiden betreffende de aanstelling van nieuwe schepenen van H. L. A. in 1805, ter vervanging der in 1803 overledene.

16. Lijst van den „omslach op die mergentael in Henrick-Luyen-ambacht", vervallende Martini 1582.

17 en *18*. Banden, bevattende op katerns geschreven jaarlijksche ceelen of heffingslijsten van den cijns, op St. Maarten of 11 november door de naburen van H. L. A. aan den heer verschuldigd:
17. (bijeengebonden in maart 1898) 1653–1660, 1668—1682, 1687–1689, 1691—1695, 1697—1704, 1706—1711, 1713—1731.
18. 1732—1762.

19. Ceel voor de heffing van den meybandtcijns, verschijnende 1 mei 1669.

20. Register van cijnsceelen voor de heffing van den Sint-Maartens-cijns en den meybant, voor de jaren 1664–1771, 1772—1783, 1784—1789.

21. Kopie eener bekendmaking dd. 6 december 1785, door schout en gerecht van Groot-Waspik, belovende een premie voor hem die den dader of de daders der inbraak op de rechtkamer in den nacht van 3 op 4 december aanwijst.

IV. Oud-Archief van den Burgerlijken Stand.

I. Register der overledenen van 4 januari 1806 tot 31 december 1810, opgemaakt, uit de lijst der aangegeven lijken en uit de lijst der begravenen, door M. C van Houten, gequalificeerd tot de directie over de invordering van de belasting op het recht der successie in het Bataafsch gemeenebest, vastgesteld bij besluit van het Staatsbewind van 4 october 1805. (1)

II—V. Predikants-registers van Raamsdonk.

II. Naamregister van de gedoopten in de kerk van Raamsdonk, getrokken uit de doopprotokollen van den predikant der Hervormde gemeente; 8 october 1719—16 januari 1774.

III. Doopprotokol, gehouden door den predikant der Hervormde gemeente van Raamsdonk; 10 november 1727—16 januari 1774. (2)

IV. Protokol als voren, getiteld „Doopregister der Hervormde kerk van Raamsdonk (S. Magnet predikant)"; 23 januari 1774—23 augustus 1812.

V. „Liber baptismalis ecclesiæ sancti Bavonis de Raamsdonk", gehouden door den pastoor Ioannes Baptista Bruynen van 30 december 1788—17 december 1810; gevolgd door een afschrift van een vonnis der rechtbank van eersten aanleg te 's Hertogenbosch dd. 6 februari 1821, houdende wijziging in verschillende akten betreffende de familie Wagemakers.

(1) Ingevolge later Koninklijk besluit gesteld onder de bewaring van den ambtenaar van den Burgerlijken Stand.

(2) Bij den predikant van Raamsdonk berust nog het trouwboek over 1727—1774.

INHOUDSOPGAAF van den inventaris der oude archieven te Raamsdonk.

I. Oud-archief van het Plaatselijk bestuur van Raamsdonk.

EERSTE AFDEELING. *Stukken uit de komme of ijzeren dorpskist.*

II. Oude polderarchieven.

Regeling van oude gemeente- en waterschaps-archieven in Zuid-Holland.

(Uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van die provincie.)

In mijn vorig verslag berichtte ik, dat het opschrijven van de oude archieven, die op het gemeentehuis van *Berkel-en-Rodenrijs* waren gevonden, bijna was afgeloopen. Toen deze werkzaamheid ten einde was gebracht, had ik in het geheel ongeveer 650 nommers op het papier gezet Verschillende rechterlijke stukken werden aangetroffen en aan het Rijk overgegeven. Ook vond ik eenige administratieve stukken van *Akkersdijk*, *Delft* en de drooggemaakte polders van *Bleiswijk* en een gedeelte van *Hillegersberg*, welke vanwege het gemeentebestuur werden gezonden aan den secretaris van *Vrijenban*, den archivaris van *Delft* en den secretaris van genoemd waterschap. Ik hield mij vervolgens bezig met het beschrijven van eenige stukken van *Berkel*, die nog op het Rijksarchief berustten, maar door den Minister van Binnenlandsche Zaken, bij beschikking van 3 Mei 1904, weer aan de gemeente waren toegekend. (1)

Zooals ik ook reeds meedeelde, had de omstandigheid dat in het gemeentearchief stukken van den polder Berkel gevonden waren, aanleiding gegeven, tot het bestuur van den polder de vraag te richten, of zich in zijn archief ook stukken van de gemeente bevonden, op welke vraag bij het uitbrengen van mijn laatste verslag nog geen bericht was ontvangen.

In de tweede helft van 1904 volgde het antwoord, waarbij het polderbestuur niet alleen een onderzoek van zijn archief toestond, maar tevens verzocht, dat de ordening daarvan tege-

(1) Verslag 1903, bl. 3. [Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven 1903, bl. 586.]

lijkertijd zou plaats hebben. Met uw goedvinden heb ik toen de verdere werkzaamheden aan de in het gemeentehuis gevonden en de van het Rijk terugontvangen archieven gestaakt, en het onderzoek van het polderarchief ter hand genomen. Eerstbedoelde stukken toch waren nu alle beschreven, en het was nog slechts noodig, de beschrijvende briefjes en de stukken zelf in de juiste orde te schikken, waarna de inventarissen konden worden opgemaakt. Maar zoo ik hiertoe nu al was overgegaan, zou het gevaar ontstaan zijn, dat de orde van inventarisatie weer zou verstoord worden door uit het polderarchief te voorschijn komende stukken van de gemeente. Werkelijk bleken bescheiden van de gemeente bij het polderbestuur te berusten, en daaronder zeer belangrijke. Bij het nagaan van het gemeentearchief had het reeds mijn aandacht getrokken, dat de oudste resolutieboeken eerst met het jaar 1715 begonnen, terwijl volgens oude inventarissen 1612 het jaar van aanvang was. In het polderarchief vond ik de boeken sedert dat jaar in een uitstekenden staat terug.

Het opschrijven van de stukken van den polder, welke zoowel den polder, als het ambacht en het dorp betroffen, hield mij tot het begin van 1905 op. Ruim 200 nommers werden gevormd. Ook rechterlijke stukken kwamen voor den dag en werden aan het Rijk overgegeven. Ik had gehoopt, toen eindelijk te kunnen overgaan tot het in mekaar zetten van de verschillende archieven, waarvan ik de stukken had bewerkt, n.l. het oude archief van *Berkel-en-Rodenrijs*, de archieven van de voormalige gemeenten *Ruiven* en *Den Tempel*, en het ambacht *Berkel*, en het oude archief van den polder van dien naam (tot 13 Juli 1858 loopende). Een nieuwe ontdekking maakte het echter onmogelijk, hiertoe reeds over te gaan. Bij mijn bezoeken aan *Berkel* was mij ter oore gekomen, dat de daar woonachtige heer J. P. van Aalst in het bezit was van een verzameling oude stukken, afkomstig van zijn grootvader Petrus Egbertus van Aalst, schout, notaris, secretaris, enz. te *Berkel*. Mijn verzoek om deze stukken te mogen bezichtigen, vond een welwillend onthaal. Op den zolder bij den heer Van Aalst vond ik een groote verzameling goedbewaarde boeken en papieren van allerlei aard, waarvan de meeste bij een oppervlakkige inzage Berkelsche archiefstukken bleken te zijn, die men bij het overlijden van den heer P. E. van Aalst verzuimd had, aan de gemeente terug te geven. Genoemde heer besloot daarom, ze aan de gemeente af te staan, met vergunning, de stukken, welke in andere archieven behoorden, daarheen te zenden. Reeds meer dan vier maanden houd ik mij nu bezig met de beschrijving van deze omvangrijke verzameling, waardoor een kleine 200 nommers verkregen werden. Over

enkele weken zal ook dit werk voltooid kunnen zijn en dan een begin gemaakt worden met de definitieve rangschikking en inventarisatie van de voormelde vijf archieven. De verzameling Van Aalst bestond, behalve uit verscheiden rechterlijke en enkele notariëele stukken, die aan het Rijk kwamen, uit stukken van het dorp, het ambacht en den polder, en stukken van het hoogheemraadschap van *Delfland*, van *Akkersdijk* en andere naburige plaatsen, waarvan de aanwezigheid te *Berkel* meestal te verklaren was door de gelijktijdige of vroegere bekleeding van andere ambten door de dorpssecretarissen. Laatsbedoelde stukken zullen, zoodra een einde aan het beschrijven gekomen is, naar de plaatsen waar ze thuis hooren, gestuurd worden.

P. van Meurs

1905.

In het afgeloopen jaar werden de inventarissen der archieven van de gemeente *Pijnacker* en van de polders *Oud- en Nieuw-Rozenburg*, *Blankenburg*, de *Lange* en *Ruige Plaat* afgeleverd. De regeling en beschrijving der archieven van de gemeente *Heinenoord* en van de vroegere gemeenten *Godschalksoord* en *Oost-Zomerland*, die tegenwoordig daarmede een geheel uitmaken, werden voltooid, evenals die van de archieven der gemeente *Rozenburg*, en de inventarissen, daarvan opgemaakt, zullen U binnenkort worden aangeboden. Wat de stukken van laatstgenoemde gemeente aangaat, die later nog gevonden werden, en die het vorige jaar, gelijk ik toen aan het eind van mijn verslag mededeelde, nog niet met de vereischte nauwkeurigheid hadden kunnen worden beschreven, kan ik thans het volgende berichten. Zij waren hoofdzakelijk van financieelen aard. Alleen maakten hierop een uitzondering een aantal aanschrijvingen en andere ingekomen stukken, waarbij minuten van uitgegane stukken van 1727—1800; drie notificaties van schout en schepenen van 1729, 1730 en 1732; drie oude archiefinventarissen van 1727, 1732 en 1747; een akte van aanstelling van twee kerkmeesters van 1742; een kerkerekening van 1746; een aantal bijlagen van de armenrekeningen van 1744—1746, 1753—1761, 1763, 1764, (waarbij een lijst van obligaties, aan de diaconiearmen toebehoorende, van 1729); stukken betreffende een procedure van den kerkenraad van *Schipluiden* contra schout en schepenen van *Rozenburg* aangaande het recht om akten van readmissie of indemniteit uit te reiken, van 1758—1764; en een weesregister van 1732—1747, alsmede nog enkele andere stukken van minder beteekenis.

Van de financieele archieven noteer ik hier als de belangrijkste de volgende: rekeningen 1728—1754, 1756—1758, 1760—1774; bijlagen 1732, 1738, 1739, 1740/1, 1742/3—1746, 1751, 1754, 1758—1764, 1767, 1768, 1770, 1777, 1779, 1795, 1797, 1801/2, 1803 en 1806—1808; register van rekeningen, 1740—1746; lijsten der contributien wegens de Bataafsche gewapende burgermacht, 1796, 1797; notities van de ontvangst en uitgaaf wegens de kazerneering en verdere kosten bij de batterij aan den dijk van *Nieuw-Rozenburg*, 1803—1806; kohieren van de verpondingen van alle

huizen en andere gebouwen, met opgave van huurwaarde van eigen-, huurhuizen en andere gebouwen, 1731; kohieren van de ordinaire verpondingen, 1728—1737, 1739—1751, 1753-1774; rekeningen van de ordinaire verpondingen, 1731, 1732, 1734—1752, 1754—1763; lijsten of borderellen van de ontvangst der ordinaire verponding, 1728—1730, 1732, 1737, 1738, 1745; notities der ontvangen gelden tot voldoening der ordinaire verponding, 1733, 1735—1737, 1740. 1741, 1743; sommatiebiljetten aan schout en gerechte tot betaling van de ordinaire verponding, 1729—1731, 1733, 1738—1747, 1757—1760, 1762—1772, 1774—1780; conditiën en voorwaarden betreffende de besteding der collecte of garinge van de ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen, 1729; tafels van den aanslag van de ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen, 1782, 1792, 1805; extract uit den aanslag, van 1734; rekeningen van de ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen, 1728—1732; borderellen en notities, 1728—1731; register van de ontvangst, 6 December 1729—16 April 1732; plakkaten van de Staten van Holland betreffende de verhooging van de extra-ordinaire middelen, door het heffen van den 100en en 200en penning, 1737, 1740, 1744; kohieren van de extra-ordinaire verpondingen, 1728—1764, 1766—1775; rekeningen van de extra-ordinaire verpondingen, 1730, 1732, 1733, 1735—1749, 1751—1764; lijsten of borderellen, 1728—1731, 1739, en notities der ontvangen gelden, 1741 en 1742; ontvangbewijzen der extra-ordinaire verponding, 1728—1771, 1774. 1799, 1801, 1804, 1805; sommatiebiljetten aan schout en gerecht tot betaling van de extra-ordinaire verpondingen, 1730, 1731, 1734. 1735, 1738, 1739, 1742, 1743, 1745—1747; kohieren van de personeele quotisatie, 1742, 1745; rekeningen van de personeele quotisatie, 1745, 1747; kohieren van taxatie wegens het provisioneel middel in plaats van de afgeschafte pachten, begin der laatste helft van de 18e eeuw; verder uit het archief van den secretaris als ontvanger van de collaterale successie: rekeningen van den 20en en 40en penning, boete ongefundeerde processen en impost op het middel van trouwen en begraven, 1 April—30 September 1727, 10 Februari 1729—10 Februari 1732, April—September 1737, October 1738—Maart 1745, October 1745—Maart 1746; en een akte van borgstelling ten behoeve van den secretaris, 27 Juli 1796 (afschrift.)

Ik kan hier nog bijvoegen, dat onder de administratieve stukken der gemeente, welke indertijd met de rechterlijke archieven door het Rijk waren overgenomen, behalve de reeds vroeger door mij opgenoemde, nog gevonden zijn: een afschrift van een testament van 1757; drie akten van uitkoop van 1799, 1805 en 1806; acht notities van verkocht meubilair, 1807—1811; een register van overboekingen, 1809—1811, en daarop betrekking

hebbende stukken, 1806—1811; akten van aangebrachte goederen, aan het middel van het collateraal subject, 1752—1803. en elf akten declaratoir 1811. Volgens machtiging van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken (dd. 27 April 1905, n°. 1145 K. W.) zullen thans al de ten onrechte nog in het rijksarchief berustende stukken van *Rozenburg* weer aan de gemeente worden overgedragen.

Eindelijk werd nog een voorloopig onderzoek ingesteld naar den inhoud van het archief der gemeente *Ouddorp*, hetwelk thans voor regeling en beschrijving aan de beurt was.

Onder de registers (die in goeden toestand bleken te verkeeren) komen o.a. voor: notulenboeken met copieën van uitgegane brieven, publicaties, enz., 20 Maart 1798—23 Maart 1801. 8 December 1806—26 September 1807, 30 September 1807—28e van Grasmaand 1809, 2 van Bloeimaand 1809—25 Juni 1811, waarachter van 1 Juli—31 December 1811 copieën van brieven, publicaties enz.; register van uitgegane brieven van den maire, 4 Januari 1812—3 November 1813, en van het plaatselijk bestuur 15 Januari—18 April 1814; register van publicaties en decreten, ingekomen van de representanten van het volk van Holland, 1795, 1796; tafel der bij het gemeentebestuur ingekomen stukken Januari—Augustus 1810; salarisboek 1785; notulenboek van de vergaderingen van baljuwen en schouten en gedeputeerden van het eiland *Overflakkee*, Maart—Juni 1795; gaarderboek der ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen en van het ordinair geschot, 1764—1767, met lijsten der verpondingen, 1762—1769, en van den omslag, bestemd voor het onderhoud van de haven te *Goedereede*, 1765—1767 en 1768—1770; registers van de rekeningen der ordinaire- en extra-ordinaire verpondingen van *Ouddorp*, *Oudeland*, *Oudenieuwland* en *Westnieuwland*. 1802—1805; kerkerekeningen, 1696—1723, 1725 en 1727—1749, 1750—1779 en 1780—1797; armenrekeningen, 1691—1719, 1720—1739, 1740—1759, 1760—1779. 1780—1796, 1797—1807; weesboeken, 1649—1674, 1669—1773, 1776—1790 en 1807—1810.

Onder de losse stukken, die in minder goeden staat verkeerden dan de registers, en die zonder orde in 17 pakken waren saamgebonden, komen behalve een groot aantal charters van verschillenden aard, ook vele aanschrijvingen en andere ingekomen stukken voor. Verder tal van papieren, betrekking hebbende op het verblijf van Fransche en andere militairen in het dorp. Overigens zijn het meest stukken van financieelen aard. In een volgend verslag hoop ik die nader op te geven. Onder de registers vond ik ook nog een viertal zoogenaamde mannen-resolutieboeken van *Westvoorne*, nl. van 1650—1674,

1674–1678 en 1681—1701, 1701—1773 en 1773—1795, welke in hoofdzaak betrekking hebben op polderzaken, en eenige stukken van rechterlijken aard, die bij de overbrenging van de rechterlijke archieven naar het rijksarchief waren achtergebleven.

Aan het eind van mijn verslag meen ik nog even te moeten terugkomen op de stukken, die op de secretarie der gemeente *Pijnacker* berustten. Deze bleken tot drie verschillende archieven te behooren, nl. tot die van de gemeente, tot die van de polders en tot die van het ambacht. Nu zouden volgens besluit van Provinciale Staten van 10 November 1857 (*Prov. Blad* n°. 14) laatstgenoemde archieven naar het archief van *Delfland* moeten worden overgebracht (1). 't Komt mij echter voor, dat deze bepaling, waaraan trouwens bijna nooit volledig schijnt te zijn voldaan, van eenigszins bedenkelijken aard is. De belangen van het ambacht toch waren zoo nauw met die van de gemeente verwant en waren dikwijls zoo weinig daarvan te scheiden, dat splitsing van de archieven niet altijd door te voeren is. en ook wanneer dit wel mogelijk blijkt te zijn, zal het niet dan tot schade strekken van een geregeld onderzoek, wanneer de papieren van beide corporatiën op verschillende plaatsen worden bewaard. De maatregel, vroeger misschien genomen om aan de archieven der ambachten een betere verzorging te verschaffen, is, nu de gemeentearchieven allengs worden geregeld en tengevolge daarvan ook beter worden behandeld, m. i. daarvoor niet meer bepaald noodig, en ik zou het dan ook wenschelijk achten, dat al de stukken, die betrekking hebben op de gemeentebelangen in het algemeen, en die elkander aanvullen, alle op één plaats, i.c. de gemeente-secretarie, vereenigd blijven.

A. Telting.

's-Gravenhage, 10 Juni 1905.

(1) Besluit 10 November 1857 betrekkelijk de opheffing der Ambachten in *Delfland*:
k. Nadat de laatste rekening der Ambachtsbesturen is goedgekeurd, worden de archieven der Ambachten naar het archief van *Delfland* overgebracht om afzonderlijk te worden bewaard.

NOTULEN

VAN DE

VIJFTIENDE BIJEENKOMST DER RIJKSARCHIVARISSEN

op Dinsdag 25 *October* 1904, *des morgens te elf uren, in het gebouw van het Rijksarchief te 's-Gravenhage.*

Tegenwoordig: de algemeene Rijksarchivaris Jhr. Mr. Th. H. F. van Riemsdijk, voorzitter, en de heeren C. J. Gonnet, Mr. R. Fruin Th. Az., Mr. S. Muller Fz., Mr. J. L. Berns, Mr. J. G. Ch. Joosting en Mr. A. C. Bondam, Rijksarchivarissen in Noord-Holland, Zeeland, Utrecht, Friesland, Drenthe en Noord-Brabant, alsmede Dr. J. de Hullu, adjunct-archivaris bij het Algemeen Rijksarchief, secretaris.

Afwezig door ongesteldheid de heeren Mr. J. F. Bijleveld, Mr. C. P. L. Rutgers, Mr. J. A. Feith en A. J. Flament, Rijksarchivarissen in Gelderland, Overijssel, Groningen en Limburg.

De Voorzitter opent de vergadering en stelt, nadat de notulen van de vorige voorgelezen en goedgekeurd zijn, aan de orde de behandeling van de volgende vraag:

Welke gedrukte officieele stukken moeten in een Rijksarchief-depôt bewaard worden en in welke verzameling van dat depôt zijn zij te plaatsen?

Als toelichting meent hij het volgende te moeten opmerken.

De gedrukte officiëele stukken van vóór 1795, tot welk tijdperk hij zich voorloopig wenscht te beperken, kunnen naar gelang van het doel waarmede zij ter perse werden gelegd onderscheiden worden in eenige hoofdsoorten.

I. Wanneer een missive aan meerdere colleges en ambtenaren gericht moest worden, liet men ze dikwijls drukken in plaats van het stuk voor ieder in het net over te schrijven. Dergelijke stukken komen dus overeen met hetgeen men thans circulaires zou noemen;

II. Verordeningen, voorschriften inhoudende die door een ieder moesten nageleefd worden, werden gedrukt opdat zij ter algemeene kennis zouden worden gebracht. Van dien aard waren de placaten en publicatiën;

III. De resolutiën van een regeeringslichaam werden in een geregelde volgorde gedrukt, opdat de leden daarvan ze later zouden kunnen raadplegen wanneer er weder zaken van dat college behandeld moesten worden;

IV. De gedeputeerden in een Statenvergadering konden of wilden in vele gevallen hun stem niet uitbrengen dan na hun lastgevers te hebben gehoord. De op een in behandeling zijnde zaak betrekking hebbende stukken moesten dus worden gecopieerd, opdat de lastgevers van den inhoud kennis konden nemen. Tot vermijding van dien omslag werden die stukken dikwijls afzonderlijk gedrukt.

Tot die hoofdsoorten behooren de meeste gedrukte officieele stukken, die in de Rijksarchiefdepôts aanwezig zijn. Sommige van deze bevinden zich onder de geschreven stukken der archieven, terwijl de andere buiten die verzamelingen worden aangetroffen.

In den regel waren laatstgenoemde stukken ook in het bezit van de colleges, waarvan de archieven aanwezig zijn, doch meestal is het ondoenlijk te beslissen onder welk college zoodanig stuk heeft berust. Die onzekerheid wordt nog vermeerderd door de omstandigheid, dat talrijke stukken van onbekende herkomst een onderdeel kunnen zijn van particuliere verzamelingen, die door koop of schenking verkregen zijn.

In meerdere depôts verkeeren de gedrukte stukken in een weinig ordelijken toestand. De colleges, die ze lieten drukken, hebben dikwijls niet aan alle exemplaren een bestemming gegeven zoodat de zoodanige, waarover niet beschikt werd, zich nog bevinden in de pakken, waarin zij van de landsdrukkerij zijn gekomen. Het is wenschelijk in deze massa orde aan te brengen en daaruit het overtollige te verwijderen. Om dit goed te kunnen doen dient men te weten welke stukken in een depôt op hun plaats zijn en in welke verzamelingen zij moeten worden opgenomen. Dit is de reden waarom hij gemeend heeft de bovenstaande vraag in behandeling te moeten brengen.

De Voorzitter verzoekt achtereenvolgens de verschillende heeren hun gevoelen te willen mededeelen.

De heer Muller is van oordeel dat, voor zooveel de sub I bedoelde stukken aangaat, in het archief van het college, waarvan die zijn uitgegaan, enkel de minuut moet worden bewaard. In dat van het college, waarbij zij ingekomen zijn, moet het gedrukte stuk evengoed bewaard blijven als een geschreven missive.

De heer Fruin deelt het gevoelen van den heer Muller. Blijkt het echter dat het afzendend collegie in zijn archief naast de serie minuten nog een verzameling aangelegd heeft van netexemplaren der uitgegane stukken, dan moet zijns inziens ook het gedrukte stuk daarin worden opgenomen.

De heeren Joosting, Berns en Gonnet wenschen eveneens een exemplaar van het gedrukte stuk bewaard te zien in het archief van het college, waarbij het is ingekomen. Heeft het college, waarvan het uitgegaan is, de minuut vernietigd, zooals door de Staten van Drenthe met die van de publicaties is gedaan, dan wil de heer Joosting ook een exemplaar bewaren in het archief van dit college. De heer Berns is er voor daarin ook een of meer exemplaren van de gedrukte te bewaren naast de minuten.

De heer Bondam merkt op dat in bijna alle rechterlijke en gemeente-archieven tal van ingekomen circulaires worden gevonden. Zoolang deze laatste op de secretarieën berusten acht hij het gewenscht ze daarin te laten. Maar hoe te handelen bij de rechterlijke archieven, die alreeds naar de Rijksarchiefdepôts zijn overgebracht, en de gemeente-archieven, als deze daar worden gedeponeerd? Om plaatsruimte te besparen vindt hij het wenschelijk ze dan op te ruimen daar zij toch in de archieven der aldaar gedeponeerde afzendende colleges al aanwezig zijn. De dubbelen van de uitgegane circulaires, voorkomende in de archieven der afzendende colleges, heeft hij gemeend daaruit te moeten verwijderen en naar gelang van omstandigheden overgebracht naar een bibliotheek of naar den zolder.

De heer Muller kan niet instemmen met het denkbeeld, door den heer Berns voorgestaan. Als de minuten zijn bewaard, behooren strikt genomen de gedrukte exemplaren niet tot het archief van het college, dat de circulaires afzond. Ze ook dàn nog te bewaren, schijnt hem toe uitsluitend een zaak van conveniëntie te wezen, niet van verplichting.

De heer Berns zegt dat het zijn bedoeling is de gedrukte naast de minuut-exemplaren alleen te bewaren als zij onderteekend zijn of er eenigszins anders uitzien dan deze.

De heer Bondam zou ook naast de minuut een gedrukt exemplaar willen bewaren, immers de mogelijkheid bestaat dat de minuut en het gedrukte niet absoluut gelijk zijn, en dit laatste representeert bij slot van rekening toch den vorm, waarin het stuk is afgezonden. Op dien grond komt het hem voor dat, wanneer er geen plaatsgebrek heerscht, èn minuut èn imprimé samen moeten bewaard worden.

De heer Fruin stelt voorop dat men als richtsnoer de praktijk heeft te volgen, door het afzendend college zelf in acht genomen. Zoo dit de gedrukte exemplaren expresselijk als bestanddeel van zijn archief beschouwd en daarin opgenomen heeft, acht hij zich niet gerechtigd ze er uit te verwijderen. Blijkt het daarentegen dat men ze eenvoudig in de pakken heeft gelaten zóó als zij van de drukkerij zijn gekomen, dan mag daaruit worden afgeleid dat zij nimmer als archiefstukken beschouwd zijn en behooren zij mitsdien niet in het archief te worden opgenomen.

De Voorzitter zou het ook als het college, waarvan deze stukken uitgingen, minuten bewaarde, om practische overwegingen gewenscht vinden er een verzameling van aan te leggen, ten behoeve van de collectie hulpmiddelen van het depôt.
Hij acht het verder uit de besprekingen duidelijk dat de meerderheid ze aanmerkt als bestanddeel van het archief van het college, waarbij zij ingekomen zijn, en ze eveneens bewaren wil in dat van het afzendend college, ingeval dit de minuten niet meer bevat

Wat de sub II bedoelde stukken, de placaten en publicatiën, betreft, meent de heer Gonnet dat van degene, die vóór 1795 zijn uitgevaardigd, een exemplaar als bijlage bij de begeleidende missive moet bewaard blijven in het archief van het bestuurslichaam, waaraan het toegezonden is. In het archief van het uitvaardigend college heeft hij ze tot een serie vereenigd.

De heer Bondam wijst er op dat deze stukken niet alle hetzelfde formaat hadden. Naar gelang van hun folio- of quartoformaat hebben de uitvaardigende colleges ze soms tot verschillende serieën vereenigd en in hun archief opgenomen. Deze en

ook die in plano zijn gelaten moeten daarin zijns inziens blijven. Doch in het archief van het college, waaraan zij zijn toegezonden, zou hij ze alleen wenschen bewaard te zien als zij bepaaldelijk golden voor het gebied van dat college, niet als zij een algemeene wet waren voor het gansche land.

De heer Berns is er voor ze zoowel in het archief van het uitvaardigend als in dat van het ontvangend college te bewaren, in het laatste geval als bijlage bij de begeleidende missive.

De heer Joosting acht het noodig dat deze stukken in het archief van het uitvaardigend college blijven. Wat regel de colleges hebben gevolgd, die ze ontvingen, blijkt niet duidelijk. In elk geval behooren in hun archieven die exemplaren van vóór 1795 te worden bewaard, waarop de datum van afkondiging is vermeld, en verder alle, die van nà 1795 dagteekenen.

De heer Fruin onderscheidt twee perioden, den landsheerlijken tijd en den tijd van de Republiek. In den landsheerlijken tijd lieten de Zeeuwsche rentmeesters de hun toegezonden verordeningen afkondigen door een deurwaarder, die ze later, voorzien met zijn verklaring van gedane publicatie, terugbezorgde. Zij werden vervolgens door de rentmeesters zorgvuldig bewaard, opdat zij ze te hunner verantwoording zouden kunnen overleggen. Het ligt voor de hand dat de zoodanige bewaard moeten blijven. Van die uit den Republikeinschen tijd moet zijns erachtens één exemplaar worden bewaard in het archief van het uitvaardigend college en evenzoo één, als bijlage met de begeleidende missive, in dat van het lichaam, door welks tusschenkomst het uitvaardigend college ze deed toekomen aan die, welke het hadden af te kondigen. In de archieven van deze laatste wenscht hij ze te bewaren als het blijkt dat zij stelselmatig daarin plachten te worden opgenomen.

De heer Muller zegt dat de uitvaardigende colleges veelal hun placaten en publicatiën lieten inbinden en den band stempelen met hun wapen. Deze, de officieele exemplaren, behooren zeer zeker bewaard te blijven. Daar naast voorkomende exemplaren kunnen vernietigd of naar den zolder verwijderd worden. De colleges, die deze stukken ontvingen, hebben ze in den regel niet bewaard. Waar dit wel geschiedde blijve men ze bewaren, waar zij slechts fragmentarisch worden aangetroffen, ruime men deze op.

Het door den heer Bondam aangewezen verschil in formaat beschouwt hij als bloot toevallig. In de op zijn depôt aanwezige

banden vindt men er van verschillende grootte, de allergrootste ingevouwen.

De Voorzitter zegt dat de meeste colleges in hun archief een verzameling hebben aangelegd van de door hen uitgevaardigde verordeningen. Zoo o. a. de Staten-Generaal, die ze van het laatst der 16e eeuw af in quartobanden lieten inbinden, waarin die van folioformaat zijn ingevouwen, zoo de Nassausche domeinraad, die onverschillig van welke grootte zij ook waren, alle gedrukte publicatiën van de prinsen van Oranje bijeen deed binden. Waar in het archief van het uitvaardigend college zulk een oudtijds gevormde verzameling ontbreekt, oordeelt hij het gewenscht er een aan te leggen. In de archieven der ontvangende colleges, waar men ze slechts bij uitzondering schijnt bewaard te hebben, komt het hem voor dat men volstaan kan met enkel diegene te bewaren, welke met een begeleidenden brief zijn ingekomen en die een aanteekening van de gedane afkondiging bevatten, en van deze laatste een verzameling aan te leggen.

Naar aanleiding van een opmerking van den heer Bondam, dat de algemeene landsverordeningen aan de subalterne besturen werden toegezonden op dezelfde wijze als heden ten dage met het *Staatsblad* gebeurt, wijst de heer Fruin er op dat dit niet volkomen juist is. Het bulletin des lois toch werd, gelijk bekend is, niet van hoogerhand aan de lagere besturen toegezonden, maar deze waren verplicht er zich op te abonneeren.

De heer Bondam zijn bedoeling nader toelichtende verklaart, dat ingeval ergens, gelijk in veel gemeente-archieven voorkomt, de placaten en publicatiën in een folioband tot een zoogenaamd placatenregister werden vereenigd, deze als bestanddeel van het archief beschouwd en bijgevolg bewaard dienen te blijven, waartegen de heer Fruin inbrengt dat de wijze van bewaring niet van invloed is op den aard van eenig stuk. Ten slotte acht de heer Bondam het wenschelijk ook één exemplaar in plano tegelijk met de begeleidende missive te bewaren in de archieven van die colleges, door wier tusschenkomst het uitvaardigend college ze aan de lagere deed toekomen.

De Voorzitter maakt uit hetgeen in het midden is gebracht als besluit op, dat naar het algemeen gevoelen de hier besproken stukken in het archief van het uitvaardigend college behooren te blijven. Een vasten algemeenen regel te stellen hoe te handelen met die, welke bij een bestuur zijn ingekomen, schijnt aan bezwaar onderhevig te zijn. Wel wordt het wenschelijk geoordeeld

de zoodanige in het archief van het ontvangend college te bewaren, welke bij begeleidende missive zijn toegezonden of waarop de datum van afkondiging is aangeteekend.

Vervolgens wordt in behandeling gebracht de vraag hoe men te doen heeft met de sub III bedoelde stukken, gedrukte resolutiën, korte notulen, staten van oorlog.

Naar de zienswijze van den heer Muller behooren theoretisch in het archief van het opmakend college alleen de geschreven exemplaren thuis. Maar zijn daarin ook gedrukte aanwezig dan vindt hij het raadzaam ze te bewaren. Zelfs zou hij ze, indien zij daar ontbreken, er voor aangekocht willen zien. Het oogmerk, waarmede zij te perse werden gelegd, was ongetwijfeld ze aan de stemhebbende steden en gewesten toe te zenden. In de archieven van deze behooren zij derhalve zeer zeker bewaard te blijven.

De heer Fruin zegt dat de Zeeuwsche Staten eerst in de 17e eeuw begonnen zijn hun resolutiën geregeld te laten drukken. Die, welke gelijktijdig met hun vaststelling zijn gedrukt, waren bestemd voor de leden. De uitgave van de oudere, die successivelijk eveneens ter perse zijn gelegd, draagt meer het karakter van een historische publicatie. Toch zal men, ook al bestaat er tusschen beide een theoretisch onderscheid, ze om practische redenen in de archieven van de colleges, waaraan zij toegezonden zijn, tot één serie vereenigd dienen te bewaren. Een exemplaar van deze resolutiën berust op zijn depôt in het archief der rekenkamer, die ze geregeld van de Staten ontving. Dit behoort dus daarin te blijven, maar het andere, dat de Staten zelf behielden, wordt door hem niet als archiefstuk beschouwd en behoeft bijgevolg ook zijns inziens niet daarin bewaard te worden.

De heeren Joosting, Berns en Gonnet zeggen dat de resolutiën der Drenthsche en Friesche Staten en die van de Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier niet werden gedrukt. De gedrukte resolutiën der Staten-Generaal en staten van oorlog beschouwen zij als ingekomen stukken bij de Staten-provinciaal, die men gehouden is in de archieven van deze te laten.

De heer Bondam heeft op zijn depôt naast het geschreven netexemplaar van de notulen der representanten van Bataafsch Brabant bovendien een gedrukt exemplaar. Beide behooren zijns inziens tot het archief van dat lichaam. Daarentegen merkt hij het daar insgelijks aanwezig exemplaar van de gedrukte Generaliteitsresolutiën niet aan als bestanddeel van eenig in zijn depôt berustend archief.

De Voorzitter herinnert er aan dat evenals de Zeeuwsche Staten ook die van Holland hun resolutiën ter perse legden. Elke stemhebbende stad ontving een exemplaar, denkelijk ook alle provinciale colleges, de Gecommitteerde Raden, de rekenkamer enz. De Staten-Generaal, moet men aannemen, zonden van hun gedrukte resolutiën een exemplaar toe aan de Generaliteits- en verschillende andere colleges.

Al die exemplaren nu, voor zoover zij in de archieven dier provinciale en Generaliteitscolleges nog aanwezig waren, zijn tegelijk met deze op het algemeen Rijksarchief beland, waar zij een overtolligen ballast vormden, zoodat de meeste dezer aan verschillende bibliotheken en andere openbare instellingen zijn afgegeven.

Veel is er voor te zeggen om alleen een stel te bewaren in het archief van het college, dat ze opgemaakt heeft, m. a. w. een van de Generaliteitsresolutiën in dat der Staten-Generaal, een van de Staten van Holland in het archief van deze.

De heer Muller is het volkomen eens met den voorzitter, doch vindt dit een zaak van practische overwegingen. Theoretisch handhaaft hij de beschouwing, hiervoren door hem uiteengezet.

De heer Bondam blijft bij zijn meening dat een gedrukt exemplaar wel in het archief behoort van het lichaam dat de resolutiën nam. Het kan toch wijzigingen bevatten van den tekst der geschrevene.

De heer Muller voert hiertegen aan dat, als er verschil is in den tekst, toch alleen die van het minuut-exemplaar als de rechtsgeldige kan worden beschouwd. Hij blijft om die reden van oordeel dat de gedrukte geen bestanddeel uitmaken van dat archief, maar overgebracht moeten worden naar de aan het depôt verbonden bibliotheek.

De Voorzitter wijst er op dat weliswaar het drukken geschiedde ten behoeve van de leden, opdat dezen zich van de resolutiën konden bedienen, wanneer er soortgelijke zaken in behandeling mochten komen als reeds vroeger waren ter tafel geweest, doch dat het ook voor den president en den griffier gemak kon opleveren zulk een gedrukt exemplaar voortdurend onder zich te hebben.

De heer Fruin vermeent dat voor de griffie alleen het officieele geschreven exemplaar kon in aanmerking komen. De gedrukte waren uitteraard alleen bestemd voor de Staten-leden.

De heer M u l l e r stemt hier geheel mede in. Een bevestiging van die zienswijze vindt hij in de omstandigheid dat de gedrukte compendieuse notulen van de Staten van Utrecht in het archief dier Staten zelve niet aanwezig waren.

De V o o r z i t t e r kan zich niet vereenigen met de theorie van den heer Fruin. Het drukken gebeurde om den omslag en de kosten van copiëeren te besparen. De Staten-Generaal zijn begonnen met hun resolutiën slechts gedeeltelijk ter perse te leggen, die betreffende de buitenlandsche zaken het eerst, vermoedelijk om ze aan de gezanten over te zenden. Of de gedrukte exemplaren, in strikten zin genomen, wel als bestanddeel van de ontvangende colleges te beschouwen zijn, staat voor hem niet vast, al erkent hij dat zij eigendom van die colleges zijn geweest.

De heer B o n d a m stemt toe dat bij verschil van tekst niet het gedrukt maar het minuut-exemplaar der resolutiën den doorslag geeft. Evenwel, de minuut kan ontbreken en in dat geval zullen beide de geschreven copie en het gedrukte moeten geraadpleegd worden. Daarom acht hij het noodig ook dit laatste in het archief te laten.

De V o o r z i t t e r vestigt in dit verband de aandacht op een merkwaardige uitspraak van den Hoogen Raad van 7 April 1781, afgedrukt door Mr. J. van der Linden in zijn verzameling van merkwaardige gewijsden der gerechtshoven in Holland. Door dit college is destijds beslist dat, als er *geen* net-exemplaar der notulen bestond, de minuut behoorde aan het college, maar dat in het tegenovergestelde geval de minuut eigendom was van den secretaris, die haar had opgemaakt.

De heer F r u i n neemt uit het gesprokene aanleiding om nogmaals te constateeren hoe wenschelijk het is, dat de verschillende depôts hun duplicaten uitwisselen. Voor het Zeeuwsche rijksarchief zou bijv. een exemplaar van de gedrukte Staten-notulen van Holland van veel nut zijn.

De heer B o n d a m, zich hierbij aansluitende, merkt op dat die ook voor het Brabantsch archief een gewenschte aanwinst zouden wezen, en brengt in herinnering dat hem indertijd op het verkrijgen van een zoo volledig mogelijk stel door den Algemeenen Rijksarchivaris uitzicht is gegeven.

De Voorzitter doet den heer Bondam opmerken, dat de uitvoering van de vroeger dienaangaande gegeven toezegging vertraagd is door het gemis aan de hiervoor noodige medewerking van het bestuur eener Zuid-Hollandsche gemeente.

Hetgeen in het midden is gebracht resumeerende constateert de voorzitter dat naar het gevoelen van de meerderheid de besproken stukken in de archieven van vele colleges als ingekomen stukken dienen bewaard te blijven, maar niet als bestanddeel kunnen beschouwd worden van de archieven van die besturen, door welke zij opgemaakt zijn.

Bij de bespreking der sub IV bedoelde stukken zegt de heer Gonnet dat de extract-resolutiën, de gedrukte zoowel als de geschrevene, door hem worden ingevoegd bij de dossiers betreffende de onderwerpen, waarover zij handelen.

De heer Berns brengt ze tot de serie Landdagstukken.

De heer Joosting zou, daar in het Drenthsche archief geen serie Landdagstukken gevonden wordt, ze liefst bij de betreffende dossiers willen voegen evenals de heer Gonnet.

De heer Fruin neemt aan dat de extract-resolutiën der Staten-Generaal, die voor zijn depôt alleen in aanmerking komen, bestemd waren voor de Gedeputeerden ter Generaliteit. Wijl dezen in Zeeland geen eigen archief hadden, heeft hij hun een plaats gegeven in het archief der Staten.

De heer Muller deelt mede, dat de bij Utrecht's Staten ingekomen retroacta dadelijk werden bijeengebonden. De extract-resolutiën werden daar echter niet bij gebonden. Blijkbaar heeft men die nimmer beschouwd als stukken, ingekomen bij de Staten. Hij houdt ze om die reden voor particuliere papieren van de Gedeputeerden ter Generaliteit en plaatst ze in een afzonderlijke collectie.

In het algemeen Rijksarchief, zegt de Voorzitter, is hun getal legio. Hem dunkt het best ze meerendeels in een algemeene verzameling van imprimé's te brengen, sommige konden, indien het bepaald noodig bleek, als bijlagen bij de resolutiën worden bewaard.

De Voorzitter maakt uit het gesprokene op dat er tweeërlei opvatting bestaat. Volgens de eene zijn deze stukken een bestanddeel van de archieven der onderscheidene Staten, de andere stelt dat alleen de zoodanige daarin moeten blijven, die kennelijk als bijlagen bij de ingekomen brieven zijn toegezonden.

Ten laatste heeft er nog een gedachtenwisseling plaats over de wijze, waarop een aparte verzameling van gedrukte stukken moet worden aangelegd.

De heer Muller is van meening dat zulke stukken, als niet tot het archief behoorende, het best kunnen geplaatst worden in een bibliotheek. Overigens verklaart hij zich niet ingenomen met het denkbeeld er opzettelijk een aparte collectie van bijeen te brengen. De daaraan verbonden moeite wordt door het te erlangen resultaat niet opgewogen.

De heer Bondam, een dergelijke verzameling zeer nuttig achtende als hulpmiddel bij het doen van onderzoekingen in de archieven, wenscht ze opgenomen te zien in de daaraan verbonden bibliotheek van hulpmiddelen.

De heeren Gonnet, Berns en Joosting kunnen de noodzakelijkheid van het vormen eener dergelijke collectie niet inzien.

De heer Fruin heeft er een aangelegd, doch alleen met het oogmerk er de archieven van te ontlasten en omdat het hem niet geraden voorkwam, dat deze stukken aanstonds aan vernietiging worden prijsgegeven.

De Voorzitter betoogt de wenschelijkheid om in een Rijksarchiefdepôt een afzonderlijke verzameling van gedrukte officieele stukken aan te leggen, waarin voor ieder college, dat door zijn archief in het depôt is vertegenwoordigd, een exemplaar wordt opgenomen van de stukken die het ter perse heeft gelegd. Deze collectie zou dus bestaan uit een exemplaar van de reeds in de archieven opgenomen drukwerken en verder uit de sub IV bedoelde, die in de archieven geen plaats hebben kunnen vinden. Alleen zou het overbodig zijn de onder II en III vermelde stukken opnieuw te verzamelen, daar de volledige serie daarvan alreeds in de archieven wordt aangetroffen.

Met dit denkbeeld hebben zich, hoewel er zich niemand tegen verzette, ten slotte slechts eenige archivarissen vereenigd.

Daar verder geen van de aanwezigen iets meer in het midden heeft te brengen, wordt de vergadering door den voorzitter gesloten.

TH. H. F. VAN RIEMSDIJK, *Voorzitter.*

J. DE HULLU, *Secretaris.*

No. 454. **Bijlage.**

's-Gravenhage, 15 October 1904.

Ingevolge de in 1890 bekomen machtiging heb ik de eer U tot eene bijeenkomst uit te noodigen, welke door mij met de Rijksarchivarissen in de provinciën zal worden gehouden in het Rijksarchiefgebouw te 's-Gravenhage op Dinsdag 15 October a.s., des voormiddags ten elf ure.

Aan de orde is de behandeling der vraag:

Welke gedrukte officiëele stukken moeten in een Rijksarchiefdepôt bewaard worden en in welke verzamelingen van dat depôt zijn zij te plaatsen?

De Algemeene Rijksarchivaris,

(*get.*) TH. H. F. VAN RIEMSDIJK.

an den Heer Archivaris
Provincie . . . . .

